Itájtol toTeko

ipan mela'tájtol

La Palabra de Dios

en el náhuatl de Mecayapan

LigaBíblica®
INTERNACIONAL

Primera edición
El Nuevo Testamento y un resumen del Antiguo Testamento
Náhuatl de Mecayapan
nhx 15-005 1.5M
©2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Versión electrónica ©2022 Wycliffe Bible Translators, Inc.
www.scriptureearth.org
Usted es libre de: Compartir – copiar, distribuir, ejecutar y comunicar públicamente la obra bajo las condiciones siguientes: Atribución. Debe reconocer los créditos de la obra de la manera especificada por el autor o el licenciante (pero no de una manera que sugiera que tiene su apoyo o que apoyan el uso que hace de su obra). No comercial. No puede utilizar esta obra para fines comerciales. Sin obras modificadas. No se puede alterar, transformar o generar una obra derivada a partir de esta obra.
http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/mx/

El Nuevo Testamento en el náhuatl de Mecayapan
©2022 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Letras especiales

El texto en este libro que está escrito en náhuatl usa las siguientes letras para indicar los sonidos que no existen en español aunque algunas son letras usadas en ese idioma:

j Ejemplos: **jojtoko** *paloma,* **ojti** *camino*, **nej** *yo*

tz Ejemplos: **tzakui** *se tapa*, **tzótzol** *tela*, **itepotz** *su espalda*

x Ejemplos: **xachi** *mosca,* **mixti** *nube,* **italax** *su barriga*

' (saltillo) Ejemplos: **to'ti** *babosa,* **yo'chi** *hormiga,* **mi'** *murió*

Se subrayan las vocales que se pronuncian con más duración, es decir, las vocales largas. Se oye la diferencia entre una vocal larga y una corta al leer los siguientes pares de palabras.

ista̲'	*blanco*	**ista'**	*sal*
xoko̲'	*agrio*	**xoko'**	*ciruela*
kipa̲ta	*lo bate*	**kipata**	*lo cambia*
te̲taj	*padre*	**tetaj**	*hay piedras*

Lista de Abreviaturas de Libros

Antiguo Testamento

Génesis	Gn
Éxodo	Ex
Levítico	Lv
Números	Nm
Deuteronomio	Dt
Josué	Jos
Jueces	Jue
Rut	Rt
1 Samuel	1 S
2 Samuel	2 S
1 Reyes	1 R
2 Reyes	2 R
1 Crónicas	1 Cr
2 Crónicas	2 Cr
Esdras	Esd
Nehemías	Neh
Ester	Est
Job	Job
Salmos	Sal
Proverbios	Pr
Eclesiastés	Ec
Cantares	Cnt
Isaías	Is
Jeremías	Jer
Lamentaciones	Lm
Ezequiel	Ez
Daniel	Dn
Oseas	Os
Joel	Jl
Amós	Am
Abdías	Abd
Jonás	Jon
Miqueas	Miq
Nahúm	Nah
Habacuc	Hab
Sofonías	Sof
Hageo	Hag
Zacarías	Zac
Malaquías	Mal

Nuevo Testamento

San Mateo	Mt
San Marcos	Mc
San Lucas	Lc
San Juan	Jn
Hechos	Hch
Romanos	Ro
1 Corintios	1 Co
2 Corintios	2 Co
Gálatas	Gl
Efesios	Ef
Filipenses	Flp
Colosenses	Col
1 Tesalonicenses	1 Ts
2 Tesalonicenses	2 Ts
1 Timoteo	1 Ti
2 Timoteo	2 Ti
Tito	Tit
Filemón	Flm
Hebreos	Heb
Santiago	Stg
1 San Pedro	1 P
2 San Pedro	2 P
1 San Juan	1 Jn
2 San Juan	2 Jn
3 San Juan	3 Jn
San Judas	Jud
Apocalipsis	Ap

ÍNDICE

SAN MATEO..... 1
SAN MARCOS..... 87
SAN LUCAS..... 140
SAN JUAN..... 225
HECHOS..... 289
ROMANOS..... 368
1 CORINTIOS..... 400
2 CORINTIOS..... 430
GÁLATAS..... 450
EFESIOS..... 462
FILIPENSES..... 473
COLOSENSES..... 481
1 TESALONICENSES..... 489
2 TESALONICENSES..... 496
1 TIMOTEO..... 500
2 TIMOTEO..... 509
TITO..... 515
FILEMÓN..... 519
HEBREOS..... 521
SANTIAGO..... 546
SAN PEDRO..... 554
SAN PEDRO..... 564
1 SAN JUAN..... 569
2 SAN JUAN..... 577
3 SAN JUAN..... 579
SAN JUDAS..... 581
APOCALIPSIS..... 584
GLOSARIO..... 624

Itájtol Jesucristo yej kijkuiloj

San Mateo

Iyikyapatajwewejmej Jesucristo

1 Nigaj ijkuilijto' itokamej yej iyikyapatajwewejmej Jesucristo,[a] yej tepíltzimpa katka iga David iwán David tepíltzimpa katka iga Abraham.

2 Abraham mochij tetaj iga Isaac, iwán Isaac mochij tetaj iga Jacob, iwán Jacob mochij tetaj iga Judá iwán iyikniwan. 3 Judá iwán isiwa' yej itoka' Tamar mochijkej tetajmej iga Fares iwán Zara. Fares mochij tetaj iga Esrom. Esrom mochij tetaj iga Aram. 4 Aram mochij tetaj iga Aminadab, iwán Aminadab mochij tetaj iga Naasón, iwán Naasón mochij tetaj iga Salmón. 5 Salmón mochij tetaj iga Booz, teye' itoka' Rahab. Booz mochij tetaj iga Obed, teye' itoka' Rut. Obed mochij tetaj iga Isaí. 6 Isaí mochij tetaj iga rey David, David kipiá' se ipiltzin yej itoka' Salomón yej kita' iwán inón siwa' yej isíwa'pa katka Urías.

7 Salomón mochij tetaj iga Roboam, iwán Roboam mochij tetaj iga Abías, iwán Abías mochij tetaj iga Asa. 8 Asa mochij tetaj iga Josafat, iwán Josafat mochij tetaj iga Joram, iwán Joram mochij tetaj iga Uzías. 9 Uzías mochij tetaj iga Jotam, iwán Jotam mochij tetaj iga Acaz, iwán Acaz mochij tetaj iga Ezequías. 10 Ezequías mochij tetaj iga Manasés, iwán Manasés mochij tetaj iga Amón, iwán Amón mochij tetaj iga Josías. 11 Jeconías iwán iyikniwan itajmej itoka' Josías. Inimej ipilowan onokoj kua' rey de país Babilonia kipresojwij israelitajmej iga kiwigakej Babilonia.

12 Kua' kískeja Babilonia, Jeconías kipiá' ipiltzin yej itoka' Salatiel. Iwán Salatiel kipiá' ipiltzin yej itoka' Zorobabel. 13 Zorobabel mochij tetaj iga Abiud, iwán Abiud mochij tetaj iga Eliaquim, iwán Eliaquim mochij tetaj iga Azor. 14 Azor mochij tetaj iga Sadoc, iwán Sadoc mochij tetaj iga Aquim, iwán Aquim mochij tetaj iga Eliud. 15 Eliud mochij tetaj iga Eleazar, iwán Eleazar mochij tetaj iga Matán, iwán Matán mochij tetaj iga Jacob. 16 Jacob

---

[a] **1:1** Xikita glosario “Cristo”.

mochij tẹtaj iga José, yej iwẹwej María. Iniinya María yej iyẹ' Jesús, iniinya Jesús yej tiktọkạwiáj Cristo.

17 Ijkọ́n panoj catorce tẹtajwẹwetkej yej ipilówạmpa ipilowạn Abraham este iga onókoya David. Panoj nọ catorce tẹtajwẹwetkej yej ipilówạmpa ipilowạn David este kuạ' israelitajmej kiwigakej preso Babilonia, iwạ́n panoj se'o' máj catorce tẹtajwẹwetkej este kuạ' onókoya Cristo.

Ken iga onoko Jesucristo

18 Ijkín iga onoko Jesucristo: María yej iyẹ' Jesús onóyaya iga yawi monạmiktiti iwạ́n José. E' kuạ' aya monạmiktiáj, María xọlọyowi' iga ipodẹr iyEspíritoj Dios. 19 Iwạ́n José yej mochiwas iwéj María, poxsan katka yẹ'nemiá, iwạ́n ayo' kinekiá mamonạmikti iwạ́n María; e' malej ijkọ́n, José akinekiá mamomati iga María óno'ya iwạ́n se' tạga'; yéj kejlạntoya iga ichtákasan mamokajtẹwakạn. 20 Miẹj inọ́n kejlạntoya, kochi' iwạ́n kitẹmi' iga sẹ iyángel[a] Dios wạlaj iwạ́n ijkín kijlij:

—José, tej yej ipiltzin ipilówạmpa David, amo ximajmawi iga timonạmiktiá iwạ́n María, iga inọ́n xọlọ' yej kitalaxwijto', inọnwa' kimá' iyEspíritoj Dios. 21 Yéj yawi kitati sẹ ichoochin, iwạ́n tiktọkạwij JESÚS,[b] iga yéj yawi kimạnawiti igẹntej iga ayo' makichijtokạn yej ayẹkti.

22 Inọ́n sucedẹroj iga mamochiwa kensan ikya kijtoj toTẹko ipan sẹ profeta[c] kuạ' kijtoj ijkín:

23 Sẹ takotzin yej aya kichijchimi tạga', xọlọyowis iwạ́n kitas ichoochin,
motọkạwij Emanuel,
yej kijtọjneki: Dios ono' towạn.[d]

24 Kuạ' José isa' iga tẹmiktoya, kichij kensan kijlij iyángel Dios iwạ́n kíkui'ya María iga isiwạ'. 25 E' José aya kitechowạya María este iga onoko ikonẹ'. Iwạ́n inọ́n konẹ' kitọkạwijkej JESÚS.

---

[a] **1:20** Xikita glosario “Ángel”. [b] **1:21** Jesús kijtọjneki “yej kimạnawiá”. Jesús kimạnawiti inọmej yej moconfiạrowaj ipan yéj iga ayá' kiknọchiwas ken kajasi iga kichijkej yej ayẹkti. [c] **1:22** Xikita glosario “Profeta”. [d] **1:23** Is 7:14

Reyejmagojmej yawij kitatij Jesús

2 Jesús onoko Belén, se altepe' yej ono' ipan estado de
Judea. Íkua' mandarojtoya rey Herodes.[a] Entonces asikej
Jerusalén sekin tajtaga' yej walkej ikisáyampa tonati'. Inomej
tajtaga' momachtijkej ken iga ojonokej sitalimej, iwán kijliáj
Reyejmagojmej. 2 Iwán tatajtantinemiáj:

—¿Kan ono' irrey judiyojmej yej nacérojo'? Nejemen nikitakej
isitalin ne-iga ikisáyampa tonati' iwán niwalkej nikweyimatiltikoj.

3 Kua' inín kimati' rey Herodes ay'ya kojasiá te kichiwaya, iwán
inewi gente de Jerusalén akojasiajo' no te kichiwayaj. 4 Iwán
Herodes kinotza' inochi ijefejmej sacerdotejmej iwán inochi yej
tamachtiáj ipan iley Dios. Iwán kitajtankej kan yawi nacerоti Cristo.
5 Yejemen kijtojkej:

—Yawi nacerоti ipan altepe' yej itoka' Belén yej ono' ipan estado
de Judea. El profeta kijkuiloj ijkín:

6 Tej, Belén, yej tono' ipan estado de Judá,
malej iga ti-altepetzin, e' ayéj yej máj ti-alimpa, no tivalerowa
kensan inomej wejweyi altepe' yej ono' ipan
estado de Judá;
iga ipan tej yawi kisati se yej mandarowa,
yej yawi kicuidaroti nogentej de Israel.[b]

7 Iwán el rey Herodes kichtakanotza' yej kitakej sitalin; íkua'ya
kimatiltijkej keman nokta nesiko in inón sitalin. 8 Iwán Herodes
kititan Belén inomej tajtaga', kijlijkej ijkín:

—Xakan Belén, xiktemotij inón choolintzin este kan xikasikan.
Kua' ankasíkeja, xine-ijlikij sej iga nej no maniá manikweyimatiltiti.

9 Kua' tami' kikakikej yej kijtoj Herodes, Reyejmagojmej yájkija.
Iwán inón sitalin yej kitakej ikisáyampa tonati', tapanotiaya iwán
moketzato kan nokta ono' choolintzin. 10 Kua' kitakej inón sitalin
poxsan yolpakikej. 11 Iwán kalakkej kalijti', iwán kitakej choolintzin
iwán María yej teye'. Motankuaketzkej iwán kiweyimatiltijkej
choolintzin. Iwán yejemen kikixtijkej regalojmej iga kimakakej
choolintzin, oro, incienso iwán mirra yej ken bálsamo. 12 Iwán Dios
kitemiktij inomej iga ayo' nokta mayakan kan ono' Herodes; inón
iga yejemen yajkij sej ichamej, e' ipan se'ya ojti.

---

[a] **2:1** Xikita glosario “Herodes”. [b] **2:6** Miq 5:2

José, María iwa̱n Jesús cholowaj iga yawij ipan país yej itoka̱' Egipto

13 Kua̱' re̱yejma̱gojmej yájkija, se̱ iyángel Dios kite̱miktiko José, iwa̱n kijlij:

—Ximoketza, xikuiga Egipto chooli̱ntzi̱n iwa̱n iye̱'. Ómpao' xonoka̱n este kua̱' sej nimitzno̱tzas. Porque Herodes yawi kite̱mo̱ti chooli̱ntzi̱n iga makimikti.

14 Iwa̱n José moketza' tayowaka̱n, kiwiga' Egipto chooli̱ntzi̱n iwa̱n iye̱'. 15 Ompiga onoyaj este que migui' Herodes. Inín mochij iga mamochi̱wa yej Dios kijtoj ipan se̱ profeta, ijkín ijkuilijto': "Este Egipto nikno̱tza' noPiltzi̱n."[a]

Herodes tatekimaka iga mamomijmikti chooli̱li̱n

16 Kua̱' Herodes kimati' iga kikajkayajkej ino̱mej re̱yejma̱gojmej, poxsan kuejkuesiwi'. Iwa̱n tatekimá' iga makimijmikti̱tij nochi chooli̱li̱n yej aya kipiáj o̱me años, yej cha̱ntitokej Belén iwa̱n ipan a̱ltepe̱mej yej najna̱'san onokej. Herodes kijtoj o̱me años, iga anka achón a̱n kiwi̱gaya Jesús, ke̱'san kijtojkej re̱yejma̱gojmej. 17 Iwa̱n ompa mochij yej kijkuiloj el profeta Jeremías. Ijkín ijkuilijto':

18 Mokagui' iga wa̱'tzajtzilo̱' ipan a̱ltepe̱' yej ito̱ka̱' Ramá.
Cho̱kalo̱' iwa̱n poxsan mokno̱matilo̱'.
Raque̱lwa' in yej cho̱ga' iga ipilowa̱n,
iwa̱n awel moyo̱lta̱lij, iga ipilowa̱n kimijmiktilíjkeja.[b]

19 Kua̱' mi'ya Herodes, se̱ iyángel Dios kite̱miktij José ompa Egipto, kijlij:

20 —Ximoketza, xikuiga chooli̱ntzi̱n iwa̱n iye̱' iwa̱n xaj sej Israel ka̱n amonoyaj iga mikíkeja ino̱mej yej kimikti̱jnekiáj chooli̱ntzi̱n.

21 Iwa̱n José moketza' iwa̱n kiwiga' chooli̱ntzi̱n iwa̱n iye̱' ipan país de Israel. 22 E' kua̱' José kimati' iga manda̱rówaya sej Arquelao yej ipíltzi̱mpa Herodes ipan ta̱jli de Judea, José majmawi' iga yawi ompiga. E' Dios sej kite̱miktij, kijlij iga mayawi ipan estado de Galilea, iwa̱n ompiga yajkij. 23 Kua̱' asikej ipan estado de Galilea, mocha̱nti̱toj ipan a̱ltepe̱' yej ito̱ka̱' Nazaret. Inín mochij iga mamochi̱wa ken kijtojkej profe̱tajmej iga Jesús cha̱ntitos Nazaret.

---

[a] **2:15** Os 11:1 [b] **2:18** Jer 31:15

Juan yej tabautizarowa kipowa itájtol Dios

3 Inón vej Juan yej tabautizarowa[a] asi' ipan desierto[b] yej ono' ipan estado de Judea iga kipowa ye'noticiaj, 2 iwán kijtowaya:

—Xikajtewákanya iga ankichiwaj yej ayekti iga ayo' wejkatis iga Dios yawi reinaroti ipan tejemej.

3 De ininya Juan yej el profeta Isaías tajtoj, kua' kijtoj:

Mokaki a'pa tzajtzi ipan desierto, kijtowa:
"Xikajtewákanya iga ankichiwaj yej ayekti,
ijkón ankitapowaj ojti iga toTeko."[c]

4 Juan kakijtinemiá itzótzol yej chijtoya iga itzojmiyo camello[d], iwán tajko-ilpitinemiá iga kuetax, iwán kikuaya chapolin iwán kuayojnekti. 5 Iwán kiskej de Jerusalén, de Judea iwán inochi yej chantitoyaj najna'san weya' Jordán iga kikakikoj Juan. 6 Iwán kua' la gente motenxitónkeja iga kichijkej yej ayekti, íkua'ya Juan kibautizarowaya inomej ipan weya' Jordán.

7 E' kua' Juan kita' iga nemi yayaj mia' fariseojmej[e] iwán saduceojmej[f] iga no mamobautizarokan, kijlijkej:

—¡Amejemen ken nokta ipilowan kowamej! ¿A'yéj mitzijlijkej iga anyawij anmomanawitij kua' Dios yawi tacastigaroti? 8 Xiye'nemikan iga manesi iga ankikajtéjkeja iga ankichiwaj yej ayekti. 9 Amo ximoweyimatikan iga ankijtowaj: "Nejemen no-ikyapatajwewejmej Abraham"; ¡Nimitzijliáj iga inimej temej Dios wel kichiwa ipilowan Abraham! 10 Háchajwa' óno'ya iga yawi motzojtzontekiti kuawimej este ipan inelwayomej. Inochi kuawi' yej ayá' ye'taki, motzonteki iwán moakiá tiko.[g] 11 Nej nimitzbautizarowaj iga a'ti, iga manesi iga anmoyolpatákeja. E' yej wi-o', yawij mitzbautizarotij iga el Espíritu Santo iwán iga ti'ti. Yéj kipiá máj poder que nej, iwán nej ni alín ayá' neajasi iga manikuiguili iga'. 12 Yéj kikitzkijto' yej iga kichijchiwa trigo iga kitasolkixtiá. Iwán trigo kanas kan moana; e' itasolyo kitatij ipan ti'ti yej ayí' sewis.[h]

---

[a] **3:1** Xikita glosario "Bautizar". [b] **3:1** Xikita glosario "Desierto".
[c] **3:3** Isa 40:3 [d] **3:4** Xikita glosario "Camello". [e] **3:7** Xikita glosario "Fariseo".
[f] **3:7** Xikita glosario "Saduceo". [g] **3:10** Inín kijtojneki iga Dios yawi kicastigaroti yej ayompa nemij. [h] **3:12** Kijtojneki iga yej ye'nemij, Dios yawi kimanawiti e' yej ayá' ye'nemi ken tikita itasolyo trigo yej tatas.

Mobautizaroj Jesús

13 Iwán Jesús kisa' Galilea, iwán asito kan Juan tabautizarojtoya
ipan weya' Jordán, iga no mamobautizaro. 14 E' Juan akinekiá
makibautizaro, kijlij:
—¿Te iga tiwi' iga nej manimitzbautizaro? Nejwa' in yej nikneki
iga tej xinebautizaro.
15 E' Jesús kijlij Juan:
—Inán tej amo te xikijto; iga ijkón kajasi iga matikchiwakan
inochi ken Dios kineki.
Iwán Juan motemá' iga kibautizaroj Jesús. 16 Kua' Jesús tami'
mobautizaroj, kisa' ipan a'ti. Iwán tapowi' cielo, iwán kita'
iyEspíritoj Dios temoj, ken tikita se jojtoko, iwán moketzako
iyakapan. 17 Iwán mokagui' ipan cielo se tájtol yej kijtoj:
—Inín nokta in noPiltzin yej nikpoxchokiliá, iwán yéj
neyolchikajto'.



Copyright © Global Recordings Network. Used with permission.

3:13-17

Tzitzimi' kineki iga Jesús makichiwa yej ayekti

4 Iwán iyEspíritoj Dios kiwiga' Jesús ipan desierto kan ayá' chantitolo', iga ompiga Tzitzimi' makita siga ayá' kichiwaltij yej ayekti.
2 Jesús ayá' takuaj cuarenta días iwán cuarenta yówal, iwán mayana'. 3 Iwán Tzitzimi' kitechoj Jesús. Tzitzimi' kinekiá iga Jesús makichiwa yej ayekti, kijlij:
—Siga tejya nokta iPiltzin Dios, xikijli inimej temej iga mamochiwakan pan.
4 E' Jesús kijlij Tzitzimi':
—Ijkín ijkuilijto' itájtol Dios: "Ayá' gasan tákual wel ono taga', no wel ono iga kichiwa ken kijtowa itájtol Dios."
5 Iwán Tzitzimi' kiwiga' Jesús ipan weyi-altepe' Jerusalén, kitejkawiltij este iyixko, kan máj ajko ipan inón weyitiopan,[a] 6 iwán kijtoj Tzitzimi':
—Siga tejya nokta ipiltzin Dios, este nigaj ximopatanalti talpan; iga itájtol Dios ijkín ijkuilijto':

Dios kititanis iyangelejmej iga mamitzpalewikan,
iga mamitzmajkuitiakan
iga amo ximokxiwiteki ipan te'ti.[b]

7 Jesús kijtoj:
—No ijkuilijto' itájtol Dios: "Amo xiktajtanili moTeko Dios iga makichiwa tejté iga san manesi iga wel kichiwa."
8 Se' vej Tzitzimi' kiwiga' Jesús ipan se tepe' yej pox ajko, iwán kinextilij inochi paismej yej ono' ipan inín tajli iwán inochi yej kipiáj; 9 iwán kijtoj Tzitzimi':
—Nej nimitzmakas inewi inín siga timotankuaketza iga xineweyimatilti.
10 Iwán Jesús kijlij:
—Tzitzimi', xicholo notenoj, iga ijkín ijkuilijto' itájtol Dios: "Xikweyimatilti moTeko Dios iwán xikchiwa kensan yéj kineki."
11 Iwán Tzitzimi' kikájteja Jesús. Iwán walkej angelejmej iga kipalewikoj in Jesús.

---

[a] **4:5** Xikita glosario "Weyitiopan". [b] **4:6** Sal 91:11, 12

Jesús pe̱wa iga tamachtiá

12 Kua̱' Jesús kimati' iga Juan kipre̱sojwijkej, yajki ipan estado
de Galilea. 13 E' ayá' ka̱wi' Nazaret ka̱n ícha̱n katka, sino que yajki
mocha̱nti̱to ipan a̱ltepe̱' yej ito̱ka̱' Capernaum. Inón a̱ltepe̱' onoya
ipan a̱te̱n iwán ipan íta̱l Zabulón iwán Neftalí. 14 Ijkín kichij Jesús
iga mamochi̱wa yej el profeta Isaías ijkín kijkuiloj:[a]

15 Íta̱l Zabulón iwán Neftalí,
ipan ino̱n ojti yej yawi lámа̱r, iyi̱ka̱mpa we̱ya̱' Jordán,
ipan Galilea ka̱n cha̱ntitokej yej ayéj judiyojmej.
16 Ino̱mej gente yej ken onoyaj ka̱n takomichka̱n iga ayá'
ki̱xmatiáj Dios, ken tikita kita̱wijkej se̱ weyi
ta̱wi̱lyo̱' iga asi' itájto̱l Dios.
Ino̱mej majmatoyaj iga mamikika̱n,
e' inán kita̱wíjkeja weyi ta̱wi̱lyo̱'.

17 Iwán íkua̱'ya Jesús pe̱wa' kipowa itájto̱l Dios, kijtoj:

—Xikajte̱wáka̱nya iga ankichi̱waj yej aye̱kti iga ayo' wejka̱was
iga yawi reina̱ro̱ti[b] Dios.

Jesús kino̱tza' na̱wi atarraye̱rojmej

18 Jesús nejnentia̱ya ipan a̱te̱n laguna yej ito̱ka̱' Galilea. Ompa
kita' Simón yej no̱ ito̱ka̱' Pedro, iwán Andrés yej iyíkni̱mpa.
Yejeme̱n atarraye̱rojmej. Iwán ompa atarraya̱rojtoyaj ipan inón a̱'ti.
19 Iwán Jesús kijlij ino̱mej:

—Xine̱tokaka̱n, iwán nikchi̱was iga ankinechko̱skej yej
mane̱tokaka̱n ken inán to̱poj ankiki̱tzkiáj.

20 Iwán imanín kikajtejkej iyatarra̱yajmej iwán kitokákeja Jesús.

21 Iwán achi máj nejnenkej, kitakej o̱me̱n tajta̱ga', Jacobo iwán
Juan yej ipilówa̱mpa Zebedeo. Ompa onoyaj ipan á̱ka̱l iwán itaj. Ompa
kitamanijtoyaj iyatarra̱yajmej. Iwán Jesús kino̱tza' in ino̱mej. 22 Iwán
íkua̱'san ompa kikajtejkej itaj iwán á̱ka̱l. Iwán kitokákeja Jesús.

Jesús kimachtiá mia' gente

23 Jesús panoj no̱ya̱n ipan estado de Galilea, tamachtijtinemiá
ipan tio̱pamej yej ojonoyaj ipan a̱ltepe̱mej. Kipowaya ye̱'noti̱ciaj
ken iga Dios yawi reina̱ro̱ti. Iwán kachitialtij nochi yej se̱se'pa iga

---

[a] **4:14** Isa 9:1-2 [b] **4:17** Xikita glosario “Kén iga Dios reina̱rowa”.

wẽtitoyaj. 24 Iwą́n nọyąn momati' ipan estado de Siria, iga Jesús taachitialtijtinemi', iwą́n nọ kiwi̱guilijkej yej kipiayaj de sẽse'pa kokolis, yej kuajkualoj, yej tą̱tapoliwij, yej kipiayaj mą̱lespí̱ritoj iwą́n yej ikxitakuą̱wayaxtoyaj. Iwą́n nochi ini̱mej kachitialtij Jesús. 25 Mia' de Galilea kitokakej Jesús, yej chą̱ntitoyaj ipan íta̱l diez ą̱ltepẽ' yej kijliáj Decápolis, iwą́n de Jerusalén iwą́n inewi nọ de Judea, iwą́n inọmej yej chą̱ntitokej iyi̱kąmpa wẽyą̱' Jordán.

Jesús tamachtiá ipan tepẽ'

5 Kuą̱' Jesús kita' inewi gente yej kitokatinemiáj, tejkaj ipan sẽ tepẽ' iwą́n ompa mota̱lij. Iwą́n idisci̱polojmej[a] kiyawalojkej. 2 Iwą́n Jesús pẽwa' kimachtij idisci̱polojmej, ijkí̱n kijtoj:

3 —Pą̱kij yej kimachi̱liáj ipan iyą̱lmajmej iga yejémẽnsan awel tẽ kichi̱waj iwą́n ijkọnya iga kitẽmowaj Dios, iga yejémẽnya kipiaskej Dios iga iTẽkomej.

4 'Pą̱kij yej chọkaj, Dios yawi kiyọlchikąwati inọmej.

5 'Pą̱kij yej moali̱mpamatij, iga yejemẽn mochi̱waskej itatki inó̱n tą̱jli yej Dios kijtoj iga kimakaskej.

6 'Pą̱kij yej kipoxyọlmakatokej iga kichi̱wasnekij yej yẽkti, inọmej sí, Dios kipalẽwi̱j.

7 'Pą̱kij yej ta-iknẽli̱áj, iga Dios yawi nọ kiknẽli̱tij inọmej.

8 'Pą̱kij yej ipan iyą̱lmajmej kejlą̱ntokej yej yẽkti, yejemẽn sí kitaskej Dios.

9 'Pą̱kij yej kinekij iga maonolo tamelą́, iga Dios kijli̱j iga yéj ipilową̱n.

10 'Pą̱kij yej kiknọchi̱waj iga san kichi̱waj yej Dios kineki, iga yejémẽnya kipiaskej Dios iga iTẽkomej

11 'Xipą̱ktokąn kuą̱' mitzijijliáj kuajkuantas iwą́n kuą̱' mitziknọchi̱waj iwą́n kuą̱' mitzpantiáj iga ankichi̱waj yej ayẽkti, iga san nej annẽtokaj.

12 'Xipą̱ktokąn iga ipan cielo yawij mitzmakatij yej pox yẽkti; iga ijkó̱n nọ kiknọchijkej profẽtajmej yej ikya onoyaj.

---

[a] **5:1** Xikita glosario “Discípulo”.

Yej kitokaj Jesús ken ista' iwa̱n ken yej ta̱wiáj

13 'Amejeme̱n ipan inín ta̱jli ken tikita an-istamej. E' siga ista' ayo' istawe̱li', ¿téjaso' iga moneki? Ayo' ye̱kti iga nité, sino que motajkáliya iwán mota̱táksaya.
14 'Amejeme̱n no̱ ken anta̱wi̱lmej ipan inín ta̱jli. Se̱ weyi-a̱ltepe̱' yej ono' iyi̱xko tepe̱' awel mi̱ya̱na. 15 Niga motatiá se̱ cándi̱l iga mamota̱li itampa tejté, ma̱jwa' mota̱liá ajko iga makita̱wi yej onokej kalijti'. 16 Ijko̱nsan no̱ amejeme̱n xikchi̱wakan yej ye̱kti iyi̱xtaj la gente, iwán kua̱' mitzitaskej iga ankichijtokej yej ye̱kti, kiweyimati̱lti̱skej toTaj Dios yej ono' ajko.

Jesús tamachtiá ipan la ley

17 'Amo ankijto̱skej iga niwa̱laj iga nikpolo̱ko iley Moisés o ka̱n tamachtijkej profe̱tajmej. Nej ayá' inón nikchi̱wako, ma̱jwa' nikchi̱wako ken iga nokta kajasi iga mamochi̱wa ken tatekimakaj. 18 Iwán no̱ nimitznojma-ijliáj, mie̱j iga onos cielo iwán ta̱jli, nisé punto nisé letra awel mopolowa ipan iley Moisés, este que nochi mamochi̱wa yej mochi̱was. 19 Inón iga yej kiyokakajte̱wa iga kichi̱wa ken tatekimaka se̱ iley Dios, malej iga inón ley nésiki' ayá' máj te̱ te-ijliá, wa̱n ijkón matamachti, inón mo-itas ken yej ayéj te̱ iteki ka̱n reina̱rowa Dios. E' yej makichi̱wa ken ijkuilijto' la ley iwán ijko̱nsan no̱ kine̱xtiliá sekin iga makichi̱waka̱n, inón máj kiye̱'itaskej ka̱n reina̱rowa Dios. 20 Iwán no̱ nimitzijliáj, siga ayá' máj anye̱'nemij que fariseojmej iwán ken yej tamachtiáj ipan la ley, nike̱man ayá' ankalakiskej ka̱n Dios reina̱rowa.

Jesús tamachtiá iga amo mamokuejkueso̱lo

21 'Ankikakíkeja ken kijlijkej amo-ikyapatajwa̱n iga: "Amo xitamikti, siga agaj tamiktiá, makimikti̱ka̱n." Ijkón kijtoj iley Moisés. 22 E' inán nimitzijliáj igasan se̱ mamokuejkueso iwán iyikni̱n, Dios yawi kijuzga̱ro̱ti. Iwán yej kijliá iyikni̱n: "Tixe̱to'", inón kiki̱tzki̱skej yej máj manda̱rowaj. Iwán yej kijliá iyikni̱n: "Tipáchto̱l", ya̱ti ka̱n ono' tiwelo̱n yej ayí' se̱wi.
23 'Siga tia tikmakati iyofre̱ndaj Dios ipan altar[a] iwán tikejla̱nte̱wa iga mitzkuesowilijto' mokni̱n, 24 ómpao' xikajte̱wa moofre̱ndaj

[a] **5:23** Xikita glosario "Altar".

itẹnoj altar iwán xaj achto ximoyọltaliti iwán moknin. Íkua'ya sí welja tiktaliti moofrẹndaj.
25 'Siga agaj mitzdemandarowa iwán mitzwigaj iyixtaj juez, ipan ójtisan ximotajtọlti iga ximoyọltali íwan. Porque siga mitzwiga iyixtaj juez, juez kitekimakas policiyajmej iga mitzakiskej kuákalko.
26 Nimitzijliá iga atikisas ompa este que xikixtawa inewi kẹ' mitztajtaniliáj.

Jesús tamachtiá iga yej namiktito' amo mayawi wan se'

27 'Moisés este ikyay kijtoj: "Yej namiktito' amo mayawi wan se'."
28 E' nej nimitzijliáj siga sẹ tạga' kitachiliá sẹ siwa' iwán ipan iyalmaj kinekiskiaya magui' mamásiya íwan, ininwa' taxíma'ya nokta, malej iga kejlan ipansan iyalmaj.
29 'Siga sẹ moyix mitzchiwaltiá yej ayẹkti, xikixti iwán xiktajkali wejka; máj yẹkti xikpolo sẹ moyix que inochi mocuẹrpoj makakikan pan tiwelọn yej ayí' sẹwis.
30 Siga moyẹ'ma' mitzchiwaltiá yej ayẹkti, xiktzonteki iwán xiktajkali wejka; máj yẹkti xikpolo sẹ moma' que inochi mocuẹrpoj makakikan pan tiwelọn yej ayí' sẹwis.

Jesús tamachtiá iga amo mamokawakan yej namiktitokej

31 'Moisés nọ este ikyay kijtoj: "Siga sẹ tạga' kikawa isiwa', makimaka sẹ ama' kan makijto iga mokájkeja."
32 E' nej nimitzijliáj yej kiyokakawa isiwa' malej iga isiwa' ayá' nemi yawi wan se', inón tạga' kichiwa iga isiwa' mamasi wan se'; iwán inón se' tạga' yej íwan monamiktij nọ taxima.

Jesús tamachtiá iga amo matajuradọlo

33 'Nọ ankimatij iga amo-ikyapatajwan kijlijkej: "Amo xikẹlkawa iga tikchiwa yej iyixtaj toTẹko tikijtoj nokta iga tikchiwas."
34 E' nej nimitzijliáj iga amo xiktaliikan agaj o tejtẹ iga testigo kua' ankijtowaj iga ankichiwaskej tejtẹ. Niga cielo iga ompa mandarowa Dios;
35 niga tajli iga ompa kitaliá iyikxi Dios; niga Jerusalén iga inonwa' iciudad el Rey yej kipoxweyimatij.
36 Niga motzontekon, iga tej awel tikchiwa iga sẹ motzónkal mamochiwa ista' o pisti'.
37 Máj yẹkti iga xikijto "kena" kua' tikmati iga tia tikchiwati, iwán xikijto "ayá'" kua' tikmati iga ayá' tia tikchiwati. Yej ayá' ijkón kichiwa, kichiwa yej ayẹkti.

Jesús tamachtiá iga amo mamajasikan iga mo-ijiyaj

38 ’Moisés este ikyay kijtoj:[a] “Siga agaj mitzixkopewa, no
xikixkopewa, iwán siga agaj mitztankopewa, no xiktankopewa.”
39 E' nej nimitzijliáj iga amo ijkonsan no xikchiwili yej mitzchiwiliá
yej ayekti; majwa' siga agaj mitzxaygatatzina, xikmaka se' moxaya'
iga mamitzmaga. 40 Iwán siga agaj mitzdemandarowa iwán
mitzkuiliá mokuach, xikmaka no makiwiga mochamarraj. 41 Iwán
siga agaj mitztekimaka iga xikuiguili tejté yej eti' se kilómetro, tej
xikuiga ome kilómetro. 42 Siga agaj mitztajtaniliá tejté, xikmaka.
Agaj yej kineki mitztakewiliá tejté, amo xikijli iga ayá'

Kén iga matikchokilikan yej te-ijiyaj

43 ’Moisés este ikyay kijtoj: “Xikchokili moknin iwán xikijiya
yej mitzijiya.” 44 E' nej nimitzijliáj xikchokilikan yej mitzijiyaj,
xikye'ijlikan yej mitzmalijliáj, xikchiwilikan yej yekti yej ayá'
mitzye'itaj, xiktajtanilikan Dios iga maye'onokan inomej yej
mitzpantiáj iwán mitziknochiwaj. 45 Ijkón amejemen anmochiwaskej
ipilówampa amoTaj Dios yej ono' ipan cielo; iga yéj kichiwa iga
matawi tonati' kan ono' yej kichiwa yej yekti iwán yej kichiwa yej
ayekti, iwán kititani no tiawa' iga yej ye'nemij iwán iga yej ayompa
nemij. 46 E' siga amejemen ankichokiliáj yejsan no mitzchokiliáj, ¿té
anmotaniliáj iga ijkón ankichiwaj? Este yej kicobrarowaj impuesto[b]
iga Roma ijkón no kichiwaj. 47 Iwán siga ankisaludarowaj yejsan
amoknin, ijkón ayá' nemi ankichiwaj tejté yej sekin no akichiwaj.
Ijkón no kichiwaj yej ayá' kixmatij Dios. 48 Xipoxye'nemikan, ijkón
kensan amoTaj Dios yej ono' ipan cielo nochipa kichiwa yej yekti.

Jesús tanextiliá iga matikchiwakan yej yekti iyixtaj Dios

6 Jesús no kijtoj:
—Kua' ankichiwaj tejté yej yekti, amo xikchiwakan iga san
mamitzitakan. Siga ijkón ankichiwaj, amoTaj Dios yej ono' ipan
cielo ayá' mitzmakaskej nité. 2 Kua' tikpalewiá agaj yej amotapialiá,
amo xikpojtinemi ken kichiwaj inomej yej mopajpantiáj iga
ye'nemij iga kipojtinemij tiopan-ijti' iwán kajkán panolo iga
makiweyimatiltikan. Nimitzijliáj iga inomej inonsan motaniliáj,

---

[a] **5:38** Ex 21:24 [b] **5:46** Xikita glosario “Impuestos”.

iwa̱n Dios ayá' kiye̱'ita. 3 E' tej kua̱' agaj tikpale̱wiá yej amotapialiá,
amo xikmati̱lti ni agaj. 4 Ma̱jwa' xikchi̱wa ichtákasan. Iwán Dios yej
mitzitzto' iga ichtákasan nemi tikchi̱wa yawi mitzmakati yej pox
ye̱kti.

Jesús tamachtiá ken iga matitajto̱ka̱n wa̱n Dios

5 'Kua̱' antajtowaj wa̱n Dios, amo xikchi̱waka̱n ken ino̱mej yejsan
mopajpantiáj iga ye̱'nemij, ino̱mej kiye̱'matij iga ejkati-ora̱dowaj
tio̱pan-ijti' iwán ipan calle ka̱nsan makitaka̱n. Nimitznojma-ijliáj
iga ini̱mej ino̱nsan mota̱niliáj, iwán Dios ayá' kikakij. 6 E' tej kua̱'
titajtowa wa̱n Dios, xikalaki kalijti', iwán ximokaltzakua iwán
xitajto wa̱n Dios yej ompa ono' mowa̱n. Iwán Dios yej mitzitzto'
ka̱n ichtákasan nemi ti-ora̱dowa, yawi mitzmakati yej tiktajtani.
7 'Kua̱' titajtowa iwán Dios, amo xikojpa-ijto tajto̱lmej yej
ayá' mitzpale̱wiá ka̱nsan mawejka̱wa iga tita̱tapojto' iwán Dios,
ken kichi̱waj yej ayá' ki̱xmatij Dios. Yejeme̱n a̱n kijtowaj iga
ijkón kichi̱waj, ma̱jya kikakiskej Dios. 8 Amo xikchi̱waka̱n ken
yejeme̱n; iga amoTaj Dios kimátiya te̱ mitzpolowaj malej iga aya
ankitajtaniliáj. 9 Amejeme̱n ijkín xitajto̱ka̱n iwán Dios:

NoTaj yej tono' ipan cielo,
nochi makiweyimati̱lti moto̱ka̱'.
10 Xirreina̱rókiya.
Mamochi̱wa ken tej tikneki ipan ta̱jli, ijkón ken mochijto'
ipan cielo.
11 Notakualmej yej nochipa moneki, xine̱makaka̱n a̱man.
12 Xinee̱lka̱wili̱ka̱n yej nikchijkej yej aye̱kti, ijkón ken nejeme̱n
no̱ nike̱lka̱wiliáj yej ne̱chi̱wilijkej yej aye̱kti.
13 Xine̱pale̱wi̱ka̱n iga amo manikchi̱wasnekika̱n yej
aye̱kti; amo xine̱semakaka̱n kua̱' Tzitzimi'
ne̱chi̱waltijnekij yej aye̱kti.
Iga tej nokta yej tirreina̱rowa, iwán tej yej nochi wel tikchi̱wa
iwán inón moweyipode̱r nochipa nokta onos.
Ijkónyawa'.

14 'Siga anke̱lka̱wiliáj yej agaj mitzchi̱wiliáj yej aye̱kti, amoTaj
yej ono' ipan cielo no̱ mitze̱lka̱wili̱skej yej ankichi̱waj yej aye̱kti.
15 E' siga ayá' anke̱lka̱wiliáj yej mitzchi̱wiliáj yej aye̱kti, amoTaj
ayá' no̱ mitze̱lka̱wili̱skej yej aye̱kti ankichi̱waj.

Jesús tamachtiá ken iga mamayunaṛolo

16 'Kuạ' anmayunạrowaj, amo manẹsi iga anmoknọmatij
ken inọmej yej san mopajpantiáj iga yẹ'nemij. Yejemej kinekij
makitakạn iga mayunạrojtokej. E' nimitznojma-ijliáj iga yej inọ́n
kichịwaj, kipiaja yej motạnilijkej. 17 E' tej kuạ' timayunạrowa,
ximotzijtzikui iwạ́n ximịxạmi, 18 iga amo manẹsi iga timayunạrojto'.
Petz moTaj Dios yej ichtákasan mowạn ono', yéjsan kimatis yej
nemi tikchịwa. Iwạ́n iyịxtaj toknịwạn mitzmakas yej kajasi iga
mamitzmaka.

Yej mitzyọltilạna

19 'Amo xiknejnechkọkạn yej pox valẹrowa nigaj ipan tạjli kạn
wel kitolowa wẹchi iwạ́n wel ankinẹmpolọskej, iwạ́n kạn wel
kalakij yej tachtekij. 20 Máj yẹkti xiknejnechkọkạn ipan cielo
komati yej pox valẹrowa.[a] Ompa ateyi wẹchi yej tanẹmpolowa,
iwạ́n niga nọ yej tachtekij ay'ya kalakiskej. 21 Porque kạn ono' yej
mitzyọltilạna ompa nochipa tikejlạntos.

Yej mitztạwiá

22 'Moyịx ken tikita sẹ cándịl yej mitztạwiá; siga moyịx yẹkti,
mitztạwijtos. 23 E' siga moyịx ayẹkti, tonos ken kuạ' takomichkạn.
Siga inọ́n cándịl yej tikpiá ayạ́' tạwiá, poxsan titakọmititos.

Dios iwạ́n tomịn

24 'Ayagaj wel kipiá ọme ipatrọ́n, iga sẹ́sanwa' in yej kiyẹ'itas,
iwạ́n se' kijiyas, o sẹ kitokas iwạ́n se' kikajtẹwas. Inọ́n iga awel
ankitokaj Dios siga mitzyọltilạnaj tomịn.

Amo xitayọkoyakạn

25 'Nimitzijliáj: Amo xitayọkoyakạn iga tẹ anyawij ankikuạtij
iwạ́n tẹ anyawij ankonịtij iga wel xonokạn, niga amotzótzol yej
ankakịskej. ¿Ix ayạ'taj máj valẹrowa amovịdaj que tákual, iwạ́n
amocuẹrpoj máj que tzótzol? 26 Ximịxkuịtịkạn ipan tọtọmej yej
patạntinemij; yejemẹn ayạ́' tọkaj niga tapixkaj iwạ́n ayạ́' nọ kẹnaj
yej mopixka. E' malej ijkọ́n, Dios yej amóTajpa kitamaka nọ inọmej

---

[a] **6:20** Inín mochịwa kuạ' sẹ kichịwa ken Dios kineki.

tọtọmej. ¡Amejemẹn máj anvalẹrowaj que tọtọmej! 27 ¿Iwa̱n a̱' de
amejemẹn iga san matayọkoya wel weyás se' alín?
28 'Iwa̱n, ¿te iga nọ amejemẹn antayọkoyaj iga amotzótzol?
Ta' xikitaka̱n ken iga weyáj xọchimej ipan a̱ka̱walyoj, ayá'
tekipanowaj niga tajtzomaj. 29 E' nimitzijliáj niga el rey Salomón
malej iga moyẹ'taajakia̱ya; ayá' kaxilij ken inọmej xọchimej yej
mojmọnsajtikej. 30 Iwán siga Dios ijkón kimọnsajchi̱wa kuaxiwiyoj
yej a̱man ono' ipan a̱ka̱walyoj iwán mọsta tatas ipan ti'ti, ¿kén iga
ayá' mitztzotzolyọti̱skej, amejemẹn yej alín anmoconfia̱rowaj ipan
Dios? 31 Inón íga amo xitayọkoyaka̱n iwán amo xikijtọka̱n: "¿Tẹ
niawij nikua̱tij? o ¿tẹ niawij nikoni̱tij? iwán ¿ka̱n niawij nikasitij
notzotzolmej yej nikajaki̱skej?" 32 Yej ayá' ki̱xmatij Dios tayọkoyaj
iga nochi inín; e' amejemẹn ankipiáj sẹ amoTaj yej ono' ipan cielo
yej kimati tẹ mitzpolowaj amocha̱n. 33 E' ximotẹmakaka̱n iga Dios
marreina̱ro ipan amejemẹn, iwán xikchi̱waka̱n ken yéj kineki, iwán
ijkón nochi ini̱mej yej mitzpolowaj, anyawij ankipiatij. 34 Amo
xitayọkoyaka̱n iga yej mọstapa mochi̱was, yej mọstapa, móstapaya
sej ankitaskej. Ono' komati yej tẹyọlmiktiá ipan sejsé día.

Amo xikijto iga se' ayompa nemi

7 'Amo xitajuzga̱rọka̱n, iga Dios amo nọ mamitzjuzga̱rọka̱n. 2 Iga
Dios yawi mitzjuzga̱rọtij ijkón kensan sekin ankijuzga̱rowaj.
Achón kẹ' agaj ankimakaskej, achọnsan nọ Dios mitzmakaskej. 3 ¿Te
iga tiki̱xtachi̱liá mokni̱n iga kipiá tasoltzi̱n ipan iyi̱x iwán ayá' tikita
iga tej tikpiá tapan ipan moyi̱x?[a] 4 Siga ayá' tikita iga tikpiá weyi
tapan ipan moyi̱x, ¿kén timi̱xẹwiá iga tikijliá mokni̱n: "Nokni̱n,
achi manimitzki̱xtili tasoltzi̱n yej tikpiá ipan moyi̱x"? 5 ¡Tej yej
timopajpantiáj iga tiyẹ'nemi!, xiki̱xti achto inón tapan yej ono' ipan
moyi̱x iwán ijkón wel tikyẹ'itas iga tiki̱xtiliá tásol ipan iyi̱x mokni̱n.
6 'Yej itatki Dios amo xikmakaka̱n pẹlomej, amosantá'
mitztza̱tzaya̱naskej. Yej pox patiyoj amo xikmakaka̱n koyamẹmej
iga amo makita̱taksaka̱n.

---

[a] **7:3** Kijtọjneki: Ayompa tikchi̱wa siga tikpọpowa mokni̱n iga kichij alín yej ayẹkti kua̱' tej tikchij máj komati yej ayẹkti.

Xiktajtanikan, xiktemokan iwán xikaltzotzonakan

7 ’Xiktajtanikan, iwán Dios mitzmakaskej; xiktemokan iwán
ankasiskej; xikaltzotzonakan iwán mitzkaltapowiliskej. 8 Iga yej
kitajtani, kimakaj; iwán yej kitemowa, kasi; iwán yej kaltzotzona,
kikaltapowiliáj.
9 ’¿Ix wel se de amejemen kimakas ipiltzin se te'ti kua' kitajtaniliá
tákual? 10 ¿O ix kimakas kowa' kua' kitajtaniliá se topoj? 11 Siga
amejemej yej ankichiwaj yej ayekti, wel ankimakaj yej yekti
amopilowan, ¡amoTaj yej ono' ajko ipan cielo, máj kimakas yej
yekti a'san iga kitajtanilij!
12 ’Ijkón ken amejemen ankinekij mamitzchiwilikan sekin, ijkón
no amejemen xikchiwilikan; ijkón kijtowa iley Moisés iwán yej
kijkuilojkej profetajmej.

Kalten yej tzolti'

13 ’Xikalakikan ipan kalten yej tzolti'. Iga kalten iwán ojti yej
tawiga kan mopojpololo, kojkoyakti', iwán mia' yej ompa yawij.
14 E' kalten iwán ojti yej tawiga kan ono' Dios, poxsan tzolti', iwán
ayá' mia' yej ompa yawij.

Kuawi' mo-ixmati ipan itakilka

15 ’Amo mamitzkajkayawakan yej kijtowaj iga Dioski'
kitajtolmakaj. Inimej nésiki' até wel mitzchiwiliáj, e' máj ipan
iyalmajmej ken tikita tekuanimej. 16 Amejemen wel ankixmatij
ken iga nemi agaj ipansan yej kichiwaj; puej ayá' moteki uva[a]
ipan witztako', niga no moteki itakilka amakuawi' ipan ista'witz.
17 Nochi ye'kuawi' ye'taki, iwán yej ayéj ye'kuawi', ayejyekti
itakilka. 18 Yej ye'kuawi' awel mochiwa itakilka yej ayá' yejyekti,
niga yej ayéj ye'kuawi' awel mochiwa itakilka yej yekti. 19 Nochi
kuawi' yej ayá' ye'taki, motzonteki iwán motatiá. 20 Inón iga
amejemen ankixmatiskej inomej san ken iga kichiwaj.

Ayá' nochi kalakiskej kan reinarowa Dios

21 ’Ayá' nochi yej ne-ijliáj “noTeko, noTeko” yawij kalakitij
kan reinarowa Dios, sino que inómejsan yej kichiwaj ken kineki

---

[a] **7:16** Xikita glosario “Uva”.

noTaj yej ono' ipan cielo. 22 Kuą' asis inǫ́n día, mia' yawij ne-ijlįtij:
“NoTęko, noTęko, nejemęn nikpowakej motájtǫl, iwą́n ipan motǫką'
nikįxtijkej mąlespįritojmej, iwą́n ipan motǫką nikchijkej mia' yej
ayí' mo-ita.” 23 E' nej nikijlįskej: “Ayí' nimitzįxmatikej; xicholǫką́n
notęnoj, amejemęn yej ankichįwaj yej ayękti.”

Ǫmęn tajtąga' yej kalchįwaj

24 ’Yej kikaki notájtǫl iwą́n kichįwa yej nikijtowa, ken tikita sę
tąga' yej poxsan tajląnto' yej kichij íkal ipan sę weyite'ti. 25 Wąlaj
tiawą', wejweyakej ą'timej iwą́n wąlaj ejeka' yej pox tajpalej ipan inǫ́n
kajli; e' ayą́' kiwetzįltij iga tǫkto' ipan te'ti. 26 E' yej kikaki notájtǫl
iwą́n ayą́' kichįwa yej nikijtowa, inǫ́n ken tikita yej ayą́' yę'tajląnto',
yej kichij íkal ipan xąjli. 27 Wąlaj tiawą', wejweyakej ą'timej, iwą́n
wąlaj ejeka' ipan inǫ́n kajli, iwą́n wetzi'. ¡Mela'xįxitįni' nokta!

28 Kuą' Jesús tami' tajtoj, yej takaktoyaj san tajtachįxtikajkej
kén iga Jesús tamachtiąya; 29 iga ijkǫ́n ken tamachtiąya, nęsiá iga
kimati tę nemi kijtowa, ayéj ken yej tamachtiáj ipan iley Moisés.



Copyright © Global Recordings Network. Used with permission.

7:24-27

Jesús kachitialtiá yej palantiá ikajlo'

8 Kua' Jesús temoj ipan tepe', poxsan kitokatiajkij. 2 Iwán kina'techoj se taga' yej nemi palani ikajlo' iga kipiaya lepra,[a] motankuaketza' iyixtaj Jesús, iwán kijtoj:

—NoTeko, siga tikneki, wel xinepajti.

3 Iwán Jesús kichijchin in inón yej wetitoya, kijlij:

—Kena, nikneki xipajti.

Kua' inón kijtoj, achitiá' yej kipiaya lepra. 4 Iwán kijlij:

—Ta' xikaki, amo agaj xikijli; xaj kan ono' sacerdote iga mamitzita, iwán xiktali moofrendaj ken tatekimaka iley Moisés, iga nochi makimati iga tipájti'ya.

Jesús kachitialtiá itekipanowani se capitán de Roma

5 Kua' Jesús asi' ipan altepe' Capernaum, se capitán de Roma yajki kitechoto Jesús iwán kiteki'tajtanilij, 6 kijlij:

—NoTeko, notekipanowani wetzto' nochan pan itapech iga poxsan kuajkualoto' isempan iwán este awel molina.

7 Jesús kijlij:

—Nej niati nikachitialtiti.

8 Inón capitán kijtoj:

—NoTeko, akajasi xikalaki nochan, san xikijto iga maachitiá notekipanowani, iwán achitiás. 9 Nej no ono' yej netekimaka iwán no niktekimaka soldadojmej. Kua' niktitani se mayawi kanaj, yawi; iwán kua' se' nikijliá iga mawiki, wi'; iwán kua' nikijliá notekipanowani iga makichiwa tejté, kichiwa.

10 Kua' Jesús inón kikagui', madmiradoj iwán kijlij yej kitokatinemiáj:

—Nimitzijliáj iga anikasi' nisé israelita yej mamopoxconfiaro ipan nej ken inín taga'. 11 Nej nimitzijliáj iga poxsan witzeloj kan ikisáyampa tonati' iwán ikalakíyampa', iwán motaliskej iga takuaskej wan Abraham, Isaac iwán Jacob ipan cielo kan reinarowa Dios; 12 e' yej onóyaja[b] iga mayakan katka kan reinarowa Dios, kakiskej kan takomichkan, ompa chokaskej este tangueguetzekaskej.

13 Iwán Jesús kijlij inón capitán:

—Xaja mochan, iwán mamochiwa ijkón ken ticredoj.

---

[a] **8:2** Xikita glosario “Lepra”. [b] **8:12** Judiyojmej

Iwán íkua'san in inón tekipanowa̱ni achitiá'.

Jesús kachitialtiá imona̱n Pedro

14 Jesús yajki cha̱n Pedro, wa̱n kasito imona̱n Pedro wetzto' ipan
tapech iga kawa̱nto'. 15 Jesús kima̱kitzkij, iwán íkua'san se̱wi'
ikajlo̱'; iwán mokétza'ya iga kitamá' Jesús.

Jesús kachitialtiá mia' yej we̱titokej

16 Kua̱' tayowáti'ya, kiwiguilijkej Jesús mia' yej kipiayaj
ma̱lespiritojmej; iwán Jesús iga san kitekimá' ma̱lespiritojmej,
kikijkixtij, iwán no̱ kachitialtij nochi yej we̱titoyaj. 17 Iní́n mochij
iga mamochiwa ken kijtoj el profeta Isaías: "Yéj te̱pajtij, iwán yéj
te̱achitialtij."[a]

Yej kinekiáj makitokaka̱n Jesús

18 Kua̱' Jesús kita' iga poxsan kipo̱lojtokej, kitekimá'
idisci̱polojmej iga maa̱panó́ka̱nya ipan laguna. 19 Iwán se̱
yej tamachtiá[b] ipan iley Moisés kitecho̱ko Jesús, iwán
kijlij:

—Tamachtia̱ni, nej nikneki manimitztokatinemi ka̱nsan tia.

20 E' Jesús kijlij:

—Koyo̱mej kipiáj ixapoyomej ka̱n kochij, iwán to̱to̱mej
kipiáj ixekemej; e' nej yej iPiltzi̱n Ta̱ga'[c] anikpiá ka̱n achi
manimokuajtetonti.

21 Iwán se' idiscípoloj, kijlij:

—NoTe̱ko, maniao' achto manikto̱kati notaj.

22 Jesús kijlij:

—Xine̱toka, xika̱wili yej ken miktokej iga makito̱kaka̱n yej
miktokej

Jesús kipacho̱ltiá ejeka' yej tajpalej

23 Iwán Jesús tejkaj ipan weyi á́ka̱l, senyajki iwán idisci̱polojmej.
24 Tajko laguna pe̱wa' se̱ ejeka' yej pox tajpalej este a̱te̱miaya á́ka̱l.
E' Jesús kochtoya. 25 Iwán idisci̱polojmej kixitijkej Jesús, kijlijkej:

—¡NoTe̱ko, xine̱ma̱nawi̱ka̱n! ¡Némiya ti-a̱wetzij!

---

[a] **8:17** Isa 53:4 [b] **8:19** Xikita glosario "Yej tamachtiá ipan iley Moisés".
[c] **8:20** Xikita glosario "IPiltzi̱n Ta̱ga'".

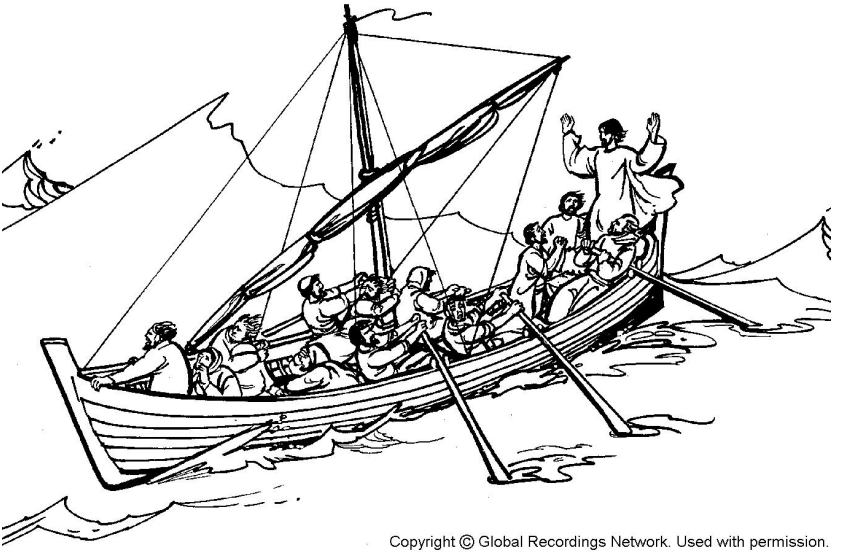

Copyright © Global Recordings Network. Used with permission.

8:23-27

26 Jesús kijtoj:

—¿Te iga poxsan anmajmawij? ¡Amejemẹn alịntzịn anmoconfiạrowaj nopan!

Iwán Jesús moketza', kajajwa' ejeka' iwán ạ'ti, iwán santakạmpolijtikạwi'. 27 Tajtạga' san tajtachịxtikajkej, iwán kijtojkej:

—¿Ix ạ'taj yéj nokta ạn in inín tạga' yej este ejeka' iwán ạ'ti kitajtọlkakij?

Tajtạga' de Gadara yej kipiáj mạlespịritojmej

28 Kuạ' Jesús asi' iyịkạmpa laguna ipan estado de Gadara, ọmẹn tajtạga' kịskej posạntoj, iwán kitechojkej Jesús. Iyọmextịn kipiayaj mal espíritoj, wạn poxsan tatạtalọchtiạyaj, iwán ipan inón ojti ayágajo' wel panowạya. 29 Iwán tzajtzikej:

—¿Té tikneki nowạmej, tej Jesús yej iPiltzịn Dios? ¿Ix tiwạlaj anẹyoka-iknọchịwakoj malej iga aya asi hora?

30 Iwán ayá' wejka iga ompa, takuajtinemiáj mia' koyamẹmej. 31 Iwán mạlespịritojmej kiteki'tajtanilijkej Jesús ijkín:

—Siga annẹkịxtiájyawa', xinẹtịtanikạn ipan koyamẹmej.

32 Iwán Jesús kijtoj:

—Ómpayawa', xikalakitij.

Iwa̱n ino̱mej ma̱lespi̱ritojmej ki̱skej ipan tajta̱ga' iwa̱n kalakitoj ipan koyame̱mej; iwa̱n nochi ino̱mej koyame̱mej mobarranca̱rojkej iwa̱n wejwetzitoj ipan a̱'ti iwa̱n ompa a̱mikikej.

33 Yej kicuida̱rojtinemiáj koyame̱mej mo̱ka̱cholojkej. Kua̱' asíkeja ipan a̱ltepe̱', kipojkej nochi yej mochij ipan ino̱mej tajta̱ga' yej kipiayaj ma̱lespi̱ritojmej. 34 Iwa̱n nochi yej cha̱ntitokej ipan inón a̱ltepe̱' yajkij ka̱n ono' Jesús. Iwa̱n kua̱' iténoja onokej, kiteki'ijlijkej iga makísaya ipan ita̱lmej.

Jesús kachitialtiá se̱ ta̱ga' yej awel nejnemi

9 Iwa̱n Jesús tejkaj ipan se̱ weyi á̱ka̱l iga a̱panoj iwa̱n asi' ka̱n iya̱ltepe̱'. 2 Ompa kiwi̱guilijkej se̱ ta̱ga' yej awel nejnemi nokta, wetzti̱aya ipan itapech. Kua̱' Jesús kita' ken iga yejeme̱n moconfia̱rowa̱yaj ipan yéj, kijlij yej we̱titoya:

—Amo ximajmawi nopíj; nochi yej tikchij yej aye̱kti nimitze̱lka̱wiliaya.

3 Iwa̱n sekin yej tamachtiáj ipan iley Moisés, kua̱' inín kikakikej, kijtojkej ipan iya̱lmajmej: "Inín ta̱ga' iga ijkón kijtowa, kima̱lijliá Dios." 4 E' Jesús kimatiá te̱ kejla̱ntoyaj, kijtoj:

—¿Te iga ankejla̱mikij yej aye̱kti ipan amoa̱lmajmej? 5 ¿Kéntaj ma̱j wel manikijto: "Nochi yej tikchij yej aye̱kti nimitzperdona̱rowílija", o manikijli: "Ximoketza iwa̱n xaja"? 6 Ina̱n sí, nia nimitzne̱xtili̱tij iga nej yej iPiltzi̱n Ta̱ga' ipan inín ta̱jli wel nikperdona̱rowiliá yej se̱ kichi̱wa yej aye̱kti.

Iwa̱n Jesús kijlij yej awel nejnemi:

—Ximoketza, xikui motapech iwa̱n xaja mocha̱n.

7 Iwa̱n moketza' iwa̱n yájkiya icha̱n. 8 Kua̱' la gente inón kitakej, majmawikej iwa̱n kiweyimati̱ltijkej Dios iga kimá' inón poder tajta̱ga'.

Jesús kino̱tza Mateo iga makitoka

9 Jesús ki̱sa' ompa ka̱n onoya, iwa̱n kita' se̱ ta̱ga' yej ito̱ka̱' Mateo, e̱watoya ka̱n kicobra̱rojtoya impuestos[a] iga Roma, iwa̱n kijlij:

—Xine̱toka.

Iwa̱n Mateo moketza' iwa̱n kitoga' Jesús.

---

[a] **9:9** Xikita glosario "Impuestos".

10 Jesús takuajtoya kalijti', iwán asi' mia' yej kicobrarowayaj
impuestos iga gobierno iwán sekin yej ayá' yẽ'nemij, iwán kixnankej
mesa iwán idiscipolojmej Jesús. 11 E' kua' fariseojmej kitakej iga
Jesús nemi sentakuaj iwán inomej, kitajtankej idiscipolojmej:
—¿Te iga amomaestroj sentakua wan yej kicobrarowayaj
impuestos iga Roma iwán yej kichiwaj yej ayẽkti?
12 Jesús kikagui' yej kijtojtokej iwán kijtoj:
—Yej yẽktitokej, ayá' kajasi iga mamoachitialtikan, e' yej
wẽtitokej, kena, kajasi. 13 Xakan iwán ximomachtikan yej kijtojneki
ken ijkuilijto' itájtol Dios: “Nej nikneki xita-iknẽlikan; ayéj iga
xinẽmiktilikan yolkamej.” Pues nej ayá' niwalaj niknotzako yej
kijtowaj iga yẽ'nemij. Majwa' niwalaj niknotzako yej kichiwaj yej
ayẽkti iga mamoyolpatakan.

Jesús kijtajtanij ken iga mayunarolo

14 Yej kitokatinemiáj Juan yej tabautizarowa yajkij kan ono'
Jesús, iwán kitajtankej:
—¿Te iga nejemẽn iwán fariseojmej nipoxmayunarowaj iwán
modiscipolojmej ayá' mayunarowaj?
15 Jesús kijtoj:
—¿Ix wel moknomatitoskej te-iknẽwan kan monamiktilo miẽj
ompa ono' iwamej chokotzin yej monamiktiá? E' asiti día kua'
chokotzin kiwigaskej. Íkua'ya sí mayunaroskej.
16 ’Iwán ayagaj kitamaniá sẽ tzotzolsósol iga tzotzoltájkol
yej mokówago'; iga yej mokówago' akuis, iwán máj weyi
kitzayanas tzotzolsósol. 17 Awel no moakiá vino yej kichíjkejo'
ipan ikyapakuetaxtekon[a] iga vino yej kichíjkejo' moposawa iwán
kipoxonas kuetaxtekon iwán nẽmpoliwis vino iwán kuetaxtekon.
Inón iga, yẽkti mamoaki vino yej kichíjkejo' ipan kuetaxtekon yej
móchijo'. Ijkón apoliwis vino niga kuetaxtekon.

Jesús ki-ojpa-ixitij isiwapiltzin Jairo wan kachitialtij sẽ siwa'

18 Miẽj Jesús tatapojtóyao', asi' sẽ yej kimandarowa judiyojmej,
motankuaketza' itẽnoj, iwán kijlij:
—Nosiwapiltzin nokto' migui', e' siga tia nochan, iwán tiktalij
moma' ipan nosiwapiltzin, ojpa-isas sej.

---

[a] **9:17** Xikita glosario “Kuetaxtekon”.


Copyright © Global Recordings Network. Used with permission.

9:20-22

19 Jesús moketza' iwa̱n yajki iwa̱n idisci̱polojmej iwa̱n ino̱n
ta̱ga'. 20 Iwa̱n se̱ siwa̱' yej we̱titoya doce años iga ki̱stoya
ken ime̱s yej awel pachiwiá, kitechoj Jesús itepotztájbapa
iwa̱n kichijchimilij ite̱mpan isota̱ntzótzol; 21 yéj kijtoj
ipan iya̱lmaj: "Iga san nia nikchijchimili̱ti itzótzol, nia
ni-achitiati." 22 E' Jesús tachá' itepotztaj, kita' ino̱n siwa̱', iwa̱n
kijlij:

—Xipa̱ki, nopíj, ti-achitia'ya iga timoconfia̱roj ipan nej.

Iwa̱n íkua̱'san ino̱n siwa̱' achitiá'.

23 Kua̱' Jesús asi' cha̱n ino̱n jefe yej ito̱ka̱' Jairo, kita' iga
tapi̱ztolo̱' iga yáwija kito̱katij yej mikto', iwa̱n pox tzajtzitolo̱' iga
cho̱kayaj. 24 Jesús kijtoj:

—Xiki̱saka̱n nigaj; takotzi̱n ayá' mikto', yejwa' kochto'.

Iwa̱n kiwejwetzkilijkej Jesús. 25 E' Jesús kikijki̱xtij yej onoyaj
kalijti', iwa̱n kala', kima̱ki̱tzkij takotzi̱n iwa̱n kipale̱wij iga
moketza'. 26 Iwa̱n no̱ya̱n ipan ino̱n ta̱jli momati' yej Jesús
kichij.

Jesús kitachaltiá o̱me pachamej

27 Kua̱' Jesús ki̱sa' ompa, o̱me pachamej kitokakej, kitzajtzilijtia̱yaj:
—¡Achi xine-ikne̱li̱ka̱n tej yej iPiltzi̱n[a] David!
28 Iwán kua̱' Jesús kala' kalijti', pachamej kitechojkej, iwán Jesús kijtoj:
—¿Ix ankicre̱dowaj iga wel nimitztachalti̱skej?
Pachamej kijtojkej:
—Kena, noTe̱ko.
29 Iwán Jesús kiji̱xchijchin in ino̱mej pachamej, iwán kijtoj:
—Mamochi̱wa ijkón ken amejeme̱n anmoconfia̱rojkej.
30 Iwán tachákeja. Iwán Jesús kitekimá' nokta ino̱mej:
—Amo agaj xikijli̱ka̱n.
31 E' yejeme̱n kí̱skejsan ompa, kipojtinenkej no̱ya̱n yej Jesús kichij.

Jesús kitajto̱ltiá yej no̱noj

32 Kua̱' ki̱stiáyaja, sekin asikej yej kiwajliguilijkej Jesús se̱ no̱noj yej kipiaya ma̱lespí̱ritoj. 33 E' kua̱' Jesús kikí̱xtija inón ma̱lespí̱ritoj, welja tajtoj in no̱noj. Yej ompa onoyaj san tajtachi̱xtikajkej, kijtojkej:
—¡Ayí̱' mo-ita' ipan Israel ken inín!
34 E' fariseojmej kijtowa̱yaj:
—Ije̱fej ma̱lespi̱ritojmej kimá' inín ta̱ga' iga wel kiki̱xtiá ma̱lespi̱ritojmej.

Jesús kikne̱liá la gente

35 Jesús nentinemiá no̱ya̱n ipan weyi a̱ltepe̱mej iwán ipan a̱ltepe̱tzitzi̱n, tamachtijtinemiá ipan tio̱pamej ipan sejsé a̱ltepe̱'. Kipowaya ye̱'noti̱ciaj kén iga reina̱rowa Dios, iwán kachitialtia̱ya inochi yej we̱titokej iwán yej kualo̱tokej. 36 Kua̱' Jesús kita' yej ompa chapa̱ntokej, kikne̱lij iga kita' tayo̱koxtokej iwán siatokej iwán pa̱payi̱ntokej, ken tikita borre̱gojmej[b] yej ate̱koyojkej. 37 Iwán Jesús kijlij idisci̱polojmej:
—Nimitzijliáj, mela̱'wa' iga ono' mia' yej wel moconfia̱rowaj ipan nej, e' ayá' mia' yej kipowaj ye̱'noti̱ciaj. Yej aya kikakij, inómejwa' ken se̱ weyi mi̱jli yej némiya tayoksi. 38 Inón iga

---

[a] **9:27** Judiyojmej kimatikej iga el Mesías katka rey David ipiltzi̱n ipilówa̱mpa, inón iga kijlia̱yaj iga ipiltzi̱n. [b] **9:36** Xikita glosario “Borrego”.

xiktajtanilikan yej iTeko mijli iga makititani tekipanowanimej iga
makitekítijya yej ono' pan mijli.[a]

Jesús kitapejpena doce iyapostolejmej

10 Iwán Jesús kinotza' doce idiscipolojmej iwán kimá'
poder iga wel makikixtikan malespiritojmej iwán iga wel
makachitialtikan yej de sese'pa iga wetitokej iwán nochi yej
kuajkualotokej.
2 Inín itokamej yej Jesús kitapejpen iga itatitanimej yej no
kijliáj apostolejmej:[b] yej achto itoka' Simón, yej no itoka'
Pedro, iwán Andrés yej yéjpasan iyiknin; Jacobo iwán Juan yej
ipilówampa Zebedeo; 3 Felipe, Bartolomé, Tomás, iwán Mateo yej
kicobrarowaya impuestos iga Roma; Jacobo yej ipíltzimpa Alfeo;
Lebeo yej no itoka' Tadeo; 4 Simón yej ipartidoj nacionalista;[c] iwán
Judas Iscariote, yej máj despuéj kinamá' Jesús.

Jesús kitekimaka apostolejmej iga makipowatij itájtol Dios

5 Kua' Jesús kititan inimej doce apostolejmej, ijkín kijlijkej:
—Amo xakan kan chantitokej yej ayéj judiyojmej, niga xakan
ipan altepemej yej onokej ipan estado de Samaria;[d] 6 majwa'
xakan xikitatij judiyojmej yej pojpolijtinemij ken borregojtzitzin.
7 Xikijlijtinemikan iga inán sí na'ya ono' iga Dios yawi reinaroti
ipan tejemej. 8 Xikachitialtikan yej wetitokej, xikojpa-ixitikan yej
miktokej, xikpajtikan yej palantokej ikajlomej iga kipiáj lepra,
xikixtikan malespiritojmej. Amejemen ayá' ankikojkej iga inín
wel ankichiwaj, amejemen no amo mamitzixtawakan iga inín
ankichiwaj.
9 'Amo no xikuigakan ni alín tomin, 10 niga xikuigakan
amomórral ipan ojti; niga se' amotzótzol, niga se' gakti, niga bastón;
iga yej tekipanowa kajasi iga makitamakakan.
11 'Kua' amasiskej ipan se altepe' o altepetzin, xiktemokan ompa
agaj yej mitzye'itaj iwán ómpao' xikawikan ichan este que matami
amotekipánol wan ankisaskej ipan inón altepe'. 12 Kua' ankalakiskej
ichan, xikijlikan iga maonokan tamelá. 13 Siga yej ompa chantitokej
kajasi iga ijkón xikijlikan, ijkón mochiwas; e' siga ayá' kajasi,

---

[a] **9:38** Kijtojneki iga makitajtanilikan Dios iga yéj makititani toknimej yej wel kipowaj ye'noticiaj nochi inimej gente. [b] **10:2** Xikita glosario "Apóstol". [c] **10:4** Xikita Lc 6:15. [d] **10:5** Xikita glosario "Samaria, Samaritanos".

amo xiktajtanilikan Dios iga tamelá maonokan. 14 E' siga ayá'
mitzomemawiáj niga mitzkakisnekij, xikisakan ipan inón kajli o
ipan inón altepe' iwán xiktzejtzelokan amokxi iga maxini talpínol.
15 Nimitzijliáj iga kua' Dios tajuzgaroj, yej chantitokej ipan inón
altepe' máj kicastigaroskej que yej chantitokej altepemej Sodoma
iwán Gomorra.[a]

Kiknochiwaskej yej kitokaj Cristo

16 'Ta' xikakikan, nej nimitztitanij ken tikita amborregojmej
itzalan koyomej.[b] E' xonokan listo ken tikita ankowamej, iwán
ximochiwakan ken anjojtokomej iga amo agaj xikchiwilikan yej
ayekti. 17 Amo xikelkawakan iga la gente mitzwigaskej kan ono'
tekiwajmej, iwán mitzmagaskej ipan tiopamej. 18 Iwán iga notechko
mitzwigaskej iná' gobernadormej iwán reyejmej; ijkón iga wel
antajtoskej de nej iyixtaj yejemej iwán yej ayéj judiyojmej. 19 E'
kua' mitzwigaskej iná' yej mandarowaj, amo xitayokoyakan iga
ayá' ankimatij te anyawij ankijtotij; iga kua' antajtoskej, Dios
mitztajtolmakaskej. 20 Iga ayéj amejemen yej antajtoskej, sino que
iyEspíritoj amoTaj Dios in yej yawi tajtoti ipan amejemen.

21 'Se toknin yawi kitelwiti iyiknin iga makimiktikan, iwán
tetaj kitelwij ipiltzin iga makimiktikan, iwán tepilowan kitelwiskej
itajmej iga makimiktikan. 22 Nochi yawij mitzijiyatij iga nej
annetokaj; e' yej manetoka este que mamiki, yawi momanawiti.
23 Kua' mitztalochtiskej ipan se altepe', xakan ipan se' altepe';
nimitznojma-ijliáj iga nej yej iPiltzin Taga' nia niwitzeti kua' aya
ampanowaj noyan ipan altepemej kan ichamej israelitajmej.

24 'Yej nemi momachtiá ayá' máj tamati ken yej tamachtiá,
iwán nisé tekipanowani ayá' máj tayakanto' que ipatrón. 25 Se
discípulo makisentali iyalmaj iga mochiwas kensan imaestroj, iwán
tekipanowani kensan iteko. Siga nej yej nimandarowa ne-ijliáj iga
niTzitzimi',[c] ¿ix ayá' no mitzijliskej iga amejemen no antzitzimimej
yej annetokaj?

---

[a] **10:15** Yej ichan Sodoma iwán Gomorra pox ayekti kichijkej. Gn 19
[b] **10:16** Koyomej, español: lobos. Inín kijtojneki iga yej kitokaj Cristo, ken
borregojmej iwán yej kijiya Cristo, ken koyomej.
[c] **10:25** Ipan griego nij kijtowa Beelzebú yej kijtojneki Satanás.

Jesús kijtowa iga Dios mamomajmawili

26 'Inón iga amo agaj xikmajmawilikan. Ateyi nité yej ichtákasan
maono yej ayá' momatis, wan ateyi nité yej iyanto' yej ayá'
monextij. 27 Yej nimitzijliáj kan tamichkan, amejemen xikpowakan
noyan kan onolo'; yej nimitzichtaka-ijliáj, xitzajtzikan iga xikijtokan
iga nochi makikaki. 28 Amo xikmajmawilikan yej wel mitzmiktiáj,
iga awel kimiktiáj toalmaj; majwa' xikmajmawilikan yej wel
temela'polowa iwán wel kitítani toalmaj kan tawewelkato'.
29 '¿Ix ayá' monamaka ome totótzitzin iga se tomíntzin?
E' malej ijkón, nisé toto' ayá' miki sin que amoTaj Dios amo
makimati. 30 Pues este amotzónkal Dios kimati ke' ankipiáj. 31 Amo
ximajmawikan, amejemen máj anvalerowaj que mia' totótzitzin.

Yej mixewiáj iga kijtowaj iga kitokaj Jesús

32 'Inewi yej kinojma-ijtowa iyíxtaj la gente iga netoka, nej no
iyíxtaj noTaj yej ono' ipan cielo, nia nikijtoti iga netoka. 33 E' yej
iyíxtaj la gente kijtowa iga ayá' netoka, nej no iyíxtaj noTaj yej
ono' ipan cielo nia nikijtoti iga ayá' netoka.

Jesús kijtowa iga ayá' walaj iga tamelá maonolo

34 'Amo ankijtoskej iga nej niwalaj ipan inín tajli iga
tamelá maonolo; ayá' niwalaj iga tamelá maonolo, sino iga
mamokuejkuesojtolo. 35 Niwalaj iga taga' makikuesowili itaj, iwán
siwapiltzin makikuesowili iye', iwán siwamon makikuesowili
imonan; 36 ijkón iga sejsé mokuejkuesoj iwansan iyiknímejpa.
37 'Yej makichokili itaj o iye' máj que nej, inón ayá' kajasi iga
manetoka; yej makichokili iyokichpiltzin o isiwapiltzin máj que
nej, inón ayá' kajasi iga manetoka; 38 yej kinekis manetoka, e' ayá'
kikechpanowa icruz,[a] ayá' kajasi iga mamochiwa nodiscípoloj.
39 Yej kineki san mamomanawi, yawi poliwiti, e' yej mamiki iga
netoka, nochipa onos nowan.

---

[a] **10:38** "Kikechpanowa icruz": anka kijtojneki motemaka iga wel makiknochiwakan, este mamiki iga kitoka Cristo.

Yej yawi tẹmajmakati Dios

40 ’Yej mitzọmemạwiáj, néjyawa' in yej neọmemạwiáj; iwán yej
neọmemạwiá nọ ki-ọmemạwiáj yej nẹtị̱tan. 41 Yej ki-ọmemạwiá
sẹ profeta yej kitị̱tani Dios, yawij kimakatij yej yẹkti kensan
kimakaj sẹ profeta, yej ki-ọmemạwiá sẹ toknị̱n yej te-ijiknị̱n,
yawij kimakatij yej yẹkti kensan kimakaj sẹ toknị̱n yej te-ijiknị̱n.
42 Iwán si agaj kimaka yej nej nẹtoka yej amoweyimati, malej
alín seseḳạ' ipan wájkal, nimitzijliáj iga inón sí Dios kimakas yej
yẹkti.

Juan kitị̱tani ọmẹn idisciṗolojmej

11 Kuạ' Jesús tami' kinọnọtza' inón doce idisciṗolojmej, kịsa'
ompa iga yajki tamachtị̱to iwán kipowato yẹ'notị̱ciaj ipan
ạltepẹmej yej onokej ipan tạjli de Galilea.

2 Juan prẹsojtitoya wạn kimati' yej Cristo nemi kichị̱wa. Iwán
Juan kitị̱tan ọmẹn idisciṗolojmej iga makitatij Jesús, 3 iga ijkín
makitajtanikạn:

—¿Ix tejya in Cristo yej yawi wị̱tzeti, o nikcháskejo' sewo'?

4 Jesús kijtoj:

—Xạkạn xikijlị̱tij Juan nochi yej nigaj nemi ankitaj iwán yej
nemi ankikakij. 5 Xikpowilị̱kạn iga pachamej tachaja, kọxomej
nejnémija, yej palạntiạyaj ikajlọmej iga kipiáj lepra, achitiákeja,
yej ayá' takakiáj, inán takákija, yej miktoyaj, ojpa-isákeja,
yej ayá' motapialiáj, mopowiliá yẹ'notị̱ciaj ken iga Dios
tasalvạrowa. 6 Pạktos yej ayá' kikajtẹwa iga moconfiạrowa ipan
nej.

7 Kuạ' yájkija itatị̱tanimej Juan, Jesús pẹ'ya tạtapowa' de Juan,
kijlij la gente:

—¿Té ankitatọyaj ipan desierto? ¿Ix sẹ ojta' yej kọọlị̱na ejeka'?
8 Siga ayá', ¿téṭaj ankitatọyaj? ¿Ix sẹ tạga' yej yẹ'taajakijto'?
Amejemẹn ankimatij iga yej moyẹ'taajakiáj, onokej ichạn rẹyejmej.
9 Iwán, ¿té nokta ankitatọyaj? ¿Ix sẹ profeta? Kena, yéj mạjya sej
que sẹ profeta. 10 De inọnya Juan tajtowa kạn ijkín ijkuilijto':

Niktị̱tani notatị̱tan iga mo-ịxtaj matayakạna,
iga ken kuạ' mamitzojtápoya.[a]

---

[a] **11:10** Malaquías 3:1

11 Jesús no kijtoj:

—Nimitznojma-ijliáj iga desde ikyay este inán ateyi ni agaj yej máj tayakanto' que Juan yej tabautizarowa, e' yej momachiliá iga até iteki de inochi yej motemakaj iga Dios marreinaro ipan yejemen, inón yej máj tayakanto' que Juan.

12 'Desde kua' walaj Juan yej tabautizarowa este inán, ono' mia' yej kijiyaj iyojwi Dios, wan ono' yej kichiwasnekij iga mapoliwi.[a] 13 Desde ikyay iwán este inán iga walaj Juan, nochi profetajmej iwán iley Moisés, kijtojkej iga wi' reinaroki Dios. 14 Siga annecredowaj, Juanwa' in profeta Elías yej witziaya.[b] 15 Yej annakasyojkej, xineye'kakikan.

16 'Amejemen yej inampa amonokej annesij ken tikita kokone' yej mawiltiáj ipan tajkoaltepe' iwán kitzajtziliáj iyikniwan: 17 "Nejemen nimitztapitzilijkej iga aka iwán ayá' anmijtotijkej, nejemen nimitziknotakuikilijkej iwán ayá' anchokakej." 18 Kua' walka Juan yej mayunarowaya iwán ayí' tawana', amejemen ankijtojkej iga kipiá malespíritoj. 19 Niwalaj nej iPiltzin Taga' yej nitakua iwán ni-ati, ankijtowaj iga nipoxtakua iwán nitawana, nimotókaki' iwán yej ayá' ye'nemij iwán yej kicobrarowaj impuestos iga Roma. Kua' tikitaj iga ye'nemij yej momela'confiarowaj ipan Dios, nesi iga Dios nochi kimati te kichiwa.

Yej ayá' kipatasnekij ken iga nemij

20 Iwán Jesús pe' kajajwa' yej chantitokej ipan altepemej kan máj kichij milagrojmej yej ayi'pa mo-ita, iga yej ompa chantitoyaj ayá' nemi kikajtewayaj iga kichiwaj yej ayekti, kijtoj:

21 —¡Lástima yej anchantitokej altepe' Corazín! ¡Anlastimajmej yej anchantitokej altepe' Betsaida! Siga ipan altepe' Tiro iwán Sidón mochijka milagrojmej yej ankitakej, yejemej íkyasan kikajtejkaj iga kichiwaj yej ayekti iwán monextiayaj iga kakiayaj itzotzolmej yej moakiá kua' mikilo iga moknomatij iwán monejnexwiayaj.[c] 22 E' nimitzijliáj iga kua' Dios tajuzgaroj, máj mitzcastigaroskej que yej chantitokej altepemej Tiro iwán Sidón. 23 Amejemen yej amochan altepe' Capernaum, ¿ankijtowaj an anyatij ipan cielo? Majwa'

---

[a] **11:12** Ijkín wel no motraduciirowa: Desde kua' walaj Juan yej tabautizarowa este inán, ono' mia' yej poxsan kalakisnekij ipan iyojwi Dios, wan este motojtopewaj iga makalakikan.

[b] **11:14** Malaquías 4:5

[c] **11:21** Monejnexwiayaj iga manesi iga momachiliayaj iga ayekti kichijkej.

yawij mitzakitij kan onokej yej miktokej. E' siga katka yej ichamej altepe' Sodoma[a] kitayaj milagrojmej yej amejemen ankitakej, inón altepe' onóyasan este inán. 24 E' nimitzijliáj iga kua' Dios tajuzgaroj, amejemen máj mitzcastigaroskej que inomej de Sodoma.

Xiwitzekan notenoj iwán ximosewikan

25 Iwán Jesús kijtoj:

—NoTaj yej tikchij cielo iwán tajli, nimitzweyimatiltiá iga tiknextilij yej ayá' moweyimatij inón yej ayá' tiknextilij yej tamatij 26 iga tej ijkón tikne'.

27 Jesús no kijtoj:

—NoTaj nema'ya inochi yej ono'. Ayagaj nemela'ixmati nej yej iPiltzin Dios, iséltisan teTaj Dios nemela'ixmati. Iwán ayagaj no kimela'ixmati teTaj; nosséltisan nej yej iPiltzin, iwán inomej yej nej nikneki iga makixmatikan. 28 Xiwitzekan notenoj, amonochin amejemen yej ansiatokej iga antekipanowaj iwán an-eti'miktokej, iwán nej nikchiwas iga ximosewikan. 29 Xicredokan yej nimitzijliáj, iwán ximixkuitikan ipan nej, nej ayá' lue nikuejkuesiwi, niga ayá' nimoweyimati ipan noalmaj; iwán anyolajkatiaskej. 30 Iga yej nej nimitztekimakaj, wel ankichiwaskej, iwán yej nimitzijliáj iga xikchiwakan, ayéj ken yej awel mochiwa.

Idiscipolojmej Jesús kitekij trigo ipan día kua' mosewilo

12 Se día kua' mosewilo, Jesús iwán idiscipolojmej nemi panotiayaj milijti'. Idiscipolojmej mayanakej, iwán pe' iga kitektiajkij trigo iga kikuajkej. 2 Kua' fariseojmej inón kitakej, kijlijkej Jesús:

—Ta' xikita, modiscipolojmej nemi tekipanowaj; inón ayekti iga mamochiwa ipan día kua' mosewilo.

3 E' Jesús, kijtoj:

—¿Ix ayá'taj ankileerojkej yej kichij David[b] iwán yej íwan senemiáj kua' mayanakej? 4 Kala' tiopan-ijti' iwán kikuaj inompa pan yej kíkuajpa sacerdote, inompa awel kikua David niga yej íwan nemiáj; wel kikuayaj petz sacerdotejmej. 5 ¿Ix no ayí' ankileerowaj iley Moisés iga sacerdotejmej ipan weyitiopan[c] wel tekipanowaj

---

[a] **11:23** Yej ichamej Sodoma poxsan kichiwayaj yej ayekti iwán Dios kipolojkej; Gn 18, 19 [b] **12:3** 1 Sam 21:1-6 [c] **12:5** Xikita glosario “Weyitiopan”.

ipan día kuaꞌ moseꞌwilo?, iwáꞌn ijkóꞌn ayáꞌ kichiꞌwaj yej ayeꞌkti.
6 ¡Anya sí nimitzijliáj iga nej majya sej que weyitioꞌpan! 7 Mataj
amejemeꞌn aya ankimatij teꞌ kijtoꞌjneki kaꞌn ijkíꞌn ijkuilijtoꞌ: “Nej
nikneki xita-ikneꞌlikaꞌn, anikneki iga xineꞌmiktiliꞌkaꞌn yoꞌlkamej.”[a]
Maga katka ankimatiáj, ayáꞌ ankipantiaꞌyaj nodisciꞌpolojmej yej nemi
kichiꞌwaj yej yeꞌkti. 8 Puej nej yej iPiltziꞌn Taꞌgaꞌ wel nitatekimaka teꞌ
wel mamochiꞌwa ipan día kuaꞌ moseꞌwilo.

Seꞌ taꞌgaꞌ yej maꞌtakuaꞌwayaxtoꞌ

9 Iwáꞌn Jesús kiꞌsaꞌ ompa iwáꞌn kalaꞌ tioꞌpan. 10 Ompa onoya seꞌ
taꞌgaꞌ yej maꞌtakuaꞌwayaxtoꞌ. Iwáꞌn fariseojmej kiteꞌmowiliaꞌyaj ken
makimaꞌwetziꞌltiꞌkaꞌn Jesús, kitajtankej:

—¿Ixtaj wel moachitialtiá yej weꞌtitoꞌ ipan día kuaꞌ moseꞌwilo?

11 Jesús kijtoj:

—¿Aꞌyéj de amejemeꞌn, siga kipiá seꞌ borrego iwáꞌn mawetzi
xapoko ipan día kuaꞌ moseꞌwilo, ix ayáꞌ yaj kikiꞌxtiꞌti? 12 ¡Iwáꞌn nej
nimitzijliáj iga máj valeꞌrowa seꞌ taꞌgaꞌ que seꞌ borrego! Inóꞌn iga wel
mochíꞌ yej yeꞌkti ipan día kuaꞌ moseꞌwilo.

13 Iwáꞌn Jesús kijlij inóꞌn taꞌgaꞌ:

—Xikmelaꞌwa momaꞌ.

Iwáꞌn kuaꞌ kimélaja imaꞌ, yeꞌktia'ya kensan seꞌ imaꞌ. 14 Kuaꞌ
fariseojmej kiꞌskej kaꞌn onoꞌ Jesús, monechkojkej iga kejlaꞌnkej kén
iga yawij kimiktiꞌtij Jesús.

Dios kitapejpen Jesús

15 Kuaꞌ Jesús kimatiꞌ inóꞌn, kiꞌsaꞌ ompa, iwáꞌn pox miaꞌ kitokakej
waꞌn kachitialtij inochi yej weꞌtitokej. 16 Iwáꞌn yej kachitialtiaꞌya,
kitekimáꞌ iga amo makijtoꞌkaꞌn aꞌyéj in yéj. 17 Inín mochij iga
mamochiꞌwa ken kijtoj profeta Isaías, kuaꞌ kijtoj:

18 Iniꞌnya yej tekipanowa iga nej, yej niktapejpen,
yej nikpoxneki, iwáꞌn neꞌyoꞌlchikajtoꞌ.
Ípan nia niktaliꞌti noEspíritoj,
iwáꞌn yéj yawi kipowati ken iga noꞌ wel nikmaꞌnawiáj yej ayéj
judiyojmej.
19 Ayáꞌ tateꞌnkuepiliꞌj niga tzajtzis,
ayagaj kikakis itájtoꞌl ipan caꞌllejmej.

---

[a] **12:7** Oseas 6:6. Xikita glosario “Sacrificio”.

20 Kiknẹliá yej ayá' tajpalej,
kipalẹwiá yej mosemakasneki, ken agaj yej kitimaka sẹ cándịl
yej sẹwisneki,
ijkọ́n kichịwas te kua' noyạn ipan tạjli mamochịwa yej yẹkti.
21 Iwán nochi gente de mia' paịsmej moconfiạroskej ipan yéj
iga kimạnawịskej.[a]

Kipantiáj Jesús iga kipiá ipodẹr Tzitzimi'

22 Iwán Jesús kiwịguilijkej sẹ tạga' yej pacha iwán awel tajtowa iga kipiaya mạlespíritoj. Jesús kachitialtij inọ́n tạga'; welja tachá' iwán welja tajtoj. 23 Nochi gente san tajtachịxtikajkej iwán kijtojkej:

—¿Ix ạn inịnya in iPiltzịn[b] rey David?

24 E' kua' fariseojmej kikakikej inọ́n, kijtojkej:

—Inín tạga' kikịxtiá mạlespịritojmej ipan ipodẹr Tzitzimi', yej ijẹféjmejpa inochi mạlespịritojmej.

25 Jesús kimatiá tẹ kejlạntoyaj, iwán kijtoj:

—Siga sẹ país mochịwa ọme grupo iga mosẹpankuejkuesowaj, inọ́n país políwiya; iwán siga sẹ ạltepẹ' o siga sẹ familia mosẹpankuejkuesowaj, awel wejkạwa iga onos. 26 Ijkọnsan nọ Tzitzimi', siga igánajsan kikịxtiá mạlespịritojmej, yej yéjpasan itatki, inọ́n kijtọjneki iga ayá' wejkạwas iga tamis ipodẹr. 27 Iwán siga annẹpantiáj iga nej nikịxtiá mạlespíritoj iga ipodẹr Tzitzimi', in yej mitztokaj, ¿ix iga ipodẹr Tzitzimi' kikịxtiáj mạlespíritoj? Yejémejsan monẹxtiáj iga ayéj ijkọ́n ken anne-ijliáj. 28 Nej nikịxtiá mạlespíritoj iga ipodẹr iyEspíritoj Dios, iwán inín kijtọjneki iga ási'ya tiempo iga Dios marreinạro ipan amejemẹn.

29 'Kén wel sẹ kalaki chạn sẹ tạga' yej tajpalej iga makikuịli yej itatki, siga ayá' achto kilpiá? Ijkọ́n wel kikuịlij yej itatki.

30 'Yej ayá' kiyẹ'ita yej nikchịwa, inọnwa' ne-ijiya; yej ayá' nẹpalẹwiá; inọnwa' tapojpolowa.

31 'Inọ́n iga nimitzijliáj, Dios wel kẹlkạwiliá nochi yej agaj kichịwa yej ayẹkti iwán yej kijtowa yej ayẹkti; e' siga mạltajtowaj iga iyEspíritoj Dios, inọ́n Dios ayo' kẹlkạwilịj. 32 Siga agaj mạltajtowa iga nej yej iPiltzịn Tạga', inọ́n Dios kẹlkạwilịj; e' yej mamạltajto iga iyEspíritoj Dios, inọ́n nikẹman ay'ya kẹlkạwilịskej niga ipan inín vida, niga ipan se' vida.

---

[a] **12:21** Is 42:1-4 [b] **12:23** Xikita Mateo 9:27

Se̱ kuawi' mo-i̱xmati ipansan ita̱kilka

33 'Siga ye̱'kuawi', ye̱'ta̱ki; siga ayéj ye̱'kuawi', aye̱kti no̱ ita̱kilka.
Se̱ kuawi' mo-i̱xmati ipansan ita̱kilka. 34 ¡Amejeme̱n ken ipilowa̱n
kowa̱mej! ¿Kén anyawij ankijto̱tij yej ye̱'tájto̱l siga amejeme̱n
ankichijtokej yej aye̱kti? Puej yej ankijtowaj, ijkón ono' ipan
amoa̱lmaj. 35 Yej ye̱'nemi, ye̱'tajtowa, iga ipan iya̱lmaj ono' yej
ye̱kti, e' ta̱ga' yej aye̱'nemi kijtowa tájto̱l yej ajaye̱kti iga ipan
iya̱lmaj ijkón kejla̱nto'. 36 E' nej nimitzijliáj iga kua̱' Dios tajuzga̱ro̱j,
nochi yawij mote̱nxitomatij te iga ayompa tajtojkej. 37 Iga inón yej
tikijtoj, yawij mitzjuzga̱ro̱tij, ómpaya ne̱sis siga tikchij yej ye̱kti o
yej aye̱kti.

Kinekij makitaka̱n yej ayi̱'pa mo-ita

38 Sekin fariseojmej iwán yej tamachtiáj ipan la ley, kijlijkej Jesús:
—Tamachtia̱ni, niknekij manikitaka̱n iga xikchi̱wa yej ayi̱'pa
mo-ita yej Dio̱ssan wel kichi̱wa.
39 Jesús kijtoj:
—Amejeme̱n yej ankichijtokej yej aye̱kti iwán ayá' ankicre̱dowaj
Dios, anne̱tajtaniliáj iga manimitzne̱xtili̱ka̱n yej ayi̱'pa mo-ita.
E' ayá' nimitzne̱xtili̱skej se'pa yej ayi̱'pa mo-ita, petz yej Dios
kichi̱wilij Jonás. 40 Ijkón ken Jonás onoya e̱yi día iwán e̱yi yówal
iyijtiko to̱pojwé̱j, ijko̱nsan no̱ nej yej iPiltzi̱n Ta̱ga' nonos ta̱ltampa
e̱yi día iwán e̱yi yówal. 41 Kua̱' Dios tajuzga̱ro̱j, yej icha̱mej
weyi-a̱ltepe̱' Nínive, moketzaskej iga mitzjuzga̱ro̱skej, iwán kijto̱skej
iga ankichijkej yej aye̱kti; iga yej cha̱ntitokej Nínive, kua̱' Jonás
kipowa' itájto̱l Dios, kikajtejkej iga kichi̱wayaj yej aye̱kti; iwán nej
ma̱jya sej que Jonás. 42 Kua̱' Dios tajuzga̱ro̱j, moketzas no̱ la reina
yej manda̱roj ipan ta̱jli de Sabá iga mitzjuzga̱ro̱skej, iwán kijto̱j iga
ayompa ankichijkej. Inón reina wejka nejnen iga makikakiki yej
kimati rey Salomón;[a] iwán nej ma̱jya sej que Salomón.

Mokuepa ma̱lespí̱ritoj ka̱n onoya

43 Jesús no̱ kijtoj:
—Kua̱' se̱ ma̱lespí̱ritoj ki̱sa ipan se̱ ta̱ga', nentinemi ipan wá'ta̱l
iga kite̱mojtinemi ka̱n makalaki; iwán siga ayá' kasi, kijtowa:

---

[a] **12:42** 1 R 10:1-13

44 “Nia sej nimokuepati nochan, kan nikisa'.” Kua' mokuepa, kasi
inón taga' ken se kajli yej iselti ono', este tajtachpantolo' iwán
tayejye'talijtolo'. 45 Iwán yawi kikuiti se' siete malespíritoj yej
majya sej que yéj, iwán inochin mochantiáj ipan inón taga', iwán
inón taga' mochiwas majya sej ayekti que achto. Ijkonsan no
mochiwas iwán inimej gente yej ayá' ye'nemij.

Iye' wan iyokichikniwan Jesús

46 Jesús kitatapowijtóyao' la gente, kua' asi' iye' iwán iyikniwan.
Awel kalakikej este kalijti' iga matajtokan wan yéj. 47 E' agaj
kimatiltij Jesús, kijlij:

—Moye' iwán mookichikniwan onokej fuera iwán kinekij
matajtokan mowan.

48 E' Jesús kijlij inón yej kimatiltij:

—¿A'yéj noye' iwán a'yéj nookichikniwan?

49 Iwán Jesús kimajpilwij idiscipolojmej, iwán kijtoj:

—Nigaj ono' noye' iwán nookichikniwan. 50 Yej kichiwa
ken kineki noTaj yej ono' ipan cielo, inonwa' in nookichiknin,
nosiwa-iknin iwán noye'.

Ken iga mixkuitilo ipan yej toka

13 Inón día Jesús kisa' kalijti' iwán motalij ipan lagunajten.
2 Iga póxsanya monechkolo', Jesús tejkaj ipan se weyi ákal
iwán ompa motalij, iwán nochi toknimej kawikej ipan aten. 3 Iwán
pewa' sese'pa iga tamachtij kan wel mamijixkuitilo, kijtoj:

—Se taga' yajki tokato, kipapatanáltijpa trigo. 4 ’Kan nemi toktiá,
ono' yej wetzitoj ipan ojti, iwán walkej totomej iwán kikuajkej. 5 Ono'
yej wetzito tetzalan, kan ono' ajalín tajli. Iwán inón íyol trigo ixwa'
nimanín iga tajli ayá' pox tilakti'. 6 E' kua' tonatikisa', pilini', iwán
wagui' iga ayá' monelwatij. 7 Ono' yej wetzito ipan witzyoj, witzyoj
wejweyakej iwán kijiyomiktij tato' iwán ayá' tagui'. 8 E' ono' yej
wetzito ipan yé'tal, iwán poxsan mochij; sekin ipan sejsé imiawayo
kitalilij cien íyol ipan se íyol yej kitoga', iwán sekin kitalilij sesenta
íyol, iwán sekin treinta. 9 Yej annakasyojkej, ¡xineye'kakikan!

Tejas in kan mamixkuitilo

10 Iwán discipolojmej kitechojkej Jesús iwán kitajtankej:

—¿Te iga ipan mixkuitilis tikmachtiá la gente?

11 Jesús kijtoj:

—Amejemẹn Dios mitzmatiltiáj yej aya agaj kimati ken yéj reinarowa, e' yejemej awel kimatij. 12 Yej kipiá, yawij máj kimakatij, este pọpóxsanya sej yawi kipiati; e' yej akipiá, este yej alín kipiá, yawij kikuiliti. 13 Inón iga sekin nikpowiliapa kạn mamixkuitikạn; iga yejemej tacháj, e' ken tikita yej pachamej, kikakij, e' ayá' kimatij tẹ iteki, ken tikita yej ayá' takakij. 14 Ipan yejemej mochiwa yej kijtoj el profeta Isaías, kijtoj:

Amejemẹn ankikakiskej, e' ayá' ankimatiskej tẹ kijtọjneki;
ankitaskej, e' ken kuạ' nité ayá' ankitakej.
15 Iga inimej poxsan moyọltakuạwilijkej,
ayá' yẹ'takakij,
kitzajtzaktokej iyixmej;
iga amo matachakạn iga iyixmej,
niga matakakikạn iga inakasmej,
niga makentendẹrọkạn iga iyạlmajmej,
niga mawitzekạn notẹnoj iga manikachitialtikạn.[a]

16 'E' amejemẹn xipạkikạn iga anne-itztokej iwán ankikakij notájtọl. 17 Nimitzijliáj iga mia' profẹtajmej iwán rẹyejmej kitasnekiáj inín yej ankitztokej iwán ayá' kitakej; kinekiáj makikakikạn inín yej amejemẹn nemi ankikakij, iwán ayá' kikakikej.

Jesús kijtowa tẹ kijtọjneki inón kạn mixkuitilo ipan yej tọka

18 'Inán xikakikạn, nia nimitzijlitij tẹ kijtọjneki inón kạn mixkuitilo ipan inón yej tọka. 19 Yej kikakij yẹ'noticiaj yej tanẹxtiliá ken iga reinarowa Dios iwán ayá' kimatij tẹ kijtọjneki, inómejwa' ken tikita inón íyọl trigo yej wetzi' ipan ojti, iwán wi' Tzitzimi' iwán kẹlkạwaltiá notájtọl yej achạ onoya ipan iyạlmajmej. 20 Iwán inón íyọl trigo yej wetzito tetzạlạn, inón kijtọjneki yej kikakij itájtọl Dios iwán poxsan pạkij kuạ' kicrẹdójkejo'. 21 E' como ayá' wel monelwatiáj wejkatan, ayá' wejkatis iga moconfiarojtoskej nopan iga kuạ' kipiás sẹ prueba o kiknọchiwaj iga kicrẹdowaj itájtọl Dios, ayá' kijyọwiáj, iwán kikajtéwaja iga moconfiarowaj nopan. 22 Iwán inón trigo yej wetzi' ipan witzyoj, inón kijtọjneki inọmej yej kikakij itájtọl Dios, e' poxsan kipiasnekij kuajkuantas yej ono' ipan inín tạjli, iwán mokajkayạwaj ipan tomin. Nochi inón, kichiwa iga itájtọl Dios makẹlkạwa iwán

[a] **13:15** Is 6:9, 10

inón toknin awel kichiwa yej yekti 23 E' inón íyol trigo yej wetzito kan ye'tajli, inón kijtojneki yej kikakij itájtol Dios iwán kentenderowaj. Inomej kichiwaj yej yekti ken tikita inón íyol trigo yej kimá' cien, sesenta iwán ken yej kimá' treinta íyol ipan se imiawayo.

Mixkuitilo ipan chakalsaka' iwán íyol trigo

24 Jesús kipowa' se' kan mixkuitilo:

—Kan reinarowa Dios ken tikita se taga' yej kitoga' ye'semillaj ipan ímil. 25 E' kua' kojkochtólo'ya, walaj se yej kijiya itéko mijli, iwán itzalan trigo kichtakatokako chakalsaka' iwán yájkiya. 26 E' kua' weya'ya trigo iwán miawatapanikej, íkua'ya nesi' in inón chakalsaka'. 27 Iwán tekipanowanimej yajkij kitatoj itéko mijli, kijlijkej: "Patrón, esi inón semilla yej tiktoga' momilpan ye'semillaj, ¿ix kéntaj an iga ixwa' chakalsaka'?" 28 Itéko mijli kijtoj: "Anka agaj yej ne-ijiya kichtakatokako." Inomej monsojmej kijtojkej: "¿Ix tikneki maniakan manikwiwitatij?" 29 Itéko mijli kijtoj: "Amo, siga anyawij ankiwiwitatij chakalsaka', wel no ankiwiwitaj trigo. 30 Xikajtewakan, kama sen-onokan este kua' motekis trigo; íkua' niktitanis tekipanowanimej yej makiwiwitakan achto chakalsaka' iwán makinechkokan iga makitatikan, iwán kinechkoskej trigo kan moena."

Mixkuitilo ipan mostazajyoloj

31 Jesús kinextilij se' kan mamixkuitilo:

—Kan reinarowa Dios, ken tikita se íyol mostaza yej se taga' kitoga' ipan ítal. 32 Malej iga íyol mostaza máj alimpa de inochi yej ono'; e' kua' weyá mochiwa majya sej que nochi yej tokto' kan tatojtokalo, mochiwa weyi kuawéj iwán ipan imajma' moxeketiáj totomej.

Mixkuitilo ipan levadura

33 Jesús tamachtij se' kan mamixkuitilo:

—Kan reinarowa Dios, ken tikita levadura[a] yej se siwa' kaxakualowa iwán komati harina, iwán moposawa inewi tixti.

---

[a] **13:33** Xikita glosario "Levadura".

Te iga Jesús tamachtiá kan wel mamixkuitilo

34 Jesús nochipa tamachtij kan wel mamixkuitilo, ayá' tamachtij
siga ayá' tajtowa kan mixkuitilo. 35 Inón mochij iga mamochiwa
ken kijtoj se profeta:
Nia nitajtoti kan wel mamixkuitilo.
Nia nikijtoti yej aya i' momatiá este que Dios kichij tajli.[a]

Jesús kijtowa te kijtojneki in chakalsaka'

36 Jesús kikajtej la gente yej ompa onoyaj iwán yájkiya kalijti',
ompa idiscipolojmej kitechojkej Jesús iwán kitajtankej:
—Ta xine-ijlikan te kijtojneki on chakalsaka' yej ixwa' milijti'.
37 Jesús kijtoj:
—Yej kitoka ye'semillaj inonwa' nej yej iPiltzin Taga'. 38 Iwán
mijli kijtojneki noyan ipan tajli. Ye'semillaj kijtojneki nochi yej
kichiwaj ken kineki Dios, chakalsaka' kijtojneki yej kichiwaj ken
kineki Tzitzimi'. 39 Yej ta-ijiya, yej kitoga' chakalsaka', inonwa'
Tzitzimi'. Kua' motekis trigo, kijtojneki kua' tamis inín tajli,
iwán tekipanowanimej yej kitekiskej, inón kijtojneki angelejmej.
40 Ijkón ken chakalsaka' monejnechkowa iga motatiá, ijkonsan no
mochiwas kua' Dios tajuzgaroj. 41 Nej yej iPiltzin Taga' niktitanis
noangelejmej iga makikijkixtikan ipan norreinoj yej tachiwaltiáj yej
ayekti iwán yej kichiwaj yej ayekti. 42 Iwán kakiskej ipan tiwelon,
ompa chokatoskej este tajtangueguetzekaskej. 43 Iwán inomej yej
kichijkej ken kineki Dios, tawiskej ken tikita tonati' kan reinarowa
Dios. Yej annakasyojkej, ¡xikye'kakikan!

Taliyanto' yej pox patiyoj

44 'Kan reinarowa Dios ken tikita tejé yej pox patiyoj yej iyanto'
ipan agaj ítal. Se taga' kasi' yej pox patiyoj iwán ómpasan sej kiyan;
iwán pox paktiajki ichan iga kinamakato nochi yej kipiá iwán
kikowa' inón tajli.

---

[a] **13:35** Sal 78:2

Mi̱xkui̱tilo ipan se̱ perla yej pox patiyoj

45 'No̱ ka̱n reina̱rowa Dios ken tikita se̱ tanamakani yej
kite̱mojtinemi perla[a] yej pox mojmo̱nsajti'. 46 Kua̱' kasi se̱ yej pox
patiyoj, yawi icha̱n iga kinamakati inochi yej kipiá iga kikowa inón
perla.

Mi̱xkui̱tilo ipan re̱dej

47 'Ka̱n reina̱rowa Dios ken tikita se̱ re̱dej yej mota̱liá ipan lámа̱r,
iwа́n ípan kuaka̱wi de se̱se'pa to̱poj. 48 Kua̱' témi'ya re̱dej, kiki̱xtiaja
ipan a̱tate̱n, iwа́n ómpaya mota̱liáj iga kitapejpenaj in to̱poj. Yej
ye̱kti kakijtiawij chikiwiko, e' yej ayéj ye̱'to̱poj kitajkalij. 49 Ijkón
mochi̱was kua̱' tamis inín ta̱jli; wi̱tzeskej a̱ngelejmej iga kiyokati̱kij
yej ayá' ye̱'nemij iwа́n yej ye̱'nemij, 50 iwа́n yej aye̱kti kichi̱waj,
kaki̱skej ipan tiwelo̱n, ompa cho̱kaskej este tajtangueguetzekaskej.

Tamachtilis yej yánkuigo' iwа́n yej ikyápaya

51 Iwа́n Jesús kitajtan idisci̱polojmej:
—¿Ix ankimatij te̱ nemi nikijtowa?
Yejemej kijtojkej:
—Kena, nikmatij.
52 Iwа́n Jesús kijtoj:
—Kua̱' se̱ yej tamachtiá ipan la ley momachtiá ken iga reina̱rowa
Dios, ne̱si ken se̱ ite̱ko kajli yej kimati te̱ keje̱nto' kalijti', iwа́n
ompa kikijki̱xtiá yej kaxítijo' iwа́n yej ikyay kipiá'.

Jesús asi Nazaret ka̱n moskaltij

53 Kua̱' Jesús tami' tamachtij ipan ino̱mej ka̱n mi̱xkui̱tilo, yájkiya,
54 iwа́n asito ipan iya̱ltepe̱'. Ompa pe̱' tamachtij tio̱pan, wa̱n yej
ompa takaktoyaj, madmira̱dojkej, kijtowa̱yaj:
—¿Ix ka̱n a̱n momachtij in inín ta̱ga' iga pox tajto̱lmati? ¿Kén
iga wel kichi̱wa milagro yej ayi̱'pa mo-ita? 55 Esi ini̱nwa' ipiltzi̱n
carpintero; iye̱' ito̱ka̱' María iwа́n iyikni̱mej ito̱ka̱mej Jacobo, José,
Simón iwа́n Judas. 56 Isiwa-ikni̱wa̱n nigaj no̱ icha̱mej. ¿Kén kichi̱wa
iga kipoxmati iwа́n iga wel kichi̱wa milagro?

---

[a] **13:45** Perla pox vale̱rowa, ken tikita tetzi̱n ke̱'pa aja̱yo̱' wa̱n iga perla wel
mochi̱wa ko̱ska'.

57 Inọ́n iga ayá' kitajtọlkuikej. E' Jesús kijtoj:
—Sẹ profeta nọyạn kiyẹ'itaj, e' ayéj ijkọ́n ipan iyạltepẹ' niga kạn onokej iyiknịwạn.
58 Inọ́n iga Jesús ipan iyạltepẹ' ayá' kichij mia' milagro, iga ayá' moconfiạrowạyaj ipan yéj.

Miki Juan yej tabautizạrowa

14 Gobernador Herodes[a] yej mandạrowạya Galilea, kikagui' yej kichijtinemi Jesús, 2 iwạ́n kijlij itekipanowạnimej:
—Inọnwa' Juan yej tabautizạrowạya, yéj nokta ojpa-isa' sej kạn miktoya. Inọ́n iga wel kichịwa milagro yej ayí' mo-ita.
3–4 Íkyaya Juan kijlij Herodes:
—Ayẹkti iga tikui' iga mosiwạ' Herodías, yej isiwạ' katka moknịn Felipe.
Kuạ' inọ́n kiká', Herodes tatekimá' iga makilpịkạn Juan iga makipreṣojwịkạn.
5 Herodes kimiktịjnekiá Juan, e' kimajmawiliạya la gente, iga momatiá iga Juan katka profeta. 6 E' kuạ' iyilwi Herodes iga icụmpleaños, isiwạpiltzịn Herodías mijtọtij iyịxtaj yej ompa onoyaj, iwạ́n Herodes kipoxyẹ'ita', 7 kinojma-ijlij nokta iga yawi kimakati tẹsan kitajtanis inọ́n takotzịn. 8 Iwạ́n inọ́n takotzịn, kitajtan kensan iyẹ' kijlij, ijkín kijlij Herodes:
—Nikneki xinẹmaka ipan sẹ plato itzontekon Juan yej tabautizạrowa.
9 Herodes moknọmati' iga inọ́n kiká'; e' como kíjtoja iwạ́n kikakikej yej ompa takuajtoyaj iga yawi kimakati tẹsan kitajtanis inọ́n takotzịn, inọ́n iga tatekimá' iga makimakakạn yej kitajtan.
10 Iwạ́n Herodes tatịtan iga makikechtekitij Juan kạn preṣojtito'.
11 Iwạ́n kiwajligakej itzontekon Juan ipan sẹ plạtojwéj, iwạ́n kimajkuịltíjkeja inọ́n takotzịn iwạ́n kimakato iyẹ'.
12 Iwạ́n idisciịpolojmej Juan asikej kạn mikto' Juan iwạ́n kitọkátoja, iwạ́n yajkij kimatịltịtoj Jesús.

Jesús kitamaka este cinco mil tajtạga'

13 Kuạ' Jesús kimati' iga kimiktíjkeja Juan, kịsa' ompa, tejkaj ipan sẹ ákạl iga yajki kạn ayagaj ono'. E' momáti'san, iwạ́n kịsalọ'

[a] **14:1** Xikita glosario “Herodes”.

ipan altepemej, iwán kitokatiajkij, ikxinejnentiájkijpa. 14 Kua' Jesús témoja ipan ákal, kita' iga poxsan mialo', iwán kiknelij nochi inomej iwán kachitialtij nochi yej wetitoyaj. 15 Iwán kua' némiya tayowati, idiscipolojmej kitechojkej Jesús, iwán kijlijkej:

—Tióta'ya, nigaj ayá' chantitolo'. Xikijli inimej gente iga mayakan ipan altepetzitzin, iwán ompiga makikowakan te kikuaskej.

16 Jesús kijtoj:

—Amo mayajyakan; amejemen xiktamakakan.

17 Discipolojmej kijtojkej:

—Anikpiáj te máj, petz se manoj pan iwán ome topoj.

18 Iwán Jesús kijtoj:

—Nijpa xinewajliguilikan.

19 Jesús tatekimá' iga mamotalilo ipan sakatzitzin. Kikui' inón se manoj pan iwán inón ome topoj, ajkotachá' iga kimá' gracias Dios iwán kitatajkoloj pan, iwán kimajmá' idiscipolojmej iga makimajmakakan la gente. 20 Takuajkej inochimej este ijixwikej, iwán kua' discipolojmej kinechkojkej tákual yej ay' kikuajkej, temi' doce chikiwi'. 21 Yej takuajkej ken cinco mil tajtaga' iyókawa' in siwatkej iwán kokone'.

Jesús nejnemi iyixko a'ti

22 Kua' támi'ya takuajkej, Jesús kitekimá' idiscipolojmej iga matejkawíkanya ipan ákal iga maapanokan achto yejemen, miej Jesús tanawatijtikáwigo'. 23 Kua' yájkija, Jesús tejkaj ipan tepe' iselti iga tajtoto wan Dios. Ompa onoya iselti te kua' tayowati', 24 iwán ákal yayay tajko laguna. Iwán maréjal paréj mowitekiá ipan ákal iga kixnantiáyapa ejeka'. 25 Kua' tanestíwi'ya, Jesús yajki kan nemi yawij idiscipolojmej ipan ákal, Jesús nejnentiaya iyixko a'ti. 26 Iwán kua' discipolojmej kitakej iga nejnentiwi' ipan a'ti, poxsan momajtijkej, iwán mokatzajtzikej:

—¡Ta' xikitakan, se ánimaj!

27 E' Jesús nimanín kijtoj:

—¡Tamelá xonokan! ¡Nej niJesús, amo ximajmawikan!

28 Iwán Pedro kijtoj:

—NoTeko siga melá' iga tej, xikijto iga maninejnentiapa iyixko a'ti este kan tej tono'.

29 Jesús kijtoj:

—Xinejnémiwa'.

Iwán Pedro temoj ipan ákal, iwán anejnentiaya iyixko a'ti iga yaya kan ono' Jesús. 30 E' kua' kimachilij ejeka' yej pox tajpalej, momajtij iwán pewa' iga misawiá iwán tzajtzi':

—¡NoTeko xinemanawi!

31 Iwán nimanín Jesús kimatilan Pedro, iwán kijlij:

—¡Mataj tej neman timoconfiarowa nopan! ¿Te iga ayá' timomela'confiaroj ipan nej?

32 Kua' iyomextimej tejkájkeja ipan ákal, pachiwi' in ejeka'. 33 Iwán yej onoyaj ipan ákal motankuaketzkej iyixtaj Jesús iwán kijtojkej:

—Mataj melá', tej iPiltzin Dios.

Jesús kachitialtiá yej kokolisyojkej yej ichamej Genesaret

34 Apanojkej iwán asikej ipan tajli de Genesaret. 35 Kua' yej ompa chantitokej kixmatikej iga Jesús, kipojkej noyan ipan inón tajli, wan kiwijwigakej itenoj Jesús nochi yej wetitokej. 36 Iwán yej wetitokej kitejteki'ijlikej Jesús iga mamotemaka iga makichijchimilikan malej itempan itzótzol, iwán nochi yej kichijchimilijkej, achitiakej.

Katiapa in tetzakuilá iga awel tikna'techowaj Dios

15 Kitechojkej Jesús sekin fariseojmej iwán yej tamachtiáj ipan iley Moisés, inomej walkej Jerusalén iwán kitajtankej:

2 —¿Te iga modiscipolojmej ayá' kichiwaj ken to-ikyapatajwewetkej tanextiliayaj iga mamochiwa? ¡Ayá' momapakaj kua' yáwija takuatij!

3 Iwán Jesús tatajtan:

—¿Te iga ayá' ankichiwaj ken tatekimaka Dios? Majwa' ankichiwaj ken amejémempa antamachtiáj. 4 Dios ijkín tatekimá': "Xikchiwa ken mitztekimaka motaj iwán moye' iwán xikpalewikan", iwán "Yej makimalijli itaj o iye', kajasi iga mamíkiya." 5 E' amejemen ankijtowaj iga se taga' wel ijkín kijliá itaj o iye': "Awel nimitzpalewiáj, iga nochi yej nikpiá nikma'ya toDios." 6 Yej ijkón kijtowa iwán akineki makipalewi itaj o iye', ay' makichiwa. Ijkón amejemen nemi ankikajtewaj yej Dios mitztekimakakej, majwa' ankitokaj ken antekitamachtiáj. 7 ¡Amejemen san anmopajpantiáj

iga anyẹ'nemij! Ómpaya ken kijtoj el profeta Isaías, iga amejemẹn nokta ijkín kijtoj:

8 Iga amotémejsan annẹweyimatiltiáj,
e' máj ipan amoalmajmej ni alín nokta ayá' anneejlamikij.
9 Ígasan annẹweyimatiltiáj,
iga antanẹxtiliáj ken taga' tatekimaka iwán tanẹxtiliá.

10 Iwán Jesús kinọtza' la gente, iwán kijlij:

—Xikakikan iwán xikentendẹrọkan: 11 Nitẹ yej agaj kikua o koniá kichiwiliá iga Dios ayo' makiyẹ'ita, e' yej ayẹkti kijtowa, inón kena, wel kichiwa iga Dios amo makiyẹ'ita.

12 Iwán discipolojmej kitechojkej Jesús, iwán kijlijkej:

—¿Ix tikmati iga fariseojmej kikualomatikej kua' kikakikej yej tikijtoj?

13 E' Jesús kijtoj:

—NoTaj yej ono' ipan cielo kichiwas wan fariseojmej ken kichiwa sẹ milchiwani; tatọ' yej ayá' kitọga', yawi kiwiwitati este inelwayo. 14 Kama kuesiwikan; yejémejwa' ken tikita pachamej yej kojkuiltiáj ipacha-iknimej. Siga sẹ pacha kojkuiltiá se' pacha, yawij senwetzitij ipan sẹ xapo'.

15 Iwán Pedro kijlij Jesús:

—Nejemẹn niknekij xine-ijlikan tẹ kijtọjneki inón yej tikijtoj.

16 Jesús kijtoj:

—¿In amejémẹntaj nọ ayá' ankimatij tẹ kijtọjneki yej nej nikijtoj? 17 ¿Ix ayạ'taj ankimatij iga kua' tejtẹ tikuaj yawi tojtiko iwán kisa? 18 E' yej ankijtowaj yej ajayẹkti, inón kisa pan amoạlmaj, inónyawa' in yej kichiwa iga Dios amitzyẹ'itaj. 19 Iga sẹ ipan iyạlmaj kejlạmiki iga kichiwasneki yej ajayẹkti, iga tamiktiáj, iga yej monạmíktija yawi wạn se', iga masij agaj kua' áyapa monạmiktiáj, iga tachtekij, iga takajkayạwaj, iwán iga tapọpowaj. 20 Inimej yej kichiwiliá iga Dios ayo' makiyẹ'ita agaj, e' kua' sẹ takua ayạ'pa moyẹ'mạpạka, inón ayá' kichiwas iga Dios ayo' kiyẹ'itas.

Sẹ siwạ' de Canaán yej moconfiạroj ipan Jesús

21 Jesús kisa' ompa iwán yajki ipan ítạl altepẹmej Tiro iwán Sidón. 22 Sẹ siwạ' de Canaán yej chạntitoya ipan inón tajli, tzajtzitiwạlaj kạn ono' Jesús:

—¡NoTẹko, tej yej iPiltzin David, achi xine-iknẹli! Notaochin kipiá mạlespíritoj iwán poxsan kiknọchiwa.

23 E' Jesús akinǫtza' inǫ́n siwa̱'. Iwán idisci̱polojmej kina̱'techǫtoj Jesús, kijtojkej:

—¡Xikijli inǫ́n siwa̱' iga mayáwiya; ay'ya matzajtzitiwi̱ki totepotztaj!

24 Jesús kijlij inǫ́n siwa̱':

—Dios ne̱ti̱tan iga nikpale̱wi̱ko petz israeli̱tajmej yej pojpolijtinemij ken tikita borre̱gojmej.

25 E' inǫ́n siwa̱' motankua̱ketza' iyi̱xtaj Jesús iwán kijlij:

—¡NoTe̱ko, achi xine̱pale̱wi!

26 Iwán Jesús kijlij:

—Awel agaj kikui̱liá itákual ipilowa̱n iga makimaka pe̱lomej.[a]

27 E' inǫ́n siwa̱' kijtoj:

—Je̱kej, ijkǫ́n nokta noTe̱ko, e' pe̱lomej kikuaj takualta̱tájkol yej kipejpenaj yej xi̱ni itampa mesa ka̱n takuaj ite̱komej.

28 Iwán Jesús kijlij inǫ́n siwa̱':

—¡Nej nikita iga tej pox timoconfia̱rowa nopan! Mamochi̱wa ken tej tikneki.

Iwán íkua̱'san achitiá' itaochi̱n inǫ́n siwa̱'.

Jesús kachitialtij mia' yej we̱titokej

29 Jesús ki̱sa' ompa iwán panoj ipan a̱te̱n laguna yej itǫka̱' Galilea, iwán tejkaj ipan se̱ tepe̱' iwán ompa mota̱lij. 30 Mia' asi' ka̱n yéj e̱watoya, kiwi̱guilijkej yej kǫxomej, pachamej, nǫnojmej, yej ma̱takua̱wayaxtokej iwán mia' máj yej we̱titokej. Kika̱watoj ite̱noj Jesús iwán yéj nochi kachitialtij. 31 Inǫ́n íga poxsan madmira̱dǫlǫ' iga kitakej yej nǫnojtitoyaj welya tajtojkej, yej ma̱takua̱wayaxtoyaj, ye̱ktiakej ima̱mej, yej kǫxotitoyaj welya nejnenkej, iwán yej pachatitoyaj welya nǫ tachakej. Iwán pe̱' iga poxsan kiweyimati̱ltijkej iDiǫs israeli̱tajmej.

Jesús kitamaka este cuatro mil tajta̱ga'

32 Iwán Jesús kinǫtza' idisci̱polojmej, iwán kijlijkej:

—Nej chǫka noa̱lmaj iga ini̱mej gente kipiaya e̱yi días iga nigaj onokej nowa̱n, iwán ayá' kipiáj te̱ kikuaj, iwán anikneki

[a] **15:26** Judiyojmej ayá' kiye̱'itayaj yej ayéj judiyojmej, sekin kijlia̱yaj iga pe̱lomej.

maniktijtɨtaníkanya, awel mamayantiakan, amo tapoliwiskej ipan ojti.

33 Idiscipolojmej kijtojkej:

—E' ¿kányawa' an nikuitij tákual iga nochi yejemej, nigaj ayagaj chantito'?

34 Jesús tatajtan:

—¿Késkitaj pan ankipiáj in amejemen?

Kijtojkej idiscipolojmej:

—Siete pan iwán alín topojtzitzin.

35 Iwán Jesús tatekimá' iga nochi gente mamotajtalikan talpan. 36 Iwán Jesús kikui' inón siete pan iwán inón topojmej, iwán kimá' gracias Dios. Kitatajkoloj iwán kimajmá' idiscipolojmej iga yejemen makimajmakakan inochi gente. 37 Iwán nochi takuajkej este ijixwikej. Iwán kinechkojkej takualtatájkol yej ayo' kikuajkej este temi' siete chikiwi'. 38 Takuajkej cuatro mil tajtaga', iyókapa siwatkej iwán kokonɨ'. 39 Iwán Jesús kijlij inomej gente iga mayákanya, kalakito ipan ákal iga yájkiya itenoj altepɨ' de Magdala.

Kitasnekij yej ayi'pa mo-ita

16 Fariseojmej iwán saduceojmej yajkij kitatoj Jesús, iwán iga wel makimawetzɨltikan, kitajtanilitoj iga makinextilikan tejté yej ayi'pa mo-ita yej Diossan wel kichiwa. 2 E' Jesús kijtoj:

—Kua' kalaktiaya tonati' iwán ankitaj este chilti' cielo, amejemen ankijtowaj: “An sí mosta yawi tonati.” 3 Iwán yowalti' ankijtowaj: “Inán sí atayekan iga este chilti' cielo iwán tamixtaj.” Amejemen ankimatij te kijtojneki kua' ankitaj ken motaliá cielo, e' awel ankentendɨrowaj yej nejpa nemi nikchiwa yej Dios nemi mitznextiliáj. 4 Amejemen ayá' anyɨ'nemij niga ankicrɨdowaj Dios, ankinekij xikitakan yej ayi'pa mo-ita; e' ayá' nimitznextiliskej yej ayi'pa mo-ita, petz yej Dios kichiwilij Jonás.[a]

Iwán Jesús yájkiya.

Ken iga tanextiliáj fariseojmej

5 Kua' idiscipolojmej apanojkej, kelkajkej iga makiwigakan pan. 6 Iwán Jesús kijtoj:

---

[a] **16:4** Jonás onoya eyi día iyijtiko weyitopoj; ijkón Jesús toktoya eyi día.

—Ta' xikakikan; amo xikchiwakan ken kitekichiwaj fariseojmej iwán saduceojmej, iga yejemej nésiki' ye'nemij, siempa ayá'.

7 Discipolojmej mojliayaj:

—Anka ijkón te-ijliá iga atikuajligakej pan.

8 E' Jesús kimati' te kijtojtokej idiscipolojmej, iwán kijlijkej:

—¿Te iga ankijtowaj iga ayá' ankipiáj pan? ¡Mataj amejemen ayá' amomela'confiarowaj ipan nej! 9 ¿Ix ay'ya ankejlamikij kua' tiktamakakej cinco mil tajtaga' gasan cinco pan? ¿Ix ay'ya ankejlamikij ke' chikiwi' ankitemijkej iga tákual yej ay' kikuajkej? 10 ¿Ix ay'ya no ankejlamikij iga siete pan tiktamakakej cuatro mil tajtaga'? ¿Ix ay'ya ankejlamikij ke' chikiwi' ankitemijkej iga tákual yej ay' kikuajkej? 11 ¿Te iga ayá' ankentendérojkej iga nej ayá' nemi nitajtowa de pan kua' nimitzijlijkej iga amo xikuikan ilevadurajmej fariseojmej iwán saduceojmej?

12 Discipolojmej kimatikej iga Jesús ayá' nemi kijtowa levadura yejpa motaliliá pan, sino que kijtoj iga amo makicredokan ken tamachtiáj fariseojmej iwán saduceojmej.

Pedro kinojma-ijtowa iga Jesusya nokta in el Cristo

13 Kua' Jesús asito ipan ítal altepe' yej itoka' Cesarea Filipo, kitajtan idiscipolojmej:

—In sekin, ¿té kijtowaj de nej yej iPiltzin Taga'?

14 Discipolojmej kijtojkej:

—Sekin kijtowaj iga tej tiJuan yej tabautizarowaya; sekin sej kijtowaj iga tej ikyapaprofetaj Elías, iwán sekin sej kijtowaj iga tej ikyapaprofetaj Jeremías o agaj profeta.

15 Jesús tatajtan:

—In amejemen, ¿té ankijtowaj de nej?

16 Simón yej no itoka' Pedro kijtoj:

—Tej tiCristoj, yej iPiltzin Dios yej isato'.

17 Iwán Jesús kijtoj:

—Xipaki tej Simón yej ipiltzin Jonás[a] iga ayéj taga' mitzmatiltij, noTaj yej ono' ipan cielo mitzmatiltij. 18 Iwán nej, nimitzijliá iga tej motoka' Pedro, iwán ken mochiwa kajli ipan te'ti,[b] ijkón ipan inín te'ti nikchiwas iga mia' moconfiaroskej pan nej iwán Tzitzimi'

---

[a] **16:17** Inín Jonás yej itaj Simón Pedro ayéj inón Jonás yej onoya iyijtiko weyitopoj. [b] **16:18** Pedro kijtojneki te'ti.

ayą' kitąnilij. 19 Nia nimitzmakati notájtol yej ken tikita llave iga
wel makalakilo ipan cielo kąn reinąrowa Dios; yej ipan inín tąjli
tej tikijtoj iga awel mochiwa, Dios yej ono' ipan cielo kijtoj no iga
awel. Iwąn yej tej tikijtoj iga wel mochiwa ipan inín tąjli, Dios yej
ono' ipan cielo no kijtoj iga wel.
20 Jesús kijlij idiscipolojmej iga amo agaj makijlikąn iga yéj Cristo.

Jesús kijtówaya iga yawi mikiti

21 Íkuą'ya Jesús pę' kijlij idiscipolojmej:
—Nej yej iPiltzin Tąga', yawij ne-iknochiwatij poxsan iwąn yawij
ne-ijiyatij węwetkej yej mandąrowaj iwąn ijęfejmej sacerdotejmej
iwąn yej tamachtiáj ipan iley Moisés. Yawij nęmiktitij iwąn ipan
ęyi día nia ni-ojpa-isati sej.
22 Pedro kiwiga' Jesús kąn iyokamej, pę' kijlij iga amo makijto
ijkón:
—¡Amo Dios makineki! ¡Ayí' ijkón mamitzchiwilikąn!
23 E' Jesús kitachilij Pedro iwąn kijlij:
—¡Tzitzimi', xicholo notęnoj!, tej tinętzakuiliá. Tej ayą'
tikejląmiki ken Dios kejląmiki, sino que tikejląmiki ken tajtąga'.
24 Jesús kijlij idiscipolojmej:
—Siga agaj kineki manętoka, ay'ya makichiwa yej yéj kineki,
iwąn manejnemi ipan noojwi malej iga makiknochiwakąn poxsan
este makimiktikąn. 25 Yej ayą' kinekis mamiki, yawi mikiti; e' yej
mikis iga nej nętoka, nochipa onos nowąn. 26 ¿Itejas in tąga' iga
makipiá inochi yej ono' ipan inín tąjli, siga yawi mela'poliwiti
iyąlmaj? Ayagaj wel kikowa iga amo makipolo iyąlmaj. 27 Iga
nej yej iPiltzin Tąga' niwi' iwąn iweyipodęr toTaj iwąn no
iyąngelejmej, íkuą'ya sí yawi kipagąroti sejsé kensan iga kichij.
28 Nej nimitznojma-ijliáj iga sekin yej nij onokej ayą' mikiskej este
que mane-itakąn maniwiki nej yej iPiltzin Tąga' iga manirreinąroki.

Kén iga Jesús se'pay nęsi iga tąwiá

17 Kuą' pánoja seis días, Jesús kiwiga' Pedro, Jacobo iwąn Juan
yej iyíknimpa Jacobo, iwąn yejémęnsan yajkij ipan sę tepę'
yej wejkapan. 2 Ompa iyixtaj inomej idiscipolojmej, Jesús se'pay
nęsi'. Tąwij ixąya' kenya tonati', itzótzol mochij este ichkáti'san, este
ta-ixsęwiąya. 3 Iwąn íkuą'ya kitakej iga nęsikoj ikyapaprofętajmej
Elías iwąn Moisés, tątapojtokej iwąn Jesús. 4 Iwąn Pedro kijlij Jesús:

—NoTẹko, ¡yẹkti iga nigaj nonokej! Siga tikneki, manikchịwakạn ẹyi rạnchojtzitzịn, sẹ iga tej, sẹ iga Moisés iwạ́n se' iga Elías.

5 Miẹj tajtojtoya Pedro wạlaj sẹ mixti yej tạwiá iwạ́n kitzakuakoj. Iwạ́n ipan inọ́n mixti moká' sẹ tájtọl yej kijtoj:

—Inịnwa' nokta in noPiltzịn yej nikpoxchọkiliá, iwạ́n yéj nẹyọlchikajto'. Yéj xikakikạn.

6 Kuạ' inọ́n kikakikej discịpolojmej, motzojtzontọkkej este tạlpan, iwạ́n poxsan majmawikej. 7 Iwạ́n Jesús kitechoj idisciịpolojmej iwạ́n kitạlij imạ' ipan yejemej, iwạ́n kijlijkej:

—Ximoketzakạn, amo ximajmawikạn.

8 Iwạ́n kuạ' tachakej, ayo' máj agaj kitakej, isẹ́ltisan Jesús.

9 Kuạ' némiya temowaj ipan tepẹ', ijkín kitekimá' idisciịpolojmej:

—Amo agaj xikijlịkạn yej ankitakej, ankipowaskej este iga nej yej iPiltzịn Tạga' mani-ojpa-isa sej.

10 Iwạ́n discịpolojmej kitajtankej Jesús:

—¿Te ígataj yej tamachtiáj ipan iley Moisés kijtowaj iga achto wị' ikyapaprofẹtaj Elías?

11 Jesús kijtoj:

—Kena, melạ́' iga Elías wị' achto, iga yéj nochi kiyẹ'tạlịj.[a] 12 E' nej nimitzijliáj iga Elías wạ́lkaya, iwạ́n yejemej ayạ́' kịxmatikej, mạjwa' kichịwilijkej ken yejemej kinekikej. Ijkọnsan nọ nej yej iPiltzịn Tạga' yawij ne-iknọchịwatij.

13 Iwạ́n idisciịpolojmej kimatikej iga Jesús nemi tajtowa de Juan yej tabautizạrowạya.

Jesús kachitialtiá sẹ choochịn yej tạtapoliwi

14 Kuạ' asitoj kạn onolọ', sẹ tạga' kitechoj Jesús iwạ́n motankuạketza' iyịxtaj, kijlij:

15 —NoTẹko, achi xikiknẹli nopiltzịn yej tạtapoliwi, poxsan kiknọchijto' inín kokolis; wẹwetzi tiko iwạ́n ipan ạ'ti.
16 Nikuịguilíjkaya modisciịpolojmej, e' yejemẹn awel kachitialtijkej.

17 Jesús kijtoj:

—¡Mataj amejemẹn ayạ́' anmomela'confiạrojtokej nopan iwạ́n ayạ́' anyẹ'nemij! ¿Este kẹ́mano' máj nia nonoti iwạ́n amejemẹn? ¿Este kẹman nia nimitzijyọwijtotij? Xinẹwajliguilịkạn in chokotzịn.

---

[a] **17:11** Mateo 3:3

18 Iwán Jesús kajajwa' inón malespíritoj, iwán kikixtij ipan inón
chokotzin, iwán íkua'ya achitiá'.
19 Kua' iyokámeja onokej discipolojmej iwán Jesús, discipolojmej
tatajtankej:
—¿Te iga an nokta nejemen awel nikixtilijkej in inón
malespíritoj?
20 Jesús kijtoj:
—Iga amejemen ayá' anmomela'confiarowaj nopan. Siga katka
anmoconfiarowayaj malej alín ke'pa íyol mostaza, wel ankijliayaj
inín tepe': "Xicholo ompa iwán xaj nepa"; iwán inón tepe' choloj.
Nochi wel ankichiwayaj siga anmomela'confiarowaj. 21 Inímpawa'
nokta malespíritoj ayá' kisa siga ayá' achto xi-oradokan iwán
ximayunarokan.

Jesús sej kijtowa iga yawi mikiti

22 Miej Jesús iwán idiscipolojmej senemiáj ipan estado de
Galilea, Jesús kijtoj:
—Nej yej iPiltzin Taga' yawij nekitzkitij, 23 iwán yawij nemiktitij,
e' ipan eyi día iga nimikis, nia sej ni-ojpa-isati.
Kua' inón kikakikej discipolojmej pox moknomatikej.

Tomin yej momaka iga weyitiopan

24 Kua' Jesús iwán idiscipolojmej asitoj altepe' Capernaum,
yej kicobrarowaj impuesto[a] iga weyitiopan yajkij kitatoj Pedro,
kitajtankej:
—In yej mitzmachtiáj, ¿ix aya'taj kimaka tomin iga weyitiopan?
25 Pedro kijtoj:
—Kena, kixtawa.
Kua' Pedro kala' kalijti', Jesús tatajtan:
—¿Kén tikijtowa in tej, Simón? In reyejmej de inín tajli, ¿ix
kicobrarowa yej yejpa igentej o yej wéjkapa ichamej?
26 Pedro kijtoj:
—Yej wejka ichamej.
Jesús kijtoj:
—Ánkawa' yej yejpa igentej ayá' kicobrarowaj. 27 E' iga amo
agaj matikuejkuesokan, xaj xitapiloti ne laguna, iwán yej áchtopa

[a] **17:24** Xikita glosario "Impuestos".

tikpiloj, ipan iten tia tikasiliti se tomin yej kimakas iga xikixtawa no-impuestoj iwán yej de tej, iwán xaj xikixtawati.

¿A'yéj yej máj tayakanto'?

18 Íkua' discipolojmej kitechojkej Jesús iwán kitajtankej:
—¿A'yéj máj tayakanto' kan Dios reinarowa?
2 Iwán Jesús kinotza' se choochin iwán kiketza' tajkoyan kan
onokej idiscipolojmej, 3 iwán kijtoj:
—Nimitznojma-ijliáj siga ayá' ankipataskej ken annemij
iwán ayá' anmochiwaj ken inín choochin, awel reinarowa Dios
ipan amejemen. 4 Yej máj tayakanto' kan reinarowa Dios, yej
moalimpamati iwán mochiwa ken inín choochin. 5 Siga agaj
komemawiá se ken inín choochin iga netoka, ken kua' nejya yej
nemi neomemawiá.

Amo agaj xikchiwalti yej ayekti

6 'Si agaj makichiwalti yej ayekti se de inimej yej netokaj, yej
ayá' moweyimatij, máj yekti katka makipipiloltikan se weyite'ti
ipan ikech iwán makimotakan lámarko iga ompa maamiki. 7 ¡Ipan
inín tajli pox ono' yej kiyoltilana se iga makichiwa yej ayekti! Inón
nochipa onos, e' poxsan kiknochiwaskej yej matachiwalti yej ayekti.
8 'Inón iga, siga moma' o mokxi mitzchiwaltiá yej ayekti, xikteki
iwán xiktajkali wejka, máj yekti xikalaki kan ono' Dios timatájkol o
tikxitájkol, e' ayá' mitzmotaskej ipan tiwelon yej ayí' sewis iwán
ome moma' iwán ome mokxi. 9 Siga moyix mitzchiwaltiá yej ayekti,
xikixti iwán xiktajkali wejka, máj yekti xikalaki kan ono' Dios iga
se moyix que xikpiá ome iwán mamitzmotakan ipan tiwelon yej
ayí' sewis.

Mixkuitilo ipan se borrego yej polijto'

10 'Amo xikalimpamatikan inimej yej netokaj. Nimitzijliáj iga
iyangelejmej yej kicuidarowaj, nochipa onokej iyixtaj noTaj ipan
cielo. 11 Nej yej iPiltzin Taga' niwalaj nikmanawiko yej pojpoliwika.
12 '¿Kén ankitaj? Siga se taga' makipiá cien borrego, iwán se
makipolo, ¿ix ayá' ómpao' kikajtewas inón noventa y nueve iwán yaj
kitemoti yej poliwi'? 13 Iwán siga casis, poxsan pakis. Máj pakis que
iga inomej noventa y nueve yej ayá' polijtoyaj. 14 Ijkonsan no amoTaj
yej ono' ipan cielo, akineki mapoliwi nisé de inimej yej netokaj.

Kén iga sẹ makiperdonạro sẹ toknịn yej kichịwilij yej ayẹkti

15 ’Siga moknịn mitzchịwiliá tejtẹ́ yej ayẹkti, xitajto wạn yéj kạn amọ́mẹnsan iwạ́n xikijli iga ayompa yej mitzchịwilij. Siga mitztajtọlkuịlij, tiktạ́nija moknịn iga wel sej anmoyẹ'itaj. 16 E' siga ayạ́' mitztajtọlkuịliá, xiknọtza sẹ o ọme toknịn iga nọ makimatikạn yej yawi mojtọti. Itájtọl Dios kijtowa iga kuạ' agaj kitẹlwiáj, maonokạn ọme o mạ́j yej kitztoskej.[a] 17 Siga yejemej nọ ayạ́' kitajtọlkuij, xikmatíltiya inochi toknịmej yej nẹtokaj, siga yejemej nọ ayạ́' kitajtọlkuij, xikitakạn ken sẹ yej námọl yej ayạ́' kịxmati Dios, o ken sẹ yej kicobrạrowa impuesto.[b]

18 ’Nej nimitzijliáj, yej ipan inín tạjli ankijtọskej iga awel mochịwa, Dios yej ono' ipan cielo kijtọj nọ iga awel. Iwạ́n yej ankijtọskej iga wel mochịwa ipan inín tạjli, Dios yej ono' ipan cielo nọ kijtọj iga wel.

19 ’Nọ nimitzijliáj, siga ọme de amejemẹn ipan inín tạjli ankisentajtanij tejtẹ́ kuạ' an-orạdowaj, noTaj yej ono ipan cielo yawij mitzmakatij. 20 Iga kạn ọmẹn o ẹyi toknịwạn monechkowaj iga nẹweyimatịltiáj, nej ompa nono' tatajkoyạn.

21 Iwạ́n Pedro kitajtanito Jesús:

—NoTẹko, ¿kẹ' vẹj wel manikperdonạrowili noknịn yej nẹchịwiliá yej ayẹkti? ¿Ix este siete vẹj?

22 Jesús kijtoj:

—Nej ayạ́' nimitzijliá iga siete vẹj, sino que este setenta veces siete.

Sẹ yej ayạ́' taperdonạrowa yej kichịwilijkej yej ayẹkti

23 ’Inọ́n iga kạn reinạrowa Dios, ken tikita sẹ rey yej kicobrạrowa itekipanowạnimej yej kidebẹrowaj. 24 Kuạ' nemi tacobrạrowa, kiwajliguilijkej sẹ itekipanowạni yej debẹrowạya poxsan komati tomịn. 25 E' inọ́n tekipanowạni ayạ́' kipiaya tomịn iga makikuepa kẹ' debẹrowa, el rey tatekimá' iga makinamakakạn iga esclavo[c] iwạ́n isiwạ' iwạ́n ipilowạn iwạ́n inochi yej kipiaya iga wel makikuepa kẹ' debẹrowạya. 26 Iwạ́n inọ́n tekipanowạni motankuạketza' iyịxtaj el rey, iwạ́n kijlij: “NoTẹko achọ' xinẹchá, iwạ́n nochi

---

[a] **18:16** Dt. 17:6; 19:15 [b] **18:17** Judiyojmej kijiyayaj yej kicobrạrowaj impuesto iga Roma. Xikita glosario “Impuestos”. [c] **18:25** Xikita glosario “Esclavo”.


Copyright © Global Recordings Network. Used with permission.

18:21-35

motomin nia nimitzkuepeliti.” 27 Iwán el rey kichokilij inón
tekipanowani, iwán kijlij iga makelkáwaya inón yej kideberowa
iwán ay'ya kipresojwij. 28 E' kísa'san inón tekipanowani,
masi' iwán se' itekipanowani-iknin yej kidebérowaya alín.
Kikechpatzka' iwán némiya kimiktiaya, kijlij: “¡Xinemákayakej yej
tinedebérowa!” 29 Iwán inón itekipanowani-iknin, motankuaketza'
iyixtaj iwán kijlij: “Acho' xinechá, iwán nochi motomin nia
nimitzkuepeliti.” 30 E' yéj ayá' kiknelij, majwa' kipresojwij iga
makikuepa inochi ke' debérowa. 31 Kua' sekin tekipanowánimej
kitakej inón, kualo' iyalmajmej, iwán nochi yajkij kipowilitoj
el rey. 32 Iwán el rey kinotza' inón yej tapresojwij, iwán
kijlij: “¡Titekipanowani yej pox tikchiwa yej ayekti! Nej
nimitzelkawilij nochi yej tinedebérowaya, iga tineteki'tajtanilij.
33 Tej no katka xikchokili moknin yej mitzdebérowa, ken
nej nimitziknelij.” 34 Iwán el rey poxsan kuejkuesiwi', iwán
tatekimá' iga makicastigarokan este que makikuepa nochi ke'
debérowa.

35 Iwán Jesús kijtoj:

—Ijkonsan no noTaj yej ono' ipan cielo yawi kichiwati iwán
amejemen, siga ayá' ankelkawiliáj iga nochi amoalmaj yej
mitzchiwiliáj amoknin.

Jesús tamachtiá iga yej nąmiktito' amo mamokąwakąn

19 Kuą' Jesús tami' tajtoj, kįsa' Galilea, iwą́n asi' ipan estado de
Judea yej ono' iyįkąmpa wẹyą' Jordán. 2 Pox komati gente
kitoga', iwą́n ompa Jesús kachitialtij yej wẹtitokej.
3 Iwą́n sekin fariseojmej kitechojkej Jesús kąnsan
makimąwetzįltįkąn, kitajtankej:
—¿Ix wel sẹ tąga' kikajtẹwa isiwą' iga san tejte-iga?
4 Jesús kijtoj:
—¿Ix ayí' ankileẹrowaj kąn ijkuilijto' itájtọl Dios, kijtowa iga
kuą' pẹwa' nochi yej ono', Dios "kichij tąga' iwą́n siwą'"?[a] 5 Iwą́n
kijtoj: "Inọ́n iga sẹ tąga', kuą' monąmiktiá, kikajtẹwas itaj iwą́n iyẹ'
iga mosekąntískeja iwą́n isiwą', iwą́n iyọmextimej mochįwaskej
ken sẹsan."[b] 6 Iwą́n ay'ya onoskej ken ọmemej, sino que sẹsan. Inọ́n
iga amo agaj makiyokati yej Dios kisẹtilij.
7 Fariseojmej kitajtankej Jesús:
—¿Te ígataj Moisés kijtoj iga sẹ tąga' wel kikąwa isiwą' siga
kichįwiliá sẹ ąma' kąn kijtowa iga momela'kájkeja?
8 Jesús kijtoj:
—Moisés kijtoj iga wel xikąwakąn amosiwą' iga anyọltakuaktikej,
e' desde kuą' mochij tąjli, Dios ayí' kine' ijkọ́n. 9 Nej nikijtowa
iga yej kiyokakąwa isiwą', ayejpa iga isiwą' nemi yawi wąn se',
inọ́n tąga' yej takajtẹwa, siga monąmiktiá iwą́n se' siwą', inọnwa'
nemi taxįma iwą́n yej monąmiktij. Iwą́n tąga' yej mamonąmikti
iwą́n sẹ siwą' yej mokajtej, nọ taxįma. Yej taxįma kajasi iga
mamocastigąro.
10 Idisciपolojmej Jesús kijtojkej:
—Siga ijkọnwa' kichįwa sẹ tąga' iwą́n isiwą', mą́j yẹkti katka iga
ámowa' mamonąmiktilo.
11 Jesús kijtoj:
—Inín ayą́' nochi wel kentendẹrowa, petz inọmej yejsan Dios
kinẹxtiliá. 12 Ono' sẹse'pa iga tąga' amonąmiktiá: sekin itekímeja
iga amonąmiktiáj, e' onokej sekin tajtąga' yej kiyokakapąrowaj iga
amo masiwąyowikąn. E' onokej sekin yej ayą́' monąmiktiáj iga mą́j
wel makipowakąn itájtọl Dios. Yej kineki ijkọ́n kichįwa, makichįwa.

---

[a] **19:4** Gn 1:27 [b] **19:5** Gn 2:24

Jesús ki-o̱memą̱wiáj ko̱kone̱'

13 Kiwi̱guilijkej sekin ko̱kone̱' Jesús iga makita̱lili ima̱mej
iwą́n makitajtanili Dios iga maye̱'onoka̱n; e' disci̱polojmej, pe̱'ya
kajajwakej yej nemi kajaxitiáj ko̱kone̱'. 14 E' Jesús, kijtoj:
—Xika̱waka̱n in ko̱kone̱', ka̱ma mane̱techo̱ka̱n, amo
xikojtzakuili̱ka̱n; iga yej mochi̱wa ken ini̱mej ko̱kone̱', kajasi iga
Dios marreina̱ro ipan yéj.
15 Iwą́n Jesús kita̱lilij ima̱mej ko̱kone̱', iwą́n ki̱sa' ompa.

Se̱ ta̱ga' yej kipoxpiá tomi̱n ta̱tapowa' iwą́n Jesús

16 Se̱ ta̱ga' yajki kitato Jesús, iwą́n kitajtan:
—Tamachtia̱ni yej tiye̱'nemi, ¿té nikchi̱was yej ye̱kti iga wel
nochipa manono iwą́n Dios?
17 Jesús kijtoj:
—¿Te iga tine̱tajtaniliá katiá yej ye̱kti iga mamochi̱wa? Sésanwa'
in yej kichi̱wa yej ye̱kti, ino̱nwa' Dios. E' siga tonosneki nochipa
wa̱n Dios, xikchi̱wa ken tatekimaka Dios.
18 Iwą́n chokotzi̱n kijtoj:
—¿Katiapa yej Dios te̱tekimaka?
Jesús kijlij:
—Amo xitamikti; yej na̱miktito' amo mayawi wa̱n se', amo
xitachteki wa̱n amo xikijto yej ayéj ijkó̱n; 19 xikye̱'ita motaj iwą́n
moye̱'; iwą́n xikcho̱kili mokni̱n kensan tej timocho̱kiliá.
20 Chokotzi̱n kijtoj:
—Inochi ino̱n nikchíjto'ya este kua̱' aya niyo̱lej; ¿te̱-o' máj
ne̱polowa?
21 Jesús kijtoj:
—Siga tikneki xiye̱'ono iyi̱xtaj Dios, xiknamaka nochi yej tikpiá,
iwą́n xikmajmaka yej ayá' motapialiáj. Ijkó̱n tia tikpiati yej pox
vale̱rowa ipan cielo; wa̱n xiwi̱ki iwą́n xine̱toka.
22 E' kua̱' chokotzi̱n kikagui' yej kijlij Jesús, mokno̱matitiájkiya
iga poxsan motapialia̱ya.
23 Iwą́n Jesús kijlij idisci̱polojmej:
—Nej nimitzijliáj iga se̱ yej moconfia̱rowa ipan itomi̱n awel
mote̱maka iga Dios marreina̱ro ipan yéj. 24 Nimitzojpa-ijliáj iga máj

wel panowa sẹ camello[a] ipan ixapoyo ạkọxaj, que sẹ yej motapialiá mamomaka iga Dios marreinạro ipan yéj.

25 Kuạ' inọ́n kikakikej idiscịpolojmej este madmirạdojkej, iwạ́n motajtankej:

—¿Ạ'taj wel momạnawịj?

26 Jesús kitachịlij idiscịpolojmej, iwạ́n kijtoj:

—Tajtạga' inín awel kichịwaj, e' Dios kena, wel kichịwa.

27 Iwạ́n Pedro kijtoj:

—NoTẹko, nejemẹn nikajtéjkeja nochi yej nikpiayaj, iwạ́n nimitztokakej. ¿Tẹ́ nimotạnilịskej?

28 Jesús kijtoj:

—Nimitznojma-ijliáj iga inọ́n vẹj kuạ' Dios kichịwas iga tạjli mayẹ'ono, kuạ' nej yej iPiltzịn Tạga' nimotạlij kạn nirreinạrowa, amejemẹn yej annẹtokakej, anyawij nọ anmotạlịtij ipan doce wejweyi asiento kạn anmandạroskej iga sejsẹ́ de amejemẹn ankijuzgạroskej sejsẹ́ de inọ́n doce tribu[b] yej wạlkej ipan ipilowạn Israel. 29 Nochi yej iga san nẹtokaj kikajtejkej ikalmej, iyokichiknịmej, isiwa-iknịmej, itajmej, iyẹmej, ipilowạn, o itạlmej, Dios yawi kimakati cien veces máj de lo que kikajtejkej, iwạ́n yawij onotij nochipa iwạ́n Dios. 30 E' mia' yej inán tayakạntokej, yawij kạwitij tatepotztaj, iwạ́n yej inán onokej tatepotztaj, yawij tayakạntotij.

Yej tekipanowaj ipan ụvajyoj

20 Jesús kijtoj:

—Kạn reinạrowa Dios, ken tikita sẹ tạga' yej kipiá weyi ụvajyoj, inín tạga' kịsa' isájpasan iga kitẹmọto imọnsojmej iga mayạkạn makitekitij uva. 2 Kuạ' kási'ya mọnsojmej, motajtọltijkej kẹ' yawij kitạnịtij inọ́n día, iwạ́n kitítanya imịlpan iga matekipanọtij. 3 Iwạ́n itẹko mịjli kịsa' sej ken las nueve de la mañana, iwạ́n kita' sekin yej onokej tajkoạltepẹ', atẹ́ kichijtokej. 4 Iwạ́n kijlijkej: "Xạkạn nọ xiktekitij uva nomịlpan, iwạ́n nimitzixtạwaskej kẹ' nokta motạniá." Iwạ́n yejemẹn yajkij tekipanọtoj.

5 'Itẹko mịjli kịsa' sej ken tajkodía, iwạ́n kịsa' sej ken las tres tiọtakpan, ijkọnsan sej kichij ken achto. 6 Iwạ́n ken las cinco tiọtakpan sej yajki tajkoạltepẹ', iwạ́n kasi' sekin yej ayạ́' tẹ kichijtokej, kijlijkej: "¿Te iga nij amonokej semilwi'

---

[a] **19:24** Xikita glosario "Camello". [b] **19:28** Xikita glosario "Tribu".

wa̱n até̱ ankichijtokej?” 7 Kijtojkej: “Iga ayagaj ne̱te̱mowaj iga
manitekipano̱ka̱n.” Iwán kijtoj ite̱ko mi̱jli: “Xa̱ka̱n no̱ xitekipano̱tij
nomi̱lpan, iwán nimitzixta̱waskej ke̱' nokta mota̱niá.” 8 Kua̱'
tayówaya, ite̱ko mi̱jli kijlij yej kinentiá tekipanowa̱nimej:
“Xikno̱tzáka̱nya in yej tekipanojkej, iwán xikixta̱wáka̱nya.
Xikixta̱waka̱n achto yej último pejkej iga tekipanowaj, iwán xitamiti
ipan yej achto pejkej.” 9 Iwán asikej yej kalakkej iga tekipanowaj
las cinco tio̱takpan, iwán sejsé kimakakej ke̱' nokta mota̱niá se̱ día.
10 Kua̱' asikej yej achto kalakkej iga tekipanowaj, kijtojkej anka máj
komati kita̱ni̱skej; e' sejsé kimakakej ke̱' nokta mota̱niá se̱ día. 11 E'
kua̱' a̱n kixtájkeja, tekipanowa̱nimej pe̱wa' mokuesojkej wa̱n yej
ite̱ko mi̱jli, 12 kijtojkej: “Ini̱mej yej tió̱ta'ya kalakkej, tekipanojkej
se̱san hora, wa̱n tikixtaj acho̱nsan no̱ ke̱' nejemej anne-ixtajkej
yej nikijyo̱wijkej tekipáno̱l wa̱n nito̱natatakej semilwi'.” 13 Ite̱ko
mi̱jli kijlij se̱ de yejemej: “Ej, ayá' nemi nimitzchi̱wiliá yej aye̱kti.
¿Ix aya̱'taj tikajkej iga tia tiktani̱ti ke̱' mota̱niá se̱ día? 14 Xikui
motomi̱n, iwán xaja. Nej nikneki manikixta̱wa inín yej últimoja
kala', ke̱'san tej nimitzixtaj. 15 ¿Ix aya̱'taj nej nikmati te̱ nikchi̱wa
wa̱n notomi̱n? ¿O tine-i̱xita iga nite-ijikni̱n?” 16 Inón iga yej inán
onokej tatepotztaj yawij tayaka̱ntotij, iwán yej inán tayaka̱ntokej
yawij ka̱witij tatepotztaj; iga mia' yej kino̱tzaskej, e' ayá' inochi̱n
yawij kitapejpenatij.

Jesús kijtowa sej iga yawij kimikti̱tij

17 Kua̱' Jesús némiya yawi Jerusalén, kiwi̱ga' doce idisci̱polojmej
ka̱n iyokamej iwán kijlijkej:

18 —Inán ankitaj iga nemi tiawij Jerusalén, ompiga ije̱fejmej
sacerdo̱tejmej iwán yej tamachtiáj ipan iley Moisés yawij ne̱ki̱tzki̱tij
nej yej iPiltzi̱n Ta̱ga', iwán yawij kijto̱tij iga mane̱mikti̱ka̱n
19 iwán ne̱ti̱taniskej iyi̱xtaj yej ayéj judiyojmej iga mane̱pi̱najti̱ka̱n,
mane̱magaka̱n iwán mane̱mikti̱ka̱n ipan cruz, e' ipan e̱yi día
ni-ojpa-isas sej.

Yej kitajtan iye̱' Jacobo iwán Juan

20 Isiwa̱' Zebedeo iwán ipilowa̱n, yej ito̱ka̱' Jacobo iwán Juan,
kitecho̱toj Jesús. Te̱ye̱' iyi̱xtaj Jesús motankua̱ketza' iga kitajtanilij
tejté. 21 Iwán Jesús kitajtan:

—¿Te̱ tikneki?

Teyeʼ kijtoj:

—Xikijto iga kan tirreinaroj se de inimej nopilowan mamotali moyeʼkampa iwán seʼ mamotali mooopochkampa.

22 Eʼ Jesús kijtoj:

—Amejemen ayáʼ ankimatij te ankitajtanij. ¿Ix ankijyowiskej ken nej nikijyowij kuaʼ necastigaroskej? ¿Ix wel ampanoskej kan nej nipanoj?

Yejemej kijtojkej:

—Kena, wel.

23 Jesús kijtoj:

—Kena, ankijyowiskej ken nej nia nikijyowiti kuaʼ ne-iknochiwaskej, iwán ampanoskej kan nej nipanoj, eʼ iga agaj mamotali noyeʼkampa o nooopochkampa, inón ayéj nej nikmati, yawij kimakatij yejsan noTaj kitapejpen iga yawij motaliitij.

24 Kuaʼ inomej seʼ diez discipolojmej inón kikakikej, kikuesowilijkej Jacobo iwán Juan. 25 Iwán Jesús kinotzaʼ idiscipolojmej iwán kijtoj:

—Amejemen ankimátija iga yej mandarowaj ipan paismej poxsan kitajtaksa igentej, iwán yej gobernarowaj yolkisaj pan yej até iteki, kansan manesi iga mandarowaj. 26 Eʼ iwán amejemen ayéj ijkón. Majwaʼ yej kineki matayakanto ipan amejemen, inón achto makipalewi toknimej. 27 Siga agaj de amejemen kineki matayakanto, mamochiwa esclavo iga nochi tokniwan. 28 Ijkón nej yej iPiltzin Taga ayáʼ niwalaj iga manepalewikan, sino que iga manitapalewi, iwán iga manimiki iga miaʼ manikxitoma yej ken ilpitokej iga ayekti kichijtokej.

Jesús kitachaltiá ome pachamej

29 Kuaʼ yejemej nemi kisayaj weyi-altepeʼ Jericó, Jesús poxsan kitokatiayaj. 30 Ompa onoyaj omen pachamej ejewatoyaj ojtenoj; kuaʼ kikakikej iga ómpaya nemi panowa Jesús, tzajtzikej:

—¡NoTeko, tej iPiltzin David, áchikej xine-iknelikan!

31 Yej ompa chapantiayaj kajajwakej pachamej iga ayoʼ máj matzajtzitokan, eʼ pachamej majya tzajtzikej:

—¡NoTeko, tej yej iPiltzin David, áchikej xine-iknelikan!

32 Iwán Jesús moketzaʼ, kinotzaʼ pachamej iwán tatajtan:

—¿Te ankinekij manimitzchiwilikan?

33 Pachamej kijtojkej:

—NoTeko, niknekij manitachakan.

34 Iwán Jesús kiknelij inomej pachamej, iwán kijixchijchin, iwán íkua'san in pachamej welja tachakej, iwán kitokákeja Jesús.

Jesús asi weyi-altepe' Jerusalén

21 Kua' asitiáwija Jerusalén, iwán asikej altepe' Betfagé, itenoj tepe' yej itoka' Olivos, Jesús kititan ome idiscipolojmej,
2 iwán kijlijkej:

—Xakan ipan inepa altepetzin yej ono' to-ixtaj. Ompa anyawij ankasitij se burra ilpito', no ompa ono' se burrojtzin. Xikxitomakan, iwán xinewajliguilikan. 3 Siga agaj tejté mitzijliáj, xikijlikan: "ToTeko kineki, iwán nimanín sej mitzkawilikij."

4 Inón mochij iga mamochiwa ken kijtoj se profeta, kua' ijkín kijkuiloj:

5 Xikijlikan yej chantitokej Jerusalén:
"Xikitakan, amorrey wi' iga amejemej,
ayá' moweyimati, tejkatiwi' ipan se burro,
yej aya i' moxilajtiá."[a]

6 Iwán discipolojmej yajkij, iwán kichijkej kensan Jesús kitekimakakej. 7 Kiwajligakej burra iwán ipiltzin; iwán discipolojmej kipechtijkej burrojtzin iga itzotzolmej, iwán Jesús tejkaj. 8 Pox onoya mia' gente; yejemej kipatawilijtiajkij itzotzolmej ipan ojti. Sekin sej kitekikej imajma' soya' iga kitalijtiajkij ipan ojti.[b] 9 Yej tapanotiayaj iwán yej yayaj tatzimpan tzajtzitiayaj, ijkín tzajtzikej:

—¡Mamoweyimatilti iPiltzin rey David! ¡Mamoweyimatilti yej kititani toTeko Dios! ¡Mamoweyimatilti Dios yej ono' ipan cielo!

10 Kua' Jesús ási'ya Jerusalén, nochi gente akojasiáj te nemi mochiwa, iwán mia' tatajtaniáj:

—¿A'yéj an in inín?

11 La gente kijtowaya:

—Ininwa' profeta Jesús, yej moskaltij Nazaret ipan tajli de Galilea.

Jesús kikijkixtiá yej tanamakaj weyitiopan

12 Kua' Jesús kala' ipan ipatiojyo weyitiopan, kikijkixtij inomej yej tanamakatoyaj iwán yej takojtoyaj. Kitzijtzinkuepa'

---

[a] **21:5** Zac 9:9 [b] **21:8** Ijkón kichiwayaj iga kilwichiwiliáj se yej gobernarowa kua' nemi asi ipan se altepe' iga manesi iga kiye'itakej.

mẹsajmej kạn kipatatoyaj nạmọltomịn iga tiọpantomịn.[a] Iwạ́n nọ kiyajyagatopẹwilijkej kạn motạliạyaj yej kinamakatoyaj jojtoko.
13 Iwạ́n Jesús kijtoj:
—Ijkín ijkuilijto' itájtọl toTẹko: “Nókal yawi motọkạwịti kajli kạn orạdọlo”;[b] e' amejemẹn ankikueptokej kạn mịyạnaj yej tachtekij.
14 Ompa weyitiọpan kitechọtoj Jesús sekin pachamej iwạ́n kọxomej, iwạ́n kachitialtij. 15 E' kuejkuesiwikej ijẹfejmej sacerdọtejmej iwạ́n yej tamachtiáj ipan la ley kuạ' kitakej iga Jesús taachitialtij, iwạ́n iga kikakikej kọkonẹ' tzajtzitokej iga kijtojtoyaj: “¡Mamoweyimatịlti iPiltzịn Rey David!” 16 Iwạ́n kijlijkej Jesús:
—¿Ix tikaki yej inịmej kijtojtojkej?
Jesús kijtoj:
—Kena, nikaki. E' amejemẹn, ¿ix ayí' ankileẹrowaj itájtọl Dios kạn kijtowa?:

Tikchij iga kọkonẹ' iwạ́n xọlọmej yej chíchijo',
mamitztakuịkilịkạn.[c]

17 Iwạ́n Jesús kịsa' Jerusalén, iwạ́n yajki ạltepẹ' Betania iwạ́n ompiga kochi'.

Jesús kimạlijliá higuẹrajkuawi' yej ayạ́' tạkto'

18 Iwạ́n yowalti' kuạ' nemi sej yawi Jerusalén, Jesús mayạna'.
19 Kita' sẹ higuẹrajkuawi'[d] yej ojtẹnoj onoya, iwạ́n kitechoj iga makita siga tạkto', e' ayạ́' tạktoya, kipiaya petz iyiswáyosan. Iwạ́n ijkín kijlij inón kuawi':
—¡Nikẹman nokta amo xitạki!
Iwạ́n imanịnsan wạgui' in inón kuawi'. 20 Kuạ' inón kitakej idisciịpolojmej moyọlmajtijkej, iwạ́n kitajtankej Jesús:
—¿Ix ken iga imanịnsan wạgui' in higuẹrajkuawi'?
21 Iwạ́n Jesús kijtoj:
—Nej nimitzijliáj siga amejemẹn anmomela'confiạrowaj pan Dios ayejsan ijkín wel ankichịwaskej ken nikchịwilij inín higuẹrajkuawi', amejemẹn nọ wel ankijlịskej inín tepẹ': “Xicholo ompa kạn tono', iwạ́n xaj lámạrko”, iwạ́n ijkón mochịwas.
22 Nochi yej ankitajtanilịskej Dios kuạ' nemi an-orạdowaj, siga ankimela'crẹdọskej, mitzmakaskej.

---

[a] **21:12** Tiọpantomịn se'pa tomịn iga kikowaya yej ki-ofrecẹrowiliạyaj Dios weyitiọpan. Awel mokowaya iga nạmọltomịn. [b] **21:13** Is. 56:7
[c] **21:16** Sal 8:2 [d] **21:19** Xikita glosario “Higo”.

Ken iga mandarowa Jesús

23 Iwán Jesús kala' weyitiopan, iwán miej tamachtijtoya
ompa, kitechojkej ijefejmej sacerdotejmej iwán yej kimandarowaj
judiyojmej, iwán kitajtankej:
—¿Té moteki in tej iga tikchiwa ijkín? ¿A' mitztekimá' iga wel
xikchiwa inín?
24 Jesús kijtoj:
—Nej no manimitztajtanikan, siga anne-ijliskej, nia nimitzijlitij
a'yéj netekimaka iga nikchiwa ijkín. 25 ¿A'yéj kititan Juan iga
matabautizaroki? ¿Ix Dios kititan o tajtaga'?
E' pe'ya mosepantatapowijkej, mojlijkej:
—Siga tikijtowaj iga Dios kititan, yawi te-ijliti: "¿Te ígataj ayá'
ankitajtolkakikej?" 26 Siga tikijtowaj tajtaga' kititan, tikmajmawiliáj
la gente, nochi kimati iga Juan Dios kitajtolmakaya.
27 Iwán ijkín kijlijkej Jesús:
—Ayá' nikmatij.
Iwán Jesús kijtoj:
—Nej no ayá' nimitzijliáj a'yéj netekimaka iga manikchiwa ijkín.

Kan mamixkuitilo ipan ome tepilowan

28 Jesús tatajtan:
—¿Amejemen ken ankitaj inín? Se taga' kipiaya ome ipilowan;
iwán kijlij se de yejemej: "Nopíj, xaj xitekipanoti ipan uvajyoj."
29 Tepiltzin kijtoj: "¡Ayá' nikneki!" E' máj máj moyolpata', yájkisan
tekipanoto. 30 Iwán tetaj kitato se' ipiltzin, ijkonsan no kijlij; wan
inón tepiltzin kijtoj: "Kena notaj, niati." E' ayá' yajki. 31 ¿Katiapa de
inimej kichij ken kitekimá' itaj?
Yejemen kijtojkej:
—Yej achto kitekimá'.
Iwán Jesús kijtoj:
—Nimitzijliáj iga inomej yej kicobrarowaj impuesto iga
Roma iwán siwatkej yej najnamolnemij, achto kalakiskej kan
reinarowa Dios que amejemen. 32 Wálkaya Juan yej tabautizarowa
kinextiliko la gente ken iga maye'nemikan, iwán amejemen ayá'
ankitajtolkakikej; e' yej kicobrarowaj impuestos[a] iwán siwatkej yej

[a] **21:32** Xikita glosario "Impuestos".

najnąmǫlnemij, kena kicrędojkej. E' amejemęn malej ankitakej inín, e' ayą' anmoyǫlpatakej.

Kąn mamixkuitilo de inǫmej yej ayą' yę'tekipanowaj

33 'Xikakikąn inín se' yej nia nikijtǫti: Itęko mijli kitǫga' uva
iwą́n kikoląltij; iwą́n kichij sę pozo kąn mopątzka uva, iwą́n kichij
sę torre iga wel matachalo nǫyąn kąn ono' ųvajyoj.
'Iwą́n itęko ųvajyoj kitąkęwaltij[a] sekin tekipanowąnimej iwą́n
yajki wejka. 34 Kuą' asi' itiępoj iga motékiya uva, kitįtan sekin
imǫnsojmej iga makitajtanilįtij yej kitąkęwaltijkej ųvajyoj kę'
kixtąwaskej itęko. 35 E' yej kitąkęwaltijkej ųvajyoj, kikįtzkijkej iwą́n
kimagakej itatįtan itęko ųvajyoj, se' itatįtan kimiktijkej iwą́n se'
kitewijkej. 36 Itęko ųvajyoj, kitįtan mąjya mia' imǫnsojmej; e' yej
kitąkejtokej ųvajyoj, ijkǫnsan kichįwilijkej ken yej achto tatįtanimej.
37 'Inǫ́n kita' itęko mijli, kitįtan ipiltzįn, kijtoj: "Yawij
kirrespetąrǫtij nopiltzįn." 38 E' kuą' kitakej tępiltzįn,
tekipanowąnimej mojlijkej: "Inínyawa' in yej yawi mochįwati itęko
inín tąjli yej ítajpa kikajtęwas, matikmiktíkąnya nokta iga makąwi
ítąl iga tejemej." 39 Kikįtzkijkej iwą́n kikįxtijkej ipan ųvajyoj, iwą́n
kimiktijkej.
40 Iwą́n Jesús tatajtan:
—Kuą' mawįki itęko ųvajyoj, ¿te ąn kichįwilįj yej kitąkejtoyaj
ųvajyoj?
41 Yejemęn kijtojkej:
—Inǫmej yej kitąkejtoyaj ųvajyoj yawij kimiktįtij niga
kiknęlįskej. Iwą́n se' tekipanowąnimej kitąkęwaltįj, iwą́n inǫmej
kuą' asis itiępoj iga moteki uva, kimakaskej yej kitocąrowa itęko
ųvajyoj.
42 Iwą́n Jesús kijtoj:
—In amejemęn, ¿ix ayí' ankileęrowaj kąn ijkín ijkuilijto'?
Quijtowa:

Te'ti yej kitajkalkej yej kalchįwaj,
inǫ́n te'ti inąn yej achto motąlij.
Inín kichij toTęko
iwą́n pox mǫnsaj tikitaj.[b]

---

[a] **21:33** Ikuayo uva pox wejkąwa, wel tąki 20 años o máj, ijkǫ́n iga wel kitąkęwaltij ųvajyoj. [b] **21:42** Sal 118:22-23

43 Amejemẹn ankijtowaj iga amonoskej kạn Dios reinạrowa, e'
nimitzijliáj iga ayá' ankalakiskej, se'wa' in yej yawi kalakiti, yej
kichịwa ken Dios kineki. 44 Yej mawetzi ipan inín te'ti yej kitajkalkej
yej kalchịwaj, yawi mopojpostekiti; iwán siga te'ti agaj mawetzi
iyakapan, yawi mochịwati pínọlsan.
45 Kuạ' ijẹfejmej sacerdọtejmej iwán fariseojmej kikakikej
yej Jesús kijtojtoya, imanín kimatikej iga inọnwa' iga yejemẹn
nemi tajtowa. 46 Íkuạ'san kinekiáj makikịtzkịkạn Jesús iga
makipreṣojwịkạn, e' kimajmawiliạyaj la gente iga kijtowạyaj iga
Dios kitajtọlmakaya Jesús.

Wel mịxkuịtilo kạn monạmiktilo

22 Jesús pẹwa' sej tatạtapọwij kạn wel mamịxkuịtilo, kijtoj:
2 —Kạn reinạrowa Dios, ken tikita sẹ rey yej kilwichịwiliá
ipiltzịn iga monạmiktiá. 3 Kitịtan imọnsojmej mata-ijitatij, e'
te-iknịwạn akinekikej. 4 Sej kitịtan sekin imọnsojmej, kijlijkej:
“Xikijlịkạn te-iknịwạn iga tákual óno'ya. Nikmíktija notọrojmej
iwán se'pa noyọlkạmej yej tojtomakti', óno'ya nochi yej monekis;
mawịtzékạnya nigaj kạn monạmiktilo.” 5 E' te-iknịwạn ayá' nokta
kinekikej. Sẹ de yejemej yajki imịlpan, se' yajki tanamakato, 6 iwán
sekin te-iknịwạn kikịtzkijkej imọnsojmej el rey iwán kimagakej
poxsan; este kimiktijkej. 7 Iwán el rey poxsan kuesiwi', iwán
kitịtan isoldạdojmej iga makimijmiktịtij inọmej yej tamiktijkej
iwán iga makitatịkạn iyạltepẹ'. 8 Iwán inón rey kijlij imọnsojmej:
“Nochi óno'ya yej monekis iga monạmiktilo, inọmej te-iknịwạn
ayá' kajasiáj iga mawịtzekạn. 9 Xạkạn ipan cạllejmej yej onokej
tajkoạltepẹ' iwán xikijlịkạn ạ'san nẹsi', matakuạkij iga ạman
monạmiktiá nopiltzịn.” 10 Mọnsojmej yajkij ipan cạllejmej iwán
kijlijkej yej yẹ'nemij wạn yej ayá' yẹ'nemij iga matakuạtij kạn
monạmiktilo, ijkón tẹmi' mẹsajmej kạn motạliạyaj te-iknịwạn.
11 ’Kuạ' el rey kitato yej kịxnạntókeja mesa, kita' sẹ tạga' yej ayá'
kakijto' itzótzol yej moakiá kuạ' monạmiktilo. 12 Iwán el rey kijlij:
“Ej, ¿kén nokta tikala' nigaj ayạ'pa tikakijto' motzótzol yej moakiá
kuạ' monạmiktilo?” E' tạga' ayá' tajtoj. 13 Inón rey, kitekimá' yej
ompa tapalẹwiạyaj: “Xikijikxi-ilpịkạn iwán xikmajma-ilpịkạn, iwán
xikịxtịkạn iwán xikpatạnaltịkạn kạn takomichkạn, ompa yawi
chọkati este tajtangueguetzekas.”
14 ’Dios mia' kinọtza, e' ayá' nochi kitapejpena.

Motajtani ix mo-ixtawa impuesto

15 Iwán fariseojmej yajkij iwán motajtoltijkej iga makitentemokan
ken iga makimawetziltikan Jesús. 16 Iwán kititankej sekin yej de
yejémempa iwán sekin yej kitokaj rey Herodes[a] iga ijkín makijlitij
Jesús:
—Tamachtiani, nejemen nikmatij iga yej tikijtowa ijkonya nokta,
iwán titanextiliá iga makichiwakan ken Dios kineki, iwán ayá'
tikchiwiliá caso yej kijtowa la gente iga tej ayá' titajtowa iga san
mamitzye'itakan. 17 Ta' xine-ijlikan: ¿Ix yekti iga manikixtawakan
impuesto iga rey César[b] o ayá'?
18 E' Jesús kimati' iga kitajtankej iga san kitentemowaj, iwán
Jesús kijtoj:
—Amejemen yej antakajkayawaj iga ankitokaj Dios, ¿te iga
annetentemowaj? 19 Xinenextilikan se tomin yej iga mo-ixtawa
impuesto.
Iwán kiwiguilijkej in tomin. 20 Kua' Jesús kita' tomin, tatajtan:
—¿A'yéj ixaya' iwán itoka' yej nigaj ijkuilijto'?
21 Yejemen kijtojkej:
—Rey César.
Jesús kijtoj:
—Puej xikmakakan rey César yej yejpa itatki, iwán xikmakakan
Dios yej yéjpa itatki.
22 Kua' inón kikakikej, san tajtachixtikajkej; iwán yájkija,
ómpaya kikajtejkej Jesús.

Tatajtanij siga monamiktilo kua' ojpa-isalo

23 Íkua'san sekin saduceojmej yajkij kitatoj Jesús. Saduceojmej
kijtowaj iga yej mikij ayo' ojpa-isaj; inón iga ijkín kitajtankej Jesús:
24 —Tamachtiani, Moisés kijtoj siga se taga' yej siwayoj miki
iwán ayá' kikajtewas nisé ipiltzin, iyiknin taga' yej mi' mamonamikti
iwán isiwa' yej mi' iga ken kua' makipiakan ipilowan yej mi'. 25 Nij
ijkón mochij wan nejemen: onoyaj siete tajtaga' yej sesan itajmej
iwán sesan iyemej. Yej tekoko achto monamiktij, iwán migui'.
E' iga ayá' kikajtej nisé ipiltzin, siwa' monamiktij iwán iwéjpol.

---

[a] **22:16** Inimej judiyojmej achi ken monamakakej iga kipalewiayaj rey Herodes yej de los romanos yej tiltikmej yej kitaksayaj judiyojmej.
[b] **22:17** Xikita glosario “César”.

26 Ijkonsan no mochij iwán se', iwán ijkón nochi mochij, este que
masi' siete iwéj. 27 Iwán migui' no siwa'. 28 In kua' ojpa-isaskej yej
miktokej, ¿katiapa an de inón siete mochiwas iwéj in inón siwa'?
iga namiktitoya iwán inochimej.
29 Jesús kijtoj:
—Amejemen ayompa antajlamikij, aya' ankimatij ken tamachtiá
itájtol Dios, niga aya' ankixmatij ken Dios wel kichiwa. 30 Kua' yej
miktokej ojpa-isaskej, ay'ya monamiktiskej, niga ipilowan ayo'
kinamiktiskej, iga mochiwaskej ken tikita iyangelejmej Dios yej
onokej ipan cielo, yej no aya' monamiktiáj. 31 E' iga ojpa-isaskej
yej miktokej, ¿aya' ankileerojkej yej Dios mitzijlijkej? Ijkín kijtoj:
32 "Nej iDios Abraham, Isaac iwán Jacob."[a] Dios ayéj iDios yej
miktokej, sino que iDios yej isatokej.
33 Kua' la gente inón kikakikej, poxsan madmiradojkej iga ijkón
tamachtiá Jesús.

Mandamiento yej máj matikobedecerokan

34 Kua' fariseojmej kimatikej iga saduceojmej awel kitenkuepiliáj
Jesús, monechkojkej iga kisen-itatoj Jesús; 35 iwán se yej tamachtiá
ipan iley Moisés kine' makimawetzilti Jesús; ijkín kitajtan:
36 —Tamachtiani, ¿katiapa mandamiento ipan iley Dios yej más
achto mamochiwa?
37 Jesús kijlij:
—"Xikchokili moTeko Dios iga inewi moalmaj, iwán iga inochi
moespíritoj iwán yéj nochipa xikejlanto."[b] 38 Inínyawa' in yej achto
mandamiento yej máj mamochiwa. 39 Iwán el segundo áchisan
kensan inín, kijtowa: "Xikchokili moknin kensan tej timochokiliá."[c]
40 Ipan inín ome mandamiento taksa inochi ley iwán ken iga
tamachtiáj profetajmej.

In Cristo, ¿a'yéj ipiltzin?

41 Miej fariseojmej nechkatóyajo' iná', 42 Jesús tatajtan:
—¿Amejemen, te ankijtowaj iga Cristo? ¿A'yéj ipiltzin?
Kijtojkej:
—Ipiltzin David.[d]

---

[a] **22:32** Ex 3:2-6 [b] **22:37** Dt. 6:5 [c] **22:39** Lv. 19:18
[d] **22:42** Inín David yej pox ikyay mi' yej katka rey de Israel.

43 Jesús kijtoj:
—¿Tẹ ígataj ạn David iga kitajtọlmá' IyEspíritoj Dios, kijlij Cristo
“noTẹko”? David ijkín kijtoj:
44 ToTẹko kijlij noTẹko:
“Ximotạli ilạdoj noyẹ'mạ' kạn nimandạrowa,
este que maniktạli mokxitampa yej mitzijiyaj.”
45 ¿Kén wel Cristo yej itatịtan Dios ma-ipiltzịn David, esi David nọ
kijliá iga iTẹko?
46 Iwán ayagaj wel kitẹnkuepilij, iwán desde íkuạ' ayo' máj agaj
mịxẹwij iga makitajtani Jesús.

Jesús kijtowa iga ayompa kichịwaj fariseojmej iwán yej tamachtiáj ipan la ley

23 Jesús kijlij la gente iwán idiscịpolojmej: 2 —Yej tamachtiáj
ipan la ley iwán fariseojmej momachịliáj iga yejémẹnsan
yej wel tanẹxtiliáj iley Moisés. 3 Inón iga nimitzijliáj, xikchịwakạn
nochi yej mitzijliáj, e' amo xikchịwakạn yej yejemẹn kichijtokej, iga
yejemẹn kijtowaj iga mamochịwa tejté, e' yejemej ayá' kichịwaj.
4 Yejemẹn tatekimakaj iga mamochịwa yej ayagaj wel kichịwa,
iwán tateki'chịwaltiáj, e' yejémejsan akichịwaj ni alín. 5 Inochi
kichịwaj kạnsan makitakạn. Kitạliáj pan iyịxkuạ' iwán ipan imạmej
itájtọl Dios yej ijkuilijto' ipan ạmatzịn yej ono' ipan cạjajtzitzịn iga
san manẹsi, iwán kakiáj itzotzolmej yej kipiá wẹweya' ibịbilonka.[a]
6 Kạn takualo, yejemẹn motạlijnekij ipan yẹ'asiẹntoj kạn motạliáj
yej máj tayakạntokej, iwán ijkọnsan nọ kinekij makichịwakạn
ipan tiọpamej. 7 Yejemẹn kinekij inochi gente makisaludạrọkạn
tajkoạltepẹ', iwán makijlịkạn “tamachtiạni”.
8 ’E' amejemẹn amo ximotẹmakakạn iga mamitzijlịkạn
“tamachtiạni”, iga amejemẹn amonochịn anmojliáj “noknịn”, iwán
ankipiáj sẹsan Tamachtiạni, petz nejsan yej niCristo. 9 Iwán ipan
inín tạjli amo agaj xikijlịkạn notaj,[b] iga ankipiáj sẹsan amoTaj yej
ono' ipan cielo. 10 Iwán amo nọ ximotẹmakakạn iga mamitzijlịkạn
iga antamachtiạnimej iga nosẹlti yej niCrịstoj yej nitamachtiạni
yej nimitzmachtiáj kén iga xinemikạn. 11 Yej kipalẹwiá sekin de

---

[a] **23:5** Español: Filacterias y flecos.
[b] **23:9** Ayéj iga awel mojliá ijkín sẹ imela'taj, sino que amo makijli se' ijkón.

amejemẹn inọ́n yej mą́j tayakąnto'. 12 Yej igą́najsan moweyimati yawij
kalịmpamatitij, e' yej moalịmpamati, inọ́n yawij kiweyimatịltịtij.
13 '¡Lástima amejemẹn yej antamachtiáj ipan la ley iwą́n
anfariseojmej, anmopajpantiáj iga anyẹ'nemij!, ankitzakuiliáj
sekin iga amo makalakikąn ipan iyojwi Dios. Niga amejemẹn ayą́'
ankalakij wąn ankitzakuiliáj iga amo makalakikąn yej kalakisnekij
ipan iyojwi Dios.
14 '¡Lástima amejemẹn yej antamachtiáj ipan la ley iwą́n
anfariseojmej, anmopajpantiáj iga anyẹ'nemij!, ankikuịliáj ikalmej yej
wẹwejmikikej iwą́n iga amo manẹsi yej ankichijtokej, pox anwejkąwaj
iga an-orądowaj. Inọ́n iga amejemẹn mą́j yawij mitziknọchịwatij.
15 '¡Lástima amejemẹn yej antamachtiáj ipan la ley iwą́n
anfariseojmej, anmopajpantiáj iga anyẹ'nemij! Amejemẹn poxsan
wejka annejnemij ipan tąjli iwą́n ipan lámąr iga ankitẹmojtinemij
yej wel ankiyọlyamąnaj iga makichịwakąn nọ ken amejemẹn
ankichịwaj, e' kuą' ankiyọlyamą́nkeja inọ́n toknịn mąjya kajasi iga
mayawi kąn tawewelkato', mąjya sej que amejemẹn.
16 '¡Lástima amejemẹn, momati iga antayẹ'ojkuịltiáj ipan iyojwi
Dios, e' ayą́' ankịxmatij! Ankijtowaj: "Siga agaj kijtowa iga kichịwas
tejtẹ́ iwą́n kikui iga testigo weyitiọpan, atẹ́ kichij siga ayą́' kichịwas;
e' siga kikui iga testigo i-ọrojyo weyitiọpan, inọ́n sí ayẹkti siga
akichịwa." 17 ¡Anxẹtoktikej iwą́n ken ampachamej! ¿Katiapa mą́j
yẹkti: ix oro o weyitiọpan yej kichịwa iga mamoyẹ'ita oro iga ono'
tiọpan-ijti'? 18 Iwą́n nọ ankijtowaj amejemẹn: "Si agaj kijtowa iga
kichịwas tejtẹ́ iwą́n kikui iga testigo altar yej ono' weyitiọpan, atẹ́
kichij siga ayą́' kichịwas; e' siga kikui iga testigo ofrenda yej ono'
iyịxko altar, inọ́n sí ayẹkti siga akichịwa." 19 ¡Anxẹtoktikej iwą́n
ampachamej! ¿Katiapa mą́j yẹkti: ofrenda o altar? Yej mą́j yẹ́ktiwa'
altar iga kichịwa iga mavalẹro ofrenda iyịxtaj Dios. 20 Yej kitąlij iga
testigo altar, ayéj testigo petz altar, nọ yej ono' iyịxko. 21 Yej kitąlij
testigo weyitiọpan, ayéj testigo petz weyitiọpan, nọ Dios, iga ompa
ichąn. 22 Yej kikui testigo cielo iga kijtowa iga kichịwas tejtẹ́, nọ
nemi kitąliá Dios de testigo iga ompa ẹwato' kąn reinąrowa.
23 '¡Lástima amejemẹn yej antamachtiáj ipan la ley iwą́n
anfariseojmej, anmopajpantiáj iga anyẹ'nemij! Amejemẹn
ankimakaj Dios amodiẹzmoj nochi yej ankipiáj este yej mą́j alịmpa

íyo̱l wa̱n iyiswayo yej yawi ipan especia,[a] e' ayá' ankichi̱waj yej máj ye̱kti yej kijtowa iley Moisés, iga xiye̱'nemika̱n, xita-ikne̱li̱ka̱n iwá̱n iga ximoconfia̱ro̱ka̱n ipan Dios. Ino̱nwa' in xikchi̱waka̱n, e' amo xikajte̱waka̱n iga ankita̱liáj amodie̱zmoj. 24 ¡Amejeme̱n momati iga antaye̱'ojkuiltiáj ipan iyojwi Dios, e' ayá' anki̱xmatij. Amejeme̱n kua̱' ankoniáj tejté, ankiki̱xtiliáj se̱ asastzi̱n, e' ayá' ankitaj iga ankimela'tolowaj se̱ camello![b]

25 '¡Lástima amejeme̱n yej antamachtiáj ipan iley Moisés iwá̱n anfariseojmej, nésiki' anye̱'nemij sie̱mpa ayá'!, kenkua̱' ankipajpa̱kaj plato iwá̱n posillo fue̱rájbapa, e' amejeme̱n ipan amoa̱lmajmej ankejla̱ntokej iga antachtekij iwá̱n anmopoxtapiali̱jnekij. 26 Amejeme̱n anfariseojmej yej ken ampachamej: achto xikpa̱kaka̱n iyijtiko vaso iwá̱n plato,[c] ijkón no̱ ejtos fue̱rájbapa.

27 '¡Anla̱stimajmej yej antamachtiáj ipan iley Moisés iwá̱n anfariseojmej, anmopajpantiáj iga anye̱'nemij!, amejeme̱n ken tikita se̱ a̱nimajxapo yej este ijísta'san iyíxkopa, este ye̱'ne̱si, e' ta-ijti' te̱nto' iwá̱n a̱nimajomimej iwá̱n kuajkuantas yej pala̱nto'. 28 Ijkón in amejeme̱n; mitzítajki' pox anye̱'nemij; e' san anmopajpantiáj iga anye̱'nemij iwá̱n poxsan ankichi̱waj yej aye̱kti.

29 '¡Anla̱stimajmej yej antamachtiáj ipan la ley iwá̱n amejeme̱n anfariseojmej, anmopajpantiáj iga anye̱'nemij! Amejeme̱n yej ankichi̱wiliáj ikalyotzitzi̱n ka̱n to̱ktokej profe̱tajmej, iwá̱n poxsan ankimo̱nsajtiliáj ikalyotzitzi̱n ka̱n moto̱kaj yej ye̱'nemij. 30 Iwá̱n ankijtowaj: "Siga katka tonóyaja kua̱' to-ikyapatajwa̱n kimiktijkej profe̱tajmej, tejeme̱n ayá' tikpale̱wia̱yaj kua̱' kimiktijkej profe̱tajmej." 31 Iga ijkón ankijtowaj, anmokui̱tiáj iga amejeme̱n ipilowa̱n yej kimiktijkej profe̱tajmej. 32 Ina̱n, ¡xiktami̱ka̱n yej amo-ikyapatajwa̱n kitzi̱ntijkej!

33 '¡Ankowa̱mej! ¡Kowa̱mej amokni̱wa̱n! ¿Kénya anmoma̱nawi̱skej ka̱n ta-ikno̱chi̱was tiwelo̱n? 34 Ino̱n iga nia nimitzti̱taneli̱tij profe̱tajmej, yej kimatij ken iga wel maye̱'nemilo, iwá̱n yej mitzmachtiáj ipan iley Moisés. E' amejeme̱n anyawij ankimikti̱tij iwá̱n sekin ankiclava̱ro̱skej ipan cruz iwá̱n ono' yej ipan tio̱pamej anyawij ankimagatij, ipan sejsé a̱ltepe̱' anyawij ankitalo̱chti̱tij. 35 Ino̱n iga yawij mitzcastiga̱ro̱tij iga nochi yej ikya amotajwe̱wetkej

---

[a] **23:23** En español kijtowa: menta, aniz iwá̱n comino.
[b] **23:24** Xikita glosario "Camello". [c] **23:26** Anka kijto̱jneki iga maejto iya̱lmaj.

kimiktijkej inomej tajtaga' yej yẽ'nemiáj, desde Abel yej yẽ'nemiá, iwán este Zacarías yej ipíltzimpa Berequías, yej amejemẽn ankimiktijkej iyixtaj weyitiopan, itẽnoj altar. 36 Nej nimitzijliáj iga yawij mitzcastigaroṭij amonochin iga inín yej ankichijkej.

Choka Jesús iga Jerusalén

37 Jesús kijtoj:

—¡Amejemẽn, amejemẽn yej anchantitokej Jerusalén, yej ankimiktiáj profẽtajmej iwán ankitejtemiktiáj tatitanimej yej Dios mitztitaniliáj! ¡Mia' vẽj nikne' manimitznechkokan ken pio-ilamaj kinechkowa ipilowantzitzin iyastakapaltampa, e' ayá' ankinekikej! 38 Ta' xikitakan, inán amoweyitiopan[a] yawi kawiti iselti; 39 iwán nimitzijliáj iga ayá' máj anyawij anne-itatij este kua' antajtoskej de nej ijkín: "Matikweyimatiltikan yej wi', yej toTẽko Dios kititani."

Jesús kijtowa iga weyitiopan yawi moxitinati

24 Jesús kisa' weyitiopan iwán némiya yaya, íkua' idiscipolojmej kitechojkej iwán pẽwa' iga kitajtachilijkej ken iga chijto' weyitiopan. 2 E' Jesús kijtoj:

—¿Ankitaj inimej kalwẽwetkej? Nigaj ayá' yawi kawiti nisẽ te'ti yej manẽnekpanijto. Nochi yawij moxijxitinatij.

Yej mo-itas kua' na' iga Dios tajuzgaroki

3 Iwán yajkij ipan tepẽ' yej itoka' Olivos. Kua' Jesús ómpaya ẽwato', idiscipolojmej kichtakatajtankej ijkín:

—¿Kémanya nokta yawi mochiwati on yej tikijtoj? ¿Té mo-itas kua' tíwi'ya, iwán iga poliwílojya nokta?

4 Iwán Jesús kijtoj:

—Amo agaj mitzkajkayawaskej, 5 iga mia' yawij witzetij iwán mopajpantiskej iga nej, siempa ayéj. Ijkín kijtoskej: "Nejya el Cristo"; iwán mia' yawij kikajkayawatij. 6 Kua' ankikakiskej iga nijnijiga némiya momijmiktilo, iwán ankikakiskej iga se' tajli no némiya momijmiktilo, amo ximomajtikan, inón nochi nokta yawi mochiwati, e' aya yej iga poliwilo. 7 Se país momijmiktij iwán sewo', iwán se nación momijmiktij iwán se'; iwán poxsan apistajtiás,

---

[a] **23:38** Jesús kijtoj "amókal", yej nij kijtojneki "amoweyitiopan". Jer 22:5

poxsan no onos kokolis iwán onos talolin nijnijiga. 8 Nochi ináin aya
yéj iga poliwilo, péwao' iga moknochiwalo.
9 'Amejemen yawij mitzkitzkitij iga mitzmagaskej iwán
mitzmiktiskej. Nochi mitzijiyaskej iga annetokaj. 10 Íkua' mia'
yawij kikajtewatij iga netokaj, iwán yawij mo-ijiyatij. Onos yej
kimiktijnekiskej yej netokaj wan sekin kinextiskej kan onokej yej
miyantokej. 11 Yawij witzetij mia' yej takajkayawaj, kijtoskej iga
yejemej profetajmej, siempa ayéj, iwán mia' yawij kikajkayawatij.
12 Poxsan mochiwas yej ayekti, iwán mia' kikajtewaskej iga
te-ijiknimej. 13 E' yej moconfiarojto' nochipa ipan nej, inón
momanawij. 14 Ináin ye'noticiaj yej kijtowa ken iga reinarowa Dios,
yawi mopowati noyan ipan ináin tajli, iga nochi gente makimati.
Íkua'ya sí yáwiya tamiti nochi kua' Dios tajuzgaroki.
15 'El profeta Daniel kijkuiloj[a] iga mochiwas yej pox ayekti
weyitiopan-ijti'; kua' ankitaskej iga inón óno'ya kan moweyimatiltiá
Dios —yej kileerowa, makentendero—, 16 yej onoskej ipan estado
de Judea mayákanya ipan tepeyoj. 17 Yej onos iyixko kajli ipan
ipetayo, amo matemo iga makikixti tejté kalijti'; 18 iwán yej nemis
milijti', ayo' mayawi ichan iga makikuiti itzótzol. 19 ¡Lástima
siwatkej inón día iga yej tatalaxwijtokej iwán yej tachichitijtokej!
20 Xiktajtanilikan Dios iga kua' ancholoskej amo kua' tasektaj, niga
ipan día kua' mosewilo.[b] 21 Poxsan nokta moknochiwaloj, ayí' ijkón
mo-ita' este kua' pewa' mochij ináin tajli. Niga mochíwaso' sej ijkón.
22 Siga toTeko ayá' kixeloj inomej días, ayagaj momanawij; e'
kixeloj iga kichokiliá inomej yej yéj kitapejpen.
23 'Siga agaj mitzijliskej: "Ta' xikitakan nigaj ono' Cristo",
o "Xikitakan nepa ono'", amejemen amo xiktajtolkakikan.
24 Iga yawij witzetij iwán mopajpantiskej iga nej, siempa ayéj,
kijtoskej "Nejya niCristo", iwán kijtoskej iga yejemen profetajmej
iga Dios kitajtolmakaj, siempa takajkayawaj. Yawij kichiwatij
milagrojmej yej ayi'pa mo-ita iga matakajkayawakan, este wel
anka kikajkayawaskej yej Dios kitapejpen. 25 Nej ináin nochi
nimitzmatiltíjkeja malej aya mochiwa. 26 Inón iga, siga mitzijliáj:

---

[a] **24:15** Dn 9:27; 11:31; 12:11 [b] **24:20** Ipan italmej israelitajmej kua' pox tasektaj, wel wetzi hielo o pox tiawataj, inón iga pox moknochiwayaj siga wejka macholokan. No iley Moisés tatekimakaya iga awel manejnemilo máj de se kilómetro ipan día kua' mosewilo. Inón iga, awel poxsan cholowayaj siga iyenemigojmej maasikan kua' tasektaj, o ipan día kua' mosewilo.

“Ta' xikitakan, nepa ono' ipan desierto”, amo xakan; o si agaj mitzijliskej “Neki' ono' kalijti'”, amo xiktajtolkakikan. 27 Ijkón ken ankitaj kua' tapetani iwán tawiá este ikisayan tonati' iwán este ikalakiyan, ijkón kua' nia niwitzeti nej yej iPiltzin Taga'. 28 Kan ono' yej míkto'ya, ompa monechkowaj moximej.

Ken yawi witzeti iPiltzin Taga'

29 Jesús kijtoj:

—Kua' pánojya inomej días iga moknochiwaloj, yawi takomitiati iga ay'ya tawij tonati', niga ay'ya tametztonas; sitalimej yej onokej ipan cielo wejwetziskej. Nochi yej onokej ipan cielo mojolinaskej. 30 Iwán mo-itas ipan cielo iga ninesíkiya nej yej iPiltzin Taga', iwán nochi gente yawij chokatij iga majmawiskej, iwán ne-itaskej nej yej iPiltzin Taga' iga niwi' ipan mixti, nitawijtiwi' iga noweyipoder. 31 Iwán niktekimakas noangelejmej iga recio matapitzakan iga trompeta iga makinechkokan yej niktapejpen, yej nijnijiga onokej noyan ipan tajli.

32 ’Ximixkuitikan ipan higuerajkuawi': Kua' ankitaj némiya kisa iseliska iwán némiya iswayowij, ankimatij iga wi'ya tonalis. 33 Ijkonsan no, kua' ankitaskej iga némiya mochiwa nochi yej nimitzijlijkej, xikmatikan iga aké' poliwi iga nej níwi'ya sej. 34 Nimitzijliáj iga nochi inín yawi mochiwati kua' aya mikij yej inán onokej. 35 Cielo iwán tajli poliwiskej, e' yej nikijtoj, nochi yawi mochiwati.

36 ’E' ayagaj nokta kimati te día o te hora, ayagaj kimati, niga angelejmej yej onokej ipan cielo, niga nej yej iPiltzin Dios, iséltisan noTaj Dios, kimati.

37 ’Ijkonsan ken mochij kua' onoya Noé, [a]ijkonsan no kua' niwi' nej yej iPiltzin Taga'. 38 Kua' aya apoliwilo iga tiawa', nemi takualowaya iwán nemi atilowaya iwán nemi monamiktiayaj iwán sekin nemi kinamiktiayaj isiwapilowan, ijkón kichijtoyaj este iga Noé kala' ipan weyi ákal. 39 Iwán ayagaj kimatiá, este que walaj tiawa' yej pox recio iwán nochi amikikej. Ijkonsan no kua' niwi' nej yej iPiltzin Taga'. 40 Inón vej ome taga' onoskej milijti'; se kiwigaskej iwán se' kikajtewaskej. 41 Ome siwatkej tapayantoskej; se kiwigaskej, iwán se' kikajtewaskej.

---

[a] **24:37** Gn 6 y 7

42 ’Inón íga xisatokan iga ayá' ankimatij te kéman nia niwítzeti
nej yej amoTéko. 43 E' xikmatikan inín, siga iteko kajli kimatiá te
hora wi' tayowakan yej tachteki, ayá' kochá iwán ayá' motemakas
iga makikaltapokan iga makitachtekikan. 44 Inón iga amejemen
xisatokan iga xinechixtokan; nej yej iPiltzin Taga' niwi' kua' ayá'
ankimatitokej.

Tekipanowani yej ayá' kichiwa ken kijtowa iteko

45 Kijtoj Jesús:
—Nimitzijliáj iga ye'tekipanowani nochipa kichiwa ken kijtowa
iteko, iwán kimati yej mamochiwa; inompa tekipanowani iteko
kitapejpena iga makita nochi ikalijti', wan este matatamaka kua'
nokta takualo. 46 Pakto' inón tekipanowani iga kua' wi' iteko kasiki
kichijto' ken kitekimakakej. 47 Nimitzijliáj iga inón tekipanowani
yawij kitalitij iga makimandaro inochi yej itátkipa iteko. 48 E' siga
inón tekipanowani kichiwas yej ayekti, iwán makijto ipan iyalmaj:
“Noteko wejkáwaso' iga asis”, 49 iwán pewas iga kiknochiwas sekin
tekipanowanimej, iwán pewas iga takua, iwán sentawana iwán
sekin, 50 iteko yawi witzeti kua' inón tekipanowani ayá' kichixto'.
51 Iwán poxsan yawi kicastigarotij; kensan inomej yej mopajpantiáj
iga ye'nemij. Yawi chokati iwán este tangueguetzekas.

Kan mamixkuitilo ipan diez takomej

25 Jesús kijtoj:
—Kan reinarowa Dios ken tikita diez takomej yej kikuikej
icandilmej de aceite iwán yajkij kan monamiktilo iga kixnamikitoj
chokotzin. 2 Cinco de yejemej moxeto'tilijkej, iwán se' cinco
ye'tajlantokej. 3 Yej xetoktikej kikuikej icandilmej, e' ayá' kiwigakej
aceite iga sej makatalilikan. 4 Yej ye'tajlantokej, kinentiayaj máj
aceite ipan ibotellajmej, iyoka yej kinentiayaj ipan icandilmej.
5 Chokotzin poxsan wejkaj, iwán takomej inochimej kochisnekikej
iwán kochikej. 6 Wan tajkoyówal tzajtzilo': “¡Wi'ya chokotzin,
xikixnamikítija!” 7 Nochi inomej takomej mopejpentiketzkej kan
kochtoyaj, iwán pewakej iga kataliliáj icandilmej. 8 Iwán inomej
cinco takomej yej moxeto'tilijkej, kijlijkej inomej yej ye'tajlantokej:
“Achi xinemakakan amoaceitej, iga némiya sewi nocandilmej.” 9 E'
takomej yej ye'tajlantokej, kijtojkej: “Ayá', akimakas iga tonochimej.
Máj yekti xakan xikowatij kan monamaka iga no xikpiakan

amoaceitej.” 10 Miẹj inọmej cinco takomej yej moxẹto'tilijkej nemi yạyaj kikowatij aceite, asi' chokotzịn. Takomej yej kipiáyaja aceite kalakkej iwạ́n chokotzịn kạn monạmiktilo iwạ́n tzakui' kaltẹn.
11 Iwạ́n asikoj takomej yej takowatọyaj, kijtojkej: “¡Juu, juu, achi xinẹkaltapọwilịkạn!” 12 E' chokotzịn kijtoj: “Nimitznojma-ijliáj iga ayạ́' nokta nimitzịxmatij.”

13 Jesús kijlij idiscịpolojmej:

—Xisatokạn, iga ayạ́' ankimatij kẹman niwẹjasiki, nej yej iPiltzịn Tạga'.

Mịxkuịtilo ipan ẹyi tekipanowạnimej

14 ’Kạn reinạrowa Dios ken tikita sẹ tạga' yej motapialiá yej yátiya wejka ipan se' país, kinọtza' itekipanowạnimej iga kikajtẹwilij tomịn iga makitekipanọkạn.
15 ’Sẹ de yejemej kimá' cinco tawaxạn tomịn,[a] se' kimá' ọme tawaxạn tomịn, iwạ́n se' kimá' sẹsan, ijkọ́n nochi kimajmá' kẹ'san wel kitekipanọltiá. Iwạ́n yájkiya wejka ipan se' tạjli. 16 Iwạ́n inọ́n tekipanowạni yej kimakakej cinco tawaxạn tomịn, kitekipanoj iwạ́n kitạnilij se' cinco. 17 Ijkọnsan nọ yej kimakakej ọme tawaxạn tomịn, kitạnilij se' ọme. 18 E' yej kimakakej sẹsan, yajki kịyạnato itomịn itẹko, kichkua' tạjli iwạ́n kitọga' inọ́n tomịn yej kimakakaj.
19 ’Kuạ' pox wejkaj, itẹko inọmej tekipanowạnimej wạlaj sej, íkuạ'ya kichij cuenta iwạ́n yejemẹn. 20 Achto asiko yej kimakakej cinco tawaxạn tomịn, iwạ́n kimá' se' máj cinco yej yéjpaya kitạnilij, kijtoj: “Notẹko, tinẹmaga' cinco tawaxạn tomịn, inạ́n nigaj ono' se' cinco yej nejya niktạnilij.” 21 Itẹko kijtoj: “Ómpaya ken tikchij, tej sí tiyẹ'tekipanowạni iga tikchij ken nimitzijlij; como tikpịwij yej alín nimitzmakaka, inạ́n nia nimitzmakati iga xitekipano ipan yej máj komati. Xikalákiya iga matisempạkikạn.” 22 Máj máj asiko inọ́n tekipanowạni yej kimakakaj ọme tawaxạn tomịn, iwạ́n kijtoj: “Notẹko, tinẹmakaka ọme tawaxạn tomịn, inạ́n nikuajlị' nạwi, niktạnilij se' ọme.” 23 Itẹko kijtoj: “Ómpaya ken tikchij, tej sí tiyẹ'tekipanowạni iga tikchij ken nimitzijlij; iga tikpịwij yej alín nimitzmakaka, inạ́n nia nimitzmakati iga xitekipano ipan yej máj komati. Xikalákiya iga matisempạkikạn.” 24 E' kuạ' asi' inọ́n

---

[a] **25:15** Tawaxạn tomịn o bolsa de dinero: Griego “talento” yej valẹrowa kẹ' sẹ kitạniá ipan veinte años.

tekipanowa̱ni yej kimakakaj se̱san tawaxa̱n tomi̱n, kijlij ipatrón:
“Note̱ko, nej nikmatiá iga tipoxyo̱ltakuakti' iwán titapixka ka̱n
ayá' tito̱ga'. 25 Inón iga nimitzi̱makasi', iwán nikto̱ga' motomi̱n,
e' nigaj ono' yej motatki.” 26 Ite̱ko kijlij: “Ayéj tiye̱'tekipanowa̱ni,
atikyo̱lmaka iga titekipanowa, tikmatiaya iga nej nitapixka ka̱n
ayá' nito̱ga'; 27 maséj tika̱wato in notomi̱n ipan banco, ijkón kua̱'
nimokuepaya tine̱makaya notomi̱n wa̱n se' alín yej kita̱nij.” 28 Iwán
kijlij yej ompa onoyaj: “Xikui̱li̱ka̱n inón tawaxa̱ntomi̱n yej kipiaya,
iwán xikmakaka̱n inón yej kipiá diez. 29 Iga yej kipiá, máj yawij
kimakatij, este po̱póxsanya sej yawi kipiati; e' yej ayá' kipiá, este
yej alín kipiá yawij kikui̱li̱tij. 30 Iwán inín ta̱ga' yej atekipano̱jneki,
xiki̱xti̱ka̱n iga maono ka̱n tako̱mi iga ompa macho̱kato este
magueguetzeka itan.”

Kua̱' yawij kijuzga̱ro̱tij nochi gente

31 ’Kua̱' nej yej iPiltzi̱n Ta̱ga' niwi̱' ken se̱ rey, ne̱yawalojtiwi̱tzej
noa̱ngelejmej, iwán nimota̱li̱j ipan weyi asie̱ntoj ka̱n nirreina̱ro̱j.
32 Iwán nochi gente yej ono' ipan inín ta̱jli yawij monechko̱tij
no-i̱xtaj, iwán nej nia nikyojyokati̱tij, ken tikita yej kicuida̱rowa
yo̱lka̱mej kiyojyokatiá borre̱gojmej iwán chi̱vojmej.[a] 33 Iwán
borre̱gojmej yawij ka̱witij noye̱'ka̱mpa, iwán chi̱vojmej yawij
ka̱witij noo̱pochka̱mpa. 34 Wa̱n nej yej Rey nia nikijli̱ti yej
ka̱witij noye̱'ka̱mpa: “Xiwi̱kíka̱nya yej mitzpale̱wijkej noTaj
iga xiye̱'onoka̱n; xikalakika̱n ka̱n Dios reina̱rowa. Ijkón kine'
Dios desde iga mochij inín ta̱jli. 35 Nimaya̱na' iwán amejeme̱n
anne̱tamakakej; kua̱' ni-a̱tanekiá, anne̱amakakej; kua̱' ninemiá ka̱n
ayéj nocha̱n, anne̱kochtijkej amocha̱n. 36 Kua̱' anikpiaya notzótzol,
anne̱tzotzolyo̱tijkej; kua̱' niwe̱titoya, anneo̱meme̱awijkej; kua̱'
nonoya preso, anne̱paxa̱lowili̱toj.” 37 Iwán yej kichi̱waj ken Dios
kineki, kijto̱skej: “NoTe̱ko, ¿kéman nimitzitakej iga timaya̱ntinemiá
iwán nimitztamakakej? ¿O kéman nimitzitakej iga ta̱tanektinemiá
iwán nimitza̱makakej? 38 ¿Kéman nimitzitakej iga tinemiá ka̱n ayéj
nocha̱n iwán nimitzkochtijkej nocha̱mej? ¿O kéman mitzpoloj
motzótzol iwán nimitztzotzolyo̱tijkej? 39 ¿O kéman nimitzitakej
tiwe̱titoya, o tonoya ipan cárcel iwán nimitzpaxa̱lowili̱toj?” 40 El

[a] **25:32** Xikita glosario “Chivo”.

Rey kijtoj: “Nej nimitzijliáj, kua' tejté ankichiwilijkej yej yekti inimej nokniwan yej moalimpamatij, inonwa' nej annechiwilijkej.”
41 ’Iwán el Rey kijlij yej onokej iyopochkampa: “Xicholokan
no-ixtaj amejemen yej amonókeja iga anyawij ampoliwitij;
xakan ipan tiwelon yej ayí' sewi yej ono' iga Tzitzimi' iwán iga
iyangelejmej. 42 Nimayana', iwán ayá' annetamakakej, ni-atanegui'
iwán ayá' anneamakakej. 43 Ninemiá kan ayéj nochan, iwán ayá'
annekochtijkej amochan. Anikpiaya notzótzol, amejemen ayá'
annetzotzolyotijkej; kua' niwetitoya iwán nonoya preso, ayá'
annepaxalowilitoj.” 44 Iwán yejemej kijtoskej: “NoTeko, ¿kéman
nimitzitakej timayantinemi, o ti-atanektinemi, o tiwejkachanej,
atikpiaya motzótzol, o tiwetitoya, o tonoya ipan cárcel, iwán ayá'
nimitzpalewijkej?” 45 Iwán inón Rey kijtoj: “Nimitzijliáj iga kua'
ayá' ankichiwilijkej yej yekti inimej nokniwan yej moalimpamatij,
nej no ayá' annechiwilijkej.” 46 Inimej yatij kan ayí' tamis iga
kiknochiwaskej, e' yej kichiwaj ken Dios kineki, yawij onotij
nochipa wan Dios, ayí' mikiskej.

Kitemowaj kén iga makikitzkikan Jesús

26 Kua' Jesús tami' nochi kijtoj inín, kijlij idiscipolojmej:
2 —Amejemen ankimátija iga mosta se día ásisya iyilwiyo la
Pascua;[a] nej yej iPiltzin Taga' yawij nekitzkitij iwán yawij nemiktitij
ipan cruz.
3 Iwán ijefejmej sacerdotejmej, wan yej tamachtiáj ipan la ley
iwán wewetkej yej kimandarowaj judiyojmej, monejnechkojkej
chan Caifás, yej ijefej ijeféjmejpa sacerdotejmej. 4 Ompa
motatapowijkej iga makikitzkikan Jesús, e' matakajkayawákampa
iga makimiktikan. 5 Kijtowayaj:
—Ayá' tikchiwaskej kua' nento' ilwi', iga amo makuesiwilo.

Se siwa' kitoyawa yej ajwiya' ipan itzontekon Jesús

6 Kua' Jesús onoya altepe' Betania chan Simón yej kipiaya lepra,
7 se siwa' yajki kan ono' Jesús, kiwajli' se iboteyajtzin yej kipiaya
aceite yej poxsan ajwiya' iwán pox valerowa, iwán kitoyawilij ipan
itzontekon Jesús kan kixnantoya mesa. 8 Kua' discipolojmej inón
kitakej, kuesiwikej, mojlijkej:

---

[a] **26:2** Xikita glosario “Pascua”.

—¿Te iga in inín aceite kiyokatoyajkej? 9 Inín wel katka
mamonamaka iga komati tomin, iwán inón tomin tikmajmakayaj
yej ayá' motapialiáj.
10 Jesús kikagui' yej kijtojkej discipolojmej, kijtoj:
—¿Te iga nemi ankikuejkuesowaj inín siwa'? Inón yej
nechiwilij poxsan nikye'ita. 11 Yej ayá' motapialiáj, nochipa
onoskej amowan, e' nej ayá' nochipa nij annepiaskej. 12 Iga inín
siwa' kitoyaj inín yej ajwiya' noyakapan, tanextiliá iga ijkín
nechiwiliskej kua' netokaskej. 13 Nimitzijliáj iga nóyansan kan
mopowas ipan inewi inín tajli, kén iga Dios tamanawiá, yawi
no mopowati yej kichij inín siwa', iwán ijkón moejlamikis yej
kichij.

Judas motajtoltiáj wan sacerdotejmej

14 Se de inomej doce idiscípoloj yej itoka' Judas Iscariote, yajki
kitato ijefejmej sacerdotejmej, 15 iwán kijlij:
—Siga nimitzpalewiáj iga xikitzkikan Jesús, ¿ké' tomin
annemakaskej?
Iwán yejemej kipagarojkej treinta tomin de plata. 16 Iwán íkua'ya
Judas kitemoj keman wel makikitzkikan Jesús.

Cenarowa Jesús iwán idiscipolojmej

17 Inón día kua' pewa' iyilwiyo la Pascua, kua' mokua pan yej
ayá' kipiá levadura, discipolojmej kitechojkej Jesús, kitajtankej:
—¿Kan tikneki manimitzchiwilitij tákual iga tikilwichiwiliskej la
Pascua?
18 Jesús kijtoj:
—Xakan Jerusalén, ichan inón taga' yej ankixmatij iwán
xikijlikan: “ToTamachtiani kijtowa ijkín: Nej alinsan poliwi iga
yáwija nemiktitij, mochan nikpanoltijneki iyilwiyo la Pascua iwán
nodiscipolojmej.”
19 Discipolojmej kichijkej ken kijtoj Jesús, iwán kichijkej tákual
iga kilwichiwiliáj la Pascua.
20 Kua' tayowáti'ya, Jesús kixnan mesa iwán doce idiscipolojmej.
21 Miej takuajtoyaj, kijtoj:
—Nimitznojma-ijliáj iga se de amejemen yawi nenextiti iga
manekitzkikan.

22 Discipolojmej poxsan moknomatikej; iwán sejsé pe' kitajtankej
Jesús;
—¿NoTeko, ix nej?
23 Iwán Jesús kijtoj:
—Se de amejemen yej íwan nemi nisentakua ipansan inín plato,
yawi ne-ichtakanextiti iga manemiktikan. 24 Nimitzijliáj iga nej yej
iPiltzin Taga' yawij nemiktitij ken ijkuilijto', e' lástima inón taga'
yej yawi nenextiti iga manekitzkikan. ¡Máj yekti katka iga inón
taga' amo maki-onoltikan!
25 Iwán Judas, yej yawi tanextiti, kijtoj:
—Tamachtiani, ¿ix nejya an?
Jesús kijlij:
—Kena, tejya nokta.
26 Miej takuajtoyaj, Jesús kikui' pan, kimá' gracias Dios, iwán
kua' kitatajkóloja, kimajmá' idiscipolojmej, kijtoj:
—Xikuakan inín pan, ininwa' nocuerpoj.
27 Iwán kikui' se vaso yej kipiá vino, kimá' gracias Dios iwán
sejsé sejsé kimakatiajkij idiscipolojmej, kijlijkej:
—Xikonikan amonochin, 28 iga ininwa' noesyo yej kijtojneki
iga nikchiwa se'ya pacto, iga nia niktoyawati noesyo iga mia'
mamoperdonaro yej kichijkej yej ayekti. 29 E' nimitzijliáj iga ayo'
máj nikonij inímbapa uva iyayo este kua' tiksen-oniskej nuevo vino
kan Dios reinarowa.

Jesús kijtowa iga Pedro yawi kijtoti iga ayá' kixmati

30 Kua' tami' kitakuikilijkej Dios, yajkij ipan se tepe' yej itoka'
Olivos. 31 Iwán Jesús kijtoj:
—Amejemen amonochin inín yówal ankikajtewaskej iga
anmoconfiarowaj ipan nej; iga ijkín ijkuilijto': "Nikmiktij itéko
borregojmej iwán borregojmej papayiniskej."[a] 32 E' kua' ni-ojpa-isas
sej, kua' anyaskej Galilea, nej achto niati.
33 Iwán Pedro kijtoj:
—Malej iga inochin mamitzsenkokajtewakan, e' nej ayá'.
34 Jesús kijlij:
—Nej nimitzijliá iga inín yówal kua' aya takuika kayo, tia
tikijtoti eyi vej iga ayá' tine-ixmati.

---

[a] **26:31** Zac 13:7

35 Pedro kijtoj:
—Malej iga matisenmikikan, nej ayá' nikitoj iga ayá' nimitzixmati.
Iwán nochi idiscipolojmej ijkonsan no kijtojkej.

Jesús oradowa Getsemaní

36 Iwán Jesús asito iwán idiscipolojmej kan kijliáj Getsemaní. Ompa kijlij idiscipolojmej:
—Nijo' ximotalikan, nej maniao' nepa, manitajtoti wan Dios.
37 Jesús kikuitewa' Pedro iwán iyomexti ipilowan Zebedeo. Jesús pewa' iga poxsan moknomati' iwán moyolmiktij. 38 Iwán kijtoj:
—Poxsan nimoknomati este ken nimikisnékiya. Nijo' xikawikan, xisatokan nowan.
39 Jesús yajki achi máj wejkatzin, iwán kitenewij Dios este motzontoga' talpan, ijkín kijtoj:
—NoTaj, siga wel mochiwas, xinemanawi iga amo manemiktikan; e' amo mamochiwa ken nej nikneki, mamochiwa ken tej tikneki.
40 Jesús yajki sej kan ono' idiscipolojmej iwán kasitoj kojkochtokej; iwán kijlij Pedro:
—¿Ix ni alín awel an-isatoj nowan malej se hora? 41 Xijisatokan iwán xi-oradokan iga amo mamitztanilikan Tzitzimi'. Ipan amoalmajmej ankiyolmakatokej iga ankichiwaj yej yekti, e' amogánajsan awel ankichiwaj.
42 Jesús sej oradoto, iwán ijkín kitajtanilij Dios:
—NoTaj, siga ay' wel tejte-o' mochiwa iga amo manemiktikan, mamochiwa ken tej tikneki.
43 Kua' mokuepa' sej Jesús, kasikoj idiscipolojmej kojkochtokej iga poxsan kochisnekiáj. 44 Iwán kikajtej sej idiscipolojmej iga yajki sej oradoto, inón vejwa' eyi veja iga yawi oradoti, iwán ijkonsan sej kijtoj. 45 Iwán yajki sej kan ono' idiscipolojmej, iwán kijlijkej:
—¿Ix ankojkochtókejo'? ¿Nemi anmosewiáj? Wítzeja yej kitekichijtokej yej ayekti iga yawij nekitzkitij, nej yej iPiltzin Taga'. 46 Ximoketzákanya, tiákanya; wi'ya yej nenextiá.

Kikitzkiáj Jesús

47 Jesús tatapojtóyao' iwán idiscipolojmej, kua' asiko Judas, se de inomej doce idiscípoloj Jesús. Asiko iwán mia' yej kitokatiwitziáj.

Kiwajligayaj espada[a] iwán kuawi', inimej kitítan sacerdótejmej iwán yej kimandárowaj judiyojmej. 48 Ijkín kijtoj Judas kuá' aya kinextiá katiá in Jesús:

—Yej ankitaskej nikpipitzój, inónya nokta xikítzkikan.

49 Iwán Judas kitechoj Jesús, iwán kijlij:

—¿Kén tikmati, noTamachtiáni?

Iwán kipipitzoj. 50 Jesús kijlij:

—Ej, in tej ¿té tikuiko?

Iwán kisempolójkeja in Jesús iga kikítzkijkej, iwán kiwigákeja preso.

51 E' se yej nemiá iwán Jesús, kikíxtij iyespádaj, iwán kinagastegui' se yej imónsojpa ijefej sacerdótejmej. 52 Iwán Jesús kijtoj:

—Xikena moespádaj ipan ikajló', iga nochi yej tamiktiáj iga espada, yawij no kimiktítij iga espada. 53 ¿Ix atikmati iga nej wel katka niktajtaniliá noTaj más de setenta y dos mil ángelejmej iga manemánawikan? 54 E' siga ijkón, ¿kéntaj mochíwas ken ijkuilijto'? Inón iga yekti mamochíwa kensan kijtowa itájtol Dios.

55 Iwán Jesús kijlij inomej gente:

—¿Ix anwálkej annekuikoj ken kuá' se yej tachte'? ¿Ix inón iga ankiwajligakej espada iwán kuawi'? Nej nochipa nimotáliaya amowán iga nitamachtijtoya weyitiopan, iwán ayí' annekítzkijkej. 56 Nochi inín nemi panowa iga mamochíwa ken kijkuilojkej profetajmej ipan itájtol Dios.

Iwán nochi discípolojmej kikajtejkej iselti Jesús, iwán chojcholojkej.

Jesús kijuzgárowaj chan Caifás

57 Iwán kiwigakej Jesús iyíxtaj Caifás yej ijefej sacerdótejmej. Ompa no onoyaj yej tamachtiáj ipan la ley iwán yej kimandárowaj judiyojmej. 58 E' Pedro kiwejkatokatiajki Jesús este que asi' ipan ipátioj ijefej sacerdótejmej, ompa kala' iwán motálij wan policiyajmej[b] iga makita té kichíwilískej Jesús.

---

[a] **26:47** Xikita glosario “Espada”.

[b] **26:58** Xikita glosario “Policiyajmej yej tacuidárowaj weyitiopan”.

59 Iwa̱n ije̱fejmej sacerdo̱tejmej iwa̱n nochi yej kimanda̱rowaj
judiyojmej, kite̱mowilia̱yaj Jesús tejté yej aye̱kti kichij ka̱nsan
makipantika̱n iga wel makimikti̱ka̱n. 60 E' akasilijkej nité yej aye̱kti,
malej iga mia' kiyokapantia̱yaj Jesús. Iwa̱n wa̱lkej o̱me̱n yej
tayokapantiáj, 61 kijtojkej:
—Inín ta̱ga' kijtoj: “Nej wel nikxi̱xiti̱na iweyitio̱pan Dios, iwa̱n
e̱yi día ne̱wiguiliá iga sej manikojpachi̱wa.”
62 Iwa̱n ije̱fej sacerdo̱tejmej, moketza', iwa̱n kijlij Jesús:
—¿Aya̱'taj titajtowa achi? ¿Ix ayá' tikaki iga nemi mitzte̱lwiáj?
63 E' Jesús atajtoj. Iwa̱n ije̱fej sacerdo̱tejmej, kijtoj:
—Nej nimitztajtani ipan ito̱ka̱' Dios yej isato' iga
xine̱nojma-ijli̱ka̱n siga tejya nokta Cristo yej iPiltzi̱n Dios.
64 Jesús kijtoj:
—Ijkón ken tej tikitoj. Iwa̱n nimitzijliáj iga anyawij anne-itatij
iga nej yej iPiltzi̱n Ta̱ga' ni-e̱watos ila̱doj iye̱'ma̱' Dios yej nochi wel
kichi̱wa, iwa̱n anne-itaskej kua̱' nemi niwi̱' ipan mixti cie̱lojkóbapa.
65 Íkua̱'ya ije̱fej sacerdo̱tejmej, kitza̱tzaya̱n itzótzol iga
kuejkuesiwi', iwa̱n kijtoj:
—Inín ta̱ga' kima̱lijlij Dios. Ay'ya tiknekij máj agaj tejté makijto
ico̱ntraj Jesús, némiya tikakij iga kima̱lijliá Dios. 66 ¿Kén ankijtowaj
amejeme̱n?
Yejemej kijtojkej:
—¡Kichij yej aye̱kti, kajasi iga mamomikti!
67 Íkua̱'ya kixa̱ygachijchakej iwa̱n kimagakej. Sekin
kixa̱ygatatzi̱nakej Jesús. 68 Kijlia̱yaj:
—Tej Cristo, ¡siga tiprofe̱taj, ta' xikijto a̱'yéj mitzmaga'!

Pedro kijtowa iga ayá' ki̱xmati Jesús

69 Mie̱j Pedro e̱watoya fuera ipan patio, se̱ isirvie̱ntaj Caifás
kitechoj iwa̱n kijlij:
—¡Tej no̱ tinemiá iwa̱n Jesús yej de Galilea!
70 E' Pedro iyi̱xtaj nochi yej ompa onoyaj kijtoj iga ayá' ki̱xmati
Jesús, kijtoj:
—Ayá' nikmati de te̱ nemi titajtowa.
71 Pedro ki̱stia̱ya ipan ipue̱rtajyo patio iwa̱n se' sirvienta kita',
kijlij yej ompa onoyaj:
—Inín ta̱ga' no̱ nemiá iwa̱n Jesús yej de Nazaret.

72 Iwán Pedro sej kijtoj iga akixmati, este kitokawij Dios iga
ijkón nokta, kijtoj:
—Ayá' nikixmati in inón taga'.
73 E' aya wejkati', yej ompa onoyaj kitechojkej Pedro iwán
kijlijkej:
—Mataj tejwa' no de yejémempa iga tikakij ipan sanmotájtol.
74 Pedro kijtojtewa':
—Ayá' nikixmati in inón Taga'. ¡Dios mane-iknochiwa siga nemi
nimitzkajkayawaj!
Iwán íkua'ya takuiktikisa' se kayo. 75 Iwán Pedro kejlan yej
kijtoj Jesús: "Kua' aya takuika kayo, tia tikijtoti eyi vej iga ayá'
tine-ixmati." Iwán Pedro kisa' ompa iwán poxsan choga' este kualo'
iyalmaj.

Jesús kiwigaj iyixtaj Pilato

27 Kua' tanési'ya, nochi ijefejmej sacerdotejmej iwán yej
kimandarowaj judiyojmej, motajtoltijkej ken iga yawij
kimiktitij Jesús. 2 Iwán kilpitiajkij iga kikawatoj iyixtaj Pilato yej
gobernador romano.[a]

Ken iga migui' Judas

3 Kua' Judas kinéxtija Jesús iga makikitzkikan, iwán Jesús yáwija
kimiktitij, Judas kimachilij iga pox ayekti kichij iwán kikuepilitoj
sej in inón treinta tomin de plata ijefej sacerdotejmej iwán yej
kimandarowaj judiyojmej. 4 Kijtoj Judas:
—Nej nikchij yej ayekti iga niknamá' Jesús yej ayá' nemi kichiwa
yej ayekti iga makimiktikan.
Yejemej kijtojkej:
—Inón nejemen ayo' nikmatij, inonwa' tej tikmati.
5 Iwán Judas kitajtájkal in inón tomin weyitiopan-ijti', kistewa'
iwán yajki mopipiloto.
6 Ijefejmej sacerdotejmej, kipejpejpenkej inón tomin, iwán
kijtojkej:
—Inín tomin awel matikakikan kan tiknechkowaj ofrendajmej,
iga inín ipati' iyesyo Jesús iga yawi mikiti.

---

[a] **27:2** Xikita glosario "Romano".

7 Iwán motajto̲ltijkej iga inón tomi̲n, makikuika̲n iga mamokowa
ta̲jli yej ito̲ka̲', Íta̲l yej Tekipanowa iga Soki', ka̲n moto̲kaskej yej
wejkacha̲nejkej. 8 Inón ta̲jli este inán ito̲ka̲' Esta̲jli iga mokowa' iga
tomi̲n yej iga kimiktijkej Jesús. 9 Ijkón mochij ken kijtoj el profeta
Jeremías, ku̲a' kijtoj: “Kikuikej inón treinta tomi̲n de plata, achón
ipati̲' kita̲lilijkej israeli̲tajmej, 10 iwán iga inón tomi̲n mokowa' ta̲jli
yej ito̲ka̲', Íta̲l yej Tekipanowa iga Soki', ijkón ken ne̲tekimá' toTe̲ko.”[a]

Jesús iyi̲xtaj Pilato

11 Jesús kiwi̲gakej iyi̲xtaj el gobernador, iwán kitajtan:
—¿Ix tejya in iRre̲y judiyojmej?
Jesús kijtoj:
—Ijko̲nya ken tej tikijtowa.
12 Ku̲a' ije̲fejmej sacerdo̲tejmej iwán yej kimanda̲rowaj judiyojmej
kite̲lwia̲yaj Jesús, Jesús até̲ kijtoj. 13 Iwán Pilato kijlij Jesús:
—¿Ix atikaki nochi yej nemi mitzte̲lwiáj?
14 E' Jesús ayá' kijtoj nité̲ nokta iwán in gobernador poxsan
madmira̲doj.

Jesús óno'ya nokta iga yawi mikiti

15 Ipan iyilwiyo la Pascua el gobernador kitekimajka̲waya se̲
preso, san katiá kijto̲skej la gente. 16 Ompa onoya se̲ preso yej
inochi ki̲xmatiá iga kichi̲wa yej aye̲kti, ito̲ka̲' Barrabás. 17 Ku̲a' la
gente nechkatokej, Pilato kijlij la gente:
—¿A̲'yéj ankinekij manikmajka̲wa? ¿Ix Barrabás o Jesús yej
kijliáj el Cristo?
18 Iga Pilato kimatiá iga kiki̲tzkijkej Jesús iga ki̲xitayaj.
19 Mie̲j Pilato e̲watoya ipan iweyi-asie̲ntoj ka̲n manda̲rowa, isiwa̲'
kitati̲tanilij iga kijlij: “Amo te̲ xikchi̲wili inín ta̲ga', yéj ayá' nemi
kichi̲wa yej aye̲kti. Nej yowa̲n nikte̲mi' poxsan yej ajaye̲kti iga yéj.”
20 E' ije̲fejmej sacerdo̲tejmej iwán yej kimanda̲rowaj judiyojmej,
kijlijkej la gente iga makijto̲ka̲n iga makimajka̲wako̲n Barrabás
iwán Jesús makimikti̲ka̲n. 21 Gobernador sej tatajtan:
—¿A̲'yéj de inín o̲me̲n ankinekij manikmajka̲wa?
Yejemej kijtojkej:
—Xikmajka̲wa Barrabás.

---

[a] **27:10** Zac 11:12-13

22 Pilato kitajtan la gente:
—¿Tẹ ankinekij manikchi̱wili Jesús yej kito̱ka̱wiáj el Cristo?
Inochimej kijtojkej:
—¡Xikmikti ipan cruz!
23 Pilato kijtoj:
—¿Ix tẹ kichij yej ayẹkti?
E' ma̱jya tzajtzikej iga kijtojkej:
—¡Xikmikti ipan cruz!
24 Kua̱' Pilato kita' iga ayo' tẹ wel kichi̱wa iga la gente ma̱jya tzajtzikej, tatekimá' iga makikui̱li̱tij a̱'ti iga mamoma̱pa̱ka[a] iyi̱xtaj la gente, kijtoj:
—Ayéj notechko iga mamiki ini̱n taga', yéj ayá' kichij yej ayẹkti, ompa amejemẹn xikitaka̱n.
25 Iwá̱n nochi gente kijtoj:
—Nejémẹnyawa' iwá̱n nopilowa̱n manimokui̱ti̱ka̱n iga mamiki.
26 Iwá̱n Pilato kimajkaj Barrabás, iwá̱n tatekimá' iga makimagaka̱n Jesús iwá̱n kimá' la gente iga makimikti̱ka̱n ipan cruz.
27 Iwá̱n isolda̱dojmej Pilato kiwi̱gakej Jesús al palacio, iwá̱n kipo̱loj komati soldà̱dojmej. 28 Iwá̱n kipejpetzojkej Jesús iwá̱n kajaki̱ltijkej tzótzol yej este chílti'san. 29 Iwá̱n kita̱lilijkej ipan itzontekon sẹ corona[b] de witzti yej kiyawalchijkej, iwá̱n kiki̱tzkiltijkej no̱ sẹ kuawi' ipan iyẹ'ma̱'. Iwá̱n motankua̱ketzayaj iyi̱xtaj iga kaja̱wilmatikej; kijlia̱yaj:
—¡Xiyẹ'ono iRrẹy judiyojmej!
30 No̱ kichijchayaj, iwá̱n iga kuawi' kikuajkua̱wi̱tekkej. 31 Kua̱' támi'ya kaja̱wilmatikej, kiki̱xtilijkej sej ino̱n tzótzol yej chi̱lti' iwá̱n kajaki̱ltijkej sej yej itzótzolpa nokta. Iwá̱n kiwi̱gákeja iga kimikti̱toj ipan cruz.

Jesús kiclava̱rowaj ipan cruz

32 Kua̱' ki̱stiá̱yaja ipan palacio, kasikej sẹ ta̱ga' yej icha̱n a̱ltepẹ' Cirene yej ito̱ka̱' Simón; yéjya kitekimakakej iga makiwi̱guili Jesús icru̱z.

---

[a] **27:24** Iga ijkín moma̱pá', yej kitakej kimatikej iga kijto̱jneki iga Pilato akiyẹ'ita yej mochij, ayéj itechko iga mamiki Jesús. [b] **27:29** Xikita glosario “Corona”.

33 Kuą' asikej kąn kitǫkąwiáj Gólgota, yej kijtǫjneki Kąn ono'
Kuaomi', 34 ompa kimakakej Jesús iga makoni vino yej nęnelijto'
iwą́n yej pox chichį' iga amo mapoxkualo; e' kuą' Jesús, kimachįlij,
akine' konij.
35 Kuą' kiclavąrójkejya ipan cruz, soldądojmej kikuikej itzótzol
Jesús iga kirrifąrojkej iga makimatikąn ają'yéj kikuis. Ijkǫ́n kichijkej
iga mamochįwa ken kijtoj sę profeta: "Kirrifąrojkej notzótzol
iga makimatikąn ają'yéj kikuis." 36 Iwą́n ómpaya motajtąlkej iga
kitztoyaj Jesús. 37 Iwą́n ikuąpan kijkuilojkej yej kijtowa te íga
kimiktijkej ipan cruz. Ijkín ijkuilijtoya: "INÍN JESÚS YEJ IRRĘY
JUDIYOJMEJ."
38 Iwą́n ną' kąn kiclavąrojkej Jesús pan cruz, nǫ kiclavąrojkej
ǫme yej tachtekij, ipan sejsé icrųz, sę ilądoj iyę'mą', se'
iyǫpochkąmpa. 39 Iwą́n yej panowąyaj itęnoj Jesús, kipįnajtiąyaj,
este kikuątzejtzelowiliąyaj 40 iga kijliąyaj:
—Tej tikijtoj iga tikxitįnas weyitiǫpan, iwą́n ipan ęyi día wel sej
tikojpachįwa, mogąnaj ximomąnawi. Siga tej iPiltzįn Dios, xitemo
ipan cruz.
41 Ijkǫnsan nǫ ijęfejmej sacerdǫtejmej iwą́n yej tamachtiáj
ipan la ley iwą́n fariseojmej iwą́n yej kimandąrowaj judiyojmej,
kipįnajtiąyaj Jesús, iwą́n mojliąyaj:
42 —Sekin kimąnawij, igánajsan awel momąnawiá, siga yéj
iRręy Israel, matemo ipan cruz iga maticrędǫkąn ipan yéj. 43 Yéj
moconfiąroj ipan Dios; inán Dios makimąnawi, siga melą' iga
kineki, porque yéj kijtoj: "Nej iPiltzįn Dios."
44 Ijkǫnsan nǫ yej tachtekkej, yej nǫ kiclavąrojkej ipan sejsé cruz,
kipįnajtijkej Jesús.

Miki Jesús

45 Kuą' asi' tajkodía, nǫyąn ipan tąjli takǫmitiá', ijkǫ́n
takǫmititoya este las tres tiǫtakpan. 46 Iwą́n íkuą'ya Jesús tzajtzi'
iga inochi itájpal, kijtoj:
—Elí, Elí, ¿lama sabactani? —yej kijtǫjneki: TinoDiǫs, tinoDiǫs,
¿te iga tinękájteja?
47 Sekin yej ompa onoyaj kikakikej iwą́n kijtojkej:
—Ta' xikakikąn, nemi kinǫtza ikyapa profeta Elías.

48 Iwán se de yejemej motaloj iga kikuito tejté yej ken ichka',
iwán kapachoj iga xoko'vinoj, kitalij ipan se weya'ojta' iga
kitecholtijkej iga makichichina. 49 E' sekin kijtojkej:
—Xikajtewa, matikitakan siga wi' in Elías iga kimanawiki.
50 Jesús sej tzájtzi'pa iga tajtoj, iwán mígui'ya. 51 Íkua'ya tzótzol[a]
yej iga tajkotzaktoya weyitiopan, tajkotzayani', pewa' ajko iwán
tzayantiwalaj este tani. Mojolin tajli iwán este xaxamani' temej.
52 Iwán animajxapomej tajtapowikej; iwán mia' yej miktokej, yej
kicredojkej Dios, ojojpa-isakej. 53 Inimej kijkiskej animajxapoko
kua' Jesús ojpa-ísa'ya, iwán yajkij ipan weyi-altepe' Jerusalén, iwán
ompa mia' kitakej.
54 Ijefej soldadojmej iwán yej íwan kicuidarojtoyaj Jesús, kua'
kitakej molin tajli iwán nochi yej mochij, poxsan majmawikej iwán
kijtojkej:
—Mataj melá' inín taga' iPiltzin Dios.
55 Ompa onoyaj mia' siwatkej yej wéjkasan tajtachixtoyaj yej
kipalewijtinemiáj Jesús iwán kitokakej desde Galilea. 56 No ompa
onoya María Magdalena, María yej íye'pa Jacobo iwán José, iwán
iye' yej ipilówampa Zebedeo.

Motoka Jesús

57 Kua' némiya tayowati, walaj se taga' yej motapialiá yej itoka'
José, yej ichan altepe' Arimatea, yéj no idiscípoloj katka Jesús.
58 Inín taga' yajki kitato Pilato iwán kitajtanilij icuerpoj Jesús iga
makitoka; iwán Pilato tatekimá' iga makimakakan. 59 José kikui'
icuerpoj Jesús, kikikimiloj iga se sábana yej ejto'. 60 Iwán kitokato
ipan se animajtexapo'[b] yej kichiwilíjkejo' José. Kua' kitentzákua'ya
animajxapo' iga se weyiyawalte'ti, yájkiya. 61 Ompa onoya María
Magdalena iwán se' María, ejewatoyaj itenoj animajxapo'.

Kicuidarowaj Jesús kan motoga'

62 Ipan se'ya día, día kua' mosewilo, ijefejmej sacerdotejmej
iwán fariseojmej monechkojkej iga yajkij kitatoj Pilato, 63 kijlitoj:
—Tekiwaj, nejemen nikejlamikij iga inón yej takajkayawa,
kua' aya miki, kijtoj iga kua' kipiaya eyi días iga mikto', yawi

[a] **27:51** Xikita glosario “Cortina”. [b] **27:60** Sekin judiyojmej kichijkej ken cuarto ipan te'ti iga kitokaj yej mi'. Kitzakkej iten xapo' iga weyiyawalte'ti yej wel momimilowa.

sej ojpa-isati. 64 Inón iga xitatekimaka iga makicuidarotij kan
motoga' eyi día, amosantá' yaskej idiscipolojmej iwán kikixtiskej
icuerpoj iwán kijtoskej: “Ojpa-ísa'ya kan miktoya.” Ijkón majya sej
takajkayawaskej que achto.
65 Pilato kijtoj:
—Nigaj ono' soldadojmej iga matacuidarotij. Xakan iwán
xikitakan iga mayetzakto animajxapo'.
66 Iwán yajkij iwán kiyetzakkej animajxapo', kitalilijkej se sello
inón te'ti yej kitentzakto' animajxapo', iwán ompa kikajtejkej
soldadojmej iga matacuidarokan.

Ojpa-isa' Jesús kan miktoya

28 Kua' pánoja día iga mosewilo, kua' tanestíwi'ya sej ipan
domingo, María Magdalena iwán se' María, yajkij kitatoj
kan motoga' Jesús. 2 Iwán poxsan molin tajli iga walaj ipan cielo
se iyángel Dios este kan tokto' Jesús. Iwán kena' weyite'ti yej iga
tentzaktoya animajtexapo', iwán motalij ipan inón weyite'ti. 3 Inón
ángel petaniá ken tikita kua' tapetani, iwán itzótzol este ichkati'.
4 Kua' soldadojmej inón kitakej kuekuechkakej iga majmawikej
iwán wetzikej, kajkej ken tikita yej miktokej.

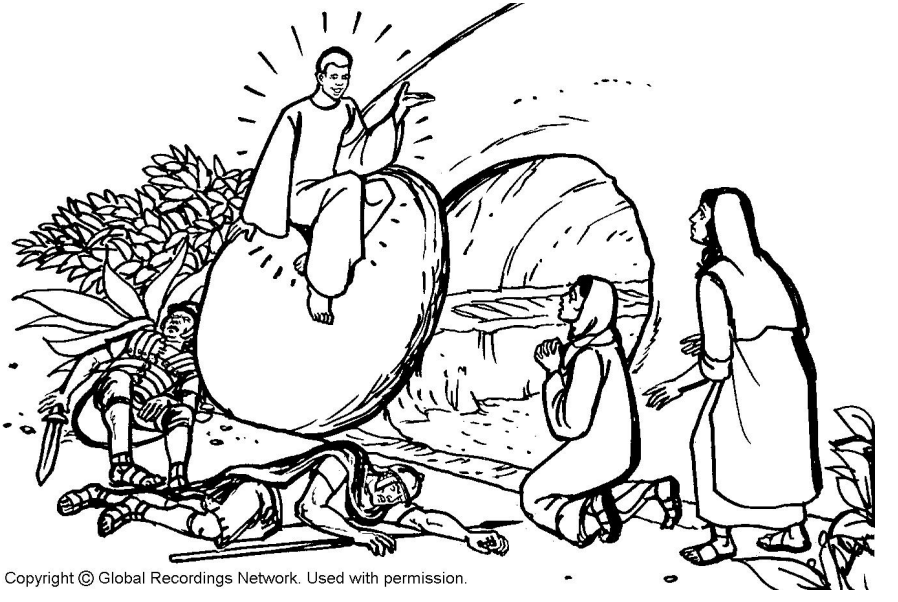

Copyright © Global Recordings Network. Used with permission.

5 El ángel kijlij siwatkej:

—Amo ximajmawikan. Nej nikmati iga ankitemowaj Jesús, yej kimiktijkej ipan cruz. 6 Ayá' nigaj ono', yejwa' ojpa-ísa'ya, kensan kijtoj. Inán xikitakij kan kitalkaj. 7 Iwán xákanya semi, xikmatiltikan idiscipolojmej: "Yéj miktoyay, e' ojpa-ísa'ya sej, iwán yéj yawi asiti achto Galilea que amejemen, iwán ompígaya ankitaskej." Inón yej niwalaj nimitzmatiltikoj.

8 Iwán siwatkej kiskej animajtexapoko, malej majmawikej, e' yejemej paktiayaj iga kijlitoj idiscipolojmej nochi yej kitakej. 9 Iwán Jesús mixnextij iyixtajmej siwatkej iwán kisaludarojkej. Yejemen kitechojkej Jesús, iwán kiweyimatiltijkej este kijikxinapalojkej. 10 Jesús kijtoj:

—Amo ximajmawikan. Xakan xikijlitij noknimej iga mayakan Galilea, iwán ompígaya ne-itaskej.

Yej kijtojkej soldadojmej

11 Miej inimej siwatkej nemi yawij, sekin soldadojmej yej tacuidarojtoyaj, yajkij ipan altepe', iwán kipowilijkej ijefejmej sacerdotejmej nochi yej mochij. 12 Inimej ijefej sacerdotejmej yajkij tajtotoj wan yej kimandarowaj judiyojmej iga motajtoltijkej iwán kimakakej komati tomin soldadojmej, 13 kijlijkej ijkín:

—Amejemen xikijtokan iga tayowakan, miej ankochtoyaj, walkej idiscipolojmej Jesús iwán kichtekkej icuerpoj. 14 Siga el gobernador makimati nochi inín, nejemen niawij nikyolyamanatij, iwán até mitzchiwiliskej.

15 Iwán soldadojmej kikuikej inón tomin, iwán kichijkej ken kijlijkej. Iwán ijkón kipowaj judiyojmej este inán.

Jesús kijtowa te makichiwakan iyapostolejmej

16 Ijkón iga inón once apostolejmej[a] yajkij Galilea, ipan tepe' kan Jesús kijtoj iga mayakan. 17 Kua' kitakej Jesús, kiweyimatiltijkej; malej iga sekin ayá' kitawelcredowayaj. 18 Jesús kitechoj idiscipolojmej, iwán kijtoj:

—Inán Dios kichij iga wel manirreinaro ipan cielo iwán nigaj ipan tajli. 19 Xakan noyan kajkán onolo' ipan nochi paismej iwán xiknextilikan inomej gente iga manetokakan; xikbautizarokan ipan

[a] **28:16** Xikita glosario "Apóstol".

itoka' toTaj, ipan itoka' tePiltzin iwán ipan itoka' el Espíritu Santo,
20 iwán xiknextilíkanya iga makichiwakan nochi yej nimitzijlijkej.
Iwán xikmatikan iga nej nono' amowan nochipa, este kua' tamis
inín tajli. Ijkónyawa'.

Itájtol Jesucristo yej kijkuiloj

San Marcos

Juan yej tabautizarowa kipowa itájtol Dios

1 Ijkín pewa ye'noticiaj de Jesucristo,[a] yej Diospa iPiltzin. [2] Ikya
profeta Isaías ijkín kijkuiloj ken Dios kijlij:

Ta' xikaki, niktitanis se notatitan miej tej aya nimitztitani,
iga tayakanas iga mata-ijliti iga mamopreparadojtokan iga
tiwi'.

[3] Mokaki itájtol inón tatitan, tajtowa recio ipan desierto.[b]
Kijtowa:

"Xikajtewákanya iga ankichiwaj yej ayekti, ijkón ankitapowaj
ojti iga toTeko."

[4] Ijkón Juan tabautizarowaya[c] ipan desierto iwán kijlij iga nochi
makikajtewákanya iga kichiwaj yej ayekti, iwán mamobautizarokan;
ijkón Dios makiperdonarowilikan yej kichijkej yej ayekti. [5] Nochi yej
chantitokej ipan estado de Judea, iwán yej chantitokej Jerusalén,
yayaj kikakitij Juan itájtol. Iwán kua' la gente motenxitónkeja iga
kichijkej yej ayekti, íkua'ya Juan kibautizarowaya inomej ipan
weya' Jordán.

[6] Juan kakijtinemiá itzótzol yej chijtoya iga itzojmiyo camello,[d]
iwán tajko-ilpitinemiá iga kuetax, iwán kikuaya chapolin iwán
kuayojnekti. [7] Iwán Juan ijkín tatatapowiaya:

—Netokatiwi' se yej máj tayakanto' que nej, yej ni alín aneajasi
iga manikxitomili iga'. [8] Iwán nej inán nimitzbautizarojkej iga a'ti,
e' yéj yawi mitzbautizarotij iga el Espíritu Santo.

Mobautizarowa Jesús

[9] Inomej día, Jesús kisa' ipan iyaltepe' kan ícha katka; inón
altepe' yej itoka' Nazaret, yej ono' ipan ítal Galilea. Iwán Juan
kibautizaroj Jesús ipan weya' Jordán. [10] Iwán kua' kistiaya ipan

---

[a] **1:1** Xikita glosario "Cristo". [b] **1:3** Xikita glosario "Desierto".
[c] **1:4** Xikita glosario "Bautizar". [d] **1:6** Xikita glosario "Camello".

a'ti, Jesús kita' iga tapowi' cielo, iwán temoj ipan yéj iyEspíritoj Dios ken se jojtoko. 11 Iwán mokagui' itájtol Dios; kijtoj:
—Tej nokta tinoPiltzin yej nimitzpoxchokiliá. Tej tineyolchikajto'.

Tzitzimi' kineki iga Jesús makichiwa yej ayekti

12 Kua' Jesús mobautizároja, iyEspíritoj Dios kiwiga' ipan desierto kan ayá' chantitolo'. 13 Ompiga Jesús onoya cuarenta días iwán animalmej; iwán walaj Tzitzimi' iga katka makichiwalti yej ayekti; iwán walkej angelejmej[a] iga kipalewikoj Jesús.

Jesús kipowa ye'noticiaj

14 Kua' el gobernador kipresójwija Juan, Jesús yajki ipan estado de Galilea, kipowato ye'noticiaj kén iga Dios temanawiá. 15 Ijkín kijtowaya Jesús:
—An sí ási'ya yej mochixtoya, iwán inán ayo' wejkatis iga yawi reinaroti Dios. Ay'ya máj xikchiwakan yej ayekti, iwán xicredókanya ye'noticiaj.

Jesús kinotza nawi yej topojmaj

16 Jesús nejnentiaya ipan aten laguna yej itoka' Galilea. Ompa kita' Simón iwán Andrés yej iyíknimpa. Yejemen atarrayerojmej. Iwán ompa atarrayarojtoyaj ipan inón a'ti. 17 Iwán Jesús kijtoj:


Copyright © Global Recordings Network. Used with permission.

1:16-20

[a] **1:13** Xikita glosario “Ángel”.

—Xinẹtokakạn, iwạ́n nikchịwas iga ankinechkọskej yej manẹtokakạn, ken inạ́n tọpoj ankikịtzkiáj.

18 Iwạ́n íkuạ'san kikajtejkej iyatarrạyajmej, iwạ́n kitokákeja Jesús.

19 Iwạ́n Jesús achi mạ́j nejnen, kita' ompa onokej Jacobo iwạ́n Juan yej ipilówạmpa Zebedeo. Onoyaj ipan ạ́kạl, kitamanijtoyaj iyatarrạyajmej. 20 Iwạ́n Jesús kinọtza' inọmej. Iwạ́n yejemej kikajtejkej Zebedeo yej itájmejpa iwạ́n imọnsojmej ipan ạ́kạl. Kitokákeja Jesús.

Jesús wel kikịxtiá mạlespí̱ritoj

21 Asitoj ipan sẹ ạltepẹ' yej itọkạ' Capernaum. Iwạ́n kuạ' asi' día kuạ' mosẹwilo, Jesús kala' tiọpan iwạ́n pẹwa' tamachtij. 22 E' madmirạdojkej kén iga tajtowa, porque Jesús kuạ' tamachtiạya nẹsiá iga kimati tẹ nemi kijtowa, ayéj ken yej tamachtiáj ipan iley Moisés. 23 Tiọpan-ijti' onoya sẹ tạga' yej kipiaya mạlespí̱ritoj, iwạ́n tzajtzitẹwa'; kijtoj:

24 —¿Té annẹchịwilịkoj Jesús de Nazaret? ¿Ix tiwạlaj iga annẹpolọkoj? Nej nimitzịxmati, iwạ́n nikmati iga tej nokta yej Dios mitztapejpen.

25 Iwạ́n Jesús kajajwa' inọ́n mạlespí̱ritoj, kijlij:

—¡Ayo' xitzajtzito! ¡Xikajtẹwa inín tạga'!

26 Iwạ́n inọ́n mạlespí̱ritoj kikuekuechkaltij inọ́n tạga', iwạ́n tzajtzitikịsa'. 27 Iwạ́n nochi majmawikej poxsan, iwạ́n mosẹpantajtankej:

—¿Tétaj ịn? ¿Té yejtaj in inín yej nemọ' tẹnẹxtiliá? ¡Inịnya sí tạga' wel kitekimaka mạlespịritojmej iwạ́n kicrẹdowaj!

28 Iwạ́n nimanín noyạn momati' ipan estado de Galilea yej Jesús kichij.

Jesús kachitialtiá imonạn Simón Pedro

29 Kuạ' Jesús kịsa' tiọpan, yajki iwạ́n Jacobo iwạ́n Juan; asitoj ichạn Simón kạn ichạn nọ Andrés. 30 E' imonạn Simón wetztoya iga kawạnto', iwạ́n kijlijkej Jesús iga wẹtito'. 31 Iwạ́n Jesús kitechoj, iwạ́n kimạkí̱tzkijpa iga kiketza', iwạ́n íkuạ'san imonạn Pedro sẹwi' ikajlọ' iwạ́n pẹwa tatamá'. Kitamá' Jesús iwạ́n yej íwạn nemiáj.

Jesús taajachitialtiá

32 Kuą' kála'ya tǫnatį', iwą́n némiya takǫmiti kiwajwaliguilijkej
Jesús nochi yej sęse'pa iga wętitoyaj iwą́n yej kipiayaj
mąlespįritojmej. 33 Iwą́n nochi de inǫ́n ąltepę' monechkojkej
kaltęnoj. 34 Jesús kachitialtij mia' yej sęse'pa iga wętitoyaj iwą́n
yej kipiayaj mąlespįritojmej, nochi kikįxtilijkej. Akimakaltij iga
matajtǫkąn mąlespįritojmej iga kimatiáj ą'yéj in Jesús.

Jesús kipowa yę'notįciaj Galilea

35 Kuą' tanęstíwį'ya, e' takǫ́mi-o', Jesús moketza', iwą́n yajki
isęlti orądǫto kąn atęlo. 36 Simón iwą́n yej íwąn nemiáj yajkij
kitęmǫtoj. 37 Kuą' kasíkeja, kijlijkej:

—Nochi nemi mitztęmowaj.

38 E' Jesús kijtoj:

—Matiąkąy ipan se' ąltepęmej yej najną'san onokej iga
manikpowa yę'notįciaj nǫ ompí, iga inǫ́n nokta niwąlaj.

39 Iwą́n Jesús nemiá nǫyąn Galilea ipan tiǫpamej yej ojonoyaj
ipan ąltepęmej, kipojtinemiá itájtǫl toTęko iwą́n kikįxtijtinemi'
mąlespįritojmej.

Jesús kachitialtiá sę tąga' yej nemi paląni inakayo

40 Sę tąga' yej nemi paląni ikajlǫ' iga kipiaya lepra[a] kitechǫto
Jesús, iwą́n motankuąketza' iną́'. Kijlij:

—Siga tikneki wel xinępajti.

41 Jesús kiknęlij, kichijchin iga imą', iwą́n kijlij:

—Kena, nikneki xipajti.

42 Kuą' kijtoj ijkǫ́n, pájti'ya yej wętitoya. 43 Jesús kijlij iga
mayáwiya, iwą́n ijkį́n kinǫnǫtza':

44 —Ta' xikaki, amo xikijli agaj kén iga ti-achitiá', tej xaj kąn
ono' sacerdote iga mamitzita iwą́n xiktąli moofrendaj iga tipájti'ya,
kensan iley Moisés tatekimaka iga mamochįwa ijkǫ́n. Iga nochi
makimati iga tipájti'ya.

45 E' inǫ́n tąga' yajki, pęwa' kipowa' nochi yej mochij, inǫ́n iga
Jesús ayo' monęxtiąya ipan ąltepę', nemiá kąnsan ayagaj onoya, e'
yąyaj kitatij mia' yej de sejsé' ąltepęmej.

---

[a] **1:40** Xikita glosario “Lepra”.

Jesús kachitialtiá sẹ yej awel nejnemi

2 Panoj achi días, Jesús yajki sej Capernaum. Kuạ' nọ́yạnya
momati' iga yéj óno'ya kalijti' [2]monejnechkọlọ' este ayo'
kitọtolowạyaj kalijti' niga kaltẹnoj; iwạ́n Jesús kipojtoya itájtọl
Dios. [3]Iwạ́n asitoj nạwi tajtạga' yej kiwịgakej sẹ tạga' yej awel
nejnemi nokta. [4]E' kuạ' kitakej iga awel kalakij kạn ono' Jesús iga
poxsan onolọ' kalijti', tajtạga' kixitịnkej alín ipetayo kajli kạn
kimatiáj iga ono' Jesús, iwạ́n ompa kipịpilojtitemowijkej ipan
itapech in inọ́n yej awel nejnemi. [5]E' kuạ' Jesús kita' kén iga
moconfiạrowạyaj ipan yéj, kijlij yej wẹtitoya:

—Nopíj, nochi yej tikchij yej ayẹkti, nimitzẹlkạwiliaya.

[6]E' ompa ẹwatoyaj sekin yej tamachtiáj[a] ipan iley Moisés; iwạ́n
kijtojkej ipan iyạlmajmej: [7]"¿Te iga ijkọ́n tajtowa inín tạga'? Nemi
kimạlijliá Dios, iga ayagaj wel taẹlkạwiliá yej sẹ kichịwa yej ayẹkti,
petz Dios san." [8]E' Jesús kimatiá tẹ kejlạntoyaj, iwạ́n kijtoj:

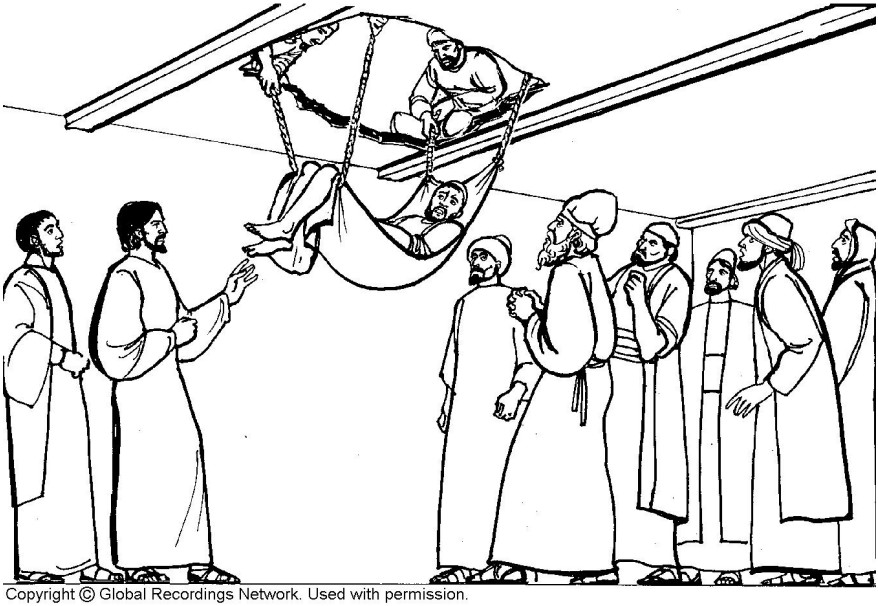

Copyright © Global Recordings Network. Used with permission.

2:1-12

[a] **2:6** Xikita glosario "Yej tamachtiá ipan iley Moisés".

—¿Te iga ijkón ankejlamikij ipan amoalmajmej? 9 ¿Kén máj wel
manikijli inín yej awel nejnemi? ¿Ix manikijli: “Nochi yej tikchij yej
ayekti nimitzelkawílija”, o manikijli: “Ximoketza, xikui motapech,
iwán xaja”? 10 An sí, nia nimitznextilitij iga nej yej iPiltzin Taga',[a]
ipan inín tajli wel nikelkawiliá yej se kichiwa yej ayekti.

Iwán Jesús kijlij yej awel nejnemi:

11 —Tej nimitzijliá, ximoketza, xikui motapech, iwán xaja mochan.

12 Iwán inón yej awel nejnemi íkua'ya moketza', kikui' itapech,
iwán kistewa' iyixtaj nochi yej ompa onoyaj. Iwán inomej san
tajtachixtikajkej, iwán ijkín kijtojkej iga kiweyimatiltijkej Dios:

—¡Ayí' ijkín tikitaj!

Jesús kinotza Leví

13 Iwán Jesús yajki sej ipan lagunajten. Iwán kua' nochi kitatoj,
Jesús kimachtij. 14 Kua' Jesús panotiaya, kita' kan ewatoya Leví, yej
ipíltzimpa Alfeo iga kicobrarojtoya impuesto iga Roma, iwán kijlij:

—Xinetoka.

Iwán Leví moketza' iwán kitoga' Jesús.

15 Jesús iwán idiscipolojmej[b] takuajkej chan Leví iwán mia' yej
kicobrarowayaj impuesto iga gobierno iwán sekin yej ayompa
nemij no sentakuajkej íwan; iga mia' yej kitokatinemiáj. 16 Kua'
yej tamachtiáj ipan iley Moisés iwán fariseojmej[c] kitakej iga nemi
sentakua iwán inomej, kijlijkej discipolojmej:

—¿Te iga amomaestroj sentakua wan yej kicobrarowayaj
impuestos[d] iga Roma iwán yej kichiwaj yej ayekti?

17 Kua' Jesús inón kikagui', kijtoj:

—Yej yektitokej ayá' kinekij yej taachitialtiá, yej wetitokej, kena
kinekij. Nej ayá' niwalaj niktemoko yej ye'nemij. Niktemoko yej
kichiwaj yej ayekti.

Kitajtanij Jesús kén iga mayunarolo

18 Yej kitokatinemiáj Juan iwán fariseojmej mayunarojtoyaj,
iwán sekin kitajtanitoj Jesús, kijlijkej:

—In yej kitokaj Juan iwán fariseojmej, ¿te iga mayunarowaj,
iwán modiscipolojmej ayá' mayunarowaj?

---

[a] **2:10** Xikita glosario “IPiltzin Taga'”. [b] **2:15** Xikita glosario “Discípulo”.
[c] **2:16** Xikita glosario “Fariseo”. [d] **2:16** Xikita glosario “Impuestos”.

19 Jesús kijtoj:

—¿Ix wel amo matakuakan te-iknïwan kan monamiktilo kua' chokotzïn yej monamiktiá ono' iwamej? Siga ompa ono' chokotzïn, awel mamayunarokan. 20 E' yawi asítisan kua' kiwigaskej chokotzïn, íkua' kena, mayunaroskej.

21 'Iwán ayagaj kitamaniá se tzotzolsósol iga tzotzoltájkol yej mokówago'; iga yej mokówago' akuis, iwán máj weyi kitzayanas tzotzolsósol. 22 Ipan ikyapakuetaxtekon[a] awel no moakiá vino yej kichíjkejo', iga vino yej kichíjkejo' moposawa iwán kipoxonas kuetaxtekon iwán nempoliwis vino iwán kuetaxtekon. Inón iga, yekti iga ipan kuetaxtekon yej móchijo' mamoaki vino yej kichíjkejo'.

Discipolojmej kitekij trigo ipan día kua' mosewilo

23 Se día kua' mosewilo, Jesús panotiaya milijti', iwán idiscipolojmej pe' iga kitejtektiajkij trigo. 24 Fariseojmej kijtojkej:

—Ta' xikita, ¿te iga modiscipolojmej kichiwaj tekipánol yej ayekti mamochiwa ipan día kua' mosewilo?

25 E' Jesús kijtoj:

—¿Ix ayí' ankileerojkej yej ikya kichij David iwán yej íwan nemiáj kua' cholojtinemiáj, iwán mayanakej? 26 David kala' tiopan, íkua' Abiatar katka kimandarowaya sacerdotejmej. Iwán David, kikuaj pamej yej itátkipa Dios, yej wel kikuaya petz sacerdotejmej, iwán kimá' no yej íwan nemiáj.

27 Iwán Jesús no kijtoj:

—Dios achto kichij taga', después kitekimá' iga mamosewi se día; inón kijtojneki iga taga' máj importante que día kua' mosewilo. 28 Nej yej iPiltzïn Taga' wel nitatekimaka te wel mamochiwa ipan día kua' mosewilo.

Taga' yej matakuayaxto'

3 Jesús yajki sej ipan itiopamej israelitajmej, iwán ompa onoya se taga' yej matakuawayaxto'. 2 Iwán kipipixtoyaj Jesús iga makitakan siga kachitialtij ipan día kua' mosewilo, kansan wel makitelwikan. 3 Jesús kijlij yej matakuawayaxto':

—Ximoketza iwán xiwiki tatajkoyan.

---

[a] **2:22** Xikita glosario "Kuetaxtekon".

4 Jesús kitajtan yej ompa onoyaj:
—¿Kén tẹ wel mochi̱wa ipan día kua̱' mosẹwilo; yej yẹkti, o yej ayẹkti? ¿Mamoachitialti agaj o mamomikti?
E' yejemej atajtojkej. 5 Jesús kitachi̱lij ino̱mej; kikuesowílijpa, iwán moyo̱lmiktij iga ino̱mej yo̱ltakuaktikej. Jesús kijlij inón yej ma̱takua̱wayaxto':
—Xikmela̱wa moma̱'.
Iwán inón ta̱ga' kimelaj ima̱', iwán yẹktia'ya. 6 Iwán ino̱mej fariseojmej ki̱skej; yajkij motajto̱lti̱toj iwán sekin yej kitokaj rey Herodes,[a] iga makimikti̱ka̱n Jesús.

Poxsan monechko̱lo lagu̱najtẹn

7 Iwán Jesús yajki ipan lagu̱najtẹn iwán idisci̱polojmej, iwán kitoga' komati gente de Galilea. 8 Kua̱' kimatikej iga Jesús kichi̱waya kuajkuantas yej ayi̱'pa mo-ita, ki̱skej gente de Judea, de Jerusalén, de Idumea, yej icha̱mej iyi̱ka̱n wẹya̱' Jordán, de Tiro iwán Sidón, iwán yej najna̱'san icha̱mej iga yajkij kitatoj Jesús. 9 Inón íga Jesús kijlij idisci̱polojmej iga makitẹmowili̱ka̱n sẹ áka̱l iga ompa matejkawi, iga amo makipi̱pitzko̱ka̱n. 10 Iga kachitialtij komati iwán mia' yej wẹtitoyaj, este mopi̱lowa̱yaj iga kichijchimisnekiáj Jesús. 11 Kua̱' yej kipiayaj ma̱lespi̱ritojmej kitayaj Jesús, motankua̱ketzayaj iyi̱xtaj, iwán tzajtziáj:
—¡Tej iPiltzi̱n Dios!
12 E' Jesús kitekimá' iga amo nokta makijto̱ka̱n a̱'yéj in yéj.

Jesús kitapejpena doce itati̱tanimej yej no̱ kijliáj apo̱stolejmej

13 Iwán Jesús tejkaj ipan sẹ tepẹ' iwán ompa kino̱tza' yej yéjsan kitapejpen; iwán yajkij ka̱n ono' Jesús. 14 Iwán kitapejpen doce de yejemej iga íwa̱n manemika̱n iwán iga makipowaka̱n itájto̱l Dios. 15 Iwán kijlijkej iga wel mataachitialti̱ka̱n iwán iga wel makiki̱xti̱ka̱n ma̱lespi̱ritojmej. 16 Ijkín ito̱ka̱mej inón doce yej kitapejpen Jesús: Simón, yej no̱ kito̱ka̱wij Pedro; 17 Jacobo iwán iyikni̱n yej ito̱ka̱' Juan, yej ipilówa̱mpa Zebedeo, Jesús kijlia̱ya Boanerges, yej kijto̱jneki “tajta̱ga' yej nimanín kuejkuesiwij.”[b]

---

[a] **3:6** Ini̱mej judiyojmej achi ken monamakakej iga kipalẹwia̱yaj rey Herodes yej de los romanos yej ti̱ltikmej yej kitaksayaj judiyojmej. Xikita no̱ glosario “Herodes”. [b] **3:17** Ipan Griego kijtowa iga “ipilowa̱n teyo̱'”, anka iga Jacobo iwán Juan pox kuejkuesiwikej ken kichijkej kua̱' onoyaj Samaria; Lc 9:54.

18 Kitapejpenkej Andrés, Felipe, Bartolomé, Mateo, Tomás, Jacobo
yej ipiltzin Alfeo, Tadeo iwán Simón yej ipartidoj nacionalista.[a]
19 Iwán Judas Iscariote, yej máj máj kinamá' Jesús.

Sekin kijtowaj iga Jesús kipiá ipodẹr Tzitzimi'

Iwán Jesús kala' iwán idiscipolojmej ipan sẹ kajli. 20 Iwán sej
poxsan monechkolo', este Jesús iwán idiscipolojmej ayo' wel
takuayaj. 21 Kua' kimatikej yej Jesús iparientejmej, walkej kan ono'
iga makiwigakan, porque kijtowayaj iga ayo' yẹ'tajlanto'.
22 No yej tamachtiáj ipan la ley yej walkej Jerusalén, kijtojkej:
—Inín taga' nemi wan Tzitzimi'[b] yej ijẹfejpa malespiritojmej,
iwán iga ipodẹr Tzitzimi' kikixtiá malespiritojmej.
23 Iwán Jesús kinotza' la gente, iwán kipowilijkej sẹ kan
mamixkuitilo, kijtoj:
—¿Kén wel Tzitzimi' makikixti Tzitzimi'? 24 Siga sẹ país
mochiwa ome grupo iga mosenkuejkuesowaj, inón país awel
wejkawas. 25 Iwán siga sẹ familia mosẹpankuejkuesowaj, awel
wejkawas iga masẹtitokan. 26 Siga Tzitzimi' igánajsan kikixtiá
malespiritojmej, yej yéjpasan itatki, awel wejkawas, iwán ompa
tamis ipodẹr.
27 'Ayagaj wel kalaki chan sẹ taga' yej tajpalej iga makikuili yej
itatki, siga ayá' achto kilpiá; ijkón sí wel kitakuijkuilij.
28 'Nimitznojma-ijliáj, iga Dios nochi wel kẹlkawiliá yej
kichiwaj yej ayẹkti, iwán nochi yej makijtokan yej ayẹkti. 29 E' yej
mamaltajto iga iyEspíritoj Dios, ayo' wel nikẹman moẹlkawilij,
nochipa Dios kejlamikilijtos.
30 Ijkón kijtoj Jesús iga kijlijtoyaj iga kipiaya malespíritoj.

Kitakij Jesús iyẹ' iwán iyokichiknịwan

31 Miej ómpao' onoya Jesús, asi' iyẹ' iwán iyokichiknịwan,
e' kajkej fuera, iwán tatitankej iga makinotzatij Jesús. 32 Yej
ejẹwatoyaj iwán kiyawalojtoyaj Jesús, kijtojkej:
—Moyẹ' iwán mookichiknịwan onokej fuera iga mitztẹmowaj.
33 Jesús kijtoj:
—¿A'yéj noyẹ' iwán nookichiknịwan?

---

[a] **3:18** Xikita Lc 6:15
[b] **3:22** Ipan griego nij kijtowa Beelzebú yej kijtojneki Satanás.

34 Kitachilij yej kiyawalojtokej, iwán kijtoj:
—Inímejwa' in noye' iwán noknikiwan. 35 Yej kichiwa ken Dios
kineki, inonwa' in nookichiknin, nosiwa-iknin iwán noye'.

Ken iga mixkuitilo ipan yej toka

4 Jesús pewa' sej tamachtij ipan lagunajten, iwán monechkoj
komati gente kan yéj onoya. Póxsanya katka komatimej, este
Jesús tejkaj ipan se weyi ákal yej onoya ipan laguna, iwán ompa
motalij iga tamachtij. Nochi gente onoya ipan aten. 2 Iwán pewa'
tamachtij ipan mia' kan wel mamixkuitilo; iwán kua' tamachtijtoya,
kijtowaya:
3 —Xikakikan inín: Se taga' yajki tokato. 4 Kua' nemi
kipapatanaltiá íyol trigo,[a] ono' yej wetzitoj ipan ojti, iwán walkej
totomej iwán kikuajkej. 5 Ono' yej wetzitoj tetzalan, kan ono' ajalín
tajli. Iwán inón íyol trigo ixwa' nimanín iga tajli ayá' pox tilakti'.
6 E' kua' tonatikisa', pilini', iwán wagui' iga ayá' monelwatij. 7 Ono'
yej wetzito ipan witzyoj; witzyoj wejweyakej iwán kijiyomiktij
tato' iwán ayá' tagui'. 8 E' ono' yej wetzito kan yé'tal. Ixwakej iwán
wejweyakej, iwán pox mochij. Ipan sejsé imiawayo kitalilij treinta,
iwán sekin kitalilij sesenta, iwán sekin kitalilij cien.
9 Jesús kijtoj:
—Yej annakasyojkej, xineyye'kakikan.

Jesús kijtowa tejas in kan mamixkuitilo

10 Kua' Jesús káwi'ya iselti, yej onoyaj itenoj iwán los doce
discipolojmej kitajtankej te kijtojneki on kan mamixkuitilo. 11 Jesús
kijtoj:
—Amejemen Dios mitzmatiltiáj yej aya agaj kimati ken
iga yéj reinarowa;[b] e' yej aya kicredowaj, yej nikmachtiáj,
nochi nikpowiliajpa kan mamixkuitikan. 12 Ijkón malej iga
matachakan, ken tikita ayá' tacháj. Malej iga matakakikan e' amo
makentenderokan nité, iga amo mamoyolpatakan iwán iga amo
makelkawilikan yej kichijkej yej ayekti.

---

[a] **4:4** Iga motoka trigo sekin kipapatanaltiajpa.
[b] **4:11** Xikita glosario “Kén iga Dios reinarowa”.

Jesús kijtowa tẹ̱ kijtọjneki inọ́n yej tọka

13 Kijtoj nọ:

—¿Ix ayá' ankentendẹ̱rowaj in inín kạn mi̱xkui̱tilo? ¿Kéntaj anyawij ankentendẹ̱rọtij sékino' máj kạn mami̱xkui̱tilo? 14 Yej tọka, inọ́n ken yej kipowa itájtọl Dios. 15 Sekin ken tikita íyọl trigo yej wetzi' ipan ojti: kikakij itájtọl Dios, e' kuạ' kikakíkeja, wi̱' Tzitzimi' iga kẹ̱lkạwalti̱kij tájtọl yej ken kuạ' tọktoya ipan iyạlmajmej. 16 Sekin ken íyọl trigo yej wetzi' ipan teyoj, kikakij itájtọl Dios iwán kiyẹ'itaj. 17 E' ken kuạ' ayá' nelwayojkej iwán ayá' wejkạwaj. E' kuạ' panowa yej kiyọlmiktiáj o kijiyaj iga nẹ̱tokaj, mosemákaja. 18 Iwán sekin ken tikita íyọl trigo yej xi̱ni' ipan witzyoj; kikakij itájtọl Dios, 19 e' kiyọltilạna nochi yej ono' ipan inín tạjli, kineki makipoxpiá tomi̱n iwán ijkọ́n iga mopojpolowa, iwán kuajkuantas kineki makipiá; nochi inín kẹ̱lkạwaltiá itájtọl Dios iwán ayá' kichi̱wa yej yẹ̱kti. 20 E' ono' sekin yej kikakij itájtọl Dios iwán kiyẹ'itaj iwán kichi̱waj yej yẹ̱kti. Sekin ken íyọl trigo yej kimá' este treinta iwán sekin ken yej kimá' sesenta iwán sekin ken yej kimá' este cien itạkilka.

Jesús kijtowa ken iga mami̱xkui̱tilo ipan ti'ti

21 Nọ kijtoj:

—¿Ix motạliá ti'ti itampa cajọn o itampa tapech? Awel, ti'ti motạliá ajko iga matạwi. 22 Puej inewi yej i̱yạnto' yawi monẹ̱xti̱ti. Iwán nochi yej mo-ichtaka-ijtoj, yawi momatiti. 23 Yej annakasyojkej, xinẹ̱yẹ'kakikạn.

24 Iwán nọ kijtoj:

—Xikyẹ'kakikạn yej nimitzijliáj, siga ankiyọlmakaj, ankentendẹ̱rọskej. Achọ́n kẹ' agaj ankimakaskej, achọnsan nọ Dios mitzmakaskej. 25 Yej kipiá, yawij máj kimakatij; e' yej akipiá, este yej alín kipiá, yawij kikui̱li̱tij.

Jesús tajtowa de sẹ̱ semilla yej ixwa iga mami̱xkui̱tilo

26 Jesús kijtoj nọ:

—Ken iga reinạrowa Dios, ken tikita sẹ̱ tạga' yej tọka. 27 Kochi iwán tanẹ̱si moketza; áwil se'ya día, yej kitọga' ixwa iwán weyá iwán yéj akimati kén iga ixwa'. 28 Tạjli kixwaltiá; achto pochi̱ni

iwa̱n máj máj ki̱sa imia̱wayo iwán chika̱wayay íyo̱l. 29 Kua̱' chika̱'ya
ita̱kilka, kitékija iwán mosasakay.

Jesús kipowa mostaza íyo̱l

30 Kijtoj no̱ Jesús:
—Nia nimitzpowili̱tij se' ka̱n mami̱xkui̱tilo iga xikmatika̱n kén
iga Dios reina̱rowa. 31 Ken tikita íyo̱l mostaza yej moto̱ka iwán
mochi̱wa weyikuawi', malej iga máj ali̱mpa de nochi semilla yej
ono' ipan ta̱jli. 32 E' kua̱' motóga'ya, weyá máj sej que nochi
tato̱'mej, majma̱yowi poxsan, este to̱to̱mej wel moxeketiáj ompa
iga tasejka̱n.

Jesús tane̱xtilia̱ya ka̱n wel mami̱xkui̱tilo

33 Jesús tamachtia̱ya mia' ka̱n mami̱xkui̱tilo, este ke̱' yejemej
wel kentende̱rowa̱yaj. 34 Siga ayá' kipowaya ka̱n mami̱xkui̱tilo, ayá'
tamachtia̱ya; idisci̱polojmej ka̱n iyokamej kijlia̱yaj te̱ kijto̱jneki
inón ka̱n mami̱xkui̱tilo.

Jesús kipacho̱ltiá ejeka' iwán maréja̱l

35 Ino̱nsan día kua̱' tayowáti'ya, Jesús kijlij idisci̱polojmej:
—Mati-a̱pano̱ka̱n.
36 Iwán Jesús kikajtej la gente iwán yajkij iwán idisci̱polojmej
ipan ino̱nsan weyi áka̱l ka̱n tamachtijtoya, iwán kitokatiajkij sékino'
máj a̱ka̱lmej. 37 E' tzi̱nti' se̱ ejeka' yej pox tajpalej, iwán poxsan
mopa̱palakachowa̱ya a̱'ti este kajkalakiá ipan áka̱l iwán némiya
a̱te̱miá. 38 E' Jesús kochtia̱ya itzi̱nkopa áka̱l, mokuajtetontijtia̱ya
iga kuajteton. Kixitijkej iwán kijlijkej:
—¡Tamachtia̱ni! ¿In tej, atikita iga némiya ti-a̱wetzij?
39 Jesús moketza', kajajwa' ejeka' iwán kijlij a̱'ti:
—¡Xipachiwi! ¡Xónosan!
Iwán inón ejeka' pachiwi', iwán santaka̱mpolijtika̱wi'. 40 Iwán
Jesús kijlij idisci̱polojmej:
—¿Te iga poxsan anmajmawij? ¿Ix áyataj anmoconfia̱rowaj ipan
nej?
41 Iwán yejeme̱n poxsan majmatikajkej, iwán yejéme̱nsan
mose̱se̱pantajtaniáj:
—¿A̱'taj yéj a̱n nokta in inín ta̱ga' yej este ejeka' iwán a̱'ti
kitajto̱lkakij?

Jesús kachitialtiá se̱ ta̱ga' yej kipiá ma̱lespíritoj

5 Asikej iyi̱ka̱mpa laguna, ka̱n ito̱ka' Gadara. 2 Kua̱' Jesús temoj
ipan á̱ka̱l; ki̱xna̱n se̱ ta̱ga' yej kipiaya ma̱lespíritoj, iwá̱n
ino̱n ta̱ga' ki̱sa' posa̱ntoj. 3 Ino̱n ta̱ga' kochá ka̱n moto̱kalo iwá̱n
ayagaj wel kilpia̱ya malej iga cadena. 4 Mia' ve̱j kilpijkaj iga
cadena ipan iyikxi iwá̱n ipan imajma̱', e' yéj kiko̱koto̱naya, ayagaj
nokta wel kidomina̱rowa̱ya. 5 Nochipa nentinemiá; semilwi' iwá̱n
senyówal, tzajtzitinemiá ipan tepe̱yoj iwá̱n ka̱n moto̱kalo, igánajsan
momagatinemiá iga te'ti. 6 E' kua̱' kiwejka-ita' Jesús, motaloj iwá̱n
motankua̱ketzato iyi̱xtaj. 7 Tzajtzité̱wa'pa iga kijlij:

—¿Té̱ tikneki nowa̱n, tej Jesús yej iPiltzi̱n Dios yej ono' pox
ajko? Nimitztajtaniliá iga amo xine-ikno̱chi̱wa.

8 Ijkón kijtoj iga Jesús ijkín kijlijtoya:

—¡Ma̱lespí̱ritoj, xiki̱sa ipan inín ta̱ga'!

9 Jesús kitajtan:

—¿Té̱ moto̱ka̱'?

Iwá̱n kijtoj:

—Noto̱ka̱' Mia', iga nipoxkomatimej.

10 Iwá̱n kiteki'tajtanilij Jesús iga amo makiti̱tani wejka in ino̱mej
ma̱lespi̱ritojmej. 11 Ompiga onoya mia' koyame̱mej, takuajtinemiáj
ipan tepe̱'. 12 Ma̱lespi̱ritojmej ijkín kiteki'tajtanilijkej Jesús:

—Xine̱ti̱tanika̱n iga manikalakika̱n ipan koyame̱mej.

13 Jesús kijlij iga maya̱ka̱n ompiga; iwá̱n ino̱mej ma̱lespi̱ritojmej
kijki̱stejkej ipan ta̱ga', iwá̱n kalakitoj ipan anka dos mil koyame̱mej,
iwá̱n ino̱mej momajma̱petzko̱toj ipan barranco iwá̱n wetzitoj
lagu̱najijti'. Iwá̱n ompa a̱mikikej.

14 Yej kicuida̱rojtinemiáj koyame̱mej mo̱ka̱cholojkej iwá̱n yajkij
kipowatoj ipan a̱ltepe̱' iwá̱n ipan ra̱nchojmej iwá̱n yajkij la gente
kitatoj te̱ sucede̱roj.

15 Kua̱' asikej ka̱n ono' Jesús, kitakej inón ta̱ga' yej kipiaya
ma̱lespi̱ritojmej, ye̱'tajlá̱nto'ya iwá̱n este e̱wato'; iwá̱n majmawikej.
16 Iwá̱n ino̱mej yej kitakej, kipojkej de inón ta̱ga' yej kipiaya
ma̱lespí̱ritoj, iwá̱n de koyame̱mej. 17 Iwá̱n la gente kiteki'ijlijkej
Jesús iga maki̱saya ipan ita̱lmej.

18 Kua̱' Jesús nemi tejkawi ipan á̱ka̱l, inón ta̱ga' yej kipiaya
ma̱lespí̱ritoj, kiteki'ijlij iga mayáwiya íwa̱n. 19 E' Jesús ayá' kine',
kijlij:


Copyright © Global Recordings Network. Used with permission.

5:1-20

—Xaj mocha̱n ka̱n onokej mokni̱wa̱n. Xikpowili̱ka̱n inewi yej toTe̱ko kichij iwá̱n tej, iwá̱n iga mitzikne̱lij.

20 Iwá̱n ino̱n ta̱ga' kipowa' nochi san ken iga kichij Jesús iwá̱n yéj. Kipojtinemi' no̱ya̱n ipan íta̱l diez a̱ltepe̱' yej kijliáj Decápolis iwá̱n nochi kiye̱'kakikej.

Jesús kojpa-ixitiá Jairo itaochi̱n, iwá̱n sewo' siwa̱' kachitialtiá

21 Kua̱' Jesús iwá̱n idisci̱polojmej a̱panojkej ipan á̱ka̱l, pox kipo̱lojkej Jesús; iwá̱n yéj ka̱' ipan a̱te̱n. 22 Iwá̱n asiko se̱ ta̱ga' yej manda̱rowa ipan se̱ itio̱pan israeli̱tajmej. Inón ta̱ga' ito̱ka̱' Jairo; kua̱' yéj kita' Jesús, motankua̱ketza' iyikxite̱noj. 23 Iwá̱n poxsan kitajtanilij iwá̱n kijlij:

—Notaochi̱n némiya miki. Achi xaj xikta̱lili̱ti moma̱' iga maachitiá iwá̱n amo mamiki.

24 Iwá̱n Jesús yajki íwa̱n. Komati gente kipo̱lojtia̱ya, este mopi̱pitzkojtia̱yaj. 25 Iwá̱n ompa ya̱ya no̱ se̱ siwa̱' yej we̱titoya, iga doce años ki̱stoya esti ken imés yej awel pachiwiá. 26 Iwá̱n mia' médico, awel kipale̱wijkej, ma̱jwa' kikno̱chi̱wayaj inón siwa̱', iwá̱n motatámija, e' ayá' achitiá', ma̱jwa' nemi we̱tiaya. 27 Kua̱' kikagui' iga ompa nemi Jesús, inón siwa̱' kitechojtiajki itepotztájbapa

kan polijtialo; iwán kichijchimilij isotantzótzol. 28 Ipan iyalmaj
kijtowaya: “Masa an nikchijchimilij itzótzol ni-achitiás.” 29 Iwán
íkua'san pachiwi' iga kitztoya ken imés; iwán kimachílija iga
mela'achitia'ya nokta. 30 Iwán Jesús kimati' iga ipoder agaj
kachitialtij. Tachá' itepotztajpa kan polijtialo, iwán tatajtan:

—¿A'yéj nechijchimilij notzótzol?

31 Idiscipolojmej kijtojkej:

—Tikita iga mitzpipitzkojtiawij, iwán titatajtani: “¿A'yéj
nechijchin?”

32 E' Jesús tatachá' noyan iga makita a'yéj in yej kichijchin.
33 Inón siwa' kuekuechkatoya iga majmatoya iga kichijchimilij
itzótzol. Yajki iyixtaj Jesús motankuaketzato, iwán kinojma-ijlij te
kichij. 34 Jesús kijlij:

—Nopíj, iga timoconfiaroj ipan nej, ti-achitia'ya. Inán xaja
tamelá, ti-achitia'ya.

35 Miej tatapojtóyao' Jesús, asikej sekin yej walkej ichan Jairo,
inón yej mandarowa ipan se tiopan. Kijtojkej:

—¡Mosiwapiltzin mi'ya! Ayo' máj xikuejkueso toTamachtiani.

36 E' Jesús akitajtolkui' yej tajtojkej, iwán kijlij Jairo:

—Amo ximajmawi. Ximoconfiaro ipan nej.

37 Iwán Jesús ayo' kine' iga makitoka nochi, Pédro-san, Jacobo
iwán Juan yej iyiknin Jacobo. 38 Kua' asíkeja chan Jairo, Jesús kita'
iga popolijtolo', pox chokatolo' iwán wa'tzajtzitolo'. 39 Kala' Jesús
iwán kijtoj:

—¿Te iga poxsan an-oyojtokej iwán anwa'tzajtzitokej? Inín
takotzin ayá' mikto', yejwa' kochto'.

40 Iwán Jesús kiwejwetzkilijkej, e' Jesús kikijkixtij inochin.
Kájkejsan Jesús iwán yej íwan senemiáj, takotzin itaj iwán iye' kan
mejmelajto' takotzin. 41 Iwán Jesús kimakitzkij takotzin yej mikto'
iwán tajtoj ipan itájtol, yej hebréojpa, kijtoj:

—Talita, cumi —yej kijtojneki: Takotzin, nimitzijliá iga
ximoketza.

42 Íkua'san in inón takotzin yej kipiaya doce años, moketza', iwán
néjnenya. Iwán poxsan moyolmajtilo'. 43 E' Jesús tatekimá' iga amo
mamopowa yej mochij. No tatekimá' iga mamotamákaya takotzin.

Jesús nemi Nazaret kan moskaltij

6 Jesús kisa' ompa iga mokuepa' ipan ítal, iwán kitokakej
idiscipolojmej. 2 Kua' asi' día kua' mosewilo, Jesús pewa'
tamachtij tiopan. Yej kikakiáj kén iga tamachtijtoya, san
tajtachixtikawiáj. Kijtowayaj:

—Inín taga', ¿kan momachtij iga pox tajtolmati? ¿A' ijkón
kinextilij? ¡Pox wel kichiwa milagro yej ayi'pa mo-ita! 3 ¿Ix ayejtaj
el carpintero, inón yej ipiltzin María? Itzoyowan itoka' Jacobo,
José, Judas iwán Simón. Iwán isiwa-ikniwan nigaj no ichamej.

Iwán ayá' kitajtolkuikej. 4 Jesús kijtoj:

—Se profeta nochi kitajtolkuiliáj; e' ipan iyaltepe' iwán ichan
ayá' kitajtolkuij niga iyikniwan.

5 Jesús ompa awel kichij ni se milagro; sékinsan kachitialtij,
kitalílijpa ima'. 6 Madmiradowaya iga inomej ayá' kicredowayaj.
Iwán Jesús tamachtijtinemi' ipan altepemej yej najna'san.

Jesús kititani idiscipolojmej iga makipowatij itájtol

7 Iwán Jesús kinotza' inomej doce idiscipolojmej. Iwán
pe' kitijtitan iga mayakan ojomen. Iwán kimá' poder iga wel
makikixtikan malespiritojmej. 8 Iwán kijlijkej iga amo makiwigakan
nité ipan ojti kan yaskej, petz bastón. Kijlijkej iga amo makiwigakan
mórral, niga tákual, niga tomin. 9 Iwán makajakijtiakan igakmej,
iwán sejsesan ikuachmej, ayá' este ojome. 10 Iwán kijlijkej no:

—San kan amasitij, ipan se kajli kan wel amonoskej, ómpao'
xikawikan este matami amotekipánol iwán ankisaskej ipan inón
altepe'. 11 Iwán siga kanaj ayá' mitzomemawiáj niga mitzkakisnekij,
xikisakan ompa, xiktzejtzelokan amokxitalpínol iga makimatikan
iga ayá' kichijkej yej yekti. Nimitzijliáj iga inomej, kua' Dios
tajuzgaroj, yejemej máj kiknochiwaskej que yej de Sodoma iwán de
Gomorra iga ayá' mitzomemawijkej.[a]

12 Jesús idiscipolojmej kiskej iga kipojtinenkej iga la gente
mamoyolpata. 13 Iwán yejemen komati kikixtijkej malespiritojmej,
iwán kikuapatzojkej iga aceite mia' yej wetitoyaj, iwán achitiakej.

---

[a] **6:11** Gn 19:4-25

Noyan momati te kichiwa Jesús

14 Nóyanya momatiá yej kichij Jesús, no kimati' el rey Herodes,
iwán kijtoj:
—Juan yej tabautizarowaya ojpa-isa' sej kan miktoya, inón iga
wel kichiwa milagro yej ayí' mo-ita.
15 Sekin kijtowayaj:
—Ininwa' lejuntoj Elías.
Iwán sekin kijtowayaj:
—Ininwa' profeta kensan yej ikyapamej profetajmej.
16 Kua' Herodes kikagui' inín, kijtoj:
—Ininwa' Juan yej nitatekimá' iga makikechtekikan, iwán inán
ojpa-isa' kan miktoya.

Herodes kimiktiá Juan yej tabautizarowa

17 Gobernador Herodes kisiwakuilij iyiknin yej itoka' Felipe.
Isiwa' itoka' Herodías. Herodes tatekimá' iga Juan makilpikan
iga cadena iwán makipresojwikan, iga 18 Juan ijkín kijixko-ijlij
Herodes:
—Ayekti iga tiksiwakuilij moknin.
19 Herodías kijiyaya Juan iwán kinekiá makimikti, e' aya'
welitiaya, 20 iga Herodes kimatiá iga Juan aya' nemi kichiwa
yej ayekti, yéj ye'nemiá, iwán kimajmawiliaya, inón iga aya'
kinekiá iga isiwa' makimikti Juan. Herodes kiye'kakiá ken
iga tatapowaya Juan, malej iga aya' kentenderowaya inewi.
21 E' Herodías kási'san ken iga yawi kimiktiti Juan. Kua' asi'
icumpleaños Herodes, ilwichij, kitamá' yejsan jefejmej iwán
comandantejmej iwán yej mandarowaj Galilea. 22 Kua' nento'
ilwi', isiwapiltzin Herodías mijtotij. Iwán Herodes iwán yej íwan
sentakuajtoyaj kipoxye'itakej ken iga mijtotij, iwán Herodes kijlij
takotzin:
—Xinetajtanili santé tiknekis, iwán nimitzmakas.
23 Herodes kinojma-ijtoj iga kimakas san te kitajtanilij, malej
iga makitajtani iga makimandaro tajko país. 24 Kua' takotzin kisa'
ompa, kijlij iye':
—¿Té niktajtanilij?
Iye' kijlij:
—¡Xiktajtani itzontekon Juan yej tabautizarowa!

25 Takotzin kala' nimanín kan onoya Herodes, iwán kijlij:
—Nikneki xinemaka sémisan ipan se plato itzontekon Juan yej tabautizarowa.
26 Iwán Herodes poxsan moknomati', e' como kíjtoja iga nochi kichiwas san te motajtanilij, iwán kikakikej yej ompa takuajtoyaj, inón iga kichij yej kitajtanilijkej. 27 Imaninsan el gobernador kitekimá' se isoldadoj iga makiwajliguili itzontekon Juan. 28 Inón soldado yajki kikechtekito Juan kan onoya preso. Iwán kiwiga' itzontekon ipan se platojwéj, kimajkuiltij takotzin iwán yéj kimakato iye'.
29 Kua' kimatikej idiscipolojmej Juan, yajkij kikuitoj kan mikto', iwán yajkij kitokatoj.

Jesús kitamaka este cinco mil tajtaga'

30 Iwán apostolejmej[a] monechkojkej iwán Jesús, iwán kipowilijkej inewi yej kichijkej iwán ken iga tamachtijkej. 31 Jesús kijlij iyapostolejmej:
—Xinetokakan, matiakan matimosewitij kan ayagaj ono'.
Iga mia' yej asiáj iwán yayaj, iwán witziáj máj, este Jesús iwán idiscipolojmej ayo' kasiáj lugar iga takuayaj. 32 Jesús iwán iyapostolejmej tejkajkej ipan ákal iga yajkij kan ayagaj ono'. 33 E' mia' kita' kua' yajkij. Kixmatikej iga Jesús, iwán yej ichajchan ipan altepemej, ompiga motalojkej kan yawi Jesús, iwán achto yejemej asikej. 34 Kua' Jesús kisa' ipan ákal, kita' iga poxsan mialo', iwán kiknelij. Kita' iga yejemen ken borregojtzitzin[b] yej atekoyojkej; iwán pewa' iga kuajkuantas kimachtijkej.[c] 35 Kua' tióta'ya, idiscipolojmej kijlitoj Jesús:
—Tióta'ya iwán nigaj ayagaj chantito'. 36 Xikijli toknimej iga mayakan ipan altepetzitzin iga makikowatij te kikuaj.
37 E' Jesús kijtoj:
—Amejemen xiktamakakan.
Yejemen kijtojkej:
—¡Malej iga manikpiakan ke' se kitaniá ocho meses, awelsan nikowaskej pan iga nochi![d]
38 Jesús kijtoj:
—¿Keski pan ankipiáj? Xakan xikitatij.

---

[a] **6:30** Xikita glosario “Apóstol”. [b] **6:34** Xikita glosario “Borrego”.
[c] **6:34** 1 R 22:17; Zac 10:2 [d] **6:37** 2 R 4:42-44

Kuą' kimatikej, kijtojkej:

—Ono' sę mano pąn iwą́n o̱me michin.

39 Iwą́n kitekimakakej iga mamotą̱lik̨an ipan sakatzitzi̱n; 40 iwą́n
motajtą̱lkej de cien iwą́n de cincuenta. 41 Jesús kikui' inón sę
mano pąn iwą́n inón o̱me to̱poj, ajkotachá' iga kimá' gracias
Dios. Iwą́n kitą̱tajkoloj pąn, iwą́n kimajmá' idisci̱polojmej iga
makirrepart̨i̱ro̱k̨an. No̱ kirrepart̨i̱roj michin. 42 Takuajkej inochimej
este ijixwikej. 43 Iwą́n disci̱polojmej kite̱mijkej doce chikiwi' pąn
iwą́n michin yej ay' mokuaj. 44 Yej takuajkej, cinco mil tajtą̱ga'.

Jesús nejnemi a-i̱xko

45 Kuą' támi'ya takuajkej, Jesús kitekimá' idisci̱polojmej iga
matejkawíkąnya ipan ą́kąl iga maą̱pano̱k̨an achto yejeme̱n iga
mayą̱k̨an sę ą̱ltepę' yej ito̱ką' Betsaida. Jesús tanawatijtikąwigo'.
46 Kuą' tanawátija, Jesús ora̱do̱to ipan tepę'. 47 Kuą' tayowáti'ya,
ą́kąl kąn nemi yą̱yaj disci̱polojmej, yą̱yay tajko laguna. Iwą́n
Jesús onóyao' kąn kąwi'. 48 Kita' iga idisci̱polojmej ayo' wel
ą̱rremiąrowaj, iga ki̱xnąntiąyajpa ejeka'. Iwą́n kuą' tane̱stíwi̱'ya,
Jesús kitechoj idisci̱polojmej, nejnentiąya iyi̱xko ą̱'ti; mochij iga
némiya pano̱tiąya. 49 Kuą' disci̱polojmej kitakej iga agaj nejnentiá
iyi̱xko ą̱'ti, kijtojkej anka ą́nimaj, iwą́n tzajtzikej. 50 Inochi̱n kitakej
iwą́n momajtijkej. E' Jesús imanín kino̱tzkej:

—¡Tamelą́ xonokąn! ¡Nej Jesús, amo ximajmawikąn!

51 Iwą́n Jesús tejkaj no̱ ipan ą́kąl kąn onokej iwą́n pachiwi'
ejeka'; disci̱polojmej san tajtachi̱xtikajkej; poxsan madmira̱dojkej.
52 Yejeme̱n ayą́' kiye̱'entende̱rową̱yaj inón yej yą̱lwapa kichij Jesús
iga tatamá', iga pox kuą̱takuaktikej.

Jesús kachitialtiá yej we̱titokej ipan ą̱ltepę' Genesaret

53 Ą̱panojkej iwą́n asikej ipan tą̱jli de Genesaret; ompa kilpijkej
ą́kąl ipan ą̱te̱n. 54 Kuą' ki̱skej ipan ą́kąl, la gente imanín ki̱xmatikej
Jesús. 55 Iwą́n temotą̱tą̱lojkej iga kikuitoj yej we̱titokej ipan
ą̱ltepę̱mej yej najną'san, kiwajwaligakej ipan tapech iga kikąwili̱toj
Jesús. 56 Iwą́n no̱yą̱n kąnsan yą̱ya, ipan weyi ą̱ltepę̱mej, o siga
ą̱ltepe̱tzitzi̱n o ipan rancho, ompa kitą̱liąyaj yej we̱titokej kąn
panowa Jesús. Iwą́n kiteki'tajtaniliąyaj iga achi makichijchimili̱k̨an
ite̱mpan itzótzol. Iwą́n nochi yej kichijchimilijkej achitiakej.

Jesús kiculpa̱rowa ino̱mej gente iga kikajte̱waj se̱ lado imandamie̱ntoj Dios

7 Fariseojmej iwán sekin yej tamachtiáj ipan iley Moisés
yej wa̱lkej Jerusalén, kitechojkej Jesús. 2 Yejemej kitakej
idisci̱polojmej Jesús iga ayá' moma̱pa̱kakej, iga takuajkej iwán
ima̱sokiyomej. Ayá' moma̱pa̱kakej ken tatekimaka ileymej. Inón íga
kima̱litakej. 3 (Iga fariseojmej iwán nochi judiyojmej kitekichi̱waj
ken itajwe̱wejmej kitekichi̱wayaj iga ayá' takuaj siga ayá' achto
moma̱pa̱kaj mia' ve̱j. 4 Iwán siga yajkaj tajkoa̱ltepe̱', siga aya
moma̱pa̱kaj, ayá' takuaj. Iwán ono' mia' yej yejeme̱n kitekichi̱wayaj,
ken iga tapajpa̱kalo iwán ken iga mopa̱ka tapech.) 5 Fariseojmej
iwán yej tamachtiáj ipan iley Moisés, tatajtankej:

—¿Te iga modisci̱polojmej ayá' kichi̱waj ken tane̱xtilijkej
totajwe̱wetkej?, takuaj iwán ima̱sokiyomej.

6 Jesús kijtoj:

—Amejeme̱n yej anmopajpantiáj iga anye̱'nemij, ómpaya ken
kijtoj el profeta Isaías de amejeme̱n, ijkuilijto':

Iga amotémejsan anne̱weyimati̱ltiáj,
e' máj ipan amoa̱lmajmej ni alín nokta ayá' anneejla̱mikij.
7 Íga̱san anne̱weyimati̱ltiáj,
iga antane̱xtiliáj ken ta̱ga' tatekimaka iwán tane̱xtiliá.[a]

8 Ankikajtejkej ken tatekimaka Dios, iga ankichi̱waj ken tatekimaka
ta̱ga': ken iga tapajpa̱kalo iwán ankichi̱waj miajmiá' yej áchisan
ijijkó̱n.

9 No̱ kijlia̱yaj:

—Amejeme̱n ankikajte̱waj ken tatekimaka Dios iga ankichi̱waj
ken amejéme̱mpa antamachtiáj. 10 Moisés kijtoj: "Xik-respeta̱ro
motaj iwán moye̱'", iwán "Yej makima̱ldeci̱ro itaj iwán iye̱',
inón mamomíktiya."[b] 11 E' amejeme̱n ankijtowaj iga se̱ ta̱ga' wel
kijliá itaj o iye̱': "Nopáj, nomáj, inán awel nimitzpale̱wi̱j, iga
yej nikpiá, inón iga toDio̱s nikmakas noofre̱ndaj." 12 Siga ijkón,
ankijtówajwa' iga ayo' nokta makipale̱wi itaj iwán iye̱'. 13 Iga
ijkón ankichi̱waj áyo'wa' ankitajto̱lkuij Dios iga máj ankitokaj
ken yej ikya mochi̱waya iga ijkón amose̱se̱panne̱xtiliáj. Mia' yej
ankichijtokej yej ijijkó̱mpasan.

---

[a] **7:7** Is 29:13 [b] **7:10** Ex 20:12; 21:17

Jesús kijtowa tẹ iteki yej tẹmopa ipan toạlmaj

14 Jesús sej kinọtza' la gente, iwạ́n kijtoj:
—Amonochịn xikakikạn iwạ́n xikentendẹrọkạn yej nia nikijtọti:
15 Nitẹ́ yej agaj kikua kichịwiliá iga Dios ayo' makiyẹ'ita. E' yej
sẹ kichịwa yej ayẹkti, inọ́n sí Dios ayá' kiyẹ'ita. 16 Amejemẹn yej
annakasyojkej, xinẹyẹ'kakikạn.
17 Kuạ' Jesús kikajtej la gente iwạ́n kála'ya kalijti', idiscịpolojmej
kitajtankej tẹ́ kijtọjneki in inọ́n kạn mịxkuịtilo. 18 Jesús kijtoj:
—¿In amejemẹn ayạ'taj nọ ankentendẹrowaj? Nitẹ́ yej agaj kikua
kichịwiliá iga Dios ayo' makiyẹ'ita, 19 iga inọ́n ayá' asi este ipan
iyạlmaj, sino que iyijtíkosan iwạ́n kikịxtiá sej.
Inọ́n kijtoj iga nochi tákual wel mokua iwạ́n ayá' kitzakuiliá iga
makinạ'techo Dios. 20 Iwạ́n Jesús kijtoj:
—Yej agaj kichịwa yej ayẹkti, inọ́n sí Dios ayá' kiyẹ'ita. 21 Iga
yej kichijto' yej ayẹkti, ijkọ́n kejlạnto' ipan iyạlmaj; ono' yej
nạmiktito' yej yawi wạn se', sekin masij áyapa monạmiktiáj,
sekin tamiktiá, 22 ono' yej tachteki, ono' yej kineki makipiá
yej ayéj itatki, ono' yej ayá' yẹ'nemi, ono' yej takajkayạwa,
yej pox taẹlẹwiá malej iga nạmiktíto'ya, ono' yej ta-ịxita
iga kipiasneki tejtẹ́, yej tapọpowa, yej moweyimati, iwạ́n
yej xejxẹto'nemij. 23 Nochi inịmej yej ayẹkti yej sẹ kichịwa,
inọ́n kịsa ipan iyạlmaj iwạ́n inọ́n kichịwas iga Dios ayo'
kiyẹ'itas.

Sẹ siwạ' yej sentaman, moconfiạrowa ipan Jesús

24 Jesús yajki ipan ítạl Tiro iwạ́n Sidón. Kala' kalijti' iwạ́n
yéj ayá' kinekiá iga mamomati, e' awel mịyạn. 25 Imanín kimati'
sẹ siwạ' yej kipiaya sẹ itaochịn yej kipiaya mạlespíritoj. Inọ́n
siwạ' kitato Jesús iwạ́n motankuạketza' iyikxitẹnoj. 26 Inọ́n siwạ'
sentaman iga griego itájtọl iwạ́n irrạzaj sirofenicia. Kitajtanilij
Jesús iga achi makikịxtiliti inọ́n mạlespíritoj itaolịn. 27 E' Jesús
kijlij:
—Nej achto manikpalẹwi nogẹntej, siga tej achto nimitzpalẹwiá,
ken tikita nikuịliá tákual kọkonẹ' iwạ́n nikmaka pẹlomej.
28 Siwạ' kijtoj:
—Jẹkej, ijkọ́n nokta noTẹko, e' pẹlomej yej onokej itampa mesa,
kipejpenaj takualtạtájkol yej kọkonẹ' kixịniáj kạn nemi takuaj.

29 Jesús kijtoj:
—Ómpaya ken tikijtoj; welya xaj, malespíritoj kísa'ya ipan motaolin.
30 Kua' inón siwa' asito ichan, kasito itaolin wetzto' ipan tapech, iwán ayo' kipiá malespíritoj.

Jesús kachitialtiá se yej nagastzakto' iwán yej neman wel tajtowa

31 Jesús sej kisa' Tiro iwán panotewa' Sidón, iwán ipan sekin no altepemej yej ono' ítal diez altepe' yej kijliáj Decápolis, este asi' ipan laguna de Galilea. 32 Ompa kiwajliguilijkej se taga' yej nagastzakto' iwán yej ayá' pox wel kisa itájtol kua' tajtowa, iwán kitajtanilijkej Jesús iga makitali ima' ipan inón taga' iga maachitiá.
33 Jesús kiwiga' inón taga' kan iyokamej, iwán kakilij imájpil ipan inakas. Kichijchalwij imájpil iwán kichijchimilij ilenguaj. 34 Iwán Jesús ajkotachá', este mijneltij, iwán kijtoj:
—¡Efata! —yej kijtojneki: ¡Xitapówiya!
35 Íkua'san nagastapowi' in inón yej nagastzaktoya, iwán kiye'talilij ilenguaj iwán welya ye'tajtoj. 36 Jesús kijlijkej inomej iga amo agaj makijlikan. Entre más kijlijkej iga amo makijtokan, majwa' kipowatoj. 37 Iwán la gente poxsan madmiradowayaj, iwán kijtowayaj:
—Ininya sí kichiwa nochi yej yekti, este yej nagastzakto' kinagastapowa, iwán yej awel tajtowa, wel kitajtoltiá.

Jesús kitamaka este cuatro mil toknіwan

8 Íkua' poxsan monejnechkolo', iwán akipiayaj te kikuaj. Iwán Jesús kinotza' idiscipolojmej, kijtoj:
2 —Choka noalmaj iga inimej gente, iga kipiaya eyi días iga nigaj onokej nowan, iwán ayá' kipiáj te kikuaj. 3 Siga niktijtitanij ichajchan, ijkón mayantiaskej, wel tapoliwij ipan ojti iga sekin walkej wejka.
4 Idiscipolojmej kijtojkej:
—¿Kén mamotamaka inimej gente nigaj kan ayagaj chantito'?
5 Jesús tatajtan:
—¿Késkitaj pan ankipiáj?
Yejemen kijtojkej:
—Siétejsan.

6 Iwa̱n Jesús kijlij la gente iga mamotajta̱li̱ka̱n ta̱lpan, iwa̱n Jesús
kikui' ino̱n siete pa̱n iga kimá' gracias Dios. Iwa̱n kita̱tajkoloj iwa̱n
kimajmá' idisci̱polojmej iga yejemej makimajmakaka̱n la gente.
7 Kipiayaj no̱ alín to̱pojtzitzin, iwa̱n Jesús kimá' gracias Dios iwa̱n
no̱ tatekimá' iga makimajmakaka̱n la gente. 8 Nochi takuajkej este
ijixwikej. Disci̱polojmej kite̱mijkej siete chikiwi' iga takualta̱tájkol
yej ayo' kikuajkej. 9 Iga nóchiya takuajkej ken cuatro mil. Iwa̱n
Jesús kijlij la gente iga mayáka̱nya. 10 Iwa̱n Jesús tejkájkeja ipan
áka̱l iwa̱n idisci̱polojmej iga yajkij se' a̱ltepe̱' yej kijliáj Dalmanuta.

Fariseojmej kitajtaniliáj Jesús iga makichi̱wa yej ayi̱'pa mo-ita

11 Fariseojmej wa̱lkej ka̱n ono' Jesús iwa̱n pe̱' kikuejkuesino̱tzkej,
kitajtanili̱toj iga makine̱xtili̱ka̱n tejté yej ayi̱'pa mo-ita yej Dio̱ssan
wel kichi̱wa. 12 Jesús achi máj mijneltij, iwa̱n kijtoj:

—¿Te iga ini̱mej gente kinekij makitaka̱n yej ayi̱'pa mo-ita?,
nimitzijliáj iga ayá' kitaskej.

13 La gente ka̱wikej; Jesús iwa̱n idisci̱polojmej yajkij tejkawitoj
ipan áka̱l iga yajkij a̱sentápal.

Amo mamitzkajkaya̱waka̱n fariseojmej

14 Kua̱' yajkij ayá' kiwi̱gayaj te̱ kikua̱skej iga ke̱lkajkej, petz
sétzi̱nsan pa̱n kiwi̱gayaj ipan áka̱l. 15 Jesús kijlij idisci̱polojmej:

—Ta' xikakika̱n; amo xikchi̱waka̱n ken kitekichi̱waj fariseojmej
iwa̱n yej kitokaj Herodes, iga yejemej né̱siki' ye̱'nemij, sie̱mpa ayá'.

16 Iwa̱n disci̱polojmej mojli̱ayaj:

—Anka ijkón te-ijliá iga atikuajligakej pa̱n.

17 Jesús kimati' te̱ mojlijtoyaj iwa̱n kijtoj:

—¿Te iga nemi anmo-ijliáj iga ayá' ankipiáj pa̱n? ¿Ke̱ ayá'
ankimatij iga nej, iga se̱ pa̱n wel nikchí komati? ¿Ix poxsan
anyo̱ltakuaktikej? 18 ¿Ankipiáj amoyi̱x iwa̱n ayá' antacháj?
¿Annakasyojkej iwa̱n ayá' antakakij? ¿Ayo' ankejla̱mikij? 19 Kua̱'
nik-repartiroj cinco pa̱n entre cinco mil tokni̱wa̱n, ¿ké' chikiwi'
te̱mi' yej ta̱tájkol yej káwigo'?

Iwa̱n yejeme̱n kijtojkej:

—¡Doce!

20 Jesús sej kijtoj:

—Kua̱' iga siete pa̱n nikmajmakakej cuatro mil tajta̱ga', ¿ké̱ski
chikiwi' ankinejnechkojkej iga ino̱n yej ayá' kikuajkej?

Iwa̱n yejeme̱n kijtojkej:
—¡Siete!
21 Jesús kijtoj:
—¿Amejeme̱n aya ankentende̱rowaj?

Jesús kitachaltiá se̱ pacha de Betsaida

22 Máj máj asikej ipan se̱ a̱ltepe̱' yej ito̱ka̱' Betsaida; iwán Jesús kiwajliguilijkej se̱ pacha, kiteki'tajtanilijkej iga makichijchimi.
23 Iwán Jesús kima̱wila̱n in pacha iga kiki̱xtij ipan a̱ltepe̱'; iwán kita̱lilij ichíjchal ipan iyi̱x, iwán kita̱lilij ima̱mej, iwán kitajtan siga tejte̱ya kita. 24 Yej pacha katka, kijtoj:
—Kena nitachá, nikita tajta̱ga' ken tikita kuawimej, e' nikita iga nejnemij.
25 Iwán Jesús sej kita̱lilij ima̱mej ipan iyi̱x, iwán ta̱ga' tachi̱xtiki̱sa', iwán achitiá'. Welja ye̱'tachá' este wejka. 26 Iwán Jesús kití́tanya icha̱n, kijlij:
—Amo xaj tajkoa̱ltepe̱', amo xikijto iga nimitztachaltij.

Pedro kinojma-ijtowa iga Jesús sí yéjya Cristo

27 Jesús iwán idisci̱polojmej yajkij ipan íta̱l a̱ltepe̱' yej ito̱ka̱' Cesarea Filipo, ipan ojti, Jesús kitajtan idisci̱polojmej:
—In sekin, ¿té kijtowaj de nej?
28 Yejeme̱n kijtojkej:
—Sekin kijtowaj iga tej tiJuan yej tabautiza̱rowa̱ya. Sekin kijtowaj iga tej Elías, iwán sekin kijtowaj iga tej agaj profeta.
29 Jesús kijtoj:
—In amejeme̱n, ¿té ankijtowaj de nej?
Pedro kijtoj:
—Tej tiCri̱stoj.
30 E' Jesús kitekimá' iga amo makijli̱ka̱n ni agaj iga yéj in Cristo.

Jesús kipowa kén iga mikis

31 Iwán Jesús pe̱' kijlij idisci̱polojmej iga poxsan yawij kikno̱chi̱watij, kijtoj:
—Nej yej iPiltzi̱n Ta̱ga', yawij ne-ikno̱chi̱watij poxsan iwán yawij ne-ijiyatij we̱wetkej yej manda̱rowaj iwán ije̱fejmej sacerdo̱tejmej iwán yej tamachtiáj ipan iley Moisés. Yawij ne̱mikti̱tij iwán ipan e̱yi día nia ni-ojpa-isati sej.

32 Ijkǫ́n iga kinojma-ijlijkej. Iwą́n Pedro kiwiga' Jesús kąn
iyokamej, pę' kajájwa'pa iga kijlij iga amo makijto ijkǫ́n.
33 E' Jesús mokuepa' iga kitachilij idiscipolojmej, iwą́n kajajwa'
Pedro, kijlij:
—¡Tzitzimi', xicholo notęnoj! Iga tej ayą́' tikejląmiki ken Dios
kejląmiki, sino que tikejląmiki ken tajtąga'.
34 Iwą́n Jesús kinǫtza' idiscipolojmej iwą́n la gente, kijtoj:
—Siga agaj kineki manętoka, ay'ya makichiwa yej yéj kineki,
iwą́n manejnemi ipan noojwi, malej iga makiknǫchiwakąn
poxsan este makimiktikąn. 35 Iga yej ayą́' motęmakas iga
makimiktikąn, yawi mikiti; e' nochi yej makimiktikąn iga nej
nętoka iwą́n iga kipowa yę'noticiaj, inǫ́n sí momąnawij. 36 ¿Té
motąnilij tąga' siga makipiá nochi yej ono' ipan inín tąjli,
iwą́n makipolo iyąlmaj? 37 ¿Kę' wel kixtąwas iga makikowa
iyąlmaj? 38 Siga ipan inín tąjli kąn mopoxchiwa yej ayękti
agaj mapinąwa iga notájtǫl iwą́n iga ne-ixmati, nej nǫ yej
iPiltzin Tąga', nia nikijtǫti iga ayéj nodiscípoloj. Inǫ́n nikijtǫj
kuą' niwi' sej ipan itąwilyo noTaj Dios, kuą' niwi' iwą́n
iyąngelejmej.

9 Jesús nǫ kijtoj:
—Nimitznojma-ijliáj iga sekin yej nij onokej ayą́' mikiskej
este makitakąn kén iga Dios reinąrowa iga ipodęr.

Kén iga Jesús se'pay nęsi iga tąwiá ixąya

2 Kuą' pánoja seis días, Jesús yajki ipan sę tepę' yej wejkapan,
kiwiga' petz Pedro, Jacobo, iwą́n Juan; iwą́n ompa iyixtajmej
yejemej, Jesús se'pay nęsi'. 3 Itzótzol este xǫta', mokuepa' este
ichkati'; ayagaj ijkǫ́n wel kikajtęwa malej iga makiyę'pąka.
4 Iwą́n discipolojmej kitakej iga nęsikoj ikyapaprofętajmej Elías
iwą́n Moisés; kitakej iga tątapojtokej iwą́n Jesús. 5 Pedro kijlij
Jesús:
—Tamachtiąni, ¡yęktią iga nigaj nonokej! Manikchiwakąn ęyi
rąnchojtzitzin, sę iga tej, se' iga Moisés iwą́n se' iga Elías.
6 Kijtoj ijkǫ́n iga ayo' kimatiá tę kijtowa iga discipolojmej poxsan
majmatoyaj. 7 Íkuą'san temoj mixti ipan yejemęn, iwą́n kitzakuakej,
iwą́n ipan inǫ́n mixti kikakikej sę tájtǫl yej wąlaj ipan cielo, kijtoj:
—Ininwa' nokta in noPiltzin yej nikpoxchǫkiliá. Yéj xikakikąn.

8 Kuą' discipolojmej tachixtikiskej, ayo' onoyaj in sekin, iséltisan
Jesús onoya iwąmej.
9 Kuą' némiya temotiąyaj ipan inón tepę', Jesús kijlij
idiscipolojmej iga amo makipowilikąn agaj inón yej kitakej,
kémano', este kuą' kimiktískeja iwán ojpa-isas sej, yéj yej
iPiltzin Tąga'. 10 Inón iga yejemej ayagaj kipowilijkej, malej iga
motajtantoyaj iga tę ąn kijtowąya Jesús iga ojpa-isas sej. 11 Iwán
kitajtankej Jesús:
—¿Te iga yej tamachtiáj ipan iley Moisés kijtowaj iga achto wi'
ikyapaprofętaj Elías?
12 Jesús kijtoj:
—Kena, melá' iga Elías wi' achto, iga yéj nochi kiyę'tąlij. ¿Kén
kijtowa kąn ijkuilijto' itájtol Dios iga nej yej iPiltzin Tąga'? Kijtowa
iga poxsan yawij ne-iknochiwatij, iwán nępinajtiskej.[a] 13 E' nej
nimitzijliáj iga Elías wálkaya, iwán la gente kichiwilijkej san ken
kinekikej, ijkón kensan ijkuilijto' iga tę yawij kichiwilitij yéj.

Jesús kachitialtiá sę chokotzin yej kipiá mąlespíritoj

14 Iwán mokuepkej kąn onokej sekin discipolojmej, kitakej
iga mia' gente onoyaj, iwán yej tamachtiáj ipan iley Moisés
motęnkitzkijkej iwán discipolojmej. 15 Iwán kuą' kitakej Jesús, pox
pąkikej, iwán nochi motajtalojkej iga kixnąnkej Jesús. 16 Iwán Jesús
tatajtan:
—¿Te iga nemi anmotęnkitzkiáj?
17 Sę yej ompa onoya kijtoj:
—Tamachtiąni, nigaj nimitzwajliguilij nopiltzin, kipiá
mąlespíritoj yej kinonojtilijto'. 18 Inín mąlespíritoj kąnsan nęsi'
kikitzkiá, kiwetziltiá este tąlpan. Iwán ompa chijchalposoni,
iwán kiguiguitzikaltiá itan. Iwán nopiltzin san kuetąntikąwi.
Niktajtanilíjkaja modiscipolojmej iga makikixtilikąn, e' awelitiakej.
19 Jesús kijtoj:
—¡Mataj amejemęn ayá' anmomela'confiąrojtokej nopan!
¿Este kémano' máj nia nonoti iwán amejemęn? ¿Este kęman nia
nimitzijyowijtotij? Ta' xinęwajliguilikąn in chokotzin.

---

[a] **9:12** Is 53:3

20 Iwán kiwajliguilijkej, iwán kua' inón malespíritoj kita' Jesús,
íkua' sej kikitzkij, iwán wetzi' este talpan, momimimiloj, iwán
chijchalposoni'. 21 Jesús kitajtan itaj chokotzin:
—¿Késkiya años kipiá iga ijkín ono'?
Itaj kijtoj:
—Este iga séligo'. 22 Mia' vej inín malespíritoj kimota nopiltzin
tiko iwán atampa iga makimikti. Anwa' nimitztajtaniko, ix ayá' wel
tikixtiliaya inín malespíritoj. Xinepalewikan, achi xine-iknelikan.
23 Jesús kijlij:
—Siga timoconfiarowa iga niwel, wel. Iga yej moconfiarowa
ipan nej, nochi wel kichiwa.
24 Iwán itaj inón chokotzin kijtoj recio:
—¡Nimoconfiarowa; xinepalewi iga manimomela'confiaro!
25 Kua' Jesús kita' iga nemi monechkolo, kajajwa' inón
malespíritoj, kijlij:
—Ti-espíritu yej titanonojtiliá, iwán yej titanagastzakua, nej
nimitztekimaka iga xikísaya, xikáwaya in inín chokotzin, iwán ayo'
sej xikalaki ipan yéj.
26 Iwán malespíritoj tzajtzi' recio, kitzetzejtzeloj sej, iwán kisa',
este kitapololtijtikawi' chokotzin. Iwán mia' yej ompa onoyaj
kijtowayaj iga mi'ya. 27 E' Jesús kimakitzkij, iwán kikétza'ya in inón
chokotzin; ejkatika'ya.
28 Iwán Jesús yajki kalakito kalijti'. Idiscipolojmej kitajtankej
Jesús kan iseltimej; kijtojkej:
—Nejemen, ¿te iga awel nikixtijkej inón malespíritoj?
29 Jesús kijtoj:
—Es que inimpa malespíritoj awel tikixtiáj siga ayá' ti-oradowaj,
iwán siga ayá' timayunarowaj.

Jesús sej kipowa iga yawi mikiti

30 Kua' ompa kiskej, panotejkej Galilea. Iwán Jesús ayá' kinekiá
iga mamomati. 31 Kijliaya idiscipolojmej:
—Nej yej iPiltzin Taga' yawij nekitzkitij iwán nemiktiskej, e'
ipan eyi día iga nimikis, nia sej ni-ojpa-isati.
32 E' yejemen ayá' kentenderowayaj yej Jesús kijtowaya.
Kitajtanisnekiáj, e' aweliti', iga kimajmawiliayaj iga kitajtaniáj.

Jesús kipowa iga a'yéj in yej máj tayakanto'

33 Kua' asikej altepe' Capernaum, iwán onóyaja kalijti', Jesús
kitajtan idiscipolojmej:
—¿Té in yej anmo-ijlijtiwitziáj ipan ojti?
34 E' discipolojmej atajtojkej, iga ipan ojti mojlijtiwitziáj iga a'yéj
an in yej máj tayakantos de yejemen. 35 Iwán Jesús motalij, iwán
kinotza' inomej doce idiscipolojmej; kijtoj:
—Si agaj de amejemen kineki máj matayakanto, mamomachili
ken yej ono' este tatepotztaj iwán makipalewi nochi toknimej.
36 Kimatilan se choochin iwán kiketza' tajkoyan. Kinawaj, iwán
kijlij idiscipolojmej:
37 —Siga agaj ki-omemawiá se ken inín choochin iga netoka, ken
kua' nejya yej nemi neomemawiá. Iwán inón yej ne-omemawiá, no
ki-omemawiá yej netitan.

Yej ayá' temalita inón tepalewiá

38 Iwán idiscípoloj yej itoka' Juan, kijlij Jesús:
—Tamachtiani, nikitakej se yej ipan motoka' kikixtiá
malespíritoj, e' como ayá' nemi iwán tejemen, nikawaltijkej.
39 E' Jesús kijtoj:
—Amo xikawaltikan, iga yej kichiwa milagro ipan notoka', awel
nemalijliá. 40 Yej ayá' temalita inón tepalewiá. 41 A'san nesi' yej
mitzmakaj malej se wájkal a'ti ipan notoka' igasan annetokaj,
nimitzijliáj iga inón sí Dios kimakas yej yekti.

Amo te mamitztzakuili iga tiktoka Cristo

42 Jesús no kijtoj:
—Si agaj makichiwalti yej ayekti se de inimej yej netokaj, yej
ayá' moweyimatij, máj yekti katka makipiloltikan se weyite'ti ipan
ikech iwán makimotakan lámarko. 43 Siga itechko moma' tikchiwa
yej ayekti, ximomatajkolo; máj yekti xikalaki kan ono' Dios iwán se
moma', e' amo xaj iwán ome moma' kan wewelkato' ti'ti yej awel
sewi, 44 kan okuilimej ayí' mikij iwán ti'ti ayí' sewi. 45 Siga itechko
mokxi tikchiwa yej ayekti, ximokxitajkolo, máj yekti xikalaki kan
ono' Dios tikxitepon, e' amo xaj iwán ome mokxi kan wewelkato'
ti'ti yej ayí' sewi, 46 kan okuilimej ayí' mikij iwán ti'ti ayí' sewi.
47 Iwán siga moyix mitzchiwaltiá yej ayekti, xikixti, máj yekti

xikalaki kan ono' Dios iga se moyix, e' amo xikalaki iwán ome moyix
kan tawewelkato', 48 kan okuilimej ayí' mikij iwán ti'ti ayí' sewi.
49 'Ijkón ken ti'ti kitatiá tásol, iwán ista' kichiwa iga naka'
amo mapalani, ijkón no yej netokaj panowaj ipan prueba iga
maye'nemikan iyixtaj Dios. 50 Ista' pox yekti, e' siga ay'ya istawéli',
¿tejas iga moneki? Amejemen xitamopakan ken ista' iwán xonokan
tamelá iwán sekin.

Jesús tamachtiá iga inomej yej mokawaj

10 Jesús kisa' Capernaum, iwán yajki ipan estado de Judea
iwán iyikan weya' Jordán ikisáyampa tonati'. Ompa sej
monejnechkolo', iwán pewa' sej tamachtij ken nochipa kitekichiwa.
2 Iwán sekin fariseojmej kitechojkej Jesús kansan makimawetzíltikan
ipan itájtol. Kitajtankej siga se taga' wel kikajtewa isiwa'. 3 Jesús
kijtoj:

—¿Kén mitztekimakakej Moisés?

4 Yejemen kijtojkej:

—Moisés kijtoj iga se taga' wel kikawa isiwa', siga kichiwiliá se
ama' kan kijtowa iga momela'kájkeja.

5 Iwán Jesús kijtoj:

—Moisés mitzkajtewilijkej inón ley iga poxsan anyoltakuaktikej.
6 E' kua' pewa', Dios kichij inewi yej ono', kichij taga' iwán siwa'.
7 "Inón iga se taga', kua' monamiktiá, kikajtewas itaj iwán iye' iga
mosekantískeja iwán isiwa', 8 iwán iyomextimej mochiwaskej ken
sesan." Ayo' omen, sino que sesan. 9 Inón iga amo agaj makiyokati
yej Dios kisetilij.

10 Kua' Jesús iwán idiscípolojmej onókeja kalijti', kitajtankej sej
Jesús de inón. 11 Jesús kijtoj:

—Yej kiyokakawa isiwa', iwán monamiktiá iwán se', iga ijkón
kichiwa, kichiwiliá yej ayekti yej áchtopa isiwa'. 12 Ijkonsan no
siwa', siga kiyokakawa iwéj, iwán monamiktiá iwán se', iga ijkón
kichiwa, kichiwiliá yej ayekti yej áchtopa iwéj.

Jesús kinawaj kokone'

13 Iwán Jesús kiwijwiguiliayaj kokone' iga makitajtanili Dios iga
maye'onokan. E' discípolojmej pewakej iga kajajwakej inomej yej
nemi asij iwán ikokone'. 14 Kua' Jesús kita' iga ijkón nemi kichiwaj
idiscípolojmej, kuesiwi', kijtoj:


Copyright © Global Recordings Network. Used with permission.

10:13-16

—Xikạwakạn in kọkonẹ', kạma manẹtechọkạn, amo xikojtzakuilịkạn; iga yej mochịwa ken inịmej kọkonẹ', kajasi iga Dios marreinạro ipan yéj. 15 Nimitznojma-ijliáj iga yej ayá' motẹmakas iga Dios makimandạro ken sẹ yej aya yọlej, awel kalakis kạn reinạrowa Dios.

16 Iwán kinawajkej, iwán kitajtálijpa imạ' iga kitẹnẹwij Dios iga yejemej.

Sẹ rico tajtowa iwán Jesús

17 Kuạ' Jesús némiya ojkui, motalojtiwạlaj sẹ tạga', iwán motankuạketztikịsa' itẹnoj, iwán kitajtan:

—Tamachtiạni yej tiyẹ'nemi, ¿tẹ́ nikchịwas iga nochipa manono iwán Dios?

18 Jesús kijlij:

—¿Te iga tine-ijliá iga niyẹ'nemi? Sẹ́sanwa' in yej kichịwa yej yẹkti, inọnwa' Dios. 19 Tej tikmátiya ken Dios tatekimaka: “Yej nạmiktito' amo mayawi wạn se'; amo xitamikti; amo xitachteki; amo xitakajkayạwa; amo xikijto yej ayéj ijkọ́n, xikyẹ'ita motaj iwán moyẹ'.” [a]

[a] **10:19** Ex 20:12-16; Dt 5:16-20

20 Tagá' kijtoj:
—Tamachtiani, inewi inín nikchijto' este kuá' aya niyolej.
21 Iwán Jesús kitachilij iwán kiyé'ita', iwán kijlij:
—Sesan mitzpolowa iga xikchí: xiknamaka inewi yej tikpiá, iwán xikmajmaka yej ayá' motapialiáj. Ijkón tikpiás yej pox yekti ipan cielo; iwán xinetoka, malej iga este mamitzmiktikan.
22 Kuá' tagá' kikagui' inón, moknomati', iwán ijkón moknomatitiajki iga pox kipiaya tomin.
23 Iwán Jesús tatachá' nij neí, iwán kijlij idiscipolojmej:
—¡Pox difícil iga yej motapialiáj mamotemakakan iga Dios marreinaro ipan yejemen!
24 Iwán discipolojmej poxsan madmiradojkej iga ijkón kijtoj Jesús. E' Jesús sej kijtoj:
—Nopilowan, ¡nimitzijliáj iga se yej moconfiarowa ipan itomin, poxsan difícil iga motemaka iga Dios marreinaro ipan yéj! 25 Máj wel mapano se camello[a] ipan ixapoyo akoxaj, que se yej motapialiá mamotemaka iga Dios marreinaro ipan yéj.
26 Kuá' discipolojmej kikakikej inín, poxsan madmiradojkej, iwán motajtaniáj:
—¿A'taj wel momanawij?
27 Jesús kitachilij idiscipolojmej, iwán kijtoj:
—Tajtaga' awel kichiwaj, e' Dios wel kichiwa; iga Dios ateyi yej ken awel makichiwa.
28 Iwán Pedro kijlij:
—NoTeko, nejemen nikajtejkej inewi yej nikpiayaj, iwán némiya nimitztokaj.
29 Iwán Jesús kijtoj:
—Nimitzijliáj, siga agaj kikajtewa íkal, o iyikniwan, o itaj, o iyé', o isiwá', o ipilowan, o ítal, igasan netokaj iwán iga kipowaj itájtol Dios, 30 nimitzijliáj iga ipan inín tajli yawij kipiatij cien vej máj, kajlimej, iyikniwan, iyemej, ipilowan iwán italmej, malej iga kijiyaj; iwán ipan se' tajli yej wi-o' nochipa onoskej. 31 E' mia' yej inán tayakantokej, yawij kawitij tatepotztaj, iwán yej inán onokej tatepotztaj yawij tayakantotij.

[a] **10:25** Xikita glosario “Camello”.

Jesús sej kijtowa kén iga yawi mikiti

32 Jesús iwa̱n idisci̱polojmej nemi ya̱yaj Jerusalén; Jesús
tapano̱tia̱ya. Disci̱polojmej poxsan madmira̱dojkej; iwa̱n sekin
kimo̱ka̱tokatia̱yaj. Iwa̱n Jesús kino̱tza', iyoka ino̱mej disci̱polojmej,
iwa̱n kijlijkej yej yawij kichi̱wili̱tij kua̱' asis Jerusalén.
33 Kijtoj:
—Ken ankitaj amejeme̱n, nemi tiawij Jerusalén. Ompa nej yej
iPiltzi̱n Ta̱ga', yawij ne̱ki̱tzki̱tij ije̱fejmej sacerdo̱tejmej iwa̱n yej
tamachtiáj ipan iley Moisés, yawij kijto̱tij iga mane̱mikti̱ka̱n iwa̱n
ne̱ti̱taniskej ipan ima̱mej yej ayéj togé̱ntejpa. 34 Yawij ne̱pi̱najti̱tij,
ne̱magaskej, ne̱chijchaskej, iwa̱n ne̱mikti̱skej; e' ipan e̱yi día iga
nimikis, nia ni-ojpa-isati sej.

Jacobo iwa̱n Juan kitajtaniliáj Jesús iga masenmanda̱ro̱ka̱n

35 Jacobo iwa̱n Juan, yej ipilowa̱n Zebedeo, kitechojkej Jesús,
iwa̱n kijlijkej:
—Tamachtia̱ni, niknekij iga achi xine̱chi̱wili̱ka̱n yej
nimitztajtaniliáj.
36 Yéj kijtoj:
—¿Te̱ ankinekij manikchí̱?
37 Kijtojkej:
—Xikchí̱ iga nejeme̱n, kua̱' tiaya tirreina̱ro̱ti, manimota̱li̱ka̱n
ompa ka̱n tej timota̱li̱j, se̱ moye̱'ka̱mpa, sewo' moo̱pochka̱mpa.
38 Jesús kijtoj:
—Amejeme̱n ayá' ankimatij te̱ nemi ankitajtanij. ¿Ix
ankijyo̱wi̱skej ken nej nikijyo̱wi̱j kua̱' ne-ikno̱chi̱waskej? ¿Ix wel
ampano̱skej ka̱n nej nipano̱j?
39 Yejeme̱n kijtojkej:
—Kena, wel.
Jesús kijtoj:
—Kena ankijyo̱wi̱skej inewi sufrimiento ken nej nia nikijyo̱wi̱ti
kua̱' ne-ikno̱chi̱waskej, iwa̱n ampano̱skej ka̱n nej nipano̱j. 40 E' iga
ximota̱li̱ka̱n noye̱'ka̱mpa o noo̱pochka̱mpa, inón nej ayá' nikmati,
iga notaj Dios kimati a̱'yéj kimakas.
41 Kua̱' ino̱mej se' diez disci̱polojmej kimatikej inón,
kikuesowilijkej Jacobo iwa̱n Juan. 42 E' Jesús tano̱tza', kijtoj:

—Amejemẹn ankimatij iga yej mandạrowaj ipan inín tạjli, poxsan kitajtaksa igẹntej iwán yej gobernạrowaj, yọlkịsaj pan yej atẹ́ iteki, kạnsan manẹsi iga mandạrowaj. 43 E' amejemẹn ayéj ijkọ́n. Mạjwa' yej kineki matayakạnto ipan amejemẹn, inọ́n achto makipalẹwi toknịmej. 44 Iwán agaj yej kineki matayakạnto, mamochịwa esclavo iga nochi toknịwạn. 45 Iga nej yej iPiltzịn Tạga' ayá' niwạlaj iga manẹpalẹwịkạn, sino iga manitapalẹwi iwán iga manimiki iga mia' manikxitoma yej ken ilpitokej iga ayẹkti kichijtokej.

Jesús kachitialtiá Bartimeo yej pacha

46 Iwán asikej Jericó. Kuạ' Jesús kịstiạya ompa iwán idisciịpolojmej iwán poxsan mia' gente, sẹ pacha ẹwatoya ipan ojtẹn, kitajtantoya tomịn. Itọkạ' Bartimeo, yej ipíltzịmpa Timeo. 47 Kuạ' kikagui' iga nemi kitechojtiá Jesús de Nazaret, pacha tzajtzi':

—¡Jesús, iPiltzịn David, achi xine-iknẹli!

48 Sekin kajajwakej iga ayo' matzajtzito, e' yéj mạjya tzajtzi':

—¡Jesús, iPiltzịn David, áchikej xine-iknẹli!

49 Jesús moketza' iwán kijtoj:

—Xiknọtzatij.

Iwán kinọtzatoj inọ́n pacha, kijlijkej:

—Ximoconfiạro iwán ximoketza, iga nemi mitznọtza.

50 Iwán inọ́n pacha kitájkal itejkuix, este witọ́ni'pa iga moketza', iwán kitechọto Jesús. 51 Jesús kitajtan:

—¿Tẹ́ tikneki manimitzchịwili?

Pacha kijtoj:

—Tamachtiạni, ¡nikneki manitachá!

52 Jesús kijtoj:

—Iga timoconfiạroj, titacha'ya, welja tia.

Iwán íkuạ'san inọ́n pacha welja tachá', iwán kitokatiájkiya Jesús.

Jesús asi Jerusalén

11 Kuạ' Jesús iwán idisciịpolojmej asitiáyaja Jerusalén, itẹnoj ạltepẹmej yej itọkạ' Betfagé iwán Betania, yej onokej iyịxtaj tepẹ' yej itọkạ' Olivos, Jesús kitịtan ọme idisciịpolojmej, 2 kijtoj:

—Xạkạn ạltepẹtzịn yej nijígasan ono', kuạ' amasiskej, ankasiskej sẹ burro ilpito', yej aya agaj kitejkawiliá. Xikxitomakạn iwán xikuajligakạn. 3 Iwán siga agaj mitztajtanij te íga ankixitomaj, xikijlịkạn: “ToTẹko kineki, iwán nimanín sej mitzkạwilịki.”

4 Yajkij, iwán kasikej inón burro ilpito' puertajtenoj ipan ojti,
iwán kixitonkej.
5 Iwán yej ompa onoyaj kijtojkej:
—¿Té nemi ankichiwaj? ¿Te iga nemi ankixitomaj in burro?
6 Iwán yejemen kijtojkej kensan Jesús kijtoj; iwán kijlijkej
iga wel makiwigakan. 7 Iwán inón burro, kiwiguilijkej Jesús,
kipechtijkej burro iga yejemej itzotzolmej, iwán Jesús tejkaj. 8 Iwán
mia' kipatawilijtiajkij itzotzolmej ipan ojti, iwán sekin kitejtekkej
imajma' soya' iwán kitalijkej ipan ojti.
9 Iwán inomej yej tayankantiayaj iwán yej witziáj tatzimpan, pe'
tzajtzikej:
—¡Mamoweyimatilti Dios! ¡Mamoweyimatilti yej kititani toTeko
Dios! 10 ¡Mamoweyimatilti yej wi' mandaroki ken mandaroj rey
David! ¡Mamoweyimatilti Dios yej ono' ipan cielo!
11 Jesús asi' Jerusalén iwán kala' weyitiopan.[a] Iwán kua' nóchiya
kita' yej ompa ono', iga némiya tayowati, yajkij Betania iwán doce
idiscipolojmej.

Jesús kitemowa itakilka higuerajkuawi' iga makikua

12 Kua' tanési'ya sej, kiskej Betania; Jesús mayana'. 13 Iwán
wéjkasan kita' se higuerajkuawi'[b] yej iswayoj, iwán yajki kitato siga
kipiá itakilka, e' kita' iga ayá' takto', akasi' nité, petz iyiswáyosan
puej aya itiempoj iga maono yej yoksi'. 14 Jesús kinotza' inón
higuerajkuawi', kijlij:
—Ayo' agaj mitzkualij motakilka.
Iwán idiscipolojmej kikakikej Jesús.

Jesús tatatajkali ipan weyitiopan

15 Asikej Jerusalén. Iwán kua' Jesús kala' ipan ipatiojyo
weyitiopan, kikijkixtij yej ompa tanamakatokej, iwán yej takojtokej.
Iwán kitzijtzinkuepa' mesajmej kan mokambiarowa tomin iwán
kan motaliáj yej kinamakaj jojtokomej. 16 Iwán Jesús kijtoj iga awel
panowa agaj ipan ipatiojyo weyitiopan siga kiwiga tejté. 17 Iwán
Jesús kijtoj:

---

[a] **11:11** Xikita glosario “Weyitiopan”. [b] **11:13** Xikita glosario “Higo”.

—Kan ijkuilijto' itájtol Dios, ijkín kijtowa: “Nókal yawi motokawiti kajli kan oradowaj de inochi paismej”, e' amejemen ankikueptokej kan miyanaj yej tachtekij.

18 Iwán ijefejmej sacerdotejmej iwán yej tamachtiáj ipan la ley, kimatikej te kichij Jesús, iwán kitemowayaj ken iga makimiktikan iga kimajmawiliayaj, puej nochi kiye'itayaj ken iga tamachtiá. 19 E' kua' némiya takomiti, Jesús kisa' Jerusalén.

Discipolojmej kitaj iga wa'ya higuerajkuawi'

20 Iwán yowalti' kua' panotiayaj, kitakej iga higuerajkuawi' wa'ya este inelwayo. 21 Iwán Pedro kejlan, iwán kijlij Jesús:

—Tamachtiani, ta' xikita in higuerajkuawi' yej yalwa tikajajwa', an sí wa'ya.

22 Jesús kijtoj:

—Ximoconfiarokan ipan Dios. 23 Nimitznojma-ijliáj, iga a'san makijli inepa tepe': “Xicholo ompa kan tono', iwán xaj lámarko”, siga momela'confiarowa iga inewi iyalmaj, iwán siga kicredowa iga inón yej kijtoj yawi mochiwati, ijkón mochiwas. 24 Inón iga nimitzijliáj iga inewi yej ankitajtaniliskej Dios kua' nemi an-oradowaj, iwán siga ankicredowaj iga mitzmakaskej, ijkón mochiwas. 25 Iwán kua' nemi ankitenewiáj Dios, siga agaj tikuesowilijto', xikelkawili yej mitzchiwilij, ijkón no amoTaj yej ono' ajko ipan cielo mitzelkawiliskej yej ankichijkej yej ayekti. 26 Siga amejemen ayá' ankelkawiliáj yej agaj mitzchiwiliáj yej ayekti, amoTaj yej ono' ipan cielo ayá' no mitzelkawiliskej yej ankichiwaj yej ayekti.

Kimatisnekij kén iga Jesús mandarowa

27 Iwán sej mokuepkej Jerusalén. Jesús nemiá weyitiopan, kitechotoj ijefejmej sacerdotejmej iwán yej tamachtiáj ipan la ley iwán yej kimandarowaj judiyojmej, 28 kitajtankej Jesús:

—¿Té moteki in tej iga tikchiwa inín? ¿A' mitztekimá' iga wel xikchiwa inín?

29 Jesús kijtoj:

—Nia no nimitztajtanitij, iwán xine-ijlikan iwán nimitzijliskej a'yéj netekimá' iga nikchiwa inín. 30 ¿A'yéj kititan Juan iga matabautizaro? ¿Ix Dios kititan, o tajtaga'? Xine-ijlikan.

31 Iwán yejémensan motatapowiayaj, mojliayaj:
—Siga tikijtoskej iga Dios kititan Juan, Jesús yawi kijtoti: “¿Te
ígataj ayá' ankitajtolkakikej?” 32 Iwán awel tikijtoskej iga kititan
taga'.
Ijkón kijtojkej ga kimajmawiliáj la gente, iga nochi kimatiá iga
Juan Dios kitajtolmakaya. 33 Iwán kijlijkej Jesús:
—Anikmatij.
Iwán Jesús kijtoj:
—Nej no yá' nimitzijliáj a'yéj netekimaka iga manikchiwa ijkín.

Jesús kipowa iga monsojmej yej malojmej

12 Iwán Jesús pewa' tatatapowij kan mamixkuitilo, kijtoj:
—Se taga' kitoga' uvajyoj. Kikolaltij, iwán kichij se pozo
kan mopatzka uva. Kichij se torre iga wel matachalo noyan kan
ono' uvajyoj.
’Iwán kitakewaltij[a] sekin tekipanowanimej iwán yajki wejka.[b]
2 Kua' némiya yoksi uva, iteko kititan se monsoj, kijlij: “Xaj
xiktajtaniliti yej nemi tekipanowaj iga manemakákanya uva ke'
nej netocarowa.” 3 E' yejemen kikitzkijkej iwán kimagakej iwán
akimakakej nité. 4 Iteko uvajyoj kititan se' monsoj; e' inón no
kitewijkej, kikuajkuatzayankej iwán kuajkuantas kijlijkej. 5 Kititan
sewo', inón sí este kimiktijkej. Máj máj kititan sekin, inomej no
kimagakej iwán sekin kimiktijkej.
6 ’E' kipiaya se ipiltzin yej poxsan kichokiliaya iwán kititan
inón, kijtoj: “Inín sí nopiltzin kiye'itaskej.” 7 E' tekipanowanimej,
yejémensan kijtojkej: “Inínyawa' in yej yawi mochiwati iteko inín
tajli, yej ítajpa kikajtewas, matikmiktíkanya nokta iga makawi ítal
iga tejemej.” 8 Iwán kikitzkijkej, kimiktijkej iwán kikixtijkej ipan
uvajyoj.
9 Iwán Jesús tatajtan:
—¿Té an kichiwas iteko mijli? Wi' iwán kimiktij inomej
tekipanowanimej, iwán inón uvajyoj kimakas se' tekipanowanimej.
10 ’¿Ix ayí' ankitaj kan ijkín ijkuilijto'? Kijtowa:

> Yej nemi kalchiwaj kitajkalkej se te'ti yej kijtojkej iga ayekti,
> e' inonya yej mochiwako máj ye'te'ti.

---

[a] **12:1** Ikuayo uva pox wejkawa, wel taki 20 años o máj, ijkón iga wel kitakewaltij uvajyoj. Xikita glosario “Uva”. [b] **12:1** Is 5:1-2


Copyright © Global Recordings Network. Used with permission.

12:1-12

11 Ijkǫ́n kichij toTẹko, iwą́n poxsan timadmirą̣dowaj iga
tikitaj.
12 Iwą́n kinekiáj makipręsojwį̣kąn Jesús iga kimatikej iga yejemej
nemi kikajkaktiáj. E' kimajmawilijkej yej ompa chapą̣ntoyaj,
kikajtejkej iwą́n yájkija.

Fariseojmej kitajtanij Jesús siga yẹkti mamo-į̣xtą̣wa impuesto

13 E' despuéj kitį̣tanilijkej sej sékino' más fariseojmej iwą́n
sekin yej kitokaj rey Herodes,[a] kąnsan Jesús makijto tejtẹ́ iga wel
makitẹlwį̣kąn. 14 Kuą' inǫmej asitoj, kijtojkej:
—Tamachtią̣ni, nikmatij iga tej ómpaya ken tikijtowa, iwą́n tej
ayą́' tikchį̣wiliá caso ken mitzijliáj, tej nochi ijkǫnsan tikjuzgą̣rowa;
melą́' iga titamachtiá yej Diǫspa iyojwi. ¿Ix yẹkti manikixtą̣wakąn
impuesto iga rey César[b] o ayą́'? ¿Ix nikmakaskej o anikmakaskej?
15 E' Jesús kimati' iga kimą̣wetzį̣ltijnekiáj, kijtoj:
—¿Te iga annẹprobą̣rowaj? Xinẹwajliguilį̣kąn sẹ tomį̣n, iga
manikita.

[a] **12:13** Inį̣mej judiyojmej achi ken monamakakej iga kipalẹwią̣yaj rey Herodes yej de los romanos yej tį̣ltikmej yej kitaksayaj judiyojmej.
[b] **12:14** Xikita glosario “César”.

16 Kiwajliguilijkej, iwa̱n kua̱' kita', Jesús tatajtan:
—¿Inín a̱'yéj ixa̱ya' iwa̱n a̱'yéj itoka̱' yej nigaj ijkuilijto'?
Yejemej kijtojkej:
—Rey César.
17 Iwa̱n Jesús kijtoj:
—Xikmakaka̱n rey César yej yéjpa itatki, iwa̱n xikmakaka̱n Dios yej yéjpa itatki.
Iwa̱n fariseojmej san tajtachi̱xtikajkej iga yej kijtoj.

Saduceojmej kijtowaj iga yej míkto'ya ayo' wel ojpa-isa

18 Iwa̱n sekin saduceojmej[a] yajkij kitatoj Jesús. Yejemej kijtowaj iga yej mikij ayo' ojpa-isaj, iwa̱n ijkí̱n kitajtankej:
19 —Tamachtia̱ni, Moisés ne-ijkuilowilijtikajkej inín ley; siga se̱ ta̱ga' miki, iwa̱n kika̱wa isiwa̱', e' ayá' kikajte̱wa nisé ipiltzi̱n, iyikni̱n inón yej migui', kikuis inón viuda iga ken kua̱' makipiá ipilowa̱n yej migui'. 20 Onoyaj siete tajta̱ga' yej se̱san itajmej iwa̱n se̱san iye̱mej. Yej te̱ko̱ko achto mona̱miktij, e' migui' kua̱' aya pilwaj. 21 Iwa̱n imámil inón yej migui' mona̱miktij iwa̱n yej katka isiwa̱' yej mi', iwa̱n no̱ migui', iwa̱n ayá' no̱ kikajtej ipilowa̱n. Iwa̱n ijko̱nsan no̱ mochij iwa̱n se' imámil. 22 Ijkón ino̱mej siete, nochi mona̱miktijkaj iwa̱n ino̱nsan siwa̱', iwa̱n ayagaj kikajtej ipiltzi̱n. Iwa̱n máj máj migui' no̱ siwa̱'. 23 In kua̱' ojpa-isaskej yej miktokej, ¿katiapa a̱n de inón siete mochi̱was iwéj in inón siwa̱'?, iga na̱miktitoya iwa̱n inochimej.
24 Jesús kijtoj:
—Amejeme̱n ayompa antajla̱mikij iga ayá' ankixmatij itájto̱l Dios, niga yej wel kichi̱wa. 25 Kua̱' yej miktokej ojpa-isaskej, ay'ya mona̱mikti̱skej, niga ipilowa̱n ayo' kina̱mikti̱skej, iga mochi̱waskej ken tikita iya̱ngelejmej Dios yej onokej ipan cielo yej no̱ ayá' mona̱miktiáj. 26 E' iga ojpa-isaskej yej miktokej, ¿ix ayí̱' nokta ankileerowaj ka̱n kén iga Dios tajtoj ipan se̱ witztako̱' yej we̱welo̱ntoya? E' Dios kijlij Moisés: “Nej niDio̱s, yej iDio̱spa no̱ Abraham, Isaac iwa̱n Jacob.”[b] 27 Dios ayéj iDio̱s yej miktokej, sino que iDio̱s yej isatokej; amejeme̱n ayompa antajla̱mikij.

---

[a] **12:18** Xikita glosario “Saduceo”.
[b] **12:26** Kua̱' ijkí̱n kijtoj Dios, ikyay mikikej ini̱mej tajta̱ga'. Ex 3:6

Jesús kijtowa katiapa mandamiento yej amo nokta mamoelkawa

28 Ompa asito no se yej tamachtiá ipan iley Moisés; yéj takaktoya kua' Jesús tatapojtoya iwán kimatiá iga ompay ken kijlij yej íwan tatapojtoya. Kitajtan:

—De inewi mandamiento yej ono', ¿katiapa an yej achto?

29 Jesús kijtoj:

—Yej máj achto mandamiento ijkín kijtowa: "Ta' xikaki, gente de Israel, toTeko Dios, yéjsan iselti toTeko. 30 Xikchokili moTeko Dios iga inewi moalmaj, iwán iga inochi moespíritoj iwán iga inewi motájpal iwán yéj nochipa xikejlanto."[a] Ininwa' in yej máj achto mandamiento. 31 Iwán ono' sewo' áchisan ijkompa, kijtowa: "Xikchokili moknin kensan tej timochokiliá." Ateyi se' mandamiento yej máj valerowa ken inimej.

32 Iwán inón yej tamachtiá ipan la ley kijlij:

—Ompay ken tikijtoj Tamachtiani iga ono' sesan Dios, iwán ateyi se' ken yéj. 33 Iwán iga matiknekikan toDios iga inewi toalmaj, iga inewi toespíritoj iwán iga inewi totájpal, iwán yéj nochipa matikejlantokan iwán matikchokilikan toknin kensan tejemej timochokiliáj. Iga ijkón mochiwa máj valerowa que nochi ofrenda yej motatiá iga momaka Dios.

34 Kua' Jesús kita' iga ómpaya ken kijtoj, kijlij:

—Alinsan poliwi iga Dios marreinaro ipan tej.

Iwán ayo' agaj máj mixewij iga kitajtajtan.

In Cristo, ¿a'yéj ipiltzin?

35 Jesús tamachtijtoya tiopan; kijtojtoya:

—¿Te iga yej tamachtiáj ipan la ley kijtowaj iga Cristo ipiltzin David? 36 Porque David kijtoj kua' kitajtolmá' iyEspíritoj Dios, kijtoj ijkín:

ToTeko kijlij noTeko:
"Ximotali iladoj noye'ma' kan nimandarowa,
este que maniktali mokxitampa yej mitzijiyaj."

37 ¿Kén wel Cristo yej itatitan Dios ma-ipiltzin David, esi David no kijliá iga iTeko?

Iwán yej polijtoyaj kiye'kaktoyaj.

---

[a] **12:30** Dt. 6:5

Jesús tanonotza iga ayompa nemij yej tamachtiáj ipan la ley

38 Jesús ijkín tamachtiaya:
—Amo mamitzkajkayawakan yej tamachtiáj ipan iley
Moisés, puej kiye'matij iga makinentikan sotantzótzol,
iwán kinekij makisaludarokan tajkoaltepe'. 39 Yejemen
motalijnekij tiopan-ijti' ipan ye'asientoj kan motaliáj yej máj
tayakantokej, iwán ijkonsan no kinekij makichiwakan kan
takualo, 40 iwán kikuiliáj ikalmej yej wewejmikikej, iwán
mopajpantiáj iga wejkawaj iga oradowaj. Yejemen máj yawij
kicastigarotij.

Kitaliá iyofrendaj se yej wewejmí' yej amotapialiá

41 Se vej Jesús ewatoya tiopan, kitztoya kén iga kakiayaj
iyofrendajmej ipan cajon, iwán mia' yej motapialiáj
kakiayaj komati tomin. 42 Iwán walaj se yej ayá' motapialiá
iwán ipan cajon kakij ome tomin de cobre yej ayá'
pox valerowa. 43 Iwán Jesús kinotza' idiscipolojmej,
kijlijkej:
—Nimitznojma-ijliáj iga inín siwa' yej wewejmí', yej ayá'
motapialiá, kakij máj que nochi yej nemi kakiáj tomin ipan
cajomej; 44 puej nochi kitalijkej yej kisobrarowaj; e' yéj, malej ayá'
motapialiá, kimá' inewi yej kipiaya iga takuaya.

Jesús kijtowa iga yawi moxixitinati weyitiopan

13 Kua' Jesús kisa' weyitiopan, se idiscípoloj kijlij:
—¡Tamachtiani, ta' xikita kejke'pa te'ti, iwán kejke'pa
kalwewetkej!
2 E' Jesús kijtoj:
—¿Ankitaj inimej kalwewetkej? Nigaj ayá' yawi kawiti nisé te'ti
yej manenekpanijto. Nochi yawij moxijxitinatij.

Jesús kijtowa yej yawi mochiwati kua' aya poliwilo

3 Jesús iwán idiscipolojmej yajkij ipan tepe' yej itoka' Olivos, yej
ono' iyixtaj weyitiopan. Iwán kua' Jesús ewato' ompiga, Pedro,
Jacobo, Juan iwán Andrés, ijkín kichtakatajtankej:
4 —Niknekij xine-ijlikan kéman mochiwas in inón. ¿Té mo-itas
kua' ayo' wejka iga nochi inín mochiwas?

5 Jesús kijtoj:

—Amo agaj mitzkajkayaawaskej, 6 iga mia' yawij witzetij iwán mopajpantiskej iga nej, siempa ayéj. Ijkín kijtoskej: “Nejya el Cristo”; iwán mia' yawij kikajkayawatij.

7 ’E' kua' amejemen ankikakiskej momijmiktilo nijnijiga, amo ximajmawikan, ijkón nokta yawi mochiwati; e' aya yej iga poliwiloj. 8 Iga se país momijmiktij iwán sewo', iwán se nación momijmiktij iwán se'; onos talolin nijnijiga, iwán poxsan apistajtiás iwán nijnijiga mokuejkuesoloj; Nochi inín aya yéj iga poliwiloj, péwao' iga moknochiwalo.

9 ’E' ximocuidarokan amejémensan iga mitzwigaskej kan onokej yej mandarowaj iwán tiopan mitzmagaskej, iwán iga annetokaj mitzwigaskej iyixtaj yej mandarowaj iwán reyejmej; ijkón iga wel antajtoskej de nej iyixtajmej. 10 E' kua' aya poliwilo, mopowas noyan ipan tajli kén iga Dios tamanawiá. 11 E' kua' mitzwigaskej iyixtaj yej mandarowaj, amo xitayokoyakan iga te ankijtoskej, niga xikeejlantokan. Ankijtoskej yej íkua' Dios mitzijliskej iga xikijtokan; iga ayéj amejemen yej antajtoskej, sino que iyEspíritoj Dios. 12 Se toknin yawi kitelwiti iyiknin iga makimiktikan, iwán tetaj kitelwij ipiltzin iga makimiktikan, iwán tepilowan kitelwiskej itajmej iga makimiktikan. 13 Nochi yawij mitzijiyatij iga nej annetokaj; e' yej moconfiarojto' nochipa ipan nej, inón momanawij.

14 ’El profeta Daniel kijkuiloj[a] iga mochiwas yej pox ayekti weyitiopan-ijti'; kua' amejemen ankitaskej iga ono' yej akajasi iga maono weyitiopan-ijti', —yej kileerowa makentendero—, yej onoskej ipan estado de Judea, mayákanya ipan tepeyoj. 15 Yej onos iyixko kajli ipan ipetayo, ayo' matemo, niga makalaki iga makikijkixti yej kipiá kalijti'; 16 iwán yej nemi imilpan, ayo' mayawi ichan iga makikuiti itzótzol. 17 ¡Lástima siwatkej inón día iga yej tatalaxwijtokej iwán yej tachichitijtokej! 18 Xiktajtanilikan Dios iga kua' ancholoskej amo kua' sektaj;[b] 19 porque inomej días poxsan moknochiwaloj, este ayí' ijkón mo-ita' desde iga kichij Dios inín tajli, iwán ayí' ijkón mochiwas. 20 Siga toTeko ayá' kixeloj inomej días, ayagaj momanawij; e' kixeloj iga kichokiliá inomej yej yéjpa kitapejpen.

---

[a] **13:14** Dn 9:27; 11:31; 12:11 [b] **13:18** Mt 24:20

21 ’Iwa̱n siga agaj mitzijli̱skej: “Ta' xikitaka̱n nigaj ono' Cristo”,
o “Ta' xikitaka̱n nepa ono'”, amejeme̱n amo xiktajto̱lkakika̱n.
22 Iga yawij wi̱tzetij iwa̱n mopanti̱skej iga nej, sie̱mpa ayéj,
kijto̱skej “Nejya niCristo”, iwa̱n kijto̱skej iga yejeme̱n profe̱tajmej
iga Dios kita̱jto̱lmakaj, sie̱mpa takajkaya̱waj. Yawij kichi̱watij
mila̱grojmej yej ayi̱'pa mo-ita iga matakajkaya̱waka̱n, este wel
anka kikajkaya̱waskej yej Dios kitapejpen. 23 E' xikye̱'kakika̱n, iga
áchtoya nochi nimitzmati̱ltijkej.

Kén iga yawi sej wi̱tzeti Jesús yej iPiltzi̱n Ta̱ga'

24 Jesús kijtoj:

—Kua̱' pánojya ino̱mej días iga mokno̱chi̱walo̱j, yawi tako̱mitiati
iga ay' ta̱wi̱j to̱nati̱', niga ay'ya tame̱ztzto̱nas; 25 si̱talimej yej onokej
ipan cielo wejwetziskej, nochi yej ono' ipan cielo mojo̱li̱naskej.
26 Íkua̱'ya ne-itaskej nej yej iPiltzi̱n Ta̱ga' yej niwi̱' ipan mixti,
nita̱wijtiwi̱' iga noweyipode̱r. 27 Iwa̱n niktekimakas noa̱ngelejmej
iga recio matapi̱tzaka̱n iga trompeta iga makinejnechko̱ka̱n yej
niktapejpen yej nijnijiga onokej no̱ya̱n ipan ta̱jli.

28 ’Ximi̱xkui̱ti̱ka̱n ipan higue̱rajkuawi': Kua̱' ankitaj némiya
ki̱sa iseliska iwa̱n némiya iswayowi, ankimatij iga wi̱'ya to̱nalis.
29 Ijko̱nsan no̱ kua̱' ankitaskej iga némiya mochi̱wa nochi yej
nimitzijlijkej, xikmatika̱n iga ay'ya ke̱' poliwi iga nej níwi̱'ya sej.
30 Nimitzijliáj iga nochi iní̱n mochi̱was kua̱' aya mikij yej iná̱n
onokej. 31 Cielo iwa̱n ta̱jli poliwiskej, e' yej nikijtoj, nochi yawi
mochi̱wati.

32 ’E' ayagaj nokta kimati te̱ día o te̱ hora, ayagaj kimati, niga
a̱ngelejmej yej onokej ipan cielo, niga nej yej iPiltzi̱n Dios, iséltisan
noTaj Dios kimati.

33 ’Inón iga amejeme̱n xisatoka̱n, xitachi̱xtoka̱n iwa̱n
xikte̱ne̱wijtoka̱n Dios iga ayá' ankimatij kéman mochi̱was. 34 Nej
ken se̱ taga' yej yajki wejka, kua̱' aya ki̱sa icha̱n, kitekimá'
itekipanowa̱nimej, sejsé kimá' itekipáno̱l iwa̱n kiti̱tan iga se̱
matachi̱xto ipan kalte̱n. 35 Amejeme̱n xisatoka̱n iga ayá' ankimatij
ke̱man wi̱' ite̱ko kajli, tayowaka̱n, o tajkoyówal, o kua̱' takui̱ka
ka̱yo, o yowalti'; 36 amosantá' niwe̱jki̱saki iwa̱n nimitzasikij
ankojkochtokej. 37 Yej nimitzijliáj amejeme̱n, nochi nikijliáj:
xisatoka̱n.

Sacerdo̲tejmej ije̲fejmej kite̲mowaj kén iga makiki̲tzki̲ka̲n Jesús

14 Poliwiasan dos días iga mo-ilwichi̲wiliá la Pascua,[a] iwá̲n iga mokua pa̲n yej ayá' kipiá levadura.[b] Ije̲fejmej sacerdo̲tejmej iwá̲n yej tamachtiáj ipan iley Moisés kite̲mowilia̲yaj kén iga makiki̲tzki̲ka̲n Jesús malej iga matakajkaya̲wáka̲mpa iwá̲n makimikti̲ka̲n. 2 Kijtowa̲yaj:

—Ayá' tikchi̲waskej kua̲' nento' ilwi', iga amo makuesiwilo.

Se̲ siwa̲' kitoya̲wa yej ajwiya̲' ipan itzontekon Jesús

3 Mie̲j Jesús onoya ipan a̲ltepe̲tzi̲n yej ito̲ka̲' Betania, onoya icha̲n Simón yej kipiaka lepra. Mie̲j ki̲xna̲ntoya mesa, asi' se̲ siwa̲' yej kinentia̲ya se̲ bote̲yajtzi̲n yej chijto' iga te'ti yej ito̲ka̲' alabastro. Ípan kiwi̲ga' aceite yej ajwiya̲' yej kijliáj nardo yej pox patiyoj; iwá̲n ino̲n siwa̲' kikechposte' bote̲yajtzi̲n, iwá̲n kitoya̲wilij ipan itzontekon Jesús. 4 E' sekin yej ompa kitajtachi̲lijtoyaj, kuesiwikej iwá̲n kijtojkej:

—¿Te iga kiyokatoyajkej iní̲n aceite yej pox ajwiya̲'? 5 Masejtaj monamá' iga ke̲' se̲ kita̲niá trescientos días iga mamomajmaka yej ayá' motapialiáj.

Iwá̲n kajajwakej inó̲n siwa̲'.

6 E' Jesús kijtoj:

—Xika̲waka̲n. ¿Te iga ankikuejkuesowaj? Yéj ne̲chi̲wilij yej ye̲kti. 7 Yej ayá' motapialiáj, nochipa onoskej amowa̲n, iwá̲n kua̲' ankinekiskej wel ankipale̲wiáj; e' nej ayá' nochipa nij anne̲piaskej. 8 Iní̲n siwa̲' kichij yej wel kichí, machtówija iga ne̲ta̲lilij yej ajwiya̲' ipan notzontekon, iga ijkón ne̲chi̲wili̲skej kua̲' yawij ne̲to̲katij. 9 Nimitzijliáj iga ka̲nsan ipan inewi iní̲n ta̲jli mopowas kén iga Dios tama̲nawiá, yawi no̲ mopowati yej kichij iní̲n siwa̲', iwá̲n ijkón moejla̲mikis yej kichij.

Judas kinamaka Jesús

10 Judas Iscariote, se̲ de ino̲mej doce idiscípolojpa Jesús, yajki kitato ije̲fejmej sacerdo̲tejmej iga kijli̲to iga yéj yawi kipale̲wi̲ti iga makiki̲tzki̲ka̲n Jesús. 11 Kua̲' yejeme̲n kikakikej inó̲n, poxsan

---

[a] **14:1** Xikita glosario “Pascua”. [b] **14:1** Xikita glosario “Levadura”.

pa̱kikej iwán kijlikej Judas iga yawij kimakatij tomi̱n. Iwán íkua̱'ya Judas pe̱wa' iga kite̱moj kéman wel makiki̱tzki̱ka̱n Jesús.

La Santa Cena

12 Ipan día kua̱' pe̱wa' iyilwiyo la Pascua, kua̱' mokua pan yej ayá' kipiá levadura, momiktiá se̱ borre̱gojtzi̱n iga mokua, disci̱polojmej kitajtankej Jesús:

—¿Ka̱n tikneki manimitzchi̱wili̱tij tákual iga tikilwichi̱wili̱skej la Pascua?

13 Iwán Jesús kiti̱tan o̱me̱n idisci̱polojmej, kijlij:

—Xa̱ka̱n Jerusalén, iwán ompa ankitecho̱skej se̱ ta̱ga' kiwi̱ga a̱'ti ipan a̱ko̱mi'. Inón xiktokaka̱n, 14 iwán ka̱n yéj kalakis, xikijli̱ka̱n ite̱ko inón kajli: “Kijtowa in Tamachtia̱ni: ¿Ipan katiapa cuarto nicena̱ro̱j ipan iyilwi la Pascua iwán nodisci̱polojmej?” 15 Ite̱ko kajli yawi mitzne̱xtili̱tij se̱ weyi cuarto pan segundo piso ka̱n óno'ya nochi yej ankinekiskej, ompa xikchi̱waka̱n yej tikua̱skej.

16 Disci̱polojmej yajkij iwán asikej a̱ltepe̱', iwán kasikej nochi kensan kijtoj Jesús; iwán ompay kichijkej tákual iga kilwichi̱wiliáj la Pascua.

17 Kua̱' tayowáti'ya, Jesús iwán doce idisci̱polojmej, yajkij ompa. 18 Kua̱' ki̱xna̱ntókeja mesa iga takuaj, Jesús kijtoj:

—Nimitznojma-ijliáj iga se̱ de amejéme̱mpa yej nemi nigaj íwa̱n nisentakua, yawi ne̱ne̱xti̱ti iga mane̱ki̱tzki̱ka̱n.

19 Iwán yejemej mokno̱matikej, mose̱pantajtaniáj:

—¿Ix nejya a̱n?

Se' no̱ kijtoj:

—¿Ix nejya a̱n?

20 Jesús kijtoj:

—Se̱ de amejeme̱n yej ando̱cejmej, yej íwa̱n nemi nisentakua ipansan inín plato, ino̱nwa' in yej yawi ne-ichtakane̱xti̱ti iga mane̱miktiki̱ka̱n. 21 Nimitzijliáj iga nej yej iPiltzi̱n Ta̱ga' yawij ne̱miktiti̱j ken ijkuilijto'; e' ¡lástimaj inón ta̱ga' yej yawi ne-ichtakane̱xti̱ti iga mane̱miktiki̱ka̱n! Máj ye̱kti katka iga inón ta̱ga' amo maki-onolti̱ka̱n.

22 Mie̱j nemi takuaj, Jesús kikui' se̱ pa̱n, kimá' gracias Dios iwán kita̱tajkoloj iga kimajmá' idisci̱polojmej. Kijtoj:

—Xikuika̱n inín pa̱n iwán xikua̱ka̱n, ini̱nwa' nocue̱rpoj.

23 Iwa̱n Jesús kikui' vaso yej kipiá vino, kimá' gracias Dios, iwa̱n
kimajmá' idisci̱polojmej, iwa̱n inochi̱n konijkej. 24 Jesús kijtoj:
—Ini̱n kijto̱jneki noesyo iga nikchi̱wa se'ya pacto, iwa̱n toya̱wis
iga mia' maye̱'ono iyi̱xtaj Dios. 25 Nimitzijliáj iga ayo' máj nikoni̱j
uva iya̱yo, nikoni̱j sej nuevo vino este kua̱' nonos ka̱n reina̱rowa
Dios.

Jesús kijtowa iga Pedro yawi kijto̱ti iga aki̱xmati

26 Kua̱' tami' kitakui̱kilijkej Dios, yajkij ipan se̱ tepe̱' yej ito̱ka̱'
Olivos. 27 Iwa̱n Jesús kijtoj:
—Amejeme̱n amonochi̱n ankikajte̱waskej iga anmoconfia̱rowaj
ipan nej ini̱n yówal iga ijki̱n ijkuilijto': “Nikmikti̱j ite̱ko borre̱gojmej,
iwa̱n borre̱gojmej pa̱payi̱niskej.” 28 E' kua̱' ni-ojpa-isas sej, kua̱'
anya̱skej Galilea, nej achto nia̱ti.
29 Pedro kijtoj:
—Malej iga inochi̱n mamitzsenkokajte̱waka̱n, e' nej ayá'.
30 E' Jesús kijtoj:
—Nimitznojma-ijliá iga ini̱n yówal, kua̱' aya takui̱ka ka̱yo o̱me
ve̱j, tej e̱yi ve̱jya tikijto̱j iga ayá' tine-i̱xmati.
31 E' Pedro sej kijlij Jesús:
—Malej iga matisenmikika̱n, nej ayá' nikito̱j iga ayá'
nimitzi̱xmati.
Iwa̱n inochi̱n ijkón kijtojkej.

Jesús ora̱dowa ipan se̱ kuayojtzi̱n yej ito̱ka̱' Getsemaní

32 Iwa̱n asikej ka̱n kijliáj Getsemaní, iwa̱n kijlij idisci̱polojmej:
—Nijo' ximota̱li̱ka̱n, nej maniao' manitajto̱ti wa̱n Dios.
33 Kiwi̱gákejsan petz Pedro, Jacobo iwa̱n
Juan ka̱n ora̱do̱to. Iwa̱n Jesús pe̱wa' iga
poxsan mokno̱mati' iwa̱n moyo̱lmiktij. 34 Iwa̱n
kijtoj:
—Poxsan nimokno̱mati este ken nimikisnékiya. Nijo' xika̱wika̱n
wa̱n xisatoka̱n.
35 Iwa̱n Jesús yajki achi máj wejka, iwa̱n motankua̱ketza' ta̱lpan
iga kitajtanilij Dios siga wel amo makikno̱chi̱waka̱n ken yawij
kichi̱wili̱tij íkua̱'. 36 Ijkín kite̱ne̱wij Dios:

—NoTaj, noPapaj tej nochi wel tikchiwa; xinemanawi kua' yawij ne-iknochiwatij, e' amo mamochiwa ken nej nikneki, mamochiwa ken tej tikneki.

37 Iwán Jesús yajki sej kan ono' idiscipolojmej, kasitoj kojkochtokej; iwán Jesús kijlij Pedro:

—Simón, ¿ixtaj tikochto'? ¿Ix awel achi xisato malej se hora? 38 Xisatókanya, iwán xi-oradokan iga amo mamitztanilikan Tzitzimi'. Nikmati iga amoalmaj kineki xikchiwakan ken nej nikneki, e' amogánajsan awel ankichiwaj.

39 Yajki sej oradoto iwán kijtoj inómejsan tájtol ken achto. 40 Kua' sej yajki kan onokej idiscipolojmej, sej kasitoj kojkochtokej iga poxsan kochisnekiáj, inón iga aweljo' te kijtojkej. 41 Kua' eyi vejya iga oradotoyay, kijtoj:

—¿Ix ankojkochtókejo'? ¿Nemi anmosewiáj? Wítzeja yej kipoxchiwaj yej ayekti iga yawij nekitzkitij nej yej iPiltzin Taga'. 42 Ximoketzakan, matiákanya; wi'ya yej nenextiá.

Kiwigaj preso Jesús

43 Jesús tatapojtóyao' kua' asiko Judas, se de inón doce yej idiscípolojpa katka. Judas walaj iwán mia' gente yej kiwajligakej espada iwán kuawi'. Inomej kititankej ijefejmej sacerdotejmej iwán yej tamachtiáj ipan la ley iwán yej kimandarowaj judiyojmej. 44 Ijkín kijtoj Judas kua' aya kinextiá katiá in Jesús:

—Yej ankitaskej nikpipitzoj, inonya nokta xikitzkikan iwán xikye'ilpitiakan.

45 Kua' asi' itenoj Jesús, kijlij:

—Tamachtiani, Tamachtiani.

Iwán kipipitzoj. 46 Iwán kikitzkijkej Jesús, iwán kiwigakej.

47 E' se de inomej yej onoya iwán Jesús, kikixtij iyespadaj,[a] iwán kinagasté' itekipanowani ijefej sacerdotejmej. 48 Iwán Jesús kijtoj:

—¿Ix anwalkej annekuikoj ken kua' se yej tachte'? ¿Ix inón iga ankiwajligakej espada iwán kuawi'? 49 Nej nochipa nonoya amowan iga nitamachtijtoya weyitiopan, iwán ayí' annekitzkijkej. E' inín nemi mochiwa kensan ijkuilijto' ipan itájtol Dios.

---

[a] **14:47** Xikita glosario “Espada”.

50 Iwą́n nochi discị̄polojmej kikajtejkej isę̄lti Jesús, iwą́n
chojcholojkej.

Chokotzī̄n yej choloj

51 E' sę̄ chokotzī̄n kitokatiąya Jesús, tejkuixtiąya iga sę̄ tzótzol,
iwą́n kikī̄tzkijkej; 52 e' yéj ompa kikajtej itzótzol iwą́n choloj
ipetzkąn.

Jesús iyīxtaj yej kimandą̄rowaj judiyojmej

53 Iwą́n kiwīgakej Jesús iyīxtaj ijęfej sacerdǭtejmej, iwą́n
ompa monechkojkej sacerdǭtejmej yej tayakąntokej, yej
kimandą̄rowaj judiyojmej iwą́n yej tamachtiáj ipan la ley. 54 E'
Pedro kiwejkatokatiajki Jesús, este ipan ipą̄tioj ijęfej sacerdǭtejmej,
iwą́n Pedro motą̄lij wąn policiyajmej;[a] moskojtoyaj titę̄noj.

55 Ijęfejmej sacerdǭtejmej iwą́n nochi yej kimandą̄rowaj
judiyojmej, kitę̄mową̄yaj tejté yej manę̄si iga Jesús kichij yej
ayę̄kti iga wel makimiktīkąn; e' ayą́' kasiliąyaj. 56 Iwą́n mia' yej
kipantiąyaj Jesús, e' ayą́' sę̄san itajtǭlmej. 57 Iwą́n sekin tajtojkej iga
kipantijkej Jesús, kijtojkej:

58 —Nejemę̄n nikakikej iga Jesús kijtoj ijkín: “Nej nia
nikxīxitīnati inín weyitiǫpan yej tamą̄chíwal, iwą́n ipan ę̄yi días nia
sej nikchīwati se' yej ayéj tamą̄chíwalpa.”

59 E' malej ijkǫ́n kipantiąyaj, ayą́' sansé kijtową̄yaj.

60 Iwą́n ijęfej sacerdǭtejmej moketza' iyīxtaj sekin, iwą́n kitajtan
Jesús:

—¿Aya'taj titajtowa achi? ¿Ix ayą́' tikaki iga nemi mitztę̄lwiáj?

61 E' Jesús atajtoj. Ijęfej sacerdǭtejmej sej kitajtan:

—¿Ix tejya in tiCrīstoj yej iPiltzī̄n Dios yej kiweyimatī̄ltiáj?

62 Jesús kijtoj:

—Nejya nokta. Anyawij anne-itatij nej yej iPiltzī̄n Tą̄ga' nę̄watos
ilą̄doj iyę̄'mą̄' Dios yej nochi wel kichīwa, iwą́n anne-itaskej nemi
niwī' ipan mixti cię̄lojkóbapa.

63 Iwą́n ijęfej sacerdǭtejmej, kitzą̄tzayąn itzótzol iga kuejkuesiwi'
iwą́n kijtoj:

—Ayo' tiknekij agaj mą́j mate-ijli de yéj. 64 Amejemę̄n
ankikakikej iga kimą̄lijlij Dios; ¿kén ankijtowaj amejemę̄n?

---

[a] **14:54** Xikita glosario “Policiyajmej yej tacuidą̄rowaj weyitiǫpan”.

Iwą́n inochin kijtojkej iga mamomíktiya.
65 Sekin pewakej iga kichijchakej, iwą́n kixtzakkej iwą́n
kimagakej, kijliayaj:
—¡Siga tiprofetaj, ta' xikijto a'yéj mitzmaga'!
Iwą́n policiyajmej kixaygatatzinkej Jesús.

Pedro kijtowa iga akixmati Jesús

66 Pedro onoya tani ipan patio, iwą́n íkua' ompa asi' se isirvientaj
ijefej sacerdotejmej; 67 iwą́n kua' kita' iga Pedro nemi moskowa
titenoj, kitachilijtiká', iwą́n kijlij:
—Tej no tinemiá iwą́n Jesús de Nazaret.
68 E' Pedro kijtoj iga ayá', kijtoj:
—Anikixmati, niga nikmati de te nemi titajtowa.
Iwą́n Pedro kisa' juerájbapa kan kalakilo, iwą́n íkua' takuiga' se
kayo. 69 Iwą́n inón sirvienta sej kitachilijtikisa' Pedro, iwą́n kijlij yej
ompa ojonokej:
—Inín taga' de yejémempa.
70 E' Pedro sej kijtoj iga akixmati Jesús. Ayá' wejkati', yej ompa
onoyaj sej kijlijkej Pedro:
—Mataj tejwa' tinemiá no iwą́n yejemej; tej de Galilea iga
nikakij titajtowa kensan yejemen.
71 Iwą́n Pedro kijtoj iga kitzto' Dios iwą́n makiknochiwa siga
takajkayawa, iwą́n kijtoj:
—Ayá' nikixmati inón taga' yej nemi anne-ijliáj.
72 Iwą́n íkua' takuiga' sej in kayo. Iwą́n Pedro kejlan yej kijtoj
Jesús: “Kua' kayo aya takuika ome vej, tej tia tikijtoti eyi vej iga
ayá' tine-ixmati.” Iwą́n kua' Pedro inón kejlan, pe' iga choga'.

Kiwigaj Jesús iyixtaj Pilato

15 Kua' tanesi', ijefejmej sacerdotejmej monechkojkej iwą́n
wewetkej yej kimandarowaj judiyojmej, iwą́n yej tamachtiáj
ipan la ley iwą́n nochi yej kimandarowaj judiyojmej. Iwą́n Jesús
kilpitiajkij iga kikawatoj iyixtaj Pilato. 2 Pilato kitajtan:
—¿Ix tejya in iRrey judiyojmej?
Jesús kijtoj:
—Ijkonya ken tej tikijtowa.
3 Iwą́n ijefejmej sacerdotejmej kitejtelwiayaj Jesús. 4 Iwą́n Pilato
sej kitajtan Jesús:

—¿In tej atikijtowa nitɨ́? Ta' xikaki nochi yej mitzijliáj iga mitztɨlwiáj.

5 E' Jesús nitɨ́ akijtoj; inɔ́n iga Pilato poxsan madmirɑ̨doj.

Mojtowa iga mamiki Jesús

6 Ipan iyilwi la Pascua, Pilato nochipa kimajkɑ̨waya sɨ̨ preso yej la gente kitapejpenaya. 7 Onoya sɨ̨ preso yej itɔkɑ̨' Barrabás; sen-onoyaj iwɑ́n sekin yej nɔ tamiktijkej kuɑ̨' yajkij icɔntraj igobiɨ̨rnoj. 8 Iwɑ́n mia' wɑ̨lkej, iwɑ́n pɨ̨' kijlijkej Pilato iga makimajkɑ̨wa sɨ̨ ken kitekichi̱wa. 9 Pilato kijtoj:

—¿Ix ankinekij manikmajkɑ̨wa iRrɨ̨y judiyojmej?

10 Inín kijtoj iga kimatiá iga ijɨ̨fejmej sacerdɔtejmej ki̱xitayaj Jesús, inɔ́n iga kiwi̱gakej iyi̱xtaj. 11 E' ijɨ̨fejmej sacerdɔtejmej kitejtekimakakej la gente iga makitajtanikɑ̨n iga makimajkɑ̨wakɑ̨n Barrabás. 12 Iwɑ́n Pilato sej tatajtan:

—¿Tɨ́ ankinekij manikchi̱wili yej ankijliáj iRrɨ̨y judiyojmej?

13 Yejemɨ̨n tzajtzíkejpa iga kijtojkej:

—¡Xikmikti ipan cruz!

14 E' Pilato kijtoj:

—¿Tɨ́taj kichij yej ayɨ̨kti?

E' yejemɨ̨n mɑ̨jya tzajtzikej:

—¡Xikmikti ipan cruz!

15 E' Pilato kinekiá makiyɨ̨'itakɑ̨n, inɔ́n iga kimajkaj Barrabás iwɑ́n kitekimá' soldɑ̨dojmej iga makimagakɑ̨n Jesús iwɑ́n iga makimikti̱tij ipan cruz.

16 Iwɑ́n soldɑ̨dojmej kiwi̱gakej Jesús ipan ipɑ̨tioj palacio, iwɑ́n kinejnechkojkej nochi soldɑ̨dojmej. 17 Iwɑ́n kaki̱ltijkej sɨ̨ sotɑ̨ntzótzol yej ɑ̨xokoti', iwɑ́n sɨ̨ corona[a] de witzti yej kijkitikej iga kiyawalchijkej. 18 Iwɑ́n pɨ̨wakej iga kitzajtzilijkej:

—¡Xiyɨ̨'ono iRrɨ̨y judiyojmej!

19 Iwɑ́n kikuajkuɑ̨wi̱tekkej iga kuawi', kichijchakej, iwɑ́n motankuɑ̨ketzakej iná', iga ken kiweyimati̱ltiɑ̨yaj. 20 Kuɑ̨' kajɑ̨wilmatíkeja, kiki̱xtilijkej inɔ́n tzótzol yej ɑ̨xokoti', iwɑ́n sej kaki̱ltijkej sej yej itzótzolpa nokta, iwɑ́n kiki̱xtijkej iga kimikti̱toj ipan cruz.

---

[a] **15:17** Xikita glosario “Corona”.

Kiclavarowaj Jesús ipan cruz

21 Iwán se tagaˈ yej ichan altepeˈ Cirene, yej itokaˈ Simón, yej
ítajpa Alejandro iwán Rufo, ompa panotiaya iga yajka imilpan,
iwán yéj kitekimakakej iga makiwiguili Jesús icruz.
22 Iwán kiwigakej Jesús kan kijliáj Gólgota, yej kijtojneki Kan
onoˈ Kuaomiˈ. 23 Iwán kimakakej vino yej nenelijtoˈ iwán remedio
yej itokaˈ mirra, eˈ Jesús akonij. 24 Kuaˈ kiclavarójkeja ipan cruz,
soldadojmej kikuikej itzótzol Jesús iga kirrifarojkej iga makimatikan
te kiwigas sejsé de yejemej.[a]
25 Yowaltiˈ las nueve kuaˈ kiclavarojkej Jesús ipan cruz.[b] 26 Iwán
kitalkej ikuapan kan kijkuilojkej te íga kimiktijkej, ijkín ijkuilijtoya:
“IRREY JUDIYOJMEJ.” 27 Iwán naˈ kan kiclavarojkej Jesús pan
cruz, no kiclavarojkej ome yej tachtekij, ipan sejsé icruz, se iladoj
iyeˈmaˈ iwán seˈ iyopochkampa. 28 Ijkón iga mochij yej ijkuilijtoˈ
ipan itájtol Dios: “Kitakej ken se yej kichij yej ayekti.”[c]
29 Iwán yej panowayaj itenoj Jesús, kipinajtiayaj, este
kikuatzejtzelowiliayaj iga kijliayaj:
—Ayikiˈ, tej tikijtoj iga tikxitinas weyitiopan, iwán ipan eyi día
wel sej tikojpachiwa,[d] 30 mogánaj ximomanawi, iwán xitemo ipan
cruz.
31 Ijkonsan no ijefejmej sacerdotejmej iwán yej tamachtiáj pan la
ley, kipinajtiayaj, iwán mojliayaj:
—Sekin kimanawij, eˈ yéj imatika awel momanawiá.[e] 32 Siga
Cristo yej iRrey israelitajmej tikitaskej iga temoj ipan cruz, ijkón sí
ticredoskej.
Iwán yej naˈ pilojtoyaj ipan sejsé icruz, no maltajtowayaj iga
Jesús.

Miki Jesús ipan cruz

33 Kuaˈ asiˈ tajkodía, noyan ipan tajli takomitiáˈ, ijkón
takomititoya este las tres tiotakpan. 34 Iwán íkuaˈya Jesús tzajtziˈ
iga inochi itájpal, kijtoj:
—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? —yej kijtojneki: TinoDios,
tinoDios, ¿te iga tinekájteja?[f]

---

[a] **15:24** Sal 22:18 [b] **15:25** Sal 22:16 [c] **15:28** Is 53:12 [d] **15:29** Sal 109:25
[e] **15:31** Sal 22:7-8 [f] **15:34** Sal 22:1

35 Sekin yej ompa onoyaj, kikakikej, iwán kijtojkej:
—Ta' xikakikan, nemi kinotza ikyapa profeta Elías.
36 Iwán se de yejémempa motaloj, kapachoto tejté yej ken
ichka' pan xokо'vinoj. Kilpij ipan ojta', iwán kitecholtij Jesús, iga
makichichina. Kijtoj:
—Xikajtewakan, matikitakan siga wi' Elías kitemowiki.[a]
37 Iwán Jesús tzájtzi'pa iga tajtoj, iwán mígui'ya. 38 Iwán tzótzol[b]
yej iga tajkotzaktoya weyitiopan, tajkotzayani', pewa' ajko iwán
tzayantiwalaj este tani. 39 Ijefej soldadojmej yej onoya iyixtaj Jesús,
kua' kita' kén iga tzajtzi' iwán migui', kijtoj:
—Mataj melá' inín taga' iPiltzin Dios.
40 Ompa no onoyaj sekin siwatkej, tachixtoyaj wejka; onoyaj
María Magdalena, iwán se' María yej iyémejpa José iwán Jacobo
yej tetzoyo', iwán ompa no onoya se' siwa' itoka' Salomé. 41 Inimej
siwatkej kitokatinemiáj Jesús, iwán kipalewijkej kua' nemiá Galilea.
Ompa onoyaj no mia' siwatkej yej senyajkij Jerusalén iwán Jesús.

Motoka Jesús texapoko

42 Inón día kichiwaj yej monekis iga mostapa día kua' mosewilo.
Kua' némiya tayowati, 43 se taga' yej itoka' José yej ichan
altepe' Arimatea yej onoya ipan inón grupo yej tayakantokej yej
kimandarowayaj judiyojmej, yajki kitato Pilato iwán ayá' majmawi'
iga kitajtan icuerpoj Jesús iga makitoka. Yéj no kichixtoya keman
wi' reinaroki Dios. 44 Pilato madmiradoj kua' kiká' iga nimanín
mi' Jesús, iwán kinotza' ijefej soldadojmej iga kitajtan iga ix an
ijkonya. 45 Kua' inón capitán kimatiltij iga mi'ya Jesús, Pilato kijlij
José iga wel kitokas Jesús. 46 Iwán José kikowato se sábana, iwán
yajki kitemowito icuerpoj Jesús ipan cruz iwán kikikimiloj iga
inón tzótzol. Iwán kitoga' ipan se texapo' yej ichkuatoyay. Iwán
kitentzakua' iga se weyiyawalte'ti.[c] 47 María Magdalena iwán se'
María yej íye'pa José, kitakej kan kitokkej Jesús.

Ojpa-isa Jesús

16 Kua' pánoja día iga mosewilo, María Magdalena, Salomé,
iwán María yej íye'pa Jacobo, kikojkej yej ajwiya' iga

[a] **15:36** Sal 69:21 [b] **15:38** Inón weyitiopan yej onoya Jerusalén kipiaya kan petz sacerdote kalakiá, ompa tajkotzaktoya iga se cortina. Ex 26: 31-33. Xikita glosario “Cortina”. [c] **15:46** Is 53:9

kitaliliáj icuerpoj Jesús. 2 Iwán isájpasan domingo asitoj kan tokto' Jesús, kísa'ya tonati'. 3 Iwán mojliayaj:

—¿A'yéj an teenilij te'ti yej iga tentzakto' inón animajtexapo'?

4 E' kua' tachakej, kitakej iga inón weyite'ti ayo' kitentzaktoya animajtexapo'. 5 Kua' kalakkej animajtexapoko, kitakej se chokotzin ewato' a la derecha, kakijto' se weya'tzótzol yej ista'; iwán momajtijkej. 6 E' yéj kijtoj:

—Amo ximajmawikan; amejemen ankitemokoj Jesús de Nazaret, yej kimiktijkej ipan cruz. Yéj ojpa-ísa'ya; ayo' teyi nigaj. Ta'ki' xikitakan kan kitekakaj.[a] 7 Xákanya inán, iwán xikijlikan idiscipolojmej iwán Pedro: "Jesús yawi asiti achto Galilea que amejemen, iwán ompígaya ankitaskej, ijkón ken mitzijlijkej."

8 Inomej siwatkej cholojtikiskej animajtexapoko; kuekuechkatiajkij iga momajtijkej. Iwán ayagaj te kijlijkej iga majmawiáj.

Jesús kixnextiliá María Magdalena

9 Kua' ojpa-ísa'ya Jesús, isájpasan domingo, kixnextilij achto María Magdalena, yej kikixtilij ikya siete malespíritoj. 10 Yéj yajki kimatiltito yej kitokatinemiáj Jesús; kasitoj moknomatitoyaj iwán chokatoyaj. 11 Kua' yejemej kimatikej iga Jesús ojpa-isa' iwán iga María kíta'ya, yejemen akicredojkej.

Jesús kixnextiliá omen idiscipolojmej

12 Después Jesús kixnextilij omen yej nemi yayaj ipan ojti wéjkaya iga altepe'; e' sé'paya iga nesiá. 13 Yejemej no yajkij iga kimatiltitoj sekin, e' yejemej no ayá' kicredowilijkej ken iga kijtojkej.

Jesús kitekimaka idiscipolojmej kén iga makichiwakan

14 Máj máj Jesús kixnextilij once idiscipolojmej kan nemi takuaj. Iwán Jesús kajajwa' inomej iga ayá' kicredowayaj iga yoltakuaktíkejo' iga ayá' kicredowilijkej inomej yej kitakej iga Jesús ojpa-ísa'ya. 15 Iwán Jesús kijlij idiscipolojmej:

—Xakan noyan ipan tajli iwán xikpowilikan nochi gente ye'noticiaj kén iga Dios tamanawiá. 16 Yej kicredoj iwán

---

[a] **16:6** Sal 16:10

mobautizaroj, Dios kimanawij; e' yej akicredoj, Dios kiknochiwas.
17 Iwán inomej yej kicredoskej kichiwaskej yej ayi'pa mo-ita. Ipan
notoka' kikixtiskej malespiritojmej, iwán yawij tajtotij ipan nuevo
tajtolmej. 18 Kikitzkiskej kowamej iga imamej, iwán siga koniskej
tejté yej temiktiá, até kichiwiliskej. Kitaliskej imamej ipan yej
wetitokej, iwán achitiaskej.

Jesús tejkawi ipan cielo

19 Kua' tami' tajtoj wan idiscipolojmej, toTeko Jesús tejkaj ipan
cielo, yajki motalito iladoj iye'ma' Dios.[a] 20 Iwán discipolojmej
kiskej iga kipowatoj noyan kén iga Dios tamanawiá. ToTeko
Jesús kipalewiaya idiscipolojmej iga kua' kipowayaj ye'noticiaj,
kichiwaya yej ayi'pa mo-ita iga maneesi iga mela'cieertoj yej
kijtowayaj. Ijkónyawa'.

[a] **16:19** Sal 110:1

Itájtol Jesucristo yej kijkuiloj

San Lucas

Lucas kijkuilowiliá Teófilo yej kichij Jesús

1 Mia'ya kinekiáj makiye'ijkuilokan yej Jesús kichij miej onoya nowamej. 2 Ijkón kensan nematiltijkej yej kinojma-itakej
yej kichij Jesús iwán kipowakej inón ye'noticiaj. 3 Nej niLucas
no nitatajtantinemi' iga manikmela'mati este kan pewa' yej
kichij Jesús. Iwán tej Teófilo yej mitzpoxye'itaj, yekti iga no
manimitzijkuilowili nochi kensan nikmati 4 iga xikmela'mati iga
ijkonya nokta in inón yej mitznextilijkej.

Se ángel kijtowa iga yawi onoti xolo' yej itoka' Juan

5 Kua' Herodes[a] onoya iga rey ipan estado de Judea, onoya se
sacerdote yej itoka' Zacarías yej igrúpojpa katka Abías. Isiwa'
Zacarías itoka' Elisabet, irrázajpa no Aarón yej sacerdote. 6 Iwán
iyomextimej ye'nemiáj iyixtaj Dios, nochipa kichiwayaj ken kijtowa
iley toTeko, iwán ayagaj wel kijtowaya iga kichijtoyaj yej ayekti.
7 E' ayá' kipiayaj nisé ipiltzin iga Elisabet ayá' wel pilowaya. Iwán
póxsanya katka yolejkej inón vej.

8 Se día igrupoj Zacarías kitocaroj iga kichiwa itekiyo sacerdote
iyixtaj Dios. 9 Iwán ken iga kitekichiwayaj sacerdotejmej, kichijkej
rifa iga makimatikan a'yéj yawi kitatiti incienso. Iwán kitocaroj
Zacarías iga makitati incienso ipan íkal toTeko. 10 Kua' nemi
kitatiaya incienso, nochi gente oradojtoya fuera. 11 Iwán Zacarías
kixnextiliko se ángel[b] yej kititan toTeko. Kua' kita' este ejkato' na'
altar[c] kan motatiá incienso. Ejkato' lado derecho inón altar. 12 Kua'
Zacarías kita' el ángel, ayo' kimati' te kichiwaya iwán poxsan
momajtij. 13 E' el ángel kijlij:

—Zacarías, amo ximajmawi, Dios kika'ya yej nemi tiktajtaniliá,
iwán mosiwa' Elisabet yawi kipiati se ipiltzin yej tia tiktokawiti
Juan. 14 Tia tipakiti poxsan, iwán mia' no yawij pakitij kua' nacero

---

[a] **1:5** Xikita glosario “Herodes”.
[b] **1:11** Xikita glosario “Ángel”.
[c] **1:11** Xikita glosario “Altar”.

15 iga mopiltzin poxsan yawi kiye'itati Dios. Ayá' yawi koniti okti,
nité yej tatawantiá. Iwán kipiás nokta el Espíritu Santo este kua'
kitalaxwíjtoso' iye'. 16 Iwán yawi kiyolyamanati mia' gente de Israel
iga makitoka Dios yej iTekomej. 17 Iwán mopiltzin tayakantiáj
iyixtaj toTeko iwán kipiás espíritu yej kipiaya el profeta[a] Elías iga
wel makichiwa ken kichij yéj. Kichiwas iga tetajmej mamoye'itakan
iwán ipilowan, iwán iga yej ayá' tacredowaj wel matacredokan.
Ijkón kichiwas iga la gente wel maki-omemawi toTeko.

18 Iwán Zacarías kitajtan el ángel:

—¿Kén nikmatis siga mochiwas ken nemi tikijtowa? Nej
niwéweja iwán nosiwa' no ilámaja.

19 El ángel kijtoj:

—Nej niGabriel yej nono' iyixtaj Dios; yéj netitan iga manitajtoki
mowan iga manimitzmatilti inín ye'noticiaj. 20 E' inán, iga
aticredoj yej nimitzijlij, tia tinonojtitoti, iwán titajtoj sej este kua'
mochíwasya yej nimitzijlij.

21 Miej la gente fuera kichixtoyaj Zacarías, mosepantajtantoyaj
iga te íga áyasan kisa weyitiopan-ijti'.[b] 22 Kua' Zacarías kisako, ay'ya
wel tajtowaya, santamamanotzaya. Ijkón iga la gente kimatikej iga
tejté kixnextilij weyitiopan-ijti'. Iwán nonojtiá'.

23 Iwán kua' Zacarías kimaxítija iga tekipanowaya weyitiopan,
yájkiya ichan. 24 Iwán xoloyowi' Elisabet yej isíwa'pa Zacarías. Iwán
Elisabet cinco mej ayá' kisa' ichan, ijkín kijtowaya ipan iyalmaj:
25 "NoTeko netalij ijkín iga ay'ya máj manepinajtikan."

Se ángel kijtowa iga yawi onoti xolo' yej itoka' Jesús

26 Kua' kiwígaya seis meses iga xoloyowi' Elisabet, Dios kititan
el ángel Gabriel ipan se altepe' yej itoka' Nazaret ipan estado de
Galilea. 27 Iwán yajki chan se takotzin yej itoka' María yej aya
kixmatiá taga'. E' onoyay comprometida iga yawi monamiktiti iwán
se taga' yej itoka' José yej irrázajpa rey David. 28 Iwán el ángel
kala' este kan onoya María, iwán ijkín kijlij:

—¡Xiyolpaki iga tej mitztapejpen Dios iwán iga toTeko ono'
mowan! Dios mamitzyolchikawa máj que inewi siwatkej.

29 Kua' María kita' el ángel, este moyolmajtij iga kiká' yej kijtoj.
Iwán motajtan iga té an kijtojneki inón yej kijtoj. 30 El ángel kijlij:

---

[a] **1:17** Xikita glosario "Profeta". [b] **1:21** Xikita glosario "Weyitiopan".

—María, amo ximajmawi, Dios mitzyẹ'ita iwą́n mitztapejpen.
31 Inąn tia tixọlọyowiti iwą́n tia tikpiati sẹ mopiltzịn iwą́n tiktọkąwịj
JESÚS. 32 Yéj yawij kipoxweyimatịltịtij iwą́n kitọkąwịskej nọ iga
iPiltzịn Dios yej ono' pox ajko. Iwą́n toTẹko Dios kichịwas iga
maono iga rey ken David yej iyikyapatajwẹwej 33 iga makigobernąro
nochipa la gente de Israel. Iwą́n atamis iga gobernąroj.
34 Iwą́n María kijlij el ángel:
—¿Kén nia nixọlọyowiti esi nej aya nono wąn tąga'?
35 El ángel kijlij:
—IyEspíritoj Dios wị' ipan tej iwą́n Dios yej ono' ajko iga ipodẹr
yawi mitztzakuati. Inọ́n iga moxọlọ' yej yawi nacẹrọti, inọ́n wị' de
Dios iwą́n kijlịskej iga Diọspa iPiltzịn. 36 Ta' manimitzijlọ', Elisabet
yej mopariẹ́ntajpa, xọlọyówi'ya nọ malej iga ilámaja. Yej kijliąyaj
iga ayí' pilowaya inąn kipiá seis meses iga xọlọyowi'. 37 Iga Dios
ateyi yej ken awel makichịwa.
38 Iwą́n María kijtoj:
—Nej manikchịwa ken kineki toTẹko, iwą́n Dios makichịwa ipan
nej ken tikijtoj.
Iwą́n kuą' tami' tajtoj María, yájkiya el ángel.

María kipaxąlowiliá Elisabet

39 Ayą́' wejkati', María nimanín yajki kipaxąlowilịto Elisabet yej
chąntitoya ipan sẹ ąltepẹ' yej ono' ipan tepẹyoj, ipan estado de
Judea 40 Iwą́n kala' chąn Zacarías, kinọtza' Elisabet. 41 Iwą́n kuą'
Elisabet kiká' iga kinọtzkej, este italaxijti' wiwitoga' ixọlọ', iwą́n
íkuą' iyEspíritoj Dios kitajtọlmá' Elisabet, 42 iwą́n kijtoj recio:
—Dios mitzyẹ'ítaya máj que inochi siwątkej. Iwą́n nọ kiyẹ'íta'ya
moxọlọ'. 43 ¿Tẹ́ noteki in nej iga manẹpaxąlowilịki yej íyẹ'pa
noTẹko? 44 Kuą' niká' iga tinẹnọtza', este wiwitoga' notalaxijtiko
noxọlọ' iga pągui'. 45 Tej tipąkto' iga ticrẹdoj toTẹko iga yawi
mochịwati yej mitzijlij.
46 Iwą́n kijtoj María:

Noąlmaj kiweyimatịltiá toTẹko.
47 Iwą́n noespíritoj pąki iyịxtaj Dios yej nẹmąnawij.
48 Iga Dios nẹtapejpen iga iyescląvaj, yej ayą́' nimotapialiá.
Iwą́n este ąman iwą́n nochipa kijtọskej iga Dios nẹyẹ'ita,
49 iga Dios yej nochi wel kichịwa, kichij ipan nej yej poxsan
yẹkti.

¡Mamoweyimati itokaʼ!
50 Dios nochipa kiknẽliá yej kimajmawiliá.
51 Iga kichij yej ayagaj wel kichiwa;
kitanilij yej mopoxweyimatij.
52 Kikixtij rẽyejmej kan mandarowayaj,
iwán kichij iga makiweyimatiltikan yej ayáʼ moweyimatij.
53 Yej nemi apismikiáj, Dios kimáʼ yej yẽkti,
iwán yej motapialiayaj ayáʼ kimáʼ nitẽ.
54 Dios kipalẽwij la gente de Israel yej kicrẽdowaj,
iwán ayáʼ kẽlkaj iga kiknẽlij.
55 Iga Dios ijkón kijlij to-ikyapatajwan,
iga nochipa kipalẽwij Abraham iwán nochi ipilowan
ipilówampa.
56 Iwán María kawiʼ chan Elisabet ken ẽyi mej iwán yajki sej ichan.

Nacẽrowa Juan yej tabautizarowa

57 Kuaʼ asiʼ hora iga Elisabet taonoltiá, kitaʼ sẽ ichoochin. 58 Kuaʼ kimatikej ivecinojmej iwán iparientejmej iga toTẽko poxsan kiknẽlij Elisabet, yajkij kiyolchikawatoj. 59 Iwán kuaʼ xolotzin kipiaya ocho día, kiwigakej iga kicircuncidarotoj[a] ken kitekichiwaj israelitajmej. Iwán kinekiáj iga makitokawikan Zacarías ken ítajpa itokaʼ. 60 Eʼ iyẽʼ kijtoj:
—¡Ayéj ijkón! Yéj yawi motokawiti Juan.
61 Kijtojkej:
—¿Te iga? Esi ateyi nisẽ amoknẽwan yej ijkón itokaʼ.
62 Iwán Zacarías san kimamanotzakej iga kitajtankej kén kitokawij ichoochin. 63 Itaj kitajtan tejtẽ kan matajkuilo, iwán kijkuiloj: “Itokaʼ Juan.” Iwán inewi san tajtachixtikajkej. 64 Iwán Zacarías íkuaʼya tajtoj sej iwán pẽwaʼ kiweyimatiltij Dios. 65 Nochi yej najnaʼsan ichamej momajtijkej, iwán noyan ipan estado de Judea, yej chantitokej ipan tepẽmej kipowayaj yej mochij. 66 Iwán nochi yej kikakiáj inón tatapowalis, mosẽpantajtaniáj:
—¿Tẽ an itekiyo kipiás in inín choochin?
Iga nẽsiá iga Dios onoya iwán choochin.

[a] **1:59** Xikita glosario “Circuncisión”.

Itakuį' Zacarías

67 Iwą́n ipan Zacarías, yej ítajpa choochį́n, asi' iyEspíritoj Dios
iwą́n kijtoj tájtǫl yej Diǫspa kimá':
68 Mamoweyimatį́lti toTę̱ko, yej iDiǫspa Israel,
iga wą̨laj kimą̨nawį̨ko igę̱ntej.
69 Tę̱tį̱tanilij sę̱ yej tę̱salvą̨rowa yej kipoxpiá poder
yej ipiltzį́n yej ipilówą̨mpa David yej kichij ken Dios kineki.
70 Ijkǫ́n kensan Dios ikya kijtoj ipan iprofę̱tajmej yej
yę̱'nemikej,
71 iga yéj yawi tę̱mą̨nawį̨ti de inǫmej yej tę̱miktį̨jnekij iwą́n
de inochi yej te-ijiyaj.
72 Iga manę̱si iga kiknę̱liá to-ikyapatajwą̨n,
iwą́n ayą́' kę̱lką̨wa iga kichij pacto iwą̨mej.
73 Inį́n yej Dios kinojma-ijlij to-ikyapatajwę́j Abraham iga
yawi kichį̨wati:
74 yawi tę̱mą̨nawį̨ti ipan toenemį̨gojmej,
iwą́n ay'ya timajmawiskej iga tiktokaj Dios,
75 iwą́n nochipa tiyę̱'nemiskej iwą́n tiyę̱'onoskej iyį̨xtaj.
76 Iwą́n tej nopiltzį́n, mitztǫką̨wį̨skej iprofę̱taj Dios yej ono'
pox ajko,
iga tej titayaką̨nas iyį̨xtaj toTę̱ko iga tikyę̱'tą̨lijtią́j iyojwi,
77 iga xikmatį́lti igę̱ntej toTę̱ko ken iga kę̱lką̨wilį̨skej yej
kichį̨waj yej ayę̱kti
iwą́n ijkǫ́n kimą̨nawį̨skej.
78 Iga toDiǫs poxsan te-iknę̱liá, inǫ́n iga este ajko ką̨n ono',
tę̱tį̱taniliá sę̱ yej ken kuą̨' tę̱tą̨wį̨ki ipan toą̨lmaj.
79 Iwą́n iga makitą̨wi yej onokej ką̨n takomichką̨n, inǫmej yej
majmatokej iga mikiskej.
Iwą́n teojmaka ipan ojti yej tę̱nę̱xtiliá iga wel matonoką̨n
tamelą́.
80 Iwą́n choolį̨ntzį́n nemi weyaya iwą́n mą́j kį̨xmatitią̨ya Dios.
Iwą́n onoya ipan desierto[a] ką̨n ayagaj ono', este que iyį̨xtaj la gente
de Israel monę̱xtij tę̱ itekiyo in yéj.

[a] **1:80** Xikita glosario “Desierto”.

Jesús nacerowa Belén

2 Kua' gobernarowaya rey César[a] Augusto, tatekimá' iga noyan
mamochiwa censo. [2] Inín achto censo kichijkej kua' Cirenio
mandarowaya Siria. [3] Iwán inewi gente yajkij ipan iyaltepemej
kajkán nacerojkej iga kijkuilotoj itokamej. [4] Inón iga José kisa'
Nazaret, altepe' yej ono' ipan estado de Galilea. Iwán yajki ipan
estado de Judea ipan altepe' yej itoka' Belén kan nacerojrey David,
iga José irrázajpa David. [5] Yajki mo-ijkuilo to iwán María este Belén.
María onoyay iga yawi monamiktiti iwán José. María xolóyoja,
e' ayéj iga íwanya onoya. [6] Iwán kua' onókeja Belén, asi' hora
iga María taonoltiá. [7] Iwán ompa kita' iyokichkopompiltzin, iwán
kikijkimiloj iga tzótzol iwán kitega' ipan kuacajon kan motamaka
kawayojmej, iga ay'ya onoya kan kochij yej paxalowaj.

Ángelejmej kipowaj iga nacéroja Jesús

[8] Ayá' wejka iga Belén onoyaj sekin yej kicuidarojtoyaj
borregojmej.[b] Iwán inomej senyówal onoyaj ipan sakayoj.
[9] Kémpasan kixnextilikoj se iyángel toTeko. Iwán iweyipoder
toTeko tawij kan onoyaj yejemen iwán pox majmawikej. [10] E' el
ángel kijtoj:

—Amo ximajmawikan. Nimitzmatiltikoj ye'noticiaj, iwán inewi
yej kikakiskej, yolpakiskej: [11] iga aman naceroco ipan iyaltepe'
David se yej mitzmanawikoj, toTeko, el Cristo[c] yej itatitan Dios.
[12] Iga xikmatikan iga ayá' nemi nimitzkajkayawaj, anyawij ankasitij
se xolotzin kijkimilijto' iga tzótzol iwán wetzto' ipan se kuacajon
kan motamaka kawayojmej.

[13] Iwán kémpasan mijixnextikoj iná' el ángel máj komati
ángelejmej yej walkej ipan cielo iwán inochin kiweyimatiltiayaj
Dios iwán kijtowayaj:

[14] ¡Mamoweyimatilti Dios ipan cielo yej ono' máj ajko,
iwán ipan inín tajli maonokan tamelá nochi yej Dios kiye'ita!

[15] Iwán kua' yájkija sej ángelejmej ipan cielo, pastormej pewakej
iga moseseipan-ijliáj:

---

[a] **2:1** Xikita glosario “César”.
[b] **2:8** Xikita glosario “Borrego”.
[c] **2:11** Xikita glosario “Cristo”.


Copyright © Global Recordings Network. Used with permission.

2:1-20

—Tiákanwa' Belén, matikitatij yej sucederoj, yej tematiltij toTeko.

16 Iwán nimanín yajkij, kasitoj María iwán José, iwán wetzto' xolotzin ipan kuacajon. 17 Kua' pastormej kitákeja choolintzin, kimatiltijkej José iwán María yej el ángel kijlijkej de inón choolintzin. 18 Iwán nochi yej kikakikej yej kipowayaj pastormej, san tajtachixtikawiáj. 19 E' María kana' ipan iyalmaj nochi yej kijlijkej, iwán nochipa kejlamikiá. 20 Iwán pastormej yajkij sej kan onoyaj, kiweyimatiltijtiajkij Dios iwán kitakuikilijtiajkij iga inón yej kikakikej iwán kitakej, iga nochi mochij kensan el ángel kijtoj.

Choolintzin Jesús kiwigaj weyitiopan

21 Kua' choolintzin kipia'ya ocho día, yajkij kicircuncidarotoj iwán kitalilijkej itoka' JESÚS, inonsan toka' yej el ángel kijlij María kua' aya xoloyowiá.

22 Iwán kua' asi' día iga mopurificarowaj yejemen, ken kijtowa iley Moisés, choolintzin kiwigakej Jerusalén iga makipresentarokan iyixtaj toTeko. 23 Ijkón kichijkej iga ipan iley toTeko, ijkín ijkuilijto':

“Inewi kǫponchoochin yej nacerowa, mochiwaskej itatki toTeko.”[a]
24 Iwán yajkij kimakatoj iyofrendaj Dios ken kijtowa iley toTeko:
ǫme sǫlin o ǫme jojtokotzitzin.
25 Inǫ́n vej, Jerusalén onoya se taga' itǫka' Simeón, pox ye'nemiá
iwán kiweyimatiltiaya Dios. Yéj kichixtoya yej kimanawiki
israelitajmej. IyEspíritoj Dios onoya iwán Simeón, 26 iwán kimatiltij
iga aya mikis este que makita Cristo yej Dios kitapejpen iwán
kititanis. 27 Kua' itaj iwán iye' choolintzin Jesús kiwigakej
weyitiǫpan iga makichiwakan ken la ley tatekimaka, iyEspíritoj
Dios kitekimá' Simeón iga mayawi nǫ weyitiǫpan. 28 Íkua' Simeón
kinawaj choolintzin iwán ijkín kijtoj iga kiweyimatiltij Dios:

29 NoTeko, inán welja nimikis tamelá,
iga nikíta'ya yej tine-ijlij.
30 Niknojma-íta'ya yej tasalvarowa,
31 yej tiktitan iga nochi gente.
32 Yéj ken kitawij ipan iyalmajmej nochi gente yej ayéj de
Israel.
Iwán yawij kiweyimatiltitij Israel iga nij naceroj yej
tasalvarowa.

33 José iwán iye' Jesús yǫltrikpakej kua' Simeón tajtowaya de
choolintzin. 34 Iwán Simeón kitajtanilij Dios iga maye'onokan, iwán
kijlij María yej íye'pa Jesús:

—Dios kitapejpen inín choochin iga ípan, mia' de Israel
mopojpolǫskej iwán mia' mosalvarǫskej. Iwán inín poxsan yawij
kijiyatij, 35 ijkǫ́n nesis yej la gente kejlantokej ipan iyalmajmej. E'
tej tia timopoxyǫlmiktiti, tikmachilij ken tikita se espada yawi
mitzyǫlsolǫti.

36 Ompa nǫ onoya se siwa' yej Dios kitajtǫlmakaya, yej itǫka'
Ana, yej ipíltzimpa katka Fanuel, yej irrázajpa Aser. Inǫ́n vej
pox ilámaja. Yéj monamiktijka kua' takótzino', e' siete áñojsan
sen-onoyaj, iwán mi' iwéj. 37 Iwán Ana kiwigayay ochenta y cuatro
año. Ayá' kisaya ipan weyitiǫpan iga kiweyimatiltiaya toTeko
semilwi' iwán senyówal iga mayunarowaya iwán oradowaya.
38 Kua' tami' tajtoj Simeón, íkua' asi' Ana iwán pewa' iga kimaka
gracias Dios iwán kipowa' de xǫlǫ' iyixtaj la gente de Jerusalén yej
kichixtoyaj se yej makimanawikan.

---

[a] **2:23** Ex 13:1

Mokuepaj sej Nazaret

39 Kua' kichíjkeja inewi yej kijtowa iley toTeko, mokuepkej
sej ipan estado de Galilea, ipan iyaltepemej yej itoka' Nazaret.
40 Iwán choolintzin nemi moskaltiaya iwán asitiaya itájpal iwán
pox tamatitiaya, iwán Dios kipoxye'itaya iwán kipalewiaya.

Jesús kawi ipan weyitiopan

41 Itaj iwán iye' Jesús yayaj cada año Jerusalén iga
mo-ilwichiwiliá la Pascua.[a] 42 Kua' kipia'ya doce años Jesús, yajkij
sej Jerusalén iga yejemej kitekichiwayaj iyilwi la Pascua. 43 Kua'
támi'ya ilwi', inón día yáwija ichamej. E' Jesús kawi' Jerusalén,
itaj iwán iye' niga kitakej kan kawi'. 44 Yejemej kijtojkej anka
Jesús yaya tatzalan kan polijtialo. Kua' nejnénkeja semilwi', íkuao'
kitemojkej kan yayaj iyikniwan iwán yej kixmatiáj; 45 e' ayá'
kasikej. Iwán mokuepakej sej Jerusalén iga kitemotoj ompiga.
46 Este ipan eyi día kasitoj weyitiopan, ewato' kan onoyaj
yej tamachtiáj ipan la ley. Iwán Jesús kikaktoya yej tamachtiáj
ipan la ley iwán kitajtantoya. 47 Iwán nochi yej kikaktoyaj san
tajtachixtikawiáj iga kitayaj iga poxsan kuayaman i' iwán iga kua'
kitajtaniáj, kimatiá kén kijtowaya. 48 Kua' itaj iwán iye' kitakej, san
tajtachixtikajkej. Iwán iye' kijtoj:
—Nopiltzin, ¿te iga inín annechiwilijkej? Motaj iwán nej
nimitztemojtinemiáj este ken nichókaja.
49 Jesús kijtoj:
—¿Te iga annetemojtinemiáj? ¿Ix ayá' ankimatij iga manono
kan íkal noTaj?
50 E' yejemej ayá' kimatikej te kijtojneki yej kijtoj.
51 Iwán Jesús senyájkiya iwamej altepe' Nazaret. Iwán Jesús
kipoxcredowaya itaj iwán iye'. Iwán iye' Jesús nochipa kejlantoya
nochi inín ipan iyalmaj. 52 Iwán Jesús majya nemi weyaya iwán
majya tamatitiaya. Iwán Dios iwán la gente kiye'itayaj Jesús.

Juan yej tabautizarowa ono' ipan desierto kan ayá' onolo'

3 Kua' kipia'ya quince año iga rey Tiberio César mandarojtoya
ipan mia' país, Poncio Pilato mandarojtoya ipan estado de

[a] **2:41** Xikita glosario “Pascua”.

Judea, Herodes mandarojtoya ipan estado de Galilea, Felipe yej iyiknin Herodes mandarojtoya ipan estadojmej de Iturea iwán Traconite, iwán Lisanias mandarojtoya ipan estado de Abilinia.
2 Anás iwán Caifás kimandarowayaj sacerdotejmej. Inón tiempo ipan desierto Dios kitajtolmá' Juan yej ipiltzin Zacarías. 3 Iwán Juan panoj noyan ipan aten Jordán, kijlijtinemi' la gente iga yejemen makikajtewákanya iga kichiwaj yej ayekti iwán mamobautizarokan[a] iga Dios makiperdonarowilikan yej kichijkej yej ayekti. 4 Inín mochij ken kijkuiloj el profeta Isaías:

Mokaki a'pa tajtowa recio ipan desierto, kijtowa:
"Xikajtewákanya iga ankichiwaj yej ayekti,
ijkón ankitapowaj ojti iga toTeko.
5 Inewi axapowewetkej motalakilij,
iwán inewi tepeyoj iwán inewi tepetzitzin no moxitinas iga
makanivelarokan,
mamalich-ojtimej yawij melawayatij,
ojtimej kan aaxapoti', tayekantiás;
6 nochi gente kitas iga Dios tamanawiá."

7 Kua' la gente yayaj itenoj Juan iga mamobautizarokan, yéj ijkín kijliaya:

—¡Amejemen ken nokta ipilowan kowamej! ¿A'yéj mitzijlijkej iga anyawij anmomanawitij kua' Dios yawi tacastigaroti?
8 Xiye'nemikan iga manesi iga ankikajtéjkeja iga ankichiwaj yej ayekti. Iwán amo xikijtokan: "Nejemen no-ikyapatajwewejmej Abraham." Nimitzijliáj iga inimej temej Dios wel kichiwa ipilowan Abraham. 9 Háchajwa' óno'ya iga yawi motzojtzontekiti kuawimej este ipan inelwayomej. Inochi kuawi' yej ayá' yetaki, motzonteki iwán moakiá tiko.[b]

10 Iwán la gente tatajtankej:

—¿Tétaj nikchiwaskej?

11 Juan kijtoj:

—Yej kipiá ome ikuach, makimaka yej ayá' kipiá nisé. Iwán yej kipiá tákual makimaka yej akipiá.

12 Walkej no iga mamobautizarokan sekin yej kicobrarowayaj impuestos[c] iga Roma iwán kitajtankej Juan:

---

[a] **3:3** Xikita glosario "Bautizar". [b] **3:9** Inín kijtojneki iga Dios yawi kicastigaroti yej ayompa nemij. [c] **3:12** Xikita glosario "Impuestos".

—Tamachtiani, in nejemej, ¿té nikchiwaskej?

13 Juan kijtoj:

—Xitacobradokan achonsan ke' mitztekimakaj yej mitzmandarowaj.

14 Iwán soldadojmej no tatajtankej:

—In nejemen, ¿té nikchiwaskej?

Juan kijtoj:

—Amo agaj xikmajmajtikan, niga xiknamolpantikan kansan xikuilikan itomin Iwán xitawelonókanya, achón ke'ya iga ankitaniáj.

15 Nochi gente kitajtachilijtoyaj Juan, iwán motajtaniáj ipan iyalmajmej: "¿Ix el Cristo in Juan?" 16 E' Juan kijtoj:

—Nej, nimitzbautizarowaj iga a'ti, e' se' yej wi', yawi mitzbautizarotij iga el Espíritu Santo iwán ti'ti. Yéj máj tayakanto' que nej, este akajasi iga nej manikxitomili imekayo iga'. 17 Yéj kikitzkijto' yej iga kichijchiwa trigo iga kitasolkixtiá. Iwán trigo kanas kan moana; e' itasolyo kitatij ipan ti'ti yej ayí' sewis.

18 Ijkón, iwán iga sekin máj tanonotzalis, Juan kipowiliaya ye'noticiaj la gente. 19 Iwán Juan kajajwa' el gobernador Herodes iga kikui' iga isiwa' icuñada yej itoka' Herodías, yej isíwa'pa katka Felipe, iwán iga inochi yej ayekti kichiwaya Herodes. 20 E' Herodes kíchijo' máj yej ayekti iga kipresojwij Juan.

Juan kibautizarowa Jesús

21 Kua' Juan tabautizarojtoya, kibautizaroj no Jesús. Iwán kua' Jesús oradojtoya, cielo tapowi', 22 iwán iyEspíritoj Dios temoj ipan yéj, ken se jojtoko iwán mokagui' se tájtol ipan cielo, kijtoj:

—Tej nokta tinopiltzin yej nimitzpoxchokiliá, tej tineyolchikajto'.

Iyikyapatajwan Jesús

23 Jesús kipiaya ken treinta años kua' pewa' itekipánol yej Dios kimá'. Momatiá iga Jesús itaj itoka' José. Elí mochij tetaj iga José, 24 iwán Matat mochij tetaj iga Elí, iwán Leví mochij tetaj iga Matat, iwán Melqui mochij tetaj iga Leví, iwán Jana mochij tetaj iga Melqui, iwán José mochij tetaj iga Jana, 25 iwán Matatías mochij tetaj iga José, iwán Amós mochij tetaj iga Matatías, iwán Nahúm mochij tetaj iga Amós, iwán Esli mochij tetaj iga Nahúm, iwán Nagai mochij tetaj iga Esli, 26 iwán Maat mochij tetaj iga Nagai,

iwa̱n Matatías mochij te̱taj iga Maat, iwa̱n Semei mochij te̱taj iga Matatías, iwa̱n Josek mochij te̱taj iga Semei, iwa̱n Judá mochij te̱taj iga Josek, 27 iwa̱n Joanán mochij te̱taj iga Judá, iwa̱n Resa mochij te̱taj iga Joanán, iwa̱n Zorobabel mochij te̱taj iga Resa, iwa̱n Salatiel mochij te̱taj iga Zorobabel, iwa̱n Neri mochij te̱taj iga Salatiel, 28 iwa̱n Melqui mochij te̱taj iga Neri, iwa̱n Adi mochij te̱taj iga Melqui, iwa̱n Cosam mochij te̱taj iga Adi, iwa̱n Elmodam mochij te̱taj iga Cosam, iwa̱n Er mochij te̱taj iga Elmodam, 29 iwa̱n Josué mochij te̱taj iga Er, iwa̱n Eliezer mochij te̱taj iga Jesús, iwa̱n Jorim mochij te̱taj iga Eliezer, iwa̱n Matat mochij te̱taj iga Jorim, 30 iwa̱n Leví mochij te̱taj iga Matat, iwa̱n Simeón mochij te̱taj iga Leví, iwa̱n Judá mochij te̱taj iga Simeón, iwa̱n José mochij te̱taj iga Judá, iwa̱n Jonam mochij te̱taj iga José, iwa̱n Eliaquim mochij te̱taj iga Jonam, 31 iwa̱n Melea mochij te̱taj iga Eliaquim, iwa̱n Mainán mochij te̱taj iga Melea, iwa̱n Matata mochij te̱taj iga Mainán, iwa̱n Natán mochij te̱taj iga Matata, 32 iwa̱n David mochij te̱taj iga Natán, iwa̱n Isaí mochij te̱taj iga David, iwa̱n Obed mochij te̱taj iga Isaí, iwa̱n Booz mochij te̱taj iga Obed, iwa̱n Salmón mochij te̱taj iga Booz, iwa̱n Naasón mochij te̱taj iga Salmón, 33 iwa̱n Aminadab mochij te̱taj iga Naasón, iwa̱n Aram mochij te̱taj iga Aminadab, iwa̱n Esrom mochij te̱taj iga Aram, iwa̱n Fares mochij te̱taj iga Esrom, iwa̱n Judá mochij te̱taj iga Fares, 34 iwa̱n Jacob mochij te̱taj iga Judá, iwa̱n Isaac mochij te̱taj iga Jacob, iwa̱n Abraham mochij te̱taj iga Isaac, iwa̱n Taré mochij te̱taj iga Abraham, iwa̱n Nacor mochij te̱taj iga Taré, 35 iwa̱n Serug mochij te̱taj iga Nacor, iwa̱n Ragau mochij te̱taj iga Serug, iwa̱n Peleg mochij te̱taj iga Ragau, iwa̱n Heber mochij te̱taj iga Peleg, iwa̱n Sala mochij te̱taj iga Heber, 36 iwa̱n Cainán mochij te̱taj iga Sala, iwa̱n Arfaxad mochij te̱taj iga Cainán, iwa̱n Sem mochij te̱taj iga Arfaxad, iwa̱n Noé mochij te̱taj iga Sem, y Lamec mochij te̱taj iga Noé, 37 iwa̱n Matusalén mochij te̱taj iga Lamec, iwa̱n Enoc mochij te̱taj iga Matusalén, iwa̱n Jared mochij te̱taj iga Enoc, iwa̱n Mahalaleel mochij te̱taj iga Jared, iwa̱n Cainán mochij te̱taj iga Mahalaleel, 38 iwa̱n Enós mochij te̱taj iga Cainán, iwa̱n Set mochij te̱taj iga Enós, iwa̱n Adán mochij te̱taj iga Set, iwa̱n Dios mochij te̱taj iga Adán.

Tzitzimi' kineki iga Jesús makichiwa yej ayekti

4 Kua' Jesús kisa' ipan weya' Jordán, kipiaya nokta iyEspíritoj
Dios, iwán iyEspíritoj Dios kiwiga' Jesús ipan desierto kan ayá'
chantitolo'. 2 Ompa onoya cuarenta días, ayá' takuaj inomej días
iwán mayana'. Iwán Tzitzimi' kinekiá iga Jesús makichiwa yej
ayekti, 3 kijlij:

—Siga tejya nokta iPiltzin Dios, xikijli inín te'ti iga mamochiwa
pan.

4 Jesús kijtoj:

—Ijkín ijkuilijto' itájtol Dios: "Ayá' gasan tákual wel ono taga',
no wel ono iga kichiwa ken kijtowa itájtol Dios."

5 Iwán Tzitzimi' kiwiga' Jesús ipan se tepe' yej pox ajko iwán
kinextilij nimaninsan inochi paismej yej ono' ipan inín tajli.
6 Tzitzimi' kijlij Jesús:

—Nej nimitztalij iga xikmandaro inochi inín monsaj paismej
yej nej nemakakej iwán wel nikmaka a'san nej nikneki. 7 Siga
timotankuaketza iga tineweyimatiltiá, inochi nimitzmakas.

8 Jesús kijlij:

—Tzitzimi', xicholo notenoj, iga ijkín ijkuilijto' itájtol Dios:
"Xikweyimatilti moTeko Dios iwán xikchiwa kensan yéj kineki."

9 Iwán Tzitzimi' kiwiga' Jesús ipan weyi-altepe' Jerusalén,
kitejkawiltij este iyixko, kan máj ajko ipan inón weyitiopan, iwán
kijtoj Tzitzimi':

—Siga tejya nokta iPiltzin Dios, este nigaj ximopatanalti talpan;
10 iga itájtol Dios ijkín ijkuilijto':

Dios kititanis iyangelejmej iga mamitzpalewikan.
11 Mitzmajkuitiaskej,
iga amo ximokxiwiteki ipan te'ti.

12 Jesús kijlij:

—Kijtowa no itájtol Dios: "Amo xiktajtanili moTeko Dios iga
makichiwa tejté iga san maneси iga wel kichiwa."

13 Tzitzimi' kikajtejka Jesús kua' kita' iga awel kichiwaltij yej
ayekti.

Jesús pewa iga tamachtiá

14 Jesús yajki sej Galilea, iwán iyEspíritoj Dios kipalewij iga
nochi wel makichiwa. Ipan inón tajli noyan momatiá yej yéjpa

kichiwa. 15 Jesús tamachtiaya ipan itiopamej israelitajmej, iwán nochi kiweyimatiltiayaj.

Jesús asi Nazaret

16 Jesús yajki Nazaret, kan moskaltij. Ipan día kua' mosewilo, kala' tiopan ken iga nochipa kichiwaya. Iwán moketza' iga kileeroj itájtol Dios. 17 Kimakakej se ama' yej kijkuiloj el profeta Isaías, iwán kua' kitapoj, kasi' kan ijkín ijkuilijto':

18 IyEspíritoj toTeko nepalewiá,
Dios netapejpen iga manikuiguili ye'noticiaj yej ayá'
motapialiáj.
Netitan iga manikachitialti yej moyolmiktijtokej,
iwán iga manikijtoki ken iga maxitomikan yej ken ilpitokej,
iwán iga maniktachalti yej pachamej.
Netitan iga manikmanawiki yej kiknochiwaj.
19 Netitan iga manikpowa iga toTeko inán tamanawíkoya.

20 Iwán Jesús kikikimiloj in inón ama' iwán kimá' yej mandarowa, iwán Jesús motalij. E' yej ompa onoyaj tiopan, kitachilijtikajkej Jesús. 21 Yéj kijtoj:

—Aman amo-ixtaj mocumpliroj inín yej nigaj ijkuilijto'.

22 Nochi ye'tajtoj iga Jesús, iwán madmiradojkej iga pox monsaj yej kijtojtoya. Motajtaniáj:

—¿In inín ayejtaj ipiltzin José?

23 Jesús kijtoj:

—Amelá' anne-ijlijnekij yej mojtowa: "Médico, ximoachitialti momatika"; iwán anne-ijliskej: "Yej nikakikej yej tikchij Capernaum, xikchiwa no nigaj ipan mótal."

24 Iwán kijtoj sej Jesús:

—Nimitzijliáj iga nisé profeta ayá' kitajtolkuij ipan iyaltepe'. 25 Nimitzijliáj iga onoyaj komati viudajmej ipan Israel kua' onoya el profeta Elías, kua' ayá' wetzi' tiawa' tres año y medio iwán noyan apistajtitoya; 26 e', Dios ayá' kititan Elías chan nisé yej wewejmí' de Israel, kititan iga mayawi chan se yej wewejmí' de Sarepta yej ono' itenoj altepe' Sidón. 27 Inón vej kua' onoya Eliseo, onoyaj no komati de Israel yej palantiaya inakayomej iga kipiayaj lepra.[a] E'

[a] **4:27** Xikita glosario "Lepra".

nisé de Israel ayá' kipajtilij, setzin kipajtilij yej itoka' Naamán yej ichan ipan país de Siria.
28 Kua' inón kikakikej, inochi yej onoyaj tiopan, pox
kuejkuesiwikej. 29 Moketzkej kan ejewatoyaj, kikixtijkej Jesús ipan
altepe'; inón altepe' onoya iyixko tepe', iwán Jesús kiwigakej este
kan máj ajko ipan tepe', iga ompa makibarrancarokan. 30 E' Jesús
panoj tatzalan, iwán yájkiya.

Se taga' yej kipiaya malespíritoj

31 Jesús yajki ipan se altepe' yej itoka' Capernaum, estado de
Galilea, iwán ipan día kua' mosewilo, tamachtiaya. 32 Iwán yejemen
madmiradowayaj ken iga tamachtiaya, porque kua' tajtowaya nesiá
iga kimati te nemi kijtowa.
33 Tiopan onoya se taga' yej kipiaya malespíritoj, iwán tzajtzi'
iga kijtoj:
34 —Xinekajtewakan; ¿té tikpiá iwán nejemen, Jesús de Nazaret?
¿Ix tiwalaj iga annepolokoj? Nej nimitzixmati a'yéj tej, tejwa' yej
atikchiwa yej ayekti iwán mitztitan Dios.
35 Iwán Jesús kajajwa' inón malespíritoj, kijlij:
—¡Ayo' xitzajtzito! ¡Xikajtewa inín taga'!
Iwán inón malespíritoj kiwetziltij este ipan tajli in inón taga',
iyixtaj inomej gente, iwán kisa' ipan inón taga', iwán até kichiwilij.
36 Nochi momajtijkej iwán mosesepan-ijliayaj:
—Ayí' tikakij yej ijkín matajto; inín taga' pox wel tatekimaka;
¡malespiritojmej kicredowaj iwán kisaj!
37 Iwán nochi yej kichiwaya Jesús, noyan momatiá ipan inón
tajli.

Jesús kachitialtiá imonan Pedro

38 Jesús kisa' tiopan iwán yajki chan Simón. Kasito imonan
Simón poxsan kawanto', iwán kijlijkej Jesús iga makachitialti.
39 Jesús motoloj kan wetztoya imonan Simón iwán kajajwa' kawan
iwán séwi'ya ikajlo'. Iwán íkua'san moketza' in imonan Pedro, iwán
kíchija tákual iga tatamá'.

Jesús taachitialtiá

40 Kua' kála'ya tonati', nochi yej kipiayaj ichamej yej sese'pa iga
wetitoyaj, kiwigakej kan onoya Jesús; iwán kitalij ima' ipan sejsé

de yejemẹn iwán kachitialtijkej. 41 Mia' kipiayaj mạlespíritoj, iwán kuạ' kịsayaj, tzajtziáj, kijtowạyaj:

—Tej iPiltzịn Dios.

E' Jesús kajajwaya mạlespịritojmej, ayá' kimakaltiạya iga matajtọkạn, porque kimatiáj iga Jesús el Cristo yej Dios kitịtan.

Jesús kipowa itájtọl Dios ipan estado de Galilea

42 Kuạ' tanẹsi', Jesús kịsa' ipan ạltepẹ' iwán yajki kạn ayagaj ono'. E' la gente kitẹmojkej iwán asikej este kạn onoya. Kinekiáj iga makáwi-o' iwán aya mayawi, 43 e' Jesús kijlij la gente:

—Es que nia nọ nikpowati yẹ'notịciaj ipan se' ạltepẹmej iga ken reinạrowa Dios,[a] iga inón nokta nẹtịtankej.

44 Ijkón Jesús kipojtinemiá itájtọl Dios ipan tiọpamej yej ono' Galilea.

Tọpojmajkej ken ayị'pa mo-ita

5 Sẹ día Jesús onoya Genesaret ipan lagụnajtẹn, iwán wạlkej komati gente este kipịpitzkowạyaj Jesús iga kikakisnekiáj itájtọl Dios. 2 Iwán Jesús kita' ọme ákạl yej onoyaj ipan ạtẹn, iwán yej tamạtawiáj temojkej iga kipajpạkaj irrẹdejmej. 3 Iwán Jesús tejkaj ipan sẹ de inọmej ákạl yej itátkipa Simón. Iwán Jesús kijlij Simón iga achi máj makiwejkatili ákạl iga ạtatẹn. Iwán Jesús motạlij ipan ákạl iga kimachtij yej ompa chapạntokej. 4 Kuạ' támi'ya tamachtij, Jesús kijlij Simón:

—Xikuịga moákạl kạn mạjya wejkatan iwán ompa xitọpojmạkạn iga amoatarrạyaj.

5 Simón kijtoj:

—Tamachtiạni, senyówal nitọpojmajkej iwán nisẹ́ anikịtzkijkej. Ya que tej nemi tinẹtekimaka, nia sej nitọpojmạti.

6 Kuạ' inón kichijkej, kikịtzkijkej komati tọpoj, iwán este tzajtzayạni' irrẹdejmej. 7 Iwán kimạnọtzkej yej onoyaj ipan se' ákạl iga mayạkạn makipalẹwịtij. Iwán yajkij, iwán kitẹmijkej iyọmexti ákạl, iwán este ken ạwetziaja. 8 Kuạ' inín kita' Simón Pedro, motankuạketza' itẹnoj Jesús iwán kijlij:

—NoTẹko, amo xinẹtecho iga nej ayá' niyẹ'nemi.

---

[a] **4:43** Xikita glosario “Kén iga Dios reinạrowa”.

9 Ijkǫ́n kijtoj Pedro iga pox majmatoya; ijkǫnsan nǫ nochi yej
íwąn nemiáj iga pox komati yej kikįtzkijkej. 10 Nǫ momajtij Jacobo
iwą́n Juan yej ipilowąn Zebedeo, yej tekipanowąyaj iwą́n Simón. E'
Jesús kijlij Simón:
—Amo ximajmawi, inąn tipęwas iga tiknechkowa yej
manętokakąn, ken inąn tǫpoj tikįtzkiá.
11 Iwą́n kuą' kikįxtíjkeja iyąkąlmej ipan ątatęn, ómpaya
kikajtejkej inewi iwą́n kitokákeja Jesús.

Jesús kachitialtiá sę tąga' yej nemi paląni ikajlǫ'

12 Sę día onoya Jesús ipan sę ąltepę', wąlaj sę tąga' yej
nemi paląni ikajlǫ' iga kipiaya lepra. Iwą́n kuą' kita' Jesús,
motankuąketza' iwą́n motzontǫga' este ipan tąjli iwą́n ijkín
kichǫkistajtanilij:
—Notęko, siga tej tikneki, wel xinępajti.
13 Jesús kichijchin iga imą' iwą́n kijlij:
—Kena, nikneki xipajti.
Iwą́n íkuą'san pajti' kąn paląntiąya. 14 Jesús kijlij inǫ́n yej
achitiá' iga amo agaj makijli ą' kipajtij, iwą́n kijlij:
—Xaj kąn ono' sacerdote iga mamitzita, iwą́n xikmaka
moofrendaj Dios, ken Moisés tatekimá', iga Dios mitzpájtija iwą́n
iga mamomati iga tipájti'ya.
15 Nǫyąn momatitiąya iga taachitialtiąya Jesús, iwą́n komati
gente monechkowąyaj iga makikakikąn yej kijtowa iwą́n iga
makachitialtįkąn. 16 E' Jesús kikajtęwąya la gente iga isęlti yąya
tajtǫti iwą́n Dios kąn ayagaj ono'.

Jesús kachitialtiá sę yej awel nejnemi

17 Sę día tamachtijtoya Jesús, iwą́n ompa ęwatoyaj fariseojmej[a]
iwą́n yej tamachtiáj[b] ipan iley Moisés, yej wąlkej de inochi ąltepęmej
yej ono' ipan estado de Galilea, de Judea iwą́n de Jerusalén; iwą́n
ipodęr Dios monęxtiąya kuą' Jesús taachitialtiąya. 18 Iwą́n asikej
sekin tajtąga' yej kiwajliguilijkej ipan tapech sę tąga' yej awel
nejnemi nokta. Kinekiáj makakįkąn kalijti' iga makitękakąn iyįxtaj
Jesús. 19 E' awel kalakkej iga pox onolǫ'. Tejkajkej iyįxko kajli iwą́n

---

[a] **5:17** Xikita glosario “Fariseo”.
[b] **5:17** Xikita glosario “Yej tamachtiá ipan iley Moisés”.

kixitinkej ipetayo, iwán ompa kipipilojtitemowijkej ipan itapech in inón yej awel nejnemi iga kitalkej tajkoyan, itenoj Jesús. 20 Kua' Jesús kita' ken iga moconfiarowayaj ipan yéj, kijlij yej wetitoya:

—Nochi yej tikchij yej ayekti, nimitzelkawiliaya.

21 Iwán fariseojmej iwán yej tamachtiáj ipan iley Moisés, kijtojkej ipan iyalmajmej: "¡Inín taga' nemi kimalijliá Dios! Ayagaj wel taelkawiliá yej se kichiwa yej ayekti, petz Dios san."

22 E' Jesús kimatiá te kejlantoyaj, iwán kijtoj:

—Amejemen, ¿te iga ijkón ankejlamikij ipan amoalmajmej? 23 ¿Katiá máj wel manikijli: "Nochi yej tikchij yej ayekti nimitzelkawílija", o manikijli: "Ximoketza iwán xaja"? 24 An sí, nia nimitznextilitij iga nej yej iPiltzin Taga',[a] ipan inín tajli wel nikelkawiliá yej se kichiwa yej ayekti.

Iwán Jesús kijlij yej awel nejnemi:

—Tej nimitzijliá, ximoketza, xikui motapech iwán xaja mochan.

25 Iwán in inón yej awel nejnemiá; íkua'san moketza' iyixtajmej, kikui' itapech kan wetztoya iwán yájkiya ichan, iwán kiweyimatiltijtiaya Dios. 26 Iwán nochi tajtachixtikajkej iwán kiweyimatiltijkej Dios. Iwán majmatitajtojkej:

—Inán sí, tikitakej yej ayi'pa mo-ita.

Jesús kinotza Leví yej itoka' no Mateo

27 Kua' kisa' Jesús, kita' se yej kicobrarojtoya impuestos iga Roma. Inón taga' itoka' Leví, ewatoya ompa kan kicobrarojtoya impuestos. Jesús kijlij:

—Xinetoka.

28 Iwán Leví moketza', kikajtej inewi itekipánol, iwán kitoga' Jesús.

29 Iwán Leví ichan, kichij weyi-ilwi' iga Jesús. Ompa onoyaj mia' yej no kicobrarojtoya impuestos iga gobierno iwán sékino' máj yej kixnantoyaj mesa iwán yejemen. 30 E' fariseojmej iwán yej tamachtiáj ipan iley Moisés, pewakej iga kipopowaj idiscipolojmej[b] Jesús, kijlijkej:

—¿Te iga ansentakuaj iwán ansen-atij iwán yej kicobrarowayaj impuestos iga Roma iwán yej kichiwaj yej ayekti?

---

[a] **5:24** Xikita glosario "IPiltzin Taga'". [b] **5:30** Xikita glosario "Discípulo".

31 Jesús kijtoj:

—Yej yẹktitokej ayą́' kinekij yej maki-achitialtịkạn, sino que yej wẹtitokej. 32 Nej ayą́' niwạlaj niknọtzako yej kijtowaj iga yẹ'nemij. Majwa' niwạlaj niknọtzako yej kichịwaj yej ayẹkti iga mamoyọlpatakạn.

Kitajtanij Jesús kén iga yej mayunạrowaj

33 Kijlijkej Jesús:

—¿Te iga yej kitokaj Juan iwą́n yej kitokaj fariseojmej pox mayunạrowaj iwą́n pox orạdowaj, e' modisciịpolojmej nochipa ạtij iwą́n takuaj?

34 Jesús kijtoj:

—Awel mayunạrọskej te-iknịwạn kạn monạmiktilo kuạ' ompa ono' iwạmej chokotzịn yej monạmiktiá. 35 Ásissan día iga kiwịgaskej in chokotzịn; íkuạ' kena, mayunạrọskej.

36 Iwą́n kipowa' nọ inín iga mamịxkuịtilo:

—Ayagaj kiteki tájkol inuẹvojwípịl iga makitamani iwịpịlsósol. Siga kichí ijkọ́n, kisosolọj inuẹvojwípịl. Iwą́n ayą́' yẹ'nẹsis wịpịlsósol iga tamanijtos iga tájkol yej nuévojo'. 37 Ipan ikyapakuetaxtekon[a] awel nọ moakiá vino yej kichíjkejo' iga vino yej kichíjkejo' moposạwa iwą́n kipoxọnas kuetaxtekon iwą́n nẹmpoliwis vino iwą́n kuetaxtekon. 38 Inọ́n iga, yẹkti iga ipan kuetaxtekon yej móchijo' mamoaki vino yej kichíjkejo'. Ijkọ́n apoliwis vino niga kuetaxtekon. 39 Iwą́n ni agaj yej koniá ikyapavịnoj kinekis makoni yej kichíjkejo', iga kijtowa: “Mataj ikyapavịnoj máj xọchajyạ'.”

Idisciịpolojmej Jesús kito'piyọtilạntiawij trigo ipan día kuạ' mosẹwilo

6 Sẹ día kuạ' mosẹwilo, Jesús panọtiạya mịlijti', iwą́n idisciịpolojmej pẹ' iga kitektiajkij trigo iwą́n kọxtiạyaj iga imạmej iwą́n kikuajtiạyaj. 2 Sekin fariseojmej kijtojkej:

—¿Te iga ankichịwaj tekipánọl yej ayẹkti mamochịwa ipan día kuạ' mosẹwilo?

3 Jesús kijlij:

—¿Ix ayí' ankileẹrojkej yej kichij David iwą́n yej senemiáj kuạ' mayạnakej? 4 Kala' tiọpan, kikui' pạnmej yej itátkipa Dios. David

[a] **5:37** Xikita glosario “Kuetaxtekon”.

kikuaj inompa pan iwán kimá' no yej íwan nemiáj, malej iga ayá' wel kikuaya námol, petz sacerdotejmej wel kikuayaj.

5 Iwán kijtoj Jesús:

—Nej yej iPiltzin Taga' wel nitatekimaka te wel mamochiwa ipan día kua' mosewilo.

Taga' yej matakuawayaxto'

6 Ipan sewo' día kua' mosewilo, Jesús kala' tiopan iwán pewa' iga tamachtij. Iwán ompa onoya se taga' yej takuawayaxto' iye'ma'. 7 Iwán inomej yej tamachtiáj ipan iley Moisés iwán fariseojmej kipipiayaj Jesús iga makitakan siga kachitialtij ipan día kua' mosewilo. Iga ijkón wel makasikan ken iga makitelwikan. 8 E' Jesús kimatiá te kejlantoyaj, iwán kijlij taga' yej matakuawayaxto':

—Ximoketza iwán xiwiki tatajkoyan.

Iwán taga' moketza'. 9 Iwán Jesús kijtoj:

—Nia nimitztajtanitij: ¿Té an wel mochiwa ipan día kua' mosewilo; yej yekti o yej ayekti? ¿Mamoachitialti agaj o mamomikti?

10 Iwán Jesús kitachilij inochi yej ompa onoyaj iwán kijlij inón taga':

—Xikmelawa moma'.

Ijkón kichij in taga' iwán yektia'ya ima'. 11 Yej ompa onoyaj poxsan kuejkuesiwikej, iwán pewakej iga motatapowijkej té wel kichiwiliayaj Jesús.

Jesús kitapejpena doce yej makipowakan itájtol

12 Ayá' wejkati', Jesús yajki tajtoto iwán Dios ipan se tepe' iwán senyówal oradojtoya. 13 Kua' tanési'ya, kinotza' idiscipolojmej iwán kitapejpen doce de yejemen, inomej kitokawij apostolejmej.[a] 14 Inín itokamej: Simón yej no kitokawij Pedro; Andrés yej iyiknin Simón, Jacobo, Juan, Felipe, Bartolomé, 15 Mateo, Tomás, Jacobo yej ipiltzin Alfeo; Simón yej ipartidoj nacionalista,[b] 16 Judas, yej iyíknimpa Jacobo iwán Judas Iscariote yej máj despuéj kinextij iga makikitzkikan Jesús.

---

[a] **6:13** Xikita glosario “Apóstol”.

[b] **6:15** Kijliayaj nacionalista iga anka Simón, kua' aya kitokaya Jesús, senemiáj wan judiyojmej yej kikixtijnekiáj romanojmej yej kidominarojtoyaj país de Israel.

Jesús tamachtiá

17 Jesús temoj iwąmej ipan tepę', iwą́n kąwitoj ipan planada.
Iwą́n ompa onoyaj idiscipolojmej iwą́n nọ komati yej wąlkej ipan
estado de Judea, iwą́n yej ichąmej ąltepę' Jerusalén iwą́n nọ yej
ichąmej lamąrtęnoj nąˈ ąltepęmej Tiro iwą́n Sidón. Asikej ompa
iga kikakitoj itájtọl Jesús iwą́n iga maachitiakąn yej wętitokej.
18 Iwą́n yej kipiayaj mąlespiritojmej nọ kachitialtiąya. 19 Iwą́n nochi
kinekiáj makichijchimikąn Jesús, iga ipan yéj kisaya poder iwą́n
inochi kachitialtiąya.

Yej Dios mą́j kiyę'ita

20 Iwą́n Jesús kitachilij idiscipolojmej iwą́n kijlij:
—Xipąktokąn yej ayą́' anmotapialiáj, iga ankipiáj Dios iga
amoTęko.
21 'Xipąktokąn amejemęn yej inán anmayąnaj iga an-ixwiskej.
'Xipąktokąn yej inán anchọkaj, iga anwetzkaskej.
22 'Xipąktokąn kuąˈ mitzijiyaj, iwą́n kuąˈ mitzkixtiáj ipan
amoąltepę' iga akinekij xonokąn iwąmej, iwą́n kuąˈ kuajkuantas
mitzijliáj iwą́n kuąˈ mitzpinajtiáj iga annętokaj nej yej iPiltzin
Tągaˈ. 23 Xipąkikąn este xiwiwitọnikąn inón día, iga ipan cielo
yawij mitzmakatij yej pox yękti, iga ijkọnsan nọ iyikyapatajmej
inimej gente kipoxiknọchijkej profętajmej.
24 'Eˈ anląstimajmej yej ankipoxpiáj tomin, iga nij ampąkíkeja.
25 'Anląstimajmej yej inán an-ixwitokej, porque anyawij
anmayąnatij.
'Anląstimajmej yej inán anwetzkaj, iga anyawij anchọkatij iwą́n
anmoknọmatiskej.
26 'Anląstimajmej kuąˈ inewi tajtągaˈ yę'tajtọskej iga amejemęn,
iga ijkọnsan nọ iyikyapatajmej yejemęn yę'tajtojkej iga yej ayéj
melaˈprofętajmej.

Xikchọkilikąn yej ayą́' mitzyę'itaj

27 'Eˈ amejemęn yej annękaktokej nimitzijliáj: Xikchọkilikąn
yej ayą́' mitzyę'itaj, xikchiwilikąn yej yękti yej mitzijiyaj.
28 Xikyę'ijlikąn yej mitzmąlijliáj. Xiktęnęwikąn Dios iga inọmej yej
mitzpantiáj. 29 Siga agaj mitzxąygatatzina, xikmaka seˈ moxąyaˈ
iga mamitzmaga, iwą́n siga agaj mitzkuiliá mochamąrraj, xikmaka

no̱ mokua̱ch iga makiwi̱ga. 30 Siga agaj mitztajtaniliá tejté̱,
xikmaka, iwá̱n yej mitzkui̱liá yej motátkipa, amo xiktajtanili
iga mamitzkuepili. 31 Xikchi̱wili̱ka̱n sekin ijkó̱n ken amejeme̱n
ankinekij mamitzchi̱wili̱ka̱n.

32 'Siga ankicho̱kiliáj yejsan no̱ mitzcho̱kiliáj, ¿té̱ anmota̱nili̱skej?
Este yej kichi̱waj yej aye̱kti, ijkó̱n no̱ kichi̱waj. 33 Siga ankichi̱wiliáj
yej ye̱kti yejsan mitzchi̱wiliáj yej ye̱kti, ¿té̱ anmota̱nili̱skej? Ijkó̱n
no̱ kichi̱waj yej ayá' ye'nemij. 34 Iwá̱n siga ankita̱ke̱waltiáj tomi̱n
ino̱mej yejsan wel mitzkuepiliáj, ¿té̱ anmota̱nili̱skej? Yej kichi̱waj
yej aye̱kti no̱ kita̱ke̱waltiáj yejsan wel kikuepili̱skej se' achó̱n.
35 E' amejeme̱n xikcho̱kili̱ka̱n yej mitzijiyaj iwá̱n xikchi̱waka̱n
yej ye̱kti, iwá̱n siga antata̱ke̱waltiáj tejté̱, amo xikchaka̱n iga
mamitzkuepili̱ka̱n. Ijkó̱n anmota̱nili̱skej yej pox ye̱kti, iwá̱n
amejeme̱n anmochi̱waskej ipilowa̱n Dios yej ajko ono', iga yéj no̱
kikne̱liá yej ayá' taagradece̱rowaj iwá̱n yej kichi̱waj yej aye̱kti.
36 Amejeme̱n xita-ikne̱li̱ka̱n kensan no̱ amoTaj Dios ta-ikne̱liá.

Amo xitajuzga̱ro̱ka̱n

37 'Amo xitajuzga̱ro̱ka̱n iwá̱n Dios ayá' no̱ mitzjuzga̱ro̱skej. Amo
xikijli̱ka̱n ni agaj iga ayompa nemi, iwá̱n Dios no̱ ayá' mitzijli̱skej iga
ayompa annemij. Xike̱lka̱waka̱n yej mitzchi̱wiliáj yej aye̱kti, iwá̱n
Dios no̱ ijkó̱n mitzchi̱wili̱skej. 38 Yej ankipiáj xikmakaka̱n sekin,
iwá̱n Dios no̱ mitzmakaskej. Yawi mitzmakatij ipan amomórra̱l este
te̱mis, este tejtekualtitos, iwá̱n este áyo'ya kitolo̱j amomórra̱l.
Achó̱n ke̱' agaj ankimakaskej, acho̱nsan no̱ Dios mitzmakaskej.

39 Jesús ijkí̱n kijtoj iga mami̱xkui̱tilo:

—¿Ix wel se̱ pacha kima̱wila̱ntiá se' pacha iga makojkui̱lti?
¿Ix ayá' a̱n wetziskej iyo̱mextimej ipan se̱ xapo'? 40 Yej nemi
momachtiá ayá' máj tamati ken yej tamachtiá, kua̱' kitámi̱jya iga
momachti̱j, kaxíli̱jya yej tamachtiá.

41 '¿Te iga tiki̱xtachi̱liá mokni̱n iga kipiá tasoltzi̱n ipan iyi̱x iwá̱n
ayá' tikita iga tej tikpiá tapan ipan moyi̱x? 42 Siga ayá' tikita iga
tikpiá weyi tapan ipan moyi̱x, ¿kén timi̱xe̱wiá iga tikijliá mokni̱n:
"Nokni̱n, achi manimitzki̱xtili tasoltzi̱n yej tikpiá ipan moyi̱x"? ¡Tej
yej timopajpantiá iga tiye̱'nemi!, xiki̱xti achto inó́n tapan yej ono'
ipan moyi̱x iwá̱n ijkó̱n wel tikye̱'itas iga tiki̱xtiliá tásol ipan iyi̱x
mokni̱n.

Kuawi' mo-i̱xmati ipan ita̱kilka

43 'Nise̱ kuawi' yej mokua̱liá ita̱kilka wel kipiá ita̱kilka yej ayá' mokua. Iwán kuawi' yej ayá' mokua̱liá ita̱kilka, awel no̱ kipiá ita̱kilka yej mamokua. 44 Sejse̱ kuawi' mo-i̱xmati ipansan ita̱kilka: ayá' moteki ita̱kilka a̱makuawi' ipan witzkuawi', niga moteki uva[a] ipan cha̱wawitz. 45 Ta̱ga' yej ye̱'nemi, ye̱'tajtowa, iga ipan iya̱lmaj kejla̱nto' yejsan ye̱kti. Iwán ta̱ga' yej ayá' ye̱'nemi, kuajkuantas kijtowa iga ipan iya̱lmaj ono' yej ajaye̱kti, iga yej ono' ipan iya̱lmaj inón kijtowa.

Kajli yej ye̱'taksato'

46 '¿Te iga anne-ijliáj "NoTe̱ko, noTe̱ko", iwán ayá' ankichi̱waj yej nimitzijliáj? 47 Nia nimitzijli̱tij ken ne̱si inón yej wi̱' note̱noj, yej kikaki notájto̱l iwán kichi̱wa yej nikijtowa. 48 Inón ken tikita se̱ ta̱ga' yej kichij íkal de material. Achto ta̱lichkua' wejkatan iga kajli mataksato ipan weyite'ti. Kua̱' weyá' a̱'ti iwán wa̱laj a̱rreso̱moj yej pox tajpalej ipan kajli, niga wel ko̱li̱n, iga inón kajli to̱kto' ipan te'ti. 49 E' yej ne̱tajto̱lkaki iwán ayá' kichi̱wa yej nikijtowa, inón ken tikita se̱ ta̱ga' yej kichij íkal ipan petz ta̱jli iwán ayá' kipiá ka̱n taksato'. Iwán kua̱' weyá' a̱'ti, wa̱laj a̱rreso̱moj yej pox tajpalej ipan inón kajli iwán inón kajli wetzi' iwán mela'xi̱xiti̱ni'.

Se̱ ta̱ga' yej mopoxconfia̱rowa ipan Jesús

7 Kua̱' Jesús tami' tata̱tapo̱wij, yajki a̱ltepe̱' Capernaum. 2 Ompa cha̱ntitoya se̱ capitán yej kimanda̱rowa̱ya soldadojmej de Roma, kipiaya se̱ itekipanowa̱ni yej kipoxcho̱kiliaya, e' we̱titoya. Ali̱nsan poliwiá iga mikiá. 3 Kua̱' inón capitán kikagui' yej Jesús kichijto', kiti̱tan we̱wetkej yej kimanda̱rowaj judiyojmej iga makijli̱tij Jesús iga makachitialti itekipanowa̱ni inón capitán. 4 Yejeme̱n yajkij kitatoj Jesús, iwán ijkín kitejteki'ijlijkej:

—Inón capitán kajasi iga xikpale̱wi, 5 iga kiye̱'ita tokni̱wa̱n yej no̱ israeli̱tajmej, iwán yéj ne̱chi̱wilijkej notio̱pamej.

6 Jesús yajki iwa̱mej. E' kua̱' asitiáyaja cha̱n inón capitán, inón capitán kiti̱tan iyami̱gojmej iga ijkín makijli̱tij:

---

[a] **6:44** Xikita glosario "Uva".

—NoTeko, akajasi xikalaki nochan, ayá' neajasi iga xasi nokalijti'. 7 Inón iga ayá' nimixewij iga nimitztemoto nomatika. E' xikíjtosan iga mayektiá notekipanowani iwán yektiás. 8 Nej no ono' yej netekimaka iwán no niktekimaka soldadojmej. Kua' niktitani se mayawi kanaj, yawi; iwán kua' se' nikijliá iga mawiki, wi'; iwán kua' nikijliá notekipanowani iga makichiwa tejté, kichiwa.

9 Kua' inón kiká' Jesús, madmiradoj, iwán kitachilij yej kitokatinemiáj, kijlijkej:

—Nimitzijliáj iga anikasi' nisé israelita yej mamopoxconfiaro ipan nej ken inín taga'.

10 Kua' tatitanimej yajkij ichan capitán, kasitoj tekipanowani, achitia'ya.

Jesús kiknéliá se yej wewejmí'

11 Jesús iwán idiscípolojmej iwán komati gente nemi yayaj ipan se altepe' yej itoka' Naín. 12 Kua' asitiáyaja ipan altepe', kita' iga nemi yawij kitokatij se yej mi', yej iselpiltzin se yej wewejmí'. Mia' kipolojtiayaj yej de ompamej. 13 Kua' toTeko kita', choga' iyalmaj iga inón viuda, iwán kijlij:

—Amo xichoka.

14 Iwán kitechoj tapechtzin kan mejmelajtiaya ánimaj iwán kichijchin. Iwán mokejketzkej yej nemi kiwigayaj. Jesús kijlij ánimaj:

—Chokotzin, nimitzijliá: ¡ximoketza!

15 Iwán motalij in yej miktoyay iwán péwa'ya tajtoj. Iwán Jesús kima'ya iye'. 16 Iwán nochi yej ompa onoyaj momajtijkej iwán ijkín kiweyimatiltiayaj Dios:

—Te-ixnamikiko se profeta yej kipoxpiá poder.

Iwán kijtowayaj no:

—Dios walaj kipalewiko igentej.

17 Iwán yej kichij Jesús, noyan Judea momati' iwán este ipan altepemej yej najna'san onokej.

Itatitanimej Juan yej tabautizarowa

18 Juan kimati' yej kichij Jesús iga kipowilijkej idiscípolojmej. Iwán Juan kinotza' ome idiscípoloj, 19 iwán kititan iga makitajtanitij Jesús: “¿Ix tejya in Cristo yej yawi witzeti, o nikcháskejo' sewo'?”

20 Kua' idiscípolojmej Juan kitechojkej Jesús, kijlijkej:

—Juan yej tabautizą̄rowa nę̄tį̄tankej iga manimitztajtanikij; “¿Ix téjyaki' in Cristo yej yawi wį̄tzeti, o nikcháskejo' sewo'?”

21 Iwą̄n íkuą̄' Jesús kachitialtij mia' yej sę̄se'pa iga wę̄titoyaj,
iwą̄n yej kipiayaj mą̄lespį́ritoj, iwą̄n nǭ kitachaltij mia' pachamej.
22 Iwą̄n Jesús kijtoj:

—Xą̄kąn xikijlį̄tij Juan inochi yej ankitakej iwą̄n yej ankikakikej:
pachamej tachaja, kǭxomej nejnémija, yej palą̄ntią̄yaj inakayomej
iga kipiayaj lepra, achitiákeja, yej ayą́' takakiáj, inąn takákija, yej
miktoyaj, ojpa-isákeja. Iwą̄n yej ayą́' motapialiáj, mopowiliaya
yę̄'notį̄ciaj ken iga Dios tasalvą̄rowa. 23 Pą̄ktos yej ayą́' kikajtę̄wa
iga moconfią̄rowa ipan nej.

Jesús kitajtajtani la gente tę̄ itekiyo in Juan

24 Kuą̄' yájkija itatį̄tanimej Juan, Jesús pę̄' tatą̄tapǭwij de Juan;
kijtoj:

—¿Tę́ ankitatǭyaj ipan desierto? ¿Ix sę̄ ojta' yej kǭlį̄na ejeka'?
25 Iwą̄n siga ayą́', ¿tę́taj ankitatǭyaj? ¿Ix sę̄ tą̄ga' yej yę̄'taajakijto'?
Amejemę̄n ankimatij iga yej moyę̄'taajakiáj iwą̄n nemij ken kinekij,
chą̄ntitokej chą̄n rę̄yejmej. 26 Iwą̄n, ¿tę́ nokta ankitatǭyaj? ¿Ix sę̄
profeta? Kena, yéj mą̄jya sej que sę̄ profeta. 27 De Juan tajtoj kąn
ijkį́n ijkuilijto':

Niktį̄tani notatį̄tan iga mo-į̄xtaj matayakąna,
iga ken kuą̄' mamitzojtápoya.

28 Nimitznojma-ijliáj iga ateyi nisę́ profeta yej máj tayakąnto' que
Juan yej tabautizą̄rowa, e' yej momachį̄liá iga atę́ iteki de inochi
yej motę̄makaj iga Dios marreinąro ipan yejemę̄n, inǫ́n yej máj
tayakąnto' que Juan.

29 Nochi yej kikakikej itájtǫl Juan este yej kicobrą̄rową̄yaj
impuestos iga Roma, nǭ mobautizą̄rojkej iwą̄n ijkǫ́n kichijkej ken
Dios tatekimaka. 30 E' fariseojmej iwą̄n yej tamachtiáj ipan la ley,
ayą́' mobautizą̄rojkej inį́' Juan, iwą̄n ayą́' kinekikej yej Dios kinekiá
makichį̄wa iga yejemę̄n. 31 Iwą̄n toTę̄ko kijtoj:

—Amejemę̄n yej inąmpa amonokej annę̄sij ken tikita 32 kǭkonę̄'
yej mą̄wiltiáj ipan tajkoą̄ltepę̄' iwą̄n kitzajtziliáj iyikni̱wą̄n:
“Nejemę̄n nimitztapį̄tzilijkej iga ą̄ka iwą̄n ayą́' anmijtǭtijkej;
nejemę̄n nimitziknǫtakuį̄kilijkej iwą̄n ayą́' anchǭkakej.” 33 Ijkǫ́n
inį̄mej gente; wą̄laj Juan yej tabautizą̄rowa yej akikuą̄ya pą̄n niga
koniąya vino iwą̄n amejemę̄n ankijtowaj iga kipiaya mą̄lespį́ritoj.

34 Iwán niwalaj nej yej iPiltzin Taga' yej nitakua iwán nikoniá vino,
iwán ankijtowaj iga nipoxtakua iwán nitawana, nimotókaki' iwán
yej ayá' ye'nemij iwán inomej yej kicobrarowaj impuestos iga
Roma. 35 Kua' tikita ken iga ye'nemij yej momela'confiarowaj ipan
Dios, nesi iga Dios nochi kimati te kichiwa.

Jesús paxalowa chan se fariseo yej itoka' Simón

36 Se fariseo kijlij Jesús iga matakuati ichan, iwán kala' kalijti'.
Iwán kua' kixnánto'ya mesa,[a] 37 asito se siwa' yej ayá' ye'nemi.
Inón siwa' de ompa, iwán kimati' iga Jesús yajki takuato chan
inón fariseo. Kiwiga' se iboteyajtzin yej chijto' de te'ti yej itoka'
alabastro. Ípan kiwiga' aceite yej pox ajwiya'. 38 Iwán itepotztajpa
Jesús, choga' iyikxitenoj, iwán inón siwa', iga iyixa' kikxipatzoj.
Iwán kiwakiltij iga itzónkal, iwán kikxipipitzoj iwán kitajtalilij
aceite yej pox ajwiya'. 39 Kua' fariseo yej nemi kitamaka Jesús,
kita' yej nemi kichiwa inón siwa', kijtoj ipan iyalmaj: "Siga inín
taga' katka mela'profetaj, kimatiá katiábapa inín siwa' yej nemi
kichijchimi; ayá' ye'nemi." 40 Iwán Jesús kijlij fariseo:

—Simón, nimitzijlijneki achi tejté.

Fariseo kijtoj:

—Tamachtiani, xine-ijli.

41 Jesús kijtoj:

—Onoya ome taga' yej kideberowayaj yej tatakewa tomin. Se
debero waya ke' se kitaniá quinientos días iwán se' ke' kitaniá
cincuenta días. 42 Iwán nisé de yejemej awel kikuepa' inón tomin,
iwán inón yej tatakewa tomin, kijlij yej deberowaj iga ay'ya
makikuepakan inón tomin. Inán xine-ijli, ¿katiapa de yejemej máj
kichokilij?

43 Simón kijtoj:

—Anka yej máj komati tomin kelkawilij iga kidebero waya.

Jesús kijtoj:

—Ómpaya ken tikijtoj Simón.

44 Iwán Jesús kitachilij siwa', iwán kijlij Simón:

—Ta' xikita inín siwa'. Nikala' mochan iwán ayá' tine-ikxipaga'.
E' inín siwa' ne-ikxipaga' iga iyixa' iwán ne-ijikxiwakiltij iga

---

[a] **7:36** Inón vej, kua' takuayaj toknimej, nochipa ken achi monagastekáyajpa
iyopochkampamej, motetoniayaj iga isotkolmej miej nemi takuaj iga iye'mamej.
Mesajmej poxsan chajchapati'. Inón iga siwa' wel kina'techoj itepotztajpa Jesús.

itzónkal. 45 Tej ayá' tinepipitzoj; e' inín siwa', desde que nikala', ayá' nemi kikajtewa iga kipipitzowa nokxi. 46 Ayá' tinetalilij aceite ipan notzontekon; e' yéj netalilij aceite yej ajwiya' ipan nokxi. 47 Inón iga nimitzijliá, nepoxchokilij iga nikelkawílija yej poxsan ayekti kichij. E' yej nikelkawiliá alín yej kichiwa yej ayekti, inón ayá' poxsan nechokilij.

48 Iwán Jesús kijlij inón siwa':

—Inochi yej tikchij yej ayekti nimitzelkawílija.

49 Iwán yej iwamej ompa takuajtoyaj, motajtankej:

—¿A'yéj in yej wel no kelkawiliá yej se kichiwa yej ayekti?

50 Jesús kijlij inón siwa':

—Iga timoconfiaroj ipan Dios, mitzmanáwija. Xiyolpaktiaya.

Siwatkej yej kipalewiáj Jesús

8 Iwán Jesús yajki ipan nochi wejweyi altepemej iwán ipan altepetzitzin iga kipojtinemiá ye'noticiaj ken iga Dios reinarowa. Nemiá iwán doce idiscipolojmej. 2 Nemiáj no sekin siwatkej yej Jesús kachitialtij yej kipiayaj malespíritoj iwán yej wetitoyaj. Se de yejemen María, yej itoka' no Magdalena yej iyakapan kisa' siete malespíritoj. 3 No Juana yej isiwa' Chuza, Chuza kipalewiaya Herodes kan mandarowa. Iwán se' itoka' Susana iwán sékino' máj yej kipalewiayaj Jesús iga kimakakej yej itatkímejpa.

Kén iga mixkuitilo ipan yej toka

4 Mia' kiskej ipan i-altepemej iga kitatoj Jesús. Iwán poxsan monechkolo'. Iwán Jesús kipowa' inín iga mamixkuitilo:

5 —Se taga' yajki tokato, kipapatanáltijpa[a] íyol trigo. Ono' yej wetzito ipan ojti iwán kitataksayaj yej ompa panowayaj. Walkej totomej iwán kikuajkej. 6 Ono' yej wetzito tetzalan kan ono' ajalín tajli; kua' íxwa'ya, talwagui'. 7 Ono' yej wetzito ipan witzyoj. Kua' witzyoj sen-ixwakej iwán tato', witzyoj ta-ijiyomiktij. 8 E' ono' yej wetzito ipan yé'tal. Kua' weyakej, pox mochij; iwán ipan sejsé imiawayo kitalilij este cien íyol.

Kua' tami' kijtoj inón, Jesús recio tajtoj:

—Yej annakasyojkej, xineye'kakikan.

---

[a] **8:5** Iga motoka trigo sekin kipapatanaltiajpa.

Jesús kijtowa tejas in kan mamixkuitilo

9 Idiscipolojmej Jesús kitajtankej:
—¿Té kijtojneki in inín kan mixkuitilo?
10 Kijtoj Jesús:
—Amejemen Dios mitzmatiltiáj ken iga yéj reinarowa, inón yej ayagaj kimati. E' sekin nikpowiliapa kan mamixkuitikan, ijkón malej iga tachaskej, ken kua' ayá' tacháj, iwán malej iga matakakikan ayá' kimatiskej te kijtojneki.

Jesús kijtowa te kitojneki inón yej toka

11 'Ijkín kijtojneki inón kan mixkuitilo: Íyol trigo kijtojneki itájtol Dios. 12 Iwán yej wetzi' ipan ojti, inón kijtojneki yej kikakíkeja itájtol Dios iwán wi' Tzitzimi' iga kelkawaltiáj inón yej kikakikej iga amo makicredokan iwán amo mamomanawikan. 13 Yej wetzi' ipan teyoj, inón kijtojneki yej este yojyolpakij kua' kikakij itájtol Dios; e' ayéj iga kimela'credowaj, ken tikita tato' yej ayá' nelwayoj. Inomej ayá' nochípaya kicredojtoskej, iga kua' kitantiarowaj, kikajtewaj iyojwi Dios. 14 Inón íyol trigo yej wetzi' ipan witzyoj, kijtojneki yej kikakij itájtol Dios, e' mopojpolowaj iga kiyoltilanaj yej kejlantokej, kipoxpiasnekij tomin iwán kichiwaj kensan iyalmaj kineki, akichiwaj yej yekti. 15 E' yej wetzi' ipan ye'tajli, inón kijtojneki yej kicredowaj itájtol Dios iga inochi iyalmaj, iwán ayí' mosemakaj ipan iyojwi Dios iwán kichiwaj yej yekti.

Ayekti iga mamo-iyana itájtol Dios

16 'Ayagaj kixotaltiá icándil iwán makikontepacho, niga kitaliá tapechtampa. Majwa' kitaliá ajko iga matawi, iga matachakan yej kalakij. 17 Ateyi nité yej iyanto' yej amo mamonexti. Ateyi yej ichtákasan yej keman amo mamomela'mati.
18 'Ta' xikye'kakikan; yej kipiá, yawij máj kimakatij, e' yej ayá' kipiá este yej kijtowa iga kipiá yawij kikuilitij.

Iye' Jesús iwán iyokichikniwan

19 Iyokichikniwan Jesús iwán iye' yajkij kitatoj Jesús, e' awel asikej itenoj iga poxsan kipolojtoyaj. 20 Iwán kijlijkej Jesús:
—Moye' iwán mookichikniwan onokej fuera iwán mitzitasnekij.

21 Jesús kijtoj:
—Yej kikakij itájtol Dios iwán kichiwaj ken kijtowa, inómejwa' in noye' iwán nookichiknìwan.

Jesús kipacholtiá ejeka' iwán maréjal

22 Se día Jesús tejkaj ipan weyi ákal iwán idiscìpolojmej, iwán Jesús kijtoj:
—Mati-apanokan.
Iwán yajkij. 23 Kua' nemi apanowayaj, Jesús mokochkuìlij. Iwán ipan laguna kitzìntijkej se ejeka' yej pox tajpalej, iwán ákal pewa' iga atemi' iwán este ken awetziaja. 24 Iwán kixitijkej Jesús, kijlijkej:
—¡Tamachtiani! ¡Tamachtiani! ¡Némiya ti-awetzij!
Iwán moketza' Jesús, kajajwa' ejeka' iwán a'ti, iwán pachiwikej, iwán santakampolijtikawi'. 25 Iwán Jesús kijlij idiscìpolojmej:
—¿Te iga ayá' anmoconfiarojkej ipan nej?
E' yejemen majmatikawikej iwán san tajtachìxtikajkej, iwán mosepantajtankej:
—¿A'yéj an in inín taga' yej este ejeka' iwán a'ti wel kitekimaka iwán kitajtolkakij?

Se taga' de Gadara yej kipiaya malespíritoj

26 Iwán kua' apanójkeja, asikej Gadara yej ono' iyìkan laguna, iyìxtaj Galilea. 27 Iwán kua' témoja Jesús, kìxnamikito se taga' de ompa yej íkyaya kipiaya malespíritoj, iwán nochípaya nemiá ipetzkan iwán ay'ya katka chanej, kochá posantoj. 28 Kua' inón taga' kita' Jesús, motankuaketza' iyìxtaj, iwán tzajtzi', kijtoj:
—¿Té tikneki nowan, tej Jesús yej iPiltzìn Dios yej ono' pox ajko? Nimitztajtaniliá iga amo xine-iknochìwa.
29 Ijkón kijtoj iga Jesús kitekimakatoya malespíritoj iga makìsa ipan inón taga'. Máj achto malespíritoj mia' vej kikìtzkiaya, malej iga kijikxi-ilpiayaj iwán kimajma-ilpiayaj iga amo macholo; e' yéj sankikokotonaya inón cadena. Iwán malespíritoj kiwigaya ipan desierto kan ayagaj chantito'. 30 Jesús kitajtan:
—¿Té motoka'?
Iwán kijlij:
—Notoka' Mia'.
Kijtoj ijkón iga mia' malespìritojmej onoyaj ipan inón taga'. 31 Kitajtanilijkej Jesús iga amo makitìtanikan xapoko yej ayá' kipiá

kan tanto'. 32 Ipan tepe' takuajtinemiáj mia' koyamemej, iwán malespiritojmej kiteki'tajtanilijkej Jesús iga makalakikan ipan koyamemej; iwán Jesús ompa kititan inomej malespiritojmej. 33 Kua' kískeja ipan inón taga', kalákkeja ipan koyamemej, iwán inochi momajmapetzkotoj ipan barranco, wetzitoj ipan laguna iwán ompa amikikej.

34 Kua' inón kitakej yej kicuidarojtinemiáj koyamemej, mokacholojkej iwán yajkij kipowatoj ipan altepe' iwán ipan altepetzitzin. 35 La gente yajkij kitatoj yej mochij. Iwán yajkij kan ono' Jesús; kasitoj inón taga' yej kipiaya malespíritoj este ewato' itenoj Jesús; taajakíjto'ya iwán ye'tajlánto'ya. Iwán majmawikej. 36 Iwán yej kitakej, kipojkej inewi san kén kitakej iga yektiá' inón taga' yej kipiaya malespíritoj. 37 Nochi gente de Gadara iwán yej najna'san ichamej kiteki'ijlijkej Jesús iga makísaya ompa iga poxsan majmawiáj. Iwán Jesús kala' ipan ákal iwán yayay. 38 Iwán inón taga' yej ípan kisa' malespiritojmej, kiteki'tajtanilij iga mayáwiya íwan. E' Jesús kitekimá' iga makawi, kijlij:

39 —Xaj mochan, iwán xikpowa nochi yej Dios mitzchiwilij.

Inón taga' yajki, iwán kipowa' noyan ipan inón altepe' yej Jesús kichij ipan yéj.

Jesús kachitialtiá omen yej moconfiarowaj ipan yéj

40 Kua' Jesús asito sej Galilea, nochi kichixtoya iwán pakikej iga ki-omemawijkej. 41 Iwán asi' se taga' yej itoka' Jairo yej mandarowa tiopan. Inón taga' motankuaketzato iyikxitenoj Jesús, iwán iga inewi iyalmaj kitajtanilij iga mayawi ichan 42 iga kipiaya iseltaochin ken de doce años yej mikisnekiaya. Kan nemi yaya Jesús, este kipipitzkowayaj iga mia' yej kitokaj.

43 Iwán nemi yaya no ompa se siwa' yej wetitoya, doce años kistoya ken imés yej awel pachiwiá. Kitámija inewi itomin iga yajka iwán medicojmej iwán ayagaj wel kachitialtij. 44 Inón siwa' kitechoj Jesús itepotztájbapa iwán kichijchimilij itempan itzótzol, iwán íkua' pachiwi' iga kistoya ken imés.

45 Iwán Jesús kijtoj:

—¿A'yéj nechijchin?

Nochi kijtojkej iga ayéj yejemen. Pedro iwán yej iwán nemiáj, kijtojkej:

—Tamachtiani, nemi mitzpipitzkowaj iwán mitzyayagatopewaj nijnijiga, iwán tikijtówa-o': "¿A'yéj nechijchin?"

46 E' Jesús kijtoj sej:

—Agaj nechijchin, nikmachilij iga ipan nej kisa' poder.

47 Kua' siwa' kita' iga awel miyana, kuekuechkatiajki, motankuaketzato iyikxitenoj Jesús. Kinojma-ijtoj iyixtaj la gente te iga kichijchin iwán kén iga yektiá' íkua'san. 48 Jesús kijlij:

—Nopíj, iga timoconfiaroj ipan nej, ti-achitia'ya. Xaja tamelá.

49 Miej tatapojtóyao' Jesús, a'pa asi' yej walaj ichan Jairo, inón yej mandarowa tiopan, kijlij:

—Mosiwapiltzin mi'ya, ay'ya máj xikuejkuesojto toTamachtiani.

50 E' Jesús kiká' iwán kijtoj:

—Amo ximajmawi, ximoconfiaro ipan nej iwán mopiltzin yektiás.

51 Kua' asi' Jesús chan Jairo, ayá' kine' a'san nesi' makalaki, petz Pedro, Santiago, Juan, itaj takotzin iwán iye'. 52 Nochi moknomatitoyaj iwán chokatoyaj iga inón takotzin. E' Jesús kijtoj:

—Amo xichokatokan, takotzin ayá' mikto', yejwa' kochto'.

53 Iwán Jesús kiwejwetzkilijkej, iga kimatiáj iga míkto'ya in inón takotzin. 54 E' Jesús kikitzkilij ima' iwán recio kinotza':

—¡Takotzin, ximoketza!

55 Iwán sej ojpa-isa' iwán nimanín moketza'. Iwán Jesús tatekimá' iga mamotamakátiya in takotzin. 56 Itaj iwán iye' san tajtachixtikajkej; e' Jesús tatekimá' iga amo agaj makimati yej mochij.

Jesús kititan idiscipolojmej iga makipowakan kén iga reinarowa Dios

9 Jesús kinechkoj doce idiscipolojmej iwán kimá' poder iga wel makikixtikan malespiritojmej, iwán no iga makachitialtikan yej wetitokej. 2 Kititankej iga makijtokan kén iga reinarowa Dios, iwán iga mataachitialtikan. 3 Iwán kijlijkej:

—Amo xikuigakan nité ipan ojti. Niga bastón, niga mórral, niga tákual, niga tomin, iwán amo xikuigakan ome amokuach. 4 Kan amasitij agaj ichan, ómpasan xikawikan este que matami amotekipánol iwán ankisaskej ipan inón altepe'. 5 Iwán kan ayá' mitzomemawiskej, xikisakan ipan inón altepe', xiktzejtzelokan amokxitalpínol iga makimatikan iga ayá' kichijkej yej yekti.

6 Iwán kiskej, yajkij ipan inewi altepetzitzin, kipojtinenkej
ye'noticiaj kén iga Dios tasalvarowa iwán kachitialtijtinenkej yej
wetitokej.

Herodes kikaki yej kichiwa Jesús

7 Rey Herodes kiká' yej kichijtinemi Jesús; iwán ay'ya kimatiá te
kichiwaya iga sekin kijtowayaj:
—Anka ojpa-isa' sej Juan kan miktoya.
8 Sekin kijtowayaj:
—O mixnextiko el profeta Elías.
Iwán sekin kijtowayaj:
—Anka ojpa-isa' sej agaj ikyapaprofetaj.
9 E' Herodes kijtoj:
—Esi nej nitatekimá' iga makikechtekikan Juan, ¿a'yejtaj an in
inín yej nikaki kipowaj kuajkuantas iga yéj?
Inón iga Herodes kitasnekiá Jesús.

Kua' tatamá' Jesús, takuaj cinco mil

10 Kua' mokuepkej iyapostolejmej Jesús, kipowilijkej inewi
yej kichijkej. Iwán Jesús kinechkoj idiscipolojmej iwán kiwiga'
kan ayagaj ono', na'san se altepe' itoka' Betsaida. 11 E' kua' la
gente kimati', kitokakej no, iwán Jesús ki-omemawij in inomej,
iwán kitatapowijkej kén iga reinarowa Dios iwán kachitialtij yej
wetitokej.
12 Kua' tióta'ya, kitechotoj Jesús doce iyapostolejmej, iwán
kijlijkej:
—Xikijli la gente mayákanya mamosewitij, iwán makitemotij
tákual ipan altepe' iwán ipan altepetzitzin yej najná' onokej, iga
nigaj ateyi nité.
13 Jesús kijtoj:
—Amejemen xiktamakakan.
Yejemen kijtojkej:
—E', nikpiajsan se mano pan iwán ome topoj, ¿ix nikowatij
tákual iga nochi inimej?
14 Onoyaj ken cinco mil tajtaga'. E' Jesús kijlij idiscipolojmej:
—Xikijlikan iga mamotalikan de cincuenta en cincuenta.
15 Ijkón kichijkej, iwán nochi motajtalkej. 16 Iwán Jesús kikui' se
mano pan iwán ome topoj iwán ajkotachá' iwán kimá' gracias Dios

iga tákual, iwą́n kipo̱poste'. Iwą́n kimajmakakej disci̱polojmej iga makimajmakaka̱n la gente. 17 Takuajkej inochimej este ijixwikej, iwą́n disci̱polojmej kite̱míjkejo' doce chikiwi' de tákual yej ay' kikuajkej.

Pedro kinojma-ijtowa iga Jesús el Cristo

18 Se̱ día Jesús iyoka ora̱dojtoya. Ompa no̱ onoyaj idisci̱polojmej, iwą́n Jesús tatajtan:

—In sekin, ¿té̱ kijtowaj de nej?

19 Yejeme̱n kijtojkej:

—Sekin kijtowaj tej tiJua̱n yej tabautiza̱rowa̱ya; sekin kijtowaj iga tej Elías; iwą́n sekin kijtowaj iga tej anka tiikyapaprofe̱taj yej ojpa-isa' sej.

20 Iwą́n kitajtankej sej:

—In amejeme̱n, ¿té̱ ankijtowaj de nej?

Iwą́n Pedro kijlij:

—Tej tiCri̱stoj yej itati̱tan Dios.

Jesús kipowa iga yawi mikiti

21 E' Jesús kitekimá' idisci̱polojmej iga amo makijli̱ka̱n agaj iga yéj Cristo. 22 Iwą́n kijlijkej:

—Nej yej iPiltzi̱n Ta̱ga', yawij ne-iknochi̱watij poxsan iwą́n yawij ne-ijiyatij we̱wetkej yej manda̱rowaj iwą́n ije̱fejmej sacerdo̱tejmej iwą́n yej tamachtiáj ipan iley Moisés. Yawij ne̱mikti̱tij iwą́n ipan e̱yi día nia ni-ojpa-isati sej.

23 Iwą́n Jesús kijlij nochi gente:

—Siga agaj kineki mane̱toka, ay'ya makichi̱wa yej yéj kineki, iwą́n manejnemi ipan noojwi nochipa malej iga makiknochi̱waka̱n poxsan este makimikti̱ka̱n. 24 Yej ayą́' kinekis mamiki, yawi mikiti; e' yej mikis iga nej ne̱toka, nochipa onos nowa̱n. 25 ¿Itejas in ta̱ga' siga makipiá inochi yej ono' ipan inín ta̱jli, siga ima̱tika mamopolo o mamiki? 26 Siga agaj pi̱na̱wa iga ne̱toka iwą́n iga kipowa notájto̱l, ijkón no̱ nej yej iPiltzi̱n Ta̱ga', nipi̱na̱was iga yéj kua̱' niwi̱' nigoberna̱ro̱ki iwą́n iweyipode̱r noTaj, iwą́n a̱ngelejmej yej xojxo̱tatiwi̱tzej. 27 Nimitznojma-ijliáj iga sekin yej nij onokej ayą́' mikiskej este que makitaka̱n kén iga reina̱rowa Dios.

Kén iga Jesús se'pay nẹsi iga tạwiá

28 Kipiá' ken ocho días iga kipojtoya inọ́n, Jesús tejkaj ipan
sẹ tepẹ' orạdọto. Kiwịga' Pedro, Juan iwạ́n Jacobo. 29 Kuạ'
orạdojtoya, moxạygapata' iwạ́n itzótzol mokuepa' este ichkati' iwạ́n
mela'tạwij. 30 Iwạ́n nẹsikoj ọmẹn tajtạga' iga tạtapowakoj iwạ́n
Jesús, ikyapaprofẹtajmej Moisés iwạ́n Elías. 31 Íkuạ' kiyawalojtoyaj
weyi tạwịlkạn yej ipodẹrpa Dios. Iwạ́n kipojtoyaj kén iga yawi
kiknọchịwatij Jesús iwạ́n kén iga yawi mikiti en Jerusalén. 32 Malej
iga Pedro iwạ́n yej íwạn nemiáj pox kochisnekiáj, e' yejemẹn
akochkej iwạ́n kitakej itạwịlyo Jesús iwạ́n inọmej ọmẹn tajtạga'
yej onoyaj iwạ́n Jesús. 33 Kuạ' némiya yạyaj inọmej tajtạga' iga
kikajtẹ́waja Jesús, Pedro kijlij Jesús:

—Tamachtiạni, ¡pox yẹkti iga nonokej nigaj! Manikchịwakạn
ẹyi rạnchojtzitzịn, sẹ iga tej, sẹ iga Moisés iwạ́n sẹ iga Elías.

E' Pedro akimatiá tẹ kijtowạya. 34 Kuạ' inịno' kijtojtoya,
wạlaj sẹ mixti kitzakuakoj. Iwạ́n majmawikej discịpolojmej kuạ'
mixtzakuikej. 35 Iwạ́n wạlaj sẹ tájtọl ipan mixti, kijtoj:

—Inịnwa' nokta in noPiltzịn yej nikpoxchọkiliá; yéj xikakikạn.

36 Kuạ' tami' mokagui' tájtọl ipan mixti, Jesús isẹ́ltiya onoya. E'
yejemẹn ayạ́' tẹ kijtojkej iwạ́n ayagaj kipowilijkej yej kitakej.

Jesús kachitialtiá sẹ chokotzịn yej kipiá mạlespíritoj

37 Ipan se' día kuạ' temọtiwịtziayaj ipan tepẹ', komati gente
mịxnạnkej iwạmej. 38 Iwạ́n sẹ tạga' de yejemẹn tajtoj recio:

—Tamachtiạni, nimitztajtaniliá iga achi xikita inín nosẹlpiltzịn.
39 Sẹ mạlespíritoj kiyokakịtzkiá iwạ́n kitzajtzịltiá iwạ́n
kikuejkuekuechkaltiá iwạ́n chijchalposọntiá. Kipoxiknọchịwa
iwạ́n ayạ́' kikajtẹwasneki. 40 Nikijlíjkaja modisciịpolojmej iga
makikịxtilịkạn inín espíritu, e' ayạ́' welitiakej.

41 Jesús kijtoj:

—¡Mataj amejemẹn ayạ́' anmomela'confiạrojtokej nopan iwạ́n
ayạ́' anyẹ'nemij! ¿Este kẹ́mano' máj nia nonoti iwạ́n amejemẹn,
iwạ́n nia nimitzijyọwijtotij? Xikuajliga nijiga mopiltzịn.

42 Kuạ' chokotzịn kinạ'techojtiạya Jesús, mạlespíritoj kitájkal
este ipan tạjli iga kikuejkuekuechkaltij recio. E' Jesús kajajwa' inọ́n
mạlespíritoj iwạ́n kachitialtij inọ́n chokotzịn. Iwạ́n kimá' sej itaj.

43 Iwa̱n inewi gente san tajtachi̱xtikajkej iga kitakej iweyi poder
Dios.

Jesús kijtowa sej iga yawi mikiti

Mie̱j inewi moyo̱lmajtijtoyaj iga yej Jesús kichij, kijlij
idisci̱polojmej:
44 —Xikye̱'kakika̱n inín, iwa̱n amo xike̱lka̱waka̱n; nej yej iPiltzi̱n
Ta̱ga' yawij ne̱ka̱watij ipan ima̱' yej ne-ijiyaj.
45 E' yejeme̱n ayá' kentende̱rowa̱yaj yej kijlia̱yaj, iga ken
kua̱' i̱xtzaktoyaj iga aya makentende̱ro̱ka̱n, iwa̱n majmawiáj iga
kitajtaniáj Jesús iga te̱ kijto̱jneki ino̱mej tajto̱lmej.

¿A̱'yéj máj tayaka̱nto'?

46 Iwa̱n idisci̱polojmej pe̱wakej iga mosejse̱pan-ijliáj iga a̱'yéj a̱n
de yejeme̱n máj tayaka̱nto'. 47 E' Jesús kimati' te̱ kejla̱ntoyaj, kikui'
se̱ choochi̱n iwa̱n kiketza' ite̱noj, 48 iwa̱n kijlijkej:
—Yej ki-o̱mema̱wiá inín choochi̱n iga ne̱toka, nej neo̱mema̱wiá;
iwa̱n yej neo̱mema̱wiá nej, ki-o̱mema̱wiá no̱ yej ne̱ti̱tan. Iga yej
moali̱mpamati ken inín choochi̱n, inón yej máj importante.

Yej ayá' te̱ma̱lita, inón te̱pale̱wiá

49 Juan kijlij Jesús:
—Tamachtia̱ni, nikitakej se̱ ta̱ga' yej kite̱ne̱wiáyapa moto̱ka̱' iga
kiki̱xtia̱ya ma̱lespíritoj iwa̱n niktekimakakej iga amo makichi̱wa,
iga ayá' senemi towa̱n.
50 Jesús kijtoj;
—Amo xika̱walti̱ka̱n, iga yej ayá' te̱ma̱lita inón te̱pale̱wiá.

Jesús kajajwa Jacobo iwa̱n Juan

51 Kua̱' asitiaya iga Jesús tejkáwisya sej ipan cielo, kisenta̱lij
iya̱lmaj iga yawi Jerusalén. 52 Jesús kiti̱tan sekin iga maya̱ka̱n
ipan se̱ a̱ltepe̱' de Samaria[a] iga kite̱mo̱toj ka̱n ka̱wiskej. 53 E'
samarita̱nojmej ayá' kinekikej iga ompa maka̱wi Jesús iga kimatikej
iga nemi ya̱yaj Jerusalén. 54 Kua̱' kitakej inón, Santiago iwa̱n Juan
yej idisci̱polójmejpa Jesús, kijlijkej:

---

[a] **9:52** Xikita glosario “Samaria, Samaritanos”.

—NoTe̱ko, ¿ix tikneki maniktajtanili̱ka̱n Dios iga matemo ti'ti iga makipolo̱ka̱n yejeme̱n, ken kichij el profeta Elías?

55 Iwán Jesús kitachi̱lij iwán kajajwa' in ino̱mej:

—Amejeme̱n ayá' anki̱xmatij iyEspíritoj Dios yej mitznentiáj. 56 Nej yej iPiltzi̱n Ta̱ga' ayá' niwa̱laj nitapolo̱ko, niwa̱laj nitama̱nawi̱ko iga amo mapoliwilo.

Iwán yájkija ipan se' a̱ltepe̱'.

Yej kitokasnekij Jesús

57 Kua̱' nemi ya̱yaj ipan ojti, se̱ ta̱ga' kijlij Jesús:

—NoTe̱ko, nej nikneki manimitztokatinemi ka̱nsan tia.

58 Jesús kijtoj:

—Koyo̱mej kipiáj ixapoyomej ka̱n kochij, iwán to̱to̱mej kipiáj ixekemej, e' nej yej iPiltzi̱n Ta̱ga', anikpiá ka̱n achi manimokuajtetonti.

59 Jesús kijlij se':

—Xine̱toka.

E' yéj kijtoj:

—NoTe̱ko, maniao' achto manikto̱kati notaj.

60 Jesús kijtoj:

—Xika̱wili yej ken miktokej iga makito̱kaka̱n yej miktokej. Tej xaj, iwán xikpowa kén iga reina̱rowa Dios.

61 Se' kijlij:

—NoTe̱ko, nikneki manimitztoka, e' achto maniknawati̱ti yej onokej nocha̱n.

62 Jesús kijtoj:

—Yej nemi ara̱dowa iwán ta̱tachi̱xtiá itepotztajpa, ayá' kajasi iga matekipano iga Dios.

Jesús kiti̱tani setenta idisci̱polojmej

10 Iwán toTe̱ko kitapejpen se' setenta iwán kiti̱tan ojo̱me̱n iga maya̱ka̱n ipan nochi a̱ltepe̱mej iwán no̱ya̱n ka̱n yéj yawi pano̱ti. 2 Kijlijkej:

—Mela̱'wa' iga ono' mia' yej wel moconfia̱rowaj ipan nej, e' ayá' mia' yej kipowaj ye̱'noti̱ciaj. Yej aya kikakij, inómejwa' ken se̱ weyi mi̱jli yej némiya tayoksi. Inón iga xiktajtanili̱ka̱n yej iTe̱ko mi̱jli iga makiti̱tani tekipanowa̱nimej iga makitekítijya

yej ono' pan mijli.[a] 3 Amejemen xakan; nimitztitanij ken tikita
amborregojmej itzalan koyomej.[b] 4 Amo xikuigakan amomórral,
niga kan ankenaj amotomimej, niga se' amogakmej; iwán amo
ximokeketztiakan iga xitatapojtokan iwán agaj yej íwan anmasij
ipan ojti. 5 Kua' ankalakiskej ipan se kajli, achto ijkín xikijtokan:
"Xonokan tamelá." 6 Siga ompa ono' se yej kineki maono tamelá,
ipan yéj mochiwas inón yej ankijtowaj, e' siga ayá' kineki maono
tamelá, ayá' mochiwas ken ankijtowaj. 7 Xikawikan ipan inonsan
kajli, xikuakan iwán xikonikan yej mitzmakaj; pues yej tekipanowa
kajasi iga makixtawakan. Amo xikalaktinemikan ipan sesé kajli.

8 'Kua' amasiskej ipan se altepe' iwán mitzomemawiáj, xikuakan
yej mitzmakaskej; 9 xikachitialtikan yej wetitokej yej ompa onokej,
iwán xikijlikan: "Ayo' wejkatis iga reinaroj Dios ipan amejemen."
10 E' siga amasij ipan se altepe' iwán ayá' mitzomemawiáj, xakan
ipan callejmej, iwán xikijtokan: 11 "Este talpo' yej ono' ipan
amoaltepe' saliwi' ipan nokximej, niktzejtzelojkej iga manesi iga
ayá' anneye'itakej. E' xikmatikan iga ayo' wejkatis iga reinaroj Dios."
12 Nimitzijliáj iga kua' Dios tajuzgaroj, yej chantitokej ipan inón
altepe' máj kicastigaroskej que yej ichamej katka altepe' Sodoma.

Yej ayá' moyolpataj

13 '¡Lástima yej anchantitokej altepe' Corazín! ¡Lástima yej
anchantitokej altepe' Betsaida! Siga ipan altepe' Tiro iwán
Sidón mochijka milagrojmej yej amejemen ankitakej, desde
ikya kikajtejkaj iga kichiwaj yej ayekti, iwán monextiayaj iga
kajakiayaj itzotzolmej yej moakiá kua' mikilo, iga moknomatij iwán
motalíjkaja ipan nexti. 14 E' kua' Dios tajuzgaroj, amejemen máj
yawij mitzcastigarotij que yej chantitokej altepemej Tiro iwán Sidón.
15 Iwán amejemen yej amochan altepe' Capernaum, ¿ankijtowaj an
anyatij ipan cielo? ¡Yáwijwa' mitzakitij kan onokej yej miktokej![c]

16 Jesús kijlij sej idiscipolojmej:

—Yej amejemen mitzkakij, nekakij nej; iwán yej ayá'
mitztajtolkuij, nej ayá' netajtolkuij, iwán yej ayá' netajtolkuij, ayá'
kitajtolkuij yej netitan.

---

[a] **10:2** Kijtojneki iga makitajtanilikan Dios iga yéj makititani toknimej yej wel kipowaj ye'noticiaj nochi inimej gente. [b] **10:3** Koyomej, español: lobos. Inín kijtojneki iga yej kitokaj Cristo, ken borregojmej iwán yej kijiya Cristo, ken koyomej. [c] **10:15** El infierno.

Mokuepaj sej yej Jesús kititankej

17 Iwán inomej setenta yej yajkaj, yolpaktiwalkej, kijtojkej:
—AnnoTeko, este tzitzimimej kichiwaj ken niktekimakaj ipan
motoka'.
18 Jesús kijtoj:
—Kena, nej nikita' iga Tzitzimi' nemi wetzi ipan
cielo ken se teyo'. 19 Nej nimitzmakakej poder iga wel
xitaksakan ipan kowamej iwán ipan kolomej, iwán
iga wel xiktanilikan nochi amoenemigojmej, iga amo
mamitzchiwilikan nité. 20 E' amo xiyolpakikan iga malespiritojmej
mitzcredowaj, xiyolpakikan iga amotokamej ijkuilíjto'ya ipan
cielo.

Petz tePiltzin kimati a'yéj iTaj

21 Íkua' Jesús yolpagui' iga iyEspíritoj Dios kiyolchikaj, iwán
kijtoj:
—NoTaj yej tikchij cielo iwán tajli, nimitzweyimatiltiá iga
tiknextilij yej ayá' moweyimatij inón yej ayá' tiknextilij yej tamatij,
iga tej ijkón tikne'.
22 'NoTaj nema'ya inochi yej ono'. Ayagaj nemela'ixmati nej yej
iPiltzin Dios, iséltisan teTaj Dios nemela'ixmati. Iwán ayagaj no
kimela'ixmati teTaj; noséltisan nej yej iPiltzin, iwán inomej yej nej
nikneki iga makixmatikan.
23 Iwán kitachilij idiscipolojmej, kijlij:
—Pakiskej yej makitakan yej ankitztokej; 24 iga
nimitzijliáj iga mia' profetajmej iwán reyejmej kitasnekiáj
inín yej ankitztokej, iwán ayá' kitakej; kinekiáj
makikakikan inín yej amejemen nemi ankikakij, iwán ayá'
kikakikej.

Se̱ samaritano yej te-ijikni̱n

25 Iwa̱n se̱ yej tamachtiá ipan iley Moisés, moketza' iga tajtoj iga
san kinekiá makita te̱ kijto̱j Jesús iwa̱n kitajtan:
—Tamachtia̱ni, ¿té̱ nikchi̱was iga wel manono nochipa iwa̱n
Dios?
26 Jesús kijtoj:
—¿Té̱ ijkuilijto' ipan la ley? ¿Kén tikentende̱rowa?
27 Iwa̱n yej tamachtiá ipan la ley, kijtoj:
—“Xikcho̱kili moTe̱ko Dios iga inewi moa̱lmaj, iwa̱n iga inochi
moespí̱ritoj iwa̱n iga inewi motájpal iwa̱n yéj nochipa xikejla̱nto,
iwa̱n xikcho̱kili mokni̱n kensan tej timocho̱kiliá.”
28 Jesús kijtoj:
—Ómpaya ken tikijtoj. Siga ino̱n tikchi̱was, nochipa tonos iwa̱n
Dios.
29 E' ino̱n yej tamachtiá ipan la ley moweyimatiá iyi̱xtaj yej
ompa onoyaj, iwa̱n kitajtan Jesús:
—¿A̱'yejtaj in nokni̱n?
30 Jesús kijtoj:
—Se̱ ta̱ga' ki̱sa' Jerusalén iga yawi Jericó. Iwa̱n ipan ojti
kitachtekijkej, este itzótzol kikui̱lijkej, kimagakej, iwa̱n este
kitapolo̱ltijkej iwa̱n ompa kikajtejkej. 31 E' kémpasan ipan ino̱n ojti

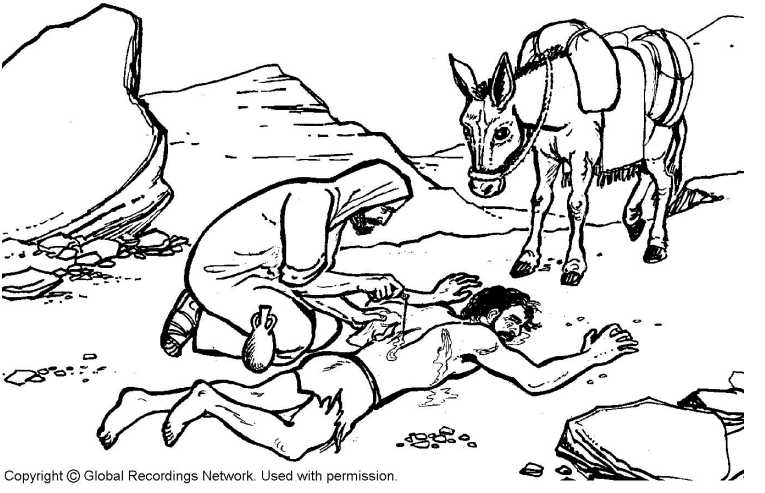
Copyright © Global Recordings Network. Used with permission.

10:25-37

panǫtiaya sę sacerdote; e' san kitachįlij iwą́n san kipatilij. 32 Sę levita[a] yej tekipanowa ipan weyitiǫpan nǫ ompa asi', kitachįlij iwą́n nǫ san kipatilij. 33 E' sę tąga' yej chąntito' Samaria[b] nemi yąya ipan inǫnsan ojti, kuą' kita', kiknęlij. 34 Iwą́n kiną'techoj iwą́n kipajtilij kąn kimagakej. Kitąlilij aceite iwą́n vino, iwą́n kilpilij iga tzótzol. Kitejkawįltij ipan ibųrroj iwą́n kiwiga' ipan sę kajli iwą́n ompa kicuidąrojtoya. 35 Ipan se'ya día kuą' yáwiya, kikįxtij tomįn yej valęrowa kę' sę kitąniá ǫme día iwą́n kimá' itęko kajli, iwą́n kijlij: "Xinęcuidąrowili inín tąga', iwą́n siga máj tigastąroj, nimitzkuepilįj kuą' nimokuepas."

36 Jesús kijtoj:

—De inįmej ęyi tąga', ¿a' mochij iyiknįn inón tąga' yej kitachtekijkej?

37 Yej tamachtiá ipan la ley kijtoj:

—Yej kiknęlij.

Iwą́n Jesús kijtoj:

—Xaj iwą́n ijkǫnsan nǫ xikchí tej.

Jesús ono' chąn Marta iwą́n María

38 Jesús ojkui' sej iwą́n asi' ipan sę ąltepętzįn ompa kąn sę siwą' yej itǫką' Marta ki-ǫmemąwij ichąn. 39 Marta kipiaya sę isiwa-iknįn yej itǫką' María, iwą́n motąlij iyikxitęnoj Jesús iga makikaki yej yéj kijtojtoya. 40 E' Marta, kiyǫltilą́ntoya iga kichįwa mia' itekipánǫl, kiną'techoj Jesús iwą́n kijlij:

—NoTęko, ¿ix ayą́' tikita iga nosiwa-iknįn nęsenkokąwiliá notekipánǫl? Xikijli iga manępalęwi.

41 Jesús kijtoj:

—Marta, Marta, mitzyǫltilą́nto' iwą́n poxsan mitzyǫlmiktiá kuajkuantas. 42 E' sęsan yej máj yękti. María kitapejpen yej yękti iwą́n ayagaj yawi kikąwaltįti.

Jesús kinęxtiliá idiscįpolojmej ken iga matajtǫkąn wąn Dios

11 Sę día Jesús orądojtoya ipan sę lugar iwą́n kuą' tami' orądoj sę idiscípoloj kitajtan:

—NoTęko, xinęnęxtilįkąn ken iga mani-ǫrądǫkąn, ijkǫ́n ken Juan kinęxtilij nǫ idiscįpolojmej.

---

[a] **10:32** Xikita glosario "Levita". [b] **10:33** Xikita glosario "Samaria, Samaritanos".

2 Jesús kijtoj:
—Kuą' antajtowaj wąn Dios, xikijtǫkąn:
NoTaj yej tono' ipan cielo,
nochi makiweyimatįlti motǫką'.
Xirreinąrǫ́kiya.
Mamochįwa ken tej tikneki ipan tąjli, ijkǫ́n ken mochijto' ipan cielo.
3 Notakualmej yej nochipa niknekij, xinęmakakąn ąman.
4 Xineęlkąwilįkąn yej nikchijkej yej ayękti, ijkǫ́n ken nejemej nǫ nikęlkąwiliáj yej nęchįwilijkej yej ayękti.
Xinępalęwįkąn iga amo manikchįwasnekikąn yej ayękti; amo xinęsemakakąn kuą' Tzitzimi' nęchįwaltijnekij yej ayękti.
5 Iwą́n nǫ kijlijkej:
—Siga sę de amejemęn makipiá sę amigo iwą́n tajkoyówal makijlįti: “Amigo, achi manimitztajtanili ęyi mopąn 6 iga sę noamįgoj ásigo', wąlaj wejka iwą́n anikpiá tę nikualtiá.” 7 Iwą́n yej ono' kalijti', makijto: “Amo xinękuejkuesǫki, nikaltzákto'ya, niwejwetztókeja iwą́n nopilowąntzitzįn. Awel nimoketza, awel nimitzmaka nitę́.” 8 Nimitzijliáj iga ayą́' yawi moketzati iga san iyamįgoj, sino que iga nemi kiteki'tajtaniliá iwą́n yawi kimakati inewi yej kipolowa. 9 Inǫ́n iga nimitzijliáj: Xiktajtanikąn, iwą́n Dios yawi mitzmakatij, xiktęmǫkąn iwą́n ankasiskej, xikaltzotzonakąn iwą́n mitzkaltapowilįskej. 10 Iga yej kitajtani, kimakaj; iwą́n yej kitęmowa, kasi; iwą́n yej kaltzotzona, kikaltapowiliáj.
11 ’¿Ix wel sę de amejemęn antętajmej kimakas ipiltzįn sę te'ti kuą' kitajtaniliá tákual? ¿O kuą' kitajtaniliá tǫpoj, kimakas sę kową'? 12 ¿O kuą' kitajtaniliá pioteksis, ix kimakas sę kǫlǫ'? 13 Siga amejemej yej ankichįwaj yej ayękti, wel ankimakaj yej yękti amopilowąn, ¡amoTaj yej ono' ajko ipan cielo, mąjya sej kimakas iyEspíritǫ Santo ą'san kitajtanilįj!

Kipantiáj Jesús iga kipiá ipodęr Tzitzimi'

14 Jesús kikįxtijtoya mąlespíritoj ipan sę tąga' iga inǫ́n mąlespíritoj kinǫnojtilijtoya. Kuą' kįsa' mąlespíritoj, nǫnoj welja tajtoj. Kuą' inǫ́n kitakej yej ompa onoyaj, san tajtachįxtikajkej. 15 E' sekin kijtojkej:

—Tzitzimi'[a] yej ijéfejpa malespiritojmej, kimá' poder inín taga' iga kikixtiá malespiritojmej.

16 Sekin iga makimawetziltikan Jesús, kitajtaniliayaj iga makichiwa tejté yej manesi iga wi' ipan cielo. 17 E' Jesús kimatitoyay te kejlantoyaj in inomej, iwán kijlijkej:

—Siga se país mochiwa ome grupo iga mosepankuejkuesowaj, inón país políwiya. Iwán siga se familia mosepankuejkuesowaj, akawis ni agaj. 18 Ijkón no Tzitzimi' siga iséltisan mokixtiá, ¿kén yawi kipiati ipoder? Inín nikijtowa iga amejemen ankijtowaj iga nej nikixtiá malespíritoj ipan ipoder Tzitzimi'.[b] 19 E' siga annepantiáj iga nej nikixtiá malespíritoj ipan ipoder Tzitzimi', in yej mitztokaj, ¿ix iga ipoder Tzitzimi' kikixtiáj malespíritoj? Yejémejsan monextiáj iga ayéj ijkón ken anne-ijliáj. 20 Nej nikixtiá malespíritoj iga ipoder Dios, inón kijtojneki iga ási'ya tiempo iga Dios marreinaro ipan amejemen.

21 'Kua' se taga' yej pox tajpalej kipiá yej iga momanawiá, ayagaj wel kitachtekiá ichan. 22 E' siga wi' se' yej máj tajpalej iwán kitaniliá, kikuiliá inewi yej iga momanawiá yej ípan moconfiarowaya iwán kichtekiliáj inewi yej kipiá.

23 'Yej ayá' kiye'ita yej nikchiwa, inonwa' ne-ijiya; yej ayá' nepalewiá; inonwa' tapojpolowa.

Mokuepa sej malespíritoj ipan taga'

24 Jesús no kijtoj:

—Kua' se malespíritoj kisa ipan se taga', nentinemi ipan wá'tal iga kitemojtinemi kan makalaki; iwán siga ayá' kasi, kijtowa: "Nia sej nimokuepati nochan, kan nikisa'." 25 Kua' mokuepa kasi inón taga' ken se kajli yej tajtachpantolo' iwán tayejye'talijtolo'. 26 Iwán yawi kikuiti se' siete mal espíritu yej majya sej que yéj, iwán inochin mochantiáj ipan inón taga', iwán inón taga' kichiwas majya sej yej ayekti que achto.

Mela'yolpakilis

27 Miej tatapojtóyao' Jesús, se siwa' tajtojté' recio, kijtoj:

—¡Mayolpakto inón siwa' yej mitzonoltij iwán mitziskaltij!

---

[a] **11:15** Ipan griego nij kijtowa Beelzebú yej kijtojneki Satanás.

[b] **11:18** Ipan griego nij kijtowa Beelzebú yej kijtojneki Satanás.

28 Jesús kijtoj:
—¡Máj mayolpakikan yej kikakij itájtol Dios iwán yej kichiwaj ken kijtowa!

Jesús tatapowa de Jonás

29 Máj ajasitiayaj kan onoya Jesús iwán pewa' iga kijtoj:
—Inimej gente pox malojmej iga kinekij manikchiwa yej ayi'pa mo-ita, e' ayá' nia niknextilitij nité, petz yej Dios kichiwilij Jonás.[a]
30 Ijkón ken yej chantitoyaj Nínive kitakej ipoder Dios ipan Jonás, ijkón no yej ámampa onokej kitaskej ipoder Dios ipan nej yej iPiltzin Taga'. 31 Kua' Dios tajuzgaroj, moketzas no la reina yej mandaroj ipan tajli de Sabá iga mitzjuzgaroskej, iwán kijtoj iga ayompa ankichijkej. Inón reina wejka nejnen iga makikaki yej kimati rey Salomón;[b] iwán nej majya sej que Salomón. 32 Kua' Dios tajuzgaroj, yej ichamej weyi-altepe' Nínive, moketzaskej iga mitzjuzgaroskej, iwán kijtoskej iga ankichijkej yej ayekti; iga yej chantitokej Nínive, kua' Jonás kipowa' itájtol Dios, kikajtejkej iga kichiwayaj yej ayekti; iwán nej majya sej que Jonás.

Lámpara yej topan ono'

33 'Ayagaj kixotaltiá icándil iwán makiyana, niga kitaliá itampa cajon, sino que kitaliá ajko iga yej kalakiskej matachakan. 34 Moyix ken tikita se cándil yej mitztawiá; siga moyix yekti, mitztawijtos. E' siga ayekti, tonos ken kua' takomichkan. 35 Ximocuidaro iga inón ti'ti yej tikpiá amo masewi. 36 E' siga monoyan mitztawijto' inón ti'ti, ayá' tonos ken takomichkan, noyan titachás, ken kua' se cándil mitztawijtos.

Jesús kajajwa fariseojmej iwán yej tamachtiáj ipan la ley

37 Kua' tami' tajtoj Jesús, se fariseo kijlij iga matakuati ichan. Jesús yajki, kala' ichan iwán kíxnanya mesa. 38 Iwán fariseo ayá' kiye'ita' iga Jesús ayá' achto momapá' ken kitekichiwaj kua' takuaj.
39 E' toTeko kijlij:
—Amejemen fariseojmej kenkua' ankipajpakaj plato iwán posillo fuerájbapa, e' amejemen ipan amoalmajmej ankejlantokej iga antachtekij iwán ankichiwasnekij yej ayekti. 40 ¡Ampachtolmej!

---

[a] **11:29** Mt 12:40 [b] **11:31** 1 R 10:1-13

¿Ix ayá' ankimatij iga yej kichij fuerájbapa kichij no yej ta-ijtikpa?
41 Nimitzijliáj iga achi xikmakakan ken tejté yej ankipiáj, inomej
yej ayá' motapialiáj iwán ijkón anye'onoskej iyixtaj Dios.
42 '¡Anlastimajmej fariseojmej!, iga ankapartarowiliáj Dios diez
por ciento de hierba buena, de chichi'kuaxiwi' iwán de inewi
kuaxiwimej yej mókuapa. E' ayá' ankichiwaj ken Dios kineki iwán
ayá' ankinekij Dios. Ininwa' in yej yekti iga xikchiwakan iwán amo
xikelkawakan iga xikyokatikan yej itátkipa Dios.
43 '¡Anlastimajmej fariseojmej!, iga kan takualo anmotalijnekij
ipan ye'asientoj kan motaliáj yej máj tayakantokej yej onokej
tiopan, iwán ankinekij iga nochi mamitzsaludarokan tajkoaltepe'.
44 '¡Anlastimajmej yej antamachtiáj ipan la ley iwán
anfariseojmej, anmopajpantiáj iga anye'nemij!, ken tikita
an-animajxapomej yej anesi, yej kipapatiliá la gente iwán akitaj.
45 Iwán se yej tamachtiá ipan la ley, kijtoj:
—Tamachtiani, iga inón tikijtoj, annepopowaj no nejemen.
46 E' Jesús kijtoj:
—¡Anlastimajmej, yej antamachtiáj ipan la ley!, iga
ankitekimakaj amogentej makichiwakan yej ayagaj wel kichiwa. E'
amejemen niga achi ankipalewiáj.
47 '¡Anlastimajmej!, yej ankichiwiliáj ikalyotzitzin kan toktokej
profetajmej yej kimijmiktijkej amotajwan. 48 Iga ijkón ankichiwaj,
ankiye'itaj yej kichijkej amotajwan. Yejemen kimijmiktijkej iwán
amejemen ankichiwiliáj ikalmej kan toktokej.
49 'Inón iga Dios yej nochi kimati kijtoj: "Nia nimitztitanilitij
profetajmej iwán notatitanimej, sekin de yejemej anyawij
ankimiktitij iwán sekin anyawij ankitalochtitij." 50 E' Dios yawi
kiculparoti la gente de inampa de inón i-esyomej inewi profetajmej
yej kimijmiktijkej este iga kua' pewa' inín tajli. 51 Pewa' este iga
kimiktijkej Abel iwán este iga kimiktijkej Zacarías, yej kimiktijkej
iyixtaj weyitiopan, itenoj altar. Inán nimitzijliáj iga Dios yawi
kicastigaroti la gente yej inán onokej iga mikikej profetajmej.
52 '¡Anlastimajmej yej antamachtiáj ipan la ley!, iga ankitzakuaj
itájtol Dios, amejemen ayá' ankixmatij Dios iwán ankitzakuiliáj yej
kixmatisnekij.
53 Kua' Jesús tami' kijtoj inín, yej tamachtiáj ipan la ley iwán
fariseojmej pewa' iga kuejkuesiwikej iwán kitajtajtankej poxsan

Jesús; 54 kimela'tẹmowiliạyaj kạnsan makijto sẹ tájtọl iga wel
makimạwetzịltịkạn.

Jesús tanọnọtza

12 Iwạ́n monechkojkej miles de gente este motọtopẹwayaj.
Iwạ́n Jesús achto pẹwa' kijlij idisci̱polojmej:
—Ta' xikakikạn: amo xikchi̱wakạn ken kitekichi̱waj fariseojmej,
iga yejemej nẹ́siki' yẹ'nemij, siẹmpa ayạ́'. 2 Ateyi nisẹ́ yej
mochi̱wa ichtákasan yej ayạ́' mamomati, iwạ́n ateyi nisẹ́ yej
i̱yạnto' yej amo mamomati. 3 Nimitzijliáj iga inewi yej ankijtowaj
kạn takomichkạn, yawi mokakiti kạn tachalpan iwạ́n siga
amo-ichtakatạtapọwiáj ankaltzaktókejpa, yawi motzajtzitipowati
kạn nọyạn mokaki.

Jesús kijtowa iga Dios mamomajmawili

4 'Noknị̱wạn, nimitzijliáj iga amo xikmajmawili̱kạn yej
tamiktiáj, e' máj máj awel tẹ kichi̱waj. 5 E' nia nimitzijli̱tij ạ'yéj
xikmajmawili̱kạn; xikmajmawili̱kạn Dios yej wel mitzmiktiáj iwạ́n
wel mitzmọtaj kạn tawewelkato', inọnwa' in yej xikmajmawili̱kạn.
6 'Ankimatij iga monamaka cinco tọtọtzitzi̱n iga ọme tomi̱ntzitzi̱n,
e' Dios ayạ́' kẹlkạwa nisẹ́ de inón. 7 Dios kimati kẹ' amotzonkalmej
ankipiáj ipan amotzontekon. Amo ximajmawikạn, amejemej máj
anvalẹrowaj que mia' tọtọtzitzi̱n.

Amo xipi̱nạwa iga tikijtowa iga tiktoka Jesús

8 'Nimitzijliáj iga inewi yej kinojma-ijtowa iyi̱xtaj la gente iga
nẹtoka, nej yej iPiltzi̱n Tạga', nọ nia nikijtọti iyi̱xtaj iyạngelejmej
Dios iga nẹtoka. 9 E' yej makijto iyi̱xtaj la gente iga ayạ́' nẹtoka, nọ
nia nikijtọti iyi̱xtaj iyạngelejmej Dios iga ayạ́' nẹtoka.
10 'Siga agaj makijto yej ayẹkti iga iPiltzi̱n Tạga', Dios weljo'
kẹlkạwili̱j yej kijtoj, e' yej mamạltajto iga iyEspí̱ritoj Dios, inón
Dios ayo' kẹlkạwili̱j.
11 'Kuạ' mitzwi̱gaskej tiọpan o iyi̱xtaj juẹzmej o iyi̱xtaj yej
mandạrowaj; amo xitayọkoyakạn iga ayạ́' ankimatij tẹ anyawij
ankijtọtij. 12 IyEspí̱ritoj Dios yawi mitznẹxtili̱tij tẹ anyawij
ankijtọtij.

Amo ximoconfiaro ipan tomin

13 Se toknin itzalan gente kijlij Jesús:
—Tamachtiani, xikijli noknin iga manemaka achi yej nekawilijkej notajmej.
14 E' Jesús kijlij:
—Ej, ¿a'yéj netalij iga juez iga manimitzmajmakakan yej amotatki?
15 Kijtoj no:
—Ximocuidarokan, amo xikpoxpiasnekikan tejté yej awel ankipiáj. Se taga' awel ye'ono iga san makipiá komati yej pox patiyoj.
16 Iwán kipowilijkej se kan wel mixkuitilo:
—Onoya se taga' yej poxsan motapialiaya iwán pox mochiwaya yej kitokaya pan ímil, iwán pox mochiwaya yej kitokaya. 17 Inón taga' ijkín kijtowaya ipan iyalmaj: "¿Té inán nia nikchiwati? Ayá' nikpiá kan nikana yej nikixtij ipan nómil." 18 Iwán kijtoj: "Nikmátiya te nia nikchiwati, nia nikxijxitinati kan nikana nocosechaj iga manikchiwa yej máj wejweyi, iwán ompa nia nikanati inewi nocosechaj, iwán inewi yej nikpiá. 19 Iwán nia nikijliti noalmaj: Noalmaj, paréj timotaenilijto' iga mia' año; ximosewi, xitakua, xi-ati, xipaki." 20 E' Dios kijlij: "Taga' yej ken atitajlanto', ininsan yówal tia timikiti, iwán yej tikanto', ¿a'yéj tikawilij?" 21 Ijkón mochiwa se yej kinejnechkowa itomin iga yéjsan; e' iyixtaj Dios ayá' kipiá nité.

Dios ki-omemawiá ipilowan

22 Jesús kijlij idiscipolojmej:
—Nimitzijliáj iga amo xikyokoyakan té anyawij ankikuatij iga wel xonokan, niga xikyokoyakan amotzotzolmej yej anyawij ankakitij. 23 Tejemej máj tivalerowaj que tákual iwán tocuerpoj máj sej que tzótzol. 24 Ta' xikitakan totomej ayá' milchiwaj iwán niga tapixkaj iwán akipiáj kajli kan kanaj yej kipixkaj, iwán Dios kitamakaj. ¡Puej amejemen máj anvalerowaj que totomej! 25 ¿Iwán a' de amejemej iga san matayokoya iga chapati', wel weyás se' alín? 26 Siga awel ankichiwaj inín yej alín, ¿te iga anmoyolmiktiáj ipan sewo'?

27 ’Ta' xikitakan ken iga weyáj xochimej, ayá' tekipanowaj
iwán niga tajtzomaj. E' nimitzijliáj niga el rey Salomón malej
iga moyet'taajakiaya; ayá' kaxilij ken inomej xochimej yej
mojmonsajtikej. 28 Iwán siga Dios ijkón kimonsajchiwa kuaxiwiyoj
yej aman ono' ipan akawalyoj iwán mosta tatas ipan ti't'ti, ¿kén iga
ayá' mitztzotzolyotiskej, amejemen yej alín anmoconfiarowaj ipan
Dios? 29 Amejemen amo xitayokoyakan iga ayo' te ankikuaskej o
té anyawij ankonitij. 30 Yej ayá' kixmatij iyojwi Dios, tayokoyaj
iga nochi inín, e' amoTaj yej ono' ajko kimátiya te mitzpolowaj
amochan. 31 E' ximotemakakan iga Dios marreinaro ipan amejemen,
iwán nochi inimej yej mitzpolowaj anyawij ankipiatij.

Amo xikpoxneki tomin

32 Jesús kijtoj:

—Amo ximajmawikan, amejemen yej ken amborregojmej yej
ayá' ankomatimej, e' toTaj kineki iga íwan xisenmandarokan.
33 Xiknamakakan yej ankipiáj iwán xikmakakan yej akipiáj. Ijkón
ken ankenaj amotomin ipan yej ayí' tamis, iwán ipan cielo ken
ankipiáj amotomin yej ayi'pa tami, kan ayagaj tachteki, iwán kan
wechi ayá' taxixitina. 34 Kan ono' yej mitzyoltilana ompa nochipa
tikejlantos.

Matikchixtokan toTeko iga wi'ya

Jesús kijtoj:

35 —Xinechixtokan iga niwi', xitaajakijtókanya iwán maxotátoya
amomechomej. 36 Xonokan ken inón tekipanowanimej yej
kichixtokej itekomej iga maasi, iga yajki kan monamiktilo,
iga kua' asis, kikaltapowiliskej kua' kaltzotzonas. 37 Paktokej
tekipanowanimej iga kua' asis iteko makasikij isatokej;
nimitznojma-ijliáj iga iteko yawi kixnantitij ipan mesa iwán yéjsan
imatika kitalij tákual. 38 Paktokej yejemej siga kasitij isatokej,
malej iga asis tajkoyówal o kua' isájpasan. 39 Iwán inín xikmatikan,
siga se iteko kajli kimatiá katka keman yawi asiti yej tachteki,
ayá' mokochkuilij iwán ayá' motemakas iga makikaltapokan iga
makitachtekikan. 40 Inón iga amejemen xisatokan iga xinechixtokan;
nej yej iPiltzin Taga' niwi' kua' ayá' ankimatitokej.

Omen tekipanowani, se yej pox tacredowa iwán se yej ayá'

41 Pedro kitajtan:
—NoTeko, ¿ix tikpowa' inín iga manimixkuitikan nejémejsan o
iga inochi?
42 Kijtoj toTeko:
—¿A'yéj onos ken inón ye'tekipanowani yej nochipa
kichiwa ken kijliá iteko, yej kitaliá iga makimandaro sekin
itekipanowanimej ipan ichan iga matatamaka kua' takualo?
43 Pakto' inón tekipanowani iga kua' asis iteko makasiki kichijto'
ken kitekimakakej. 44 Nimitzijliáj iga inón tekipanowani yawij
kitalitij iga makimandaro inochi yej itátkipa iteko. 45 E' siga inón
tekipanowani makijto ipan iyalmaj: “Noteko wejkáwaso' iga asis”,
iwán pewas iga kiknochiwas sekin tekipanowanimej, tajtaga' iwán
siwatkej. Iwán pewas iga takua iwán ati este tawana. 46 Yawi
asiti iteko inón tekipanowani kua' ayá' kichixto', iwán kua' ayá'
kimatito', iwán yawi kicastigaroti, kititanis kansan yawij yej ayá'
tacredowaj.
47 ’Tekipanowani yej kimajmati te kineki iteko iwán ayá'
kejlamikis iga makichiwa, yawij kimagatij poxsan. 48 E' yej ayá'
kimatito' iga kichiwa yej kajasi iga makicastigarokan, inón
ayá' poxsan yawij kimagatij. Siga agaj Dios kimaka komati, no
kitajtanilij komati; siga agaj Dios poxsan kipialiá confianza, poxsan
maye'nemi.

Itechko Jesús iga moyojyokatilo

49 ’Nej niwalaj niktikuiltiko ti'ti ipan inín tajli, ¡iwán nejwa'
niknekiá iga mawewelóntoya! 50 Nia nipanoti ken ipan se bautismo
iga yawij nepoxiknochiwatij, ¡poxsan nimoyolmiktijto' malej ga
aya asi inón día iga mamochiwa! 51 ¿Ankijtowaj an niwalaj iga
xonokan tamelá ipan inín tajli? Nimitzijliáj iga ayá'; niwalaj
iga ximoyojyokatikan. 52 Desde inán, cinco ipan se kajli yawij
yojyokatitotij, eyi kijiyaskej yej omemej, iwán omen kijiyaskej eyi.
53 Tetaj yawi kijiyati ipiltzin iwán tepiltzin yawi kijiyati itaj; teye'
yawi kijiyati isiwapiltzin, isiwapiltzin yawi kijiyati iye'; mónanti
yawi kijiyati isiwamon iwán siwamon yawi kijiyati imonan.

Ayą' kitaj yej Dios nemi kichįwa

54 Jesús kijlij nǫ la gente:
—Kuą' ankitaj moketza mixti ikalakiyąn tǫnatį', ankijtowaj iga yawi wįtzeti tiawą', iwą́n ijkǫ́n mochįwa. 55 Iwą́n kuą' tejkawi ejeka', ankijtowaj iga yawi tadotǫnitiati, iwą́n ijkǫ́n mochįwa. 56 ¡Amejemęn antakajkayąwaj iga ankitokaj Dios! Amejemej ankimatij yej kijtǫjneki mixti iwą́n yej mochįwas ipan tąjli, ¿iwą́n te íga awel ankentendęrowaj yej nejpa nemi nikchįwa yej Dios nemi mitznęxtiliáj?

Ximoyǫltąlįkąn iwą́n yej anmo-ijiyaj

57 '¿Te iga ayą́' amogą́najsan anmo-ijliáj iga ankichijtokej yej ayękti? 58 Siga agaj mitzdemandąrowa iwą́n mitzwįga kąn mandąrǫlo, ximoyǫltąlíkąnsan ipan ojti. Porque siga mitzwįga iyįxtaj juez, juez kitekimakas policiyajmej iga mitzakįskej kuákalko. 59 Nimitzijliá iga atikįsas ompa este que xikixtąwa inewi kę' mitztajtaniliáj.

Ximoyǫlpatakąn o anyawij ampoliwitij

13 Íkuą'san wąlkej sekin iwą́n kitątapǫwijkej Jesús iga Pilato kimijmiktij sekin tajtąga' de Galilea kuą' onoyaj tiǫpan, iwą́n inǫmej iyesyomej kisenętilij iwą́n iyesyo yǫlkąmej yej kimakayaj iga iyofrędaj Dios. 2 Iwą́n Jesús kijtoj:
—¿Ankijtowaj amejemęn iga ijkǫ́n kichįwilijkej inǫmej de Galilea iga mą́j kichijkej yej ayękti que sekin galileos? 3 Nimitzijliáj iga ayą́'; siga ayą́' anmoyǫlpataj, amonochįn anyawij ampoliwitij nǫ. 4 ¿O amejemęn ankijtowaj iga inǫmej dieciocho yej mikikej kuą' torre de Siloé wetzi' iwą́n kitepachojkej, mą́j kichijkej yej ayękti que sekin yej chąntitokej Jerusalén? 5 Nimitzijliáj iga ayą́'; siga ayą́' anmoyǫlpataj, amonochįn anyawij ampoliwitij nǫ.

Higuęrajkuawi' yej ayą́' tąki

6 Jesús kijtoj inín iga mamįxkuįtilo:
—Sę tąga' kipiaya sę higuęrajkuawi'[a] yej ixwatoya ipan ítąl, iwą́n yajki kitato siga ayą́' tąkto'; e' ayą́' kasilij nitę́. 7 Kijlij yej

[a] **13:6** Xikita glosario "Higo".

kicuidarowa tajli: “Kipiaya eyi xiwi' iga niktekitemoliki itakilka inín higuerajkuawi' iwán ayí' nikasiliá. Xiktzontékiya; ¿te iga yawi talpolojtoti, ayéj iga taki?” 8 Inón yej kicuidarowaya tajli kijtoj: “Patrón, achó' xikajtewa inín xiwi'; manikaxaníli-o' tajli iwán nia niktalilíti abono. 9 Ijkón sí, anka tákisya; e' siga ayá' takis, xiktzontekiy.”

Jesús kachitialtiá se siwa' ipan día kua' mosewilo

10 Jesús tamachtijtoya tiopan ipan se día kua' mosewilo 11 iwán ompa onoya se siwa' yej kipiaya dieciocho año iga wetito'. Se malespíritoj kitepo'wijkolojtoya iwán ni alín awel kimelawaya itepo'. 12 Kua' Jesús kita', kinotza' iwán kijlij:

—Ti-achitia'ya.

13 Iwán kitalilij imamej ipan inón siwa' iwán íkua'san tepo'melawaya' iwán pewa' kiweyimatiltij Dios. 14 E' yej mandarowa tiopan kuejkuesiwi' iga Jesús taachitialtij ipan día kua' mosewilo, kijlij yej ompa onoyaj:

—Ono' seis día iga tekipanolo. Ipan inomej día xiwitzekan, ximoachitialtikij, ayéj ipan día kua' mosewilo.

15 Iwán toTeko kijtoj:

—Amejemen antakajkayawaj iga ankitokaj Dios, ¿ix ayá' ankixitomaj amotoroj o amobúrroj ipan día kua' mosewilo iga anyawij ankamakatij? 16 Iwán inín siwa' ipiltzin ipilówampa Abraham. Iwán Tzitzimi' kenkua' kilpitoya iga kokolis dieciocho año, ¿ix ayá' katka mamoxitoma malej iga ipan día kua' mosewilo?

17 Kua' Jesús tami' inín kijtoj, nochi yej ta-ijiyayaj mopinajtijkej. E' nochi pakiáj kua' kitayaj iga Jesús kichiwaya yej ayi'pa mo-ita.

Íyol mostaza

18 Jesús kijtoj:

—¿Kén wel nimitzijliskej iga reinarowa Dios?, ¿iwán té wel nikmachotij? 19 Nikmachotiá iwán se íyol mostaza yej kitoka se taga' ipan ítal, ixwa iwán weyá este que mochiwa weyikuawi', iwán totomej moxeketiáj ipan imajma'.

Levadura yej kiposa̱wayaltiá itixyo pa̱n

20 Kijtoj no̱ Jesús:
—¿Iga te̱ íwa̱n wel nikmacho̱tiá ken iga Dios reina̱rowa?
21 Nikmacho̱tiá iwán levadura[a] yej se̱ siwa̱' ka̱xakualowa iwán komati harina, iwán moposa̱wa inewi tixti.

Se̱ kajli yej tzo̱lti' ikalte̱nyo

22 Kua̱' Jesús nemi ya̱ya Jerusalén, pano̱tia̱ya ipan a̱ltepe̱mej iwán ipan a̱ltepe̱tzitzi̱n iga tamachtijtia̱ya. 23 Iwán a̱'pa kijtoj:
—NoTe̱ko, ¿ix ayá' ke̱' yej moma̱nawiáj?
Jesús kijtoj:
24 —Xiteki'kalakika̱n ipan kalte̱n yej tzo̱lti', nimitzijliáj iga mia' kalakisnekiskej iwán ayá' welitiaskej. 25 Kua̱' ite̱ko kajli mokétzasya iwán kitzákuasya kalte̱n, amejemej yej amonokej fuera ankaltzotzonaskej iwán ankijto̱skej: “Noków, noków, achi xine̱kaltapo̱ka̱n.” E' yéj mitzijli̱skej: “Ayá' nimitzi̱xmatij.” 26 Iwán ankijto̱skej: “Tisentakuajkej iwán tisen-a̱tikej, iwán anne̱machtijkej ipan noca̱llejmej.” 27 E' yéj mitzijli̱skej: “Nimitzijlíjkeja iga ayá' nimitzi̱xmatij. Xicholo̱ka̱n note̱noj, amonochi̱n yej ankichi̱waj yej aye̱kti.” 28 Ankitaskej Abraham, Isaac, Jacob iwán inewi profe̱tajmej yej onokej ka̱n reina̱rowa Dios, mie̱j amejeme̱n amonoskej fuera, anyawij ancho̱katij iwán antangueguetzekaskej.
29 Wi̱tzelo̱j del nórtejpa iwán del sur iwán ka̱n iki̱sáya̱mpa to̱nati' iwán ikalakíya̱mpa iga mamota̱li̱ka̱n iga matakua̱ka̱n ka̱n reina̱rowa Dios. 30 Yej inán onokej tatepotztaj yawij tayaka̱ntotij, iwán yej inán tayaka̱ntokej yawij ka̱witij tatepotztaj.

Jesús cho̱ka iga Jerusalén

31 Íkua̱'san asikej sekin fariseojmej iwán kijlijkej:
—Xikísaya nigaj iwán xaja iga Herodes mitzmikti̱jneki.
32 E' yéj kijtoj:
—Xa̱ka̱n iwán xikijli̱ka̱n inón koyo̱'[b] yej takajkaya̱wa: “Iga a̱man iwán mo̱sta nia nikijki̱xti̱ti ma̱lespi̱ritojmej iwán nia nitaachitialti̱ti iwán mo̱sta se̱ día niktami̱j notekipáno̱l.” 33 E' kipiá iga a̱man,

[a] **13:21** Xikita glosario “Levadura”. [b] **13:32** Español: zorro.

mosta iwán mosta se día nia ninejnemiti, iga awel mamiki se profeta siga ayá' ono' Jerusalén.

34 '¡Amejemen, amejemen, yej anchantitokej Jerusalén, yej
ankimiktiáj profetajmej iwán ankitejtemiktiáj tatitanimej yej Dios
mitztitaniliáj! ¡Mia' vej nikne' manimitznechkokan ken pio-ilamaj
kinechkowa ipilowantzitzin iyastakapaltampa, e' ayá' ankinekikej!
35 Ta' xikitakan, inán amoweyitiopan[a] yawi kawiti iselti; iwán
nimitzijliáj iga ayá' máj anyawij anne-itatij este kua' antajtoskej de
nej ijkín: "Matikweyimatiltikan yej wi', yej toTeko Dios kititani."

Jesús kachitialtiá se taga' yej pojposawa

14 Se día kua' moswilo, Jesús yajki takuato chan se ijefej
fariseojmej, iwán sekin fariseojmej kipipixtoyaj. 2 Ompa no
onoya iyixtaj Jesús se taga' yej pojposawa. 3 Iwán Jesús kitajtan yej
tamachtiáj ipan la ley iwán fariseojmej:

—¿Ix wel taachitialtilo ipan día kua' moswilo, o ayá'?

4 E' yejemej até kijtojkej. Jesús kikitzkij yej wetitoya iwán
kachitialtij, iwán kijlij iga mayáwiya ichan. 5 Iwán kijlij sej
fariseojmej:

—¿A'yéj de amejemen, siga iburroj o itorojwéj mawetzi xapoko,
ix ayá' íkua'san kikixtij malej iga día kua' moswilo?

6 Iwán ayá' nokta wel kitenkuepiliayaj.

Te-ikniwan kan monamiktilo

7 Kua' Jesús kitaya iga yejemej kitapejpenayaj iga mamotalikan
kan motaliáj yej máj tayakantokej, ijkín kinonotzkej:

8 —Kua' agaj mitzinvitarowa kan monamiktilo, amo ximotali kan
motaliáj yej paréj tayakantokej, iga wel asi se' yej máj tayakanto'
que tej, 9 iwán yej mitzinvitaroj wel mitzijliá: "Achi ximoketza
iga mamotali inín toknin." Iwán tia timopinajtiti iga tia timotaliti
kan motaliá námol. 10 Kua' mitzinvitarowaj, ximotali kan motaliá
námol; iga kua' mawiki yej mitzinvitaroj, mamitzijli: "Amigo,
ximotali kan motaliá yej máj tayakanto'." Ijkón mitzye'itaskej
poxsan yej kixnantoskej mesa. 11 Porque yej igánajsan moweyimati,
inón yawij kalimpamatitij, iwán yej moalimpamati, yawij
kiweyimatitij.

---

[a] **13:35** Jesús kijtoj "amókal", yej nij kijtojneki "amoweyitiopan". Jer 22:5

12 Jesús kijlij no inón yej ta-invitarowa:
—Kua' tikchiwa ilwi' o se cena, amo xikinvitaro yej íwan timoye'ita, niga mokniwan, niga moparientejmej, niga movecinojmej yej motapialiáj; iga yejemej wel mitzinvitaroskej iwán ijkón mitzmakuepaskej. 13 Kua' titatamakasneki, xiknotza iga mawitzekan yej ayá' motapialiáj, matepomej, koxomej iwán pachamej. 14 Iwán tipoxpaktos iga yejemej awel mitzmakuepaskej; e' tej yawij mitzmakuepatij kua' yej ye'nemij ojpa-isaskej kan miktokej.

Se taga' kichiwa weyi-ilwi'

15 Kua' kiká' inín, se yej kixnantoya mesa kijlij Jesús:
—Pakto' yej takua ipan ilwi' yej kichiwiliáj inomej yej motemakaj iga Dios marreinaro ipan yejemen.
16 Iwán Jesús kijlij:
—Se vej se taga' kichij komati tákual, iwán tatitan iga makinotzatij mia' gente. 17 Iwán kua' takuáloya, kititan imonsoj iga ijkín makijlítija: "Xiwikíkanya, iga óno'ya nochi." 18 E' inochi pewakej iga ijkín kijtojkej; yej achto kijtoj: "Achi xinedisculparo, nikówago' se tajli iwán kipiá iga nia nikitati." 19 Se' kijtoj: "Nikówago' cinco yunta iwán nia nikitati ken tekipanowaj. Nimitztajtaniliá iga amo ximoyolmikti iga awel ompa nonos." 20 Iwán se' kijtoj: "Nimonamíktijo' inón iga awel niati." 21 Iwán inón monsoj yajki kipowilito iteko inewi kensan kijlijkej. Iwán tetaj kuejkuesiwi', iwán kijlij imonsoj: "Xaj tajkoaltepe' iwán ipan ojtimej, iwán xikijli iga mawitzekan yej ayá' motapialiáj, matepomej, koxomej iwán pachamej." 22 Máj máj monsoj kijtoj: "Notéko níkchija ken tine-ijlij, iwán kitolówa-o' máj kan motalilo." 23 Tetaj kijlij imonsoj: "Xaj ipan callejmej, ipan ojtimej iwán xikteki'yolyamanakan sekin iga makalakikan iga matemi nókal. 24 Nimitzijliáj iga nisé de inomej yej achto nikijlijkaj, yawij takuatij."

Makisentali iyalmaj iga se kitoka Cristo

25 Mia' gente kitokaya Jesús, iwán yéj mokuepa' iga kijtoj:
26 —Siga agaj wi' iga netoka, iwán ayá' nechokiliá máj que itaj, máj que iye', máj que isiwa', máj que ipilowan, iwán máj que iyiknimej, iwán manetoka, malej iga este makimiktikan iga nej, inón awel mochiwa nodiscípoloj. 27 Yej kinekis manetoka, e'

ayá' kikechpanowa icruz,[a] awel mochiwas nodiscípoloj. 28 Siga se de amejemen kichiwasneki se torre, ¿ix ayá' achto kitas ke' tomin kiwigas iga makita ken kiyekawiltij? 29 Siga san makipewalti iwán awel makiyekawilti, nochi yej kitas yawi kipinajtiti. 30 Iwán kijtoskej: "Inín taga' san kipewaltij iwán awel kiyekawiltij." 31 Kua' se rey yawi momijmiktiti iwán se' rey, ¿ix ayá' achto kitas siga wel kitaniliá siga kimatito' iga isoldadojmej ono' diez mil, iwán yej íwan yawij momijmiktitij onokej veinte mil? 32 Siga momachiliá iga yawi kipoloti, kua' se' rey maónoo' wejka, kitatitanilij iga amo mamomijmiktikan. 33 Ijkón nokta, a'san nesi' de amejemen yej ayá' makikajtewa inewi yej kipiá, awel mochiwa nodiscípoloj.

Kua' iga ista' kikajtewa ikokо'ka

34 Jesús no kijtoj:

—Ista' pox yekti; e' siga ay'ya istaweli', ¿kéno' tawelialtij? 35 Ayo' yekti iga nité, motajkáliya. Yej kipiá inakasmej, makikakikan. [b]

Borregojtzin yej poliwika

15 Nochi yej kicobrarowayaj impuestos[c] iga Roma iwán yej najnamolnemiáj yayaj iná' Jesús iga kikakitij. 2 Fariseojmej iwán yej tamachtiáj ipan la ley, ijkín kipopowayaj Jesús:

—Inín komemawiá yej ayá' ye'nemij, iwán este íwan sentakuaj.

3 Iwán Jesús kipowa' se kan mamixkuitilo, kijtoj:

4 —Siga se de amejemen makipiá cien borrego iwán se makipolo, ¿ix ayá' ómpao' kikajtewas inón noventa y nueve ipan sakayoj, iwán yaj kitemoti yej poliwi' este kan casis? 5 Iwán kua' kásisya, pakis iwán kikechpánojya iga kiwigas. 6 Iwán kua' ásisya ichan, kinechkoj iyamigojmej iwán ivecinojmej, kijtoj: "Matipakikan, iga inán nikási'ya noborregoj yej nikpolojka." 7 Pues nej nimitzijliáj iga máj pakiloj ipan cielo kua' se yej kichiwaya yej ayekti moyolpata, que iga inomej noventa y nueve yej ye'nemij iga moyolpatákeja.

Tomin yej poliwika

8 'Siga se siwa' makipiá diez tomin iwán se makipolo, ¿ix ayá' kixotaltij ti'ti iwán tachpanas kalijti', iyolpan kitemoj este kan

---

[a] **14:27** "Kikechpanowa icruz": anka kijtojneki motemaka iga wel makiknochiwakan, este mamiki iga kitoka Cristo. [b] **14:35** Yej kitoka Cristo, e' ayá' de mela', ken ista' yej ayá' kokо'. [c] **15:1** Xikita glosario "Impuestos".

casis? 9 Iwa̱n kua̱' kásisya, kinechko̱j iyami̱gajmej iwán ivec̱i̱najmej,
kijli̱skej: “Matisempa̱kika̱n iga nikási'ya notomi̱n yej nikpolojka.”
10 Ijko̱nsan no̱ pa̱kij iya̱ngelejmej Dios kua̱' se̱ yej kichi̱waya yej
aye̱kti moyo̱lpata.

Te̱piltzi̱n yej kitoloj itomi̱n iga ayompa nemi'

11 Iwán kijtoj no̱ Jesús:

—Se̱ ta̱ga' kipiaya o̱me ipilowa̱n, 12 iwán yej te̱tzo̱yo̱' kijlij itaj:
“Notaj, xine̱mákaya yej mochi̱was notatki.” Iwán itaj kimá' ke̱'
kitoca̱rowaj sejsé. 13 Iwán ayá' wejkati', yej te̱tzo̱yo̱' kinamá' inewi
yej kimakakaj, iwán yajki wejka ipan se'ya estado. Iwán ompiga
kitolo̱to itomi̱n iga ayá' ye̱'nemiá. 14 E' kua̱' motatámija, íkua̱'san
no̱ pox a̱pistajtiá' ipan inón estado iwán pe̱wa' iga maya̱na. 15 Iwán
yajki cha̱n se̱ ta̱ga' yej de ompa iga kitajtanili̱to tekipáno̱l, iwán
kiti̱tan rancho iga makicuida̱ro̱ti koyame̱mej. 16 Iwán kinekiá
magui' makíkuaya algarroba[a] yej itákualpa koyame̱mej, e' ayagaj
kimakaya. 17 Iwán ijkín kijtoj ipan iya̱lmaj: “¡Notaj kipiá mia'
itekipanowa̱nimej iwán ompa icha̱n kipiáj komati tákual, e' nej
nigaj nemi nimaya̱nmiki! 18 Nej nia̱ti sej cha̱n notaj, iwán kua̱' nasiti
nikijli̱j: Notaj, nikchij yej aye̱kti iyi̱xtaj Dios iwán no̱ nimitzchi̱wilij
yej aye̱kti. 19 Ayo' kajasi iga xine-ita ken mopiltzi̱n; e' acho̱'
xineo̱mema̱wi malej kenya se̱ motekipanowa̱ni.” 20 Máj máj ojkui'
iga yajki cha̱n itaj.

’Iwán kua̱' asitia̱yay, te̱taj wéjkasan kita' ipiltzi̱n iwán kikne̱lij.
Iwán motalojtiajki, ki̱xna̱mikito, kikechna̱paloj iwán este kipipitzoj.
21 Iwán te̱piltzi̱n kijlij itaj: “Notaj, nikchij yej aye̱kti iyi̱xtaj Dios
iwán no̱ nimitzchi̱wilij yej aye̱kti, iwán ayo' kajasi iga xine-ita
ken mopiltzi̱n.” 22 E' itaj ijkín kitekimá' itekipanowa̱nimej:
“Xikuajliguili̱ka̱n yej máj ye̱'tzótzol iwán xiktaajaki̱lti̱ka̱n; iwán
xikta̱lili̱ka̱n se̱ anillo ipan imájpil iwán xikaki̱lti̱ka̱n iga'. 23 Iwán
xikuitij to̱rojtzi̱n yej máj tomakti', iwán xikmiktíka̱nya iga
matitakua̱ka̱n iga tiawij tikilwichi̱wili̱tij. 24 Iga inín nopiltzi̱n, ken

---

[a] **15:16** Algarroba ken kuaxinékuil, se̱ kuawi' yej momati Palestina. Ini̱mej algarroba kikua̱yaj koyame̱mej wa̱n tokni̱mej yej amotapialia̱yaj. Judiyojmej ni alín akiye̱'itayaj koyame̱mej, inón iga inín patrón ne̱si iga ayéj judío. Iga se̱ makicuida̱ro koyame̱mej poxsan ayéj ye̱'tekipáno̱l iga se̱ judío, wa̱n máj aye̱kti iga makikua itákual koyame̱mej.



Copyright © Global Recordings Network. Used with permission.

15:11-32

kuą' miktoyay, iwą́n inąn sej isa'. Poliwíkaya, iwą́n inąn sej wą̇laj."
Iwą́n pę̇wakej iga kilwichi̱wilijkej.

25 'E' inǫ́n sewo' tę̇piltzi̱n yej mą́j tę̇kǫ̇ko, ayą́' onoya, nemiá ipan
kuayoj. Iwą́n kuą' asitiwi̱tziaya ichąn, kikagui' iga nento' ilwi'
iwą́n nemi mijtǫ̇tilo. 26 Kuą' inǫ́n kikagui', kinǫ̇tza' sę̇ chokotzi̱n,
kijlij: "¿Té̱taj mochi̱wa?" 27 Iwą́n kijlij: "Asi' sej moknin yej
yájkaya. Iwą́n motaj tatekimá' iga mamomikti sę̇ tǫ̇rojtzi̱n yej mą́j
tomakti', iga yę̇'asi' sej ipiltzi̱n." 28 Iwą́n poxsan kuesiwi' iyiknin
yej mą́j tę̇kǫ̇ko, iwą́n ayo' kinekiá makalaki kalijti'. Mą́j mą́j ki̱sa'
itaj, iwą́n kijli̱to iga makalaki. 29 Tę̇piltzi̱n yej tę̇kǫ̇ko kijtoj: "Nej
ikyay nimitzpalę̇wijto', iwą́n nochipa nikchi̱wa ken tine-ijliá.
Iwą́n ayí' tine̱maka nisé chi̱vojtzi̱n[a] iga mani-ilwichi̱wakąn iwą́n
noami̱gojwąn. 30 E' inąn asi' inín mopiltzi̱n yej nemitǫ̇yay iwą́n
siwą̇tkej, yej kitoloj inewi yej tikmakaka, iwą́n inąn tikmiktilij sę̇
tǫ̇rojtzi̱n yej mą́j tomakti'." 31 Itaj kijtoj: "Ta' xine̱kaki nopiltzi̱n, tej
nochipa tono' note̱noj, iwą́n inewi yej nej nikpiá, tej motatki. 32 E'
inąn ye̱kti iga mati-ilwichi̱wakąn iwą́n matipą̇kikąn iga moknin ken
kuą' mikikay, iwą́n sej isa'. Poliwíkaya, iwą́n inąn sej wą̇laj."

[a] **15:29** Xikita glosario "Chivo".

Se̱ ta̱ga' yej takajkaya̱wa

16 Jesús no̱ kipowilij idisci̱polojmej:
—Onoya se̱ ta̱ga' yej poxsan motapiali̱aya, kipiaya no̱ se̱ iyencarga̱doj, iwán inón iyencarga̱doj yajkij kite̱lwi̱toj iná' ipatrón iga nemi kimalgasta̱rowiliá itomi̱n. 2 Iwán ipatrón kino̱tza', kijlij: "¿Té iteki in yej ne-ijliáj iga tej? Xine̱mati̱lti de inochi motekipáno̱l yej tikchij iga ay'ya máj tonos iga tino-encarga̱doj." 3 Iwán inón encargado kijtoj ipan iya̱lmaj: "¿Té nikchi̱was?, nopatrón némiya ne̱ki̱xtiá iga nej iyencarga̱doj ipan itekipáno̱l. Ayá' wel niktekipanowa ta̱jli, iwán nipi̱ná iga maniktajtantinemi tomi̱n. 4 Nikmátiya te̱ nia nikchi̱wati, iga manikpiá a'yéj maneo̱mema̱wi̱ka̱n ipan icha̱mej kua̱' ay'ya nikpiás tekipáno̱l." 5 Iwán kino̱tza' sejsé sejsé yej kidebe̱rowa̱yaj ipatrón. Yej áchtosan kitajtan, kijlij: "¿Ké' tikdebe̱rowa nopatrón?" 6 Iwán yéj kijtoj: "Nikdebe̱rowa cuatro mil litros de aceite." Inón yej encargado kijlij: "Xikui morreci̱boj iwán nimanín xikijkuilo iga dos mil litros tikdebe̱rowa." 7 Iwán kitajtan sewo': "In tej, ¿ké' tikdebe̱rowa?" Iwán kijlij: "Cien koya'kóxta̱l de harina." Iwán el encargado kijlij: "Xikui morreci̱boj iwán nimanín xikijkuilo iga ochéntajsan tikdebe̱rowa." 8 Malej iga el encargado takajkayaj, ipatrón kiye̱'ita' ken kichij iga kimati kén iga wel mopale̱wiá.

Wa̱n kijtoj sej Jesús:

—Yej ayá' ki̱xmatij toTe̱ko, máj kimatij ken iga mopale̱wiáj que yej ki̱xmatij toTe̱ko. 9 Nej nimitzno̱no̱tzaj iga amotomi̱n yej de inín ta̱jli, xikuika̱n iga xikpale̱wi̱ka̱n tokni̱mej, iga ijkón kua̱' anmikiskej, támisya tomi̱n iga amejeme̱n, iwán onos yej mitzo̱mema̱wi̱skej ipan cielo.

10 'Yej ye̱'nemi kua̱' kipiá alín, no̱ ye̱'nemis kua̱' kipiás komati; yej takajkaya̱wa kua̱' kipiá alín, no̱ takajkaya̱was kua̱' kipiás komati. 11 Siga ayá' ankichi̱waj yej ye̱kti wa̱n tomi̱n yej ono' ipan inín ta̱jli, ayagaj wel mitzmakaskej yej máj vale̱rowa ipan cielo 12 Siga ipan yej ayéj amotatki ayá' ankichi̱waj yej ye̱kti, ayagaj wel mitzmakaj tejté iga amotatki.

13 'Ayagaj wel kipiá o̱me ipatrón, iga sésanwa' in yej kiye̱'itas, iwán se' kijiyas, o se̱ kitokas iwán se' kikajte̱was. Inón iga awel ankitokaj Dios siga mitzyo̱ltila̱naj tomi̱n.

14 Fariseojmej yej poxsan kipiasnekij tomin kikaktoyaj inewi inimej tájtol, iwán kipinajtiayaj Jesús. 15 Iwán Jesús kijlij fariseojmej:

—Amejémenya nokta yej ankijtowaj iyixtaj toknimej iga anye'nemij, e' Dios kixmati amoalmajmej; yej tajtaga' kipoxye'itaj, Dios ayá' kiye'ita.

Iley Moisés iwán kén iga reinarowa Dios

16 'Este kua' onóyao' Juan yej tabautizarowa, inón vej onóyao' iley Moisés iwán yej tanextilijkej profetajmej. Inán mopowa ye'noticiaj kén iga reinarowa Dios, iwán mia' kalakisnekij.
17 'Máj fácil iga cielo iwán tajli mapoliwi, que iga amo mamocumpliro inochi iley Moisés.

Jesús tamachtiá iga amo mamokawalo

18 'Nochi taga' yej kiyokakawa isiwa' iwán monamiktiá wan se' siwa', kichiwa yej ayekti; iwán yej monamiktiá iwán siwa' yej kikajto' iwewej, no kichiwa yej ayekti.

Lázaro iwán se taga' yej poxsan motapialiaya

19 'Onoya se taga' yej poxsan motapialiaya, kakiaya yejsan ye'tzótzol yej monsajti' iwán nochipa kichiwaya weyi-ilwi'. 20 Onoya no se taga' yej ayá' motapialiaya, itoka' Lázaro, yej palantoya ikajlo' inoyan, iwán motaliaya talpan ipan ikalten inón yej motapialiaya. 21 Iwán kinekiá makikua ipotzkilka tákual yej xijxini ipan imesaj inón yej motapialiaya; iwán pelomej kina'techowayaj iga kipajpalowilitij ikajlo' kan palanto'. 22 E' se día migui' yej ayá' motapialiaya, iwán angelejmej kiwigakej ipan cielo itenoj Abraham. Iwán yej motapialiaya no migui' iwán kitokkej. 23 Inón yej motapialiaya kiknochijtoyaj ipan ti'ti yej ayí' sewis, wéjkasan kita' Abraham, iwán Lázaro itenoj. 24 Iwán tzajtzi': "Notaj Abraham, xine-iknéli, xiktitani Lázaro iga makapacho imajpilpuntaj ipan a'ti, iwán mawiki makiseseliki nolenguaj iga nemi ne-iknochiwa poxsan inín tiwelon." 25 E' Abraham kijtoj: "Nopiltzin, xikejlamiki iga tej kua' tisatoya, timotapialiaya, Lázaro poxsan mo-iknochij. Inán yéj yolpakto' nigaj, iwán tej inán timoknochiwa. 26 Iwán awel nokta se yawi ompígapa, iga ono' se axapowewej yej teyokatiá iga amo matimona'techokan, inón iga yej kineki mayawi ompí, ayá' wel,

niga yej de ompí awel witzej nijiga.” 27 Iwán yej motapialiaya kijtoj:
“Nimitzijliá, notaj Abraham iga xiktitani Lázaro chan notaj, 28 iga
nikpiá cinco nokniwan, iga makitatapowitij iga amo mawitzekan
nigaj kan moknochiwalo.” 29 E' Abraham kijlij: “Ompiga ono' yej
kijkuiloj Moisés iwán profetajmej, ¡inón makikakikan!” 30 Yej
motapialiaya kijtoj: “Kena notaj Abraham, e' siga agaj de inimej yej
miktókeja mayawi, kipataskej kén iga nemij.” 31 E' Abraham kijlij:
“Siga ayá' kicredowaj yej Moisés iwán profetajmej kijkuilojkej, ayá'
no kitajtolkuiskej se yej mikto' malej iga maojpa-isa.”

Xikperdonaro moknin

17 Jesús kijlij idiscipolojmej:
—Nochipa onos yej kiyoltilana se iga makichiwa yej
ayekti; e' ¡poxsan kiknochiwaskej yej matachiwalti yej ayekti! 2 Máj
yekti katka makimotakan lámarko wan se weyite'ti makilpilikan
ipan ikech, que iga yéj itechko se de inimej yej netokaj makichiwalti
yej ayekti. 3 Ximocuidarokan.
’Siga moknin mitzchiwiliá yej ayekti, xiknonotza; siga moyolpata,
xikelkawili yej mitzchiwilij. 4 Malej iga mitzchiwiliá yej ayekti siete
vej ipan se día, iwán siete vej mamitzijliki: “Ay' inán nikchiwas
ijkón.” Xikelkawili yej mitzchiwilij.

Yej wel mochiwa iga moconfiarolo ipan Dios

5 Itatitanimej kijlijkej toTeko:
—Xinepalewikan iga máj manimoconfiarokan pan tej.
6 Iwán toTeko kijtoj:
—Siga anmoconfiarowaj malej alín ke' se íyol ajonjolin, wel
ankijliayaj kuawewej: “Xiwiwita nigaj iwán xixwati ipan lámar”,
iwán inón kuawi' mitztajtolkuiskej.

Kén makichiwa se esclavo

7 ’Siga se de amejemen kipiá se esclavo[a] iwán kua' ásigo'
iga yajka milpan, iga támi'ya aradojtoya o kicuidarojtoya
ganadojmej, ¿ix tikijlij: “Ximopanolti iwán ximotali iga xitakua”?
8 Ayá', majwa' tikijliá: “Xiktali momándil wan xinechiwili iga
manitakua iwán manati. Iwán tej sej titakuaj iwán tatis.” 9 Anka

[a] **17:7** Xikita glosario “Esclavo”.

ayá' tikijlij: “Gracias”, iga moesclavoj kichij ken tiktekimá'.
10 Ijkón no amejemen, kua' ankitamiskej iga ankichiwaj inewi yej
Dios mitztekimakaj, xikijtokan: “Ni-esclavojmej yej awel máj te
nikchiwaj, iga nikchijkej yejsan netekimakakej.”

Jesús kipajtiá diez tajtaga' yej palanto' inakayomej

11 Kua' Jesús nemi yawi Jerusalén, panotiajki kan mixnanto'
italmej Samaria iwán Galilea. 12 Kua'san asi' ipan se altepetzin,
mixnan iwán diez tajtaga' yej palantokej ikajlomej iga kipiayaj
lepra, e' mokejketzkej wéjkasan de kan onoya Jesús 13 iwán
tzajtzikej:

—¡Jesús, Tamachtiani, achi xine-iknelikan!

14 Kua' Jesús kita', kijlijkej:

—Xakan iná' sacerdotejmej.

Miej nemi yayaj, achitiakej. 15 Iwán se de yejemen, kua' mo-ita'
iga achitia'ya, mokuepa', este tzájtzi'pa iga kiweyimatiltijtiwalaj
Dios. 16 Motankuaketza' iyixtaj Jesús, motzontoga' este ipan tajli,
iga kimá' gracias. Inín taga' katka de Samaria.[a] 17 Iwán Jesús kijtoj:

—¿Ix ayaʼtaj diejmej yej pajtikej? ¿Kan onokej inomej sewo'
nueve? 18 ¿Ix ininsan iselti yej ayéj israelita mokuepa' iga
kiweyimatiltiko Dios?

19 Iwán kijlij taga':

—Ximoketza iwán xaja; tiyektia'ya iga timoconfiaroj ipan Dios.

Kén an iga reinaroj Dios

20 Fariseojmej kitajtankej Jesús iga kéman pewas iga reinaroj
Dios. Iwán yéj kijtoj:

—Kua' pewas iga reinarowa Dios, ayéj ken tejté yej mo-ítapa.
21 Ayá' yawi mo-ijtoti: “Nigaj ono'”, o “Ompa ono'”; iga Dios
reinarówaya ipan amoalmajmej.

22 Iwán Jesús kijlij idiscipolojmej:

—Wi'o' kua' ankinekiskej xonokan wan nej yej iPiltzin Taga', e'
ayá' anne-itaskej. 23 Sekin mitzijliskej: “Nigaj ono'”, o “Ompa ono'.”
E' amo xakan iwán niga xiktokakan. 24 Iga ijkón ken kua' mo-ita iga
tapetani iwán kitawiá noyan cielo, ijkón kua' nia niwitzeti, nej yej
iPiltzin Taga'. 25 E' achto yawij ne-iknochiwatij poxsan, iwán yej

---

[a] **17:16** Xikita glosario “Samaria, Samaritanos”.

inán onokej ayá' netajtolkuiskej. 26 Ken mochij kua' onoya Noé,
ijkonsan no mochiwas inón día kua' nimokuepas nej yej iPiltzin
Taga'. 27 Nemi takualowaya iwán nemi atilowaya, monamiktiayaj
iwán kinamiktiayaj isiwapilowan, este ipan inón día kua' Noé kala'
ipan weyi ákal. Iwán walaj pox recio tiawa' iwán inochin amikikej.
28 Ijkonsan no mochij kua' onóyao' Lot: nemi takualowaya iwán
nemi atilowaya, takowayaj iwán tanamakayaj, tokayaj iwán
mokaltiayaj; 29 e' kua' Lot kisa' ipan altepe' Sodoma, wetzi' ti'ti
iwán azufre yej walaj ipan cielo, iwán kimiktij nochi. 30 Ijkón yawi
mochiwati kua' nej yej iPiltzin Taga' niwi'.

31 'Íkua', siga agaj onos iyixko kajli ipan ipetayo, ay'ya matemo
iga matakijkixti; siga agaj onos imilpan, ay'ya mamokuepa ichan.
32 Xikejlamikíkansan yej isíwa'pa Lot. 33 Yej ayá' kinekis mamiki
iga netoka, yawi mopojpoloti; e' yej mikis iga netoka, nochipa onos
nowan.

34 'Nimitzijliáj iga ipan inón yówal kua' niwi', omen
senkochtoskej; se kiwigaskej, iwán se' kikajtewaskej. 35 Omen
siwatkej tapayantoskej; se kiwigaskej, iwán se' kikajtewaskej. 36 Ome
taga' sen-onoskej milpan; se kiwigaskej, iwán se' kikajtewaskej.

37 Kua' kikakikej inín, kitajtankej:

—¿NoTeko in inón kan mochiwas?

Iwán Jesús kijtoj:

—Kan onos yej mikto', ompa monechkoskej moximej.

Kan mamixkuitilo de se yej wewejmí' iwán se Juez

18 Jesús kipowilij idiscipolojmej kan mamixkuitikan,
kinextilijkej iga nochipa makitenewikan Dios iwán amo
mamosemakakan. 2 Kijtoj:

—Ipan se altepe' onoya se juez yej ayá' kimajmawiliaya Dios
niga kitajtolkuiá agaj. 3 Ipan inonsan altepe' onoya no se siwa' yej
mi' iwéj, tekiyaya kitati el juez iwán kijliaya: "Xinepalewi iga
maniktanili yej ne-ijiya." 4 Áwil wéjkaja iwán el juez ayá' nemi
kichiwa nité, e' máj, máj, kijtoj: "Malej iga ayá' nikmajmawiliá Dios
niga niktajtolkuiliá agaj, 5 e' inín yej wewejmí', nekuejkuesojtinemi,
nia nikmanawiti iga ayo' mawiwiki, amosantá' nemela'kuejkuesoj."

6 Iwán toTeko kijtoj:

—Inón yej kijtoj juez yej ayá' ye'nemi. 7 ¿In Dios ix ayá'
kimanawij no yej kitapejpen, yej tanotztokej nochipa?, in Dios,

¿ix wejkąwas iga kimąnawįj? 8 Nimitzijliáj iga ayą' wejkąwas iga kimąnawįskej. E' kuą' nej yej iPiltzįn Tąga' niwį', ¿ix nikasíki-o' ipan inín tąjli yej moconfiąrowaj ipan nej?

Kąn mamįxkuįtilo de fariseo iwą́n yej kicobrąrowa impuestos iga Roma

9 Jesús kipowa' inín se' kąn mįxkuįtilo iga inǫmej yej momachįliáj iga yę'nemij, malej iga ta-ijiyaj:

10 —Ǫme tąga' yajkij tiǫpan orądǫtoj, sę fariseo katka iwą́n sewo' inǫ́n yej kicobrąrowąya impuestos iga Roma. 11 Fariseo ejkati-ǫrądoj, kijliá Dios: “Tej tinoTaj, nimitzmaka gracias iga nej ayéj ken sekin, tachtekij, ayą' yę'nemij, iwą́n yawij iwą́n siwątkej. Nej ayéj ken inín yej kicobrąrowa impuestos iga Roma. 12 Nej nimayunąrowa ǫme vęj ipan semana iwą́n nimitzmaka diez ipan cada cien inewi yej niktąniá.” 13 Yej kicobrąrowąya impuestos iga Roma kąwi' este ken nepa iwą́n ayą' mįxęwiąya iga ajkotachaya, mąjwa' moęlwįtekiá iwą́n kijtowąya: “¡Dios, xine-iknęli iga nej nikchijto' yej ayękti!”

14 Kijtoj nǫ Jesús:

—Nimitzijliáj iga kuą' inín tąga' tami' orądoj, yajki ichąn iwą́n Dios kiyę'íta'ya, e' inǫ́n fariseo Dios ayą' kiyę'ita'. Yej moweyimati, yawij kalįmpamatitij, e' yej moalįmpamati, yawij kiweyimatitij.

Jesús kiyę'ijliá kǫkonętzitzįn

15 Kiwįgayaj nǫ kǫkonętzitzįn inąá' Jesús, iga makitajtanili Dios iga mayę'onokąn; e' kuą' discįpolojmej kitakej, pęwakej iga kajajwakej yej kiwįgayaj kǫkonę'. 16 Iwą́n Jesús kinǫtzkej iwą́n kijtoj:

—Xikąwakąn in kǫkonę', kąma manętechǫkąn, amo xikojtzakuilįkąn; iga yej mochįwawa ken inįmej kǫkonę', kajasi iga Dios marreinąro ipan yéj. 17 Nimitznojma-ijliáj iga yej ayą' motęmakas iga Dios makimandąro ken sę yej aya yǫlej, awel kalakis kąn reinąrowa Dios.

Sę tąga' yej motapialiá tajtowa iwą́n Jesús

18 Sę yej mandąrowa kitajtan Jesús:

—Tamachtiąni yej tiyę'nemi, ¿tę́ nikchįwas iga manono nochipa iwą́n Dios?

19 Jesús kijtoj:

—¿Te iga tine-ijliá iga niyẹ'nemi? Sẹ́sanwa' in yej kichi̱wa yej yẹkti, inọnwa' Dios. 20 Tikmátiya yej Dios tatekimaka iga mamochi̱wa: “Yej na̱miktito' amo mayawi wa̱n se', amo xitamikti, amo xitachteki, amo xitakajkaya̱wa, xikyẹ'ita motaj iwá̱n moyẹ'.”

21 Ta̱ga' kijlij:

—Inọ́n nochipa nikchijto' desde ga aya niyọlej.

22 Kua̱' inọ́n kiká' Jesús, kijtoj:

—Mitzpolówao' sẹsan: xiknamaka inewi yej tikpiá iwá̱n xikmaka yej ayá' motapialiáj, iwá̱n ijkọ́n tikpiás yej Dios máj kiyẹ'ita; iwá̱n xiwi̱ki iga xinẹtoka.

23 E' kua̱' ta̱ga' kiká' inín, moknọmati' iga poxsan kipiaya tomi̱n. 24 Kua̱' kita' iga moknọmati', kijtoj Jesús:

—¡Pox difícil iga yej motapialiáj mamotẹmakaka̱n iga Dios marreina̱ro ipan yejemẹn! 25 Máj wel panowa sẹ camello[a] ipan ixapoyo a̱kọxaj que sẹ yej motapialiá mamotẹmaka iga Dios marreina̱ro ipan yéj.

26 Yej kikakikej, tatajtankej:

—Iwá̱n, ¿a̱'taj wel moma̱nawi̱j?

27 Jesús kijtoj:

—Yej awel kichi̱wa tajta̱ga', Dios wel kichi̱wa.

28 Pedro kijlij:

—NoTẹko, nejemej nikajtejkej inewi yej notatkímejpa iga nimitztokákeja.

29 Yéj kijtoj:

—Nimitznojma-ijliáj siga agaj iga san kineki iga Dios marreina̱ro ipan yéj, kikajtẹwa íkal, o kikajtẹwa isiwa̱', o iyikni̱wa̱n, o itaj iwá̱n iyẹ' o ipilowa̱n, 30 inọ́n yawi kipiati yej yẹkti ipan inín ta̱jli, iwá̱n ipan se' vida nochipa onos iwá̱n Dios.

Jesús ki-ojpa-ijtowa iga yawi mikiti

31 Jesús kinọtza' iyokamej doce idisci̱polojmej iwá̱n kijlijkej:

—Nimitzijliáj iga matia̱ka̱n Jerusalén, iwá̱n yáwiya mochi̱wati inewi yej kijkuilojkej profẹtajmej iga nej yej iPiltzi̱n Ta̱ga'. 32 Puej yawij nẹti̱tanitij iti̱nojmej yej ayéj de Israel, iwá̱n yawij nẹpi̱najti̱tij, iwá̱n kuajkuantas yej ayẹkti ne-ijli̱skej, iwá̱n nẹchijchaskej.

---

[a] **18:25** Xikita glosario “Camello”.

33 Nemagaskej iwán yawij nemiktitij; e' ipan eyi día nia ni-ojpa-isati kan nimiktos.
34 Yejemen ayá' kentenderojkej yej kijtoj, iwán aya wel kimatiáj te kijtojneki itájtol, iwán ayá' kentenderowayaj.

Jesús kachitialtiá se pacha ipan altepe' Jericó

35 Kua' Jesús asitiájkiya altepetenoj Jericó, se pacha ewatoya ojtenoj kitajtantoya tomin. 36 Kua' kiká' iga poxsan nemi panolo, tatajtan té mochiwa. 37 Kijlijkej iga Jesús de Nazaret nemi panowa ompa. 38 Iwán tzajtzi', kijtoj:
—¡Jesús, iPiltzin David, achi xine-iknéli!
39 Iwán yej tayakantiayaj, kajajwayaj yej pacha iga ay'ya matzajtzito, e' yéj tzajtzi' máj:
—¡IPiltzin David, áchikej xine-iknéli!
40 Jesús moketza' iwán tatitan iga makiwajliguilikan. Kua' ina'ya onoya, Jesús kitajtan:
41 —¿Té tikneki manimitzchiwili?
Pacha kijtoj:
—NoTeko, nikneki manitachá.
42 Jesús kijlij:
—¡Xitachaya! Iga timoconfiaroj ipan nej, ti-achitiá'.
43 Íkua'san tachá' in pacha iwán kitóga'ya Jesús, iwán kiweyimatiltijtiajki Dios. Nochi kita' inín iwán no kiweyimatiltijkej Dios.

Jesús wan Zaqueo

19 Jesús kala' ipan altepe' Jericó iwán panotiaya ompa.
2 Chantitoya ompa se ricojtaga' itoka' Zaqueo. Zaqueo ijefejmej katka yej kicobrarowaya impuestos iga Roma.
3 Yéj kinekiá makixmati Jesús, e' ayá' kixasiá iga pox onolo' iwán Zaqueo chapati' katka. 4 Iwán motalojtiajki iga tayakan, tejkawito ipan amakuawi' iga makita, iga Jesús ompa yawi panoti. 5 Kua' Jesús asi' ompa, ajkotachá', iwán kijlij:
—Zaqueo, xitemo nimanín iga aman nia nikawiti mochan.
6 Zaqueo temoj imanín iwán pagui' iga komemawij Jesús.
7 Kua' kitakej inín, nochi pewakej iga kipopowaj Jesús iga yajki

kawito chan se yej ayompa nemi. 8 Iwán Zaqueo moketza', kijlij toTeko:
—Ta' xikita noTeko, nia nikmakati la mitad notomin yej amotapialiáj; iwán siga agaj nikichtekilij tejté, nia nikuepiliti cuatro vej máj.
9 Jesús kijlij:
—Aman Dios mitzmanawij tej wan mofamiliaj iga timoconfiaroj pan yéj, kensan Abraham moconfiaroj. 10 Nej yej iPiltzin Taga', niwalaj niktemoko iwán nikmanawiko yej polijtokej.

Kan mamixkuitilo ken kichijkej wan tomin

11 Kua' kikakikej inín, Jesús kipowa' no se kan mixkuitilo, iga na'ya onoya ipan altepe' Jerusalén iwán la gente kijtojkej iga ayá' wejkatis, wi'ya reinaroki Dios. 12 Kijlijkej:
—Onoya se taga' yej ye'nemi iwán yajki wejka ipan se'ya país iga makitalikan iga rey iwán sej mokuepas. 13 Kua' aya yawi, kinotza' diez itekipanowanimej iwán kimá' komati tomin sejsé de yejemen, kijlijkej: "Xiktekipanokan inín tomin este que manimokuepa." 14 E' ipaisanojmej kijiyayaj iwán kititankej yej makijlitij: "Ayá' niknekij iga inín taga' manemandarokan." 15 E' taga' kitalijkej iga rey, iwán mokuepa' ipan ipaís. Kua' asi', tatitan iga makinotzatij tekipanowanimej yej kimakakej tomin, iga makimati ke' kitankej sejsé de yejemej. 16 Yej achto asi', kijlij: "Noteko, motomin piwi' diez vej máj." 17 El rey kijtoj: "Yektia; tej tiye'tekipanowani; iga tikchij yej yekti ipan inón alín, nia nimitztaliti iga xikmandaro diez altepe'." 18 Iwán asi' se' iwán kijlij: "Noteko, motomin piwi' cinco vej máj." 19 Inón no kijlij: "Tej tia tikmandaroti cinco altepe'." 20 E' se' asi' iwán kijtoj: "Noteko, nigaj ono' motomin. Niktzotzolkimilojtoya; 21 puej nimitzmajmawilij iga tiyoltakuakti', iga tikui yej ayа'pa tiktekipanoj iwán titapixka kan ayá' titoga'." 22 Iwán kijlij el rey: "Tej ayéj tiye'tekipanowani, iga yejsan kijtoj motен, nia nimitzjuzgaroti. Siga tikmatiá iga nej niyoltakuakti', nikui yej ayа'pa niktekipanoj iwán nitapixka kan ayá' nitoga', 23 ¿te ígataj ayá' tikawato notomin ipan banco, iga kua' nimokuepas nochan, makitani se' alín?" 24 Iwán rey kijlij yej ompa onoyaj: "Xikuilikan inón tomin iwán xikmakakan yej kipiwiltij diez vej máj." 25 Yejemej kijlijkej: "Annoteko, ¡e' yéj kipiáy diez vej máj!" 26 Yéj kijtoj: "Pues nimitzijliáj iga yej kipiá, yawij máj kimakatij;

e' yej ayá' kipiá, este yej alín kipiá, yawij kikuilitij. 27 Iwán yej
ne-ijiyaj, yej ayá' kinekiáj iga manikgobernarokan, xikuajligakan
nigaj iwán xikmiktikan no-ixtaj."

Jesús kalaki Jerusalén

28 Kua' Jesús tami' kijtoj inín, ójkui'ya iga yajki Jerusalén.
29 Kua' asitiáyaja altepe' Betfagé iwán Betania, iná' tepe' yej itoka'
Olivos, kititan ome idiscipolojmej, 30 kijtoj:

—Xakan ipan altepetzin yej máj nijígasan ono', iwán kua'
an-asiskej, anyawij ankasitij se burro ilpito', yej aya agaj
kitejkawiliá. Xikxitomakan iwán xikuajligakan. 31 Siga agaj
mitztajtanij te íga ankixitomaj, xikijlikan iga toTeko kineki.

32 Idiscipolojmej yajkij iwán kasitoj kenya nokta kijtoj Jesús.
33 Kua' nemi kixitomaj in burro, itekomej kitajtankej:

—¿Te iga ankixitomaj?

34 Yejemen kijlijkej:

—Iga toTeko kineki.

35 Iwán kiwigakej kan ono' Jesús iwán kipechtijkej burro iga
yejemej itzotzolmej iwán ompa kitejkawiltijkej Jesús. 36 Ken iga
Jesús nemi yaya, la gente kipatawilijtiajkij itzotzolmej ipan ojti.

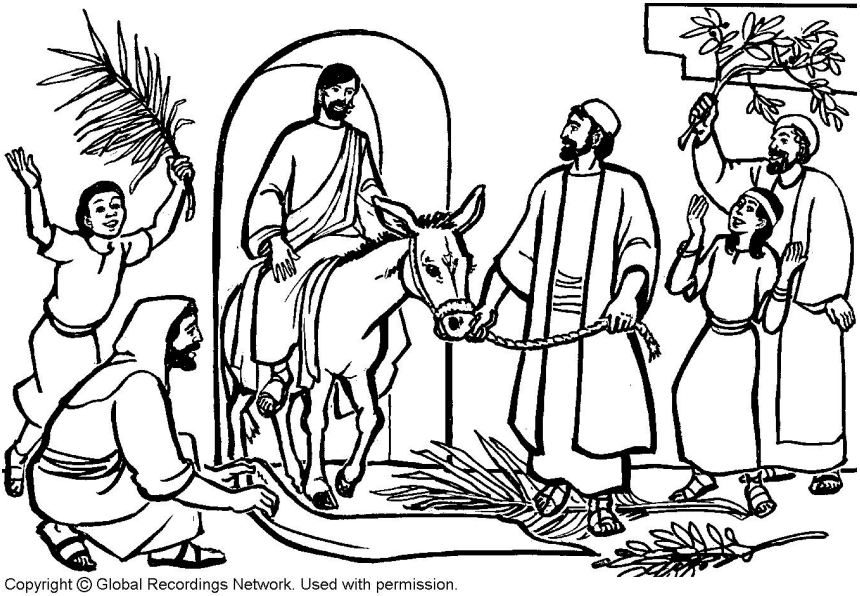

Copyright © Global Recordings Network. Used with permission.

19:28-40

37 Iwán kuaˈ asikej kan péwaya iga temowaj ipan tepeˈ yej itokaˈ
Olivos, inewi idiscipolojmej pewakej iga koyowilijkej iga pakij
iwán kiweyimatiltijkej Dios iga nochi yej kichij yej ayiˈpa mo-ita.
38 Kijtowayaj:
—¡Mamoweyimatilti Rey yej kititani toTeko Dios!
¡Matikweyimatiltikan Dios iwán matiyeˈonokan iyixtaj!
39 Iwán sekin fariseojmej yej onoyaj tatzalan, kijlijkej Jesús:
—Tamachtiani, xikijli modiscipolojmej iga ayˈya matzajtzitokan.
40 Eˈ Jesús kijtoj:
—Nimitzijliáj siga inimej ayˈ tajtowaj, temej tzajtziskej.
41 Kuaˈ Jesús asitiájkiya Jerusalén, iwán kitaˈ inón altepeˈ,
choga', 42 kijtoj:
—¡Siga ankimatiáj iga aman wel anyeˈonoskej iyixtaj Dios,
anyeˈonóyaja! Eˈ inán inón iyanto', awel ankitaj. 43 Wiˈ día kuaˈ yej
mitzijiyaj noyan mitzyawaloskej, nijnijí mitztzakuiliskej 44 iwán
mitzxitiniliskej amokalmej. Mitzmijmiktiskej iwán ayáˈ kawis nisé
teˈti yej manenekpanijto; iga ayáˈ ankiyeˈitakej kuaˈ Dios walaj
mitzmanawikoj.

Jesús kikixtiá tanamakanimej ipan weyitiopan

45 Iwán Jesús kalaˈ ipan ipatiojyo weyitiopan iwán pewaˈ kikijkixtij
yej ompa tanamakatoyaj iwán yej ompa takojtoyaj, 46 iwán kijtoj:
—Ipan itájtol toTeko ijkuilijtoˈ: “Nókal yawi motokawiti kajli
kan oradolo”; eˈ amejemen ankikueptokej kan miyanaj yej tachtekij.
47 Iwán nochipa Jesús tamachtiaya ipan weyitiopan. Eˈ ijefejmej
sacerdotejmej, iwán yej tamachtiáj ipan iley Moisés iwán yej
mandarowaj kitemowayaj kén iga makimiktikan Jesús. 48 Eˈ ayáˈ
kasiáj ken kichiwayaj, iga inochin kikakisnekiáj yej Jesús kijtojtoya.

¿Ix Dios yej kititan Jesús?

20 Se día kuaˈ Jesús tamachtijtoya ipan weyitiopan wan kipojtoya
yeˈnoticiaj, asikoj ijefejmej sacerdotejmej, yej tamachtiáj
ipan la ley iwán yej kimandarowaj judiyojmej. 2 Iwán kijlijkej:
—Xine-ijlikan té moteki in tej iga tikchiwa ijkín. ¿Aˈ mitztekimáˈ
iga wel xikchiwa inín?
3 Iwán Jesús kijtoj:
—Nej no nia nimitztajtanitij. Xine-ijlikan: 4 ¿aˈyéj kititan Juan
iga matabautizaro?, ¿ix Dios kititan, o tajtaga'?

5 Iwán pewakej iga mosepantajtanij:
—Siga tikijliáj iga Dios kititan, yawi kijtoti. “¿Te ígataj ayá'
ankitajtolkakikej?” 6 Iwán awel tikijtowaj iga kititan tajtaga'
iga toknimej wel tetemiktiáj, iga nochi kimatij iga Juan Dios
kitajtolmakaya.
7 Iwán kijtojkej iga ayá' kimatij a'yéj kititan Juan iga
matabautizaroki. 8 Iwán Jesús tajtoj sej:
—Nej no ayá' nimitzijliáj a'yéj netekimaka iga manikchiwa ijkín.

Kan mixkuitilo de tekipanowanimej yej kichiwaj yej ayekti

9 Iwán Jesús pewa' kipowa' iní́n kan mamixkuitilo:
—Se taga' kitó' uvajyoj, iwán kitakewaltij[a] tekipanowanimej
iga makitekipanokan, iwán inón taga' kisa', wejkawato. 10 Kua'
tágui'ya uva, kititan se imonsoj iga tekipanowanimej makimakakan
yej yéjpa kikuis. E' yejemej kimagakej iwán kititankej ijkan. 11 Iwán
iteko mijli kititan se' imonsoj, e' inón no kijlijkej kuajkuantas,
kimagakej iwán no kititankej ijkan. 12 Iwán kititan sewo', e'
tekipanowanimej no kimagakej in inón tatitan iwán no kikixtijkej.
13 ’Iwán iteko uvajyoj kijtoj: “¿Té nikchiwas? Nia niktitaniti
nopiltzin yej nikpoxchokiliá; anka yéj kirrespetaroskej.” 14 E' kua'
tekipanowanimej kitakej, mosepan-ijlijkej: “Iní́nyawa' in yej yawi
mochiwati iteko iní́n tajli yej ítajpa kikajtewas, matikmiktíkanya
nokta iga makawi ítal iga tejemej.” 15 Kikixtijkej ipan uvajyoj iwán
kimiktijkej.
Iwán Jesús tatajtan:
—Amejemen, ¿kén ankitaj? Iteko uvajyoj, ¿té an kichiwilij in
inomej? 16 Puej yati iwán yawi kimiktiti inomej tekipanowanimej
iwán sékinwa' in kimakas uvajyoj.
Kua' kikakikej iní́n, kijtojkej:
—¡Amo Dios monekiltij!
17 E' Jesús kitachilij inomej iwán kijtoj:
—¿Té kijtojneki in yej ijkuilijto' ijkín?:
Te'ti yej ayá' kikuikej yej kalchiwaj,
inón inán yej máj moneki.

---

[a] **20:9** Ikuayo uva pox wejkawa, wel taki 20 años o máj, ijkón iga wel kitakewaltij uvajyoj.

18 A'san wetzis ipan inón te'ti, popostekis; iwán siga te'ti wetzi ipan agaj, mochiwas ken pínol.

Kimawetziltijnekij Jesús

19 Kua' kimatikej iga inín tájtol yejemej nemi kikajkaktiáj, ijefejmej sacerdotejmej iwán yej tamachtiáj ipan iley Moisés kinekiáj makikitzkikan Jesús iga makipresojwikan. E' ayá' kichijkej nité iga kimajmawiliayaj la gente. 20 Kititankej yej makipipiakan Jesús yej nésiajki' ye'nemij iga san makimawetziltikan Jesús, yejemej kinekiáj iga Jesús makijto tejté kansan wel makiwigakan iná' gobernador. 21 Tatajtankej yej tapipiáj:

—Tamachtiani, nikmatij iga yej tej tikijtowa iwán yej tej titanextiliá mela'ciertoj iwán tej ayá' titayokajuzgarowa. Tej sí titanextiliá iga se manemi ken Dios te-ijliá. 22 Xine-ijlikan: ¿Ix yekti iga matikixtawakan to-impuestoj rey César[a] de Roma, o ayá'?

23 Jesús kimati' iga inomej kimawetziltijnekiáj iwán kijtoj:

—¿Te iga annéprobarowaj? 24 Xinenextilikan se tomin. ¿A'yéj ixaya' iwán a'yéj itoka' yej nigaj ijkuilijto'?

Kijtojkej:

—Rey César.

25 Jesús kijtoj:

—Puej xikmakakan rey César yej yéjpa itatki iwán xikmakakan Dios yej itatki Dios.

26 Awel kimawetziltijkej iga yej kijtoj iyixtaj la gente, e' poxsan kiye'itakej yej kijtoj iwán até kijtojkej.

Kua' ojpa-isaloj

27 Iwán sekin yej kijliáj saduceojmej,[b] yajkij kitatoj Jesús. Inomej saduceojmej tamachtiáj iga ayá' ojpa-isaj yej miktokej, inón iga kitajtankej ijkín:

28 —Tamachtiani, ijkuilijto' ipan iley Moisés ijkín: siga se taga' yej namiktito' miki, iwán ayá' kikajtewa nisé ipiltzin wan isiwa', iyiknin yej mi' mamonamikti iwán viuda iga ken makipiá ipilowan inón yej mi'. 29 Onoyaj siete tajtaga' yej sesan itajmej iwán sesan iyemej. Yej tekoko achto monamiktij, e' migui' kua' aya pilwaj. 30 Iwán imámil monamiktij no iwán inonsan siwa', iwán no

[a] **20:22** Xikita glosario "César". [b] **20:27** Xikita glosario "Saduceo".

migui' kua' aya pilwaj. 31 Iwán iyojpamámil no monamiktij íwan.
Iwán inewi los siete ijkonsan no kichijkej iwán mikikej, nisé de
yejemej akipiá' ipiltzin. 32 Iwán máj máj siwa' no migui'. 33 In kua'
ojpa-isaskej yej miktokej, ¿katiapa an de inón siete mochiwas iwéj
in inón siwa', iga namiktitoya iwán inochimej?

34 Jesús kijtoj:

—Ipan inín tajli tajtaga' iwán siwatkej monamiktiáj. 35 E'
yej kajasiskej iga maasikan ipan se' vida iga ojpa-isaskej, ay'ya
monamiktiskej, niga kinamiktiskej ipilowan. 36 Ay'ya wel mikiskej
puej yawij mochiwatij ken angelejmej, iwán yawij mochiwatij
ipilowan Dios iga ojpa-isákeja. 37 E' iga yej miktokej ojpa-isaskej,
Moisés tenextiliá kan ijkuilijto' de inón witztako' yej wewelontoya,
ompa ijkín kinotza' toTeko: "IDios Abraham, iwán iDios Isaac iwán
iDios Jacob."[a] 38 Dios ayéj iDios yej miktokej, sino que iDios yej
isatokej. Iga Dios, nochi isatokej.

39 Iwán sekin yej tamachtiáj ipan iley Moisés kijlijkej:

—Ómpaya ken tikijtoj, Tamachtiani.

40 Iwán ay'ya máj mixewijkej iga kitajtankej.

¿A'yéj itajwéwejpa Cristo yej kitapejpen Dios?

41 Jesús tatajtan:

—¿Te iga kijtowaj iga el Cristo ipiltzin David? 42 Puej Davidsan
kijtoj ipan libro de los Salmos, kijtoj:

ToTeko Dios kijlij noTeko:
"Ximotali iladoj noye'ma' kan nimandarowa,
43 este que maniktali mokxitampa yej mitzijiyaj."

44 ¿Kén wel Cristo yej itatitan Dios ma-ipiltzin David, esi David no
kijliá iga iTeko?

Jesús kajajwa yej tamachtiáj ipan iley Moisés

45 Nochi kikaktoya, iwán Jesús kijlij idiscipolojmej:

46 —Amo mamitzkajkayawakan yej tamachtiáj ipan iley Moisés,
puej kiye'matij iga makinentikan sotantzótzol, iwán kinekij
makisaludarokan tajkoaltepe'. Yejemen motalijnekij tiopan-ijti' pan
ye'asientoj kan motaliáj yej máj tayakantokej, iwán ijkonsan no
kinekij makichiwakan kan takualo. 47 Iwán kichtekiliáj ikalmej

[a] **20:37** Kua' ijkín kijtoj Dios, ikyay mikikej inimej tajtaga'.


Copyright © Global Recordings Network. Used with permission.

21:1-4

viụdajmej iwą́n iga amo manẹsi iga ayompa nemij, pox wejkąwaj iga orą̣dowaj. Yejemej Dios mą́j yawij kicastigą̣rọtij.

Iyofrẹndaj sẹ yej wẹwejmí' yej ayą́' motapialiá

21 Jesús kitachịlijtoya yej motapialiáj kuą' nemi kakiąyaj
iyofrẹndajmej ipan sẹ cajọn kąn moąna tomịn. 2 Iwą́n kita'
nọ sẹ yej wẹwejmí' yej ayą́' motapialiá, nemi kakiá ọme tomịn de
cobre yej ayą́' pox valẹrowa. 3 Iwą́n Jesús kijtoj:

—Nimitznojma-ijliáj iga inín viuda yej ayą́' motapialiá, kakij
mą́j que nochi; 4 puej nochi kitą̣lijkej yej kisobrą̣rowaj; e' yéj, malej
ayą́' motapialiá, kimá' inewi yej kipiaya iga takuąya.

Jesús kijtowa iga weyitiọpan xịxitịnis

5 Sekin tą̣tapojtoyaj de weyitiọpan iga pox mọnsaj temej yej iga
chijto'. Iwą́n nọ kijtojtoyaj de yej kimajmakakej iga mamọnsajtachá
weyitiọpan. Iwą́n Jesús kijtoj:

6 —Inąn ankitztokej, e' wị' sẹ día kuą' akąwis nisẹ́ te'ti yej
manẹnekpanijto. Nochi yawij moxijxitịnatij.

Yej mo-itas kuą' aya poliwilo

7 Iwą́n kitajtankej:
—Tamachtiąni, ¿in inín, kémanmochiwas? ¿Té ąn mo-itas kuą' ay'ya wejkatis iga yawi mochiwati?
8 Jesús kijtoj:
—Amo agaj mitzkajkayąwaskej; iga mia' yawij witzetij iwą́n mopajpantiskej iga nej, siempa ayéj. Ijkín kijtoskej: "Nejya el Cristo", iwą́n "Ną'ya iga poliwilo." E' amejemen amo xiktokakąn.
9 Kuą' ankikakiskej iga kanaj némiya momijmiktilo, iwą́n ipan se país mokuejkuesolo, amo ximajmawikąn, puej inín wi' achto, e' aya yéj iga poliwilo.
10 Iwą́n kijtoj sej:
—Mokuejkuesoskej se nación iwą́n se', iwą́n se país momijmiktiskej iwą́n se'. 11 Pox molinas tajli, iwą́n pox ąpistajtiás, onos noyąn kokolis, iwą́n pox majmawiloj iga mo-itas ipan cielo yej ayi'pa mo-ita.
12 'E' kuą' aya mochiwa inín, mitzkitzkiskej iwą́n mitziknochiwaskej. Mitzwigaskej ipan tiopamej iga mamitzjuzgąrokąn, mitzakiskej kuákalko, mitzwigaskej itenoj reyejmej iwą́n iyixtaj gobernadormej iga annetokaj. 13 Íkuą'ya wel antajtoskej de nej. 14 Xiksentąlikąn amoąlmajmej iga amo xikeejląntokąn te ankijtoskej iga ximotajtowilikąn. 15 Porque nej nimitztajtolmakaskej iga xikmatikąn te ankijtoskej iwą́n nisé yej mitzijiyaj wel mitztenkuepiliskej. 16 E' amejemej amótajsan, amoknixwąn iwą́n yej íwąn anmoye'itaj mitznextiskej iga annetokaj. Iwą́n sekin de amejemen mitzmiktiskej. 17 Iwą́n nochi mitzijiyaskej iga annetokaj. 18 E' nisé amotzónkal yej ono' ipan amotzontekon yawi poliwiti. 19 Nochipa ximoconfiąrojtokąn ipan toTeko iwą́n yéj mitzmąnawiskej.
20 'Kuą' ankitaskej Jerusalén kiyawalójto'ya soldądojmej, xikmatikąn iga yáwija kixixitinatij. 21 Iwą́n yej onokej ipan estado de Judea, mayąkąnya ipan tepeyoj; yej onokej ipan ąltepe' Jerusalén, makisakąn, iwą́n yej onokej imilpamej, amo mamokuepakąn pan ąltepe'. 22 Iga inomej días Dios kicastigąroj yej ayompa nemij, iga yawi mochiwati inewi kensan ijkuilijto' ipan itájtol Dios.
23 ¡Pox moknomatiskej siwątkej yej íkuą' xolóyojkej o yej nemi tachichitiáj! Iga Dios poxsan yawij kicastigąrotij yej chąntitokej Israel iga kikuesowiliáj. 24 Sekin kimiktiskej iga espada iwą́n sekin

yawij kiwigatij preso ipan sekin paismej; yej ayéj de Israel yawij kitataksatij yej chantitokej Jerusalén. Inín kichiwaskej este kua' kijtoj Dios.

Kua' wi' Jesús yej iPiltzin Taga'

25 Jesús no kijtoj:

—Nesis yej ayi'pa mo-ita ipan el sol, ipan metzti[a] iwán ipan sitalimej; iwán ipan tajli la gente ay'ya yawij kimatitij te yawij kichiwatij iwán momajtiskej iga pox tikuinto' lámar iwán maréjal.
26 La gente tapoliwiskej iga majmawiskej iga kejlantoskej te nokta yawi mochiwati ipan inín tajli; iwán este sitalimej mojolinaskej.
27 Iwán ne-itaskej nej yej iPiltzin Taga' iga niwi' ipan mixti, nitawijtiwi' iga noweyipoder. 28 Kua' pewas mochiwa inín yej nimitzijlíjkejo', máj ximanimarokan, iwán xajkotachakan iga na'ya wi' yej mitzmanawiskej.

29 Kipowilijkej no se kan mixkuitilo:

—Ta' xikitakan higuerajkuawi'[b] o se' namolkuawi'. 30 Kua' ankitaj iga selkayokisay, ankimatij iga wi'ya tonalis. 31 Ijkonsan no, kua' ankitaskej iga mochiwas inín yej nimitzijlíjkejo', xikmatikan iga na'ya wi' reinaroki Dios.

32 'Nimitznojma-ijliáj iga yawi mochiwati nochi inín, kua' aya mikij yej inán onokej. 33 Inín cielo iwán tajli poliwiskej, e' yej nikijtoj, nochi yawi mochiwati.

34 'Xiye'tajlantokan; amo xikyolmakakan iga ankichiwaj yej mitzyoltilanaj yej ayekti, amo xitawanakan iwán amo mamitzyolmiktikan yej ankipiasnekij, iga kua' tajuzgarolój amo mitzwejasikij 35 ken se yej wetzi ipan trampa. Yej chantitokej ipan inín tajli, inewi kiwejasikij. 36 Amejemen xikchijtokan yej yekti iwán xiktenewijtokan Dios nochipa iga wel mamitzmanawikan ipan nochi yej yawi mochiwati, iwán iga wel xonokan no-ixtaj, nej yej iPiltzin Taga'.

37 Jesús nochipa tamachtiaya weyitiopan, iwán tayowakan kawiá ipan tepe' yej itoka' Olivos. 38 Iwán nochi yayaj weyitiopan isajpa iga kikakitij.

---

[a] **21:25** Metzti: luna. [b] **21:29** Xikita glosario “Higo”.

Kikitzkijnekij Jesús

22 Ay' wejka iga mochiwa ilwi' kua' mokua pan yej ayá' kipiá levadura yej kijliáj no iyilwiyo la Pascua,[a] 2 ijefejmej sacerdotejmej iwán yej tamachtiáj ipan iley Moisés kitemowayaj ken iga wel makimiktikan Jesús, e' awel kichiwayaj iga kimajmawiliayaj la gente.

3 Iwán Tzitzimi' kala' ipan Judas yej no kijliayaj Iscariote, se de idiscípolojpa Jesús. 4 Yéj yajki kitato ijefejmej sacerdotejmej iwán ijefejmej policiyajmej[b] yej mandarowaj weyitiopan, iga kijlito iga yéj yawi kipalewiti iga makikitzkikan Jesús. 5 Yejemej pakikej iwán kijlijkej Judas iga yawij kimakatij tomin; 6 Judas motemá' iga kichiwas, iwán kitemowaya kén iga makikitzkikan Jesús kua' ayagaj ono'.

La Santa Cena

7 Asi' día kua' pewa' iyilwiyo la Pascua, kua' mokua pan yej ayá' kipiá levadura iwán kimiktiáj borregojtzin iga mokua. 8 Jesús kititan Pedro iwán Juan, kijlijkej:

—Xakan xikchiwatij tákual iga tisentakuaskej ipan iyilwi la Pascua.

9 Yejemej kitajtankej:

—¿Kan tikneki manikchiwakan?

10 Jesús kijtoj:

—Kua' ankalakiskej Jerusalén, anyawij ankasitij se taga' kiwiga a'ti ipan se akomi'. Xiktokakan este kan kalakis kalijti'. 11 Iwán xikijlikan iteko kajli: "Tamachtiani mitztajtani: ¿Ipan katiapa cuarto nicenaroj ipan iyilwi la Pascua iwán nodiscipolojmej?" 12 Yéj yawi mitznextilitij se weyi cuarto pan segundo piso kan óno'ya nochi yej ankinekiskej; ompa xikchiwakan tákual.

13 Yejemen yajkij iwán kasikej nochi ken Jesús kijlijkej, iwán kichijkej tákual iga kilwichiwiliáj la Pascua.

14 Kua' asi' hora, Jesús iwán iyapostolejmej kixnankej mesa. 15 Jesús kijtoj:

---

[a] **22:1** Xikita glosario "Pascua".

[b] **22:4** Xikita glosario "Policiyajmej yej tacuidarowaj weyitiopan".

—¡Poxsan niknektoya matisentakuakan ipan la Pascua miej aya nimiki! 16 Iga nimitzijliáj iga ayo' máj nikchiwas, este que mamochiwa kan reinarowa Dios.

17 Iwán kikui' vaso yej kipiaya vino iwán kimá' gracias Dios, iwán kijtoj:

—Xikuikan inín vaso iwán ajachi xikonikan; 18 nimitzijliáj iga ayo' nia nikoniti vino este que mawiki marreinaroki Dios.

19 Iwán kikui' pan iwán kimá' gracias Dios, kitatajkoloj iwán kimajmakakej sejsé de yejemej, kijlijkej:

—Ininwa' nocuerpoj yej nikmaka iga nimikis iga amejemen. Xiktekikuakan inín iga amo xine-elkawakan.

20 Ijkonsan no kichij iwán vaso yej kipiá vino, kua' támi'ya cenarojkej, kijtoj:

—Inín yej nemi ankoniáj, kijtojneki noesyo yej yawi toyawiti iga amejemej iga nikchiwa nuevo pacto iga wel anye'onoskej iyixtaj Dios.

21 'E' inán yej yawi ne-ichtakanextiti, nigaj íwan nemi nisentakua. 22 Nimitzijliáj iga nej yej iPiltzin Taga' yawij nemiktitij ken ikyay mo-ijkuiloj, e' ¡Dios poxsan kiknochiwas yej yawi ne-ichtakanextiti iga manemiktikan!

23 Iwán pewakej iga mosepantajtanij iga a'yéj an in yej kichtakanextiti Jesús.

A'yéj an máj tayakanto'

24 Iwán idiscipolojmej mosejsepan-ijlijkej iga katiapa de yejemej máj tayakanto'. 25 E' Jesús kijtoj:

—Ipan inín tajli, reyejmej yej mandarowaj poxsan kitajtaksa igentej, e' yejémensan mojliáj iga kipalewiáj igentej. 26 E' amejemen amo xikchiwakan ijkón, majwa' yej tayakanto', mamochiwa ken yej máj chokótzino'; iwán yej mandarowa, inón achto makipalewi toknimej. 27 Puej, ¿a'yéj máj tayakanto', yej ewato' iga takua o yej taservirowa iga kitaliá tákual? ¿Ix aya'taj máj tayakanto' yej kixnanto' mesa? Puej nej nigaj nono' iwán amejemej ken se yej taservirowa.

28 'Amejemen nochipa amonoyaj nowan kua' poxsan nej tejté neyolmiktijtoya. 29 Inón iga nej nimitzmakaj iga xitagobernaroka ken noTaj nemá' iga manitagobernaro. 30 Iwán amejemen antakuaskej iwán an-atiskej ipan nomesaj kan nitagobernaroj iwán

nia nimitzmakatij iga xikjuzgaroḳan inomej doce tribu[a] yej waḷkej ipan ipilowaṇ Israel.

Jesús kijtowa iga Pedro yawi kijtoti iga ayá' kixmati

31 Kijtoj sej toTeko:

—Simón, Simón, ta' xikita, Tzitzimi' kineki mamitztzejtzeloḳaṇ ken kitzejtzelowaj trigo iga makisa itasolyo. 32 E' niktenéwija Dios iga tej, iga amo xikajtewa iga timoconfiarowa ipan nej. Kuaṇ' timomela'confiároja, xikpaleẉi moknìwaṇ iga nochipa mamoconfiarojtokaṇ ipan nej.

33 Simón kijlij:

—NoTeko, nej niksentálija noaḷmaj iga maniá mowaṇ ipan cárcel, iwáṇ este manimiki iwáṇ tej.

34 Jesús kijtoj:

—Pedro, nimitzijliá iga ámansan nokta, kuaṇ' áyapa takuika kaṇyo, eyi vej tikijtoj iga ayá' tine-ixmati.

Ay'ya wejka iga kikitzkiáj Jesús

35 Jesús kitajtan idiscipolojmej:

—Kuaṇ' nimitztitankaj iwáṇ ayá' ankiwigakaj tomin, niga amomórraḷ iwáṇ niga amogakmej, ¿ix mitzpolojkej tejté?

Yejemeṇ kijtojkej:

—Nité.

36 Iwáṇ kijlijkej sej:

—Ináṇ sí, yej kipiá imórraḷ makiwiga, iwáṇ yej kipiá kaṇ kakiá itomin, no makiwiga; iwáṇ yej ayá' kipiá iyespaḍaj,[b] makinamaka ikuach iga makikowa. 37 Iga nimitzijliáj iga yáwisan mochìwati ipan nej yej ijkuilijto': “Kijtowaj iga motoka iwáṇ yej ayompa nemij.” Puej yej ijkuilijto' iga nej, inewi mochìwas.

38 Yejemej kijtojkej:

—NoTeko, nigaj ono' ome espada.

Iwáṇ yéj kijtoj:

—Ómpasan yej ankichijtokej.

---

[a] **22:30** Xikita glosario “Tribu”. [b] **22:36** Xikita glosario “Espada”.

Jesús kitẹnẹwiá Dios

39 Iwán Jesús yajki ken iga nochipa yaya ipan tepẹ' yej itọkạ' Olivos, iwán idiscipolojmej kitokakej. 40 Kuạ' ási'ya ompa, kijlijkej:

—Xi-orạdọkạn iga amo mamitztạnilikạn Tzitzimi'.

41 Iwán Jesús yajki achi máj wejka, kẹ' kạn sẹ kaxitiá iga kaventạrowa te'ti, motankuạketza' iwán tajtoj wạn Dios. 42 Kijtoj:

—Notaj, siga tikneki, xinẹmạnawi iga amo mane-iknọchiwakạn; e' amo mamochiwa ken nej nikneki, mamochiwa ken tej tikneki.

43 Kuạ' kijtoj inón, kixnẹxtiliko sẹ ángel yej wạlaj pan cielo iga kiyọlchikạwako. 44 Jesús máj kitẹnẹwij Dios iga pox tayọkoxtoya, iwán iyitọn chichipikaya ipan tạjli kenya esti.

45 Kuạ' moketza' iga tami' orạdoj, yajki kạn onoyaj idiscipolojmej, iwán kasitoj kojkochtokej iga pox moknọmatij. 46 Iwán kijlijkej:

—¿Te iga ankojkochtokej? Ximoketzakạn iwán xi-orạdọkạn, iga amo mamitztạnilikạn Tzitzimi'.

Kikitzkiáj Jesús

47 Tajtojtóyao' Jesús, kuạ' asiko mia' gente yej kiwajlí' Judas, sẹ de inón doce idiscipolojmej. Judas tayakạntiaya iwán kinạ'techoj iga kipipitzọto Jesús. 48 Jesús kijlij:

—Judas, ¿ix tinẹpipitzówapa iga tinẹnẹxtiá iga manẹkitzkikạn, nej yej iPiltzin Tạga'?

49 Yej onoyaj iwán Jesús, kitztoyaj yej nemi mochiwa, kitajtankej:

—NoTẹko, ¡maniktzojtzontekíkạnya iga espada!

50 Iwán sẹ de yejemej kinagastzonte' sẹ itekipanowạni yej ijéfejpa sacerdọtejmej, kitekilij inakas yej ilądojpa iyẹ'mạ'. 51 Jesús kijtoj:

—Xikajtẹwakạn; ómpaya matami.

Iwán kinagaschijchin inón tạga', iwán kiyẹktialtij. 52 Iwán Jesús kijlij ijẹfejmej sacerdọtejmej, policiyajmej yej de weyitiópampa iwán yej kimandạrowaj judiyojmej yej wạlkej iga kikuikoj:

—¿Ix anwạlkej annẹkuikoj ken kuạ' sẹ yej tachte'? ¿Ix inón iga ankiwajligakej espada iwán kuawi'? 53 Nochipa nonoya amowạn weyitiọpan, iwán ayá' annẹkitzkijkej, e' ási'ya hora iga amejemej, iga inán Tzitzimi' mandạrowa.

Pedro kijtowa iga akixmati Jesús

54 Kikitzkijkej Jesús iwán kiwigakej chan ijefej sacerdotejmej;
iwán Pedro kiwejkatokatiaya. 55 Iwán titalijkej tajkopatioj, iwán
kiyawalojkej inón ti'ti; Pedro no ompa motalij iwamej. 56 Iwán se
sirvienta kua' kita' este ewato' iná' ti'ti, kitachilijtiká' iwán kijtoj:
—Ininwa' no nemiá iwán Jesús.
57 E' Pedro kijtoj iga ayá', kijtoj:
—Nej ayá' nikixmati.
58 Ayá' wejkati', se' kita' iwán kijlij:
—Tej no de yejémempa.
Pedro kijtoj:
—Ayá' ej, ayéj nej.
59 Kipiá' ken se hora, se' kijlij:
—Mataj inín no onoya iwán yéj. Kéntaj nesi iga de Galilea.
60 Pedro kijtoj:
—Ej, anikmati de te titajtowa.
Kua' nokta tajtojtoya Pedro, takuiga' se kayo. 61 ToTeko
mokuepa' iwán kitachilij Pedro. Iwán Pedro kejlan yej toTeko kijlij:
“Kua' aya takuika kayo, tia tikijtoti eyi vej iga ayá' tine-ixmati.”
62 Iwán Pedro kisa' ompa iwán pox choga' este kualo' iyalmaj.

Kipinajtiáj Jesús

63 Tajtaga' yej kicuidarojtoyaj Jesús, kipinajtiayaj iwán
kimagayaj. 64 Kixtzakuayaj iga tzótzol iwán kixaygatatzinayaj, iwán
kitajtaniáj:
—¡Siga tiprofetaj, ta' xikijto a'yéj mitzmaga'!
65 Iwán kuajkuantas kijlijkej yej ayekti.

Jesús ono' iyixtaj yej mandarowaj judiyojmej

66 Kua' tanési'ya, monechkojkej yej kimandarowaj judiyojmej,
ijefejmej sacerdotejmej iwán yej tamachtiáj ipan iley Moisés iwán
kiwigakej Jesús iyixtajmej. Iwán ompa kitajtankej:
67 —Ta' xine-ijlikan, ¿ix tejya in Cristo?
Jesús kijtoj:
—Siga nimitzijliáj iga kena, ayá' annetajtolkuiskej. 68 Iwán siga
nimitztajtaniskej, ayá' annecontestaroskej, niga annemajkawaskej.

69 E' nej yej iPiltzin Taga' ámansan nia nimotaliti iladoj iye'ma' Dios yej nochi wel kichiwa.
70 Iwán nochi kitajtankej:
—¿Ix tejtaj in iPiltzin Dios?
Jesús kijtoj:
—Nejya nokta, ken amejemen ankijtojkej.
71 Iwán yejemej kijtojkej:
—Ay' tiknekij agaj máj mate-ijli de yéj; tomatika nokta tikakikej yej kijtoj.

Jesús kiwigaj kan mandarowa Pilato

23 Nochi moketzkej, iwán Jesús kiwigakej kan mandarowa Pilato. 2 Iwán iyixtaj pewakej iga kitelwiáj Jesús:
—Inín taga' nikasitoj kan kikajkayajtinemi noknimej, kijtowa iga ámoki' manikixtawakan impuesto iga rey César, iwán kijtowa iga yéjwa' in Cristo, se rey.
3 Pilato kitajtan:
—¿Ix tejya in iRrey judiyojmej?
Jesús kijtoj:
—Ijkonya ken tej tikijtowa.
4 Iwán Pilato kijlij ijefejmej sacerdotejmej iwán la gente:
—Inín taga' ayá' nikasiliá siga kichij yej ayekti.
5 E' yejemej majsan kijtojkej:
—Ijkón ken tamachtijtinemi, kikajkayajtinemi nochi ipan estado de Judea. Pewa' ipan estado de Galilea iwán asi' este nigaj.

Jesús ono' iyixtaj Herodes

6 Kua' Pilato kiká' inín, tatajtan siga inón taga' de Galilea. 7 Iwán kua' Pilato kimati' iga Jesús de Galilea, estado kan mandarowa Herodes,[a] kititan Jesús iná' Herodes. Inomej día Herodes no nemiá Jerusalén. 8 Kua' Herodes kita' Jesús, poxsan yolpagui' iga kipox-itasnekiá, puej kipoxkakiá kan kipowaj de Jesús, iwán kichaya iga makichiwa iyixtaj tejté yej ayi'pa mo-ita. 9 Kitajtajtan mia' vej, e' Jesús ayá' kijtoj nité. 10 Ompa no onoyaj ijefejmej sacerdotejmej iwán yej tamachtiáj ipan la ley, poxsan kitelwijtoyaj. 11 Herodes iwán isoldadojmej kajawilkuikej Jesús, iwán iga

[a] **23:7** Xikita glosario “Herodes”.

kipi̱najtijkej, kajaki̱ltijkej tzótzol yej patiyoj ken yej kakiá se̱ rey. Iwa̱n Herodes kiti̱tan sej ka̱n ono' Pilato. 12 Iwa̱n íkua̱'ya Pilato iwa̱n Herodes moye̱'itákeja iga mo-ijiyayaj.

Mojtowa iga mamiki Jesús

13 Pilato kinechkoj ije̱fejmej sacerdo̱tejmej iwa̱n la gente iwa̱n yej manda̱rowaj. 14 Iwa̱n kijlijkej:

—Amejemej anne̱wajliguilijkej inín ta̱ga' iwa̱n anne-ijliáj iga takajkayajtinemi: e' nej niktájtanya amo-i̱xtaj iwa̱n ayá' nemi nikasiliá yej kichij yej aye̱kti ken amejemej ankijtowaj. 15 Niga Herodes akasilij, puej te̱ti̱tanilij sej. Ankitaj iga ayá' kichij nité yej kajasi iga mamomikti. 16 Niasan nikiknochi̱wati iwa̱n nia sej nikmajka̱wati.

17 Kua̱' iyilwi la Pascua, Pilato nochipa kimajka̱waya se̱ preso yej kitapejpenaya la gente. 18 E' inochi gente tzajtzikej:

—¡Inón xikmikti! ¡Xikmajka̱wa Barrabás!

19 Inón Barrabás kakijkaj ipan cárcel iga kichij revolución ipan a̱ltepe̱' icontraj gobernador iwa̱n iga tamiktij. 20 Pilato kimajka̱wasnekiá Jesús iwa̱n sej kitajtan la gente, 21 e' yejeme̱n tzajtzikej máj recio:

—¡Xikmikti ipan cruz! ¡Xikmikti ipan cruz!

22 Ipan e̱yi ve̱j iga tatajtan Pilato, kijtoj:

—Puej, ¿tétaj kichij yej aye̱kti? Nej ayá' nikasiliá nité yej kajasi iga mamiki. Nia nicastiga̱ro̱ti iwa̱n nia nikmajka̱wati.

23 E' la gente iwa̱n ije̱fejmej sacerdo̱tejmej tzajtzikej máj recio iga makimikti̱ka̱n ipan cruz, este que kitajto̱lkuikej. 24 Iwa̱n Pilato tatekimá' iga mamochi̱wa ken kitajtanilijtoyaj. 25 Iwa̱n kimajkaj inón ta̱ga' yej yejeme̱n kitapejpenkej yej onoya ipan cárcel iga kichij revolución iwa̱n iga tamiktij. Iwa̱n Pilato kentregárojsan Jesús iga la gente makichi̱wili̱ka̱n ken kinekiáj.

Jesús kiclava̱rowaj ipan cruz

26 Kua̱' kiwi̱gakej Jesús iga kiclava̱ró̱tija ipan cruz, nemi wi̱tziaya ipan mi̱lojti se̱ ta̱ga' yej ito̱ka̱' Simón, yej icha̱n a̱ltepe̱' Cirene, iwa̱n yéj kimakakej cruz iga makisa̱lojtiá itepotztaj Jesús.

27 Kitokatia̱yaj Jesús mia' gente iwa̱n siwa̱tkej yej cho̱katia̱yaj iga Jesús, iwa̱n tzajtziáj iga mokno̱matiáj. 28 E' Jesús kitachi̱lijkej iwa̱n kijlijkej:

—Siwatkej yej anchantitokej Jerusalén, amo xichokakan iga nej;
xichokákanwa' iga amejemen iwán iga amopilowan. 29 Porque wi'
día kua' mojtoj: “Pakto' yej ayá' pilowa, siwatkej yej ayí' taonoltij,
chichiwalmej yej ayí' tachichitij.” 30 Iwán la gente de inón tiempo
pewas iga kijlij tepemej: “Xinetepachokan”, iwán tepetzitzin:
“Xine-iyanakan.” 31 Siga inín nechiwiliáj nej, yej anikchij yej ayekti,
¿ix ayá' majya kiknochiwaskej yej kichijtokej yej ayekti?

32 Kiwigayaj no omen yej kichijkej yej ayekti iga makisenmiktikan
iwán Jesús. 33 Kua' asíkeja ompa kan kijliáj Kuaomi', ompa
kiclavarojkej Jesús ipan cruz. No kiclavarojkej ipan sejsé
icruz, omen yej kichijkej yej ayekti, se iladoj iye'ma' iwán se'
iyopochkampa. 34 Jesús kijtoj:

—NoTaj, xikelkawilikan yej nemi kichiwaj, iga ayá' kimatij te
kichijtokej.

Iwán soldadojmej kirrifarojkej itzótzol Jesús iga makitakan
aja'yéj kikuis. 35 La gente ompa tachixtoyaj. Iwán este yej
mandarowaj kipinajtiayaj Jesús, kijliayaj:

—Sekin kimanawij; mamomanawi igánajsan, siga melá' iga yeja
in Cristo yej Dios kitapejpen.

36 Soldadojmej no kipinajtiayaj Jesús. Kitechojkej iwán
kimakakej iga makoni xoko'vinoj. 37 Kijlijkej:

—Siga tej in iRrey judiyojmej, mogánaj ximomanawi.

38 Iwán onoya se tajkuílol ikuapan ipan tájtol griego, latín iwán
hebreo, kijtowaya: “ININWA' IN IRREY JUDIYOJMEJ.”

39 Se yej kichij yej ayekti, yej no pipilojtoya ipan cruz, kimalijlij
Jesús:

—¡Siga tej in el Cristo, ximomanawi iwán xinemanawikan no
nejemej!

40 E' sewo' kajajwa' in inón, kijlij:

—¿Ni alín ayá' tikmajmawiliá Dios? Tikmatito' iga nemi no
mitzcastigarowaj. 41 Tejemej kajasi iga nemi tecastigarowaj, iga nemi
tikixtawaj yej tikchijkej yej ayekti; e' inín taga' ayá' kichij yej ayekti.

42 Iwán kijtoj sej:

—Jesús, xineejlamiki kua' tiaj kan titagobernaroj.

43 Jesús kijtoj:

—Nimitzijliá iga ámansan tonos nowan kan paréj tayekan ipan
cielo.

Miki Jesús

44 Tajkodía takomiti' noyan ipan tajli este las tres tiotakpan.
45 Ay'ya tonaya iwán tastalyo' ay'ya nesiá. Tzótzol[a] yej iga
tajkotzaktoya weyitiopan de Jerusalén tzayani' itajkoyan. 46 Jesús
tzajtzi' recio iwán kijtoj:
—¡Notaj, ipan moma' niktaliá noespíritoj!
Kua' kijtoj inín, migui'.
47 Kua' ijefej soldadojmej kita' yej nemi mochiwa, kiweyimatiltij
Dios, kijtoj:
—Mataj melá' inín taga' ayá' kichij yej ayekti.
48 Nochi yej ompa onoyaj, iwán kitakej yej mochij, pox
moknomatitiajkij. 49 Inewi iyamigojwan Jesús, iwán siwatkej yej
kitokatinemiáj este ipan estado de Galilea, wéjkasan kitachilijtoyaj.

Kitokaj Jesús

50 Onoya se taga' pox te-ijiknin iwán ye'nemiá, itoka' José. Yéj
ichan altepe' Arimatea, ipan el estado de Judea, inón taga' no
senmandarowaya iwán ijefejmej judiyojmej. 51 E' yéj ayá' kinekiá
makichiwa ken kichijkej nochi jefejmej kua' kijtojkej iga mamiki
Jesús. Inín José kichaya iga marreinaro Dios. 52 Yajki kitato Pilato
iga kitajtanilito icuerpoj Jesús iga makitoka. 53 Kua' kitemówija
ipan cruz, kikikimiloj iga sábana iwán kakij ipan se animajtexapo'
kan aya agaj motoka. 54 Inín mochij kua' mopreparadolo iga
mostapa mosewilo iwán inón hora pewasnekiáy.
55 Iwán siwatkej yej kitokatinemiáj Jesús este ipan estado de
Galilea, yajkij kitatoj kan motó' iwán kitakej kén nokta kitalijkej
icuerpoj Jesús. 56 Kua' mokuépkeja ichamej kichijkej yej ajwiya'
iwán pomada; siwatkej mosejkej ipan día kua' mosewilo ken iga
kitekimakaj iley Moisés.

Ojpa-isa Jesús kan miktoya

24 Isájpasan domingo, siwatkej yajkij sej posantoj. Kiwigakej
yej ajwiya' yej yejémejsan kichijkej iwán senyajkij iwán
sékino' máj siwatkej. 2 Kua' asíkeja ompa, weyite'ti yej kitentzaktoya
animajtexapo', kimimilójkeja. 3 Iwán kalakkej, e' ayo' kasikej

[a] **23:45** Xikita glosario “Cortina”.

icuẹrpoj in toTẹko Jesús. 4 Momajtijtikạwikej iwạ́n ay'ya kimatiáj tẹ kichị̄wayaj, kuạ' kitakej ọmẹn tajtạga' ejejkatokej itẹnojmej, este pẹpetạni itzotzolmej. 5 Siwạtkej poxsan momajtijkej iwạ́n motzontọlojkej; e' inọmej tajtạga' kijtojkej:

—¿Te iga ankitẹmowaj yej isato' kạn ono' yej miktokej? 6 Ay'ya nigaj ono', yejwa' ojpa-ísa'ya. Xikejlạmikíkạnsan yej mitzijlijkej kuạ' onóyao' ipan estado de Galilea. 7 Kijtoj iga iPiltzị̄n Tạga' wetziasan ipan imạmej yej kichị̄waj yej ayẹkti iwạ́n kimiktị̄skej ipan cruz, iwạ́n ipan ẹyi día ojpa-isas sej.

8 Iwạ́n siwạtkej kejlạnkej yej kijtoj Jesús. 9 Kuạ' mokuépkeja iga onoyaj kạn ạnimajtexapo', kipowilijkej inewi yej sucedẹroj inọ́n once apọstolejmej iwạ́n yej iwạmej onoyaj. 10 Inị́n itọkạmej yej kipowilijkej apọstolejmej: María Magdalena, Juana, María yej íyẹ'pa Jacobo, iwạ́n sekin máj siwạtkej. 11 E' apọstolejmej kijtojkej anka lọkajtiákeja, iwạ́n ayạ́' kitajtọlkuikej.

12 E' Pedro moketza' iwạ́n motalojtiajki iga yajki posạntoj. Iwạ́n kuạ' tachato texapoko, ayạ́' kita' nitẹ́, petz iyókaya onoya istạ'tzótzolmej yej iga kimilijtoya Jesús iwạ́n yajki sej ichạn, yọlmajmatiajki iga yej kita'.

Jesús mị̄xnẹxtiá ipan Emaús ojti

13 Ipansan inọ́n día ọmẹn discị̄polojmej nemi yạyaj sẹ ạltepẹ' yej itọkạ' Emaús. Kipiaya ken once kilómetros este Jerusalén. 14 Kipojtiạyaj inewi yej mochij. 15 Kuạ' nokta tạtapojtiạyaj, Jesús kinạ'techoj inọ́n ọmẹn, iwạ́n némiya senyạyaj. 16 E' yejemej ken tejtẹ́ kị̄xtzaktoyaj iga amo makị̄xmatikạn ạ'yéj in inọ́n tạga'. 17 Jesús tatajtan:

—¿Tẹ́ ankipojtiawij, iwạ́n te íga anmoknọmatij?

18 Iwạ́n sẹ de yejemej yej itọkạ' Cleofas kijtoj:

—Nochi kimati yej mochij Jerusalén inị̄mej días. ¿Ix tejsan yej ompa tonoya yej atikmati?

19 Yéj tatajtan:

—¿Tẹ́ sucedẹroj?

Yejemẹn kijlijkej:

—Yej kichị̄wilijkej Jesús yej ichạn Nazaret, sẹ profeta katka yej kichij yej pox yẹkti iga ipodẹr iwạ́n iga itájtọl, ijkọ́n Dios kipoxyẹ'ita' iwạ́n la gente nọ kiyẹ-ita'. 20 Ijẹfejmej sacerdọtejmej

iwa̱n yej manda̱rowaj kentrega̱rojkej iga mamiki ipan cruz.
21 Nejemej nikchi̱xtoyaj iga yéj kima̱nawia̱ya el país de Israel.
A̱nwa' kipiáy e̱yi día iga panoj inewi ino̱n. 22 E' sekin siwa̱tkej
yeguin ne̱majmajtijkej iga yajkaj posa̱ntoj kua̱' tane̱stíwi̱'o'
23 iwa̱n ayá' kasikej icue̱rpoj Jesús. Iwa̱n wa̱lkej ne̱powili̱koj
iga ki̱xne̱xtilijkej o̱me̱n a̱ngelejmej iwa̱n kijlijkej iga Jesús
isato'. 24 Sekin nokni̱wa̱n yajkij no̱ posa̱ntoj, iwa̱n yajkij kasitoj
a̱nimajtexapo' kenya nokta siwa̱tkej kijtojkej, e' ayá' kitakej
Jesús.

25 Iwa̱n Jesús kijtoj:

—Amejeme̱n pox ankua̱takuaktikej iwa̱n ayá' wel ankitajto̱lkuij
profe̱tajmej. 26 E' Dios kine' iga Cristo makikno̱chi̱waka̱n antes iga
mayawi ipan cielo

27 Iwa̱n pe̱wa' iga kinejne̱xtilijkej itájto̱l Dios ka̱n tajtowa de
Cristo, pe̱wa' pan ili̱broj Moisés iwa̱n kine̱xtilijtiajkij pan inewi
ili̱brojmej profe̱tajmej.

28 Kua̱' asitiájkija ipan a̱ltepe̱' ka̱n ya̱yaj, Jesús kichij ken kua̱'
ya̱ya máj wejka. 29 E' yejemej kijlijkej:

—Xika̱wi iwa̱n nejemej, iga tióta'ya, némiya tako̱mitiá.

Iwa̱n Jesús kala' kalijti' iga ka̱wi' iwa̱mej. 30 Kua̱' ki̱xna̱ntókeja
mesa, kikui' pa̱n iwa̱n kua̱' tami' ora̱doj, kipo̱poste' iwa̱n
kimajmakakej. 31 Iwa̱n íkua̱'ya i̱xtapowikej iwa̱n ki̱xmatíkeja iga
Jesús: e' yéj sanpolijte̱wa'. 32 Iwa̱n mose̱pan-ijlijkej:

—Ino̱n iga este ye̱kti tikmachi̱lia̱yaj ipan toa̱lmaj kua̱'
te̱ta̱tapo̱wia̱ya ipan ojti iga te̱ne̱xtilijtiwi̱tziaya itájto̱l Dios.

33 Iwa̱n íkua̱'san sej ojkuikej iga yajkij Jerusalén iwa̱n kasitoj
nechkatokej once apo̱stolejmej iwa̱n icompañe̱rojwa̱n. 34 Iwa̱n
kijtojkej yej nechkatoyaj:

—Mataj kena ojpa-isa' sej toTe̱ko, porque ki̱xne̱xtílija Simón.

35 Iwa̱n ino̱mej o̱me̱n no̱ kipowakej yej kisucede̱rojkej ipan ojti.
Iwa̱n kijlijkej iga ki̱xmatikej Jesús este kua̱' kimajmakákeja pa̱n.

Jesús ki̱xne̱xtiliáj idisci̱polojmej

36 Mie̱j ino̱n kipojtoyaj, Jesús mi̱xne̱xti̱ko tatajkoya̱n iwa̱n
kisaluda̱rojkej ijkín:

—Tamelá xonoka̱n.

37 Yejemej poxsan momajtijkej, kijtojkej iga kitztoyaj ánimaj.
38 E' Jesús kijtoj:

—¿Te iga anmajmatokej?, iwán ¿te iga ijkón ankejlamikij?
39 Ta' xikitakan nomamej iwán nokximej. Nej nokta. Ta'ki'
xinechijchimikan iwán xine-itakan: ánimaj ayá' nakayoj iwán ayá'
omiyoj, e' nej ni-omiyoj iwán ninakayoj iwán anne-itztokej.
40 Kua' kijtoj inón, kinextij imamej iwán iyikximej. 41 E' yejemej
iga paktoyaj iwán iga moyolmajtijtoyaj, ayá' kicredowayaj. Iwán
Jesús kijtoj:
—¿Ix ankipiáj achi tákual?
42 Kimakakej tájkol ta-ixkaltopoj iwán tájkol pánal. 43 Iwán yéj
kikui', iwán kikuaj kan kitztokej. 44 Iwán kijtoj:
—Ininya nokta yej nimitzpowilijkej kua' nonóyao' amowan: iga
mamochiwa ipan nej inewi yej ijkuilijto' ipan iley Moisés iwán ipan
ilibrojmej profetajmej iwán ipan libro de los salmos.
45 Iwán kichij iga makentenderokan itájtol Dios. 46 Iwán kijtoj:
—Ijkuilijto' iga Cristo mikiasan iwán ojpa-isaya sej ipan eyi día.
47 Iwán inín yetnoticiaj mopowas ipan notoka' desde Jerusalén
iwán ipan nochi paismej. Mopowas iga mamoyolpatakan iga Dios
wel makelkawili yej kichiwaj yej ayekti. 48 Amejemen ankitakej
inimej yej mochij. 49 Iwán nia nimitztitanilitij yej noTaj kijtoj iga
mitzmakaskej. E' amejemen xikawikan nigaj, ipan altepe' Jerusalén
este que xikpiakan poder yej wi' ipan cielo.

Jesús tejkawi ipan cielo

50 Iwán Jesús kiwiga' idiscipolojmej na' altepe' Betania iwán
kajajko' ima' iwán kitenewij Dios iga mayetonokan. 51 Kua'
kitajtanílija Dios iga mayetonokan, majkejtiajki iga yajki ipan cielo.
52 Iwán yejemej kiweyimatiltijkej Jesús iwán paktiájkija iga yajkij
Jerusalén. 53 Iwán nochipa onoyaj weyitiopan iga kiweyimatiltiayaj
Dios. Ijkónyawa'.

Itájtol Jesucristo yej kijkuiloj

San Juan

Dios mochij tagá'

1 Kuá' pewá' nochi, onóyaya in Tájtol;[a] iwán inón Tájtol
onoya iwán Dios iwán yéj in Dios. 2 Puej kuá' pewá', yéj
onoya iwán Dios. 3 Ipan yéj, Dios kichij nochi yej ono';
ateyi nité yej ono' yej inón Tájtol ayá' kichij. 4 Yéj kichij
iga nochi yej isato' maonokán, wan kitawiaya pan iyalmajmej
nochi gente. 5 Inín tawilyo'[b] tawiá kan takomi iwán takomitilyo'
awel kisewiá.

6 Onoya se taga' itoká' Juan, yej Dios kititan, 7 walaj
kinojma-ijtoko itekiyo inón tawilyo', iga nochi makicredokán
ipan tawilyo'. 8 Juan ayéj inón tawilyo', kititánkejsan iga
ye'tajtoko de tawilyo'. 9 Inón mela'tawilyo' yej kitawiá
nochi gente, itoká' Jesucristo, némi-o' asiá ipan inín
tajli.

10 Inón Tájtol onoya ipan tajli; iwán malej iga Dios kichij ipan
Jesucristo nochi yej ono', yej chantitokej ipan tajli akixmatikej.
11 Jesús walaj ipan ítal, e' judiyojmej yej igéntejpa akomemawijkej.
12 E' yej komemawijkej iwán moconfiarojkej ipan yéj, yéj kichij
iga inimej mamochiwakán ipilowan Dios. 13 Ayéj ken ipilowan
namoltetajmej yej nacerowaj iga ijkón kineki taga', sino que inimej
ipilowan nokta Dios.

14 Iwán inón Tájtol mochij taga', iwán chantitoya iwán nejemen,
poxsan te-ijiknin iwán ayí' takajkayawa. Iwán nikitakej iweyipoder,
inonwa' iweyipoder iselpiltzin toTaj. 15 Juan tajtoj de yéj, iwán
kijtoj:

—De inín nitajtoj kuá' nikijtoj iga yej wi' despuéj de nej, achto
que nej, iga onóyaya kuá' nej aya nono'.

---

[a] **1:1** Ken tenextiliá ipan versículo 14, Tájtol kijtojneki Jesucristo. Iga itájtol yej agaj kijtowa, se' wel kimati yej nemi kejlamiki. Ijkón kuá' mojtowa iga Jesucristo in Tájtol, kijtojneki iga yéj nokta tenextiliá ken Dios kejlamiki.

[b] **1:5** Tawilyo' no kijtojneki Jesucristo.

16 Dios tẹmaka yej yẹkti, ayéj sẹ vẹj, mia' vẹj, iga tẹpoxchọkiliá.
17 Dios kimá' iley Moisés iga yéj matẹnẹxtili, e' ipan Jesucristo
tẹnẹxtilij kén iga tẹchọkiliá iwa̱n aya̱' tẹkajkaya̱wa. 18 Aya i̱' nokta
agaj kita Dios; isẹlpiltzi̱n, yej mela'sẹtito' iwa̱n toTaj, yéj tẹnẹxtilij
kén in Dios.

Juan yej tabautiza̱rowa tajtowa de Jesucristo

19 Judiyojmej yej icha̱mej Jerusalén kiti̱tankej sacerdọtejmej
iwa̱n levi̱tajmej[a] iga maya̱ka̱n ka̱n ono' Juan iwa̱n kitajtankej:
—¿A̱'yéj in tej?
20 Iwa̱n Juan kinojma-ijtoj:
—Nej ayéj niCri̱stoj.[b]
21 Iwa̱n sej kitajtankej:
—¿A̱'taj yej in tej? ¿Ix tiprofẹtaj[c] Elías?
Juan kijtoj:
—Ayéj.
Iwa̱n kitajtankej:
—¿Ixtaj tej in inọ́n profeta yej momatiá iga asiá?
Kijtoj:
—Ayéj.
22 Iwa̱n kijlijkej:
—¿A̱'taj yéj nokta in tej? Niknekij manikmati̱lti̱ka̱n yej
nẹti̱tankej. ¿Tẹ́ wel anne-ijliáj de tej?
23 Juan kijtoj:
—Nej inọ́n yej ijkí̱n kijtowa ipan desierto:[d] “Xiktapowili̱ka̱n
toTẹko sẹ weyi-ojti yej melakti'” —ijkọ́n ken kijtoj el profeta Isaías.
24 Yej tajtọtọyaj iwa̱n Juan, kiti̱tankej fariseojmej,[e] 25 iwa̱n
tatajtankej:
—Sigataj ayéj tiCri̱stoj, niga ti-Elías, niga tiprofẹtaj ¿Te ígataj
titabautiza̱rowa?[f]
26 Juan kijtoj:
—Nej nitabautiza̱rowa iga a̱'ti; e' iwa̱n amejemẹn ono' sẹ yej
aya̱' anki̱xmatij 27 iwa̱n nẹtokatiwi̱', malej iga yéj tayaka̱nto' máj
que nej. Nej aneajasi ni alín iga manikxitomili imekayo iga'.

---

[a] **1:19** Xikita glosario “Levita”.
[b] **1:20** Xikita glosario “Cristo”.
[c] **1:21** Xikita glosario “Profeta”.
[d] **1:23** Xikita glosario “Desierto”.
[e] **1:24** Xikita glosario “Fariseo”.
[f] **1:25** Xikita glosario “Bautizar”.

28 Inochi inín mochij pan altepe' Betania, iyikampa weya' Jordán
ikisáyampa tonati', kan Juan tabautizarojtoya.

Te itekiyo Jesús

29 Ipanya se' día, Juan kita' Jesús iga kina'techojtiwi', iwán kijtoj:
—Ta' xikitakan, ininwa' in yej Dios iCorderoj[a] yej wel
kiperdonarowa yej ayekti yej kichij la gente. 30 De yéj nitajtoj kua'
nikijtoj: "Notepotztaj wi' se yej achto que nej, iga onóyaya achto
que nej." 31 Nej no ayá' nikixmatiá; e' nej nitabautizarojtiwalaj iga
a'ti, iga nokta la gente de Israel makixmati.
32 Juan no kijtoj:
—Nej nikita' iyEspíritoj Dios temoj ipan cielo ken se jojtoko,
iwán saliwito ipan yéj. 33 Nej aya nikmatiá a'yéj; e' yej netitan
iga manitabautizaroki iga a'ti, ne-ijlij: "Yej tikitas ipan yéj
temowa iyEspíritoj Dios iwán moketza iyakapan, inónyawa' in yej
tabautizarowa iga iyEspíritoj Dios." 34 Nej niknojma-íta'ya, iwán
nej nikijtowa iga yéj nokta iPiltzin Dios.

Yej áchtopa idiscipolojmej Jesús

35 Ipanya se' día, Juan onoya ómpasan sej iwán ome yej
kitokatinemiáj. 36 Kua' kita' nemi panowa Jesús, Juan kijtoj:
—¡Ta' xikitakan, inépawa' in Dios iCorderoj!
37 Iyomextin yej kitokatinemiáj Juan, kikakikej iga ijkón kijtoj,
iwán kitokakej Jesús. 38 Iwán Jesús tachá' tatepotztaj, iwán kita'
iga kitokatiawij, iwán kijlijkej:
—¿Té ankitemowaj?
Yejemen kijtojkej:
—Tamachtiani, ¿kan inán tichantito'?
39 Jesús kijtoj:
—Xiwitzekan xikitakij.
Iwán yajkij iwán kitakej kan onoya. Inón hora las cuatro
tiotakpan iwán ompa tayowatiakej.
40 Andrés yej iyiknin Simón Pedro, se de inón omen yej kikakikej
Juan iwán kitokakej Jesús. 41 Andrés, lo que kichij, achto yajki
kitemoto iyiknin yej itoka' Simón iwán kijlij:
—Nikasíkeja in Mesías —yej kijtojneki Cristo.

---

[a] **1:29** Cordero ken tikita borregojtzin. Xikita glosario "Borrego" wan "Cordero".

42 Iwán Andrés kiwiga' Simón kan onoya Jesús, iwán kua' Jesús
kita' kijlij:
—Tej tiSimón, ipiltzin Jonás, e' inán tia timotokawiti Cefas —yej
kijtojneki Pedro.

Jesús kinotza Felipe wan Natanael

43 Ipanya se' día, Jesús kiyolmá' iga yawi ipan ítal Galilea, iwán
kasi' Felipe iwán kijlij:
—Xinetoka.
44 Inín Felipe ichan katka altepe' Betsaida, kansan no chantitoyaj
Andrés iwán Pedro. 45 Felipe yajki kitemoto Natanael, iwán kijlij:
—Nikasíkeja inón taga' yej Moisés ikyay kijkuiloj ipan libro de
la ley, de Yéj no kijkuilojkej profetajmej. Inonwa' nokta Jesús yej
ipiltzin José yej ichan altepe' Nazaret.
46 Kijtoj Natanael:
—¿Ix wel kisa tejté yej yekti ipan altepe' Nazaret?
Felipe kijtoj:
—Ta'ki' xikitaki.
47 Kua' Jesús kita' iga kina'techojtiaya Natanael, kijtoj:
—Nigaj wi' se yej mela'israelitaj, yej ayí' takajkayawa.
48 Iwán Natanael tatajtan:
—¿Kén iga tine-ixmati?
Iwán Jesús kijlij:
—Nej achto nimitzita' kua' Felipe aya mitznotza, kua' tonoya
itampa higuerajkuawi'.[a]
49 Natanael kijtoj:
—Tamachtiani, tej iPiltzin Dios, tej tiRrey ipan Israel.
50 Jesús kijtoj:
—¿Ix tinecredowa iga san nimitzijlij iga nimitzita' itampa
higuerajkuawi'? Tia-o' máj tikitati yej ayi'pa mo-ita que yej inán
nimitzijlij.
51 No kijtoj Jesús:
—Nimitznojma-ijliáj, iga amejemen anyawij ankitatij iga cielo
tapojto', iwán iyangelejmej Dios tejkawiskej iwán temoskej ipan
nej yej iPiltzin Taga'.[b]

---

[a] **1:48** Xikita glosario “Higo”. [b] **1:51** Xikita glosario “IPiltzin Taga'”.

Monąmiktilo Caná de Galilea

2 Kuą' panoj ęyi día, monąmiktilǫ' ipan ąltepę' Caná, ipan ítąl Galilea. Iyę' Jesús ompa onoya. 2 Jesús iwą́n idiscịpolojmej[a] nǫ motąlkej kąn monąmiktilo. 3 Tami' vino, iwą́n iyę' Jesús kijtoj:

—Ay'ya kipiáj vino.

4 Jesús kijtoj:

—Nomą́w, inǫ́n tejemej ayą́' tikmatij. Aya kajasi iga manimonęxti ą'yéj nej.

5 Iwą́n María kijlij yej kikịxtijtoyaj vino:

—Xikchịwakąn nochi kensan Jesús mitzijliáj.

6 Ompa onoya seis ąkǫmi' de te'ti, kąn judiyojmej kakiáj ą'ti iga moęwịltiąyaj iga ijkǫ́n kitekichịwayaj. Ipan sejsé ąkǫmi' kitolowąya ken cien litros ą'ti. 7 Jesús kijlij yej kikịxtijtoyaj vino:

—Xiktęmịkąn iga ą'ti inịmej ąkǫmimej.

Iwą́n kakilijkej ą'ti este yejyę'tęmi', 8 iwą́n Jesús kijtoj:

—Inán xikịxtịkąn alín, iwą́n xikuịguilịkąn yej mencargąrowa inín ilwi'.

Ijkǫ́n kichijkej. 9 Iwą́n yej kitąlkej iga makita tę moneki ipan inǫ́n ilwi', kimachịlij ą'ti yej mochij vino, niga kimati' kąn wąlaj; petz yej kikịxtijtoyaj vino kimatiáj iga yejemęn kajakijkej ą'ti. Iwą́n yej mencargąrowa ipan inǫ́n ilwi', kinǫtza' chokotzịn yej monąmiktiá, 10 iwą́n kijlij:

—Nǫ́yąnsan kąn monąmiktilo, achto mooniá vino yej mą́j yękti, iwą́n kuą' te-iknịwąn koníjkeja poxsan, mooniaya sej nąmǫlvịnoj. E' tej tikęna' vino yej mą́j yękti, este inán-o' nemi mooniá.

11 Inín yej Jesús kichij Caná ipan estado de Galilea, áchto-o' kichij milagro kąn kinęxtij iweyipodęr; iwą́n idiscịpolojmej kicrędojkej ipan yéj.

12 Kuą' móchija inǫ́n, yajki ipan ąltepę' yej itǫką' Capernaum, yajki iwą́n iyę', iyiknịwąn iwą́n idiscịpolojmej; iwą́n ayą́' pox mia' día ompa onoyaj.

---

[a] **2:2** Xikita glosario “Discípulo”.

Jesús kikijkixtiá yej tanamakaj tiopan

13 Kua' na'ya iyilwi la Pascua[a] yej kitekichiwaj judiyojmej, Jesús
yajki ipan weyi-altepe' Jerusalén. 14 Iwán pan ipatiojyo weyitiopan[b]
kasito yej kinamakaj torojmej, borregojmej iwán jojtokomej, iwán
yej ewatoyaj iga kipatatoyaj namoltomin iga tiopantomin.[c] 15 Kua'
inón kita', Jesús kikui' tájkol reata iga tamajmaga' iwán kikixtij nochi
ipan ipatiojyo tiopan, iwanya iborregojmej iwán itorojmej. Iwán
yej kicambiarowayaj tomin kitatajkalilijkej talpan in tomin iwán
kitzijtzinkuepilijkej imesajmej. 16 Yej kinamakaj jojtokomej kijlij:

—¡Inochi inín xikijkixtikan nigaj! ¡Amo xikchiwakan iga íkal
noTaj mamokuepa ken kajli kan monamaka kuajkuantas!

17 Iwán idiscipolojmej kejlankej yej ijkuilijto' pan itájtol Dios kan
kijtowa: "Poxsan nikneki íkal noDios, inón iga poxsan nikuesiwi." [d]

18 Iwán judiyojmej tatajtankej:

—¿Te wel annenextiliáj iga manesi iga wel tikchiwa inín yej tikchij?



Copyright © Global Recordings Network. Used with permission.

2:13-21

---

[a] **2:13** Xikita glosario "Pascua". [b] **2:14** Xikita glosario "Weyitiopan".
[c] **2:14** Tiopantomin se'pa tomin iga kikowaya yej ki-ofrecerowiliayaj Dios. Awel mokowaya iga namoltomin. [d] **2:17** Sal 69:9

19 Iwą́n Jesús kijtoj:

—Xikxitinakąn inín tiopan, iwą́n eyi día newiguilij iga sej nikojpachiwas.

20 Iwą́n judiyojmej kijtojkej:

—Cuarenta y seis años tekipanolo' iga mochij inín tiopan; ¿ix eyi día mitzwiguilij iga sej tikojpachiwas?

21 E' inón tiopan yej Jesús kijtojtoya, kijtojneki icuerpoj. 22 Inón iga, kua' Jesús ojpa-isa' kąn miktoya, idiscipolojmej kejląnkej inín yej kijtoj, iwą́n kicredojkej itájtol Dios yej ijkuilijto' iwą́n tajtolmej yej Jesús kijtoj.

Jesús kixmati nochi

23 Kua' Jesús onoya Jerusalén, kąn mo-ilwichiwiliá la Pascua, mia' kicredojkej ipan yéj iga kitayaj kichijchiwaya milagro. 24 E' Jesús ayą́' moconfiąrowąya ipan yejemej, iga Jesús kixmatiáj nochi inomej. 25 Malej iga ayagaj kijlij kén kejląmiki la gente, yéj kimatiąya ken kejląmiki nochi gente.

Jesús iwą́n Nicodemo

3 Onoya se tąga' itoką' Nicodemo, yéj fariseo[a] katka, se de ijefejmej judiyojmej. 2 Nicodemo yajki tayowakąn kipaxąlowilito Jesús, iwą́n kijlij:

—Tamachtiąni, nikmatij iga Dios mitztitan iga xinemachtikąn, iga ayagaj wel kichiwa milagro ken yej tej tikchiwa siga Dios ayą́' ono' íwąn.

3 Iwą́n Jesús kijtoj:

—Nimitznojma-ijliá nokta, yej ayą́' ojpanacerowa, awel kita kąn reinąrowa[b] Dios.

4 Nicodemo tatajtan:

—¿Kén wel maojpanacero se tąga' yej wéweja? ¿Ix wel sej ojpakalaki iyijtiko iye' iga maojpanacero?

5 Iwą́n Jesús kijtoj:

—Nimitznojma-ijliá, yej ayą́' nacerowa iga ą'ti iwą́n iga Espíritu, awel kalaki kąn reinąrowa Dios. 6 Tąga' wąn siwą' kitaj ipilowąn; e' petz iyEspíritoj Dios wel kichiwa iga ximochiwa ipiltzin Dios. 7 Amo ximadmirądo iga nimitzijliá: “Mitzpolowaj iga amonochin

[a] **3:1** Xikita glosario “Fariseo”. [b] **3:3** Xikita glosario “Kén iga Dios reinąrowa”.

xi-ojpanacerokan sej.” 8 Ejeka' nóyansan panowa, tikaki iga nawati,
e' ayá' tikmati kan wi' niga kan yawi. Ijkonsan no inochi yej
nacerowaj iga iyEspíritoj Dios.
9 Nicodemo sej ki-ojpatajtan:
—¿In on, ken an iga mochiwa?
10 Jesús kijtoj:
—¿Tej yej tikmachtiá israelitajmej, iwán ayá' tikmati in
inín? 11 Nej nimitznojma-ijliá iga nejemej nikijtowaj yejsan
nikmatij, iwán niknojma-ijtowaj yej nikitákeja, e' amejemen
ayá' ankicredowaj yej nejemej nimitzijliáj. 12 Siga ayá'
annecredowaj kua' nej nimitzijliáj de yej ono' ipan inín tajli,
¿kén anyawij annecredotij siga nimitztatapowiáj de yej ono' ipan
cielo?
13 ’Aya agaj tejkawi ipan cielo, sino que yej temoj ipan cielo;
ken tikijtowaj nej yej iPiltzin Taga'. 14 Ijkón ken Moisés kua'
ipan desierto kajko' pan kuawi' se kowa' yej chijto' iga tepos,[a]
ijkón nej yej iPiltzin Taga' yawij neajkokuitij, 15 iga inochi yej
mamoconfiarokan ipan nej, amo mapoliwikan, majwa' nochipa
maonokan wan Dios.

Ken iga Dios kipoxchokiliá la gente

16 Dios poxsan kichokilij inochimej yej onokej ipan inín tajli, este
kimá' iselpiltzin, iga inochi yej makicredo ipan yéj amo mapoliwi,
majwa' nochipa maono wan Dios. 17 Dios ayá' kititan iPiltzin
ipan inín tajli iga makijto iga makicastigaro la gente, majwa' iga
makimanawi.
18 Yej kicredowa ipan iPiltzin Dios, ayo' kicastigaroskej iga
kichij yej ayekti; e' yej ayá' kicredowa, Dios kíjtoja iga yawi
kicastigaroti iga kichij yej ayekti iga ayá' kicredowa ipan iselPiltzin
Dios. 19 Yej ayá' kicredowaj, ono' iga yawij mikitij, iga kua'
walaj yej tatawiko ipan inín tajli, máj kinekkej maonokan kan
takomichkan iga kichiwayaj yej ayekti. 20 Inochi yej kichiwaj yej
ayekti kijiyaj yej yekti, iwán ayá' kina'techowaj tawilyo' iga amo
mamo-ita yej kichijtokej. 21 E' yej kichijtokej ken kijtowa itájtol
Dios, kina'techowaj tawilyo' iga manesi iga kichijtokej ken kineki
Dios.

---

[a] **3:14** Num 21:9

Juan yej tabautizarowa tajtowa sej de Jesús

22 Kua' tami' kijtoj inín, Jesús yajki iwán idiscipolojmej
ipan ítal Judea, kan kawi' iwamej iga tabautizarojtoya.
23 Juan no tabautizarojtoya ipan altepe' yej itoka' Enón,
iná' altepe' Salim, iga ompa onoya weya'; iwán la gente
yayaj iwán mobautizarowayaj. 24 Inín mochij kua' Juan aya
kipresojwiáj.
25 E' sekin yej kitokatinemiáj Juan pewakej iga motenkitzkijkej
iwán sekin judiyojmej, iga san kén iga moewiltilo iga maye'onolo
iyixtaj Dios. 26 Iwán yajkij kijlitoj Juan:
—Tamachtiani, yej onoya mowan asentápal weya' Jordán,
ikisáyampa tonati', de inón yej annetatapowijkej de yéj, inán nemi
tabautizarowa iwán nochi gente kitoka.
27 Juan kijtoj:
—Ayagaj wel kipiá nité siga Dios ayá' kimaka. 28 Amejemen
nokta anekakikej iga niknojma-ijtoj iga nej ayéj niCristoj, nejwa'
se yej kititankej achto que yéj. 29 Kan monamiktilo, chokótzinwa'
in yej kipiá takotzin; iwán yej chokotzin iyamigoj yej ompa
no ono', san takaki, poxsan paki iga kikakto' nemi tatapowa
chokotzin. Ijkonsan no nej inán nipoxyolpaki. 30 Inán yéj sej yawij
kiweyimatiltitij, iwán nej yawij nealimpamatitij.

Yej wi' ajko

31 'Ipiltzin Dios yej wi' ajko inón yej nochi kimandarowa. Yej
ono' ipan tajli inón de nigaj, iwán kijtowa de yej ono' ipan tajli. E'
yej wi' ipan cielo inón kimandarowa nochi, 32 iwán kijtowa yejsan
kita' iwán yej kikagui'; e' ayagaj kicredowa yej yéj kijtowa. 33 E'
siga agaj kicredowa, kinextiá iga yej Dios kijtowa ijkonya nokta;
34 pues yej Dios kititan, kijtowa tájtol yej Dios kijtowa, iga Dios
nokta kimaka iyEspíritoj. 35 TeTaj kichokiliá iPiltzin, iwán kimá' iga
wel makimandaro inochi yej ono'. 36 Yej kicredowa ipan tePiltzin,
nochipa yawi onoti wan Dios; e' yej ayá' kineki kicredowa ipan
tePiltzin, ayá' yawi onoti wan Dios, sino que Dios yawi kicastigaroti
poxsan.

Jesús tajtowa wa̱n se̱ siwa̱' de Samaria

4 Fariseojmej kimatikej iga Jesús máj komati gente kitokatinemiáj iwán tabautiza̱rowa̱ya máj sej que Juan [2] (malej iga ayejwa' in Jesús yej tabautiza̱rowa̱ya, sino que idisci̱polojmej).
[3] Kua̱' Jesús kimati' yej mojtowa̱ya, ki̱sa' Judea wa̱n yajki sej Galilea.

[4] Inón ojti ka̱n nemi ya̱ya, panowa̱ya ipan íta̱l Samaria. [5] Inón iga asi' ipan se̱ a̱ltepe̱' yej ito̱ka̱' Sicar yej ono' ipan íta̱l Samaria, na̱'san íta̱l José yej pox ikyay kimá' itaj yej ito̱ka̱' Jacob. [6] Ompa onoya pozo yej Jacob kichij. Jesús siawi' iga nejnen, mota̱lij po̱sojte̱noj ken tajkodía. [7] Wa̱laj se̱ siwa̱' de Samaria a̱takuiko, iwán Jesús kijlij:

—Achi xine̱maka a̱'ti manikoni.

[8] Íkua̱' idisci̱polojmej yájkija ipan a̱ltepe̱' kikowatoj te̱ kikuaj.

[9] Siwa̱' de Samaria kijtoj:

—¿Te iga tine̱tajtaniliá a̱'ti iga xikoni, tej tijudiyoj, iwán nej nisiwa̱'[a] de Samaria?

(Iga judiyojmej iwán samarita̱nojmej[b] ayá' moye̱'itayaj.) [10] Jesús kijtoj:

—Siga tikmatiá katka yej Dios tamaka iwán a̱'yéj nej yej nemi nimitztajtaniliá a̱'ti, tej tine̱tajtaniliaya, iwán nimitzmakaya a̱'ti yej isato'.

[11] Siwa̱' kijtoj:

—Esi atikpiá ga te̱ tiki̱xtiá a̱'ti, iwán pozo poxsan wejkatan. ¿Ka̱n tia tikasiti a̱'ti yej isato' iga xine̱maka? [12] Notajwe̱wejmej Jacob ne̱ka̱wilijkej inín pozo, yéj no̱ nigaj kiki̱xtia̱ya a̱'ti iga konia̱ya iwán ipilowa̱n iwán iyo̱lka̱mej. In tej, ¿ix ma̱jya sej que yéj?

[13] Jesús kijtoj:

—Nochi yej koniáj ini̱mpa a̱'ti, sejo' a̱tanekiskej; [14] e' yej makoni a̱'ti yej nej nia nikmakati, ayi̱'o' a̱tanekis. Iga inón a̱'ti yej nikmakas, ki̱stos ipan yéj ken se̱ a̱tzontekon yej kichi̱wa iga wel maono nochipa wa̱n Dios.

[15] Siwa̱' kijtoj:

—Áchiwa' xine̱maka in ino̱mpa a̱'ti, iga ay'ya mani-a̱taneki iwán ay' manikiki̱xti̱ki nigaj.

---

[a] **4:9** Judiyojmej akiye̱'itaya iga ta̱ga' matajto wa̱n siwa̱' pan calle.
[b] **4:9** Xikita glosario “Samaria, Samaritanos”.

16 Jesús kijtoj:
—Xaj xiknotzati mowewej iwán xiwiki sej.
17 Siwa' kijtoj:
—Ayá' niwewejyoj.
Jesús kijlij:
—Ómpaya ken tikijtoj iga ayá' tiwewejyoj; 18 iga tikasíkaya
cinco mowewej, iwán yej inán tikpiá ayéj mowewej. Ómpaya nokta
ken tikijtoj.
19 Kua' inín kikagui' siwa', kijtoj:
—Nej nikita iga tej tiprofetaj. 20 Notajwewetkej, samaritanojmej,
kiweyimatiltijkej Dios nigaj ipan inín tepe'; e' amejemen
anjudiyojmej ankijtowaj iga Jerusalensan petz ómpasan wel
moweyimatiltiá Dios.
21 Jesús kijtoj:
—Tej xinecredo, yawi asiti hora iga amejemen anyawij
ankiweyimatiltitij toTaj, ay'ya anwitzeskej ipan inín tepe' niga
anyáskejo' Jerusalén. 22 Amejemen ansamaritanojmej ayá'
ankimatij a'yéj ankiweyimatiltiáj; e' nejemen nikmatij a'yéj
nemi nikweyimatiltiáj, puej Dios kitapejpen judiyojmej iga pan
nejemej makisa yej tasalvarowa. 23 E' asis hora, iwán inanya
nokta kua' yej kimela'weyimatiltiáj toTaj, yawij kichiwatij ijkón
ken kineki iyEspíritoj Dios. Iga toTaj ijkón kineki makichiwakan
yej kiweyimatiltiáj. 24 Dioswa' Espíritu, iwán yej kiweyimatiltiáj
makichiwakan ken kajasi, ijkón ken kineki Dios iyEspíritoj.
25 Siwa' kijtoj:
—Nej nikmati iga yawi witzeti in Mesías —yej kitojneki Cristo—;
iwán kua' yéj mawiki, nochi nenojma-ijliskej yej ayá' nikmatij.
26 Jesús kijtoj:
—Inonwa' nej, yej nemi tatapowa mowan.
27 Iwán íkua' asikej idiscipolojmej, iwán san tajtachixtikajkej
iga kitakej Jesús tatapojto' iwán siwa'. E' ayagaj mixewij iga
makitajtani te kinekiá inón siwa', o te kipojtoyaj. 28 Siwa' kikajtej
iyakon iwán yajki altepe', iwán kijlij la gente:
29 —Xikitatij se taga' yej nenojma-ijlij inochi yej nikchij. ¿Ix ayéj
an ininya in Mesías?
30 Iwán kiskej ipan altepe' iga yajkij kan onoya Jesús. 31 Miej
discipolojmej kitejteki'ijlijtoyaj Jesús:
—Tamachtiani, achi xitakua.

32 E' yéj kijtoj:
—Nej nikpiá tákual yej amejemẹn ayá' ankịxmatij.
33 Iwán idiscịpolojmej pẹwakej iga mosẹsẹpantajtanij:
—¿Ix ayá' ạn kiwajliguilijkej tejtẹ́ yej kikuaj?
34 E' Jesús kijtoj:
—Iga manikchịwa ken kineki yej nẹtịtan, iwán maniktamili itekipánọl; inọnwa' in notákual. 35 Amejemẹn ankijtowaj: "Políwi-o' cuatro meses iga la cosecha"; e' nej nimitzijliáj: Xikitakạn mịjlimej, chikạ'ya yej motojtọga' iwán welja moteki. 36 Yej kinechkowa yej kikịxtiá pan mịjli,[a] Dios yawi kimakati yej yẹkti. Iwán yej kicrẹdowaj, nochipa onoskej wạn Dios iga yej kipowa itájtọl Dios iwán yej kinechkowa yej kikịxtiá pan mịjli, masempạkikạn. 37 Iga melá' nokta ken yej mojtowa: "Sẹwa' in yej kitọka, iwán se' in yej kinechkowa yej kikịxtiá pan mịjli." 38 Nej nimitztịtankej amejemẹn iga xicosechạrọkạn kạn ayá' antekipanojkej; séwo'wa' in yej tekipanojkej, e' amejémẹnwa' in yej ankitekij yej yejemẹn kitọkkej.
39 Mia' yej chạntitokej ipan inón ạltepẹ' de Samaria kicrẹdojkej Jesús iga ijkín kijtoj siwạ': "Ne-ijlij inochi yej nikchij." 40 Iwán kuạ' asikej yej wạlkej Samaria, kitejteki'ijlijkej Jesús iga makáwi-o' iwán yejemẹn. Yéj kạwi' ompa ọme días, 41 iwán mia' máj kicrẹdojkej iga kikakikej yej yéj kijtowạya. 42 Iwán kijlijkej siwạ':
—Inán nicrẹdowaj, ayejsan iga inón yej tej anne-ijlijkej, sino que iga nejemẹn nọ nikakikej iwán nikmatij iga yéj nokta in Cristo yej kisalvạrowa nochi gente yej ono' ipan inín tạjli.

Jesús kachitialtiá gobierno itekipanowạni ipiltzịn

43 Kuạ' pánoja inón ọme días, Jesús kịsa' Samaria iwán yajki ipan ítạl Galilea. 44 Porque Jesús kijtoj iga nisẹ́ profeta ayá' kiyẹ'itaj ipan iyạltepẹ'. 45 Kuạ' asi' Galilea, yej ompa chạntitoyaj ki-ọmemạwijkej Jesús, iga la gente nọ yajkaj Jerusalén iga kilwichịwilịtoyaj la Pascua iwán kitakej inochi yej íkuạ' kichij Jesús.
46 Jesús yajki sej ạltepẹ' yej itọkạ' Caná yej ono' estado de Galilea, kạn kichij vino iga ạ'ti. Iwán ompa onoya sẹ tạga' yej itekipanowạni el rey. Inón tạga' ichạn ạltepẹ' Capernaum wạn wẹtitoya ipiltzịn. 47 Kuạ' inón tekipanowạni kimati' iga Jesús kísa'ya Judea iwán ási'ya Galilea, yajki kitato iwán kitejteki'ijlij iga

[a] **4:36** Inín kijtọjneki, yej kipowaj yẹ'notịciaj iga makicrẹdọkạn ipan Jesús.

mayawi ichan iga maki-achitialti ipiltzin, yej mikisnekiaya. 48 Jesús kijtoj:

—Amejemen ayá' ankicredowaj, siga ayá' ankitaj tejté yej ayi'pa mo-ita.

49 E' inón tekipanowani kijtoj:

—NoTeko, nimanín xaj, miej aya miki nopiltzin.

50 Jesús kijtoj:

—Xaj mochan; mopiltzin isato'.

Inón taga' kicredoj yej Jesús kijlij, iwán yajki. 51 Miej asitiaya ichan, itekipanowanimej kixnamikitoj iwán kijlijkej:

—¡Mopiltzin isato'!

52 Yéj kitajtan itekipanowanimej te hora pewa' iga yéktiya kimachilij ipiltzin, iwán kijlijkej:

—Yalwa a la una de la tarde pojpoliwi' iga kawantoya.

53 Tetaj kejlan iga inón hora nokta kua' Jesús kijlij: “Mopiltzin isato'”; iwán yéj iwán inochi ifamiliaj kicredojkej ipan Jesús.

54 Iga ininya ome vej Jesús kichij milagro kua' yajki Galilea iga kisa' Judea.

Jesús kachitialtiá se yej takuawayaxto' yej ichan Betesda

5 Máj máj judiyojmej nemi ilwichiwayaj ken kitekimakaj itájtol Dios, iwán Jesús yajki sej Jerusalén kan nento' ilwi'. 2 Ipan inón altepe', itenoj puerta yej itoka' borregojmej[a] onoya se ayawalwéj, ipan hebreo[b] itoka' Betesda, kipiá cinco itasejkanyo. 3 Ompa wejwetztoyaj komati yej wetitokej, pachamej, koxomej iwán sekin yej awel molinayaj yej kichixtoyaj mamolina a'ti. 4 Iga kua'san iyángel[c] Dios temowaya ipan a'ti iwán kipepeyawaltiaya; iwán yej achto kalakiá ipan a'ti, kua' pachiwiá iga pepeyawaya, achitiaya san katiapa kokolis makipiá. 5 Ompa onoya se taga' yej wetitoya treinta y ocho años. 6 Kua' Jesús kita' iga ompa wetzto', kimati' iga ikyay ompa ono', kitajtan:

—¿Ix tikneki xi-achitiá?

7 Yej wetito' kijtoj:

—NoTeko, ayagaj ne-akiá atampa kua' pepeyawaya a'ti. Kua' nikneki manikalaki, sewo' achto kalaki.

---

[a] **5:2** Weyi-altepe' Jerusalén tzaktoya iga tekólal wan kipiaya mia' kan kalakilo, sejsé de inimej kipiaya itoka'.
[b] **5:2** Xikita glosario “Hebreo”.
[c] **5:4** Xikita glosario “Ángel”.

8 Jesús kijlij:
—Ximoketza, xikui motapech iwán xaja.
9 Íkua'san in inón taga' achitiá', kikui' itapech iwán pewa' nejnen.
E' como inón día mosewilo, 10 judiyojmej kijlijkej yej achitiá':
—Inín día mosewilo; ayekti iga xikuiga motapech.
11 Inón taga' kijtoj:
—Yej neachitialtij, ne-ijlij: “Xikui motapech iwán xaja.”
12 Yejemen kitajtankej:
—¿A'yéj in inón yej mitzijlij: “Xikui motapech iwán xaja”?
13 E' inón taga' ayá' kimatiá a'yéj kachitialtij, iga Jesús kajkakala'
tatzatzalan, inón iga akixmati'. 14 Iwán Jesús kasi' weyitiopan in
inón yej kachitialtij, iwán kijlij:
—Ta' xinekaki, ináń ti-achitia'ya, ay'ya xikchiwa yej ayekti, iga
amo majya sej tiwetiás.
15 Iwán inón taga' yajki, iwán kijlij judiyojmej iga Jesuswa' in
yej ki-achitialtij. 16 Inón iga judiyojmej kitemowayaj Jesús iwán
kimiktijnekiáj, iga taachitialtiaya ipan día kua' mosewilo. 17 E'
Jesús kijtoj:
—NoTaj nochipa tekipanowa, iwán nej no nitekipanowa.
18 Inón iga judiyojmej majya kimiktijnekiáj Jesús, ayejsan iga
ayá' kichiwaya ken tatekimaka la ley iga amo matekipano ipan día
kua' mosewilo, no kijtowaya iga iTaj Dios, ijkón kijtojneki iga yéj
no Dios.

Ken iga reinarowa iPiltzin Dios

19 Iwán Jesús kijtoj:
—Nimitznojma-ijliáj iga nej yej iPiltzin Dios noselti awel
nikchiwa nité; nikchíwasan petz yejsan nikita iga kichiwa noTaj.
Inochi yej kichiwa noTaj, no nikchiwa nej yej nitePiltzin. 20 NoTaj
nepoxchokiliá iwán nenextiliá inochi yej kichiwa; iwán yáwi-o'
máj nenextiliti mia' yej ayagaj wel kichiwa, iga inón ankitaskej,
te anmoyolmajtiskej. 21 Iga ijkón ken noTaj kixitiá yej miktokej
iwán kimaka vida, no nej yej tePiltzin yej nej niknekis, nikmakas
vida. 22 TeTaj ayá' tajuzgarowa, nej yej iPíltzinya nemá' iga wel
manitajuzgaro, 23 iga inochi gente maneweyimatilti nej yej tePiltzin
kensan noTaj no kiweyimatiltiáj. Yej ayá' kiweyimatiltiáj tePiltzin,
ayá' no kiweyimatiltiá noTaj yej netitan.

24 'Nimitznojma-ijliáj: Yej kikaki yej nikijtowa iwán kicredowa
ipan yej netitan, nochipa yawi onoti wan Dios; ayo' mojtoj iga
makicastigarokan iga kichij yej ayekti, mikíkaya wan ojpa-ísa'ya sej.
25 Nimitznojma-ijliáj, iga yawi asiti la hora, iwán ámansan nokta,
kua' yej miktokej[a] yawij kikakitij notájtol nej yej iPiltzin Dios; iwán
yej kicredoskej yawij isatij. 26 Iga noTaj Dios wel tamaka vida, no
nemá' nej yej iPiltzin iga manitamaka vida. 27 Iwán nemá' poder iga
wel manitajuzgaro, iga nej iPiltzin Taga'. 28 Amo ximoyolmajtikan
iga inín nikijtowa, iga yawi asiti kua' nochi yej miktokej yawij
kikakitij notájtol 29 iwán kijkisaskej kajkán toktokej. Yej kichijkej
yej yekti, yawij ojpa-isatij iwán nochípaya onoskej wan Dios; e' yej
kichijkej yej ayekti, yawij ojpa-isatij iga yawij kicastigarotij.

Monextiá iga Jesús mandarowa

30 'Nej awel nikchiwa nité yej nejsan nikneki. Nitajuzgarowa
ijkón ken netekimaka noTaj, iwán yej nej nikchiwa ijkonya nokta,
iga ayá' nemi nikchiwa ken nej nikneki, sino que nemi nikchiwa
ijkón ken kineki toTaj yej netitan. 31 Siga nejsan katka manikijto
iga ómpaya ken nikchijto', wel mojtowa iga nemi nitakajkayawa.
32 E' ono' sewo' yej ye'tatapowa iga nej, iwán nej nikmati iga
inón yej nemi ye'tajtowa iga nej, ayá' takajkayawa. 33 Amejemen
ankititankej yej makitajtanitij Juan, iwán yej yéj kijtoj, melá' nokta.
34 E' nej ayá' nikneki iga agaj maye'tajto de nej, inín nikijtowa
iga xicredokan yej kijtoj Juan wan ximosalvarokan. 35 Juan kua'
tamachtij, itájtol ken tikita katka se ti'ti yej wewelontoya iwán
tawiaya, iwán amejemen ankinekikej xipakikan iga inón ti'ti yej
ayá' wejkaj mitztawijtoyaj. 36 E' nej nikpiá kan niktaksaltiá notájtol,
máj yekti que yej kijtoj Juan. Yej nej nikchiwa, inón yej toTaj
ne-ijlij iga manikchiwa, iwán inón yej nikchiwa, kinextiá iga kena,
toTaj netitan. 37 Iwán toTaj yej netitan, no ye'tajtowa iga nej,
iwán amejemen ayí' ankikakij itájtol, niga ayí' ankitaj, 38 niga
ankipiáj itájtol ipan amoalmajmej iga ayá' ankicredowaj ipan nej
yej netitan toTaj. 39 Amejemen anmoye'machtiáj itájtol Dios, iga
amejemen ankijtowaj iga wel ompa ankasij yej mitznextiliáj kén
wel xonokan nochipa wan Dios; ompa kan ijkuilijto' tajtowa de nej,

[a] **5:25** "Yej miktokej" anka kijtojneki yej aya kixmatij Dios.

40 e' amejemẹn ayá' ankinekij xinẹtechọkạn iga xonokạn nochipa
wạn Dios.
41 'Nej ayá' nikneki agaj mayẹ'tajto de nej. 42 Iwán nej
nimitzịxmatij, iwán nikmati iga ayá' ankinekij Dios. 43 Nej
nẹtịtan noTaj, iwán amejemẹn ayá' annẹtajtọlkuij; iwán siga se'
mayokawịki yej ayagaj kitịtan, inón sí ankitajtọlkuịlịskej. 44 ¿Kén
wel annẹcrẹdọskej, siga amejémẹnsan ankinekij iga toknịmej
mamitzweyimatịltịkạn, iwán ayí' annemij ken kajasi iga Dios
mamitzyẹ'itakạn? 45 Amo ankijtọskej iga nej nimitztẹlwịskej
iyịxtaj noTaj; yejwa' mitztẹlwiáj Moisés, yej amejemẹn ípan
anmoconfiạrojtokej. 46 Siga katka amejemẹn xicrẹdọkạn yej Moisés
kijtoj, nej nọ katka annẹcrẹdowạyaj, iga yej kijkuiloj Moisés tajtowa
de nej. 47 E' siga ayá' ankicrẹdowaj yej yéj kijkuiloj, ¿kén anyawij
ankicrẹdọtij yej nimitzijliáj?

Jesús kitamaka cinco mil tajtạga'

6 Kuạ' Jesús tami' tajtoj, yajki iyịkạmpa lago de Galilea, yej nọ
itọkạ' lago de Tiberias. 2 Mia' kitokatinemiáj iga kitakej kichij
milagro kuạ' kachitialtijtinemi' yej wẹtitokej. 3 Iwán Jesús tejkaj
ipan tepẹ' iwán ompa motạlij iwán idisciịpolojmej. 4 Nạ'ya katka iga
la Pascua,[a] yej iyilwi judiyojmej. 5 Kuạ' Jesús kita' iga pox komati
yej nemi asij, kijlij Felipe:
—¿Kạn tiạskej tikowatij tákual iga inochi inịmej gente?
6 Inón kijtoj iga makikaki tẹ kijtọj Felipe, iga Jesús kimatiá tẹ
yawi kichịwati. 7 Felipe kijtoj:
—Kẹ' sẹ kitạniá ocho meses ni alín ayá' kimaka iga matikowakạn
tákual iga matikmajmakakạn ajachi inịmej gente.
8 Iwán Andrés yej iyiknịn Simón Pedro, yej nọ idiscípoloj Jesús,
kijtoj:
9 —Nigaj ono' sẹ choochịn, kipiá cinco pạn de cebada iwán ọme
tọpoj; e' inín ni alín ayá' kimaka iga poxsan timiakejmej.
10 Iwán Jesús kijtoj:
—Xikijlịkạn inochi mamotạlịkạn.
Ompa onoya sakatzitzịn, iwán motajtạlijkej ken cinco mil
tajtạga'. 11 Iwán Jesús kikui' inọmej pạn, kuạ' támi'ya kimá' gracias
Dios, kimajmá' idisciịpolojmej iga yejemej makimajmakakạn yej

[a] **6:4** Xikita glosario "Pascua".

ejẹwatoyaj. Ijkọnsan nọ kichij iwạ́n tọpoj, kimajmakakej este kẹ' kinekikej. 12 Kuạ' ixwíkeja, Jesús kijlij idisciṗolojmej:

—Inochi xiknechkọkạn yej ay' kikuajkej, iga amo mapetzpoliwi nitẹ́.

13 Yejemẹn nochi kikuikej, iwạ́n kitẹmijkej doce chikiwimej itạtajkolka yej ay'ya mokuaj de inọ́n cinco pạn de cebada. 14 Kuạ' la gente kita' iga Jesús kichij milagro, kijtojkej:

—Kena, inín profeta yej momatiá iga yawi wiṫzeti ipan inín tạjli.

15 E' como Jesús kimati' iga kinekiáj makiteki'wigakạn iga makitạliḳạn de rey, kisa' ompa, iwạ́n yajki iyixko tepẹ', iga kinekiá maono iselti.

Jesús nejnemi iyixko ạ'ti

16 Kuạ' tayowáti'ya, idisciṗolojmej Jesús yajkij laguna, 17 tejkajkej ipan sẹ ạ́kạl iwạ́n pẹwakej ạpanowaj iga maasikạn Capernaum. Inọ́n hora mela'takomíchkạnya nokta, iwạ́n Jesús aya asiá. 18 Iwạ́n íkuạ' pẹwa' ejeka' yej pox tajpalej iwạ́n mopạpalakachowạya ạ'ti. 19 Kuạ' nejnénkeja ipan ạ́kạl ken cinco o seis kilómetros, kitakej



Copyright © Global Recordings Network. Used with permission.

Jesús iga nejnentiwi' iyixko a'ti iga kina'techojtiwi' ákal, iwán majmawikej. 20 Jesús kijtoj:

—¡Nej niJesús, amo ximajmawikan!

21 Iwán yejemen taomemawijkej iga kitejkawiltijkej Jesús ipan ákal, iwán nimaninsan asikej ompiga kan nemi yayaj.

La gente kitemowa Jesús

22 Ipanya se' día, yej kawikej iyikampa a'ti, kimatikej iga Jesús idiscipolojmej yajkij ipan inón setzin ákal yej ompa onoya, iwán Jesús ayá' yaya iwamej. 23 Miej se' akalmej asikej yej kiskej ipan altepe' Tiberias, asikej na'san kan takuajkej kua' toTeko kimá' gracias Dios iga tákual. 24 Inón iga kua' la gente kitakej iga ompa ateyi Jesús, niga idiscipolojmej, tejtejkajkej ipan akalmej iwán yajkij Capernaum iga kitemotoj.

Jesús kenkua' pan yej tamaka vida

25 Kua' yejemen asikej iyikampa laguna, kasikej Jesús iwán kitajtankej:

—Tamachtiani, ¿keman tiwalaj nijiga?

26 Jesús kijtoj:

—Nej nikijtowa iga amejemen anetemojtinemij iga san antakuajkej este amixwikej, ayéj iga ankicredojkej yej ankitakej iga nikchiwa milagro. 27 Amo xitekipanokan iga san tákual yej tami, sino que iga tákual yej kichiwa iga xonokan nochipa wan Dios. Inómpawa' in tákual yej nia nimitzmakatij, nej yej iPiltzin Taga', iga Dios yej tóTajpa kijlij iga ijkón makichiwa.

28 Kitajtankej:

—¿Te nikchiwaskej iga manikchiwakan ken Dios kineki?

29 Jesús kijtoj:

—Dios kineki iga xicredokan ipan inón yej yéj kititan.

30 Iwán kitajtankej:

—¿Te milagro wel annenextiliáj iga manikitakan iga manimitzcredokan? ¿Te wel tikchiwa? 31 Ikya notajwewejmej kikuajkej maná[a] ipan desierto, ken kijtowa kan ijkuilijto': “Dios kimá' inomej iga makikuakan pan yej walaj ipan cielo.”

---

[a] **6:31** Dios kimá' maná israelitajmej iga makikuakan, kua' nemi yayaj ipan desierto. Ex 16

32 Jesús kijtoj:

—Nej nimitzijliáj: Ayéj Moisés yej tamajmaka pan yej wi' ipan cielo, sino que noTaj yej tamajmaka in mela'pan yej wi' ipan cielo. 33 Iga inón pan yej Dios tamaka, inón yej temoj ipan cielo, iwán kimaka vida nochi gente.

34 Iwán yejemen kijtojkej:

—NoTeko, nochipa xinemakakan inompa pan.

35 Iwán Jesús kijtoj:

—Nejwa' in inón pan yej tamaka vida. Yej netoka ayí' yawi mayanati; iwán yej necredowa, ayí' yawi atanekiti. 36 E' ken nimitzijlíjkeja, ayá' annecredowaj, malej iga anne-itákeja. 37 Nochi yej toTaj nemaka, netokaj; iwán yej netokaj, aniksenkokajtewaskej. 38 Iga nej ayá' niwalaj ipan cielo iga san manikchiwaki kensan nikneki, sino que iga manikchiwa ken kineki yej netitan. 39 Iwán ijkín kineki toTaj yej netitan; iga amo manikpolo nisé yej yéj netitanilij, sino que manikojpa-ixiti keman kua' yéj wi' tajuzgaroki. 40 Yej netitan kineki iga inochi yej kitachiliá iPiltzin Dios, iwán kicredowa ipan yéj, nikeman ay'ya mikis, iwán nej nia nikojpa-ixititi kua' Dios wi' tajuzgaroki.

41 Inón iga judiyojmej pewakej kipopowakej Jesús, iga sanki' kijtoj: “Nej nipan yej temoj ipan cielo.” 42 Iwán kijtojkej:

—¿In inín ayejtaj Jesús yej ipiltzin José? Tejemen tikixmatij itaj iwán iye'. ¿Iwán inán kijtowa igaki' temoj ipan cielo?

43 Iwán Jesús kijtoj:

—Ay'ya xinepopojtokan. 44 Ayagaj wel netoka siga ayá' kiwajliga toTaj yej netitan; iwán nej nia nikojpa-ixititi kua' Dios wi' tajuzgaroki. 45 Ipan amamej kan kijkuilojkej profetajmej, kijtowa: “Dios yawi kimachtiti inochi.” Nochi yej kikaki toTaj, momachtiá ípan, iwán netoka.

46 ’Ayéj iga ágaja kita' toTaj; nikíta'san nej yej niwalaj de Dios. 47 Nej nimitzijliáj, yej necredowa, nochipa yawi onoti wan Dios. 48 Nejwa' in pan yej nitamaka vida. 49 Amo-ikyapatajwan kikuajkej maná ipan desierto, iwán malej ijkón, mikíkejsan; 50 e' nej nitajtowa de inón pan yej temowa ipan cielo; yej kikua inón pan, ayá' mikis. 51 Nejwa' in inón pan yej isato'; yej temoj ipan cielo. Yej kikua inín pan, yawi onoti nochipa wan Dios. Inín pan yej nia nikmakati, ininwa' nonakayo. Nia nikmakati iga makipiá vida nochi gente.

52 Judiyojmej pewakej iga moseseṗan-ijliáj:
—¿Kén matemaka inakayo iga matikuakan?
53 Jesús kijtoj:
—Nej nimitzijliáj, siga ayá' ankikuaj nonakayo nej yej iPiltzin Taga' iwán ayá' ankoniáj noesyo, awel amisatoskej iyixtaj Dios.
54 Yej kikua nonakayo iwán koniá noesyo, nochipa yawi onoti wan Dios; iwán nia nikojpa-ixitiṭi kua' Dios wi' tajuzgaroki. 55 Iga nonakayo mela'tákual nokta, iwán noesyo melá' nokta yej mooniá.
56 Yej kikua nonakayo iwán koniá noesyo, setito' nowan, iwán nej nisetito' íwan. 57 ToTaj yej netitan isato', iwán nej nisato' iga yéj; ijkonsan no yej kikua nonakayo, onos iga nej. 58 Nej ayéj ken inón pan yej kijliáj maná yej kikuajkej amo-ikyapatajwan, malej iga kikuajkej, e' mikíkejsan. Nej pan yej temoj ipan cielo. Yej kikua inínbapa pan, yawi onoti nochipa wan Dios.
59 Jesús ijkón tamachtij tiopan ipan altepe' Capernaum.

Tájtol yej kichiwa iga nochipa matonokan wan Dios

60 Kua' kikakikej kén iga Jesús tamachtiá, mia' yej kitokatinemiáj Jesús kijtojkej:
—Inín yej kijtowa ayagaj kojasi; ¿A' wel kitajtolkuilij?
61 Jesús kimati' iga yej kitokatinemiáj kipopojtoyaj, tatajtan:
—¿Ix mitzkuesowaj iga ijkón nitamachtij? 62 ¿Te ankijtowayaj siga xine-itakan nej yej iPiltzin Taga', nemi nitejkawi kan achto nonoya? 63 Espíritojwa' in yej kichiwa iga matonokan; iselti tonakayo akichiwa nité, iwán tajtolmej yej nimitzijlijkej walaj ipan Espíritu iwán tamaka vida. 64 E' ónogo' sekin de amejemen yej ayá' kicredowaj.
E' Jesús kimatiáy ajaˈyéj yej ayá' kicredowayaj, iwán aˈyéj yawi kinextiti iga makikitzkikan. 65 Iwán kijtoj:
—Inón iga nimitzijlíjkeja iga ayagaj wel wi' kan nono', siga toTaj ayá' kiwajliga.
66 Iwán íkuaˈya, mia' yej kitokatinemiáj Jesús kikajtejkej, iwán ayˈya nemiáj iwán Jesús. 67 Jesús kitajtan doce idiscipolojmej:
—¿Amejemen no anyajnékija?
68 Simón Pedro kijtoj:
—NoTeko, ¿aˈya se' maniktokakan? Motájtol nenextiliáj kén iga wel manonokan nochipa wan Dios. 69 Nejemen nicredójkeja, iwán nikmatij iga tej tiCristoj yej iPiltzin Dios yej isato'.

70 Jesús kijtoj:

—¿Ix ayą'taj andǫcejmej nimitztapejpenkej? Iwą́n sę de amejemęn tzitzimi'.

71 Kuą' inín kijtoj, Jesús nemi tajtowa de Judas Iscariote, ipiltzįn Simón, iga Judas yawi kinęxtįti iga makikįtzkįkąn, malej iga yéj sę de inǫ́n doce idiscípoloj Jesús.

Iyiknįwąn Jesús akicrędowąyaj

7 Kuą' nochi inín panoj, Jesús nemiá ipan ítąl Galilea; ayą́' kinekiá maono ipan ítąl Judea, iga ompa judiyojmej kimiktįjnekiáj Jesús. 2 E' como asitiąyay iyilwi rąnchojtzitzįn[a], sę ilwi' yej kichįwayaj judiyojmej, 3 iyiknįwąn kijlijkej:

—Amo xikąwi nigaj; xaj Judea iga yej mitztokaj yej ompiga onokej, nǫ makitakąn yej tikchįwa yej ayį'pa mo-ita. 4 Siga agaj kineki makįxmatikąn, ayą́' kichįwa tejtę́ ichtákasan, e' siga tikneki mamitzįxmatikąn, yej tikchįwa, xikchįwa kąn nochi mamitzita.

5 Niga iyiknįwąn ayą́' kicrędowąyaj. 6 Iwą́n Jesús kijtoj:

—Aya asi nohǫraj, e' iga amejemęn malej iga nąmǫl hora, nochi yękti. 7 Yej ayą́' nęcrędojtokej, amejemęn awel mitzijiyaj, e' nej, kena ne-ijiyaj, iga niknęxtiliáj iga kichijtokej yej ayękti. 8 Amejemęn xąkąn ilwitaj; nej ayą́' nia iga aya asi nohǫraj.

9 Kuą' tami' inín kijtoj, Jesús kąwi' Galilea.

Jesús yawi ipan iyilwi rąnchojtzitzįn

10 E' kuą' yájkija iyiknįwąn, Jesús yajki nǫ ilwitaj, malej iga ayagaj kita', ken kuą' ichtakayajki. 11 Judiyojmej kitęmowąyaj Jesús ilwitaj, iwą́n kijtowąyaj:

—¿Ix kąn ąn ono' in inǫ́n tąga'?

12 Iwą́n poxsan mia' tątapowayaj de Jesús. Sekin kijtowąyaj: "Inín tąga' pox kichįwa yej yękti", e' sekin kijtowąyaj: "Inín ayą́' kichįwa yej yękti; takajkayąwa."

13 E' la gente ichtákasan tajtowąyaj de Jesús iga kimajmawiliąyaj judiyojmej yej mandąrowąyaj.

14 Kuą' nąwiya día iga nentoya ilwi',[b] Jesús kala' tiǫpan-ijti' iwą́n pę' iga tamachtiá. 15 Judiyojmej madmirądowąyaj, iwą́n kijtowąyaj:

---

[a] **7:2** Xikita glosario "Tabernaculos o iyilwi rąnchojtzitzįn". [b] **7:14** Lev 23:33-36

—¿Kén kichiwa in inín taga' iga pox wel tamachtiá? Ayá' momachtij.

16 Jesús kijtoj:

—Ken nimitzmachtiáj ayéj nejsan nikijtowa, iga ijkón kijtowa yej netitan. 17 Siga agaj kineki makichiwa ken kineki Dios, yawi kixmatiti siga yej nitamachtiá wi' de Dios o nejsan nikijtowa. 18 Siga nogánajsan niknekiá manimoweyimati, nejsan nimotajtowiliaya. E' nikneki mamoweyimatilti yej netitan. Inón iga yej nikijtowa, ijkonya nokta iwán ayá' nitakajkayawa.

19 '¿Ix ayejtaj Moisés mitzmakakej la ley? Iwán nisé de amejemen ayá' kichiwa ken ijkuilijto'. ¿Te iga annemiktijnekij?

20 La gente kijtojkej:

—¡Tinemi wan Tzitzimi'! ¿A'yéj mitzmiktijneki?

21 Jesús kijtoj:

—Igasan nikchij yej yekti ipan día kua' mosewilo, ayá' ankiye'itakej. 22 E' Moisés mitznextilijkej iga ximocircuncidarokan,[a] (malej iga ayéj achto Moisés yej tatekimá' iga mamocircuncidarolo, yajkij amo-ikyapatajwan), inón iga amejemen ankicircuncidarowaj se choochin malej iga ipan día kua' mosewilo. 23 Iwán inán amejemen iga san ankichiwaj ken kijtowa iley Moisés, ankicircuncidarowaj se choochin ipan día kua' mosewilo, ¿te ígataj mitzkuesowaj iga nitaachitialtij ipan día kua' mosewilo? 24 Amo xitajuzgarokan san ken ankitaj, kua' agaj ankijuzgarowaj, xitaye'juzgarokan.

Jesús kijtowa kan walaj

25 Sekin yej chantitoyaj Jerusalén, pewakej tatajtankej:

—¿Ix ayéj inín in yej kitemojtinemij iga makimiktikan? 26 Ta' xikitakan, ne tatajtojto' kan onolo', iwán ayagaj kijliá nité, in yej mandarowaj, ¿ix an kimela'kredójkeja iga inín taga' in Cristo? 27 E' tejemen tikmatij de kan wi'; iwán kua' mawiki Cristo, ayagaj yawi kimatiti de kan wi'.

28 Kua' Jesús kikagui' inín, tamachtijtoya tiopan-ijti', iwán tajtoj recio:

—¡Wantaj ankijtowaj iga anne-ixmatij wan ankimatij kan niwalaj! E' ayá' niyokawalaj, sino que netitan se yej ayí'

---

[a] **7:22** Xikita glosario "Circuncisión".

takajkayąwa, yej amejemęn ayą' ankįxmatij. 29 Nej sí nikįxmati iga
ipan yéj nikįsa', iwą́n yéj nętįtan.
30 Iwą́n kinekiáj makikįtzkįkąn, e' ayagaj kimątąlilij iga Dios aya
kine'. 31 Mia' yej kicręd̨ojkej ipan yéj, iwą́n kijtojkej:
—Kuą' mawįki Cristo, ¿ix mąjya yawi kichįwati milagro que inín
tąga' kichįwa?

Fariseojmej kitekimaka policiyajmej iga makipręsojwįkąn Jesús

32 Fariseojmej kikakikej yej la gente kipojtoyaj de Jesús; iwą́n
fariseojmej iwą́n ijęfejmej sacerd̨otejmej kitįtankej policiyajmej[a]
yej tacuidąrowaj weyitiopan iga makikįtzkįkąn Jesús. 33 Iwą́n Jesús
kijtoj:
—Ayą́' niwejkąwas iga amowąn nia nonoti, iwą́n niąti sej kąn
ono' yej nętįtan. 34 Amejemęn annętęmo̱skej, e' ayą́' anneasiskej,
iga awel anyąskej kąn nej nonos.
35 Judiyojmej pęwakej iga mosęsępantajtanij:
—In inín, ¿kąn ąn yąti iga ay'ya wel tikasiskej? ¿Ix ąn yąti
kimachtįti judiyojmej yej chąntitokej ipan ítąl grięgojmej, inomej
yej pąpayįntinemij iwą́n kimachtįj no grięgojmej? 36 ¿Ix tę ąn
kijtojneki in inón yej kijtoj: “Annętęmo̱skej, e' ayą́' anneasiskej, iga
awel anyąskej kąn nia nonoti”?

Węyąmej yej kipiá ą'ti yej isato'

37 Kuą' ási'ya día iga tami ilwi', inón día nokta yej mą́j weyi-ilwi';
inón día, Jesús moketza' iwą́n tajtoj recio:
—Siga agaj ątaneki, mawįki kąn nono' iwą́n maąti. 38 Xicręd̨okąn
notájtol iwą́n ipan amoąlmajmej kįstos ken węyąmej yej kichįwaj
iga xonokąn nochipa wąn Dios. Ijkón kijtowa kąn ijkuilijto' itájtol
Dios.
39 Iga inón kijtoj Jesús, kijtoj iga yej kicręd̨oj itájtol, kipiás
iyEspíritoj Dios; íkuą' aya wįtziá iyEspíritoj Dios, iga Jesús aya
kiweyimatįltiąyaj ipan cielo iga aya ojpa-isa.

Moyojyokatilo

40 Sekin yej ompa onoyaj kuą' kikakikej inín, kijtojkej:
—Inín tąga' profeta nokta yej tikchįxtoyaj.

---

[a] **7:32** Xikita glosario “Policiyajmej yej tacuidąrowaj weyitiopan”.

41 Sekin kijtowa̱yaj:
—Ini̱nya in Cristo.
E' sekin kijtojkej:
—¿Ix wel Cristo ma de Galilea? 42 Ka̱n ijkuilijto' kijtowa iga Cristo yawi ki̱sati ipan ipilówa̱mpa ipilowa̱n rey David iwán nace̱roj Belén, ipansan inón a̱ltepe̱' ka̱n icha̱n David.
43 Inón iga moyojyokatilo̱' iga itechko Jesús. 44 Sekin kinekiáj makipre̱sojwi̱ka̱n Jesús, e' ayagaj mi̱xe̱wij.

Tekiwajmej akicre̱dowaj Jesús

45 Policiyajmej yajkij ka̱n onokej fariseojmej iwán ije̱fejmej sacerdo̱tejmej, iwán kitajtankej:
—¿Te iga ayá' ankiwajligakej?
46 Policiyajmej kijtojkej:
—¡Ayí' nikakij agaj matajto ken inín ta̱ga'!
47 Iwán fariseojmej kijtojkej:
—¿Amejeme̱n no̱ya mitzkajkayajkej? 48 ¿Ix ágaja de toje̱fejmej o de tejémejpa fariseojmej kicrédoja ipan yéj? 49 E' ini̱mej yej kitokaj Jesús aki̱xmatij iley Moisés, inón iga Dios yawi kicastiga̱ro̱ti.
50 Nicodemo yej se̱ ve̱j yajka tayowa kitato̱ya Jesús, yej no̱ katka fariseo, kijtoj:
51 —Toley tatekimaka iga awel tikijtowaj iga mamiki se̱ ta̱ga' siga ayá' achto tikakij wa̱n tikmatij te̱ kicomete̱roj.
52 Iwán kijlijkej:
—¿In tej no̱ tigalileo? Ximomachti ka̱n ijkuilijto', iwán tikitas iga nise̱ profeta ayá' wa̱laj de Galilea.

Siwa̱' yej najna̱mo̱lnemi

53 Iwán sejse̱ de yejemej yájkija icha̱mej.

8 E' Jesús yajki ipan tepe̱' yej ito̱ka̱' Olivos. 2 Ipan se' día, yowalti' yajki tio̱pan. Iwán nochi gente kitechoj, iwán Jesús mota̱lij iwán pe̱wa' tamachtij. 3 Iwán yej tamachtiáj ipan la ley iwán fariseojmej, kiwajliguilijkej Jesús se̱ siwa̱' yej kima̱wetzi̱ltijkej wa̱n se̱ ta̱ga' yej ayá' íwa̱n na̱miktito' iwán kita̱lkej itajkoya̱n la gente, 4 iwán kijlijkej Jesús:
—Tamachtia̱ni, inín siwa̱' nikma̱wetzi̱ltijkej iwán se̱ ta̱ga' yej ayá' íwa̱n na̱miktito'. 5 Iley Moisés te̱tekimaka iga ijki̱mpa siwa̱' matiktemikti̱ka̱n. ¿In tej, ken tikijtowa?

6 Inǫ́n kijlijkej kąnsan makimąwetzi̱lti̱kąn, iga ijkǫ́n wel
makite̱lwi̱kąn. Iwą́n Jesús mokototzoj iwą́n pe̱wa' tajkuiloj ipan
tąjli iga imájpil. 7 E' como kitajtantóyajsan, moketza' iwą́n kijtoj:
—Agaj de amejemej yej momachi̱liá iga ayí' kichij yej aye̱kti,
inǫ́n achto makipatąnaltili te'ti iní̱n siwą'.
8 Iwą́n sej mokototzoj iwą́n mąjo' tajkuiloj ipan tąjli. 9 E' yejemej
kuą' iní̱n kikakikej, momachi̱lijkej iga aye̱'nemij, iwą́n sejsé̱ sejsé̱
ki̱stiajki. Achto ki̱skej yej we̱wétkeja. Iwą́n kuą' nóchiya ki̱skej,
Jesús ką́wi'san iwą́n siwą' iga ompay kikajtejkej. 10 Iwą́n Jesús
moketza' iwą́n como kita' iga petz síwą'san onoya, kijlij:
—Siwą', ¿kąn onokej in yej mitzmikti̱jnekiáj? ¿Ix ayagaj kijtoj
iga ximiki?
11 Siwą' kijtoj:
—Ayagaj, noTe̱ko.
Jesús kijtoj:
—Nej no ayą́' nikijtowa iga ximiki; inán xaja iwą́n ayo' xikchi̱wa
yej aye̱kti.

Jesús yej te̱tąwiá pan toąlmaj

12 Jesús tajtoj sej iwą́n la gente, iwą́n kijtoj:
—Nej yej niktąwiá nochi gente pan iyąlmajmej; yej ne̱toka ayí'
nemis kąn takomichkąn, mąjwa' kipiás yej kitąwiá ipan iyąlmaj
iwą́n kipiás nokta vida.
13 Fariseojmej kijtojkej:
—Tejsan timotajtowiliá, iwą́n iga mogą́najsan timotajtowiliá,
avale̱rowa.
14 Jesús kijtoj:
—Malej iga nejsan nimotajtowiliá, e' kena vale̱rowa, iga nikmati
kąn niwąlaj iwą́n nikmati kąn nia, e' amejeme̱n ayą́' ankimatij kąn
niwąlaj niga kąn nia. 15 Amejemej antajuzgą̱rowaj ken kiye̱'ita
tąga'. Nej ayagaj nikjuzgą̱rowa, 16 e' siga nitajuzgą̱rowa, nikchi̱wa
ken kajasi iga ayą́' nikchi̱wa nose̱lti, sino que iwą́n noTaj yej
ne̱ti̱tan, íwąn nitajuzgą̱rowa. 17 Ipan amoley ijkuilijto', iga kuą' o̱me
kitakej te̱ mochij iwą́n sansé̱ kijtowaj yej kitakej, inǫ́n yej kijtowaj,
ijko̱nya. 18 Nej nimotajtowiliá, iwą́n noTaj yej ne̱ti̱tan mochi̱wa se'
yej ne̱tajtowiliá.
19 Iwą́n kitajtankej:
—¿Kąn ono' moTaj?

Jesús kijtoj:

—Amejemej ayá' ane-ixmatij, iwán ayá' no ankixmatij noTaj, siga ane-ixmatiáj, no ankixmatiáj noTaj.

20 Inín tajtolmej kijtoj Jesús kua' nemi tamachtiá weyitiopan, itenoj cajontzin kan moakiá tomin iga ofrenda. E' ni agaj ayá' kikitzkij, iga Dios aya kine'.

Kan nej niaj amejemen awel anyawij

21 Jesús kijlij sej judiyojmej:

—Nej niati, iwán amejemej annetemoskej, e' anyawij anmikitij iga ankichijtokej yej ayekti wan ayá' mitzperdonarowiliskej yej ankichiwaj. Kan nej nia, amejemej awel anyawij.

22 Iwán judiyojmej kijtojkej:

—¿Ix anka kejlamiki iga momiktij, anka inón iga kijtowa iga awel tiaskej kan yéj yawi?

23 Jesús kijtoj:

—Amejemen nigaj amochan ipan inín tajli, nej nochan ajko. Amejemej de inín tajli, iwán nej ayéj de inín tajli. 24 Inón iga nimitzijlijkej iga amejemej anyawij anmikitij iga ankichijtokej yej ayekti wan ayá' mitzperdonarowiliskej yej ankichiwaj. Siga amejemej ayá' ankicredoskej iga nej niCristoj,[a] anmikiskej wan ayá' mitzperdonarowiliskej yej ankichiwaj yej ayekti.

25 Iwán kitajtankej Jesús:

—¿A'taj yej in tej?

Jesús kijtoj:

—Inonsan ken nimitzijlijkej achto. 26 Ónogo' komati yej wel nimitzijliáj yej ayompa ankichiwaj. E' yej netitan ayá' takajkayawa iwán nikijliá la gente kensan nikagui' kijtowa yej netitan.

27 E' yejemej ayá' kimatikej iga nemi tajtowa de Dios yej iTaj. 28 Inón iga Jesús kijtoj:

—Kua' amejemej anyawij anneajkokuitij ipan cruz, nej yej iPiltzin Taga', íkua' ankimatiskej a'yéj nej. Ayá' nikchiwa yej nej nikneki, nikijtowa kensan noTaj nenextilij. 29 Iga yej netitan ono' nowan; noTaj ayá' nesemaka, iga nochipa nikchiwa yej yejpa kiye'ita.

30 Kua' Jesús kijtoj inimej tájtol, mia' kicredoj ipan yéj.

---

[a] **8:24** Español: “Yo Soy”; judiyojmej kimatiáj iga Dios no motokawij: “Yo Soy”. Ex 3:14; 6:2. Jesús kua' kijtowa “Yo Soy”, monextiá iga yéj el Cristo yej Dios kititan.

Ipilowa̱n Dios iwán yej kichijtokej yej aye̱kti

31 Jesús kijlij judiyojmej yej kicre̱dojkej ipan yéj:

—Siga amejemej amoconfia̱rojtoskej ipan notájto̱l, anmochi̱waskej annomela'disci̱polojmej. 32 Iwán anki̱xmatiskej yej melá' nokta, iwán ken kua̱' ayo' nite̱ mitzilpitoskej.

33 Yejemej kijtojkej:

—Nejemej ipilowa̱n ipilówa̱mpa Abraham iwán ayí' nimochi̱waskej agaj iyescla̱voj;[a] ¿te iga tej tikijtowa iga ne̱xitomaskej?

34 Jesús kijlij judiyojmej:

—Nimitzijliáj iga inochi yej kichi̱wa yej aye̱kti, ilpito' iga inón yej kichi̱wa yej aye̱kti. 35 Se̱ esclavo ayá' nochipa onos ipan se̱ kajli. E' se̱ te̱piltzi̱n, kena, kajasi maono nochipa pan se̱ kajli. 36 Inón iga, siga nej yej iPiltzi̱n Dios nimitzxitomaj, amejeme̱n anmela'xitontoskej. 37 Nikmati iga amejemej ipilówa̱mpa Abraham. E' anne̱mikti̱jnekij iga ayá' ankichi̱waj ken nikijtowa. 38 Nej nikijtowa yej ne̱ne̱xtilij noTaj, iwán amejemej ankichi̱waj yej amotaj mitzne̱xtilijkej.

39 Yejemej kijtojkej:

—Notájmejwa' Abraham.

Iwán Jesús kijtoj:

—Siga katka amejemej ipilowa̱n Abraham, ankichi̱wayaj ken yéj kichij. 40 E' inán amejeme̱n anne̱mikti̱jnekij iga san nimitzijlijkej yej melá', yej Dios ne̱ne̱xtilij. ¡Abraham ayí' ijkón kichij! 41 Amejemej ankichi̱waj ken kichi̱wa amotaj.

Iwán yejemej kijtojkej:

—Nejemej ayéj nipejpemej. Nikpiáj se̱san notajmej, ino̱nwa' Dios.

42 Jesús kijtoj:

—Siga melá' iga Dios amotaj, amejemej anne̱nekiáj, iga nej ne̱ti̱tan Dios. Ayá' niyokawa̱laj, sino que Dios ne̱ti̱tan. 43 ¿Te iga ayá' ankentende̱rowaj yej nikijtowa? Iga ayá' nokta ankikakisnekij notájto̱l. 44 Amejemej amotaj tzitzimi', iwán ankichi̱wasnekij ken amotaj kineki. Tzitzimi' nochipa tamiktiá iwán takajkaya̱wa. Ayí' kijtowa yej melá' nokta, wa̱n kua̱' takajkaya̱wa momela'ne̱xtiá

[a] **8:33** Xikita glosario “Esclavo”.

ken iga yéj nokta. Yéjwa' takajkayąwa nokta iwą́n kichįwa iga matakajkayąwalo. 45 E' nej nimitzijliáj yej melą́' iwą́n amejemej ayą́' annęcrędowaj. 46 ¿Ą'yéj de amejemej wel nęnęxtiliá iga nikchij yej ayękti? Iwą́n siga nej nikijtowa yej melą́', ¿te iga ayą́' annęcrędowaj? 47 Yej itatki Dios, kikaki itájtǫl Dios. E' iga amejemej ayéj de Dios, inǫ́n iga ayą́' ankikakij notájtǫl.

Cristo onoyay kuą' aya onoya Abraham

48 Iwą́n judiyojmej kijtojkej:

—Ómpaya ken nikijtowaj iga tej tisamaritąnoj[a] iwą́n tikpiá iyespíritoj tzitzimi'.

49 Jesús kijtoj:

—Ayą́' nikpiá nisę́ mąlespíritoj. Nej nikweyimatįltiá noTaj iwą́n amejemęn annealįmpamatij. 50 Nej ayą́' niktęmowa iga manęweyimatįltįkąn, e' ono' sę yej kineki iga manęweyimatįltįkąn, iwą́n yéj tajuzgąrowa. 51 Nimitznojma-ijliáj siga agaj kichįwa ken nej nikijtowa, nikęman ayą́' mikis.

52 Iwą́n judiyojmej kijtojkej:

—Ąn sí nikmatij iga tikpiá mąlespíritoj. Abraham iwą́n nochi profętajmej mikikej iwą́n tej tikijtowa: “Siga agaj kichįwa ken nej nikijtowa, nikęman ayą́' mikis.” 53 ¿In tej, ix mąjya sej que to-ikyapatajwęwej Abraham? Porque yéj migui', iwą́n profętajmej nǫ mikikej, ¿ą'taj yéj timomachįliá in tej?

54 Jesús kijtoj:

—Siga nejsan nimoweyimatįltiá, ijkǫ́n ayą́' movalęrowa. E' noTaj yej nęweyimatįltiá, inǫnsan yej ankijtowaj iga amoDiǫs. 55 E' amejemej ayą́' ankįxmatij. Nej sí nikįxmati; iwą́n siga nikijtǫj iga ayą́' nikįxmati, nǫ tęwąn nitakajkayąwas ken amejemej. E' nej sí nikįxmati iwą́n nikchįwa ken yéj kijtowa. 56 Abraham, yej amo-ikyapatajmej, pągui' iga kitasnekiá iga niwįtziá; iwą́n kita', iwą́n poxsan yǫlpągui'.

57 Judiyojmej kijlijkej Jesús:

—Aya tikpiá niga cincuenta años, ¿iwą́n tikijtowa iga tikita'ya Abraham?

58 Jesús kijtoj:

—Nimitznojma-ijliáj iga kuą' aya teyá Abraham, nej nonoyay.

---

[a] **8:48** Xikita glosario “Samaria, Samaritanos”.

59 Iwán kikuikej te'ti iga kitemiktiayaj Jesús; e' Jesús miyan,
iwán kisa' ipan weyitiopan; panoj tatzalan iwán yajki.

Jesús kachitialtiá se pacha

9 Kan panotiaya Jesús, kita' se taga' yej itékiya iga pacha. 2 Iwán
idiscipolojmej kitajtankej:
—Tamachtiani, ¿te iga an itékiya ga pacha inín taga'? ¿Ix iga
itaj o iye' kichijkej yej ayekti, o iga yéj nokta kichij yej ayekti?
3 Jesús kijtoj:
—Ayéj iga yéj kichij yej ayekti, niga itaj niga iye' kichijkej yej
ayekti, sino que iga ipan yéj mamonexti yej Dios wel kichiwa. 4 Miej
nono' amowan nia nikchiwati itekipánol yej netitan, iga kua' yawi
tayowatiati, ayágajo' wel tekipanoj. 5 Miej nono' ipan inín tajli nej
kenkua' niktawiá la gente pan iyalmajmej.
6 Kua' Jesús tami' inín kijtoj, chijcha' talpan wan kichij alín soki'
iga ichíjchal, iwán inón soki' kitalilij ipan iyix yej pacha. 7 Iwán
Jesús kijtoj:
—Xaj ximo-ixpakati ipan ayawalwéj yej itoka' Siloé —Siloé
kijtojneki "yej kititankej".
Pacha yajki iwán mo-ixpaga', iwán kua' mokuepa', welja tachaya.
8 Iwán yej najna'san ichamej iwán yej kixmatiajya iga pacha, kijtojkej:
—¿Ix ayéj inín yej motaliaya iga kitajtaniá tomin?
9 Sekin kijtojkej:
—Kena, yéjya.
Sekin sej kijtojkej:
—Ayéj yéj, e' ijkómpasan ken yéj.
E' yej katka pacha kijtoj:
—Nejya yej katka nipacha.
10 Iwán kitajtankej:
—¿Te mitzchiwilijkej iga wel xitachá?
11 Yéj kijtoj:
—Inón taga' yej itoka' Jesús, kichij alín soki' iwán netalilij
ipan noyix iwán ne-ijlij: "Xaj ipan ayáwal yej itoka' Siloé iwán
ximo-ixpaka." Nej niajki iwán kua' nimo-ixpaga', welja nitachá'.
12 Iwán kitajtankej:
—¿Kan ono' inón taga'?
Iwán yéj kijtoj:
—Anikmati.

Fariseojmej kitajtanij pacha yej achitiá'

13 Iwa̱n yej katka pacha kiwi̱gakej iyi̱xtaj fariseojmej.
14 E' kua̱' Jesús kichij soki' iga kachitialtij pacha, ino̱n día
katka kua̱' mose̱wilo, 15 ino̱n iga fariseojmej sej kitajtankej
yej katka pacha kén iga i̱xtapowi'. Yej katka pacha
kijtoj:

—Ne̱ta̱lilij soki' ipan noyi̱x, iwa̱n nimo-i̱xpa̱ga' ina̱n welja
nitachá.

16 Sekin fariseojmej kijtojkej:

—Ino̱n ta̱ga' yej kichij ijko̱n, ayéj Dios kiti̱tan, iga tekipanowa
malej iga día kua̱' mose̱wilo.

E' sekin kijtojkej:

—¿Kén wel kichi̱was milagro se̱ ta̱ga' yej ayompa nemi?

Iwa̱n aya̱' sanse̱ kijtowa̱yaj, 17 iwa̱n sej ki-ojpatajtankej ino̱n yej
katka pacha:

—Tej, ¿te̱ tikijtowa de ino̱n yej mitzi̱xtapoj?

Iwa̱n yéj kijtoj:

—Nej nikijtowa iga yéj profeta.[a]

18 E' judiyojmej aya̱' kicre̱dowa̱yaj iga ino̱n ta̱ga' pacha katka,
iwa̱n ina̱n welja tachá, este que kino̱tzkej itaj iwa̱n iye̱'. 19 Iwa̱n
kitajtankej:

—¿Ix inín in amopiltzi̱n yej ankijtowaj itékiya iga pacha? ¿Kén
iga ina̱n welja tachá?

20 Itaj iwa̱n iye̱' pacha kijtojkej:

—Nikmatij iga inín nopiltzi̱n, itékiya iga pacha. 21 E' aya̱'
nikmatij ken kichij iga ina̱n welja tachá, niga no̱ nikmatij a̱'yéj
ki̱xtapoj. Yéj xiktajtanika̱n, yéjwa' yóleja, wel ima̱tika mitzijliáj ken
kichij iga ina̱n ay'ya pacha.

22 Itaj iwa̱n iye̱' ijkín kijtojkej iga kimajmawilia̱yaj judiyojmej,
iga judiyojmej motajto̱ltíjkaja iga kiki̱xtia̱yaj ipan tio̱pan yej
kijtowa̱ya iga Jesús el Mesías. 23 Ino̱n iga itaj iwa̱n iye̱' kijtojkej:
“Yéj xiktajtanika̱n, yéjwa' yóleja.”

24 Iwa̱n judiyojmej sej kino̱tzkej yej katka pacha, iwa̱n kijlijkej:

—Xine̱nojma-ijli̱ka̱n iyi̱xtaj Dios; nejemej nikmatij iga ino̱n ta̱ga'
kichijto' yej aye̱kti.

---

[a] **9:17** Xikita glosario “Profeta”.

25 Yej katka pacha kijtoj:

—Nej anikmati siga kichijto' yej ayẹkti o ayą́', yej sí nikmati iga nej katka nipacha iwą́n inąn welja nitachá.

26 Sej kitajtankej:

—¿Tẹ mitzchịwilij? ¿Kén iga mitzịxtapoj?

27 Yéj kijtoj:

—Nimitzijlíjkejakej, e' amejemej ayą́' annẹcrẹdowaj, ¿te iga ankinekij iga sej manikojpa-ijto? ¿Ixtaj nọ ankinekij xiktokakąn?

28 Judiyojmej kajajwakej yej katka pacha, iwą́n kijlijkej:

—Tej sí tiktoka nokta in inọ́n tąga'. E' nejemej niktokaj Moisés. 29 Nejemej nikmatij iga Dios tajtoj iwą́n Moisés, e' inọ́n tąga' anikmatij kąn wąlaj.

30 Tąga' yej katka pacha kijtoj:

—¡Nej inín sí anikojasi! Amejemej ayą́' ankimatij kąn wąlaj iwą́n nej ne-ịxtapoj. 31 Tikmatij iga Dios ayą́' kikaki yej kichịwa yej ayẹkti, kikákisan yej kiweyimatịltiáj iwą́n kichịwaj ken kineki Dios. 32 Nikẹman ayí' mokaki iga sẹ yej itékiya iga pacha, agaj wel makịxtapo. 33 Siga katka inín tąga' ayą́' wąlaj de Dios, awel nitẹ́ kichịwaya.

34 Iwą́n judiyojmej kijtojkej:

—Tej yej motékiya iga tikchíjto'ya yej ayẹkti, ¿tikneki xinẹmachtịkąn?

Iwą́n kikịxtijkej ipan tiọpan.

Yej tacháj mochịwaj ken pachamej

35 Jesús kimati' iga kikịxtijkej ipan tiọpan inọ́n yej pacha katka, iwą́n kuą' Jesús kasi', kitajtan:

—¿In tej, ix ticrẹdowa ipan iPiltzịn Dios?

36 Yej pacha katka kijtoj:

—Nokọko, xine-ijli ą'yéj ọn iga nej manicrẹdo ipan yéj.

37 Jesús kijtoj:

—Tikíta'ya, nej yej nemi nitątapowa mowąn.

38 Iwą́n inọ́n tąga', motankuąketza' itẹnoj Jesús, iwą́n kijtoj:

—Nicrẹdowa, noTẹko.

39 Jesús kijtoj:

—Nej niwąlaj ipan inín tąjli iga manikneẋti katiapa yej yẹkti iwą́n katiapa yej ayẹkti. Nej niwąlaj iga yej pachamej matachakąn, iwą́n yej iga tacháj, mamochịwakąn ken pachamej.

40 Iwán sekin fariseojmej yej onoyaj itenoj Jesús, kua' inín
kikakikej, kitajtankej:
—¿In nejemej, no nipachamej?
41 Jesús kijtoj:
—Siga amejemej katka ampachamej, Dios ayá' mitzitayaj iga
ankichijkej yej ayekti. E' iga ankijtowaj iga antacháj, Dios mitzitaj
iga ankichijtokej yej ayekti.

Kan mixkuitilo pan borregojmej

10 Jesús sej kijlij fariseojmej:
—Nimitznojma-ijliáj iga yej ayá' kalaki ipan ipuertajyo
kólal kan onokej borregojmej, majwa' kalaki se' lado, inonwa'
yej tachteki, iwán tamaga iga kikui yej ayéj itatki. 2 E' yej kalaki
ipan puerta, inonwa' in pastor yej kicuidarowa borregojmej. 3 Yej
tacuidarowa pan puerta, kitapowiliá puerta iga makalaki pastor,
iwán borregojmej kitajtolkakij. Pastor kinotza ipan itokamej, iwán
kikijkixtiá kólalko. 4 Iwán kua' kikijkíxtija inochi borregojmej,
in pastor tapanowa, iwán borregojmej kitokaj iga kitajtolkakij.
5 E' ayá' kitokaj se' yej akixmatij, majwa' sencholowaj, iga ayá'
kitajtolkakij yej námol.
6 Jesús kinextilij kan mamixkuitikan, e' yejemej akimatikej te
kijtojneki.

Jesús yej kiye'cuidarowa borregojmej

7 Inón iga Jesús sej kijlij fariseojmej:
—Nimitznojma-ijliáj iga nej ken nipuertaj kan kalaki
borregojmej. 8 Inochi yej walkej achto que nej, inómejwa' yej
tachtekij iwán tamagaj iga kikuij yej ayéj itatkimej; e' borregojmej
ayá' kitajtolkakikej. 9 Nej nipuertaj, yej ipan nej kalaki, momanawiá,
ken tikita inón borrego yej kisa iwán kalaki iwán kasi saka'.
10 'Yej tachteki wi' iga san tachtekiki, tamiktiá iwán tapolowa, e'
nej niwalaj iga xiye'onokan nochipa, wan amo mamitzpolokan nité.
11 Nej yej nikye'cuidarowa borregojmej. Pastor yej kiye'cuidarowa
borregojmej este motemaka iga mamiki. 12 E' yej tekipanowa
iga san tataniá, kua' kita wi' se weyi koyo',[a] ompa kikajtewa
borregojmej, iwán cholowa, iga ayéj pastor iwán iga ayéj itatki

[a] **10:12** Español: lobo. Lobo ken weyi koyo'.

borrẹgojmej. Iwạ́n weyi koyọ' kitạtalochtiá borrẹgojmej, iwạ́n sempạpayịnij. 13 Inọ́n tạga' cholowa iga yéj kinékisan tomịn, ayéj borrẹgojmej.

14 'Nej yej nikyẹ'cuidạrowa borrẹgojmej, inọ́n iga nikịxmati noborrẹgojmej iwạ́n noborrẹgojmej nọ ne-ịxmatij. 15 Ijkọ́n ken noTaj ne-ịxmati nej nọ nikịxmati noTaj; iwạ́n nej nimotẹmaka iga manimiki iga noborrẹgojmej. 16 Nikpiá nọ se' noborrẹgojmej, yej ayá' ono' ipan inín kólạl, iwạ́n nia nọ nikuajligati ipan inín kólạl. Ijkọ́n yejemej nọ nẹtajtọlkakiskej, iwạ́n onos sẹsan kólạl iga borrẹgojmej iwạ́n sẹsan pastor.

17 'Inọ́n iga noTaj nẹchọkiliá, iga nimotẹmaka iga nimiki iga noborrẹgojmej iwạ́n sej ni-ojpa-isas. 18 Ayagaj wel nẹmiktiá, sino que nej nimoyokatẹmaka iga nimiki. Nej wel nimotẹmaka iga manẹmiktịkạn iwạ́n wel sej ni-ojpa-isa. Ijkọ́n nẹtekimá' noTaj.

19 Kuạ' judiyojmej kikakikej inọ́n tajtọlmej, sej moyojyokatijkej. 20 Mia' kijtowạyaj:

—¿Te iga ankichịwiliáj caso, yejwa' kipiá mạlespírịtoj iwạ́n lọkojtito'?

21 E' sekin kijtowạyaj:

—Ayagaj yej kipiá mạlespírịtoj wel ijkọ́n tajtowa. ¿Ix wel sẹ mạlespírịtoj kịxtapowa pachamej?

Judiyojmej ta-ijiyaj

22 Inọ́n vẹj sektaj, iwạ́n Jerusalén nemi kilwichịwiliạyaj weyitiọpan. 23 Jesús onoya weyitiọpan, ilạdoj kaltẹn yej itọkạ' Salomón, 24 iwạ́n judiyojmej kiyawalojkej Jesús, iwạ́n tatajtankej:

—¿Este kẹman nikmela'matiskej ạ'yéj in tej? Siga tej tiCrịstoj xinẹnojma-ijlịkạn nokta.

25 Jesús kijtoj:

—Nimitzijlíjkeja iwạ́n ayá' annẹcrẹdojkej. Yej ankitaj nikchịwa iga ijkọ́n nokta nẹtekimaka noTaj, inọ́n kimela'nẹxtiá ạ'yéj in nej. 26 E' amejemej ayá' ankicrẹdowaj iga ayéj anoborrẹgojmej, ijkọ́n ken nimitzijlíjkeja. 27 Noborrẹgojmej nẹtajtọlkakij, iwạ́n nej nọ nikịxmatij iwạ́n nẹtokaj. 28 Nej nikchịwa iga nochipa maonokạn iwạ́n noTaj, iwạ́n ayagaj nẹkuịlij. 29 Nochi noborrẹgojmej nẹmá' noTaj, yéj mạ́j kipiá poder que nochi, iwạ́n ayagaj wel kikuịliá yej kipiá ipan imạ'. 30 Nej iwạ́n noTaj sẹsan.

31 Iwán judiyojmej sej kikuikej te'ti iga kipatanaltiliáj Jesús.
32 Iwán Jesús kijtoj:
—Níkchija mia' yej yekti amo-ixtaj iga ipoder noTaj; ¿iga katiapa de inón yej nikchij annetemiktijnekij?
33 Judiyojmej kijtojkej:
—Ayá' niawij nimitztewitij iga tikchij yej yekti, sino que iga timaltajtoj iga Dios; tej titaga' iwán tikijtowa iga tiDios.
34 Jesús kijlij judiyojmej:
—Ipan amoley ijkuilijto' yej Dios kijtoj: "Amejemen andiosmej."[a]
35 Tikmatij iga yej kijtowa itájtol Dios ijkonya nokta, iwán Dios kitokawij diosmej inomej yej kikakikej itájtol. 36 Siga Dios netapejpen iwán netitan ipan inín tajli, ¿kén ankijtoskej iga nimaltajtoj iga nikijtoj iga nej iPiltzin Dios? 37 Siga ayá' nikchiwa yej kichiwa noTaj, amo xinecredokan. 38 E' siga nikchiwa yej kichiwa noTaj, malej ayá' annecredowaj nej, e' xicredokan yej nikchiwa, iga xikmela'matikan nokta iga noTaj ono' nowan iwán nej nono' iwán noTaj.
39 Sej kiwigasnekiáj preso, e' Jesús choloj.
40 Iwán Jesús yajki ipan weya' Jordán ikisáyampa tonati', iwán ompa kawi', kan Juan tekitabautizarowaya. 41 Mia' gente yajkij kitatoj, iwán kijtowayaj:
—Melá' iga Juan ayá' kichij nisé milagro, e' nochi ken kijtoj Jesús, ómpaya nokta.
42 Mia' kicredoj Jesús ompa kan onoyaj.

Miki Lázaro

11 Onoya se taga' yej wetitoya yej itoka' Lázaro. Isiwa-iknimej itoka' María iwán Marta, Lázaro iwán isiwa-iknimej ichamej Betania. 2 Inín María yej isiwa-iknin Lázaro yej wetitoya, ininya María yej kitoyawilij aceite yej ajwiya' ipan iyikxi toTeko iwán kiwakiltij iga itzónkal. 3 Inomej ome siwatkej tatitankej iga ijkín makijlitij Jesús:
—NoTeko, moamigoj yej tikpoxchokiliá, wetito'.
4 Kua' Jesús inón kikagui', kijtoj:
—Inín kokolis ayá' kimiktij, inonwa' iga mamoweyimatilti Dios kua' monextiá yej yéj wel kichiwa iwán iga no mamonexti iga nej iPiltzin Dios.

---

[a] **10:34** Sal 82:6

5 Malej iga Jesús kipoxchǫkiliaya Marta, María iwą́n Lázaro,
6 kuą' kijlijkej iga Lázaro wętito', Jesús ką́wigo' ǫme día ompa kąn
onoya. 7 Iwą́n kijlij idiscįpolojmej:
—Tiakąn sej Judea.
8 Idiscįpolojmej kijlijkej:
—Tamachtiąni, įkį́n judiyojmej mitztemiktįjnekiáj, ¿inąn sej
tiąjneki ompiga?
9 Jesús kijtoj:
—¿Ix ayą'taj ankimatij iga día kipiá doce hora? Siga sę nejnemi
ipan día, ayą́' mokxiwįteki iga tąwįlpan. 10 E' siga sę nejnemi
tayowakąn, mokxiwįteki iga ayą́' tąwįlpan.
11 Iwą́n Jesús kijtoj:
—Toamįgoj Lázaro kóchi'ya, e' nia nikixitįti.
12 Discįpolojmej kijtojkej:
—NoTęko, siga kóchi'ya, inǫ́n kitǫjneki iga yawi achitiati.
13 E' Jesús inį́n kijtoj iga Lázaro mígui'ya, iwą́n idiscįpolojmej
kejląntoyaj anka kochtoya. 14 Iwą́n Jesús kinojma-ijtoj:
—Lázaro mígui'ya. 15 Nipąki iga ayą́' ompa nonoya, iga ijkǫ́n
mą́j yękti iga amejemej xinęcrędǫkąn. E' tiakąn matikitatij.
16 Iwą́n Tomás yej kijliáj Kuątej, kijlij sekin yej nǫ discįpolojmej:
—Tiakąn nǫ iga matimikikąn wąn Jesús.

Jesús wel ki-ojpa-ixitiá yej mikto'

17 Kuą' asi' ompiga, Jesús kimati' iga Lázaro kiwígaya
nąwi día iga kitǫkakej. 18 Betania onoya itęnoj Jerusalén,
mo-itztoyaj ken ęyi kilómetro; 19 iwą́n mia' judiyojmej yajkij
kipaxąlowilįtoj Marta iwą́n María iga kiyǫlchikąwatoj, iga
migui' iyiknįn. 20 Kuą' Marta kimati' iga Jesús nemi asi,
yajki kǫmemąwįto, e' María kąwi' kalijti'. 21 Iwą́n Marta kijlij
Jesús:
—NoTęko, siga nigaj katka tonoya, noknįn ayą́' mikiá. 22 E'
malej ijkǫ́n, nej nikmati iga Dios yawi mitzmakati nochi yej tej
tiktajtanilij.
23 Jesús kijtoj:
—Moknįn yawi ojpa-isati.
24 Marta kijtoj:
—Kena, nej nikmati iga yawi ojpa-isati kuą' yej miktókeja
ojpa-isaskej ipan último día.

25 Iwán Jesús kijtoj:
—Nejwa' in yej nitaojpa-ixitiá iwán yej nitamaka vida. Yej
kicre̲dowa ipan nej, malej iga mamiki, ojpa-isas, 26 iwán nochi yej
isatokej iwán kicre̲dowaj ipan nej, ayá' mikiskej nike̲man. ¿Ix
ticre̲dowa yej nikijtowa?
27 Marta kijtoj:
—Kena noTe̲ko, nej nicre̲dowa iga tej el Cristo yej iPiltzi̲n Dios,
yej wi̲tziá ipan inín ta̲jli.

Jesús cho̲ka ite̲noj ka̲n moto̲ga' Lázaro

28 Kua̲' tami' inín kijtoj, Marta yajki kino̲tzato María yej
iyíkni̲mpa iwán ki-ichtaka-ijlij:
—In Tamachtia̲ni nígaja ono' iwán mitzno̲tza.
29 Kua̲' María inón kikagui', nimanín moketza' iwán yajki
ka̲n ono' Jesús. 30 Jesús aya asiá ipan inón a̲ltepe̲', onoya ompa
ka̲n Marta ki̲xna̲mikito. 31 Kua̲' kitakej María moketza' iwán
ki̲ste̲wa', judiyojmej yej onoyaj cha̲n María iga kiyo̲lchika̲waj,
kitokakej, yejemej kijtojkej anka yawi ka̲n moto̲ga' Lázaro iga
cho̲kati.
32 Kua̲' María asi' ka̲n ono' Jesús, motankua̲ketza' ite̲noj iwán
kijlij:
—NoTe̲ko, siga nigaj tonoya, nokni̲n ayá' mikiá.
33 Kua̲' Jesús kita' iga cho̲kato' María iwán judiyojmej yej íwa̲n
wa̲lkej, Jesús poxsan mokno̲mati' este kualo̲' iya̲lmaj. 34 Iwán Jesús
tatajtan:
—¿Ka̲n ankito̲kakej in Lázaro?
Yejemej kijtojkej:
—NoTe̲ko, xiwi̲ki xikitaki.
35 Iwán Jesús cho̲ga'. 36 Judiyojmej kijtojkej:
—Ta' xikitaka̲n ken iga kipoxcho̲kilia̲ya Lázaro.
37 E' sekin de yejemej kijtojkej:
—In inín yej kitachaltij yej pacha, ¿ix awel katka tejté kichij iga
Lázaro amo mamiki?

Ojpa-isa Lázaro

38 Jesús sej cho̲ga' iya̲lmaj, kitechoj a̲nimajxapo', inón xapo'
te̲ntzaktoya iga se̲ weyite'ti. 39 Jesús kijtoj:
—Xika̲naka̲n inón te'ti.


Copyright © Global Recordings Network. Used with permission.

11:38-44

E' Marta yej iyiknin yej migui', kijlij Jesús:
—NoTeko, anka machaya an in noknin, iga kiwigaya nawi día iga migui'.
40 E' Jesús kijtoj:
—¿Ix ayá' nimitzijlij, siga ticredowa tia tikitati iweyipoder Dios?
41 Iwán kenakej te'ti kan kitalkaj yej mikto'. Iwán Jesús ajkotachá' ipan cielo iwán kijtoj:
—NoTaj, nimitzmaka gracias iga tinekagui'. 42 Nej nikmati iga nochipa tinekaki, e' nikijtoj inín iga inimej gente yej nij onokej makicredokan iga tej tinetitan.
43 Kua' tami' inín kijtoj, tzájtzi'pa iga kijtoj:
—¡Lázaro, xikisa ompa!
44 Lázaro yej miktoyay, kisa', majma-ilpitoya iwán ijikxiilpitoya iga tzótzol iwán xaygatzaktoya iga tzótzol. Jesús kijtoj:
—Xikxixitomakan iwán mayáwiya.

Motajtoltiáj iga kipresojwiáj Jesús

45 Iwán mia' judiyojmej yej senyajkij iwán María kua' kitakej yej kichij Jesús, kicredojkej ipan yéj. 46 E' sekin de yejemej yajkij kitatoj fariseojmej, iwán kipowilijkej yej kichij Jesús.
47 Iwán fariseojmej iwán ijefejmej sacerdotejmej monechkojkej

wa̲n yej kimanda̲rowaj judiyojmej iga mota̲tapo̲wijkej iwán kijtojkej:

—¿Te̲ tikchi̲waskej? Inín ta̲ga' nemi kichi̲wa mia' milagro.
48 Siga ijko̲nsan tikajte̲waj, nochi gente yawi kicre̲do̲ti ipan yéj,
iwán yej manda̲rowaj Roma wi̲tzej iga kixi̲xiti̲nakij toweyitio̲pan
iwán topaís.
49 E' se̲ de yejemej yej ito̲ka̲' Caifás yej inón año onoya iga ije̲fej
sacerdo̲tejmej, kijtoj:

—Amejemej ayá' ankimatij nité, 50 niga ankimatij iga máj ye̲kti
mamiki se̲ ta̲ga' iga nochi gente, e' amo mapoliwi nochi tokni̲wa̲n.
51 E' Caifás ayejsan iga yéj kiyoka-ijtoj; iga yéj katka ije̲fej
sacerdo̲tejmej inón año, kijtoj ijkón iga Dios kitajto̲lmá' iga
Jesús yawi mikiti iga inewi judiyojmej. 52 Ayejsan iga judiyojmej,
sino que yawi mikiti iga makinechko nochi ipilowa̲n Dios
yej pa̲payi̲ntokej noya̲n pan ta̲jli. 53 Inón iga este íkua̲', yej
kimanda̲rowaj judiyojmej motajto̲ltijkej iga makimikti̲ka̲n
Jesús.
54 Inón iga Jesús ay'ya mone̲xtia̲ya iyi̲xtaj judiyojmej,
sino que ki̲sa' ipan inón íta̲l Judea iwán yajki ite̲noj desierto
ipan se̲ a̲ltepe̲' yej ito̲ka̲' Efraín. Iwán ompa ka̲wi' iwán
idisci̲polojmej.
55 Ay'ya wejka iga judiyojmej kichi̲waj ilwi' yej kijliáj Pascua,[a]
iwán mia' gente de mia' a̲ltepe̲mej yajkij Jerusalén iga kichi̲waj yej
moneki[b] iga wel makiweyimati̲lti̲ka̲n Dios, inín kichi̲wayaj kua̲' aya
pe̲wa iyilwi la Pascua. 56 Kite̲mojtinemiáj Jesús, iwán kua̲' onoyaj
tio̲pan, mose̲se̲pantajtaniáj:

—¿Kén ankijtowaj? ¿Ix wi̲' a̲n ilwitaj, o ayá'?
57 Fariseojmej iwán ije̲fejmej sacerdo̲tejmej tatekimakakej iga si
agaj kimati ka̲n ono' Jesús, makijto, iga makiki̲tzki̲ka̲n.

Se̲ siwa̲' kikxipa̲tzowa Jesús

12 Poliwiao' seis día iga mochi̲wa ilwi' yej kijliáj la
Pascua. Jesús yajki Betania ka̲n cha̲ntitoya Lázaro,
inón yej ki-ojpa-ixitij ka̲n miktoya. 2 Ompa kichijkej tákual iga
ko̲mema̲wijkej Jesús; Marta kitajta̲lia̲ya tákual, iwán Lázaro se̲ de

---

[a] **11:55** Xikita glosario “Pascua”.
[b] **11:55** Ma̲ltia̲yaj wa̲n kitajtanilijkej perdón. Lev 15

inomej yej takuajtoyaj iwán Jesús ipan mesa. 3 Iwán María kiwajli' ken medio litro aceite yej ajwiya' yej chijto' de se xochi' yej itoka' nardo, yej poxsan patiyoj iwán kitoyawilij Jesús ipan iyikxi, iwán kiwakiltilij iga itzónkal. Iwán noyan kalijti' taajwiyayaya. 4 Iwán Judas Iscariote, yej ipiltzin Simón, se de idiscípoloj Jesús yej yawi kinextiti Jesús iga makikitzkikan, kijtoj:

5 —¿Te iga ayá' monamá' inín yej ajwiya' iga mamopalewi yej amotapialiáj? Inín ipatiyo ke' se kitaniá ipan trescientos días.

6 E' Judas kijtoj inín, ayéj iga kineki mamopalewi yej amotapialiáj, sino que iga tachteki, como yéj kinechkowaya tomin, kichtekiá yej ompa kenaya. 7 Iwán Jesús kijtoj:

—Xikajtewa, iga yéj nemi machtowiá iga netajtaliliá yej netaliliskej kua' netokaskej. 8 Yej amotapialiáj, nochipa onos amowan, e' nej ayá' nochipa nij annepiaskej.

Motajtoltiáj iga makimiktikan Lázaro

9 Mia' judiyojmej kimatikej iga Jesús ono' Betania, iwán yajkij ompiga, ayejsan iga kitatoj Jesús, no kitatoj Lázaro yej Jesús ki-ojpa-ixitij kan miktoya. 10 Iwán ijefejmej sacerdotejmej motajtoltijkej iga no yawij kimiktitij Lázaro, 11 iga itechko yéj, mia' judiyojmej kikajtejkej iga kitokaj sacerdotejmej iga kitókaja Jesús.

Jesús asi weyi-altepe' Jerusalén

12 Mia' gente yajki Jerusalén iga kilwichiwiliáj la Pascua; ipan se'ya día kimatikej iga Jesús yawi asiti ipan inón altepe'. 13 Iwán kimajmatekkej soya' iwán yajkij kixnamikitoj Jesús, tzajtzitiajkij:

—¡Mamoweyimatilti Dios! ¡Mamoweyimatilti yej kititani toTeko Dios! ¡Maye'tajtolo iga iRrey Israel!

14 Jesús kasi' se burro iwán tejkaj ípan, ken kijtowa kan ijkuilijto' itájtol Dios:

15 Amo ximajmawikan yej anchantitokej ipan altepe'
Jerusalén;
xikitakan iga wi' moRrey,
tejkatiwi' ipan se burro.

16 Kua' inón kichij Jesús idiscipolojmej aya' kentenderowayaj, e' máj máj kua' Jesús yájkiya ipan cielo, kejlankej iga nochi inón ijkuilijtoya de yéj, inón iga ijkón mochij.

17 La gente yej onoyaj kuą' Jesús kinǫtza' Lázaro xapoko iwą́n
kitakej kén iga ki-ojpa-ixitij, kipowayaj yej kitakej. 18 Inǫ́n iga la
gente kįxnąmikitoj Jesús, iga kimatikej iga kichij inǫ́n milagro.
19 Iwą́n fariseojmej mosępan-ijlijkej:
—Ankitákeja, awel tę tikchįwaj. Ta' xikitakąn, nochi gente
kitoka Jesús.

Sekin grięgojmej kitęmowaj Jesús

20 Yajkij nǫ sekin grięgojmej iwą́n inǫmej gente yej yajkij
Jerusalén ilwitaj iga kiweyimatįltįtoj Dios. 21 Inįmej grięgojmej
kitechojkej Felipe, yej de Betsaida, estado de Galilea, iwą́n
kitajtankej:
—Ej, niknekij manikitakąn Jesús.
22 Felipe yajki kijlįto Andrés iwą́n iyǫmextimej yajkij kijlįtoj
Jesús. 23 Iwą́n Jesús kijtoj:
—Ási'ya hora iga iPiltzįn Tąga' yawij kiweyimatįltįtij.
24 Nimitzijliáj siga sę íyǫl trigo ayą́' wetzi ipan tąjli iwą́n miki,
seguįrówasan iga ono sęsan; e' siga miki yawi pįwiti komati íyǫl.
25 Yej igą́najsan mochǫkiliá, yawi poliwiti, e' yej ipan inį́n tąjli
motęmaka iga makisufrįro iga nej nętoka, nochipa yawi onoti
wąn Dios. 26 Siga agaj kineki matekipano iga nej, manętoka; iwą́n
kąn nej nonos, ompa nǫ onos yej tekipanowa iga nej. Siga agaj
tekipanowa iga nej, noTaj yawi kiyę'itati.

Jesús kijtowa iga yawi mikiti

27 'Inąn pox nitayǫkoxto'; ¿tę nia nikijtǫti? ¿Ix manikijto: "NoTaj,
xinęmąnawi ipan inį́n yej yawij nęchįwilįtij inąn"? E' iga inǫ́n nokta
niwąlaj. 28 NoTaj, xikchįwa iga makiweyimatįltįkąn motǫką'.
Iwą́n moká' sę tájtǫl ipan cielo yej kijtoj:
—Níkchija iga mamoweyimatįlti, iwą́n sej nia nikweyimatįltįti.
29 Yej ompa takaktoyaj, kijtowąyaj iga tatikuįni', iwą́n sekin
kijtowąyaj:
—Sę ángel kinǫtza'.
30 Iwą́n Jesús kijtoj:
—Ayéj iga nej mokagui' inį́n tájtǫl, sino que iga amejemej.
31 Ą́manya nokta, Dios yawi kijuzgąrǫti nochi yej onokej ipan inį́n
tąjli, iwą́n ąman yawi kikįxtįtij tzitzimi' yej mandąrowa ipan inį́n
tąjli. 32 Iwą́n kuą' neajkokuiskej ipan cruz, nochi yawi nęcrędǫti.

33 Iga inín yej Jesús kijtoj, kijtoj kén iga yawi mikiti. 34 Iwán la
gente kijtoj:
—Kan ijkuilijto' la ley kijtowa iga Cristo nochipa onos. ¿Te ígataj
tikijtowa iga iPiltzin Taga' yawij kajkokuitij ipan se cruz? ¿A'yéj in
inón iPiltzin Taga'?
35 Iwán Jesús kijtoj:
—Yej tawiá ónoso' iwán amejemej, e' ayá' wejkawas iga onos
amowan. Xinemikan miej ankipiajo' inón yej tawiá, iga amo
mamitztechokan yówal; iga yej nejnemi takomichkan akimati kan
yawi. 36 Xicredokan ipan yej mitztawiáj, miej ónogo' amowan, ijkón
annemiskej kan taxotalpan.
Kua' tami' inón kijtoj, Jesús yajki kan awel kasikej.

Judiyojmej akicredowaj ipan Jesús

37 Malej iga Jesús kíchija mia' milagro iyixtaj yejemej, ayá'
kicredojkej ipan yéj 38 iga mamochiwa ken kijkuiloj el profeta Isaías:

NoTeko, ¿a'yéj kicredoj notájtol?
¿A'yéj kinextilij toTeko ipoder? [a]

39 Inón iga awel kicredowayaj iga ijkín no kijkuiloj Isaías:

40 Dios kipajpachatilij iwán kiyoltakuawilij,
iga amo matachakan iga iyixmej,
niga makentenderokan iga iyalmajmej,
niga mawitzekan notenoj iga manikachitialtikan.[b]

41 Isaías kijtoj inón iga kita' iweyipoder Jesús, iwán tajtowaya de
yéj.
42 E' malej ijkón, mia' judiyojmej kicredojkej Jesús, este yej
máj tayakantokej, e' ayá' momela'nextiayaj iga kimajmawiliayaj
fariseojmej iga amo makikixtikan tiopan. 43 Akicredojkej ipan Jesús
iga máj kinekiáj iga la gente makiye'itakan, que Dios makiye'ita.

Itájtol Jesús yawi kijuzgaroti la gente

44 Jesús tajtoj recio:
—Yej kicredowa ipan nej, ayá' ipansan nej kicredowa, no ipan
noTaj yej netitan. 45 Yej nej ne-ita, no kita yej netitan. 46 Nej yej
nitawiá, niwalaj ipan inín tajli iga yej necredowa amo maono kan
takomichkan. 47 E' siga agaj kikaki notájtol iwán ayá' kichiwa

[a] **12:38** Is. 53:1 [b] **12:40** Is. 6:10

ken nikijtowa; ayéj nej yej nikjuzgarowa iga nej ayá' niwalaj iga nitajuzgaroko, sino que iga nitasalvaroko. 48 Yej aneye'ita iwán ayá' netajtolkui, óno'ya a' kijuzgarowa: notájtol yej nikijtoj, inón yawi kijuzgaroti ipan último día. 49 Iga yej nikijtowa, ayá' nejsan niktenchiwa; noTaj yej netitan netekimaka iwán nenextiliá te manikijto. 50 Nikmati iga inón yej tatekimaka noTaj, kichiwa iga yej kicredowaj nochipa maonokan wan yéj. Yej nikijtowa, nikijtowa ken noTaj netekimaka.

Jesús kikxipaka idiscipolojmej

13 Kua' mostápaya iyilwiyo la Pascua, Jesús kimatiáy iga ási'ya hora iga yawi kikajtewati inín tajli iga yáwiya kan ono' toTaj. Yéj nochipa kichokilij yej kitokatinemiáj, yej onoyaj ipan inín tajli, iwán iga mikis nesis iga kipoxchokiliá inimej yej yéj itatki.

2 Nemi cenarowayaj. Ompa no onoya Judas Iscariote yej ipíltzimpa Simón. Tzitzimi' áchtoya kijlij Judas ipan iyalmaj iga makinexti Jesús iga makikitzkikan. 3 Jesús kimatiáy iga toTaj kima'ya nochi poder, kimatiá iga yéj kititan iwán yawi sej kan ono' Dios. 4 Moketza' kan nemi cenarowa, kikixtij isotantzótzol iwán motajko-ilpij iga toalla. 5 Iwán kakij a'ti ipan se xíkal iwán pewa' kikxipaka idiscipolojmej, iwán kijikxiwatztiajki iga tzótzol yej iga tajko-ilpitoya.

6 Kua' asi' itenoj Simón Pedro, Pedro kijtoj:

—NoTeko, ¿ix kajasi iga tej xine-ikxipaka?

7 Jesús kijtoj:

—Inán ayá' tikentenderowa yej nemi nikchiwa, e' keman tikentenderoj.

8 Pedro kijlij:

—Ayí' nimomakas iga xine-ikxipaka.

Jesús kijtoj:

—Siga ayá' nimitzikxipaka, awelwa' timochiwa tinodiscipoloj.

9 Simón Pedro kijtoj:

—NoTeko, ámosanwa' xine-ikxipaka; no xinemapaka iwán no xinekuapaka.

10 E' Jesús kijtoj:

—Yej máltijo' kinékisan mamo-ikxipaka iga inoyan ejto'. Iwán amejemen an-ejtokej, malej iga ayá' amonochin.

11 Kijtoj iga ayą' inochįn ejtokej, iga kimatiá ą'yéj yawi kineẋtįti
iga makikįtzkįkąn.
12 Kuą' tami' ta-ijikxipągą', Jesús sej kakij isotąntzótzol, iwą́n sej
kįxnąn mesa iwą́n kijtoj:
—¿Ix ankentendẹrowaj yej nimitzchįwilijkej? 13 Amejemẹn
anne-ijliáj iga nej amoMaẹstroj iwą́n iga amoTẹko, iwą́n ómpaya
iga ijkǫ́n anne-ijliáj. 14 Siga nej amoMaẹstroj iwą́n amoTẹko,
nimitzikxipąkakej, ijkǫnsan nǫ amejemẹn ximosẹpan-ikxipąkakąn.
15 Nej nimitznẹxtilijkej ken xikchįwakąn, iga ijkǫnsan nǫ
xikchįwakąn ken nimitzchįwilijkej. 16 Nimitznojma-ijliáj iga
nisẹ́ tekipanowąni awel mochįwa mąjya sej que ipatrǫ́n,
iwą́n nisẹ́ yej kitįtankej ayą́' mąjya sej que yej tatįtan. 17 Siga
ankentendẹrowaj inín yej nimitzijlijkej iwą́n ankichįwaj,
anyǫlpąktoskej.
18 'Inín ayą́' nemi nimitzijliáj amonochįn, iga nikyẹ'įxmati
ają'yéj niktapejpen. E' yawi mochįwati yej kijtowa kąn ijkuilijto':
"Yej takua nowąn, ne-ijiyay." 19 Áchtoya inín nimitzijliáj iga kuą'
mochįwas, amejemẹn xikmatikąn ą'yéj nej. 20 Nimitznojma-ijliáj
iga yej ki-ǫmemąwiá yej nej niktįtani, nej neǫmemąwiá, iwą́n yej
neǫmemąwiá, ki-ǫmemąwiá yej nẹtįtan.

Judas yawi kineẋtįti Jesús iga makikįtzkįkąn

21 Kuą' tami' inín kijtoj, Jesús poxsan moyǫlmiktij, iwą́n
kinojma-ijtoj:
—Nimitznojma-ijliáj, iga sẹ de amejemẹn yawi nẹneẋtįti iga
manẹkįtzkįkąn.
22 Iwą́n discįpolojmej moseẋsẹpantachįlijkej iga ayą́' kimatiáj de
ą'yéj nemi tajtowąya. 23 Sẹ de idiscípoloj, yej Jesús kipoxchǫkiliąya,
takuajtoyaj itẹnoj; 24 iwą́n Simón Pedro kimąnǫtza' iga kitajtan de
ą'yéj nemi tajtowa. 25 Iwą́n inǫ́n discípulo máj kiną'techoj Jesús,
iwą́n kitajtan:
—NoTẹko, ¿ą'yéj?
26 Jesús kijtoj:
—Nia nitapalǫti iga tájkol pąn, iwą́n yej nikmakas, inǫnya nokta.
Iwą́n tapaloj iga tájkol pąn iwą́n kimá' Judas Iscariote, yej
ipiltzįn Simón. 27 Kuą' Judas kikui' pąn, Tzitzimi' kala' ipan iyąlmaj.
Iwą́n Jesús kijtoj:
—Yej tia tikchįwati, xikchíwaya sémiya.

28 E' ni agaj yej kixnantoyaj mesa akimati' te íga ijkón kijlij.
29 Judas kinentiaya kuetaxbolsaj kan kenaya tomin, sekin kijtojkej
anka Jesús nemi kijliá iga makikowa tejté yej moneki ipan ilwi' o
makimaka tejté yej ayá' motapialiáj. 30 Kua' Judas kíkui'ya in pan,
kisa'. Íkua'wa' takómiya.

Yej Jesús tatekimaka

31 Kua' Judas kísa'ya, Jesús kijtoj:
—Inán monextiá iweyipoder iPiltzin Taga', iwán iweyipoder
Dios monextiá ipan yéj. 32 Siga iPíltzimpa Taga' kinextiá iweyipoder
Dios, Dios kinextij iweyipoder iPiltzin, iwán inanwa' yáwiya
kinextiti. 33 Nopilowantzitzin, ayo' máj nonos amowan. Amejemen
annetemoskej; e' inonsan yej nikijlij judiyojmej, inonsan no
nimitzijliáj amejemen: Ayá' wel anyaskej kan nej nia. 34 Nimitzmakaj
inín nuevo mandamiento: ximosepanchokilikan. Ijkón ken nej
nimitzchokiliáj, amejemen no ximosepanchokilikan. 35 Siga
anmosepanchokiliáj, nochi kimatis iga amejemen annodiscipolojmej.

Pedro kijtoj iga akixmati Jesús

36 Simón Pedro kitajtan Jesús:
—NoTeko, ¿kan tia?
Jesús kijtoj:
—Kan nej nia; inán awel tinetokas, e' keman tinetokas.
37 Iwán Pedro kijtoj:
—NoTeko, ¿te iga inán awel nimitztokas? Nej niksentálija
noalmaj iga manimiki iga tej.
38 Jesús kijtoj:
—¿Ix melá' iga tiksentálija moalmaj iga timikis iga nej?
Nimitznojma-ijliá iga kua' áyapa takuika kayo, tia tikijtoti eyi vej
iga ayá' tine-ixmati.

Jesús kijtowa iga yéj ojti yej yawi kan ono' toTaj

14 Kijtoj Jesús:
—Amo xitayokoxtokan, ximoconfiarokan ipan Dios
iwán ipan nej no. 2 Ipan íkal noTaj pox ono' kan wel mochantilo,
siga ayéj ijkón, nimitzijliayaj katka. Niáo'wa' nikchiwati kan
ximochantikan. 3 Kua' niajya iwán nimitzchiwilískeja kan
amonoskej, niwi' sej iga nimitzkuikij, iga kan nonos nej, ompa no

xonokan amejemen. 4 Amejemen ankimatij kan nia, iwán ankixmatij ojti.

5 Tomás kijtoj:

—NoTeko ayá' nikmatij kan tia; ¿kén nikmatiskej in inón ojti?

6 Jesús kijtoj:

—Nejwa' in inón ojti, nej yej anitakajkayawa, wan nitamaka vida. Ayagaj wel asi kan ono' toTaj Dios siga ayá' moconfiarowa ipan nej. 7 Siga katka xine-ixmatikan, no ankixmatiáj noTaj; iwán inán ankixmátija, iwán ankitákeja.

8 Felipe kijtoj:

—NoTeko, xinenextilíkanwa' in toTaj, iwán ayo' máj nimitztajtantoskej.

9 Jesús kijtoj:

—Felipe, ikyay ninemi iwán amejemen, ¿iwán áyataj tine-ixmati? Yej ne-íta'ya, kita' no toTaj; ¿te ígataj tine-ijliá iga manimitznextilikan toTaj? 10 ¿Ayá' ticredowa iga nej nisetito' wan toTaj iwán toTaj setito' wan nej? Yej nimitzijliáj, ayá' nejsan niktenchiwa, toTaj yej íwan nisetito', netajtolmaka. Nochi yej nikchiwa, yéjwa' in yej kichijto'. 11 Xinecredokan iga nej nisetito' wan toTaj, iwán toTaj setito' wan nej; siga ayá' annecredowaj, xicredokan ipan yej ankitaj nikchiwa. 12 Nimitznojma-ijliáj, yej necredowa, yawi no kichiwati yej nej nikchiwa; iwán yawi kichiwati majya sej que nej nikchij, iga nej nia kan ono' toTaj. 13 Iwán nochi yej ankitajtaniliskej toTaj iga anmoconfiarowaj nopan, nej nimitzmakaskej, iga ipoder toTaj mamonexti ipan nej yej iPiltzin. 14 Nej nikchiwas nochi tesan amejemen annetajtaniliskej iga anmoconfiarowaj nopan.

Jesús kijtowa iga kititanis el Espíritu Santo

15 Jesús no kijtoj:

—Siga amejemen annechokiliáj, xikchiwakan ken nimitztekimakaj. 16 Iwán nia niktajtaniliti toTaj iga mamitztitanilikan se' yej mamitzpalewikan, iwán mamitzyolchikawakan iga nochipa maono amowan: 17 inín iyEspíritoj Dios yej ijkonya nokta ken tanextiliá. Yej akixmatij Dios awel kipiaskej iyEspíritoj, iga ayá' kitaj iwán akixmatij; e' amejemen ankixmatij iga yéj ono' iwán amejemen iwán nochipa onos ipan amejemen. 18 Ayá' nimitzsenkokajtewaskej; niwi' sej

iga nonos iwán amejemẹn. 19 Alín poliwi iga la gente ay'ya máj
ne-itas, e' amejemẹn anne-itaskej; iwán iga nej nisato', amejemẹn
no an-isatoskej. 20 Íkua' amejemẹn ankimatiskej iga nej nisẹtito'
wan noTaj, iwán nej nisẹtito' iwán amejemẹn, iwán amejemẹn
ansẹtitokej wan nej. 21 Yej kimati iwán kichiwa ken nitatekimaka,
nẹsi iga nẹchokiliá nokta, iwán noTaj kichokilij inón yej nẹchokiliá
iwán nej no nikchokiliá, iwán nimonẹxtij iyixtaj kén nokta in nej.

22 Judas (ayéj yej kitokawiáj Iscariote) kijtoj:

—NoTẹko, ¿te iga tia timonẹxtiti no-ixtajmej iwán ayéj
iyixtajmej la gente yej amitzixmatij?

23 Jesús kijtoj:

—Yej nẹchokiliá, nẹtajtolkaki; iwán noTaj yawi kichokiliti,
iwán noTaj iwán nej niwitzej iga nisen-onokij wan yéj. 24 Yej ayá'
nẹchokiliá, ayá' nẹtajtolkui; yej ináṇ nemi nimitzijliáj ayéj nejsan
nikyoka-ijtowa, sino que noTaj yej nẹtitan nẹtajtolmaka.

25 'Nemi nimitzijliáj nochi inín miej nónogo' amowan; 26 e'
iyEspíritoj Dios yej mitzyolchikawaj, yej toTaj mitztitaniliskej iga
makikui notekipánol, yawi mitznẹxtiliti nochi, iwán mitzejlantiskej
inewi yej nimitzijlijkej.

27 'Nej niaya, e' nikchiwas iga xonokan tamelá. Ijkón iga
amonoskej tamelá, ayéj ken onokej inomej yej ayá' kixmatij Dios.
Amo ximoyolmiktikan niga ximajmawikan. 28 Annẹkakíkeja iga
nimitzijlijkej iga niaya, iwán niwi' sej iga nonoki iwán amejemẹn.
Siga melá' iga annẹnekij, ampakiáj iga ankimatij iga nia kan ono'
toTaj iga yéj majya sej que nej. 29 Inín áchtoya nimitzijliáj iga kua'
mochiwas, ximoconfiarokan pan nej.

30 'Ay'ya máj nitajtoj iwán amejemẹn; iga wi'ya Tzitzimi' yej
mandarowa ipan inín tajli. Malej iga nej ni alín awel tẹ nẹchiwiliá,
31 ijkón nokta yawi mochiwati, iga la gente yej ayá' kixmatij Dios,
makimatikan iga nikpoxneki toTaj iwán nikchiwa ken iga yéj
nẹtekimá'. Ximoketzakan, matiákanya.

Imekayo uva iwán imajma'

15 Kijtoj Jesús:

—Nejwa' kenkua' imela'mekayo uva,[a] iwán noTaj
kenkua' yej kicuidarowa inón imekayo. 2 Nomajma' yej ayá'

[a] **15:1** Xikita glosario "Uva".

tạkilyowij, kimajmạchijchịwaj; e' yej kita iga tạki, kitejtekiliá imajmạtzitzịn kajkạ́n kineki iga máj matạki. 3 Amejemẹn kenkuạ' imajmạ' uva yej kitejtekilíjkeja imajmạtzitzịn iwạ́n anyẹ'onókeja iga inọ́n yej nimitzmachtijkej. 4 Ijkọ́n xisẹtitokạn iwạ́n nej, ken nej nisẹtito' iwạ́n amejemẹn. Ken imạ' uva awel tạki isél̃tisan siga ayá' sạlijto' ipan imekayo; ijkọnsan nọ amejemẹn, awel ankichịwaj nité yej yẹkti, siga ayá' ansẹtitokej wạn nej.

5 'Nejwa' in ụvajmeka', iwạ́n amejemẹn imajmạ'. Yej sẹtito' wạn nej, nej nisẹtito' iwạ́n yéj iwạ́n poxsan tạki. Siga ayá' amonokej nowạn, awel ankichịwaj nité. 6 Yej ayá' sẹtito' iwạ́n nej, yawij kitajkalitij, iwạ́n wạkis ken tikita imajmạ' kuawi' yej monejnechkowa iwạ́n kitatiáj.

7 'Siga amejemej ansẹtitokej iwạ́n nej, iwạ́n ankichịwaj kensan nimitznẹxtilijkej, xiktajtanikạn yej ankinekij iwạ́n noTaj mitzmakaskej. 8 NoTaj poxsan kiweyimatịltiáj kuạ' amejemẹn ankichịwaj yej yẹkti, iwạ́n ijkọ́n nẹsi iga annẹmela'tokaj. 9 Nej nimitzpoxchọkiliáj ken noTaj nẹpoxchọkiliá; nochipa xikchịwakạn ken nimitzijliáj iga nimitzpoxchọkiliáj. 10 Siga ankichịwaj ken nimitzijlijkej, nochipa nimitzchọkilịskej, ijkọ́n ken noTaj nẹchọkiliá iga nikchịwa yej yéj nẹtekimaka.

11 'Nimitzijliáj nochi inín iga xipạktokạn ken nej, ijkọ́n anmela'pạktoskej. 12 Inịnwa' in nimitztekimakaj iga xikchịwakạn: ximosẹpanchọkilịkạn ken nej nimitzchọkiliáj. 13 Ayagaj máj wel kinẹxtịj iga kichọkiliá iyamịgojmej sino que yejsan momaka iga mamiki iga yejemej. 14 Amejemẹn anmochịwaskej anoamịgojmej siga ankichịwaj yej nimitztekimakaj. 15 Ay'ya nimitzijlịskej iga annosiẹrvojmej, iga siervo ayá' kimati yej kichịwa ipatrọ́n. Nimitzijliáj iga anoamịgojmej, iga nimitznẹxtilíjkeja nochi yej noTaj ne-ijlij. 16 Ayéj amejemẹn yej annẹtapejpenkej; sino que nej yej nimitztapejpenkej iga nimitzijliáj iga xạkạn iwạ́n xikchịwakạn yej yẹkti ken tikita sẹ ụvajmeka' yej pox tạki iwạ́n itạkilka ayá' nimanín palạnis. Ijkọ́n toTaj mitzmakaskej nochi yej ankitajtanilịskej iga anmoconfiạrowaj pan nej. 17 Inín yej nimitztekimakaj iga xikchịwakạn: iga ximosẹpanchọkilịkạn sewo' iwạ́n se'.

Yej ayá' kịxmatij Dios kijiyaj Jesús iwạ́n yej kitokaj

18 'Siga yej ayá' kịxmatij Dios mitzijiyaj, xikmatikạn iga nej achto ne-ijiyakej. 19 Siga amejemẹn aya katka ankịxmatiáj Dios, yej ayá'

kixmatij Dios mitzchokiliayaj, ken kichokiliáj yej de yejémempasan.
E' nej nimitztapejpenkej kan amonoyaj itzalan yej ayá' kixmatij
Dios, inón iga yejemej mitzijiyaj iga ay'ya ankichiwaj ken yejemej.
20 Xikejlamikikan inín yej nimitzijlijkej: “Nisé tekipanowani máj
mandarowa que ipatrón.” Siga nej ne-ijiyakej, amejemen no yawij
mitzijiyatij; siga inomej kichijkej ken niknextilijkej, no kichiwaskej
ken ankinextiliskej. 21 Nochi inín yawij mitzchiwilitij iga annetokaj,
iga ayá' kixmatij yej netitan.

22 ’Siga ayá' niwitziá iga nikpowiliayaj notájtol, ayá' kimatiáj
siga kichijtokej yej ayekti, e' inán awel kijtowaj iga ayá' kichijtokej
yej ayekti. 23 Yej nej ne-ijiya, no kijiya noTaj. 24 Ayá' nesiá siga
kichijtokej yej ayekti siga nej ayá' nikchijka iyixtajmej milagrojmej
yej ayagaj wel kichiwa, e' kitákeja yej nikchij; e' malej ijkón, ne-ijiyaj
iwán no kijiyaj noTaj. 25 E' inín mochij iga mamochiwa ken ijkuilijto'
ipan iley yejemej: “Ne-ijiyakej malej ayá' nemi nikchiwa yej ayekti.”

26 ’Nia niktajtaniliti toTaj iga mamitztitanili iyEspíritoj. Inón
iyEspíritoj mitzpalewiáj iwán mitzyolchikawaj iga mitznextiliáj yej
mela'ciertoj de nej, 27 iwán amejemen no ankipowaskej de nej, iga
este kua' pewa' iga nij ninemi, ansenemikej nowan.

16 Jesús kijlij idiscipolojmej:
—Inín nimitzijliáj iga amo xikajtewakan iga
ximoconfiarokan ipan nej. 2 Yawij mitzkixtitij ipan amotiopamej,
iwán kua' agaj de yejemej mitzmiktiskej, yejemej kejlantoskej iga
ijkón kichiwaj, nemi kichiwaj ken Dios kineki. 3 Inín kichiwaskej
iga aya kixmatij toTaj niga nej. 4 Nimitzijliáj inín, iga kua' ijkón
mochiwas, xikejlamikikan iga nej nimitzijlíjkeja.

Yej kichiwa el Espíritu Santo

’Inín animitzijlijkej achto iga nonoya amowan. 5 E' inán nia iga
manono iwán yej netitan; iwán nisé de amejemen ayá' netajtani
kan nia. 6 Majwa', amoknomatikej iga yej nimitzijlijkej. 7 E' ayá'
nimitzkajkayawaj: yekti iga maniá, iga siga ayá' nia, el Espíritu
Santo yej mitzyolchikawaj ayá' wi' iga maonoki amowan; e' siga
nia, nia nimitztitaniliti. 8 Kua' yéj wi', yawi kinextiliti la gente
iga kichijtokej yej ayekti iwán kinextiliskej iga ono' se ojti kan
ye'nemilo iwán iga Dios yawi tajuzgaroti. 9 Kichijtokej yej ayekti
iga ayá' moconfiarowaj nopan; 10 kimatiskej katiapa in ye'ojti
iga nej nia kan ono' toTaj, iwán amejemen ay'ya anne-itaskej.

11 Kimatiskej iga Dios yawi tajuzgaroti, iga yej mandarowa noyan
ipan inín tajli óno'ya iga yawij kicastigarotij.
12 'Majo' nimitzijlijnekij, e' amejemen inán aya wel
ankentenderowaj. 13 Kua' wi' iyEspíritoj Dios, yéj mitzmachtiskej
nochi yej mela'ciertoj, iwán ayá' tajtoj kensan yéj kineki, yawi kijtoti
inewi yejsan kikakis, iwán yawi mitzmatiltitij nochi yej mochiwas.
14 Yéj yawi neweyimatiltiti, iga kikuis yej nej notájtol, iwán
mitznextiliskej amejemen. 15 Inewi yej kipiá toTaj, notatki no; inón iga
nikijtoj iga el Espíritu kikuis notájtol iwán mitznextiliskej amejemen.

Yej moknomatij, pakiskej

16 'Alín poliwi iga ay'ya ane-itaskej, e' panoj se' alín tiempo
anyawij sej anne-itatij iga nia kan ono' toTaj.
17 Iwán sekin idiscipolojmej mosepantajtankej se' iwán se':
—¿Ix te an te-ijlijneki iga te-ijliá? "Alín poliwi iga ay'ya
ane-itaskej, e' panoj se' alín tiempo anyawij sej anne-itatij", iwán te
iteki on, "Nia kan ono' toTaj." 18 ¿Te an kijtojneki in inón "alín
tiempo"? Ayá' tikmatij de te nemi tajtowa.
19 Jesús kimati' iga kitajtanisnekiáj, iwán kijlijkej:
—Nej nimitzijlijkej iga poliwi alín iga ayo' anne-itaskej iwán
panoj se' alín tiempo sej anne-itaskej. ¿Ix inín in yej anmotajtantokej
amejemen? 20 Nimitznojma-ijliáj iga anyawij anchokatij iwán
anmoknomatiskej, e' yej akixmatij Dios yawij pakitij. E' malej
iga anmoknomatitoskej, anyawij ampakitij. 21 Kua' se siwa' yawi
taonoltiti, pilkualoto', iga ási'ya hora; e' kua' nacéroja xolo'
kelkáwaya iga pilkualo', iga pákto'ya iga kíta'ya ixolo'. 22 Ijkón no
amejemen amoknomatij inán; e' nej nimokuepas iga nimitzitakij sej,
iwán anyolpakiskej, iwán ayagaj wel mitzkawaltiskej iga ampakij.
23 'Ipan inón día ay'ya anetajtaniskej nité. Nimitznojma-ijliáj
iga toTaj yawi mitzmakatij inewi yej xiktajtanilikan iga
anmoconfiarowaj ipan nej. 24 Este inán ayá' nemi ankitajtanij nité
ipan notoka'; xiktajtanikan, iwán mitzmakaskej iga ximela'pakikan.

Jesús kitaniliá nochi yej ono' ipan inín tajli

25 Jesús kijtoj:
—Nimitzijlijkej nochi inín kan ximixkuitikan, e' yawi
asiti hora iga ay'ya nimitzmachtiskej kan ximixkuitikan,
iga nimitzmela'tatapowiskej de toTaj. 26 Inón día amejemen

ankitajtaniliskej ipan notokaˈ, iwán ayáˈ nikijtowa iga nia niktajtaniliti toTaj iga amejemen, 27 iga toTaj mitzpoxchokiliáj. Mitzchokiliáj iga amejemen annechokiliáj, iwán ankicredojkej iga nej niwalaj de Dios. 28 Nikisaˈ iyixtaj toTaj iga niwalaj ipan inín tajli, eˈ inán nikajtewa inín tajli iga nia sej kan onoˈ toTaj.

29 Iwán idiscipolojmej kijtojkej:

—Inán sí nemi anne-ijliáj yej wel nikentenderowaj, ayejoˈ kan manimixkuitikan. 30 Inán nikitaj iga nochi tikmati, iwán ayˈ kineki iga agaj mamitztajtani, inón iga nicredowaj iga tiwalaj kan onoˈ Dios.

31 Jesús kijtoj:

—¿Inán ankicredówaja? 32 Pues ásiya la hora, iwán inanya nokta kuaˈ amejemen ampapayiniskej iwán nijnijiga anyaskej, iwán annesenkokajtewaskej. Eˈ ayáˈ noselti nonos, toTaj onoˈ nowan. 33 Nimitzijliáj inín iga xonokan tamelá iga ansetitókeja nowan. Ipan inín tajli amejemen yawij mitziknochiwatij; eˈ xiksentalikan amoalmaj ipan nej, nej niktanílija nochi yej onoˈ ipan inín tajli.

Jesús oradowa iga idiscipolojmej

17 Kuaˈ tamiˈ inín kijtoj, Jesús tacháˈ cielojkóbapa iwán kijtoj:

—NoTaj, ási'ya hora. Xikweyimatilti moPiltzin, iga nej yej moPiltzin no manimitzweyimatilti. 2 Puej tej tikchij iga moPiltzin makipiá poder ipan inewi gente, puej tej tikmáˈ iga wel makijto iga nochi yej tej tikmáˈ nochipa maonokan wan tej. 3 Iga se maono nochipa mowan, kineki mamitzixmati, tej yej mosél tisan timela'Dios, iwán nej Jesucristo yej tej tiktitan.

4 'Nej nimitzweyimatíltija nij ipan inín tajli, iwán niktámija yej tinetitan manikchiwaki. 5 NoTaj, inán xinemaka inón poder yej nikpiaya kuaˈ nonoya mowan kuaˈ aya teyá tajli.

6 'Inimej yej tiktapejpen ipan inín tajli iwán tinemáˈ iga manetokakan, nikmatiltíjkeja aˈyéj tej. Tejpa katka motatki, iwán tej tinemáˈ, iwán kichijkej ken kijtowa motájtol. 7 Inán kimatij iga inewi yej nikpiá, tej tinemáˈ. 8 Puej nikpowilij motájtol yej tej tinemáˈ, iwán yejemen kiyeˈkuikej. Kicredójkeja iga tej nokta tinetitan.

9 'Nimitztajtaniliá iga yejemen; ayáˈ nimitztajtaniliá iga yej ayáˈ mitzixmatij, sino que iga inomej yej tinemáˈ iga tej motatki. 10 Inewi yej notatki, tej no motatki, iwán yej motatki, notatki no; neweyimatiltiáj iga yejemen moconfiarowaj ipan nej.

11 ’Nej ay'ya máj nonos ipan inín tajli; e' yejemej kena, káwijo' ipan inín tajli, iwán nej nia iga manono mowan. NoTaj yej mitzajasi iga mamitzweyimatiltikan, iga mopodер xikomemawi yej tinemá', iga maonokan sesan iyalmajmej kensan tej iwán nej. 12 Kua' nonoya iwamej ipan inín tajli, nicuidarowaya iga mopodер inomej yej tej tinemá', iwán nikomemawiayaj. Iwán nisé de yejemen apoliwi', petz inón yej walaj iga yawi mela'poliwiti, iga mamochiwa ken kijtowa kan ijkuilijto' motájtol.

13 ’Inán nia kan tej tono'; iwán nikijtowa inín miej nónogo' ipan tajli, iga yejemej no mapakikan ken nej nipakto'. 14 Nej nikpowilíjkeja motájtol, e' yej amitzixmatij kijiyaj yej mitzixmatij, iga yejemej ayo' kichiwaj ken yej ayá' mitzcrедowaj, kensan nej no ayá' nikchiwa ken yej ayá' mitzcrедowaj. 15 Ayá' nimitztajtaniliá iga xikixti ipan inín tajli, sino que xikmanawikan iga Tzitzimi' amo makina'techo yejemej. 16 Ijkón ken nej ayá' nikchiwa ken yej amitzcrедowaj, yejemen no ayá' kichiwaj ken yej amitzcrедowaj. 17 Motájtol mela'ciertoj; xikchiwa iga kua' kikakij, makisentalikan iyalmajmej iga makichiwakan ken tej tikneki. 18 Ken nej tinetitan kan onokej yej ayá' mitzixmatij, ijkón no niktitanij yejemen kan onokej yej ayá' mitzixmatij. 19 Niksentaliá noalmaj iga manikchiwa ken tej tikneki. Nikchiwa iga yejemen, iga yejemej no makisentalikan iyalmajmej iga makichiwakan ken kijtowa motájtol yej mela'ciertoj.

20 ’Ayá' nimitztajtaniliá iga yejémejsan, no iga yej necrедóskejo' kua' kikakiskej motájtol yej kipowaskej. 21 Nimitztajtaniliá iga yejemej maonokan sesan iyalmajmej kensan tej tinoTaj, tisetitokej. Iwán makipiakan sesan iyalmajmej ipan tejemej, iga yej aya mitzixmatij makicrедokan iga tej tinetitan. 22 Nikmakakej inonsan poder yej tej tinemá', iga maonokan ken sesan, ijkón ken tej iwán nej tisetitokej. 23 Nej nono' ipan yejemen, iwán tej tono' ipan nej, iga yejemej mamela'setiakan, iwán ijkón yej ayá' mitzixmatij, makimatikan iga tej tinetitan, iwán tikpoxchokiliáj yejemej kensan nej tinechokiliá.

24 ’NoTaj, inimej yej netokaj, tej tinemá', nikneki maonokan kan nej nonos, iga makitakan inón weyipodер yej tinemá'; iga tinechokilij desde kua' aya mochiwa inín tajli. 25 NoTaj, yej nochipa tikchiwa yej yekti, yej amitzcrедowaj, ayá' mitzixmatij; e' nej nimitzixmati, iwán inimej yej netokaj kimatij iga tej tinetitan.

26 Niknextilíjkeja a'yéj tej, iwán ijkón nia nikchijtoti, iga ken tej
tinechokiliá, ijkonsan no yejemen makichokilikan sekin iwán
masetitokan wan nej.

Kikitzkiáj Jesús

18 Kua' tami' inín kijtoj, Jesús kisa' iwán idiscipolojmej iga
yajkij iyikampa atzin yej itoka' Cedrón. Ompa onoya se
huerto kan Jesús kala' iwán idiscipolojmej. 2 Iwán Judas yej yawi
kinextiti Jesús iga makikitzkikan, no kixmatiá inón huerto iga mia'
vej Jesús ompa monechkoj iwán idiscipolojmej. 3 Iwán Judas asiko
iwán komati soldadojmej iwán sekin policiyajmej[a] yej tacuidarowaj
weyitiopan yej kititankej ijefejmej sacerdotejmej iwán fariseojmej,
kinentiayaj iyespadajmej,[b] iwán mechomej iwán candilmej. 4 E'
Jesús kimatiaya te yawij kichiwilitij, iwán tatajtan:

—¿A'yéj ankitemowaj?

5 Yejemen kijtojkej:

—Jesús de Nazaret.

Jesús kijtoj:

—Nejya nokta.

Judas yej nemi kinextiá Jesús iga makikitzkikan, ompa no onoya
iwán yejemej. 6 Kua' Jesús kijtoj: “Nejya nokta”, tzincholojkej iwán
wejwetzikej este ipan tajli. 7 Jesús sej tatajtan:

—¿A'yéj ankitemowaj?

Yejemen kijtojkej:

—Jesús de Nazaret.

8 Jesús kijtoj:

—Nimitzijlíjkeja iga nej nokta. Siga nej annetemowaj
xikajtewákanya inimej iga mayakan.

9 Inín mochij iga mamochiwa yej Jesús kijlij iTaj: “Yej tinemá',
nisé ayá' nikpoloj.” 10 Iwán Simón Pedro kipiaya se espada, kikixtij,
iwán kitekilij inakas yej iládojpa iye'ma' se yej itoka' Malco, yej
itekipanowani ijefej sacerdotejmej. 11 E' Jesús kijlij Pedro:

—Xikaki sej moespadaj pan ikajlo'. Siga toTaj kinekis iga
mane-iknochiwakan, ¿ix aya'taj mane-iknochiwakan?

---

[a] **18:3** Xikita glosario “Policiyajmej yej tacuidarowaj weyitiopan”.
[b] **18:3** Xikita glosario “Espada”.

Jesús ono' iyi̱xtaj ije̱fej sacerdo̱tejmej.

12 Iwa̱n soldа̱dojmej iwa̱n icomanda̱ntejmej iwa̱n judiyojmej
ipoliciyajmej, kiki̱tzkijkej Jesús iwa̱n kilpijkej. 13 Kiwi̱gakej icha̱n
Anás yej imontaj Caifás, yej inón año onoya iga ije̱fej sacerdo̱tejmej.
14 Inín Caifás ino̱nsan yej kijlij judiyojmej iga máj ye̱kti mamiki
se̱san ta̱ga' iga inochi gente.

Pedro kijtowa iga aki̱xmati Jesús

15 Simón Pedro iwán se' discípulo kitokatia̱yaj Jesús. Inón se'
discípulo ki̱xmatiá ije̱fej sacerdo̱tejmej, inón iga kala' iwán Jesús
ipan ipa̱tioj ije̱fej sacerdo̱tejmej. 16 E' Pedro ka̱wi' kalte̱noj. Inón
iga inón sewo' discípulo yej ki̱xmati ije̱fej sacerdo̱tejmej ki̱sa' iwán
tajtoj iwán takotzi̱n yej tacuida̱rojtoya pan kalte̱n, iwán ijkón iga
wel kala' Pedro. 17 Takotzi̱n kitajtan Pedro:

—¿Ayéj tej se̱ idiscípoloj Jesús?

Pedro kijtoj:

—Ayéj, ayéj nej.

18 Puej sektaj katka, tekipanowa̱nimej iwán policiyajmej yej
tacuida̱rowaj weyitio̱pan, tita̱lkej, iwán ompa moskojtoyaj. Pedro
no̱ ompa ejkatoya iwa̱mej iga moskojtoya.

Ije̱fej sacerdo̱tejmej kitajtani Jesús

19 Ije̱fej sacerdo̱tejmej pe̱wa' kitajtani Jesús iga de te̱ tamachtia̱ya
iwán aja̱'yéj idisci̱polojmej. 20 Jesús kijtoj:

—Nej nitajtoj iyi̱xtaj nochi gente; nochipa nitamachtij tio̱pamej
iwán ipan weyitio̱pan yej ono' Jerusalén ka̱n monechkowaj nochi
judiyojmej, iwán até nikichtaka-ijtoj. 21 ¿Te iga nej tine̱tajtani?
Xiktajtani yej ne̱kakikej, iwán yejeme̱n makijto̱ka̱n te̱ nikijtoj.
Yejeme̱n kimatij te̱ nikijtoj.

22 Kua̱' Jesús kijtoj inín, se̱ policía yej kicuida̱rowa weyitio̱pan,
yej ompa onoya, kixa̱ygatatzi̱n, iwán kijlij:

—¿Ijkón tikte̱nkuepiliá ije̱fej sacerdo̱tejmej?

23 Jesús kijtoj:

—Siga ayompa nitajtoj, xikijto te̱ nikijtoj yej aye̱kti; e' siga
ompay ken nikijtoj, ¿te iga nemi tine̱maga?

24 Iwán Anás kiti̱tan Jesús, ilpitiajki ka̱n manda̱rowa Caifás, yej
ijéfejpa sacerdo̱tejmej.

Pedro sej kijtowa iga ayą' kįxmati Jesús

25 Mięj Pedro ómpasan ejkatoya iga moskojtoya titęnoj,
kitajtankej:
—¿In tej ayéj sę idiscípoloj Jesús?
Pedro kijtoj iga ayą' kįxmati Jesús, kijtoj:
—Ayą', ayéj nej.
26 Iwą́n kitajtan itekipanowąni ijéfejpa sacerdǫtejmej iparięntej
inǫ́n tągą' yej kinagastajkolojka Pedro:
—¿Ix animitzita' iga íwąn tonoya ipan huerto?
27 Pedro kijtoj sej iga akįxmati, iwą́n íkuą'ya takuįga' kąyo.

Jesús ono' iyįxtaj Pilato.

28 Iwą́n kikįxtijkej Jesús ichąn Caifás iga kiwįgakej ipan palacio
kąn ono' gobernador yej itǫką' Pilato. Íkuą' tanęstiwįtziayay,
judiyojmej ayą́' kalakikej ipan palacio igaki' wel kimopaj[a] iga
ompa onokej yej ayéj judiyojmej, iwą́n ijkǫ́n awel cenąrowąyaj
pan iyilwi la Pascua. 29 Inǫ́n iga Pilato kįsa' iga tajtoj iwąmej; iwą́n
kijtoj:
—¿In inį́n tągą' tę kichij yej ayękti?
30 Yejemej kijtojkej:
—Siga inį́n katka ayą́' kichij yej ayękti, ayą́' katka
nimitzwajliguiliąyaj.
31 Pilato kijtoj:
—Xikuįgakąn amejemęn iwą́n xikchįwilįkąn ijkǫ́n ken
tatekimaka amoleymej.
Judiyojmej kijtojkej:
—E' nejemej nijudiyojmej nęmandąrówajsan[b] nǫ iwą́n awel
nitatekimakaj iga agaj mamiki.
32 Ijkǫ́n mochij yej Jesús kijtoj iga ken iga yawi mikiti. 33 Pilato
sej kala' ipan palacio, kinǫtza' Jesús iwą́n kitajtan:
—¿Ix tejya in irręy judiyojmej?
34 Jesús kijtoj:
—¿Ix pan tejsan ijkǫ́n tinętajtani o agaj mitztątapǫwij de nej?

---

[a] **18:28** Sę judío yej onoya wąn agaj yej ayéj judío awel kikuąya inǫ́n cena yej kijliá la Pascua iga kijtojkej iga yej ayéj judío, Dios akiyę'ita, wąn ken kimopa iga sen-onokej íwąn. Inǫ́n iga akalakiáj ipan palacio iga Pilato ayéj katka judío.
[b] **18:31** Romąnojmej mandąrowąyaj ipan ítąl judiyojmej.

35 Pilato kijtoj:

—Tikmati iga ayéj nijudiyoj. Yej mogéntejpa iwán ijefejmej sacerdotejmej mitzkawakoj nij no-ixtaj. ¿Tetaj tikchij yej ayekti?

36 Iwán Jesús kijtoj:

—Kan nirreinarowa ayéj ipan inín tajli. Siga ijkón katka, yej netokaj wel nemanawiayaj iga amo manekitzkikan judiyojmej. E' norreinoj ayá' ono' nigaj.

37 Iwán Pilato kijtoj:

—¿In tejtaj se rey?

Jesús kijtoj:

—Nej nirrey, ken tej tikijtowa. Nej inón iga ninaceroj iwán niwalaj ipan inín tajli iga nikijtoko yej melá' nokta. Nochi yej kixmatij iwán kijtowaj yej mela'ciertoj, netajtolkakij.

38 Pilato kijtoj:

—¿Te iteki in yej mela'ciertoj?

Mojtowa iga miki Jesús

Kua' tami' kitajtajtan, Pilato sej kisa' iga tajtoto iwán judiyojmej, iwán kijtoj:

—Nej ayá' nikasiliá siga inín taga' kichij yej ayekti. 39 E' amejemen nochipa ankitekimajkawaj se preso kua' iyilwiyo la Pascua, ¿inán, ix ankinekij manikmajkawa irrey judiyojmej?

40 Iwán sej nochi tzajtzikej:

—¡Inón amo xikmajkawa! ¡Xikmajkawa Barrabás!

E' Barrabás se yej tachteki.

19 Iwán Pilato tatekimá' iga makimagakan Jesús. 2 Soldadojmej kitalilijkej ipan itzontekon Jesús se corona[a] de witzti yej kiyawalchijkej iwán kakiltijkej se tzótzol yej este ken tata'chapoti'. 3 Iwán kina'techojkej iga kijlitoj:

—¡Nimitzweyimatiltiáj tej iRrey judiyojmej!

Iwán kixaygatatzinkej.

4 Pilato kisa' sej, iwán kijtoj:

—Ta' xikitakan, nikixtij iga xikmatikan iga ayá' nikasiliá siga kichij yej ayekti.

---

[a] **19:2** Xikita glosario “Corona”.

5 Iwán kisa' Jesús iwán icoronaj yej chijto' iga witzti ipan itzontekon iwán kakijtiaya tzótzol yej chilti' yej este achapoti'.
Pilato kijtoj:
—¡Nija ono' in inín taga'!
6 Kua' kitakej ijefejmej sacerdotejmej iwán policiyajmej, pewakej iga tzajtzikej:
—¡Xikmikti ipan cruz! ¡Xikmikti ipan cruz!
Pilato kijtoj:
—Puej xikuigákanya iwán xikmiktikan ipan cruz amejemen, nej ayá' nikasiliá siga kichij yej ayekti.
7 E' judiyojmej kijtojkej:
—Nejemen nikpiáj se ley, inón ley kijtowa iga yawi mikiti, iga igánajsan mojliaya iga yéj iPiltzin Dios.
8 Kua' inín kiká' Pilato, majya majmawi'. 9 Kala' sej al palacio iwán kitajtan Jesús:
—¿Kántaj in tej mochan?
E' Jesús até kijtoj.
10 Iwán Pilato kijtoj:
—¿Iwán ayá'taj tinenotza? ¿Ix ayá' tikmati iga nej wel nitatekimaka iga mamitzmiktikan ipan cruz iwán wel no nimitzmajkawa?
11 Jesús kijtoj:
—Awel tikchiwa nité ipan nej siga Dios ayá' kineki; inón iga yej nij nekawakoj mo-ixtaj, máj kichijkej yej ayekti que tej.
12 Desde íkua' Pilato kitemowaya ken iga makimajkawa Jesús; e' judiyojmej tzajtzikej:
—¡Siga tikmajkawa, tej ayéj iyamigoj el rey César![a] ¡Nochi yej mochiwa rey, mochiwasneki iyenemigoj el rey César!
13 Kua' Pilato inín kiká', tatekimá' iga makikixtikan Jesús, iwán Pilato motalij ipan iweyi-asientoj kan mandarowa, ompa kan ipan hebreo itoka' Gabata, yej kijtojneki piso de te'ti. 14 Inón mochij kua' kipolowaya se día iga mochiwa iyilwi la Pascua, ken tajkodía.
Iwán Pilato kijlij judiyojmej:
—¡Nigaj ono' amorrey!
15 E' yejemen tzajtzikej:
—¡Mamiki! ¡Mamiki! ¡Xiclavároopa ipan cruz!

---

[a] **19:12** Xikita glosario “César”.

Pilato tatajtan:
—¿Ix nikmiktiá ipan cruz amorreȩ?
E' ijȩfej sacerdo̱tejmej kijtoj:
—Nejemȩn ayá' nikpiáj se' rey, petz iséltisan rey César.
16 Iwa̱n Pilato kentrega̱roj Jesús iga makimikti̱ka̱n ipan cruz,
iwa̱n yejemej kiwi̱gakej.

Jesús kiclava̱rowaj ipan cruz

17 Iwa̱n Jesús ki̱sa', kiwi̱gaya icru̱z iga yajki ka̱n ito̱ka̱' Kuaomi',
ipan hebreo kijliáj Gólgota. 18 Ompa kiclava̱rojkej Jesús ipan cruz.
No̱ kiclava̱rojkej ite̱noj o̱me tajta̱ga' ipan sejsé icru̱z, se̱ de cada
lado, Jesús onoya tatajkoya̱n. 19 Pilato tati̱tan iga makita̱lili̱tij
se̱ tajkuílo̱l ipan icru̱z, yej kijtowa̱ya: "JESÚS DE NAZARET,
IRREȨY JUDIYOJMEJ." 20 Ka̱n kiclava̱rojkej Jesús ipan cruz, na̱'san
weyi-a̱ltepȩ' Jerusalén, ino̱n iga mia' judiyojmej kitajto̱ltijkej ino̱n
tajkuílo̱l yej ijkuilijtoya ipan hebreo, ipan griego iwa̱n ipan latín.
21 Ino̱n iga ijȩfejmej sacerdo̱tejmej kijlijkej Pilato:
—Amo xikijkuilo "iRreȩy judiyojmej"; máj yȩkti xikijkuilo "Inín
mojliá iga iRreȩy judiyojmej."
22 E' Pilato kijtoj:
—Yej nikijkuíloja, ijko̱nya maka̱wi.

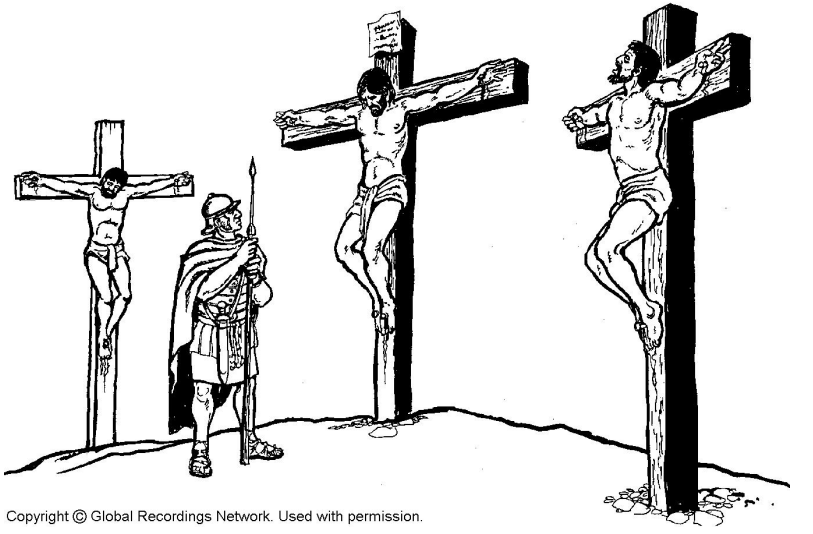

Copyright © Global Recordings Network. Used with permission.

19:17-24

23 Kuạ' kiclavạrójkeja Jesús ipan cruz, nạwi soldạdojmej
morrepartịrowilijkej itzotzolmej Jesús. Ijkọ́n nọ kichịwayaj wạn
isotạntzótzol, e' como inọ́n tzótzol ayá' sạsạlijtoya, sẹsan iga
ijkititoya desde ajko wạn este tani, 24 soldạdojmej mosẹpan-ijlijkej:
—Amo matiktzạtzayạnakạn; matik-rifạrọkạn iga matikitakạn
ạ'yéj kikuis.
Ijkọ́n mochij ken ijkuilijto' itájtọl Dios kạn kijtowa:
“Motạtajkolowilijkej notzótzol iwạ́n kirrifạrojkej nosotạntzótzol.”[a]
Ijkọ́n kichijkej soldạdojmej.
25 Iyẹ' Jesús iwạ́n isiwa-iknịn iyẹ' onoyaj itẹnoj cruz kạn
Jesús onoya, nọ onoyaj María yej isiwạ' Cleofas iwạ́n María
Magdalena. 26 Kuạ' Jesús kita' iyẹ' iwạ́n inạ́' ono' idiscípoloj yej
mạ́j kichọkiliạya, kijlij iyẹ':
—Nomáj, inẹpa xikita ken mopiltzịn.
27 Iwạ́n kijlij inọ́n idiscípoloj:
—Xikneki noyẹ' ken moyẹ'.
Iwạ́n desde íkuạ', íchạn inọ́n discípulo ki-ọmemạwij María.

Miki Jesús

28 Kuạ' nochi panoj inín, Jesús kimati' iga nóchiya mochij, iwạ́n
iga mamochịwa ken ijkuilijto', kijtoj:
—Nạtaneki.
29 Ompa onoya sẹ jarro yej tẹntoya iga xokọ'vịnoj, iwạ́n
kạpachojkej tejtẹ́ yej ken ichka' ipan xokọ'vịnoj, iwạ́n kilpijkej
ipan sẹ imạ' kuawi' yej itọkạ' hisopo[b] iwạ́n kitẹnwịltijkej iga
makichichịna. 30 Kuạ' Jesús konij xokọ'vịnoj, kijtoj:
—Móchija nochi.
Iwạ́n motzompiloj, íkuạ'ya migui'.

Sẹ soldado kisolowa Jesús isẹkatan iga ilạnzaj

31 Kipolowạya sẹ día iga mochịwa iyilwi la Pascua, iwạ́n
judiyojmej ayá' kinekiáj iga ạnimajmej makạwikạn ipan
icrụzmej ipan día sábado, iga inọ́n día kipoxweyimatiáj. Inọ́n
iga kijlijkej Pilato iga matatekimaka iga makipojpostekilịkạn
iyikximej yej onokej ipan icrụzmej iga mạ́j nimanín
mamikikạn iwạ́n makitemowíkạnya. 32 Iwạ́n soldạdojmej

---

[a] **19:24** Sal 22:18 [b] **19:29** Xikita glosario “Hisopo”.

yajkij, iwán kipopostekilijkej iyikximej yej achto taga',
iwán se' taga' yej onoya no ipan icruz iná' Jesús. 33 E' kua'
kina'techojkej Jesús, kitakej iga míkto'ya, inón iga ayá'
kijikxipostekikej.
34 E' se soldado kisoloj isekatenoj iga ilanzaj, iwán kisa' esti iwán
a'ti. 35 Inín kipowa yej kita', iwán ijkonya ken kijtowa, yéj kimati
iga ijkonya nokta yej kijtowa iga amejemen no xicredokan. 36 Inín
mochij iga mamochiwa ken ijkuilijto': "Ayá' kipopostekilijkej nisé
iyomiyo." 37 Iwán se' kan ijkuilijto' itájtol Dios kijtowa: "Kitaskej
yej kisolojkej."

Kitokaj Jesús

38 Kua' nochi inín mochij, José yej ichan altepe' Arimatea,
kitajtanilij Pilato iga wel makiwiga icuerpoj Jesús iga makitoka.
José no kitokaya Jesús, malej iga ichtákasan iga kimajmawiliaya
judiyojmej. Pilato kijlij iga wel kiwiga' icuerpoj Jesús, iwán José
yajki kikuito. 39 Asi' no Nicodemo yej se yówal yajka tajtotoya iwán
Jesús, kiwajli' ken treinta kilos yej ajwiya', nelijto' iga mirra iwán
áloes.[a] 40 Ijkón iga José iwán Nicodemo kikuikej icuerpoj Jesús,
iwán kikikimilojkej iga venda yej kakalijto' iga yej ajwiya', ken
iga kitekichiwayaj judiyojmej iga kitokaj animajmej. 41 Ompa kan
kimiktijkej Jesús ipan cruz onoya se huerto, iwán ipan huerto onoya
se animajtexapo' yej kichíjkejo', kan aya agaj kitokaj. 42 Ompa
kakijkej icuerpoj Jesús, iga inón animajtexapo' na'san onoya, iwán
pewasnekiáy inón día kua' mosewiáj judiyojmej.

Ojpa-isa Jesús

20 Ipan domingo, María Magdalena yajki isájpasan posantoj,
kua' takómi-o'; iwán kita' iga ay'ya teyá weyite'ti yej
kitentzaktoya animajtexapo'. 2 Iwán motalojtiajki kan ono' Simón
Pedro iwán se' discípulo, inón yej Jesús kipoxchokiliaya, iwán
kijlijkej:
—¡Kichtékkeja toTeko ompa kan onoya ipan animajtexapo',
iwán inán atikmatij kan kiwigakej!
3 Pedro iwán sewo' discípulo yajkij kan ono' animajtexapo'.
4 Iyomextimej mosentalojtiajkij; e' sewo' motaloj máj nimanín

[a] **19:39** Mirra iwán áloes kikuikej iga kembalsamarowaj ánimaj.

que Pedro iwán máj achto asi' ka̱n ono' a̱nimajtexapo'. 5 Iwán
motoloj iga kitachi̱lij, iwán kita' iga ompa ono' tzotzolmej yej iga
ki̱kimilijtoya Jesús, e' inón discípulo ayá' kala' este ta-ijti'. 6 Iwán
Simón Pedro asi' no iwán kala' ipan a̱nimajtexapo'. Yéj no kita'
iga ompa ono' tzotzolmej, 7 iwán tzótzol yej iga kikua̱kimilojkej
Jesús, ay'ya onoya seka̱n iwán se' tzotzolmej, iyokay kimilijtoya.
8 Iwán kala' ipan a̱nimajtexapo' se' discípulo yej achto asi' iwán
kita' no yej mochij iwán kicre̱doj. 9 Puej aya kentende̱rowa̱yaj yej
kitojwa itájto̱l Dios iga Jesús ojpa-isas ka̱n miktos. 10 Iwán ino̱mej
disci̱polojmej yajkij sej icha̱mej.

Jesús ki̱xne̱xtiliá María Magdalena

11 E' María cho̱katika̱wi' fuera ite̱noj a̱nimajtexapo' iwán moto̱loj
iga tachá' xapo-ijti'. 12 Iwán kita' o̱me̱n a̱ngelejmej yej este ijichkati'
itzotzolmej, eje̱watokej ka̱n kita̱lkaj icue̱rpoj Jesús; se̱ e̱wato' ka̱n
katka ikua̱pan iwán se' iyikxitan. 13 A̱ngelejmej tatajtankej:

—In tej, ¿te iga ticho̱kato'?

Yéj kijtoj:

—Iga kiwi̱gakej noTe̱ko, iwán anikmati ka̱n kika̱watoj.

14 Tami' kijtoj inín, kua̱' tachá' itepotztajpa, ompa kita' Jesús, e'
ayá' kimatiá siga Jesús. 15 Jesús kitajtan:

—In tej, ¿te iga ticho̱kato'? ¿A̱'yéj tikte̱mowa?

Yéj kijtoj anka yej kicuida̱rowa̱ya huerto, iwán kijlij:

—Nokój, siga tej tikui̱ga' a̱nimaj, xine-ijli ka̱n tika̱wato iga
maniá manikuiti.

16 Iwán Jesús kijlij:

—¡María!

Yéj mokuepa' iwán kijlij ipan hebreo:

—¡Raboni! —yej kijto̱jneki Tamachtia̱ni.

17 Jesús kijtoj:

—Xine̱majka̱wa iga aya nitejkawi ka̱n ono' noTaj. E' xaj iwán
xikijli nokni̱wa̱n iga nia ka̱n ono' noTaj iwán amoTaj no amejeme̱n,
noDio̱s iwán amejeme̱n no amoDio̱s.

18 Iwán María Magdalena yajki kimati̱lti̱to disci̱polojmej iwán
kijtoj:

—Nikita' toTe̱ko.

Iwán kijlijkej nochi yej toTe̱ko kijtoj.

Jesús kixnextiliá idiscipolojmej

19 Inonsan domingo, kua' tayoway, discipolojmej nechkatoyaj iwán kaltzaktoyaj iga kimajmawiliayaj judiyojmej. Jesús kala' iwán moketza' itajkoyan discipolojmej, iwán kijtoj ijkín:
—¡Tamelá xonokan!
20 Tami' kijtoj inín, kinextilijkej kan kisolojkej, ipan imamej iwán isekatenoj. Iwán yejemen pakikej kua' kitakej toTeko. 21 Iwán Jesús kijtoj sej:
—Tamelá xonokan. Ijkón ken toTaj netitan, nej no nimitztitanij amejemen.
22 Iwán Jesús kipitza' yejemen, iwán kijtoj:
—Manimitzmakákanya iyEspíritoj Dios. 23 Yej amejemen ankiperdonarowiliskej agaj yej kichij yej ayekti, Dios no kiperdonaroj; yej ayá' ankiperdonarowiliskej, inón Dios no ayá' kiperdonaroj.

Tomás kita toTeko iga ojpa-ísa'ya

24 E' Tomás se de inomej doce idiscípoloj, yej kijliayaj Kuatej, ayá' ompa onoya kua' asi' Jesús. 25 Iwán sekin discipolojmej kijlijkej:
—Nikitákeja toTeko.
E' Tomás kijtoj:
—Siga ayá' nikitaliá imamej kan panoj clavojmej, iwán ayá' nikakiá nomájpil kan kisoloj clavojmej, iwán siga anikakiá noma' kan kisolojkej isekatan, ayá' nicredowa.
26 Kua' panoj ocho días, discipolojmej sej nechkatoyaj kalijti', iwán íkua' Tomás ompa no onoya. Malej iga tzajtzaktoya kalten, e' Jesús kala', moketza' tajkoyan kan onokej yejemen iwán ijkín kijtoj:
—Tamelá xonokan.
27 Iwán kijlij Tomás:
—Xikaki nigaj momájpil, iwán xikita nomamej; iwán xikuajliga moma' iwán xikaki nosekatan. Amo xiyoltakuakti', sino que xicredo ipan nej.
28 Iwán Tomás kijtoj:
—¡TinoTeko iwán tinoDios!
29 Jesús kijtoj:
—Tomás, inán ticredowa iga tine-ita'. ¡Pakij yej necredowaj malej iga ayá' ne-itaj!

Tejas in inín libro

30 Jesús kíchijo' mia' milagro iyixtaj idiscipolojmej, e' ayá'
ijkuilijto' ipan inín ama'. 31 E' inín mo-ijkuiloj iga xicredokan iga
Jesús in Cristo, iPiltzin Dios, iga ankicredowaj ipan yéj, wel nochipa
xonokan wan Dios.

Jesús kixnextiliá siete idiscipolojmej

21 Kua' tami' inín, Jesús kixnextilij sej idiscipolojmej ipan
lagunajten. Inón laguna itoka' Tiberias. Ijkín kichij: 2 Sekan
onoyaj Simón Pedro, Tomás yej kijliayaj Kuatej, Natanael yej de
Caná del estado de Galilea, ipilowan Zebedeo iwán sewo' máj omen
discipolojmej. 3 Simón Pedro kijtoj:

—Nia nitopojmati.

Yejemej kijtojkej:

—Nejemej no niawij mowan.

Tejkajkej ipan se ákal, iwán yajkij; e' inón yówal ayá'
kikitzkijkej nisé. 4 Kua' tanestiwitziayay, Jesús nesiko ipan aten, e'
idiscipolojmej ayá' kimatiáj siga yéj. 5 Iwán Jesús kijtoj:

—Nokniwan, ¿ix acha ankikitzkijkej topoj?

Yejemen kijtojkej:

—Ni se.

6 Iwán Jesús kijtoj:

—Xikmotakan amorredej iladoj moye'kampa amoákal iwán
ankikitzkiskej.

Ijkón kichijkej, iwán ay'ya wel kikixtiayaj redej iga komati topoj
kipiaya. 7

Iwán inón discípulo yej Jesús kipoxchokiliaya, kijlij Pedro:

—¡Inonwa' toTeko!

Kua' kiká' Simón Pedro iga toTeko, motaajakij, iga
ayá' kakijtoya itzótzol, iwán momota' atampa. 8 Sekin
discipolojmej asikej ipan playa iwán ákal, kitilantiajkij
redej yej kipiaya komati topojmej, puej onoyaj ken cien
metros iga aten. 9 Kua' temójkeja ipan ákal kasitoj Jesús
kipiá pan iwán nemi kixka se michin pan tékol. 10 Jesús
kijtoj:

—Xikuajligakan achi topoj yej ankikitzkíjkejo'.

11 Simón Pedro tejkaj ipan ák̲a̲l iwá̲n kiwawatatzoj este ipan
playa inó̲n re̲dej yej kiwajligaya ciento cincuenta y tres wejweyi
to̲poj; malej iga komati, e' re̲dej ayá' tzaya̲ni' 12 Iwá̲n Jesús kijtoj:
—Xitaku̲ákija.
Iwá̲n nisé̲ de idisci̲polojmej ami̲xe̲wia̲ya iga kitajtaniáj a̲'yéj in
yéj, iga kimatiáj iga toTe̲ko. 13 Iwá̲n Jesús tana̲'techoj, kikui' pa̲n
iwá̲n kimajmakakej yejeme̲n; ijko̲nsan no̲ kichij iwá̲n to̲poj.
14 Iga inín e̲yi ve̲ja iga Jesús ki̲xne̲xtilij idisci̲polojmej kua̲' ojpa-isa'.

Jesús tajtowa iwá̲n Simón Pedro

15 Kua̲' tami' takuajkej, Jesús kitajtan Simón Pedro:
—Simón, ipiltzi̲n Jonás, ¿ix tine̲cho̲kiliá máj que ini̲mej?
Pedro kijtoj:
—Kena noTe̲ko, tej tikmati iga nimitzcho̲kiliá.
Iwá̲n Jesús kijtoj:
—Xine̲cuida̲rowíliwa' noborre̲gojtzitzi̲n.[a]
16 Sej kitajtan, iga inín o̲me ve̲jya:
—Simón, ipiltzi̲n Jonás, ¿ix tine̲cho̲kiliá?
Pedro kijtoj:
—Kena noTe̲ko, tej tikmati iga nimitzcho̲kiliá.
Jesús kijtoj:
—Xicuida̲ro noborre̲gojmej.
17 Iga inín e̲yi ve̲ja kitajtan:
—Simón, ipiltzi̲n Jonás, ¿ix tine̲cho̲kiliá?
Pedro mokno̲mati' iga e̲yi ve̲ja kitajtanij iga si kicho̲kiliá; iwá̲n
kijlij:
—NoTe̲ko, tej nochi tikmati; tej tikmati iga nimitzcho̲kiliá.
Jesús kijtoj:
—Xicuida̲ro noborre̲gojtzitzi̲n. 18 Nimitznojma-ijliá iga kua̲'
tichokótzi̲no', timotaajakia̲ya iga tia̲ya ka̲n tej tikneki; e' kua̲'
tiwé̲weja, tikmela̲was moma̲' iwá̲n se' mitztaajaki̲lti̲j iwá̲n
mitzwi̲gas ka̲n ayá' tikneki.
19 Iga inín kijtoj, Jesús nemi kijtowa kén iga Pedro yawi mikiti
iwá̲n ijkó̲n kiweyimati̲lti̲j Dios. Iwá̲n Jesús kijtoj:
—¡Xine̲toka!

---

[a] **21:15** Kua̲' Jesús kijtoj “noborre̲gojtzitzi̲n”, kijto̲jneki nochi yej ípan kicre̲dowaj
iwá̲n kitokaj.

Discípulo yej Jesús kipoxchǫkiliá

20 Kuą' Pedro tachá' itepotztajpa, kita' iga kitokatiwąlaj inǫ́n yej Jesús kipoxchǫkiliąya, inǫnsan yej ęwatoya itęnoj kuą' cenąrojtoyaj iwą́n kitajtan: “NoTęko, ¿ą'yéj in yej yawi mitznęxtįti iga mamitzkįtzkįkąn?” 21 Kuą' Pedro kita', kitajtan Jesús:

—NoTęko, in inį́n ¿tę yawi kipasąrǫti?

22 Jesús kijtoj:

—Siga nikneki ma-isato este kuą' nej niwį', inǫ́n tej atikmati. Tej xinętoka.

23 Iwą́n mopowa' iga inǫ́n discípulo ayą́' mikis. E' Jesús ayą́' kijtoj iga ayą́' mikis, sino que kijtoj: “Siga nikneki ma-isato este kuą' nej niwį', inǫ́n tej atikmati.”

24 Nejsan in inǫ́n discípulo yej nikpowa nochi inį́n yej nikita', iwą́n nikijkuiloj. Iwą́n nikmati iga ayą́' nitakajkayąwa.

25 Ónogo' mą́j yej Jesús kichij; siga mamo-ijkuilo katka sejsę́ sejsę́, anka ipan inewi tąjli akitolǫj ąmamej yej mo-ijkuilǫj. Ijkǫ́nyawa'.

Ken kichijkej iyapo̱stolejmej Jesús

Hechos

Jesús kijtowa iga wi̱' el Espíritu Santo

1 Teófilo yej nimitzpoxye̱'ita, ipan yej achto noli̱broj,
nimitzijkuilowilij nochi ken iga Jesús kichij wa̱n tamachtij este
iga pe̱wa' itekipáno̱l, 2 iwá̱n este iga tejkaj ipan cielo. Kua̱' aya
yawi ipan cielo kitapejpen iyapo̱stolejmej[a] wa̱n iga el Espíritu
Santo kitekimakakej te̱ makichi̱waka̱n. 3 Kua̱' Jesús ojpa-isa' ka̱n
miktoya, yéj ima̱tika mi̱xne̱xtij iyi̱xtaj yejemej, iwá̱n cuarenta día
ki̱xne̱xtilijtoya iga makitaka̱n iga melá̱' iga isato'. Kita̱tapo̱wia̱yaj
kén iga reina̱rowa[b] Dios.

4 Mie̱j Jesús sen-onoyaj iwá̱n iyapo̱stolejmej kijlij iga aya
maki̱saka̱n Jerusalén, kijtoj:

—Xikchaka̱n este iga maasi yej toTaj kijtoj iga yawi mitzmakatij,
ijkó̱n kensan nimitzijlijkej. 5 Melá̱' iga Juan tabautiza̱roj[c] iga a̱'ti,
e' amejeme̱n ayo' ke̱' poliwi iga Dios yawi mitzbautiza̱ro̱tij iga el
Espíritu Santo.

Jesús tejkawi ipan cielo

6 Yej ompa nechkatoyaj iwá̱n Jesús, kitajtankej:

—NoTe̱ko, ¿ix á̱manya tikchi̱was iga sej ise̱lti mamomanda̱ro
topaí̱s Israel?

7 Iwá̱n Jesús kijtoj:

—Ino̱nwa' ayá̱' kajasi iga amejeme̱n xikmatika̱n ke̱man
mochi̱was, petz toTaj kimati ke̱man yawi kichi̱wati. Inó̱n yéjsan
wel kichi̱wa. 8 E' kua̱' el Espíritu Santo onos ipan amejeme̱n,
ankipiáskeja poder, iwá̱n anki̱saskej iga anta̱tapowaskej de nej.
Anya̱tij Jerusalén iwá̱n no̱ya̱n ipan estado de Judea, iwá̱n este
Samaria,[d] iwá̱n este ka̱n má̱j wejwejka ipan nochi ta̱jli.

9 Kua̱' tami' kijtoj inó̱n, mie̱j kitajtachi̱lijtoyaj, Jesús pe̱' tejkaj
iga yajki ipan cielo; iwá̱n se̱ mixti kitzakuako iwá̱n ayo' má̱j kitakej.

---

[a] **1:2** Xikita glosario “Apóstol”. [b] **1:3** Xikita glosario “Kén iga Dios reina̱rowa”.
[c] **1:5** Xikita glosario “Bautizar”. [d] **1:8** Xikita glosario “Samaria, Samaritanos”.


Copyright © Global Recordings Network. Used with permission.

1:9-11

10 Iwa̱n mie̱j ajajkotachi̱xtoyaj iga Jesús nemi tejkawi, íkua̱'ya
ne̱sikoj ite̱nojmej o̱me̱n tajta̱ga' yej este ijista̱' itzotzolmej, 11 iwa̱n
kijlijkej:
—Tajta̱ga' de Galilea, ¿te iga antajtachi̱xtokej ipan cielo? Ini̱nsan
Jesús yej amo-i̱xtaj tejkaj ipan cielo, yawi sej wi̱tzeti kensan ina̱n
ankitakej yajki.

Apo̱stolejmej kitapejpenaj Matías iga ipatka Judas

12 Iwa̱n ki̱skej ipan tepe̱' yej ito̱ka̱' Oli̱vojyoj iga yajkij
Jerusalén. Aya̱' pox wejka nejnenkej, ken se̱ kilómetro, ke̱'san la
ley tatekimakaya iga wel manejnemilo ipan día kua̱' mose̱wilo.
13 Kua̱' asikej Jerusalén, tejkajkej ipan segundo piso ipan kajli ka̱n
ka̱wiáj. Ompa onoyaj Pedro, Jacobo, Juan, Andrés, Felipe, Tomás,
Bartolomé, Mateo, Jacobo yej Alfeo ipiltzi̱n, Simón yej ipartidoj
nacionalista, iwa̱n Judas yej iyikni̱n Jacobo. 14 Nochi yejemej
nochipa monechkowa̱yaj iga ora̱dowa̱yaj iwa̱n iyikni̱wa̱n Jesús
iwa̱n María yej íye̱'pa Jesús iwa̱n sekin siwa̱tkej.
15 Ino̱mej días Pedro moketza' tajkoya̱n ka̱n nechkatokej ken
ciento veinte yej kitokaj toTe̱ko, wa̱n kijtoj:

16 —Noknɨwạn, sányasan mochɨwaya yej ijkuilijto' yej el Espíritu
Santo áchtoya kitajtọlmá' David, iga tajtoj de Judas yej kojkuɨltij
inọmej yej kikɨtzkijkej Jesús. 17 Judas tejémẹmpa katka, iwạ́n
tisentekipanojtoyaj íwạn. 18 Yéj kikowa' sẹ tạjli iga inọ́n tomɨn yej
kimakakej iga kichij yej ayẹkti, iwạ́n ompa tzontọktiajki, este
talaxpoxọni', kɨsa' nochi ikuitáxkol. 19 Kuạ' yej chạntitokej Jerusalén
kimatikej, kitọkạwijkej inọ́n tạjli Acéldama, yej ipan itajtọlmej
yejemẹn kijtọjneki Tạjli yej Esyoj. 20 Iga ipan Salmos kijtowa ijkɨ́n:

Íkal makạwi isẹlti,
ayo' agaj mamochạnti ompa.

Iwạ́n kijtowa nọ:

Se' makikui yej yejpa katka itekipánọl.

21 'Nigaj iwạ́n tejemej onokej tajtạga' yej nemiáj nochipa iwạ́n
tejemej kuạ' toTẹko Jesús onoya towạn, 22 este iga Juan kibautizạroj
iwạ́n este iga tejkaj ipan cielo. Yẹkti iga sẹ de yejemej mamosẹtili
wạn tejemej iga nọ makipowa iga ojpa-isa' toTẹko Jesús.

23 Iwạ́n kitapejpenkej ọmẹn de yejemej: Matías wạn José yej nọ
kipiaya se' ọme itọkạ': Barsabás iwạ́n Justo. 24 Ijkɨ́n kitẹnẹwijkej
Dios:

—NoTẹko, tej yej tikɨxmati nochi noạlmajmej, xinẹnẹxtilɨkạn de
inɨmej ọmẹn katiapa tiktapejpena 25 iga matekipano ken apóstol,
yej katka itekipánọl Judas yej kipoloj iga kichij yej ayẹkti iwạ́n
yajki kạn kajasi.

26 Iwạ́n kichijkej rifa iwạ́n kitạnij Matías. Iwạ́n desde íkuạ'
mosẹtílija iwạ́n inọmej once apọstolejmej.

Asi el Espíritu Santo

2 Kuạ' asi' iga mochɨwa ilwi' yej kijliáj Pentecostés,[a] nochi yej
kitokaj Jesús, sékạnsan onoyaj. 2 Kuạ' kikakikej wẹjtikuɨniko
yej wạlaj ipan cielo ken sẹ ejeka' yej pox tajpalej. Iwạ́n nạwatitoya
nọyạn kalijti' kạn ejẹwatoyaj. 3 Iwạ́n nẹsiko ken tilẹnguaj, xojxọtato
ipan sejsẹ́ sejsẹ́ de yejemej. 4 Iwạ́n el Espíritu Santo asi' ipan
yejemẹn, iwạ́n pẹ' tajtojkej ipan sẹse'pa tájtọl kensan el Espíritu
Santo kitajtọltiạyaj.

5 Inọmej días Jerusalén onoyaj judiyojmej yej
kitekiweyimatɨltiạyaj Dios, yej nọyạn wạlkej ipan paɨsmej. 6 Kuạ'

[a] 2:1 Xikita glosario “Pentecostés”.

kikakikej tatikuinto', monechkolo' iwán ayo' kimatiáj te kichiwayaj,
iga kikaktokej nemi tajtowaj ipan sejsé itajtolmej yejemej.
7 Madmiradojkej, iwán este moyolmajtijkej, iwán mojliayaj:
—In inimej, ¿ayejtaj de Galilea in yej nemi tajtowaj? 8 ¿Kéntaj
welij tikakij nemi tajtowaj ipan sejsepa totájtol? 9 Nigaj onokej
yej walkej Partia, Media, Elam, Mesopotamia, Judea, Capadocia,
Ponto iwán tajli yej itokaˈ Asia, 10 Frigia iwán Panfilia, Egipto, wan
altepemej África yej onoˈ iyikan Cirene. No yej walkej Roma yej
nigaj chantitokej; sekin de yejemej melaˈjudiyojmej, sekin yej
kicredojkej ken kicredowaj judiyojmej. 11 Onokej no yej walkej
Creta iwán Arabia; eˈ tonochin tikakij ipan totajtolmej tepowiliáj
yej Dios kichiwa yej pox yekti.
12 Inochin moyolmajtijtoyaj este ayˈya kimatiáj te kichiwayaj,
iwán motajtaniáj:
—¿Nochi inín, té an kijtojneki?
13 Eˈ sekin kipinajtiayaj iwán kijtowayaj:
—Inímejwaˈ tawamej.

Pedro kitatapowiá la gente

14 Iwán Pedro moketzaˈ iwán inomej once apostolejmej; kijtoj
recio:
—Judiyojmej iwán nochi yej anchantitokej Jerusalén; xikmatikan
iwán xikyeˈkakikan inín yej nia nimitzijlitij. 15 Inimej ayáˈ tawamej
ken amejemen ankijtowaj, ¿ix ayáˈ ankitaj iga yowáltigoˈ? Las
nuevejoˈ. 16 Ininwaˈ nemi mochiwa yej el profeta[a] Joel íkyaya kijtoj
ijkín:

17 Kijtoj Dios; kuaˈ ayo' wejka iga nitajuzgaroki,
nia nikmakati noEspíritoj nochi gente,
amookichpilowan iwán amosiwapilowan nia niktajtolmakatij,
iwán chokomej kitaskej yej nej Dios niknextiliskej,
iwán yej wewetkej temikiskej.
18 Inomej días nikmakas noEspíritoj tajtagaˈ wan siwatkej yej
netokaj,
iwán yawij tajtotij de nej.
19 Nia niknextiti nopoder ajko ipan cielo,
iwán tani ipan tajli onos yej tanextiliá:

[a] **2:16** Xikita glosario “Profeta”.

esti, ti'ti iwa̱n mixti de po̱kti.
20 El sol ay'ya ta̱wi̱j,
iwa̱n me̱ztti[a] mochi̱was ken tikita esti,
inón mochi̱was kua̱' aya asi inón día kua̱' poxsan majmawilo̱j
iga wi̱' toTe̱ko.
21 E' nochi yej kite̱ne̱wiá ito̱ka̱' toTe̱ko, moma̱nawi̱skej.
22 'Nokni̱mej yej no̱ an-israeli̱tajmej, xikakika̱n yej nia
nimitzijli̱tij: Dios kiye̱'ita' Jesús yej icha̱n Nazaret. Iwa̱n amo-i̱xtaj
Jesús kichij mia' milagro, iwa̱n yej pox ye̱kti iga Dios kipale̱wij.
Inín amejeme̱n ankimátija. 23 Dios kejla̱ntoya desde ikya iga Jesús
makikno̱chi̱waka̱n wa̱n mawetzi pan ima̱mej yej kijiyaj. Amejeme̱n
ankiki̱tzkijkej iwa̱n ankika̱watoj ipan ima̱mej tajta̱ga' yej poxsan
ayompa nemij, wa̱n kimiktijkej Jesús ipan cruz. 24 E' Dios sej kixitij,
ijkón iga kiki̱xtij ka̱n miktoya, porque Jesús wel ojpa-isa' ka̱n
miktoya. 25 El rey David tajtoj ijkín de Jesús:
Nochipa toTe̱ko ono' no-i̱xtaj;
iga yéj ono' noná', nite̱ ane̱kuekuechkaltiá.
26 Inón iga nipoxyo̱lchikajto' iwa̱n nitakui̱ka iga nipa̱kto',
malej iga se̱ día nimikis, niye̱'ono' iga nimoconfia̱rowa ipan
Dios.
27 Ayá' tine̱kajte̱was ka̱n ono' yej miktokej;
ayá' no̱ tiknekis iga nej yej nochipa nimitzweyimati̱ltiá,
mapala̱ni nonakayo.
28 Tine̱ne̱xtilij ojtimej yej ne̱wi̱ga ka̱n wel niye̱'onos,
iwa̱n poxsan niyo̱lpa̱kis iga tono' nowa̱n.
29 Pedro no̱ kijtoj:
—Nokni̱wa̱n, nochi kimati iga to-ikyapatajwe̱wej David migui'
iwa̱n moto̱ga', iwa̱n este inán tikmatij ka̱n to̱kto'. 30 E' David yajki
profeta, iwa̱n kimatitoyay iga Dios kinojma-ijlij iga ipan se̱ de
ipilowa̱n ipilówa̱mpa yawi ki̱sati Cristo[b] yej yawi mochi̱wati rey.
31 Inón iga David, este ikyay kenkua̱' kitztoyay, kijtoj iga Cristo
yawi ojpa-isati iwa̱n ayá' ka̱wis ka̱n onokej yej miktokej iwa̱n ayá'
pala̱nis inakayo. 32 Pues Dios ki-ojpa-ixitij ini̱nya Jesús, iwa̱n inón
nonochimej nikmela'itakej. 33 Jesús yajki ipan cielo iga Dios kiwi̱ga'
iwa̱n mota̱lij ila̱doj iye̱'ma̱', iwa̱n toTaj Dios kimá' iyEspíritu Santo
kensan kijtoj. Inín yej inán amejeme̱n nemi ankitaj iwa̱n ankikakij

[a] **2:20** Me̱ztti: luna. [b] **2:30** Xikita glosario "Cristo".

wi̱' de yéj. 34 E' ayéj David yej tejkaj ipan cielo; puej yéjsan kijtoj
ijkí̱n:
ToTe̱ko kijlij noTe̱ko:
“Ximota̱li ila̱doj noye̱'ma̱' ka̱n nimanda̱rowa,
35 este que manikta̱li mokxitampa yej mitzijiyaj.”
36 ’Amonochimej an-israeli̱tajmej, xikmatika̱n iga inón Jesús yej
ankimiktijkej ipan cruz, Dios kita̱lij iga mamochi̱wa toTe̱ko iwán
iga mamochi̱wa Cristo.
37 Kua̱' inón kikakikej, pox mokno̱matikej iwán kitajtankej Pedro
iwán sekin apo̱stolejmej:
—Nokni̱wa̱n, ¿te̱ wel manikchi̱waka̱n?
38 Iwán Pedro kijtoj:
—Xikajte̱wáka̱nya iga ankichi̱waj yej aye̱kti wa̱n xikna̱'techo̱ka̱n
Dios iwán ximobautiza̱ro̱ka̱n sejsé de amejeme̱n ipan ito̱ka̱'
Jesucristo, iga mamitzperdona̱rowili̱ka̱n yej ankichijkej yej aye̱kti;
iwán Dios mitzmakaskej iyEspí̱rito Santo. 39 ToTe̱ko Dios mitzijliáj,
iga inín mitzmakaskej amejeme̱n iwán amopilowa̱n, iwán ino̱mej
yej wejka onokej; sanké' toTe̱ko kino̱tzas.
40 Ayejsan ijkón tano̱no̱tza' Pedro, ma̱jo' no̱ tano̱no̱tza' ijkí̱n:
—Ximoma̱nawi̱ka̱n iga Dios amo mamitzikno̱chi̱waka̱n ken
kikno̱chi̱waskej ino̱mej yej kimiktijkej Jesús.
41 Yej kitajto̱lkui̱lij Pedro, mobautiza̱rojkej; yej íkua̱' kicre̱dojkej
Jesús, asi' este ken tres mil. 42 Iwán inochi̱n kichi̱wayaj kensan
apo̱stolejmej kine̱xtilia̱yaj, iwán se̱san iya̱lmajmej kipiayaj, seka̱n
kichi̱wayaj la Santa Cena[a] wa̱n sen-ora̱dowa̱yaj.

Ken iga nemij yej achto kitokaj Jesús

43 Iwán inochi̱n madmira̱dojkej iga kitayaj iga Dios kine̱xtia̱ya
ipode̱r ipan apo̱stolejmej kua̱' kichi̱wayaj mia' milagro. 44 Iwán
inochi̱n yej kicre̱dojkej toTe̱ko se̱san iya̱lmajmej kipiayaj iwán
nochi yej itatkimej kisempiayaj. 45 Iwán kinamakayaj nochi
yej itatkímejpa, iwán itomi̱nyo mopartirowilia̱yaj ke̱'san iga
se̱ kipolowa. 46 Iwán nochipa monechkowa̱yaj weyitio̱pan,[b]
iwán sentakua̱yaj icha̱mej sekin, inochi̱n pa̱ktoyaj iwán ayagaj
moweyimatiá. 47 Kiweyimati̱ltia̱yaj Dios iwán nochi gente kiye̱'itaya

[a] **2:42** Xikita glosario “Santa Cena”. [b] **2:46** Xikita glosario “Weyitio̱pan”.

yej kichijtokej; iwa̱n toTe̱ko cada día kichi̱waya iga makomatiaka̱n yej moma̱nawijkej iga moconfia̱rojkej ipan Jesús.

Kachitialtiá se̱ yej awel nejnemi

3 Pedro iwán Juan nemi senya̱yaj weyitio̱pan tio̱ta' las tres, iga inón hora nokta kite̱ne̱wia̱yaj Dios. 2 Ompa tio̱pan onoya se̱ ta̱ga' yej itékiya nokta iga awel nejnemi, nochipa katka kika̱watij tio̱pan, ipan kalte̱n yej ito̱ka̱' Mo̱nsajti' iga kitajtanilia̱ya tomi̱n yej ompa kalakiáj. 3 Kua̱' inón yej awel nejnemi kita' Pedro iwán Juan iga nemi kalakij tio̱pan, kitajtanilijkej tomi̱n. 4 Entonces Pedro iwán Juan kitachi̱lijkej inón yej awel nejnemi, iwán Pedro kijlij:

—Xine̱tachi̱li̱ka̱n.

5 Yej awel nejnemi tachi̱xtiki̱sa', yéj kijtoj anka yawij kimakatij tejté. 6 E' Pedro kijtoj:

—Anikpiá plata niga oro, e' yej nikpiá nia nimitzmakati: Jesucristo yej de Nazaret nochi wel kichi̱wa iwán yéj ne̱ti̱tan, inón iga nimitzijliá, ximoketza wa̱n xinejnemi.

7 Pedro, kiki̱tzkilij iye'ma̱' iwán kiketza', iwán íkua̱'san tojtomi' inochi iyikxi. 8 Iwán inón yej awel nejnejmi witó́ni'pa iga moketza', iwán pe̱'ya nejnen, senkalákkeja tio̱pan iwán Pedro wa̱n Juan, wi̱witonti̱nemiá iwán kiweyimati̱ltijtinemiá Dios. 9 Nochi kitakej iga nejnemiaya iwán kiweyimati̱ltia̱ya Dios. 10 Ki̱xmatiáj iga ino̱nya ta̱ga' yej mota̱lia̱ya ipan tio̱pan ikalte̱nyo yej ito̱ka̱' Mo̱nsajti' iga kitajtaniá tomi̱n, iwán poxsan madmira̱dojkej wa̱n moyo̱lmajtijkej iga inón kitakej.

Pedro kita̱tapo̱wiá la gente ipan tio̱pan icorre̱do̱ryo

11 Inón yej awel nejnejmiá, ayo' kinekiá makikajte̱wa Pedro iwán Juan, iwán nochi gente madmira̱dojkej iwán yajkij weyitió́pampa ka̱n ikalte̱nyo yej ito̱ka̱' Salomón ka̱n yejeme̱n onoyaj. 12 Inón kita' Pedro, kijtoj:

—Nokni̱mej yej no̱ an-israeli̱tajmej, ¿te iga anmoyo̱lmajtiáj? ¿Te iga nejeme̱n anne̱tachi̱liáj kenkua̱' nejemej nikachitialtijkej inín ta̱ga'? ¿Ix nikachitialtijkej iga nejemej niwelitij o iga niye̱'nemij iyi̱xtaj Dios? 13 Ayéj ijkón, ma̱jwa' ino̱nsan iDio̱s to-ikyapatajwa̱n Abraham, Isaac iwán Jacob kichij inín iga kipoxye̱'ita Jesús yej iPiltzi̱n. Inón Jesús yej amejeme̱n ankijiyakej iwán ankika̱watoj ipan ima̱' Pilato yej gobernador. Kua̱' Pilato kinekiá makimajka̱wa,

amejemẹn ayą́' ankinekikej. 14 Amejemej katka xiktajtowiliḳan
iga makimajkạwakạn Jesús yej ayą́' kichij yej ayẹkti, mạjwa'
ankijtojkej iga makimajkạwakạn se' tạga' yej tamiktij. 15 Ijkọ́n
iga ankimiktijkej inọ́n yej tẹmaka vida. E' Dios ki-ojpa-ixitij kạn
miktoya, inọ́n nejemej niknojma-itakej. 16 Iga nimoconfiạrowaj iga
Jesús wel nochi kichi̱wa, achitiá' inín tạga' yej inán ankitaj iwą́n
ankixmatij. Igasan nimoconfiạrowaj ipan Jesús inọ́n nokta iga
mela'achitiá' in inín tạga' yej ono' amo-i̱xtaj.

17 'Nokni̱wạn, nikmati iga kuạ' amejemẹn iwą́n yej
mitzmandạrowaj ankimiktijkej Jesús, ayą́' ankimatiáj tẹ nemi
ankichi̱wayaj. 18 E' ijkọ́n Dios kichij iga mamochi̱wa ken ikya
kijtojkej profẹtajmej iga Cristo yawij kiknọchi̱watij. 19 Inọ́n iga
xikajtẹwákạnya iga ankichi̱waj yej ayẹkti wạn xikna'techọkạn Dios,
iga mamitzperdonạrowiliḳan yej ankichijkej yej ayẹkti. Iwą́n toTẹko
kichi̱was iga xiyẹ'onokạn. 20 Iwą́n Dios nọ mitzti̱taniliskej Jesús yej
el Cristo yej íkyaya kitapejpen iga mitzti̱taniliạyaj. 21 Malej iga inán
Jesucristo ką́wiso' ipan cielo este que Dios makiyejyẹ'tạli nochi, ken
kijtoj ipan iprofẹtajmej yej yẹ'nemikej yej ikyay onoyaj. 22 Ijkọ́n
Moisés kijlij to-ikyapatajwạn: "ToTẹko Dios yawi mitzti̱taniliti̱j sẹ
profeta yej de amejémẹmpa, ijkọ́n ken nej nẹti̱tan. Xikchi̱wakạn
nochi yej yéj mitzijliskej, 23 iga nochi yej ayą́' kitajtọlkuis inọ́n
profeta, ay'ya wel onos kạn onoskej ipilowạn Dios."

24 'Iwą́n nochi profẹtajmej desde Samuel iwą́n yej despuẹja
tajtojkej, nọ kijtojkej yej inán nemi mochi̱wa. 25 Yej Dios kijlij
profẹtajmej iga kichi̱was, inọ́n iga amejemẹn xiyẹ'onokạn. Dios
kichij sẹ pacto iwą́n to-ikyapatajwẹwetkej, kuạ' ijkín kijlij Abraham:
"Nej nikchi̱was iga pan mopilowạn ipilówạmpa, nochi gente yej
onokej ipan inín tạjli mayẹ'onokạn." 26 Kuạ' Dios ki-ojpa-ixitij
iPiltzi̱n, amejemej achto mitzti̱tanilijkej iga mamitzyọlchikạwakạn
iwą́n iga xikajtẹwakạn iga ankichi̱waj yej ayẹkti.

Pedro iwą́n Juan onokej iyi̱xtaj yej mandạrowaj

4 Miẹj Pedro iwą́n Juan tạtapojtóyajo' iwą́n la gente, asikej
sacerdọtejmej iwą́n saduceojmej[a] iwą́n ijẹfej policiyajmej[b]
yej kicuidạrowaj weyitiọpan. 2 Kuesitoyaj iga Pedro iwą́n Juan

[a] **4:1** Xikita glosario "Saduceo".
[b] **4:1** Xikita glosario "Policiyajmej yej tacuidạrowaj weyitiọpan".

tanẹxtilijtoyaj iga kena, ojpa-isaskej yej miktokej iwą́n inọ́n monẹxtij kuą' ojpa-isa' Jesús. 3 Kikịtzkijkej Pedro iwą́n Juan e' iga tiọ́ta'ya katka kiwịgakej ipan cárcel, iwą́n senyówal ompa onoyaj, kikịxtijkej este iga tanẹsi'. 4 E' mia' yej kikakikej yej kipojtoya Pedro, kicrẹdojkej; iwą́n yej kitokaj Jesús masi' ken cinco mil, petz tajtą́ga'san iyoka siwą̣tkej.

5 Ipan se'ya día, monechkojkej Jerusalén ijẹfejmej judiyojmej, totajwẹwetkej yej mandą̣rowaj iwą́n yej tamachtiáj ipan la ley. 6 Ompa nọ onoya Anás yej kimandą̣rowa sacerdọtejmej, Caifás, Juan, Alejandro, iwą́n inewi iyiknịwą̣n sacerdọtejmej yej mandą̣rowaj. 7 Iwą́n kikuitoj Pedro iwą́n Juan, iwą́n kitą̣lkej tajkoyą̣n, iwą́n ijkí́n kitajtankej:

—¿Ą̣' mitzijlijkej iga wel antamachtiáj ijkí́n? ¿Ą̣'yéj mitzmakakej poder iga wel antaachitialtiáj?

8 Iwą́n el Espíritu Santo kitajtọlmá' Pedro, kijtoj:

—Amejemẹn yej anmandą̣rowaj, iwą́n notajwẹwetkej de Israel: 9 ya que amejemẹn annẹtajtanij te íga nikchịwilijkej yej yẹkti inín tą̣ga' yej wẹtitoya iwą́n ankinekij xikmatiką̣n kén iga achitiá', 10 niknojma-ijtowa amo-ịxtaj iga makimati nochi israelịtajmej, iga inín tą̣ga' yej to-ịxtaj ono', achitiá' iga ipodẹr Jesucristo de Nazaret, inọ́n Jesús yej amejemej ankimiktijkej ipan cruz iwą́n Dios ki-ojpa-ixitij ką̣n miktoya. 11 Amejemej yej ken ankalchịwaj, inín Jesús ken sẹ te'ti yej ankitajkalkej, e' inín te'ti kitakej iga mą̣jya sej yẹkti iwą́n kikuikej iga ípan pẹwa' iga mochij kajli. 12 Petz Jesús wel tẹmą̣nawiá; iga Dios tẹtịtanilij Jesús iwą́n ateyi se' ipan inín tą̣jli yej ípan wel timomą̣nawiáj.

13 Kuą' yej mandą̣rowaj kitakej iga Pedro iwą́n Juan pox tajtọlmatij, madmirą̣dojkej iga kimatiáj iga Pedro wą̣n Juan, nąmọlmej yej ayą́' pox momachtijkej; wą̣n kicrẹdojkej iga nemiáj wą̣n Jesús. 14 Ompa ejkatoya iwą́n yejemẹn inọ́n tą̣ga' yej achitiá', inọ́n íga awel tẹ kijliąyaj.

15 Entonces kitekimakakej Pedro iwą́n Juan iga makịsaką̣n ką̣n monechkowaj yej mandą̣rowaj iga kinekiáj yejémẹnsan makąwiką̣n iga matą̣tapowaką̣n. 16 Kijtowąyaj:

—¿Tẹ yej tiawij tikchịwilịtij inịmej tajtą̣ga'? Nochi de Jerusalén kimatij iga kichijkej inín milagro, inọ́n awel tikijtowaj iga ayą́'. 17 E' iga ayo' mą́j mapịwi inín tájtọl ipan ą̣ltepẹ', matikmajmajtịką̣n iga ayo' agaj makipowilịką̣n de Jesús.

18 Iwán kinotzkej, kitekimakakej iga ayo' nokta matajtokan niga
matamachtikan de Jesús. 19 Pedro iwán Juan kijtojkej:
—Amejemen, ¿kén ankitaj?, ¿ix máj yekti iyixtaj Dios
manimitztajtolkuililikan amejemen o maniktajtolkuililikan Dios?
20 Puej nejemej awel nikajtewaj iga nikijtowaj yej nikitakej iwán
nikakikej.
21 Iwán yej mandarowaj kimajmajtijkej Pedro wan Juan iwán
kimajkajkej. Akasikej kén iga wel makiknochiwakan iga nochi gente
kiweyimatiltiaya Dios iga inón taga' yej achitiá'. 22 Inón taga' yej
ipan yéj mochij milagro iga achitiá', kipiayay máj de cuarenta años.

Yej kitokaj Jesús kitajtaniliáj Dios iga makipalewikan

23 Kua' Pedro iwán Juan kimajkájkeja, yajkij kan onokej yej
kicredowaj Jesucristo, iwán kipowilijkej inewi yej kijtojkej ijefejmej
sacerdotejmej iwán wewetkej yej mandarowaj. 24 Kua' inón
kikakikej, inochin kisentenewijkej Dios, kijtojkej:
—NoTeko, tej tiDios yej tikchij cielo, tajli, lámar iwán inewi yej
ono'. 25 Tej iga moEspírito Santo tiktajtolmá' David yej mitztoka,
kijtoj:

¿Te iga kuejkuesiwilo ipan paismej,
iwán la gente kejlamikij iga kichiwaj yej ayekti yej niga
kipalewiáj?
26 Reyejmej yej onokej ipan inín tajli inochin monechkojkej,
yej mandarowaj ipan altepemej mosenechkojkej,
yajkij icontraj toTeko wan icontraj Cristo yej kititan.

27 'Melá' iga nigaj ipan inín altepe' mosenechkojkej Herodes[a]
iwán Poncio Pilato iwán la gente de Israel iwán yej ayéj de Israel,
motalkej icontraj moPiltzin Jesús yej tej tiktapejpen iga marreinaro.
28 Iga inón, yejemej kichijkej nochi yej tej tikejlantoya iga ijkón yawi
mochiwati. 29 NoTeko xikita iga nemiktijnekij iwán xinepalewikan
iga amo manimajmawikan iga manikpowakan motájtol. 30 Iwán
iga mopoder maachitiakan yej wetitokej iwán mamochiwa weyi
milagrojmej ipan itoka' moPiltzin Jesús yej ayí' kichij yej ayekti.
31 Kua' tami' oradojkej, ompa kan nechkatoyaj takuekuechka';
iwán inochimej kipiayaj nokta el Espíritu Santo, iwán ay'ya
majmawikej iga kipowaj itájtol Dios.

---

[a] **4:27** Xikita glosario “Herodes”.

Nochi yej kipiayaj isentatkimej

32 Nochi yej kicredojkej toTeko sesan iyalmajmej kipiayaj.
Ayagaj motatkinekiá tejté yej kipiaya, majwa' inewi yej kipiayaj,
kijtowayaj iga nochi isentatkimej. 33 Iwán apostolejmej kipowilijkej
nochi gente iga toTeko Jesús ojpa-isa', iwán kicredojkej. Dios
poxsan kipalewiayaj inochimej. 34 Ateyá ni agaj de yejemen yej
amakipiá tejté, iga inochimej yej kipiayaj italmej o ikalmej
kinamakayaj, iwán itominyo kiwigayaj 35 iwán kimakayaj
apostolejmej, iwán yejemej kimajmakayaj nochi tokniwan sanké'
kipolowayaj. 36 Ijkón kichij se levita[a] yej itoka' José, yej naceroj
ipan tajkótal[b] yej itoka' Chipre. Apostolejmej kitalilijkej José
se' itoka', kitokawijkej Bernabé, yej kijtojneki Yej Tayolchikawa;
37 inín taga' kipiaya se ítal iwán kinamá', iwán itominyo kikawilito
apostolejmej.

Ananías iwán Safira kichiwaj yej ayekti

5 E' se taga' yej itoka' Ananías iwán Safira yej isiwa', kinamakakej
italmej. 2 Inín taga' kikui' achi inón tomin, iwán achi kikawilitoj
apostolejmej ken tikita achonya nokta iga kinamakakej. Iwán isiwa'
nochi kimatiá. 3 Iwán Pedro kijtoj:

—Ananías, ¿te iga kala' Tzitzimi' ipan moalmaj iwán tikne'
xikajkayawa el Espíritu Santo iga tikui' achi itominyo inón
tajli yej tiknamá'? 4 ¿Ix ayéj motatki katka in tajli? Iwán
siga tiknamá', ¿ix ayéj motatki no in tomin? ¿Te iga ijkón
tikchij? Ayéj nejemej annekajkayajkej, Dioswa' in tikne'
xikajkayawa.

5 Kua' inón kiká' Ananías, miktiwétzi'ya. Iwán nochi yej
kimatikej, poxsan majmawikej. 6 Iwán asikej sekin chokomej,
kikimilojkej iga tzótzol iwán yajkij kitokatoj.

7 Panoj ken eyi horas, kalakito isiwa' Ananías, yéj aya kimatiá
iga mígui'ya iwéj. 8 Pedro kitajtan:

—Ta' xine-ijli, ¿ix achón iga ankinamakakej in amótal ke'
ankijtowaj?

Iwán siwa' kijtoj:

—Kena, achón.

---

[a] **4:36** Xikita glosario “Levita”. [b] **4:36** Xikita glosario “Tajkótal o Isla”.

9 Iwa̱n Pedro kijlij:

—¿Te iga anmotajto̱ltijkej iga ankinekikej xikajkaya̱waka̱n iyEspí̱ritoj toTe̱ko? Ta' xikita, ne̱ wi̱tzej yej kito̱kato̱yaj mowéj; ina̱n tej no̱ yawij mitzwi̱gatij.

10 Iwa̱n íkua̱'san miktiwetzi' iyikxite̱noj Pedro. Kua̱' kalakkej chokomej kasitoj siwa̱' míkto'ya, iwa̱n kiki̱xtijkej iwa̱n kito̱kkej ite̱noj iwéj. 11 Iwa̱n inochimej yej kicre̱dojtoyaj Jesucristo iwa̱n nochi yej kimatikej yej mochij, poxsan majmawikej.

Dios kichi̱wa mia' milagro

12 Iga Dios kipale̱wij apo̱stolejmej, kichi̱wayaj mia' mila̱grojmej iyi̱xtaj la gente. Inochi̱n yej kicre̱dowa̱yaj toTe̱ko monechkowa̱yaj weyitio̱pan, ite̱noj puerta yej ito̱ka̱' Salomón. 13 Ni agaj yej ayá' kicre̱dowa̱ya Jesucristo mi̱xe̱wia̱ya iga masen-onoka̱n iwa̱mej, e' la gente poxsan kiye̱'itayaj ino̱mej tokni̱mej. 14 Yej kicre̱dowa̱yaj toTe̱ko, ma̱jya miakiayaj, tajta̱ga' iwa̱n siwa̱tkej. 15 Este kiki̱xtiayaj ipan calle yej we̱titokej, kite̱kayaj ipan tapech iwa̱n ipan peta', iga kua̱' pano̱j Pedro, malej itónal maasi ipan sekin de yejemej. 16 Iwa̱n mia' no̱ yej najna̱'san iya̱ltepe̱mej, ya̱yaj Jerusalén, kiwi̱gayaj iyenfe̱rmojmej iwa̱n yej kikno̱chijtoyaj ma̱lespi̱ritojmej iwa̱n nochi achitiakej.

Pedro wa̱n Juan kiwi̱gaj preso

17 Iwa̱n ije̱fej sacerdo̱tejmej iwa̱n nochi saduceojmej yej íwa̱n onoyaj, ki̱xitayaj apo̱stolejmej. 18 Iwa̱n kiki̱tzkijkej apo̱stolejmej iwa̱n kipre̱sojwijkej. 19 E' se̱ iyángel[a] toTe̱ko yajki tayowaka̱n kitapowili̱toj cárcel, iwa̱n kiki̱xtijkej, kijlijkej:

20 —Xa̱ka̱n, ximoketzatij weyitio̱pan iwa̱n xikta̱tapo̱wi̱tij la gente ken iga wel manejnemika̱n ipan iyojwi Dios.

21 Iga ino̱n kikakikej, ipan se'ya día isájpasan kalakkej weyitio̱pan iwa̱n pe̱wakej tamachtijkej.

E' ije̱fej sacerdo̱tejmej iwa̱n yej íwa̱n ompa onoyaj, kinechkojkej nochi yej kimanda̱rowaj israeli̱tajmej, iwa̱n tatekimakakej iga mamokuiti apo̱stolejmej ka̱nki' onokej ca̱rcelijti'. 22 Kiti̱tankej policiyajmej yej tacuida̱rowaj weyitio̱pan. E' kua̱' asitoj ipan cárcel, akasíkejo', iwa̱n mokuepkej iga tamati̱lti̱toj. 23 Kijtojkej:

---

[a] **5:19** Xikita glosario “Ángel”.

—Nikasitoj cárcel yẹ'tzakto' iwa̱n ipan kaltẹn ejejkatokej policiyajmej. E' kua̱' niktapojkej, ompa ayagaj onoya.

24 Kua̱' inọ́n kikakikej ijẹfej sacerdọtejmej iwa̱n ijẹfej policiyajmej yej tacuida̱rowaj weyitiọpan iwa̱n inọmej sacerdọtejmej yej nọ manda̱rowaj, mojlia̱yaj: atikmatij kẹman tamatis inín. 25 Íkua̱' asito sẹ ta̱ga' iwa̱n kijtoj:

—Tajta̱ga' yej ankakijkaj ipan cárcel onókeja weyitiọpan, némiya tamachtiáj.

26 Ijẹfej policiyajmej iwa̱n policiyajmej yej tacuida̱rowaj, yajkij kikuitoj tamela̱ iga kimajmawilia̱yaj la gente iga wel kitemiktiáj. 27 Kua̱' kaxitịtoj, kiwịgakej iyịxtaj yej kimanda̱rowaj judiyojmej, iwa̱n ijẹfej sacerdọtejmej kijlij apọstolejmej:

28 —Nejemẹn nimitzijlíjkeja iga ayo' nokta xitamachtịka̱n yej kichij Jesús. ¿Iwa̱n tẹ ankichijkej? Amejemẹn antamachtijtinénkeja nọya̱n Jerusalén iwa̱n ankinekij xinẹpantịka̱n iga nejemej nikmiktijkej inọ́n ta̱ga'.

29 Iwa̱n Pedro iwa̱n sekin apọstolejmej kijtojkej:

—Ma̱j yẹkti manikchịwaka̱n ken kijtowa Dios, que manikchịwaka̱n ken kijtowaj tajta̱ga'. 30 IDiọs to-ikyapatajwa̱n, ki-ojpa-ixitij Jesús; inọ́n yej ankiclava̱rojkej ipan sẹ cruz iga ankimiktijkej. 31 Dios kiwịga' ajko iwa̱n kita̱lij ila̱doj iyẹ'ma̱', kita̱lij iga mamanda̱ro iwa̱n matasalva̱ro. Ijkọ́n israelịtajmej wel makikajtẹwaka̱n iga ayompa nemij iga Dios makiperdona̱ro yejemej. 32 Inọ́n nejemej niknojma-itakej iwa̱n nimitzpowiliáj, iwa̱n nọ mitznẹxtiliáj el Espíritu Santo. Inọ́n Espíritu, Dios kimaka yejsan kichịwa ken yéj kijtowa.

33 Kua̱' inọ́n kikakikej, kuejkuesiwikej iwa̱n kinekiáj makimiktịka̱n. 34 Iwa̱n ompa ka̱n nechkatoyaj yej manda̱rowaj onoya sẹ fariseo[a] yej itọka̱' Gamaliel yej tamachtiá ipan iley Moisés, inọ́n ta̱ga' poxsan kiyẹ'itayaj. Moketza' iwa̱n kijtoj iga achi alín makịsaka̱n apọstolejmej. 35 Iwa̱n Gamaliel kijlij yej manda̱rowaj:

—Noknịwa̱n de Israel, cuidáj tejtẹ́ ankichịwiliáj inịmej tajta̱ga'. 36 Xikejla̱mikika̱n ken ikya kichij Teudas, yéj kiyọlmakatoya iga mamanda̱ro. Iwa̱n kitokakej ken cuatrocientos tajta̱ga'; e' yéj kimiktíjkejsan, iwa̱n nochi yej kitokayaj pa̱payịnikej iwa̱n ompa nochi tami'. 37 Ma̱j despué́j, kua̱' nemi mocensa̱rọlo, Judas yej de

[a] **5:34** Xikita glosario “Fariseo”.

Galilea poxsan mia' kinechkoj yej kitokayaj; e' yéj no kimiktijkej, iwán yej kitokayaj inochimej papayinikej. 38 Inón iga nimitzijliáj iga xikajtewakan kama manemikan inimej tajtaga', amo te xikchiwilikan. Porque siga nemi kichiwaj kensan yejemen kinekij, yáwisan tamiti. 39 E' siga kichiwaj yej Dios kineki iga mamochiwa, amejemen awel te ankichiwiliskej. Achi xitamajmawilikan, amosantá' ankikuejkuesojtoskej Dios.

40 Iwán nochi kitajtolkuilij inón taga'. Iwán kinotzkej apostolejmej, kimagakej iwán kitekimakakej iga ayo' máj matatapowakan ipan itoka' Jesús; iwán kimajkajkej. 41 Iwán apostolejmej kískeja iyixtaj yej mandarowaj, poxsan paktiajkij iga Dios kita' iga wel kijyowiáj kua' kiknochijkej iga moconfiarojkej ipan Jesús. 42 Iwán nochipa tamachtiayaj iwán kipowayaj itájtol Jesucristo. Yayaj ipan weyitiopan, iwán no tamachtijtinemiáj ipan kajlimej.

Kitapejpenaj siete diaconojmej

6 Iwán inón vej yej kitokaj Jesucristo nemi máj miakiayaj. Iwán yej tajtowaj hebreo[a] nochipa tamajmakayaj tákual. Iwán yej tajtowaj griego motelwijkej wan yej tajtowaj hebreo. Kijtojkej iga kua' momajmakayaj tákual, ayá' kiye'atenderowaj siwatkej yej tajtowaj griego yej mikíkeja iwewejmej. 2 Iwán inomej doce apostolejmej kinechkojkej nochi yej kitokaj Jesús iwán kijtojkej:

—Akajasi iga manikajtewakan iga nikpowaj itájtol Dios iga san tákual manikmajmakakan tokniwan. 3 Inón iga nokniwan, xiktapejpenakan siete tajtaga' yej ankitaj ye'nemij, iwán yej kimatij te kichiwaj, iwán yej kipiáj nokta el Espíritu Santo iga yejemen makichiwakan inín tekipánol. 4 Nejemen niktenewijtoskej Dios, iwán nitamachtijtoskej ipan itájtol.

5 Iwán nochi kiye'itakej yej kijtojkej apostolejmej. Iwán kitapejpenkej Esteban, se taga' yej poxsan moconfiarowaya ipan Dios, iwán kipiaya nokta el Espíritu Santo. No kitapejpenkej Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Parmenas iwán Nicolás de Antioquía yej ayéj judío, yéj íkyaya kicredoj ken iga tanextiliayaj judiyojmej. 6 Iwán kiwigakej itenoj apostolejmej, yejemej kitalijkej imamej ipan itzontekomej inomej siete toknimej iwán ki-oradowilijkej.

---

[a] **6:1** Xikita glosario “Hebreo”.

7 Iwán itájtol Dios mia'ya nemi kicre̲dowa̲ya, iwán yej kitokaj
Jesús poxsan miakiakej ompa Jerusalén. Este no mia' sacerdo̲tejmej
yej judiyojmej kicre̲dojkej Jesús.

Kipre̲sowiáj Esteban

8 Dios kimá' poder Esteban iga makichi̲wa mila̲grojmej iga la
gente makicre̲do̲ka̲n Jesús. 9 E' sekin judiyojmej yej asij tio̲pan
yej ito̲ka̲' "Escla̲vojmej yej ite̲komej kimajkájkeja", iwán sekin
yej de Cirene, de Alejandría, de Cilicia, de Asia, pe̲wakej iga
mote̲nki̲tzkiáj iwán Esteban. 10 E' awel kita̲nilijkej iga el Espíritu
Santo kipale̲wij Esteban iga kimá' tájto̲l yej ómpaya nokta ken
kijtoj. 11 Iwán ino̲mej kixta̲wakej sekin iga makijto̲ka̲n iga Esteban
ma̲ltajtowa iga iley Moisés, iwán ma̲ltajtowa iga Dios. 12 Ijkón
kichijkej iga makuejkuesiwika̲n la gente iwán nochi we̲wetkej yej
manda̲rowaj iwán yej tamachtiáj ipan la ley iwán ki-o̲nkawijkej
Esteban; kiki̲tzkijkej iwán kiwi̲gakej iyi̲xtaj ka̲n monechkowaj
yej kimanda̲rowaj nochi judiyojmej. 13 Iwán no kite̲mojkej yej
tapantiáj, kijtojkej:

—Inín ta̲ga' atami iga ma̲ltajtowa iga inín toweyitio̲pan ka̲n
moweyimati Dios, iwán tajtowa ico̲ntraj iley Moisés. 14 Nikakikej
kijtojto' iga Jesús de Nazaret yawi kixiti̲nati inín weyitio̲pan
iwán yawi kipatati ken tiktekichi̲waj ken Moisés te̲ne̲xtilij iga
matikchi̲waka̲n.

15 Yej manda̲rowaj iwán nochi yej ompa e̲watoyaj, kua̲'
kitachi̲lijkej Esteban, kitakej iga ixa̲ya' kenya se̲ ángel.

Esteban motajtowiliá

7 Ije̲fej sacerdo̲tejmej ijkí́n kitajtan Esteban:
—¿Ix melá' iga ijkón?

2 Iwán yéj kijtoj:

—Nokni̲wa̲n iwán annotajwe̲wetkej, xine̲kakika̲n yej nia
nimitzijli̲tij. Inón toDio̲s yej nochi wel kichi̲wa, ki̲xne̲xtilij
to-ikyapatajwe̲wej Abraham kua̲' onoya ipan ta̲jli yej ito̲ka̲'
Mesopotamia, kua̲' aya yawi mocha̲nti̲ti a̲ltepe̲' Harán. 3 Iwán Dios
kijlij: "Xikajte̲wa mótal iwán mokni̲wa̲n iwán xaj ipan inón ta̲jli
yej nej nia nimitzne̲xtili̲ti." 4 Iwán Abraham ki̲sa' pan país yej
ito̲ka̲' Caldea iwán yajki mocha̲nti̲to a̲ltepe̲' Harán. Kua̲' Abraham
mi'ya' itaj, Dios sej kiki̲xtij ompa iwán kiwajli̲' ka̲n inán amejeme̲n

anchantitokej. 5 E' ayá' kimá' ítal yej ma-itátkipay; ni alín nokta
ayá' kimá' kan wel mataksa. E' Dios kijlij iga yawi kimakati yej
mochiwas itatki, iwán kua' míkisya, kawis iga ipilowan ipilówampa,
malej íkua' Abraham aya kipiaya ipilowan. 6 Iwán Dios kijlij iga
yej ipilowan ipilówampa yatij mochantitij ipan se' tajli yej ayéj
itatkimej. Ompa yawij onotij iga esclavojmej iwán kiknochitoskej
cuatrocientos años. 7 Iwán Dios no kijlij: "Nej nia nicastigaroti yej
mitzesclavojtilískej. Iwán mopilowan ipilówampa yawij kisatij
ompa, iwán witzej neweyimatiltikij nigaj." 8 Dios motajtoltij iwán
Abraham, kimá' inón costumbre yej mojliá circuncisión[a] iga manesi
iga motajtoltij íwan. Inón iga kua' Isaac kipiaya ocho días iga
naceroj, Abraham kicircuncidaroj, iwán ijkonsan no kichij Isaac
iwán ipiltzin yej itoka' Jacob. Iwán ijkonsan no kichij Jacob iwán
ipilowan, inomej doce ipilowan yej mochijkej iga tetajmej ipan
nación de Israel.

9 'Inomej ipilowan Jacob yej yajkij to-ikyapatajwan kijiyakej
itzoyomej yej itoka' José, iwán kinamakakej, iwán inomej yej
takojkej kiwigakej Egipto. E' Dios onoya iwán José 10 wan
kimanawij kua' kiknochiwayaj. Dios kinextilij ken wel makichiwa
iga wel makiye'ita Faraón el rey de Egipto. Inón iga Faraón kitalij
José iga mamochiwa gobernador ipan Egipto iwán no mandarowaya
chan Faraón.

11 'Iwán poxsan apistajtiá' iwán tayokoyayaj noyan ipan
ítal Egipto iwán Canaán, wan totajwan akasiajo' te kikuayaj.
12 Kua' Jacob kimati' iga Egipto ono' trigo, kititan ipilowan yej
to-ikyapatajwan matakowatij. Ijkón iga achto vej yajkij Egipto.
13 Entonces kua' se' vej yajkij yejemen, José motenxítonya iyixtaj
iyikniwan, wan íkua'ya el rey Faraón kimati' katiapa itaj wan
iyiknimej José. 14 Iwán José tatitan makikuitij Jacob yej ítajpa iwán
inochi iyikniwan; iga inochimej masi' setenta y cinco. 15 Ijkón iga
Jacob yajki mochantito Egipto iwán ompa migui', iwán ompa
mikikej no ipilowan yej to-ikyapatajwan. 16 Iwán iyomiyomej
Jacob kiwigakej ipan tajli yej itoka' Siquem, iwán kitokakej ipan
animajtexapo' yej Abraham kikowilij ipilowan Hamor.

17 'Kua' ayo' wejka iga mochiwas yej Dios kijlij Abraham
iga yawi kichiwati nokta, judiyojmej poxsan piwikej Egipto.

---

[a] **7:8** Xikita glosario "Circuncisión".

18 Ompa Egipto pe' mandaroj se' rey yej akixmati José. 19 Inín
rey kikajkayaj totajwan iwán kiknochijkej, kitekimakakej iga
makisenkokajtewakan seli' choolilin iga mamijmikikan.[a] 20 Íkua'
naceroj Moisés. Yéj kua' séligo', Dios poxsan kiye'ita'. Itaj iwán
iye' kiskaltijkej eyi mes ompa ichamej. 21 Kua' tatekimakakej
iga kikajtéjkeja iselti iga mamiki, isiwapiltzin el rey de Egipto
kasi' iwán kiskaltij ken ipiltzin. 22 Inón iga Moisés momachtij ken
momachtiáj egipciojmej. Yéj mandarowaya poxsan iwán nochi ken
tatekimakaya mochiwaya.

23 'Kua' kipiaya cuarenta años, Moisés yajki kipaxalowilito
iyikniwan, inomej yej de Israel. 24 Ompa kita' se egipcio kimagatoya
se yej iyiknímejpa. Iwán kimanawito iwán kimiktij inón egipcio
yej tamagatoya. 25 Yéj kijtoj anka iyikniwan kimatiskej iga Dios
kititan iga makimanawikan, e' yejemen ayá' kimatikej. 26 Iwán
ipan se'ya día, Moisés kasito omen israelita nemi momagaj,
iwán kitakawaltiayaj, kijlijkej: "¿Te iga anmomagaj? Esi de
amejémempasan." 27 Kua' kiká' inón yej tamagatoya, este
kiyagatopej Moisés, kijlij: "Tej ayagaj mitztalij iga tijefej o tijuez
iga xinetakawaltikan. 28 ¿Ix tikneki no xinemikti ken yalwa
tikmiktij inón egipcio?" 29 Kua' Moisés inón kiká', choloj iwán
yajki mochantito ipan tajli yej itoka' Madián. Ompa onoya ken yej
wejkachanej iwán kipiá' omen ipilowan.

30 'Kua' pánoja cuarenta años, Moisés onoya ipan desierto[b] iná'
tepe' yej itoka' Sinaí. Ompa kixnextilij se ángel ipan se witztako'
yej wewelontoya. 31 Moisés momajtij iga inón yej kitztoya, iwán
kua' kitechoj iga makiye'ita, kiká' itájtol toTeko, kijlij: 32 "Nej yej
iDiospa amo-ikyapatajwewetkej, Abraham, Isaac, iwán Jacob."
Iwán Moisés kuekuechkatoya iga majmawiá, iwán ayo' mixewiaya
iga kitachiliaya. 33 Iwán toTeko kijlij: "Xikixti moga' yej tikakijto',
porque nij kan titaksato', nej nono'. 34 Nikitzto' ken iga kiknochiwaj
nogentej yej onokej Egipto, nikaki iga este tejtenaj. Inón íga niwalaj
iga nikmanawikoj. Inán xiwiki iga nia sej nimitztitaniti Egipto."

35 'Malej iga yejemen kimalijlijkej Moisés, kua' kijlijkej:
"¿A'yéj mitztalij iga tijefej o tijuez?" E' Dios kititan ken jefe iga
makimanawiti igentej. Kititan iyángel makixnextiliti Moisés ipan
witztako'. 36 Moiseswa' in yej kikixtij Egipto to-ikyapatajwan.

---

[a] **7:19** Ex 1:22 [b] **7:30** Xikita glosario "Desierto".

Yéj kichij milagro ompiga Egipto iwán ipan inón Tata'lámar iwán ipan desierto kan nemiáj cuarenta años. 37 Inonsan Moisés kijlij israelitajmej: “Dios yawi mitztitanilitij se profeta yej de amejémempasan, ken nej netitan. Xikakikan yej yéj mitzijliáj.” 38 Inín Moisés yej onoya iwán la gente ompiga ipan desierto, iwán el ángel yej kinotza' ipan tepe' Sinaí. Iwán onoya wan to-ikyapatajwan, Moisés yej kimakakej itájtol yej tamaka vida iga tejemej sej matemakakan.

39 ’E' inomej totajwan ayá' kinekikej makichiwakan ken kijtowa, majwa' kinekiáj sej mamokuepakan Egipto. 40 Iwán kijlijkej Aarón: “Niknekij xinechiwilikan diosmej iga mateojkuiltijtiakan tejemej. Porque atikmatij te kichij inón Moisés yej tekixtij Egipto.” 41 Iwán kichijkej ken se torojtzin iga idiosmej iga makiweyimatiltikan, iwán kikuikej mia' yolkamej iga kimiktilijkej tepostorojtzin iwán yejemen pakikej iga kichijkej inón. 42 Iwán Dios kikajtej yejemen, kisemakákeja iga makiweyimatiltikan sitalimej. Ijkín ijkuilijto' ipan ilibroj profetajmej:

Amejemen de Israel, ¿ix amejemen ankimiktijkej yolkamej
iga annemakakej ofrenda
kua' amonoyaj ipan desierto cuarenta años?
43 ¡Ayá'! Majwa' ankinentiayaj ikuetaxtiopan dios Moloc,
iwán ankinentiayaj sitalin yej kijliáj dios Renfán.
Inomej imágenes yej amejémensan ankichijkej iga
xikweyimatiltikan.
Inón iga niawij nimitzkixtitij kan amonokej; nimitzwigaskej
este iyikampa país de Babilonia.

44 ’Ipan desierto to-ikyapatajwan kipiayaj se kuetaxtiopan[a] kan kanayaj inón ome patachte'ti kan ijkuilijtoya la ley. Inón kuetaxtiopan kichij Moisés kensan Dios kinextilij iga makichiwa. 45 To-ikyapatajwan kimakakej inón kuetaxtiopan ipilowan iwán kaxitijkej este nigaj. Senwalkej iwán Josué iga kitalkuilikoj se' gente yej nigaj chantitoyaj. Inomej gente Dios kikixtij iga kimakakej ítal totajwan. Ijkonya iga kawiko inón kuetaxtiopan este iga mandaroj el rey David. 46 Dios poxsan kiye'ita' el rey David iwán yéj kine' makichiwili se íkal Dios yej iDiospa Jacob, kan wel maono. 47 E' rey Salomón in yej kichij Dios íkal. 48 Malej iga Dios yej kipoxpiá

[a] **7:44** Xikita glosario “Kuetaxtiopan”.

poder, ayá' mochantiá ipan tiopamej yej kimachíwajpa tajtaga'.
Ken kijtoj se profeta:

49 Ipan cielo nimotaliá iga nimandarowa,
iwán ipan tajli nimokxitetoniá.
¿Katiábapa nókal nechiwiliskej?
¿Kan wel nimosewij?, kijtowa toTeko.
50 ¿Ixtaj ayéj nej nikchij iga noma' nochi yej ono'?

51 Esteban kíjtojo' no:

—E' amejemen nochipa anyoltakuaktikej, amonakas iwán amoalmaj ken yej ayá' kixmatij Dios. Nochipa ankichiwaj yej ayá' kineki el Espíritu Santo. Amejemen kensan amo-ikyapatajwan.
52 Amo-ikyapatajwan kiknochijkej nochi profetajmej, este kimijmiktijkej yej kijtojkej iga yawi witzeti Cristo, yej ye'nemi. Iwán kua' walaj, amejémensan sej ankentregarojkej iwán ankimiktijkej.
53 Malej iga angelejmej mitzmakakej iley Dios, e' amejemen ayá' ankichijkej ken kijtowa.

Miki Esteban

54 Kua' kikakikej yej kijtojtoya Esteban, poxsan kuejkuesiwikej este kigueguetzekaltijkej itamej iga kijiyaj Esteban. 55 E' yéj kimela'piaya el Espíritu Santo, ajkotachá' ipan cielo iwán kita' kan Dios tawijto', wan kita' ompa ejkato' Jesús iladoj iye'ma' Dios.
56 Iwán kijtoj:

—¡Ta' xikitakan! Nikitzto' tapojto' cielo, iwán ompa ono' Jesús[a] iladoj iye'ma' Dios.

57 E' yejemej monajnagastzakkej iga imamej, tzajtzikej iwán kisempolojkej Esteban. 58 Kiwawatatzojtikixtijkej ipan altepe' iga kitemiktitoj. Iwán inomej yej nemi tatemiktiáj kikawatoyaj isotantzotzolmej[b] iyikxitenoj se taga' yej itoka' Saulo iga makicuidarowilikan. 59 Miej nemi kitemiktiáj, Esteban kitenewij Dios, kijtoj:

—NoTeko Jesús, xikomemawi noespíritoj.

---

[a] **7:56** Esteban kijtoj "iPiltzin Taga'", toka' yej Jesús kijtoj kua' motokawij. Lc 5:24 [b] **7:58** Anka iga sektaj kinentiayaj sotantzótzol, wan kikixtijkej iga máj wel matatemiktikan. Ayéj iga onoyaj ipetzkamej.

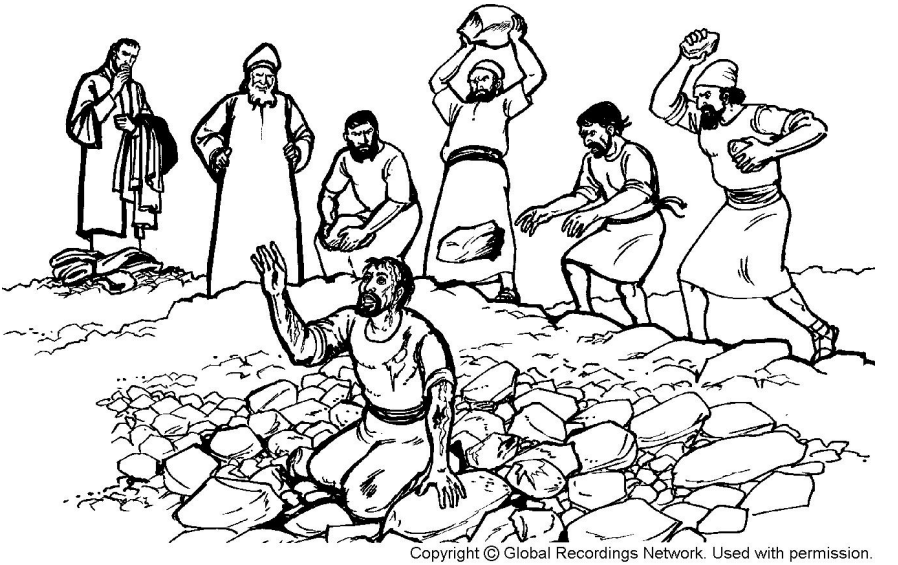
Copyright © Global Recordings Network. Used with permission.

7:54-60

60 Iwa̱n motankua̱ketza', iwa̱n tajtoj recio, kijtoj:
—NoTe̱ko, amo xikwelkui̱li yej aye̱kti yej nemi ne̱chi̱wiliáj.
Kua̱' tami' ino̱n kijtoj, mígui'ya.

Saulo kite̱mowa iga kikno̱chi̱wa yej kicre̱dowaj Jesús

8 Saulo kiye̱'ita' iga kimiktijkej Esteban.
Ino̱nsan día pe̱wakej iga paré̱j kite̱mojkej iga kikno̱chi̱waj yej kicre̱dojtokej Jesús yej icha̱mej Jerusalén. Nochi pa̱payi̱nikej, ono' yej yajki ipan íta̱l Judea iwa̱n Samaria. Apo̱stoléjmejsan kajkej Jerusalén. 2 Sekin tajta̱ga' yej kicre̱dojtokej Dios, kito̱kkej Esteban, iwa̱n poxsan cho̱kakej. 3 Iwa̱n Saulo kikno̱chi̱wa̱ya yej kicre̱dojtokej Jesús, kalakiá ipan sejse̱ kajli iga kiwawatatzojtiki̱xtia̱ya tajta̱ga' iwa̱n siwa̱tkej iwa̱n kiwi̱gayaj preso.

Mopowa ye̱'noti̱ciaj Samaria

4 E' yej cholojkej Jerusalén, no̱ya̱n san ka̱n yajkij kipowayaj itájto̱l Dios yej tasalva̱rowa, 5 Se̱ de yejeme̱n yej ito̱ka̱' Felipe, yajki se̱ a̱ltepe̱' yej ono' ipan íta̱l Samaria,[a] iwa̱n ompa pe̱wa' kipowa'

[a] **8:5** Xikita glosario “Samaria, Samaritanos”.

itájtol Cristo. 6 Ompa monechkolowaya iwán nochi kikakiáj yej
kijtowaya Felipe, iwán no kitayaj iga kichiwaya milagro. 7 Mia'
yej kipiaya malespíritoj achitiakej, iwán malespiritojmej kua'
kisayaj ipan inomej este tzajtzitikisayaj. Iwán no achitiakej yej
takuawayaxtoyaj iwán yej koxomej. 8 Inón iga poxsan paktoyaj ipan
inón altepe'.

9 E' onoya no se taga' yej itoka' Simón yej motamatiliá iwán
kikajkayajtoya la gente de Samaria, kinekiá iga makita la gente
iga yéj ayéj námol. 10 Kitajtolkakiá yej máj aya yolej este yej máj
yóleja, kijtowayaj:

—Inín Simón kinentiá nokta iweyipoder Dios.

11 Kitajtolkuiliayaj iga inón itamatilis, íkyaya kikajkayajtokej.
12 E' kua' kicredojkej inón ye'noticiaj yej Felipe kipowa' ken iga
reinarowa Dios, iwán iga mamosalvarokan ipan itoka' Jesucristo,
mobautizarojkej tajtaga' iwán siwatkej. 13 Kicredoj no inón Simón,
iwán mobautizaroj, iwán kitokatinemiáy Felipe, madmiradojtoya
iga kitaya iga kichiwaya milagros.

14 Kua' apostolejmej yej onoyaj Jerusalén kimatikej iga yej
ichamej Samaria kicredójkeja itájtol Dios, kititankej mayakan
ompiga Pedro iwán Juan. 15 Asitoj ompiga, oradojkej iga inomej
yej kicredojkej Jesús iga makipiakan el Espíritu Santo. 16 Porque
aya witziá iyEspíritoj Dios niga ipan se de yejémempa, onóyajsan
bautizado ipan itoka' toTeko Jesús. 17 Iwán Pedro iwán Juan
kitalkej imamej ipan inomej, iwán inomej kipiákeja iyEspíritoj Dios.

18 Kua' Simón kita' iga walaj iyEspíritoj Dios iga apostolejmej
kitalíjkejsan imamej ipan inomej, Simón kinekiá makixtawa
apostolejmej; 19 kijtoj:

—Xinemakakan no inón poder iga a'san ípan maniktalili noma'
makipiá no iyEspíritoj Dios.

20 Iwán Pedro kijlij:

—Ximiki wan motomin iga tikowasneki imakoka Dios. 21 Tej ayá'
mitzajasi iga xikpiá; iyixtaj Dios tej tikchijto' yej ayekti. 22 Xikajtéwaya
iga tikchiwa yej ayekti, iwán xiktajtanili Dios siga wel mitzelkawilij
inón yej tikejlan ipan moalmaj. 23 Nimitzita iga ipan moalmaj
titapox-ixita, iwán tikchijto' yej ayekti, inón kenkua' mitzilpito'.

24 Iwán kijtoj Simón:

—Amejemen xiktenewikan Dios iga nej iga amo mamochiwa
inón yej anne-ijlijkej.

25 Kuą' apǫstolejmej tami' tątapowakej ipan itájtǫl Dios,
mokuepkej Jerusalén. Ipan ojti kipojtiwąlkej yę'notįciaj ipan mia'
ąltepętzitzįn yej onokej ipan ítąl Samaria.

Felipe iwą́n sę tąga' de Etiopía

26 Después sę iyą́ngel toTęko kijlij Felipe:
—Ximoketza, iwą́n xaj taníbapa ipan ojti yej kįsa Jerusalén iwą́n
yawi ąltepę' Gaza.
Inǫ́n ojti panowa ipan desierto. 27 Ijkǫ́n Felipe moketza'
wąn yajki ompiga; iwą́n ipan ojti masi' iwą́n sę tąga' yej
ichąn ipan tąjli Etiopía. Inǫ́n tąga' poxsan tayakąntoya, yéj
kęnilijtoya itomįn la reina de Etiopía yej itǫką' Candace. Inǫ́n
tąga' yajka Jerusalén iga kiweyimatįltįtǫya Dios. 28 Inǫ́n tąga'
némiya yąya íchąn; ęwatiąya ipan ikuacarrętaj, kileęrojtiąya
inǫ́n libro yej kijkuiloj el profeta Isaías. 29 IyEspíritoj Dios kijlij
Felipe:
—Xiktecho inǫ́n kuacarrętaj iwą́n xisenyawi itęnoj.
30 Kuą' Felipe kitechoj, kiká' iga kileęrojtiąya inǫ́n libro yej
kijkuiloj Isaías, iwą́n kitajtan:
—¿Ix tikmati tę kijtǫjneki in yej tikleęrojtiá?
31 Iwą́n kijtoj inǫ́n tąga':
—¿Kén nia nikmatiti si ayagaj ne-ijliá tę kijtǫjneki?
Iwą́n kijlij Felipe iga matejkawi iga mamotąli itęnoj.
32 Kąn kileęrojtiąya ijkį́n ijkuilijto':
Kiwįgakej kimiktįtoj ken sę borrego;[a]
iwą́n ken borręgojtzįn kuą' kitejtekiliáj itzojmiyo, atzajtzi,
ijkǫnsan yéj nǫ atajtoj.
33 Kalįmpamatikej, ayą́' kitajtǫlkuįlij yej kijuzgąrowa.
¿Iwą́n ą' tajtowa iga ipilowąn?,
iga kimiktijkej ipan inį́n tąjli.
34 Iwą́n inǫ́n tąga' de Etiopía kitajtan Felipe:
—Achi xine-ijli de ą'yéj tajtowa inį́n profeta. ¿Ix iga yéjsan o iga
sewo'?
35 Iwą́n Felipe pęwa' tajtoj de inǫ́n yej kileęrojtiąya inǫ́n tąga'
de Etiopía, iwą́n kipowilij yę'notįciaj de Jesús. 36 Kąn nemi yawij,
asitoj kąn ono' ą'ti. Kijtoj inǫ́n tąga':

---

[a] **8:32** Xikita glosario “Borrego”.


Copyright © Global Recordings Network. Used with permission.

8:26-40

—Nij ono' a'ti; ¿ix awel tinebautizaroj?
37 Felipe kijtoj:
—Siga tikmela'credowa iga inewi moalmaj, wel.
Iwán kijtoj:
—Nicredowa iga Jesucristo iPiltzin Dios.
38 Iwán kiketzaltij ikuacarretaj; iwán iyomextimej yajkij a-ijti'. Iwán ómpaya Felipe kibautizaroj inón taga'. 39 Kua' kískeja a-ijti', iyEspíritoj toTeko kiwiga' Felipe. Inón taga' ayo' máj kita' Felipe; e' taga' kikui' iyojwi este paktiajki. 40 Felipe asito sej este ipan altepe' yej itoka' Azoto, iwán panotiajki ipan sejsé altepe' iga kipojtinemi' ye'noticiaj de Jesús este que asi' altepe' Cesarea.

Saulo pewa iga kitoka Jesús

9 Saulo kijtojtóyasan iga yawi kimiktiti yej kitokaj Jesús. Inón iga yajki kitato ijefej sacerdotejmej,[a] 2 kitajtanito amamej kan makijto iga yejemej kitekimakaj iga mayawi Damasco iga makitemoti ipan itiopamej judiyojmej yejsan kitokaj iyojwi Jesucristo. San a' casis, kiwigas preso este Jerusalén, tajtaga' o siwatkej. 3 E' kua' nemi yaya ipan ojti iga asitiayay Damasco, walaj ipan cielo se ti'ti yej kiwejtawiko. 4 Saulo wetzi' este talpan, kiká' a'pa ijkín kijlij:

[a] **9:1** Inín ijefej sacerdotejmej, ichan Jerusalén.

—Saulo, Saulo, ¿te iga tine-iknọchi̱wa?

5 Saulo kijtoj:

—¿A̱'yejtaj in tej?

Iwá̱n kijlij:

—Nej niJesús. Nejwa' in yej nemi tine-iknọchi̱wa. Iga ijkọ́n tikchi̱wa, tejsan moma̱tika nemi timo-iknọchi̱wa, ken kua̱' se̱ toro kitiliksa ipu̱ntaj kuawi' yej iga momajmajtiá.

6 Iwá̱n Saulo este kuekuechka' iga majmawi, kijlij:

—NoTe̱ko, ¿te̱taj tikneki manikchi̱wa?

ToTe̱ko kijlij:

—Ximokétzaya, xaj Damasco. Ompiga yawij mitzijli̱tij te̱ tia tikchi̱wati.

7 Inọmej tajta̱ga' yej nemi ya̱yaj iwá̱n Saulo pox momajtijtikajkej iga kikakikej a̱'pa tajtoj, e' akitakej ni agaj. 8 Iwá̱n Saulo moketza' ka̱n wetztoya, kua̱' mi̱xtapoj, ayo' wel tachaya. Iwá̱n kima̱wila̱ntiajkij. Ijkọ́n kaxiti̱toj Damasco. 9 Ompa onoya e̱yi día, awel tachaya, atakuaj niga konij nité̱.

10 Ompa Damasco onoya se̱ yej itọka̱' Ananías yej kitoka Jesucristo, wa̱n toTe̱ko ki̱xne̱xtilij, kijlij:

—¡Ananías!

Iwá̱n yéj kijlij:

—Nigaj nono' noTe̱ko.

11 Iwá̱n toTe̱ko kijlij:

—Xi-ójkuiya, xaj ipan calle yej itọka̱' Melakti'. Ompa cha̱n Judas, xikte̱mọti se̱ de Tarso yej itọka̱' Saulo, yéj iná̱n nemi ne̱te̱ne̱wiá. 12 Niki̱xne̱xtílija iga kalakito se̱ ta̱ga' yej itọka̱' Ananías iwá̱n kita̱lilij ima̱' iga sej matachá.

13 Kua̱' inọ́n kiká' Ananías, kite̱nkuepilij:

—NoTe̱ko, e' inọ́n ta̱ga', mia' tokni̱mej ne-ijlijkej kén iga yéj poxsan kiknọchij inọmej yej Jerusalén mitztokaj. 14 Iwá̱n iná̱n wa̱laj no̱ este nigaj. Este kiwajli̱' se̱ a̱ma' ka̱n ije̱fej sacerdọtejmej kitekimá' iga wel makiwi̱gaka̱n preso yej mitzweyimati̱ltiáj.

15 E' toTe̱ko, kijlij:

—Xaja, iga yéj niktapejpen iga makipowa notájtọl. Makipowili̱ti yej ayéj de Israel iwá̱n irre̱yejmej, iwá̱n no̱ yej de Israel. 16 Nej nia nikne̱xtili̱ti iga yéj yawij poxsan kiknọchi̱watij iga ne̱toka.

17 Iwá̱n Ananías yajki ipan inọ́n kajli ka̱n onoya Saulo. Kua̱' kala', kita̱lilij ima̱', iwá̱n kijlij:

—Saulo, tinoknin, toTeko Jesús yej mitzixnextilij ipan ojti kan nemi tiwitziá, netitan iga wel sej xitachá, no iga xikpiaya el Espíritu Santo.
18 Íkua'san kojkopé' ipan iyixmej tejté ken topoj iyajwayo; ijkón iga welya sej tachá'. Iwán yajki mobautizaroto; 19 tami' inón, takuaj wan kikui' sej itájpal.

Saulo kipowa itájtol toTeko ipan Damasco

Iwán acho' ompa kawi' wan tokniwan yej kitokaj Jesucristo yej ichamej Damasco. 20 Íkua'san pewa' iga kipowa itájtol Jesucristo ipan itiopamej judiyojmej, kijtojtinemiá iga Jesús, Dios nokta iPiltzin. 21 Iwán nochi yej kikaktoyaj madmiradowayaj, kijtowayaj:
—¿Ix ayejtaj inín taga' yej Jerusalén kitemojtinemiá iga makiknochiwa yej kitenewiáj itoka' Jesús? ¿Ix ayéj yejsan no yej walaj nigaj iga makijilpitiwiga katka itenoj ijefejmej sacerdotejmej?
22 E' Saulo máj kiyolmakaya iga kipowa toTeko itájtol ipan altepe' Damasco. Kinojma-ijtowaya iga makimatikan iga Jesusya nokta in el Cristo yej Dios kitapejpen; judiyojmej este akojasiáj ken iga makitenkuepilikan.

Saulo kicholowiliá judiyojmej

23 Kua' pánoja mia' día, judiyojmej motajtoltijkej iga makimiktikan Saulo; 24 e' yéj kimati' iga kimiktijnekiáj. Kichixtoyaj kajkán kisalo ipan altepe' semilwi' iwán senyówal iga makimiktikan; 25 e' yej kitokaj Saulo, tayowakan kakijkej ipan se panchikiwéj, iwán kipipilojtitemowijkej ipan muro yej iga kolaltitoya altepe', ijkón iga choloj.

Saulo asi Jerusalén

26 Kua' Saulo asito Jerusalén, kinekiá mamosenechkokan iwán yej no kitokaj Jesús; e' inochimej kimajmawiliayaj iga akicredowayaj siga yéj no kitókaya Jesús. 27 E' Bernabé kiwiga' kan ono' apostolejmej. Iwán kipowa' kén iga ipan ojti toTeko kixnextilij Saulo, iga toTeko kinotza', iwán kén iga kua' onoya Damasco, Saulo amajmawi' iga kipowa' itájtol Jesús. 28 Ijkón Saulo kawi' Jerusalén, yayaj iwamej kansan kinekiá. 29 Amajmawiá iga kipowaya itájtol toTeko, este motenkitzkiaya iwán judiyojmej yej tajtowayaj griego. E' yejemen kinekiáj makimiktikan. 30 Kua' yej

kitokaj Jesús kimatikej iga kimiktijnekiáj Saulo, kiwigakej Cesarea iwán kititankej iga mayawi Tarso.

31 Iwán tokniwan yej kicredojtoyaj Jesús yej onoyaj noyan Judea, Galilea iwán Samaria, tamelá onoyaj iga ay'ya kiknochiwayaj, majya kisentaliayaj iyalmajmej ipan Dios. Ye'nemiáj ken tatekimaka toTeko iwán nemi miakiayaj iga el Espíritu Santo kipalewiayaj.

Eneas yektiá

32 Kua' Pedro kipaxalowilijtinemiá yej kitokaj Jesús, yajki no kitato yej chantitokej altepe' Lida. 33 Ompa kasito se taga' yej itoka' Eneas yej wetztoya ipan itapech ocho años, awel moketzaya iga takuawayaxtoya. 34 Iwán Pedro kijlij:

—Eneas, Jesucristo mitzachitiáltija. Ximoketza iwán xi'yetáliya kan tiwetztoya.

Eneas nimanín moketza'. 35 Iwán nochi kitakej yej chantitokej altepe' Lida wan ipan tajli de Sarón, iwán kitokákeja toTeko Jesús yej el Mesías.

Dorcas ojpa-isa

36 Ipan altepe' Jope onoya se siwa' yej kitoka Jesucristo, itoka' Tabita. Ipan griego kijtojneki Dorcas.[a] Yéj nochipa kichijtoya yej yekti; kipalewiaya yej ayá' motapialiayaj. 37 Iwán inomej días wetiá' wan migui'. Kua' kaltíjkeja, kiwigakej ajko ipan se' piso. 38 Iwán Jope ayá' wejka iga Lida; kua' yej kitokaj Jesús kimatikej iga Pedro ono' Lida, kititankej omen iga ijkín makijlitij:

—¿Ix wel sémisan tiaj Jope nowamej?

39 Iwán Pedro motemá', yajki iwamej. Kua' asikej Jope, kiwigakej kan ono' animaj, iwán nochi yej wewejmikikej chojchokatókejpa iga kiyawalojkej Pedro, kinextilijkej wipilmej iwán kuachtimej yej Dorcas kichij kua' aya miki. 40 Iwán Pedro kikijkixtij nochi yej ompa onoyaj iwán motankuaketza' iga kitenewij Dios; iwán kitachilij ánimaj, kijtoj:

—Tabita, ximoketza.

Iwán kitapoj iyix, kita' iga ompa ono' Pedro, motalij. 41 Iwán Pedro kimakitzkij iga kiketza'. Iwán kinotzkej yej kitokaj Jesús,

---

[a] **9:36** Ipan mela'tájtol Dorcas kijtojneki Masatzin.

wa̱n yej we̱wejmikikej, iga makitaka̱n iga Tabita isa' se̱j. 42 Inó̱n
momati' no̱ya̱n ipan a̱ltepe̱' Jope, iwán mia' kicre̱dojkej ipan toTe̱ko
Jesucristo. 43 Iwán Pedro wejkaj achi ka̱wi' ipan inó̱n a̱ltepe̱' cha̱n
se̱ yej ito̱ka̱' Simón, yej kichi̱wa kuajkuantas iga kuetax.

Pedro iwán Cornelio

10 Ipan a̱ltepe̱' Cesarea onoya se̱ taga' yej ito̱ka̱' Cornelio
yej icapitán cien soldado roma̱nojmej, inó̱mejwa' kijlia̱yaj
Italiano. 2 Inó̱n taga' wa̱n nochi yej ono' icha̱n kicre̱dowa̱yaj
wa̱n kimajmawilia̱yaj Dios. No̱ kipale̱wia̱ya mia' judiyojmej yej
amotapialia̱yaj iwán nochipa kite̱ne̱wia̱ya Dios. 3 Se̱ tio̱ta' ken las
tres, ki̱xne̱xtili̱ko se̱ iyángel Dios, kinojma-ita' kalakiko ka̱n yéj
ono', kijlij:

—¡Cornelio!

4 Iwán yéj kitachi̱lijtiki̱sa' el ángel wa̱n kimo̱ka̱tajtan:

—¿Anka tejté́ íga?

El ángel kijtoj:

—Dios mitzkaki kua̱' tikte̱ne̱wiá iwán mitzita kua̱' tikpale̱wiá yej
ayá' motapialiáj. 5 Inán xikti̱tani sekin tajta̱ga' iga maya̱ka̱n Jope,
iga makino̱tzatij Simón, yej ito̱ka̱' no̱ Pedro, 6 ono' cha̱n sewo'
Simón yej tekipanowa iga kuetax, yej cha̱ntito' lama̱rte̱noj. Yéj yawi
mitzijli̱ti yej tia tikchi̱wati.

7 Kua̱' yájkiya el ángel yej tajtojtoya íwa̱n, Cornelio kino̱tza'
o̱me̱n itekipanowa̱nimej iwán se̱ soldado yej kiye̱'itaya, yej no̱
kicre̱dowa Dios. 8 Iwán kua̱' támi'ya kipowilij nochi kén iga kita',
kiti̱tan iga maya̱ka̱n a̱ltepe̱' Jope.

9 Ipan se'ya día mie̱j nemi yawij ipan ojti iwán asitiáyaja Jope,
Pedro tejkaj iyi̱xko kajli[a] ken tajkodía iga kite̱ne̱wiá Dios. 10 Iwán
poxsan maya̱naya, kinekiá magui' matákuaya. Kua̱' nemi kichi̱wiliáj
itákual, Dios kine̱xtilij Pedro te̱pa iteki en visión. 11 Kimela'ita'
iga cielo tapowi', pilojtiwi̱tziá te tani se̱ ken tikita weyimántia̱l,
ijilpitiwi̱tziá ipan na̱wi inakas. 12 Ipan inó̱n weyimántia̱l onoya
se̱se'pa yo̱lka̱mej; yej kipiáj na̱wi iyikximej, yej moe̱lwawatatzowaj
iwán yej pata̱nij.[b] 13 Iwán kikagui' se̱ tájto̱l yej kijlij:

—Pedro, ximoketza, xikmikti iwán xikua.

---

[a] **10:9** Ikalmej judiyojmej ite̱choj kikuiáj iga mejekawia̱yaj kua̱' pox tadoto̱ni wa̱n
iga ora̱dowa̱yaj. [b] **10:12** Iley Dios kijtowa iga judiyojmej awel kikuaj sekin
ini̱mpa yo̱lka̱mej. Lev 11


Copyright © Global Recordings Network. Used with permission.

10:9-16

14 E' Pedro kijtoj:
—NoTẹko, awel, iga nej ayí' nikua yej kijtowa motájtọl iga amokua.
15 Iwán inón yej kinọtza', sej kijlij:
—Yej Dios kijtowa iga wel mokua, tej amo xikijli iga ayẹkti.
16 Ijkón mochij ẹyi vẹj, iwán inón weyimántiạl sej tejkaj ipan cielo. 17 Kuạ' Pedro tayọkoxtoya iga akimatiá tẹ kijtọjneki inón yej Dios kinẹxtilij, asitoj tajtạga' yej Cornelio kitịtan. Tatajtantiwạlkej kạn ichạn Simón, este asikej ipan ikaltẹn. 18 Tanọtzkej, tatajtankej:
—¿Ix nigaj ono' sẹ yej itọkạ' Simón yej nọ itọkạ' Pedro?
19 Kuạ' Pedro kejlántogo' inón yej kita', el Espíritu Santo kijlij:
—Ta' xikaki; ẹyi tajtạga' mitztẹmowaj. 20 Ximokétzaya, iwán xitemo. Amo tẹ xikejlạmiki, xaj iwạmej iga inọmej nej niktịtan.
21 Iwán Pedro temoj, kitechoj inọmej tajtạga' yej Cornelio kitịtan. Kijlij:
—Nejwa' in yej annẹtẹmowaj; ¿te iga anwạlkej?
22 Iwán yejemẹn kijtojkej:
—Niwạlkej iga nẹtịtankej el capitán Cornelio. Yéj poxsan yẹ'nemi iwán kiweyimatịltiá Dios. Nochi judiyojmej kipoxyẹ'itaj Cornelio

iwa̱n kipoxnekij. Se̱ iyángel Dios kitekimá' iga mamitzno̱tzaki iga xajki' ícha̱n, iga makikaki yej tej tia tikijli̱ti.

23 Iwa̱n Pedro kijlij iga makalakika̱n kalijti', iwa̱n ompa ka̱wikej iga kochkej.

Kua̱' tanési'ya, Pedro yajki iwa̱n yejeme̱n; yajkij no̱ sekin yej kitokaj Jesús yej ompa icha̱mej Jope.

24 Ipan se' día asitoj Cesarea ka̱n Cornelio kichi̱xtóyaja iwa̱n sekin iyikní̱wa̱mpa wa̱n iyami̱gojmej yej íwa̱n moye̱'itaj, yej yéj kijlij iga ompa maonoka̱n. 25 Kua̱' Pedro asito, Cornelio ki̱xna̱mikito, iwa̱n motankua̱ketza' iyi̱xtaj iga katka makiweyimati̱lti. 26 E' Pedro kiketza', kijlij:

—Ximoketza. Nej no̱ nita̱ga' kensan tej.

27 Iwa̱n ta̱tapojtiajkij te kalijti', ompa kasitoj mia' yej nechkatokej. 28 Iwa̱n Pedro kijtoj:

—Amejeme̱n ankimátija iga nej yej nijudiyoj, noley ne̱ne̱xtiliá iga awel manimonechko iwa̱n yej ayéj judío, niga manikalaki ícha̱n; e' Dios ne̱ne̱xtilij iga amo manikijli ni agaj iga akajasi iga makina̱'techo Dios. 29 Inón íga kua̱' ne̱no̱tzatoj, niwa̱laj; ayá' nikijtoj iga ayá' nia. Ina̱n nikmatisneki te íga anne̱no̱tzakej.

30 Cornelio kijtoj:

—Kipiá na̱wi días, ken las tres tio̱takpan, nigaj nocha̱n nimayuna̱rojtoya iwa̱n nikte̱ne̱wijtoya Dios ken tiktekichi̱waj,[a] iwa̱n ne-i̱xne̱xtili̱ko se̱ ta̱ga', nikita' iga kinentiá itzótzol yej este pe̱peta̱ni. 31 Iwa̱n ne̱no̱tza', ne-ijlij: “Cornelio, Dios mitzkaki kua̱' tikte̱ne̱wiá iwa̱n mitzitzto' iga tikpale̱wiá yej amotapialiáj. 32 Ina̱n xikti̱tani yej maya̱ka̱n Jope iga makikuitij Simón yej ito̱ka̱' no̱ Pedro. Ono' cha̱n sewo' Simón yej kicurti̱rowa kuetax, yej cha̱ntito' lama̱rte̱noj. Kua̱' ásisya, mitzta̱tapo̱wij.” 33 Inón iga imanín nimitztati̱tanilij, iwa̱n ye̱ktia̱ iga tiwa̱laj. Ina̱n nigaj nonokej nonochi̱n iyi̱xtaj Dios wa̱n niknekij manikakika̱n nochi yej Dios mitztekimá' iga xine-ijli̱ka̱n.

Pedro kipowa itájto̱l Jesús cha̱n Cornelio

34 Iwa̱n Pedro pe̱wa' tajtoj:

—Ina̱n sí nikmela'mati iga Dios ayá' se̱san kiye̱'ita, 35 kiye̱'ita yej kimajmawiliáj iwa̱n kichi̱wa yej ye̱kti, judío o a̱'san ne̱si yej ono' ipan ta̱jli. 36 Dios kino̱tza' ipilowa̱n ipilówa̱mpa Israel,

[a] **10:30** Judiyojmej teki-ora̱dowa̱yaj a las nueve yowalti' wa̱n a las tres tio̱takpan.

kipowilijkej iga wel onoj tamelá iyixtaj siga moconfiarowaj pan Jesús yej Mesías, yej tonochin toTeko. 37 Amejemen ankimatij yej mochij noyan ipan ítal judiyojmej, pewa' Galilea kua' Juan kipowa' itájtol Dios iwán tabautizaroj. 38 Ankimatij no ken iga Dios kimá' Jesús de Nazaret iyEspírito Santo iga wel makichijtinemi yej yekti iwán makachitialtijtinemi nochi yej tzitzimi' kiknochijtoya. Jesús kichiwaya inón iga Dios onoya íwan.

39 'Nejemej sí nikitakej inochi yej kichijtinemi' Jesús ipan estado de Judea wan ipan altepe' Jerusalén. Ompa kimiktijkej, kiclavarójkejpa ipan kuacruz. 40 Inín Jesús, Dios ki-ojpa-ixitij ipan tercer día, iwán kichij iga mane-ixnextilikan nejemej. 41 Ayá' inochin kixnextilijkej, ne-ixnextilijkej nejémensan yej ikyay netapejpenkej iga manikpowakan iga isato' Jesús. Nejemen nisentakuajkej iwán nisen-atikej iwán yéj, kua' ojpa-ísa'ya kan miktoya. 42 Iwán netitankej iga manikpowakan, manikijlitij nochi iga Dios kitalij Jesús iga makijuzgaro yej isatokej iwán yej miktokej. 43 Iwán te ikyay profetajmej tajtowaj iga Jesús, kijtowaj iga nochi yej kisentaliáj iyalmaj ipan Jesús, kiperdonarowa yej kichijkej yej ayekti.

Dios kimaka iyEspíritoj yej ayéj judiyojmej

44 Tatapojtóyao' Pedro, kua' walaj el Espíritu Santo ipan inochin yej takaktoyaj. 45 Iwán judiyojmej yej kitokaj Jesús yej walkej wan Pedro, san tajtachixtikajkej iga Dios no kimá' iyEspírito Santo yej ayéj judiyojmej, 46 iga kikakiáj iga tajtojtokej ipan sesé'paya tájtol iwán kiweyimatiltijtoyaj Dios. 47 Iwán Pedro kijtoj:

—¿Ix wel agaj kijtowa iga amo mamobautizarokan ipan a'ti inimej yej Dios kimajma'ya no iyEspírito Santo kensan tejemen temajmá'?

48 Iwán tatekimá' iga mamobautizarokan ipan itoka' Jesucristo. Kua' tami' mobautizarojkej, kijlijkej Pedro iga makáwi-o' acho' días máj iwán yejemen.

Pedro tajtowa iwán yej kitokaj Jesús yej chantitokej Jerusalén

11 Apostolejmej iwán yej kitokaj Jesús yej onoyaj Judea, kimatikej iga no kicredójkeja itájtol Dios yej ayéj judiyojmej. 2 Kua' Pedro asi' Jerusalén, judiyojmej yej tatekimakaj iga

mamocircuncidaṛoḳaṇ[a] yej ayéj judiyojmej, pẹ' ta-ijịxko-ijlijkej,
3 kijtojkej:

—Tejémejpa tijudiyojmej, ¿te iga tikpaxạlowiliṭo inọmej yej ayéj judiyojmej, iwạ́n este titakuaj iwạmej?

4 Iwạ́n Pedro kipowa' inochi yej mochij este kạn pẹwa', kijtoj:

5 —Nej nonoya Jope, iwạ́n kuạ' niktẹnẹwijtoya Dios, yéj ne-ịxnẹxtilij tejtẹ́. Nikita' ken sẹ weyimántiạl, temọtiwạlaj ipan cielo, ijilpitiwạlaj ipan nạwi inajnakastan, temoj este kạn nej nonoya. 6 Niktachịlijtikạwi' iga manikita' tẹ kipiaya, ompa nikita' yọlkạmej yej kipiá nạwi iyikxi, yej tẹkuaj, yej moẹlwawatatzowaj iwạ́n yej patạnij. 7 Iwạ́n niká' sẹ tájtọl ne-ijlij: "Ximoketza Pedro, xikmikti iwạ́n xikua." 8 E' nej nikijlij: "Awel noTẹko, iga nej ayí' nikua yej kijtowa motájtọl iga amokua." 9 Iwạ́n sej niká' inọ́n tájtọl yej wạlaj ipan cielo, ne-ijlij: "Yej Dios kijtowa iga wel mokua, tej amo xikijli iga ayẹkti." 10 Ijkọ́n nikita' ẹyi vẹj, iwạ́n nochi sej tejkaj ipan cielo. 11 Íkuạ'san asikej kalijti' kạn nonoya ẹyi tajtạga' yej wạlkej Cesarea iga nẹtẹmọkoj. 12 IyEspíṛitoj Dios ne-ijlij iga maniá, e' amo manimajmawi. Nọ yajkaj inịmej seis yej kitokaj Jesús, iwạ́n nikalakkej chạn sẹ tạga' 13 yéj nẹpowilijkej ken iga ichạn kita' sẹ iyángel Dios ejkatoya iwạ́n kijlij: "Agaj xiktịtani ipan ạltepẹ' Jope iga makinọtzatij Simón yej nọ itọkạ' Pedro; 14 yéj yawi mitzijlịti ken iga wel ximomạnawi, tej iwạ́n inochi mofamịliaj." 15 Kuạ' pẹ' niktạtapọwijkej, el Espíritu Santo wạlaj iyakapamej, kensan tejemej nọ kuạ' achto asi' ipan tejemej. 16 Íkuạ'ya nikejlạn yej kijtoj toTẹko: "Juan tabautizạrowa iga ạ'ti, e' amejemẹn mitzbautizạroskej iga el Espíritu Santo." 17 Siga Dios kimakakej yejemej yej tejemej nọ tẹmakakej yej ticrẹdojkej toTẹko Jesucristo, ¿tẹ noteki in nej iga amo manikchịwa ken kineki Dios?

18 Iwạ́n kuạ' yej de Jerusalén yej kitokaj Jesús kikakikej inọ́n, ate-o' kijtojkej, iwạ́n kiweyimatịltijkej Dios, kijtojkej:

—¡Mataj nọ yej ayéj judiyojmej Dios kine' iga nọ makikajtẹwakạn iga kichịwaj yej ayẹkti iga nọ maonokạn nochipa itẹnoj!

---

[a] **11:2** Xikita glosario "Circuncisión".

Yej ichąmej ąltepę' Antioquía yej kitokaj Jesús

19 Kuą' kimiktíjkeja Esteban, pę̄wakej kiknǫchijkej yej kitokaj
Jesús, sekin cholojkej iwą́n yajkij Fenicia, Chipre iwą́n Antioquía.[a]
Ompa kipowilijkej itájtǫl Dios yejsan judiyojmej, e' yej ayéj
judiyojmej ayą́' kipowilijkej. 20 E' sekin yej kitokaj Jesucristo yej
ichąmej Chipre iwą́n Cirene asikej pan ąltepę' Antioquía iwą́n
nǫ kitątapǫwijkej yej ayéj judiyojmej, kipowilijkej yę'notį̄ciaj de
Jesús yej toTę̄ko. 21 Ipodę̄r toTę̄ko onoya wą̄n yejemej. Iwą́n mia'
kicrę̄dojkej toTę̄ko iwą́n kikajtejkej ken ikya kicrę̄dojtoyaj.
22 Kuą' toknį̄wą̄n de Jerusalén yej kicrę̄dojtokej toTę̄ko, kimatikej
nochi inín yej mochij, kitį̄tankej Bernabé iga mayawi Antioquía.
23 Kuą' ompiga asito, kita' kén iga Dios kiyę̄'ita' inǫmej, iwą́n
poxsan yǫlpągui'. Kinǫnǫtzkej iga makicrę̄dǫkąn toTę̄ko iga nochi
iyąlmajmej iwą́n makichį̄wakąn ken yéj kineki. 24 Bernabé poxsan
te-ijiknį̄n, kipiaya el Espíritu Santo, iwą́n poxsan moconfiąrojtoya
ipan Dios. Iwą́n mia'ya gente kicrę̄dojkej toTę̄ko iga yéj kitątapowij.
25 Iwą́n Bernabé yajki Tarso iga kitę̄mǫto Saulo; iwą́n kuą'
kasi' kiwį̄ga' Antioquía. 26 Ompa monechkojtoyaj sę̄ año iwą́n
toknį̄wą̄n iwą́n kimachtijkej mia' gente; ompa Antioquía achto vę̄j
kitǫkąwijkej cristiąnojmej yej kitokaj Jesucristo.
27 Inón tiempo sekin profę̄tajmej[b] kį̄skej Jerusalén iga yajkij
Antioquía. 28 Sę̄ de yejemej yej itǫką' Agabo moketztikį̄sa'
kąn nechkatoyaj yej kitokaj Jesús, iwą́n kijtoj ken iga Dios
iyEspíritoj kitajtǫlmá' iga yawi ąpistajtiati nǫyąn. Inín mochij
kuą' gobernąrojtoya rey Claudio.[c] 29 Entonces yej kitokaj Jesús
yej ichąmej Antioquía kijtojkej iga yawij kitį̄tanilį̄tij tomį̄n iga
kipalę̄wiáj yej kitokaj Jesús yej chąntitokej Judea, kę̄'ya iga sę̄ wel
kimaka. 30 Iwą́n ijkón kichijkej, iwą́n inón tomį̄n kikąwatoj Bernabé
iwą́n Saulo, kimakakej iyanciąnojmej[d] inǫmej yej kicrę̄dowaj
Jesucristo yej onokej Judea.

---

[a] **11:19** Fenicia ken estado, Chipre tajkótąl iwą́n Antioquía ąltepę'.
[b] **11:27** Xikita glosario “Profeta”.
[c] **11:28** Claudio katka itǫką' rey o emperador, wą̄n kijliáj César iga kigobernąroj nochi ítąl Roma. Xikita glosario “César”. [d] **11:30** Xikita glosario “Anciano”.

Miki Jacobo iwán kipresojwiáj Pedro

12 Inón vej el rey Herodes[a] pewa' iga kikitzkij sekin yej kitokaj
Jesucristo iga kiknochiwaj. 2 Iwán iga espada kimiktijkej
Jacobo yej Juan iyiknin. 3 Iwán kua' el rey kita' iga nochi judiyojmej
kiye'itakej iga kimiktijkej Jacobo, tatekimá' iga no mamokitzki
Pedro. Inón mochij kua' nentoya ilwi' yej kijliáj Pascua[b] kua'
mokua pan yej ayá' kipiá levadura.[c] 4 Kua' kikitzkíjkeja Pedro,
Herodes kipresojwij, ompa kicuidarojtoyaj nawi grupo soldadojmej,
ipan cada grupo onoya nawi soldadojmej. Herodes kejlantoya iga
kiwigaya iyixtaj la gente kua' pánojya iyilwiyo la Pascua. 5 Iwán
Pedro onoya preso, e' paréj kicuidarojtoyaj. E' tokniwan yej kitokaj
Jesucristo ayá' siawiáj iga kitenewijtoyaj Dios iga makipalewi
Pedro.

Dios kikixtiá Pedro ipan cárcel

6 Inonsan yówal antes iga Herodes makiwiga Pedro iyixtaj la
gente, Pedro kochtoya itajkoyan ome soldado, majma-ilpitoya iga
ome cadena, iwán sekin soldadojmej kicuidarojtoyaj ikaltenyo
cárcel. 7 Iwán wejkisako se iyángel toTeko, este tawílpanya onoyaj
carcelijti'. Iwán inón ángel kichijchin Pedro ipan iyájkol iga kixitij
iwán kijlij:

—Nimanín ximokétzaya.

Iwán inomej cadena yej iga ma-ilpitoya, xijxitomi'. 8 Iwán el
ángel kijlij:

—Ximotajko-ílpiya iga mocintoron iwán xikajákiya moga'.

Kua' Pedro kíchija ijkón, el ángel kijlij:

—Xikaki mosotantzótzol iwán xinetoka.

9 Pedro kisa' iwán kitokatiaya el ángel, e' ayá' kitawelcredowaya
yej el ángel nemi kichiwa. Yéj kijtowaya anka kitemiktoya.

10 E' kua' kita' kipatilíjkeja yej áchtopa guardia, kua' kita'
se'ya kipatilijkej, iwán kua' asíkeja kan kalten de tepos yej ono'
callejtenoj, inón kalten yokatapowi', kiskej, iwán kua' kipatilijkej
se calle, el ángel ómpaya kikajtej Pedro. 11 Íkua'ya Pedro kimati',
iwán kijtoj:

---

[a] **12:1** Xikita glosario “Herodes”.
[b] **12:3** Xikita glosario “Pascua”.
[c] **12:3** Xikita glosario “Levadura”.

—Inán sí niknojmamati' iga toTeko kititan iyángel iga manemanawi ipan ima' Herodes iwán de inochi yej judiyojmej kinekiáj manechiwilikan.

12 Miej inón kejlantoya, Pedro yajki chan María, yej iye' Juan yej itoka' no Marcos, ompa nechkatoyaj mia' yej kitenewijtoyaj Dios. 13 Kua' Pedro kaltzotzon ipan puerta yej ono' ojtenoj, se takotzin yej itoka' Rode yajki kitato a'yéj tanotztoya. 14 Kua' kitajtolkagui' iga Pedro, ayá' kikaltapoj, sino que iga yolpagui', motalojtiajki kalijti' iga tamatiltito iga Pedro óno'ya ipan kalten. 15 Iwán kijlijkej:

—Tej anka ay'ya titajlanto'.

E' yéj kijtowaya iga kena. Iwán yejemen kijtojkej:

—Anka ayéj yéj; anka iyángel.

16 E' Pedro tanotztóyasan ipan kalten. Iwán kua' kikaltapowilíjkeja iwán kitakej, momajtijkej. 17 E' Pedro tamanotza' iga ayo' matajtojtokan, iwán pe' kipowa' kén iga toTeko kikixtij ipan cárcel; iwán kijtoj:

—Inín xikmatiltikan no Jacobo[a] iwán yej kitokaj Jesús.

Después kisa' ompa; yajki se' lado.

18 Kua' taneesi', soldadojmej ay'ya nokta kojasiáj te kichiwayaj iga ayá' kimatiáj kan yajki Pedro. 19 Herodes tatekimá' iga makitemotij, e' como ayá' kasikej, kua' támi'ya kitajtajtankej in soldadojmej, tatekimá' iga makimijmiktikan soldadojmej igaki' itechkomej choloj Pedro. Iwán Herodes kisa' Judea iwán yajki mochantito Cesarea.

Miki Herodes

20 Herodes kikuesowilijtoya la gente yej chantitoyaj altepemej Tiro iwán Sidón, e' inomej gente kikowayaj te kikuaj ipan ipaís el rey Herodes. Inón iga sekin de yejemej yajkij kitatoj se taga' yej itoka' Blasto yej kipiaya itekipánol kan mandarowa Herodes, iwán yéj kitajtowilijkej iga maonokan tamelá. 21 Se día Herodes kitatitanilij inomej, iwán inón día Herodes kakij ye'tzótzol iga maneesi iga rey; iwán motalij ipan iweyi asiento kan mandarowa iwán tajtoj iyixtaj la gente. 22 La gente pe' tzajtzikej iga kijtojkej:

—¡Inín yej nemi tajtowa, se nokta dios, ayéj namoltaga'!

---

[a] **12:17** Ayéj in apóstol Jacobo yej mi'ya (v 2), inín iyiknin Jesús. Mt 13:55; Jn 7:3-5; Hch 1:14

23 Iwán íkua'san wa̲laj se̲ iyángel toTe̲ko, kichij iga Herodes
mamenferma̲ro iga ayá' kiweyimati̲ltij Dios. Iwán máj máj
okuilyowi' iwán migui'.
24 E' itájto̲l toTe̲ko ma̲jya momatiá, iwán nóya̲nya momatitia̲ya.
25 Kua̲' Bernabé iwán Saulo tami' itekipano̲lmej, yajkij Jerusalén,
senyajkij iwán Juan yej ito̲ka̲' no̲ Marcos.

Bernabé wa̲n Saulo yawij wejka iga kipowatij itájto̲l Dios

13 Ipan a̲ltepe̲' Antioquía ka̲n monechkowa̲yaj yej kitokaj
Jesucristo onoya profe̲tajmej[a] iwán yej tamachtia̲yaj. Onoya
Bernabé iwán Simón (yej kijlia̲yaj Pi̲sti'ta̲ga'), iwán Lucio de Cirene,
Manaén (yej moskaltijkej seka̲n iwán Herodes el gobernador de
Galilea) iwán Saulo. 2 Se̲ día, kua̲' ino̲mej monechkojtoyaj iga
kiweyimati̲ltiáj toTe̲ko, iwán mayuna̲rojtoyaj, kijtoj el Espíritu
Santo:
—Xine̲tapejpenili̲ka̲n Bernabé iwán Saulo, iga makichi̲watij
tekipáno̲l yej iga nikno̲tzakej.
3 Iwán kua̲' támi'ya ora̲dojkej, iwán mayuna̲rojkej, kita̲lilijkej
ima̲mej ipan itzontekomej, iwán kinawatijkej Bernabé iwán Saulo.

Apo̲stolejmej kipowaj itájto̲l Cristo ipan tajkóta̲l Chipre

4 Iwán iyEspíritoj Dios kiti̲tankej Bernabé iwán Saulo iga
maya̲ka̲n a̲ltepe̲' Seleucia iwán ompa tejkajkej ipan weyi á̲ka̲l iga
yajkij tajkóta̲l[b] Chipre. 5 Kua̲' asikej Salamina ka̲n moketza a̲ka̲lmej,
pe̲wakej iga kipowaj itájto̲l Dios ipan itio̲pamej judiyojmej. Juan
ompa no̲ nemiá iga kipale̲wijtinemiá ino̲mej. 6 Nejnenkej no̲ya̲n ipan
inón tajkóta̲l este asikej ipan a̲ltepe̲' Pafos. Ompa kasikej se̲ judío
yej ito̲ka̲' Barjesús. Motamatiliá iwán takajkayajtinemiá, kijtowa̲ya
iga Dios kitajto̲lmakaya. 7 Inón yej motamatiliá moye̲-itaya iwán
el gobernador Sergio Paulo. Inón gobernador poxsan kua̲yama̲ni',
wa̲n kino̲tzkej Bernabé iwán Saulo, iga kinekiá makikaki itájto̲l
Dios. 8 Yej motamatiliá, ipan tájto̲l griego no̲ ito̲ka̲' Elimas. Elimas
ayá' kiye̲'ita' ino̲mej iwán akine' iga el gobernador makicre̲do
itájto̲l Dios. 9 Iwán Saulo yej no̲ ito̲ka̲' Pablo, poxsan kipiaya nokta
iyEspíritoj Dios, kitachi̲lijtiká̲' 10 iwán kijlij:

---

[a] **13:1** Xikita glosario “Profeta”. [b] **13:4** Xikita glosario “Tajkóta̲l o Isla”.

—¡Tejya yej poxsan titakajkayajto' iwa̱n tikchijto' yej aye̱kti, tej motaj Tzitzimi' yej kijiya nochi yej ye̱kti! ¿Te iga tiktzakuiliá iga sekin amo makicre̱do̱ka̱n Dios? 11 Ina̱n yawi mitzcastiga̱ro̱ti toTe̱ko; tia tipachatiati. Wejka̱was iga atikitas to̱nati̱'.

Iwa̱n íkua̱'san pachatiá'; mela'tako̱mpachijtika̱wi'. Kite̱mojtinemi' a̱'yéj wel makima̱wila̱ntiá. 12 Kua̱' el gobernador kita' ino̱n yej mochij, kicre̱doj iga madmira̱doj kén iga kipowakej itájto̱l toTe̱ko.

Pedro wa̱n Bernabé onokej Antioquía yej ono' ipan estado de Pisidia

13 Iwa̱n Pablo iwa̱n yej senemiáj tejkajkej ipan weyi á̱ka̱l ompa Pafos, yajkij asitoj ipan a̱ltepe̱' yej ito̱ka̱' Perge, yej ono' ipan estado de Panfilia. E' Juan kikajtej yejemej, mokuepa' Jerusalén. 14 Pablo iwa̱n sekin ki̱skej Perge, iwa̱n asitoj ipan a̱ltepe̱' Antioquía, yej ono' ipan estado de Pisidia. Kua̱' asi' día kua̱' mose̱wilo, yajkij ipan itio̱pamej judiyojmej, kalakkej iwa̱n mota̱lkej. 15 Kua̱' moleéroja iley Moisés iwa̱n yej kijkuilojkej profe̱tajmej, yej manda̱rowaj tio̱pan kino̱tzkej Pablo iwa̱n sekin, kijlijkej:

—Nokni̱mej siga tejté anne-ijli̱jnekij yej nigaj nonokej iga anne̱no̱no̱tzaj, xine-ijli̱ka̱n ina̱n.

16 Iwa̱n Pablo moketza' iwa̱n tama̱no̱tza' iga amo agaj mata̱tapojto, iwa̱n kijtoj:

—Xine̱kakika̱n, amejeme̱n tajta̱ga' de Israel iwa̱n yej ankimajmawiliáj Dios: 17 IDio̱s israeli̱tajmej kitapejpen to-ikyapatajwa̱n, iwa̱n kichij iga mapi̱wika̱n poxsan ipilowa̱n kua̱' cha̱ntitoyaj ipan ta̱jli yej ito̱ka̱' Egipto. Iwa̱n ima̱tika kiki̱xtijkej ompiga. 18 Dios kijyo̱wij cuarenta años ken kichijtinemiáj ipan desierto, 19 iwa̱n kipoloj siete naciones yej onoyaj ipan íta̱l Canaán, iwa̱n ino̱n ta̱jli kimá' to-ikyapatajwa̱n. 20 Iwa̱n má̱j má̱j, cuatrocientos cincuenta años manda̱rojtiwa̱lkej jue̱zmej este iga profeta Samuel onoko. 21 Iwa̱n la gente kinekikej iga makipiaka̱n se̱ rey iga makimanda̱ro̱ka̱n. Iwa̱n Dios kita̱lij Saúl iga mamanda̱ro cuarenta años, yej ipíltzi̱mpa Cis. Ino̱n Cis irra̱zaj Benjamín. 22 Después Dios kiki̱xtij Saúl, iwa̱n kita̱lij David iga rey. Dios ye̱'tajtoj iga David, kijtoj: “Nikasi' David, yej ipíltzi̱mpa Isaí, se̱ ta̱ga' yej nikpoxye̱'ita iwa̱n yéj yawi kichi̱wati ken nej nikneki.” 23 Jesús yajki se̱ de ipilowa̱n ipilówa̱mpa David. Jesús yej Dios kitapejpen iga makima̱nawi israeli̱tajmej kensan kijtoj. 24 Kua̱'

aya wi' Jesús, Juan kipowiliaya itájtol Dios nochi israelitajmej.
Kijliayaj iga makikajtewákanya iga kichiwaj yej ayekti iwán
mamobautizarokan. 25 Kua' Juan ay'ya wejka iga mikis, kijtoj: "Nej
ayéj inón yej amejemen ankejlantokej; yéj wi'o'. Nej ayá' neajasi
iga manikxitomili imekayo iga'."
26 'Nokniwan yej ipilówampa Abraham, iwán amonochin yej
ankimajmawiliáj Dios: iga amejémenya nokta mitztitanilijkej
inín tájtol yej mitzmanawiáj. 27 Iga yej chantitoyaj Jerusalén
iwán yej ompa mandarowayaj ayá' kimatikej a'yéj in Jesús. Niga
kentenderowayaj itajtolmej profetajmej, yej moleerowa nochipa
pan día kua' mosewilo; ijkón kua' kimiktijkej Jesús kichijkej ken
kijkuilojkej profetajmej. 28 Malej akasilijkej te íga makimiktikan, e'
kiteki'tajtanilijkej Pilato iga matatekimaka iga makimiktikan Jesús.
29 Kua' kichíjkeja nochi kensan ijkuilijto' itájtol Dios kan tajtowa de
yéj, kitemowijkej ipan cruz, iwán kitokátoja. 30 E' Dios ki-ojpa-ixitij
kan miktoya. 31 Iwán mia' días Jesús kixnextilij yej íwan senemiáj
Galilea iwán Jerusalén. Inán yejemej yej kitatapowiáj la gente ken
iga kitakej.
32 'Inán nejemej nemi nimitzpowiliáj yeˈnoticiaj de inón yej Dios
kijlij to-ikyapatajwan. 33 Tejemej ipilówampa yejemej, Dios kíchija
yej kijtoj iga ki-ojpa-ixitij Jesús kan miktoya, ijkón ijkuilijto' ipan
salmos dos: "Tej tinopiltzin; aman nej nikchij iga wel xono." 34 Dios
kijtoj iga yawi ki-ojpa-ixititi kan mikto' iga amo mapalani, ijkón
kijtowa kan ijkuilijto' pan itájtol Dios: "Nia nimitzmakatij yej yekti
ken nikijlij David." 35 Inón iga no ipan se' salmo, kijtowa ijkín: "Tej
Dios, ayá' tiksemakas iga mapalani inakayo motekipanowani yej
tikpoxneki." 36 Melá' iga David kimandaroj la gente de inón tiempo,
ken kitekimá' Dios iwán máj máj migui', kitokatoj kan toktokej
itajwan, iwán palani' inakayo. 37 E' inakayo inón yej Dios kixitij kan
miktoya, ayá' palani'. 38 Noknikwan, inín yej nimitzmatiltiáj: Jesús
wel mitzperdonarowiliáj yej ankichijkej yej ayekti. 39 Iley Moisés
awel tepalewiá kua' tikchiwaj yej ayekti, e' Dios teperdonarowiliá
yej tikchijkej yej ayekti iga ticredowaj ipan Jesús. 40 Xikchiwakan
iga amo mawiki ipan amejemen yej kijkuilojkej profetajmej, kan
kijtojkej ijkín:

41 Ta' xikitakan amejemen yej ankajawilmatij itájtol Dios,
ximomajtikan, iwán xipoliwíkanya;
iga nej yej niDios, nikchiwa ipan inimej días,

yej ayí' ankitaj, este ayá' ankicredoskej, malej iga agaj
mitzpowiliskej.
42 Kua' Pablo iwán yej íwan nemiáj kiskej ipan itiopamej
judiyojmej, la gente kitajtanilijkej iga ipan se'ya día kua' mosewilo
makitatapowikan de inómpasan. 43 Kua' mojmoyawílo'ya tiopan,
mia' judiyojmej iwán yej ayéj judiyojmej e' kicredojkej ken
tamachtiáj judiyojmej, kitokatiajkij Pablo iwán Bernabé. Iwán
yejemej kinonotzkej iga amo makikajtewakan iyojwi Dios yej
teneki.
44 Ipan se'ya semana, ipan día kua' mosewilo, monechkoj
nochi gente de inón altepe' iga kikakitoj itájtol Dios. 45 E' kua'
judiyojmej kitakej komati gente nechkatokej, kixitakej iwán
pewakej kipopowakej Pablo iwán kajajwakej. 46 Iwán Pablo iwán
Bernabé ayá' majmawikej iga tajtojkej; kijtojkej:
—Yekti katka achto amejemen manimitzpowilikan itájtol Dios,
amejemen yej anjudiyojmej; e' ayá' ankikakisnékijo' iwán ayá'
ankinekij xonokan kan nochipa onoloj wan Dios. Inán niawij
niktatapowitij yej ayéj judiyojmej. 47 Iga ijkón netekimakakej
toTeko, kijtoj:
Tej nimitztapejpen iga xiktawi nochi yej ayéj judiyojmej,
iga xikpowilitij nochi yej ono' ipan inín tajli iga
mamomanawikan.
48 Kua' kikakikej yej ayéj judiyojmej pakikej, pewakej kijtojkej
iga itájtol toTeko pox yekti. Iwán kicredojkej inochin yej ijkonya
onóyaya iga yejemen yej yawij onotij nochipa wan Dios. 49 Iwán
ijkón iga itájtol Dios mopowa' noyan ipan inón tajli. 50 E' judiyojmej
tajtojkej iwán sekin siwatkej yej kiye'itaj iwanki' kimajmawiliáj
Dios. Judiyojmej no tajtojkej iwán tajtaga' yej tayakantokej yej
ompa ichamej, kitejtekimakakej iga makitalochtikan Pablo iwán
Bernabé este que makisakan ompa. 51 Iwán Pablo iwán Bernabé
kitzejtzelojkej iyikxitalpinolmej iga makitakan iga ayompa kichijkej
judiyojmej, iwán yajkij asitoj Iconio. 52 E' yej kitokaj Jesús, pox
paktoyaj iwán kipiayaj el Espíritu Santo.

Pablo iwán Bernabé onokej altepe' Iconio

14 Ipan altepe' Iconio, Pablo iwán Bernabé senyajkij ipan
itiopan judiyojmej iwán tatapowakej de Jesús, iwán pox mia'
kicredojkej. Kicredojkej no sekin yej ayéj judiyojmej. 2 E' judiyojmej

yej ayá' kicredojkej Jesús kijijlijkej yej ayéj judiyojmej iga amo makiye'itakan yej kitokaj Jesús. 3 Inón iga Pablo iwán Bernabé wejkajkej iga ompa onoyaj, amajmawikej iga tatapojkej, iga yejemen moconfiarojtoyaj ipan toTeko. Iwán toTeko kipalewiayaj iga manesi iga teneki Dios, iwán kimá' poder iga kichiwayaj mia' milagro. 4 E' la gente yej chantitokej altepe' Iconio, yojyokatitoyaj; sekin kitajtowiliayaj judiyojmej iwán sekin apostolejmej. 5 Iwán judiyojmej iwán yej ayéj judiyojmej motajtoltijkej iwán yej mandarowaj, motajtoltijkej iga makajajwakan iwán makitemiktikan apostolejmej. 6 E' kimatikej Pablo iwán Bernabé; cholojkej, yajkij altepemej Listra iwán Derbe, yej ono' ipan ítal Licaonia. Nentinemikej ipan altepetzitzin yej ómpasan najná' ono', 7 ompa no kipojtinenkej itájtol Jesucristo.

Kitewiáj Pablo ipan altepe' Listra

8 Ompa Listra kasitoj se taga' ewato', koxo. Awel nejnemi iga itékiya. 9 Kua' Pablo nemi tatapowa, inón taga' takaktoya. Pablo kitachilij iwán kita' iga inón taga' moconfiaroj iga wel maachitiá. 10 Iwán kitzajtzílijpa iga kijlij:

—Ximoye'ketza.

Iwán taga' moketza', este tzikuini' iwán péwa'ya iga nejnen. 11 Kua' kitakej yej kichij Pablo, pe' tzajtzikej; tajtojkej ipan itájtol yej de Licaonia, kijtojkej:

—¡Mataj temójkeja in diosmej ken tajtaga'! ¡Nija onokej iwán tejemen!

12 Iwán Bernabé kitokawijkej dios Júpiter, iwán Pablo kitokawijkej dios Mercurio,[a] iga yéjwa' in yej tajtowaya. 13 Iwán isacerdotej Júpiter yej kipiaya itiopan ipansan taten altepe', kiwiguilijkej torojmej iwán koskamej de xochi'. Iwán sacerdote iwán la gente kinekiáj makiweyimatiltikan, makimijmiktilíkampa torojmej. 14 Kua' inón kimatikej apostolejmej Bernabé iwán Pablo, kitzatzayankej itzotzolmej, yajkij kan nechkatokej la gente, este tajkoyan, iwán tzajtzikej:

15 —¡Ayombrej amejemen! ¿Te iga ijkón nemi ankichiwaj? Esi nejemen no nitajtagamej kensan amejemen, inón iga niwalkej

[a] **14:12** Júpiter iwán Mercurio katka idiosmej romanojmej. Griegojmej kitokawijkej inómejsan diosmej Zeus wan Hermes.

nimitzijlikoj iga xikajtewakan iga ankichiwaj yej ajayekti iwán xiktokákanya inón Dios yej isato', yej kichij cielo, tajli iwán lámar iwán nochi yej ono' ipan inín tajli. 16 Ikya Dios kisemá' nochi gente iga manemikan ken yejemej kinekij, 17 malej iga nochipa tenextiliayaj a'yéj in yéj iga techiwiliayaj yej yekti. Dios tewetziltiliá kiawa' iga mamochiwa yej tiktokaj. Temaka komati yej matikuakan iga matipakikan.

18 E' malej apostolejmej ijkón kijtojkej, alín poliwiá iga awel kikawaltiayaj iga makimiktikan torojmej iga makiweyimatiltikan.

19 Iwán asikej sekin judiyojmej de Antioquía iwán de Iconio, inomej kiyolyamankej la gente yej ompa ichamej iga makitemiktikan, iwán kitewijkej Pablo. Yejemej kijtojkej anka kimiktíjkeja iwán kiwawatatzojkej, kikixtijkej ipan altepe'. 20 Kua' yej kitokaj Jesucristo kiyawalojkej Pablo, yéj moketza' iwán yajki sej ipan altepe'. Kua' tanesi', Pablo iwán Bernabé yájkija altepe' Derbe.

21 Kua' kipójkeja itájtol Jesús ipan altepe' Derbe, ompa mia' kicredojkej. Iwán yajkij sej altepemej Listra, Iconio iwán Antioquía. 22 Ompa kanimarojtinenkej tokniwan yej kitokaj Jesús, kijlijtinenkej iga nochipa mamoconfiarokan pan toTeko; kijlijkej iga poxsan kiknochiwaskej iga wel makalakikan kan reinarowa Dios. 23 Iwán no kitalkej anciánojmej[a] yej mamandarokan sejsé kan monechkowaj yej kitokaj Jesucristo. Kua' támi'ya oradojkej iwán mayunarojkej, kikajtéjkeja ipan ima' toTeko yej ípan kicredojkej.

Pablo wan Bernabé yawij sej Antioquía yej ono' ipan ítal Siria

24 No panojkej pan estado de Pisidia iwán asikej ipan estado de Panfilia. 25 Kipojkej itájtol Jesucristo ipan altepe' Perge, iwán yájkija altepe' Atalia. 26 Ompa tejkajkej ipan weyi ákal iga mokuepkej sej altepe' Antioquía. Ipan inón altepe', toknimej yej kitokaj Jesucristo kititankej Pablo wan Bernabé iga mayakan wejka iga makipowatij itájtol Dios, iwán kitajtanilijkej Dios iga makicuidarokan. Inón vej tami' kichijkej inón tekipánol, inón iga mokuepkej sej.

27 Kua' Pablo wan Bernabé asikej Antioquía, kinechkojkej yej kitokaj Jesucristo iwán kipowilijkej nochi ken Dios kichij iwán yejemen, iwán kén iga Dios kichij iga yej ayéj judiyojmej no

[a] **14:23** Xikita glosario “Anciano”.

makicredokan. 28 Iwán Pablo iwán Bernabé wejkajkej iga ompa onoyaj iwán tokniwan yej kitokaj Jesucristo.

Monechkolo Jerusalén

15 Inón tiempo asikej Antioquía sekin tajtaga' yej walkej ipan tajli de Judea. Ijkín kijlijkej yej kitokaj Jesucristo:

—Awel anmomanawiskej siga ayá' anmocircuncidaroskej[a] ijkón ken tatekimaka iley Moisés.

2 Pablo iwán Bernabé motenkitzkijkej iwán inomej yej walkej Judea. Después Pablo iwán Bernabé iwán sekin tokniwan kitapejpenkej iga mayakan Jerusalén iga matajtotij iwán apostolejmej iwán yej iyancianojmej[b] inomej yej kicredowaj Jesucristo ipan inón altepe'.

3 Tokniwan yej kitokaj Jesús yej chantitokej Antioquía, kititankej; wan kua' panojkej ipan italmej Fenicia iwán Samaria kipojkej ken iga yej ayéj judiyojmej kikajtejkej ken ikya kichiwayaj iga kitokákeja Dios. Iwán kua' inón kikakiáj tokniwan yej kitokaj Jesús, poxsan pakikej.

4 Kua' Pablo iwán Bernabé asikej Jerusalén ki-omemawijkej yej kitokaj Jesús, apostolejmej iwán ancianojmej. Pablo iwán Bernabé kipojkej nochi yej Dios kichij iwán yejemen. 5 E' sekin fariseojmej yej no kicredojtokej Jesús, moketzkej iwán kijtojkej:

—No mamocircuncidarokan yej kicredowaj Jesús yej ayéj judiyojmej iwán mamotekimaka iga makichiwakan ken kijtowa iley Moisés.

6 Iwán monechkojkej apostolejmej iwán ancianojmej iga tajtojkej de inón. 7 Kua' wéjkaja iga tatapowakej, Pedro moketza', iwán kijtoj:

—Nokniwan, amejemen ankimátija ken iga Dios ikya netapejpen iga manikpowili yej ayéj judiyojmej ye'noticiaj yej tasalvarowa iga no makicredokan Dios. 8 Iwán Dios, yej kixmati nochi iyalmaj, tanextilij iga no kinekij inomej gente iwán kimakakej iyEspíritoj kensan tejemen no temakakej. 9 Dios ayá' tejémensan teye'ita, no yejemen kiye'itaj. Iga yejemen moconfiarojkej ipan Jesús, kajkej ken tikita yej ayá' kichijkej yej ayekti. 10 Inán, ¿te iga ayá' ankitawelcredowaj yej Dios kichij, iwán ankitekimakaj toknimej

[a] **15:1** Xikita glosario “Circuncisión”. [b] **15:2** Xikita glosario “Anciano”.

yej kitokaj Jesús iga makichiwakan yej niga tejemej awel tikchiwaj,
niga to-ikyapatajwan awel kichijkej? 11 Majwa' tejemej ticredowaj
iga toTeko Jesús temanawij iga tepoxnegui', ayéj iga tikixtawaj;
ijkonsan no yejemen momanawiáj iga kicredowaj.
12 Iwán ayagaj tajtoj. Tajtakaktikajkej kua' pe' tatapowakej
Bernabé iwán Pablo. Kipojkej kén iga Dios kipalewijkej iga
makichiwakan milagrojmej ipan inomej yej ayéj judiyojmej iga
mamixkuitikan iwán makicredokan. 13 Kua' tami' tatapowakej
Bernabé iwán Pablo, Jacobo kijtoj:
—Nokniwan, ta' xinekakikan: 14 Simón Pedro tepowilij kén iga
Dios achto vej ki-omemawij inomej yej ayéj judiyojmej iga no
mamochiwakan itatki. 15 Inín nemi mochiwa ijkón ken kijkuilojkej
profetajmej. Ijkín kijtowa kan ijkuilijto':
16 Nej amotekо Dios,
iwán niwi' sej.
Nikchiwas iga marreinaroj sej
se ipiltzin yej ipilówampa David.
17 Iga nochi manetemokan,
iga yej ayéj judiyojmej makitenewi notoka'.
18 Ijkón kijtowa toTeko, yej desde ikyay kijtoj iga mochiwas.
19 Jacobo no kijtoj:
—Inón iga nej nikijtowa iga yej ayéj judiyojmej amo
matiktekimakakan iga makichiwakan yej akipalewiáj; yejemej
kikajtéjkeja yej ikya kichiwaya iga kitókaja Dios. 20 Majwa'
matikijkuilowilikan iga amo makikuakan naka' yej momiktiliapa
idolojmej, iwán amo agaj mamasi iwán yej ayá' iwán namiktito',
iwán amo makikuakan inakayo yolkamej yej mokechmekánajpa,
iwán amo no makikuakan esti. 21 Porque desde ikya ono' ipan sejsé
altepe' yej tanextiliá ken ijkuilijto' ipan iley Moisés, cada día kua'
mosewilo moleerowa ipan itiopamej judiyojmej.

Kititaniliáj se ama' yej ayéj judiyojmej

22 Apostolejmej iwán anciánojmej iwán nochi yej kitokaj
Jesucristo kijtojkej iga mamotapejpena sekin de yejémempasan
iga masenyakan Antioquía iwán Pablo iwán Bernabé. Iwán
kitapejpenkej Judas, yej itoka' no Barsabás, no kitapejpenkej Silas.
Yejemen achi máj tayakantokej ipan yej kitokaj Jesús. 23 Iwán
yejemen kiwigakej ama', ijkín kijtowa:

“Nejemej apo̱stolejmej, ancia̱nojmej iwán amokni̱wa̱n yej no̱ kitokaj Jesús, nimitzti̱taniliáj saludos amejeme̱n anokni̱wa̱n yej ayéj anjudiyojmej, yej ancha̱ntitokej Antioquía iwán yej ancha̱ntitokej ipan ita̱lmej Siria iwán Cilicia. 24 Nikmatikej iga yájkajki' ompiga sekin de nijpamej, e' ayéj nejemej niktı̱tankej. Yajkij mitzyo̱lpatatoj iga mitzijli̱toj iga ximocircuncida̱ro̱ka̱n wa̱n xikchijtoka̱n ken kijtowa iley Moisés. 25 Nejeme̱n nita̱tapowakej, iwán nikye̱'itakej iga niktapejpenkej sekin yej kitokaj Jesús yej yawij mitzitatij, senyawij iwán tokni̱mej yej nikpoxnekij, Bernabé iwán Pablo. 26 Ini̱mej tajta̱ga' kisenta̱lkej iya̱lmajmej malej ka̱naj kimijti̱jnékija iga kitokaj toTe̱ko Jesucristo. 27 Inón iga nimitzti̱taniliáj Judas iwán Silas. Yejemej ima̱tikamej yawij mitzta̱tapo̱wi̱tij de inín yej nimitzijlijkej. 28 Iyespíritoj Dios ne̱ne̱xtilijkej iwán nejemej nikye̱'itaj iga amo mamitztekimakaka̱n iga xikchi̱waka̱n nochi yej tatekimaka iley Moisés, xikchi̱wáka̱nsan inín yej niawij nimitzijli̱tij: 29 Ayo' xikua̱ka̱n naka' yej momiktiliajpa i̱dolojmej, iwán amo no̱ xikua̱ka̱n esti, niga inakayo no̱ anímal yej mokechmeká̱napa, iwán amo agaj mamasi iwán yej ayá' íwan na̱miktito'. Siga ankichi̱waj ken nimitzijliáj, anye̱'nemiskej. Xiye̱'onoka̱n.”

30 Iwán ino̱mej yej kitapejpenkej yajkij Antioquía, ompa kinechkojkej tokni̱mej yej kitokaj Jesucristo iwán kimakakej a̱ma'. 31 Kua̱' yej kitokaj Jesús kileerojkej inón a̱ma', poxsan yo̱lpa̱kikej iga kiyo̱lchikajkej. 32 Wa̱n como Judas iwán Silas no̱ profe̱tajmej, kanima̱rojkej iwán kiyo̱lchikajkej yej kitokaj Jesús kua̱' kita̱tapo̱wijkej. 33 Kua̱' ino̱mej yej wa̱lkej Jerusalén wejkájkeja iga onokej Antioquía, yej kitokaj Jesús kinawatijkej iga maye̱'ya̱ka̱n sej ka̱n onokej yej kiti̱tankej. 34 E' Silas kijtoj iga makáwi-o' ompa. 35 No̱ Pablo iwán Bernabé ka̱wikej Antioquía. Yejeme̱n wa̱n komati tokni̱mej tamachtijkej itájto̱l toTe̱ko.

Pablo yawi sej wejka iga kipowati itájto̱l Jesucristo

36 Kua̱' acha̱ wejkati' iga ompa onokej, Pablo kijlij Bernabé:

—Matia̱ka̱n matikpaxa̱lowili̱tij yej kitokaj Jesús no̱ya̱n ipan a̱ltepe̱mej kajkán tikpojkej itájto̱l toTe̱ko iga matikitaka̱n ken onokej.

37 Iwán Bernabé kinekiá iga mayawi no̱ Juan, yej ito̱ka̱' no̱ Marcos; 38 e' Pablo ayá' kine' iga mayawi Marcos iwa̱mej, iga Marcos ikya takajtej ipan ta̱jli de Panfilia, ay'ya tapale̱wij iga kipowaj

itájtol Dios. 39 Iwán awel motajtolkuilijkej iwán mokakajtejkej. Bernabé yájkisan iwán Marcos. Tejkajkej ipan weyi ákal iga yajkij tajkótal[a] Chipre, 40 e' Pablo kitapejpen Silas. Iwán yej kitokaj Jesús kitajtanilijkej toTeko iga mayeʼyakan iwán makipalewikan. 41 Iwán panojkej ipan tajli de Siria iwán Cilicia iga kanimarojtinenkej kajkán monechkowaj tokniwan yej kitokaj Jesucristo.

Timoteo yawi wan Pablo wan Silas

16 Pablo iwán Silas asikej ipan altepemej yej itokaʼ Derbe iwán Listra, ompa kasikej se yej itokaʼ Timoteo yej no kitoka Jesús, ipiltzin se siwaʼ judía yej no kitoka Jesús, e' itaj irrázajpa griego. 2 Iwán tokniwan de Listra iwán de Iconio yeʼtajtowayaj de Timoteo. 3 Pablo kineʼ iga Timoteo mayawi iwán, e' achto kicircuncidaroj iga makiyeʼitakan judiyojmej yej de ompígapa, iga nochi kimatiáj iga itaj Timoteo irrázajpa griego. 4 Iwán kajkán panotiayaj ipan altepemej, kijliayaj iga makichiwakan tokniwan kensan kijtojkej apostolejmej iwán anciánojmej[b] yej onokej Jerusalén. 5 Iwán tokniwan yej kitokaj Jesús kimelaʼsentalijkej iyalmajmej ipan yéj, iwán cada día máj komatiayaj.

Dios kinextiliá Pablo iga mayawi ipan estado yej itokaʼ Macedonia

6 IyEspíritoj Dios akimakaltij iga mamopowa itájtol Dios ipan el estado de Asia. Inón iga panojkej ipan estado de Frigia iwán estado de Galacia. 7 Iwán asikej kan tanto' estado de Misia. Kejlankej iga mayakan estado de Bitinia, e' iyEspíritoj Jesús akimakaltij iga mayakan ompiga. 8 Iwán sanpanojkej Misia iwán asikej altepeʼ yej itokaʼ Troas kan moketza akalmej. 9 Ompa tayowakan Pablo kitaʼ se visión. Kitaʼ iga ejkatoʼ se taga' del estado de Macedonia, kijlij: “Xaj Macedonia iga xinepalewitij.” 10 Kuaʼ Pablo kitaʼ inón visión, nimanín nimajabiarojkej,[c] iga nikmatikej iga Dios nemi nenotzaj iga ompiga manikpowatij itájtol Jesucristo.

---

[a] **15:39** Xikita glosario “Tajkótal o Isla” [b] **16:4** Xikita glosario “Anciano”.
[c] **16:10** Lucas, yej kijkuiloj inín libro de Hechos, senemiá iwamej inín vej.

Pablo iwán Silas onokej Filipos

11 Ompa Troas nitejkajkej ipan weyi ákal iga niajkij ipan
tajkótal[a] yej itokaʼ Samotracia. Iwán ipan seʼya día nasikej altepeʼ
Neápolis. 12 De ompa niajkij Filipos, inón weyi-altepeʼ yej onoʼ
ipan estado de Macedonia, ompa ayáʼ nipoxwejkajkej. 13 Se día
kuaʼ mosewilo, nikiskej ipan weyi-altepeʼ iwán niajkij ipan aten
kan nochipa oradolo. Nimotajtalkej, iwán nikpowilijkej itájtol
Jesucristo siwatkej yej ompa monechkojkej. 14 Iwán ompa onoya
se siwaʼ yej walaj altepeʼ Tiatira yej itokaʼ Lidia, yej kinamakaya
axokotzótzol yej este xolaktiʼ. Inón siwaʼ no kiweyimatiltiaya Dios.
Takaktoya, iwán toTeko kichij iga inón siwaʼ makitajtolkui Pablo.
15 Iwán mobautizaroj iwán inochi ifamiliaj. Después kineʼ maniakan
ichan; neteki'ijlijkej:

—Siga ankitaj iga nicrédoja toTeko Jesús, xakan nochan iwán
ompa xikawikan.

Iwán neteki'ijlijkej iga ompa manikawikan.

16 Iwán se día kuaʼ nemi niayaj kan ni-oradotij, nimasikej iwán
se takotzin yej kipiaya espíritu yej tanextiliaya yej mochíwasoʼ.
Kipiaya itekomej yej kikojtoyaj. Iga takotzin taadivinarowaya
itekomej kitaniayaj komati tomin. 17 Inón takotzin netokatiayaj kan
nemi niayaj iwán Pablo; kijtojtiaya recio:

—Inimej tajtaga' yej kiservirowaj melaʼDios yej onoʼ pox ajko,
yejemen mitzijliáj katiapa ojti xiktokakan iga ximosalvarokan.

18 Ijkón kichijtoya miaʼ días este que Pablo kuejkuesiwiʼ, iwán
kijlij inón espíritu yej onoya ipan inón takotzin:

—Nimitztekimaka ipan itokaʼ Jesucristo iga xikisa ipan inín
takotzin.

Iwán íkuaʼsan kisaʼ inón espíritu.

19 Kuaʼ itekomej inón takotzin kitakej iga ayʼya wel kitatanilískej,
kikitzkijkej Pablo iwán Silas, iwán kiwigakej tajkoaltepeʼ, kan onoʼ
yej mandarowaj. 20 Kuaʼ asíkeja iyixtaj juezmej, kijtojkej:

—Inimej judiyojmej nemi kikuejkuesowaj togentej. 21 Iwán
tanextiliáj iga mamochiwa ken yejemej kichiwaj, inón tejemen awel
tikchiwaj iga tejemej tirromanojmej.[b]

---

[a] **16:11** Xikita glosario “Tajkótal o Isla”. [b] **16:21** Xikita glosario “Roma”.

22 Iwán la gente ki-onkawijkej Pablo iwán Silas. Iwán yej
mandarowaj tatekimakakej iga makikixtilikan itzotzolmej
iwán makimagakan iga kuatako'. 23 Kua' póxsanya kimagakej,
kakijkej ipan cárcel. Iwán yej kicuidarowa presojmej kijlijkej
iga makiye'cuidarokan iga amo cholоskej. 24 Kua' inón kiká' yej
kicuidarowa presojmej, yajki kakitoj kan máj ta-ijti' ipan cárcel,
kijikxi-ilpijkej iga cadena ipan kuawi' yej pox eti'.
25 E' tajkoyówal, Pablo iwán Silas oradojtoyaj iwán
kitakuikilijtoyaj Dios, iwán sekin presojmej yej ompa onoyaj
takaktoyaj, 26 iwán paréj wejmolinako tajli. Iwán mojolinkej
itaketzalyomej cárcel. Iwán íkua' tapowikej nochi kaltemej, iwán
xijxitomikej nochi cadena yej iga ijilpitoyaj presojmej. 27 Kua'
isatewa' yej kicuidarowa presojmej, kita' iga tapójto'ya cárcel, iwán
kikixtij iyespadaj,[a] momiktiáyaya, iga yéj kijtoj anka cholójkeja
presojmej.[b] 28 E' Pablo kitzajtzilij:
—Amo ximomikti, nigaj nonokej nonochin.
29 Iwán yej kicuidarowaya presojmej kitajtan ti'ti,
iwán motalojtikalakito kan onokej Pablo iwán Silas,
kuekuechkatiajki, motankuaketzato itenojmej. 30 Iwán
kikixtij Pablo iwán Silas, iwán yej kicuidarowa cárcel
tatajtan:
—¿Té nikchiwas iga manimosalvaro iga Dios amo
mane-iknochiwa?
31 Yejemej kijtojkej:
—Xicredo toTeko Jesucristo iwán timosalvaroj, tej, mosiwa' wan
mopilowan.
32 Iwán kipowilijkej itájtol Dios inón yej kicuidarowa presojmej
iwán inochin no yej onokej ompa íchan. 33 Iwán inonsan yówal
inón yéj kicuidarowa presojmej kipakilij ikajlo' Pablo iwán
Silas kan kimagakej. Después mobautizaroj iwán nochi yej ono'
ichan. 34 Iwán kiwiga' íchan kitamakatoj. Inón yej kicuidarowa
presojmej iwán inochi yej ono' ichan pakikej iga kicredójkeja
Dios.

---

[a] **16:27** Xikita glosario “Espada”. [b] **16:27** Inón tiempo, se yej kicuidaroj presojmej kimiktijkej siga kikajtej iga macholokan presojmej.

35 Kuą' tanési'ya, yej mandą́rowaj kitį́tankej policiyajmej iga
kijlį́toj yej kicuidą́rowa pręsojmej iga makimajkąwakąn Pablo iwą́n
Silas. 36 Iwą́n yej kicuidą́rowa pręsojmej kijlij Pablo:
—Yej mandą́rowaj nętekimakakej iga manimitzmajkąwakąn.
Iwą́n welja anyę'yawij.
37 E' Pablo kijlij policiyajmej:
—Nejemęn niciudadą́nojmej romano.[a] Iwą́n iyį́xtaj la
gente nęyokamagakej iwą́n neakijkej ipan cárcel kuą'
aya mojtowa siga ayompa nikchijkej. ¿Iwą́n inán kinekij
manęmajkąwakąn ichtákasan? ¡Ijkón awel! Mawį́tzekąn yejemej
iga manękįxtį́kąn.
38 Iwą́n policiyajmej inón yajkij kijlį́toj yej mandą́rowaj. Kuą'
yej mandą́rowaj kimatikej iga Pablo iwą́n Silas nọ ciudadą́nojmej
romano, majmawikej. 39 Iwą́n yej mandą́rowaj yajkij kitatoj Pablo
iwą́n Silas iga kijlį́toj iga amo makiwelkuį́lį́kąn iga kipręsojwijkej.
Kijlijkej iga makį́sákąnya ipan inón ą́ltepę'. 40 Kuą' kį́skej ipan
cárcel, yajkij chą́n Lidia. Ompa tą́tapojkej iwą́n toknį́wąn iga
kanimą́rojkej, iwą́n yájkija.

Mokuejkuesọlo ą́ltepę' Tesalónica

17 Pablo iwą́n Silas panojkej ipan ą́ltepęmej yej itọką' Anfípolis
iwą́n Apolonia. Iwą́n asikej Tesalónica. Ompa onoya sę
itiọpan judiyojmej. 2 Pablo, ken iga nochipa kichį́waya, yajki tiọpan
iga tą́tapowatoj iwą́n inọmej gente. Ę́yi semanas ijkón kichijtoya
cada día kuą' mosę́wilo. 3 Kuą' tą́tapowaya, itájtọl kitaksaltiąya kąn
ijkuilijto' itájtọl Dios, kąn kijtowa iga Cristo yawi kiknọchį́watij
iwą́n yawi mikiti iwą́n yawi sej ojpa-isati. Pablo kijlijkej:
—Inį́nsan Jesús yej nemi nimitzijliáj, yéjyawa' in Cristo.
4 Iwą́n sekin judiyojmej kicrędojkej iwą́n senemikej iwą́n Pablo
iwą́n Silas. Nọ kicrędojkej mia' griẹgojmej yej kiweyimatį́ltiáj
Dios. Iwą́n nọ kicrędojkej mia' siwą́tkej yej tayakąntokej ipan inón
ą́ltepę'. 5 E' judiyojmej yej akicrędową́yaj ipan Jesús ta-į́xitakej,
iwą́n kitęmojkej tajtą́ga' yej ayą́' yę'nemij yej akipiáj tę kichį́waj,
kinechkojkej mia' gente de inón ą́ltepę' iga kiyokachijkej iga
ọọyowaj iwą́n iga takuejkuesowaj. Iwą́n yajkij chą́n Jasón iga

---

[a] **16:37** Ciudadano romano sę yej nacẹroj Roma, o yej kipiá' ą́ma' kąn nęsi iga
kipertenecẹrowa Roma. La ley de Roma kimąnąwiąya iciudadą́nojmej.

makikixtikan Pablo iwán Silas iga makiwigakan iyixtaj la gente.
6 E' como ayá' kasikej ompa, kiwawatatzojtiajkij Jasón iwán sekin
toknimej iyixtaj yej mandarowaj ipan inón altepe'; ijkín tzajtzikej:
—Pablo wan Silas tayojyolxelojtinemij noyan ipan inín tajli,
inán este nígaja no asikej, 7 iwán Jasón ki-omemawij ichan. Nochi
yejemej ayá' kichiwaj ken tatekimaka torrey César,[a] iga kijtowaj
iga ono' se' rey yej itoka' Jesús.
8 Kua' inín kikagui' la gente iwán yej mandarowaj este
yolchichiyakej. 9 E' Jasón iwán sekin kixtajkej iga wel
makimajkawákano' iwán kimajkajkej.

Pablo iwán Silas asij altepe' Berea

10 Iwán tayowakan yej kitokaj Jesús nimanín kikixtijkej Pablo
iwán Silas iga mayakan Berea. Kua' asitoj ompiga yajkij itiopan
judiyojmej. 11 Inimej judiyojmej poxsan te-ijiknimej ayéj ken de
Tesalónica, iga yolpakikej iga kicredojkej yej kipowa' Pablo, iwán
nochipa momachtiayaj ipan itájtol Dios iga makimatikan siga
ijkonya ken kinextilijkej. 12 Ijkón iga mia' judiyojmej kicredojkej,
iwán no mia' tajtaga' iwán siwatkej yej tayakantokej yej irrázajpa
griego. 13 E' kua' judiyojmej de Tesalónica kimatikej iga Pablo
no nemi kipowa itájtol Dios ipan altepe' yej itoka' Berea, yajkij
ompiga iga kijichtakawitoj la gente iga amo makiye'itakan Pablo.
14 E' tokniwan kititankej Pablo iga mayawi lamartenoj, miej Silas
iwán Timoteo kawíkejo' Berea. 15 Yej kojmakatoj Pablo kikawatoj
este ipan altepe' Atenas. Iwán ompay mokuepkej; Pablo kijlij yej
kojmakatoj iga makijlikan Silas iwán Timoteo iga sémiya ompígaya
makasitij.

Pablo ono altepe' Atenas

16 Miej Pablo kichixtoya Silas iwán Timoteo ipan altepe'
Atenas, tatatzkay iyalmaj iga ompa kita' poxsan idolojmej.
17 Inón iga kitatapowiayaj judiyojmej ipan itiopan, iwán ompa
no kitatapowiayaj sekin yej kiweyimatiáj Dios. Iwán nochipa
kitatapowiaya gente yej monechkowayaj plaza. 18 Iwán sekin
yej momachtiayaj yej kijliayaj epicúreos,[b] iwán sekin yej

---

[a] **17:7** Xikita glosario "César".
[b] **17:18** Epicúreos kitokakej se taga' yej kimachtij iga wel se nochipa paki.

momachtiąyaj yej kijliąyaj estoicos,[a] pęwa' tątapowakej iwą́n Pablo. Kijtowąyaj:

—¿Ix tę ąn te-ijlįjneki in inį́n tąga' yej pox tajtowa?

Iwą́n sekin kijtowąyaj:

—Nęsi ken tępowiliá de sé'paya dioosmej.

Ijkǫ́n kijtojkej iga Pablo kitątapǫwiąyaj itájtǫl Jesús iwą́n kijtowąya nǫ iga ojpa-isalo. 19 Iwą́n kiwįgakej kąn kitǫkąwiáj Areópago, kąn nochipa monechkowąyaj sekin yej tamachtiąyaj, iwą́n kitajtankej Pablo:

—¿Ix wel nikmatiskej tę iteki yej nemǫ' annęnęxtiliáj? 20 Iga nemi annępowiliáj yej ayį'pa nokta nikakij, iwą́n niknekij manikmatikąn té nokta kijtǫjneki.

21 Iga nochi yej ichąn Atenas iwą́n tįltikmej yej ompa chąntitoyaj poxsan kiyǫlmakayaj iga makikakikąn yej áyapa į' mokaki.

22 Iwą́n Pablo moketza' iyįxtaj yej monechkojkej iwą́n kijtoj:

—Amejemęn de Atenas, nej nikita iga poxsan ankicrędojtokej ipan dioosmej. 23 Kuą' nej nipanoj iwą́n nitachá' kąn amejemęn anmonechkowaj iga ankiweyimatįltiáj amodioosmej, nikasi' nǫ sę altar[b] kąn ijkuilijto' inį́n tájtǫl: “DIOS YEJ AYÁ' MO-ĮXMATI”. Pues de inǫ́n Dios yej amejemęn ankiweyimatįltiáj malej iga ayą́' ankįxmatij, inǫ́nyawa' nokta nemi nimitzpowiliáj.

24 ’Dios yej kichij inį́n tąjli iwą́n nochi yej ono' ípan, yéj itatki cielo iwą́n tąjli. Ayą́' mochąntiá ipan tiǫpamej yej tajtąga' kichįwaj. 25 Yéj akipolowa nité iga matikpalęwįkąn. Iga yejwa' in yej kichįwa iga matonokąn iwą́n wel matimijneltįkąn iwą́n yéj tęmaka nochi yej tejemej tikpiáj.

26 ’Ipan sę tąga' Dios kichij iga mapįwilo nǫyąn ipan inį́n tąjli. Iwą́n yéj kijtoj kęman sę nación yawi onoti iwą́n kąn yawij mochąntįtij. 27 Dios ijkǫ́n kichij iga makitęmǫkąn malej ken tamąmątęmojtinémijpa iga makasikąn, malej iga Dios ayą́' wejka ono' ipan sejsé de tejemej. 28 Iga Dios tonokej, tinejnemij, iwą́n tonoskej. Achi ijkǫ́n kíjtoja sę yej de amejémęmpa yej wel kichįwa mǫnsajtájtǫl, kijtoj: “Tejemęn nǫ ipilowąn Dios.” 29 Siga tejemęn ipilowąn Dios, awel tikuiskej iga toDioosmej tejté yej chijto' de oro o de plata o de te'ti, yej kichįwa tąga' kensan yéj kejląmiki.

---

[a] **17:18** Estoicos kitokakej sę tąga' yej kimachtij iga sę amo makichíwasan ken kineki iyąlmaj, sino mayę'nemi. [b] **17:23** Xikita glosario “Altar”.

30 Desde ikyay Dios ayą' kiknǫchij la gente ken iga kajasiá iga
yejemej aya kimatiáj itájtǫl. E' inąn tatekimaka iga nochi gente
nǫyąn kąn onolǫ', makikajtęwakąn iga kichijtokej yej ayękti. 31 Iga
Dios kitapejpen sę día kuą' yawi kijuzgąrǫti inochi gente kensan
iga kichijkej. Dios kitapéjpenya sę tąga' yej yawi tajuzgąrǫti, inǫ́n
monęxtij kuą' ki-ojpa-ixitij kąn miktoya.

32 Kuą' kikakikej iga ojpa-isaj yej miktokej, sekin kająwilmatikej
iwą́n sekin kijtowąyaj:

—Anka se' día niawij nimitzkakitij de inįnsan sej.

33 Iwą́n Pablo kįsa' kąn nechkatoyaj. 34 E' sekin kitokakej Pablo
iwą́n kicrędojkej itájtǫl Jesús. Sę de yejemej itǫką' Dionisio, yéj de
inǫmej yej mandąrowaj yej monechkojkej ipan sę tepę' yej kijliáj
Areópago, iwą́n sę siwą' yej itǫką' Dámaris, iwą́n sekin máj nǫ
kicrędojkej.

Pablo ono' ąltepę' Corinto

18 Kuą' nochi inį́n panoj, Pablo kįsa' Atenas, iwą́n yajki
Corinto. 2 Ompa kasi' sę tąga' judío yej itǫką' Aquila, yej
nacęroj ipan ítąl Ponto. Aya kipiaya días iga asikej, wąlkej de Italia
iwą́n isiwą' yej itǫką' Priscila. Kįskej Italia iga rey Claudio César
tatekimá' iga makįsakąn Roma nochi judiyojmej. Iwą́n Pablo yajki
kipaxąlowilįtoj. 3 Iwą́n como inǫ́mpasan tekipánǫl kipiaya ken
yejemęn iga kichįwayaj kajli de kuetax, inǫ́n iga ompa kąwi' iwą́n
yejemej iga sentekipanowaj. 4 Iwą́n cada día kuą' mosęwilo, Pablo
yąya itiǫpan judiyojmej. Ompa kipowaya itájtǫl toTęko iga kinekiá
makiyǫlyamąna judiyojmej iwą́n yej ayéj judiyojmej.

5 Kuą' Silas iwą́n Timoteo asikej iga wąlkej ipan estado de
Macedonia, Pablo kikajtej se' tekipánǫl iga kipetzpováyasan itájtǫl
Dios; kijliąya judiyojmej iga Jesús nokta in el Cristo yej yejemej
kichįxtoyaj. 6 E' yejemej motąlkej a contra iwą́n kuajkuantas
kijlijkej Pablo. Iwą́n Pablo kitzejtzeloj itzótzol iga makimatikąn iga
ayompa kichijkej iwą́n kijtoj:

—Siga ampoliwiskej iyįxtaj Dios, amejemęn amotechko; nej ayo'
nikmati. Ą́mansan nia nikpowilįti yę'notįciaj yej ayéj judiyojmej.

7 Pablo kįsa' tiǫpan iwą́n yajki chąn sę tąga' yej itǫką' Ticio Justo,
yej ichąn tiǫpantęnoj, yéj nǫ kiweyimatįltiąya Dios. 8 Iwą́n Crispo, yej
mandąrowa tiǫpan, iwą́n inochi yej ono' ichąn kicrędojkej toTęko.

Iwa̱n no̱ mia' de Corinto, kua̱' kikakikej itájto̱l Dios, kicre̱dojkej wa̱n mobautiza̱rojkej. 9 Iwa̱n se̱ yówal toTe̱ko ijkí̱n kijlij Pablo ipan visión:

—Amo ximajmawi; xa xikpowa notájto̱l iwa̱n amo xite̱nse̱wi. 10 Iga nej nono' mowa̱n, iwa̱n ayagaj wel tejté mitzchi̱wili̱j yej aye̱kti, ipan iní̱n weyi-a̱ltepe̱' ono' mia' yej yawij ne̱cre̱do̱tij.

11 Iwa̱n Pablo ompa ka̱wi' Corinto se̱ xiwi' iwa̱n tajko iga kipowilijtoya la gente itájto̱l Dios.

12 E' kua̱' Galión gobierna̱rowa̱ya ipan estado de Acaya, judiyojmej ki-o̱nkawijkej Pablo. Kiwi̱gakej ka̱n tajuzga̱ro̱lo, 13 iwa̱n kijlijkej el gobernador:

—Iní̱n ta̱ga' kiyo̱lyama̱na la gente iga se'pa makiweyimati̱lti̱ka̱n Dios, ayo' ken kijtowa toley.

14 Pablo tajtowa̱yay kua̱' Galión kijlij judiyojmej:

—Siga kichij tejté yej pox aye̱kti, ijkón sí nimitztajto̱lkui̱lia̱yaj amejeme̱n yej anjudiyojmej; 15 e' como iga san tajto̱lmej iwa̱n to̱ka̱mej iwa̱n de amoleymej, ómpaya amejeme̱n xikitaka̱n, nej inó̱n awel nikjuzga̱rowa.

16 Iwa̱n kiki̱xtijkej ompa ka̱n tajuzga̱ro̱lo. 17 Wa̱n nochi grie̱gojmej kiki̱tzkijkej Sóstenes yej manda̱rowa tio̱pan iwa̱n kimagakej ómpasan iyi̱xtaj gobernador. E' Galión mochij kenkua̱' ayá' kitzto'.

Pablo mokuepa sej a̱ltepe̱' Antioquía

18 Pablo káwigo' mia' días ompa Corinto. Después monawatijkej iwa̱n yej kitokaj Jesús iwa̱n tejkaj ipan weyi á̱ka̱l iwa̱n yajki íta̱l Siria, senyajkij iwa̱n Priscila iwa̱n Aquila. Ompa a̱ltepe̱' Cencrea mokua̱tetexoj Pablo. Ijkón kichij yej kijtoj iyi̱xtaj Dios iga tejté kichi̱waya.[a] 19 Kua̱' asikej a̱ltepe̱' Éfeso, ómpaya ka̱wikej Priscila iwa̱n Aquila. Pablo yajki tio̱pan iwa̱n ta̱tapowa' iwa̱n judiyojmej yej ompa monechkowa̱yaj. 20 Yejeme̱n kijlijkej iga maká̱wi-o' ompa, e' yéj ayo' kine'. 21 Sino que monawatij iwa̱mej, kijtoj:

—Nia Jerusalén, iga ompa mane̱techo ilwi'; e' siga Dios kineki niwi̱' sej nimitzitakij.

Después tejkaj ipan weyi á̱ka̱l, yajki, ki̱sa' Éfeso. 22 Kua̱' asi' a̱ltepe̱' Cesarea, Pablo yajki Jerusalén kisaluda̱ro̱toj tokni̱wa̱n yej kitokaj Jesús, iwa̱n yájkiya a̱ltepe̱' Antioquía. 23 Kua̱' acha̱ wejkaj

---

[a] **18:18** Anka Pablo kijlij iyi̱xtaj Dios iga mawejka̱wa iga akonia̱ya vino niga motzonki̱xtia̱ya, e' atikmatij te̱ íga.

iga ompa ono', yajki kipaxalowilito toknіwan yej onokej ítal Galacia iwán yej onokej ítal Frigia, iwán ipan sejsé altepe' kipalewijkej iga máj mamoconfiarokan yej kitokaj Jesucristo.

Apolos kipowa itájtol Dios altepe' Éfeso

24 Inón tiempo asi' ompa Éfeso se judío yej itoka' Apolos. Yéj ichan katka ipan altepe' yej itoka' Alejandría. Poxsan wel predicarowaya iwán poxsan kimatiá itájtol Dios. 25 Yéj machtitoya ipan toTeko iyojwi iwán kipoxyolmakaya iga taye'nextiliá itájtol Dios kan tajtowa de Jesús, malej iga kimatiasan ken iga tabautizaroj Juan. 26 Apolos pewa' iga tajtoj tiopan-ijti' ken kua' nochi kimati; e' kua' kikakikej Priscila iwán Aquila kén iga tamachtijtoya, kinotzkej, iwán kiwigakej kan iseltimej iga kinextilijkej yej aya kimatiá de iyojwi Dios. 27 Kua' Apolos kine' mayawi ipan estado de Acaya, toknіwan de Éfeso yej kitokaj Jesús kichiwilijkej se ama' iga toknіwan de ompiga maki-omemawikan Apolos. Kua' Apolos asi' Acaya pe' tamachtij. Ijkón poxsan kipalewijkej toknіwan yej Dios kichokilij iga makicredokan. 28 Porque Apolos motenkitzkij wan judiyojmej yej akicredojkej ipan Jesús, iwán awel kitenkuepiliayaj. Iwán iyixtaj la gente Apolos kinextiliayaj iga itájtol Dios kijtowa iga Jesús in el Cristo yej yejemej kichixtoyaj.

Pablo ono' Éfeso

19 Miej Apolos onoya Corinto, Pablo panoj ipan tepeyoj iwán asi' altepe' Éfeso, ompa kasi' mia' yej kitokaj Jesús. 2 Iwán Pablo tatajtan:

—¿Ix Dios mitzmakakej iyEspíritо Santo kua' ankicredojkej ipan Jesús?

Yejemej kijtojkej:

—Nejemen ayí' nikakiáj siga ono' el Espíritu Santo.

3 Pablo kitajtan toknіwan:

—¿Kéntaj anmobautizarojkej?

Yejemen kijtojkej:

—Kensan tabautizaroj Juan el Bautista.

4 Pablo kijtoj:

—Kena, Juan kibautizaroj yejsan kikajtejkej iga kichiwaj yej ayekti, e' kijliayaj iga makicredokan ipan itoka' yej wi'o' tatepotztaj, ken tikijtowaj ipan Jesús yej el Cristo.

5 Kuą' inǫ́n kikakikej, mobautizą́rojkej ipan itǫ́ką' toTę́ko Jesús;
6 iwą́n kuą' Pablo kitą́lij imą' ipan sejsę́ de inǫ́mej, iyEspí̱ritoj
Dios wą́laj ipan yejemej, iwą́n sę́sé'paya iga tajtojkej ay'yéj
ipan itajtǫ́lmej, iwą́n kijtojkej kensan Dios kitajtǫ́lmakakej. 7 Iga
inochimej, ken doce tajtą́ga'.
8 Pablo yą́yajtoya tres meses itiǫ́pan judiyojmej, ompa
kipowaya itájtǫl Dios iwą́n ayą́' majmawiá. Iwą́n kuą' tajtową́ya,
kiyǫ́lyamą́naya la gente iga kine̱xtiliąyaj ken iga reinąrowa Dios.
9 E' sekin moyǫltakuąwilijkej iwą́n ayą́' kicre̱dojkej, mąjwa' iyi̱xtaj
la gente kijtojkej iga kijiyaj itájtǫl Jesucristo. Pablo kikajtej yej
mąltajtowaj, iwą́n kiwi̱ga' yej kitokaj Jesús kąn tamachtiá se̱ yej
itǫ́ką' Tiranno, iwą́n ompa kitątapǫ́wiąyaj cada día. 10 Iwą́n ijkǫ́n
kichijtoya dos años, ijkǫ́n yej chą́ntitoyaj ipan tą́jli de Asia kikakikej
itájtǫl toTę́ko Jesús, yej judiyojmej iwą́n yej ayéj. 11 Iwą́n Dios
kipale̱wij Pablo iga kichij milą́grojmej. 12 Malej se̱ panyi̱toj o se̱
tzótzol yej Pablo kichijchimiá, kitąliąyaj ipan yej we̱titokej iwą́n
achitiayaj, iwą́n mąlespi̱ritojmej ki̱sayaj.
13 E' sekin judiyojmej yej nejnenką' yej kiki̱xtiliáj la gente
mąlespi̱ritojmej, no̱ kiyejyekojkaj iga kite̱ne̱wiáj itǫ́ką' toTę́ko Jesús
iga makiki̱xti̱kąn mąlespi̱ritojmej, kijtową́yaj:
—Ipan itǫ́ką' Jesús yej Pablo kipowa, nimitztekimakaj iga
xiki̱sakąn.
14 Ijkǫ́n kichi̱wayaj siete ipilówąmpa Esceva, se̱ judío yej ijé̱fejpa
sacerdǫtejmej. 15 E' kuą' kichijkej, mąlespí̱ritoj kijtoj:
—Jesús niki̱xmati, iwą́n no̱ nikmati ą'yéj in Pablo; e', ¿ą'yéj in
amejeme̱n?
16 E' inǫ́n tą́ga' yej kipiaya mal espírito mopatanaltij iyakapamej,
iwą́n como yéj máj tajpalej, nochi kitą́nilij, iwą́n paré̱j kimagakej iwą́n
cholojtikískeja ipejpetzką́mej iwą́n espątitiájkija. 17 Nochi kimatikej
yej chą́ntitokej Éfeso, judiyojmej iwą́n yej ayéj judiyojmej iwą́n pox
momajtijkej. Ijkǫ́n iga itǫ́ką' toTę́ko Jesús mą́jya kiweyimati̱ltijkej.
18 Iwą́n mia' yej kicre̱dową́yaj Jesús, wi̱tziayaj iga
mote̱nxitomayaj iga kichijkej yej aye̱kti. 19 Iwą́n mia' yej
motamatiliáj kiwi̱gakej ili̱brojmej, kitati̱toj iyi̱xtajmej la gente. De
inǫ́mej libro ipatiyo masi' ken cincuenta mil tomi̱n de plata. 20 Ijkǫ́n
iga itájtǫl toTę́ko noyą́n momatitią́ya iwą́n ne̱siá iga kipiá poder.
21 Kuą' pánoja nochi inín, Pablo kejlą́n iga yawi estado de
Macedonia iwą́n Acaya iwą́n yawi este Jerusalén. Kuą' pánoja

noyan ipan altepemej kejlan no iga yawi Roma. 22 Iwán kititan Macedonia omen yej kipalewiáj, Timoteo iwán Erasto, e' Pablo acho' kawi' Asia.

Mokuejkuesolo altepe' Éfeso

23 Inón tiempo Éfeso monechkolo' iwán mokuesojkej iga mopowa' yej aya i' mopowaya de iyojwi Jesucristo. 24 Mokuesojkej itechko se taga' yej itoka' Demetrio, yej kitekipanowaya plata. Inín taga' kichiwaya kaltzitzin de plata kensan tachaya itiopan se diosa yej itoka' Diana, iwán poxsan tataniayaj yej tekipanowayaj iwán Demetrio. 25 Iwán inomej kinechkoj, iwán sekin yej no kipiáj inómpasan tekipánol. Demetrio kijlijkej:

—Nokniwan, amejemen ankimatij iga ipan inín tekipánol titataniáj. 26 E' amejemen ankitaj iwán ankikakij iga Pablo kijtojtinemi iga diosmej yej kichíwajpa taga' ayéj diosmej; iwán mia'ya gente kicredoltijkej, ayejsan nigaj Éfeso sino que casi noyan ipan inín tajli de Asia. 27 Inón poxsan ayekti, wel tikpolowaj totekipánol, iwán itiopan kan ono' weyi dios Diana ay'ya agaj kiweyimatis. Inán nochi yej chantitokej ipan tajli de Asia iwán inewi de inín tajli kiweyimatiltiáj, e' siga ijkón ken kijtowa Pablo, nochi kelkawaskej Diana.

28 Kua' inón kikakikej yej ompa nechkatoyaj, kuesiwikej poxsan, iwán tzajtzíkejpa iga kijtojkej:

—¡Mamoweyimatilti Diana yej idiosmej efesiojmej!

29 Iwán nochi ipan weyi-altepe' ayo' kimatiáj te kichiwayaj. Kikitzkitoj Gayo iwán Aristarco omen tajtaga' de Macedonia yej senemiáj iwán Pablo. Iwán kiwawatatzojtiajkij este ipan wékal kan motekinechkolo. 30 Pablo kinekiá makalaki ompa iga matajto iwán la gente, e' tokniwan yej kitokaj Jesús ayá' kikalaktijkej. 31 No sekin yej mandarowaj Asia yej iyamigojmej Pablo, tatitankej iga amo mayawi kan chapantolo'. 32 Ompa kan nechkatolo', sekin tzajtziáj iga kijtowayaj tejté iwán sekin tzajtziáj iga se'pa kijtowayaj iga kuejkuesitoyaj, iwán mia' ayá' kimatiáj te íga ompa nechkatoyaj. 33 E' sekin yej ompa chapantoyaj kimatiltijkej Alejandro te nemi mochiwa, iwán yej judiyojmej kitopejkej iga kitalkej tatajkoyan. Iwán Alejandro kajko' ima' iga ayo' matzajtzitolo iga makitajtowilikan judiyojmej iyixtaj la gente. 34 E' kua' kimatikej iga Alejandro no judío, nochi tzajtzitoyaj ken dos horas. Kijtojtoyaj:

—¡Mamoweyimatilti Diana idios efesiojmej!

35 Iwán tajkuilowani yej ompa ichan, kua' kiyoltálija yej tzajtzitoyaj, kijtoj:

—Nokniwan de Éfeso, amejemen ankimatij iga noyan momati iga inín altepe' kicuidarowa itiopan weyi diosa Diana iwán imagen yej walaj ipan cielo. 36 Ayagaj wel kijtowa iga ayá'. Inón iga ay'ya xi-oyojtokan, amo xikchiwakan nité siga aya ankimatij te nemi mochiwa. 37 Iga inimej tajtaga' yej ankiwajligakej, até nemi kijtowaj yej ayekti, niga nemi maltajtowaj de tejemen todios Diana. 38 Siga Demetrio iwán yej íwan tekipanowaj, kitelwijneki agaj, inonya iga ono' juezmej iwán kan tajuzgarolo iwán wel motajtowiliáj itenojmej yejemej iga makimakakan yej kinekij. 39 E' siga se'pa yej ankitajtanij, mamochiwa kua' monechkowaj yej mandarowaj ipan inín altepe'. 40 Porque iga ijkín tikchiwaj, wel tepantiáj iga tikuejkuesowaj la gente iga inón yej mochij aman. Iwán awel timotajtowiliskej siga tetajtaniskej te íga nemi mokuejkuesolo.

41 Kua' tami' inín kijtoj, mojmoyawílo'ya.

Pablo yawi Macedonia iwán Grecia

20 Kua' pachíwi'ya iga mokuejkuesolo', Pablo kinotza' yej kitokaj Jesucristo iga kinonotzkej. Iwán kinajnapaloj tokniwan iga monawatijkej, iwán yájkiya estado de Macedonia. 2 Kipaxalowilitoj altepemej yej onokej Macedonia iga kitatapowijtinemi' yej kitokaj Jesús iga amo makikajtewakan iyojwi Dios, iwán asito ipan país de Grecia. 3 Ompa onoya tres meses, ay'ya ke' poliwiá iga majkiltiaya pan weyi ákal iga yawi Siria, kua' kimati' iga sekin judiyojmej kinekiáj makikitzkikan. Inón iga ayo' yajki Siria, ikxinejnen iga yajki sej Macedonia. 4 Íwan senyajkij inimej tajtaga': Sópater yej ichan Berea, iwán Aristarco iwán Segundo yej ichamej Tesalónica, Gayo yej ichan Derbe, iwán Timoteo iwán yajkij no Tíquico iwán Trófimo yej chantitokej ipan ítal Asia. 5 Inimej tokniwan tayakankej iga yajkij nechatoj ipan altepe' Troas. 6 Nejemej, kua' pánoja iyilwi kua' mokua pan yej akipiá levadura, nimajkiltijkej Filipos ipan weyi ákal. Iwán este ipan cinco días nikasitoj ipan altepe' Troas tokniwan yej ompí nechatoj. Ompa nikajkej siete días.

Pablo kipaxa̲lowiliá a̲ltepe̲' Troas iga monawatiá

7 Ipan achto día de la semana nimonechkojkej wa̲n tokni̲wa̲n
yej kitokaj Jesús iga seka̲n nikuajkej la Santa Cena.[a] Pablo
kimachtijtoya tokni̲wa̲n. E' como kimatiá iga yawi ki̲sati mo̲stapa,
ino̲n iga ta̲tapojtoya este tajkoyówal. 8 Ompa ajko ipan se' piso
ka̲n ninechkatoyaj, paréj taxojxo̲tatoya. 9 Iwán se̲ chokotzi̲n ito̲ka̲'
Eutico e̲watoya ipan ventana este ipan tercer piso. E' como Pablo
pox wejkaj iga ta̲tapojtoya, chokotzi̲n pox kochisnekiá iwán
mokochkui̲lij iwán wetzi'. Iwán kua̲' kiketzajtoj, míkto'ya. 10 Iwán
Pablo temoj, kina̲'techoj wa̲n kina̲paloj. Iwán kijtoj:

—Amo ximajmawika̲n; isato'.

11 Iwán Pablo tejkaj sej ajko iwán kikui' pa̲n wa̲n kita̲tajkoloj,
iwán kimajmá' tokni̲wa̲n, iwán tamachtijtoya este ijko̲n tane̲si',
iwán yájkiya. 12 E' ino̲n chokotzi̲n yej wetzi', kiwi̲gakej ícha̲n
isatiajki, iwán nochi pa̲kikej.

Pablo ki̲sa Troas iga yawi a̲ltepe̲' Mileto

13 Nejemej nitapanojkej iwán niajkij ipan weyi á̲ka̲l este ipan
a̲ltepe̲' yej ito̲ka̲' Asón iga ompa nikuite̲waskej Pablo, iga yéj kine'
mata̲lnejnémipa, áchtoya ijko̲n nimojlijkej. 14 Iwán ompígaya Asón,
nimasikej wa̲n Pablo, ómpaya tejkaj ipan weyi á̲ka̲l iwán niajkij
este ipan a̲ltepe̲' Mitilene. 15 Ompa niki̲skej, iwán ipan se'ya día
nipanojkej ite̲noj tajkóta̲l[b] yej ito̲ka̲' Quío. Iwán ipan se' día nasikej
ipan a̲ltepe̲' yej ito̲ka̲' Samos, ompa ka̲n moketza a̲ka̲lmej. No̲
nimoketzkej a̲ltepe̲' Trogilio, iwán ipan se'ya día nasitoj a̲ltepe̲'
Mileto. 16 Ijko̲n nikchijkej iga Pablo ayá' kine' mawejka̲wa poxsan
ipan ta̲jli yej ito̲ka̲' Asia, ayá' kine' mayawi Éfeso iga kinekiá magui'
maásiya Jerusalén iga maono ompa siga wel kua̲' moch̲i̲was ilwi'
yej kijliáj Pentecostés.[c]

Pablo monawatiá wa̲n yej icha̲mej Éfeso

17 Kua̲' asikej Mileto, Pablo tati̲tan iga mawi̲tzeka̲n yej
tayaka̲ntokej yej kitokaj Jesucristo yej cha̲ntitokej Éfeso. 18 Kua̲'
asikej, Pablo kijtoj:

---

[a] **20:7** Xikita glosario “Santa Cena”. [b] **20:15** Xikita glosario “Tajkóta̲l o Isla”.
[c] **20:16** Xikita glosario “Pentecostés”.

—Amejemẹn ankimatij ken iga ninemi' este kuạ' achto nasi' Asia.
19 Nochipa nonoya amowạn iwán nikchij ken nẹtekimaka toTẹko,
iwán ayá' nimoweyimati. Ne-iknọchijkej wạn este nẹmiktịjnekiáj
sekin judiyojmej. 20 E' ayá' nikajtej iga nimitznẹxtiliáj nochi yej
mitzpalẹwiáj. Nimitzmachtijkej tajkoạltepẹ' kạn anmiakejmej
anntakaktoyaj iwán nọ amochajchạmej. 21 Niknẹxtiliạya judiyojmej
iwán nọ yej ayéj judiyojmej iga makikajtẹwákạnya iga kichịwaj
yej ayẹkti wạn makinạ'techọkạn Dios iwán makicrẹdọkạn toTẹko
Jesucristo. 22 Inán nẹtekimaka el Espíritu Santo iga maniá Jerusalén,
e' nej ayá' nikmati tẹ yawij nẹchịwilịtij ompiga. 23 Nikmátisan iga
el Espíritu Santo ne-ijliá iga ipan nochi ạltepẹmej kạnsan niạti
yawij nẹprẹsojwịtij iwán yawij ne-iknọchịwatij. 24 E' nej nitẹ́
ayá' nẹyọlmiktiá malej iga manimiki; san nikneki manikyẹ'tami
notekipánọl yej toTẹko Jesús nẹmá'. Inón tekipánọl iga manikpowa
yẹ'notịciaj yej tẹnẹxtiliá iga Dios tẹpoxchọkiliá, iwán nipạki iga
inón nikchịwa.

25 'Iwán inán nikmati iga nisẹ́ de amejemẹn yej nimitzpowilijkej
ken reinạrowa Dios, nikẹman ayo' anne-itaskej. 26 Inón iga nikneki
manimitzijlịkạn iga ayéj nej notechko siga agaj ayá' kicrẹdoj. 27 Nej
nochi nimitzijlijkej ken Dios kineki iga xikmatikạn, nitẹ́ ayá'
ịyạntikạwi'. 28 Inón iga xikitakạn ken iga xiyẹ'nemikạn. Ijkọnsan
nọ xikitakạn iga mayẹ'nemikạn toknịwạn yej kitokaj Jesucristo.
Porque amejemẹn el Espíritu Santo mitztạlkej iga xikitakạn
toknịwạn yej toTẹko Jesucristo kikowa' iga iyesyo. 29 Pues nej
nikmati iga kuạ' nimitzkajtẹwáskeja, wịtzeskej sekin yej kinekiskej
mamitzpojpolọkạn amejemẹn yej ankitokaj toTẹko. Ayompa
mitzmachtịskej iga xikịsakạn pan yẹ'ojti, ken tikita mitzkuạjnekij
ken lọbojmej[a] kikuaj borrẹgojmej. 30 Iwán onoskej de amejémẹnsan
yej yawij mitzmachtịtij, e' takajkạyạwáskejpa kạnsan makitokakạn
toknịwạn yej kitókaja Cristo. 31 Inón iga ximocuidạrọkạn iwán
xikejlạmikikạn iga ẹyi años, semilwi' iwán senyówal este nichọkaya
iga nimitznọnọtztoyaj sejsẹ́ de amejemẹn.

32 'Inán noknịwạn nimitztạliáj ipan imạ' Dios iga
mamitzọmemạwịkạn iga yéj poxsan mitzchọkiliáj. Amo
xikẹlkạwakạn itájtọl yej tẹpalẹwiá iwán te-ijliá iga Dios poxsan
tẹchọkiliá iwán mitzmakaskej yej yẹkti kuạ' tonoskej sekạn wạn

[a] **20:29** Lobo ken weyi koyọ'.

nochi toknɨmej yej yéj kitapejpen. 33 Ayí' nikne' manikuɨli agaj
itomɨn niga itzótzol. 34 Majwa', amejemɛn ankimatij iga nej
nitekipanoj iga wel manikpiá yej nɛpolowa iwán iga yej íwan
nisenemiáj. 35 Ijkón nochipa nimitznɛxtilijkej iga sɛ matekipano.
Ijkón wel tikpalɛwiáj yej akipiáj nitɛ́, amo matikɛlkawakan itájtol
toTɛko Jesús, kan kijtoj: “Máj paki yej tamaka, que yej kimakaj.”
36 Kua' tami' inón kijtoj, Pablo motankuaketza', iwán
sen-oradojkej iwamej. 37 Nochi chokakej, kikechnapalojkej, iwán
kipipitzojkej Pablo. 38 Iwán poxsan moknomatikej iga Pablo kijtoj
iga ayo' máj kitaskej. Iwán kojmakatoj este kan tejkaj ipan weyi
ákal.

Pablo yawi Jerusalén

21 Kua' nikajtéjkeja toknɨwan yej kitokaj Jesucristo, nitejkajkej
ipan weyi ákal iwán niajkij ipan altepɛ' yej itokaˀ Cos. Ipan
se'ya día niajkij ipan se'ya altepɛ' yej itokaˀ Rodas. Iwán después
nasitoj ipan altepɛ' yej itokaˀ Pátara. 2 Ompa Pátara nikasikej sɛ
weyi ákal yej yawi Fenicia, iwán ípan nitejkajkej iwán niájkija.
3 Kua' nemi nipanowaj nikitakej tajkótal[a] yej itokaˀ Chipre, inón
tajkótal kawi' noopochkampamej, iwán niajki este Siria. Iwán
nitemojkej altepɛ' Tiro porque inón weyi ákal kan niayaj ompa
kitatemowijkej. 4 Ompa nikasitoj toknɨwan yej kitokaj Jesucristo,
iwán nikajkej iwamej siete días. Iwán el Espíritu Santo kitajlantijkej
inomej toknɨwan iga makijlɨkan Pablo iga amo mayawi Jerusalén.
5 E' kua' pánoja siete días, nikɨskej ompa. Iwán nochi toknɨwan
iwán isiwamej iwán ipilowan, neojmakatoj este playa. Ompa
nimotankuaketzkej iga ni-oradojkej. 6 Iwán nimonawatijkej este
nimonapalojkej iwán nitejkájkeja ipan weyi ákal; iwán toknɨwan
yájkija ichamej.
7 Nikɨskej Tiro iwán nasitoj ipan altepɛ' yej itokaˀ Tolemaida,
ompa tamati' iga ninemiáj ipan weyi ákal. Ompa niksaludarotoj
toknɨwan yej kitokaj Jesucristo, iwán sɛ día ompa nikawikej
iwamej. 8 Ipan se'ya día, Pablo iwán yej íwan nonoyaj nikɨskej
wan nasikej altepɛ' Cesarea. Ompa niajkij chan Felipe yej kipowa
yɛ'notɨciaj de Jesucristo, yejwa' sɛ de inomej siete diaconojmej yej
kitapejpenkej apostolejmej; iwán nikajkej ichan. 9 Felipe kipiaya

[a] **21:3** Xikita glosario “Tajkótal o Isla”.

naawi itakomej yej Dios kitajtolmakayaj. 10 Iwán kuaʼ miaʼya días
ompa nonokej, asito se profeta yej walaj Judea, itokaʼ Agabo,
11 walaj nepaxalowilikoj. Iwán kikuiʼ icintoron Pablo, mokxi-ilpij
iwán moma-ilpij iwán kijtoj:

—IyEspíritoj Dios kijtowa iga Jerusalén judiyojmej ijkín yawij
kilpitij yej itatki inín cintoron, iwán yawij kentregarotij ipan imaʼ
yej ayéj judiyojmej.

12 Kuaʼ inón nikakikej nejemej iwán inomej yej ompa ichamej
Cesarea, nikijlijkej Pablo iga ayoʼ mayawi Jerusalén. 13 Eʼ Pablo
kijtoj:

—¿Te iga anchokaj?, ijkón annechokismakaj. Nej niksentálija
nokta noalmaj ayejsan iga mane-ilpikan sino que no niksemaka
noalmaj iga manemiktikan ompiga Jerusalén iga niktoka toTeko Jesús.

14 Iwán como awel nikyolyamankej, ijkón nikajtejkej iwán
nikijlijkej:

—Mamochiwa ken kineki toTeko.

15 Kuaʼ nochi panoj inín, nimajabiarojkej wan niajkij Jerusalén.
16 Senyajkij nowamej sekin tokniwan de Cesarea yej kitokaj Jesús.
Yaya no se taga' yej naceroj tajkótal Chipre yej itokaʼ Mnasón.
Mnasón ikyay kicredojtoʼ Jesús iwán ompa nikajkej ichan.

Pablo kipaxalowiliá Jacobo

17 Kuaʼ nasikej Jerusalén, yej kitokaj Jesucristo neomemawijkej
iwán poxsan pakikej. 18 Ipan seʼya día niajkij wan Pablo iga
nikpaxalowilitoj Jacobo, ompa no nechkatoyaj nochi anciánojmej.[a]
19 Pablo tasaludaroj iwán kipowaʼ nochi ken iga Dios kichij iga
kicredojkej no kesiá yej ayéj judiyojmej kuaʼ yéj kipowaʼ itájtol
Dios. 20 Kuaʼ kikakikej inón, kiweyimatiltijkej Dios, iwán kijlijkej
Pablo:

—Taʼ xikítawaʼ noknin, nigaj onoʼ miles yej judiyojmej yej
kicredójkeja ipan Jesús, iwán yejemej kijtówajoʼ iga mamochiwa
ken tatekimaka iley Moisés. 21 Inomej kimatiltijkej iga tej
tikmachtijtinemi nochi tokniwan yej ayéj judiyojmej, tejkiʼ
tikijtowa iga ayoʼ mamochiwa ken tatekimaka Moisés, iwán
titatekimaka iga ayoʼ makicircuncidarokan ipilowan, niga ayoʼ
makichiwakan ken tejemej tiktekichiwaj. 22 ¿Tej, té tikijtowa?

---

[a] **21:18** Xikita glosario “Anciano”.

Porque la gente yawij monechkọtij kuạ' kimatiskej iga nigaj tono'.
23 Máj yẹkti ijkín xikchịwa ken nimitzijliáj: Onokej nigaj iwán
nejemej nạwi toknịwạn yej yawij kichịwatij ken motajtọltijkej
wạn Dios. 24 Xikuịgakạn inịmej nạwi toknịwạn, iwán xikchịwa
ken kijtowa la ley iga ximochipạwakạn.[a] Iwán tej xikixtạwa iga
yejemej mamokuạtagalọkạn. Ijkọ́n yawij kitatij iga ayéj cierto
yej mitzpantiáj; kitaskej iga tej tikchịwa ken kijtowa iley Moisés.
25 E' iga inọmej yej ayéj judiyojmej, yej nọ kicrẹdojkej ipan
Jesús, nejemej nikijkuilowilíjkeja iga inịnsan makichịwakạn: Amo
makikuạkạn naka' yej momiktiliapa ịdolojmej, iwán amo nọ
makikuạkạn esti, niga inakayo yọlkạ' yej mokechmekánapa, iwán
amo agaj mamotẹka iwán yej ayá' íwạn nạmiktito'.

Pablo kikịtzkiáj ipan weyitiọpan iga kiprẹsojwiáj

26 Iwán Pablo yajki iwán inọmej nạwi tajtạga', iwán ipan se' día
kichijkej ken kijtowa iley Moisés iga mamochipạwakạn[b] iyịxtaj Dios
iwán kala' weyitiọpan-ijti'. Después yajki kijtọto kẹman yawi tamiti
iga inọ́n kichijtoskej, iga sejsẹ́ de yejemej yawi kimakati iyofrẹndaj.
27 E' kuạ' asiaya siete día, sekin judiyojmej yej wạlkej ipan tạjli
de Asia kitakej iga Pablo ono' weyitiọpan iwán kiyokachijkej iga
makuejkuesiwikạn nochi gente, iwán ki-onkawijkej Pablo 28 iwán
tzajtzikej:

—¡Noknịwạn de Israel, xinẹpalẹwịkạn! Porque inín tạga'
tamachtijtinemi nọyạn iga ayá' tiyẹ'nemij tejemẹn tijudiyojmej, iga
ayẹkti iley Moisés iwán ay' kiyẹ'ita toweyitiọpan. Iwán ayejsan iga
inọ́n, sino que inán nọ kakij weyitiọpan-ijti' sekin griẹgojmej.[c] Iga
ijkọ́n kichịwaj yej ayẹkti kạn moweyimatịltiá Dios.

29 Ijkọ́n kijtowạyaj iga kitakej senemiáj iwán sẹ yej itọkạ'
Trófimo yej ichạn Éfeso, yejemej kijtojkej anka senkalakkej ipan
weyitiọpan.

30 Iwán la gente kuejkuesiwikej, motalojkej iga kikịtzkịtoj Pablo.
Kiwawatatzojtikịxtijkej weyitiọpan-ijti', iwán nimanín kitzajtzakkej
kaltẹmej. 31 Kimiktiáyaja Pablo kuạ' kimatịltijkej comandante

---

[a] **21:24** Atikmatij tẹ kichijkej, anka kichijkej ken iga tanẹxtiliá ipan Números 6:1-21.

[b] **21:26** Xikita v 24.

[c] **21:28** Inịmej tạga' kijliáj griẹgojmej iga wạlkej de se' país yej itọkạ' grecia iwán judiyojmej ayá' kiyẹ'itakej. Nọ kijliạyaj griego ạ'san nẹsi yej tịlti'. Yej ayéj judío awel kalakis tiọpan, siga makalaki, kimiktijkej.

yej kimandarowa soldadojmej iga nochi gente de Jerusalén kuejkuesitokej. 32 Iwán comandante kinechkoj isoldadojmej iwán soldadojmej yej máj tayakantokej. Iwán motalojtiajkij kan monechkolo'. Kua' kitakej iga némiya asij soldadojmej, ayo' máj kimagakej Pablo. 33 Iwán comandante yej kimandarowa soldadojmej kikitzkij Pablo iwán tatekimá' iga mamo-ilpi iga ome cadena. Iwán tatajtan a'yéj in, iwán te kichij. 34 E' la gente tzajtzitoyaj, iwán ayá' sansé kijtowayaj, sekin kijtowayaj se', iwán sekin se'pa kijtowayaj. Iwán akojasiá te kijtojtoyaj la gente iga oyojtoyaj. Iwán tatekimá' iga makiwigakan Pablo iwékal soldadojmej kan chantitokej. 35 Kua' asitoj kan iyescalerajyo wékal, soldadojmej kajkoktiajkij Pablo iga amo te makichiwilikan iga poxsan kuesitoyaj. 36 Porque itepotztajmej nochi tzajtzitiwitziáj. Kijtowayaj:

—¡Mamíkiya!

Pablo motajtowiliá iyixtaj la gente

37 Kua' némiya kakiáj Pablo ipan iwékal soldadojmej, Pablo tatajtan, kijlij comandante:

—¿Ix wel nitajtoj mowan?

Iwán comandante kijtoj:

—¡Mataj wel no titajtowa griego! 38 Mataj tej ayéj inón egipcio yej ikya kipewaltijka guerra iwán kiwiga' ipan desierto cuatro mil yej tamiktiáj.

39 Pablo kijtoj:

—Nej nijudiyoj. Nej ninaceroj Tarso, se altepe' yej ayéj námol yej ono' ipan ítal Cilicia. E' nimitztajtaniliá iga achi manitajto iwán la gente.

40 Iwán comandante kijlij iga wel. Entonces Pablo moketza' ompa kan onoya ipan iyescalerajyo wékal. Iwán kajko' ima' iga la gente ay'ya matzajtzitokan. Iwán ni agaj ayo' tajtoj iwán Pablo tajtoj ipan hebreo, kijtoj:

22 —Nokniwan iwán tetajwan, xikakikan ken iga nia nimotajtowiliti amo-ixtaj.

2 Kua' kikakikej iga nemi tajtowa ipan hebreo, ay'ya nokta semi te kijtojkej, san takaktikajkej. Iwán Pablo kijtoj:

3 —Nejwa' nijudiyoj. Ninaceroj altepe' Tarso yej ono' ipan ítal Cilicia, e' nimoskaltij nigaj Jerusalén iwán nemachtij Gamaliel. Ijkón nimomachtij ken iga motoka la ley yej Dios tamá', kimá'

to-ikyapatajwa̱n. Nochipa nikyo̱lmaka iga manikchi̱wa ken
kineki toDio̱s, ijkón kensan inán amejeme̱n ankichi̱waj. 4 Ikya
nej nikte̱mojtinemiáj iga nikmiktia̱yaj yej kitokaj iyojwi Jesús
iwán nikpre̱sojwia̱yaj tajta̱ga' iwán siwa̱tkej. 5 Ije̱fej sacerdo̱tejmej
iwán we̱wetkej yej tayaka̱ntokej ipan topaís kimela'matij iga
inín nikchi̱waya. Yejemej ne̱makakej a̱ma' iga manikui̱guili yej
manda̱rowaj Damasco. Niajki ompiga iga nikte̱mo̱to yej kitokaj
Jesús iga manikuajligaka̱n Jerusalén iga manikiknochi̱waka̱n.

Pablo kipowa ken iga moyo̱lpata'

6 'E' kua̱' nemi nia ipan ojti iwán nasitia̱yay Damasco, ken
tajkodía ne̱we̱jta̱wi̱ko se̱ ti'ti yej wa̱laj ipan cielo. 7 Iwán niwetzi'
este ta̱lpan. Iwán nikagui' a̱'pa ijkín ne-ijlij: "Saulo, Saulo, ¿te
iga tine̱te̱mojtinemi iga tine-iknochi̱wa?" 8 Iwán nej niktajtan:
"¿A̱'yéj in tej, noTe̱ko?" Iwán ne-ijlij: "Nej niJesús de Nazaret yej
nemi tine-iknochi̱wa." 9 Yej íwa̱n nisenya̱yaj kitakej inón ti'ti iwán
majmawikej; e' ayá' kikakikej itájto̱l yej ne̱no̱tza'. 10 Iwán niktajtan:
"¿NoTe̱ko, te̱ nikchi̱was?" Iwán toTe̱ko ne-ijlij: "Ximoketza, iwán
xaj Damasco. Ompiga yawij mitzijli̱tij nochi te̱ tia tikchi̱wati." 11 E'
como inón ti'ti ne̱pachatilij, yej íwa̱n ninemiáj ne̱wila̱ntiajkij este
Damasco.

12 'Ompa onoya se̱ ta̱ga' yej ito̱ka̱' Ananías, yéj nochipa kichi̱wa
ken kijtowa iley Moisés, nochi judiyojmej yej ompa icha̱mej
Damasco ye'tajtowa̱yaj iga inón Ananías. 13 Ananías wa̱laj ne-itako.
Kua̱' asi' ne-ijlij: "Nokni̱n Saulo, sejya xitachá." Iwán íkua̱'san
sej nitachá', iwán nikíta'ya Ananías. 14 Iwán ne-ijlij: "IDio̱s
to-ikyapatajwa̱n mitztapejpen ikyay iga xikmati te̱ kichi̱wasneki
iwán tej, iwán iga xiki̱xmati Jesús yej ayí' kichi̱wa yej aye̱kti iwán
iga xikaki ima̱tika tajtowa. 15 Porque tej tia titajto̱ti de yéj iyi̱xtaj
nochi gente iwán tikpowas yej tikita' iwán yej tiká'." 16 Ne-ijlij:
"¿Teo' máj tikchá? Ximoketza iwán ximobautiza̱ro, xiktajtanili
toTe̱ko Jesús iga mamitze̱lka̱wili yej tikchij yej aye̱kti."

Pablo kipowa ken iga kiti̱tankej ka̱n onokej yej ayéj judiyojmej

17 'Kua̱' niájkiya Jerusalén, niajki weyitio̱pan iga ni-ora̱do̱to, iwán
nikita' se̱ visión. 18 Nikita' toTe̱ko iwán ne-ijlij: "Xikísaya nimanín
Jerusalén, porque ayá' mitztajto̱lkuiskej kua̱' titajto̱j de nej." 19 Nej
nikijlij: "NoTe̱ko, yejemej kimatij iga nej nia̱ya ipan nochi itio̱pamej

iga nikpreṣojwiạyaj iwạ́n nikmagayaj yej mitzcreḍojtokej. 20 Iwạ́n
kuạ' kimiktijkej Esteban yej kipowaya motájtọl, ompa nonoya iwạ́n
nọ nikijtowạya iga makimiktịkạn. Iwạ́n inọmej yej tamiktijkej, nej
nicuidạrowilijtoyaj itzotzolmej.” 21 E' toTẹko ne-ijlij: “Xaja, porque
nia nimitztịtaniti wejka iga xiktạtapọwịtij yej ayéj judiyojmej.”

Kikịtzkiáj Pablo

22 Ompa tamati' iga santakaktoyaj la gente, pẹ' tzajtzikej iga
kijtojkej:

—¡Mamíkiya! ¡Inín tạga' akajasi iga maono!

23 Mạjsan tzajtziáj, kitzejtzelowạyaj itzotzolmej iwạ́n
kipatạnaltiạyaj tạlpínọl.[a] 24 Comandante tatekimá' iga Pablo
makakịkạn ipan iwḛkal soldạdojmej, iwạ́n tatekimá' iga
makimagakạn iga wel makijto te íga nokta ijkọ́n kitzajtziliáj. 25 E'
kuạ' kilpitókeja in Pablo iga yáwija kimagatij, kijlij capitán yej
kimandạrowa sekin soldạdojmej:

—¿Ix yẹkti iga annẹyokamagaj kuạ' aya ankimatij siga ayompa
nikchij? Nej niciudadano romano. [b]

26 Kuạ' inọ́n kikagui' capitán, yajki kitato comandante, iwạ́n
kijlij:

—¿Tẹtaj nemi tikchịwa? Matajki' inịnwa' tạga' sẹ ciudadano
romano.

27 Entonces inọ́n comandante yej mạ́j mandạrowa yajki
kitajtanito Pablo, kijlij:

—¿Ix melạ́' iga tej ciudadano romano?

Pablo kijtoj:

—Kena.

28 Entonces inọ́n comandante kijtoj:

—Nej nẹwịguilij komati tomịn iga manimochịwa ciudadano
romano.

Pablo kijtoj:

—E' nej ijkọ́n nokta ninacẹroj iga notaj nọ ciudadano.

29 Iga inọ́n kijtoj, yej kimagayaj Pablo kikajtéjkeja iwạ́n este
inọ́n comandante momajtij iga kimati' iga Pablo ciudadano romano
iwạ́n iga kilpitoyaj iga cadena.

---

[a] **22:23** Ijkín kichijkej iga manẹsi iga akiyẹ'itayaj yej kijtoj Pablo.

[b] **22:25** Ciudadano romano sẹ yej nacẹroj Roma o yej kipiá' ạma' kạn nẹsi iga
kipertenecẹrowa Roma. La ley de Roma kimạnạwiạya iciudadạnojmej.

Pablo iyixtaj yej kimandarowaj judiyojmej

30 Ipan se'ya día, comandante kinekiá makimati te íga judiyojmej
kitelwijkej Pablo, iwán kixiton kan ilpitoya iga cadena, iwán
kinechkoj yej kimandarowa sacerdotejmej iwán nochi judiyojmej
yej mandarowaj. Entonces kikixtij Pablo kan ilpitoya, iwán
kiwigakej kan nechkatokej.

23 Pablo kitachilij yej kimandarowaj judiyojmej, iwán kijtoj:
—Nokniwan, nej nikmati ipan noalmaj iga este inán,
niye'nemi iyixtaj Dios.

2 Entonces Ananías yej kimandarowa sacerdotejmej tatekimá'
iga yej onoyaj iná' Pablo makitentatzinakan. 3 E' Pablo kijtoj:

—Dios yawi mitzmagati tej. Ígasan timoweyimati iga tiye'nemi,
sien ayá'. Siga tej ompa tewato' iga titajuzgarowa kensan kijtowa la
ley, ¿te iga titatekimaka iga manemagakan?, ayá' ijkón kijtowa la
ley.

4 Yej ompa onoyaj kijtojkej:

—¿Iwán ijkón tiktenkuepiliá ijefej sacerdotejmej yej kiservirowa
Dios?

5 Iwán Pablo kijtoj:

—Nokniwan, nej anikmatiá siga inín in yej kimandarowa
sacerdotejmej. Pues ijkín kijtowa kan ijkuilijto': “Amo xikmalijli yej
kimandarowa mogentej.”

6 Entonces Pablo kita' iga ompa onoyaj saduceojmej[a] iwán sekin
fariseojmej.[b] Iwán tajtoj recio:

—Nokniwan, nej no nifariseo, iwán notajwan no fariseojmej.
Nemi annejuzgarowaj iga nicredowa iga ojpa-isaskej yej miktokej.

7 Kua' inón kijtoj Pablo, fariseojmej iwán saduceojmej pe' iga
mokuekuejkuesojkej iwán moyojyokatijkej. 8 Porque yej saducéojpa
kijtowaj iga ay'ya ojpa-isaskej yej mikikej. Kijtowaj iga ateyi
angelejmej niga espiritojmej; e' yej fariseo kena kicredowaj inimej.
9 Iwán nochi tzajtzikej iga tajtajtojkej; iwán sekin fariseojmej yej
tamachtiáj ipan iley Moisés moketzkej iwán kijtojkej:

—Inín taga' ayá' nemi kichiwa yej ayekti. ¿Qué tal si se espíritu
o se ángel kimá' iga ijkón matajto? Amo tiaskej icontraj Dios.

---

[a] **23:6** Xikita glosario “Saduceo”. [b] **23:6** Xikita glosario “Fariseo”.

10 E' como némiya máj kuejkuesiwilo, comandante majmawi'
iga wel kitatajkotzayanaj Pablo. Iwán kitekimá' isoldadojmej iga
makiwigakan sej Pablo ipan iwékal soldadojmej.
11 Iwán inonsan yówal Pablo kixnextilij toTeko iwán kijlij:
—Pablo, amo ximajmawi. Kensan titajtoj Jerusalén iga nej,
ijkonsan no tia titajtoti Roma.

Kejlamikij iga kimiktiáj Pablo

12 Kua' tanési'ya, sekin judiyojmej motajtoltijkej iga yawij
kimiktitij Pablo. Iwán kijtojkej iyixtaj Dios iga ayá' nokta yawij
takuatij niga koniskej nité este que makimiktikan Pablo. 13 Máj
de cuarenta tajtaga' yej ijkón kijtojkej. 14 Yajkij kitatoj ijefejmej
sacerdotejmej iwán yej kimandarowaj judiyojmej, kijlitoj:
—Nejemej nimotajtoltíjkeja iwán nikijtojkej iyixtaj Dios iga ayá'
nokta niawij nitakuatij siga aya nikmiktiáj Pablo. 15 Inán amejemen
iwán nochi yej anmandarowaj, xikijlikan comandante iga mosta
mamitzwajliguilikan Pablo, ximopajpantikan iga ankimatisnekij
máj yej kichij; iwán nejemej nikchixtóskeja iga niawij nikmiktitij
ipan san-ojti.
16 E' ipiltzin isiwa-iknin Pablo, kimati' iga kimiktijnékija Pablo.
Yajki kimatiltito este kan presojtito'. 17 Entonces Pablo kinotza' se
capitán yej kimandarowa soldadojmej iwán kijlij:
—Xikuiga inín chokotzin kan ono' comandante, porque yéj yawi
kijliti tepa iteki.
18 Entonces in capitán kiwiga' inón chokotzin kan ono'
comandante iwán kijlij:
—Pablo, yej ono' preso, ne-ijlij iga manimitzwajliguili inín
chokotzin, porque tepa mitzijlijneki.
19 Inón comandante kiwilantiajki inón chokotzin iga kiwiga' kan
iyokamej, iwán kitajtan:
—¿Te tine-ijlijneki?
20 Inón chokotzin kijtoj:
—Judiyojmej motajtoltijkej iga yawij mitztatitaniliti iga
mosta xikuiga Pablo iná' yej kimandarowaj judiyojmej, kansanki'
makimatiltikan te nokta kichij. 21 E' amo xiktajtolkuili. Porque máj
de cuarenta tajtaga' yej yejémempa kojchaskej. Kijtójkeja iyixtaj
Dios iga atakuaskej niga koniskej nité este que makimiktikan Pablo,
iwán inán kichixtokej iga makimatikan te tia tikijtoti tej.

22 Iwán comandante kijtoj iga welja yawi chokotzin; e' kijlij iga
amo agaj makijli nité yej kijtojtoyaj.

Pablo kititanij iyixtaj el gobernador Félix

23 Entonces inón comandante kinotza' ome yej no kimandarowa
soldadojmej iga makitekimaka mamalistarokan doscientos
soldadojmej yej nejnentiaskej iwán setenta soldado yej mayakan
ipan kawayoj, iwán doscientos yej makiwigakan ilanzajmej[a] iga
mayakan altepe' Cesarea tayowakan las nueve. 24 Iwán kijlijkej no
iga makixilajtikan se kawayoj kan Pablo tejkatiáj. Iwán tatekimá'
iga makitakan iga Pablo maye'asiti itenoj gobernador Félix. 25 Iwán
inón comandante kititan wan yejemej se ama':

26 "Annogobernadormej Félix yej nimitzpoxye'itaj,
mitzsaludarowa Claudio Lisias. 27 Inín taga' kikitzkijkej judiyojmej
iga kimiktiáyaja. Iwán kua' nikmati' iga no ciudadano romano,
niajki iwán nosoldadojmej iwán nikmanawij. 28 Iwán nikuiga' itenoj
yej kimandarowaj judiyojmej iga manikmati te íga kikitzkijkej.
29 Iwán nikmati' iga kikitzkijkej iga san itechko ileymej, e' akajasi
iga mamomikti niga mayawi kuákalko. 30 E' kua' nikmati' iga
judiyojmej motajtoltíjkeja iga yawij kimiktitij, inán ompiga
nimitztitaniliá. Iwán nikijlij yej tatelwiáj iga makijtokan motenoj te
kikuesowaj. Xiye'ono."

31 Iwán soldadojmej kichijkej kensan kitekimakakej iwán
tayowakan kiwigakej Pablo, este ipan se altepe' yej itoka' Antípatris.
32 Ipan se'ya día inomej soldadojmej yej ikxinejnentiajkij ómpaya
mokuepkej, yájkija sej iwékal soldadojmej, iwán yej nemiáj
ipan kawayoj yajkij iwán Pablo. 33 Kua' asíkeja Cesarea, ama'
kimakakej el gobernador, iwán ompa no kikawatoj Pablo. 34 Kua' el
gobernador tami' kileeroj inón ama', tatajtan kan ichan Pablo. Kua'
kimati' iga Pablo ichan estado de Cilicia, 35 kijlij:

—Nimitzkakis kua' witzeskej yej mitztelwijkej.

Iwán tatekimá' iga makakítijo' kuákalko ipan ipalacioj Herodes.

Pablo motajtowiliá iyixtaj Félix

24 Kua' pánoja cinco días, Ananías, yej kimandarowa
sacerdotejmej yajki Cesarea iwán sekin anciánojmej[b]

---

[a] **23:23** Xikita glosario "Lanza". [b] **24:1** Xikita glosario "Anciano".

iwa̱n se̱ yej tatajtowiliá yej itoka̱' Tértulo. Ini̱mej yajkij ite̱noj el gobernador iga kite̱lwi̱toj Pablo. 2 Kua̱' ómpaya kiwajligakej Pablo, Tértulo pe̱wa' iga tate̱lwiá. Ijkín kijlij Félix:

—Señor gobernador, nimitzmakaj gracias, porque iga tej inán nonokej tamelá. Iwán iga tikmati ken iga titamanda̱rowa, no̱ya̱n ye̱'onolo̱'. 3 Nochi inín yej tikchi̱wa poxsan nikye̱'itaj iwán poxsan nimitzagradece̱rowaj tej weyi tekiwaj Félix. 4 E' aniknekij máj manimitzatrasa̱ro̱ka̱n, nimitztajtaniliáj achi xine̱kakika̱n. 5 Pues nikasikej inín ta̱ga' tayojyokatijtinemi no̱ya̱n ipan inín ta̱jli iwán kichi̱wa iga mamoyojyokati̱ka̱n judiyojmej, iwán yéjwa' in yej ken tzontekon de ino̱mej yej kitokaj Jesús de Nazaret, yej moto̱ka̱wiáj nazarenos. 6 No̱ kichijnekiá yej pox aye̱kti iyijtiko noweyitio̱pamej de nejeme̱n, inón iga niki̱tzkijkej iwán niknekiáj manikjuzga̱ro̱ka̱n ken kijtowa inón ley yej Moisés ne̱makakej. 7 E' comandante Lisias kala' iwán ne̱teki'tila̱nilijkej iga ne̱kui̱lijkej, 8 kijtoj iga yej kite̱lwiáj Pablo mawi̱tzeka̱n mote̱noj. Inán tej moma̱tika wel tiktajtani iga xikmati te íga nikte̱lwiáj.

9 Iwán judiyojmej yej ompa onoyaj kijtowa̱yaj iga ijkón nokta. 10 Iwán el gobernador kima̱no̱tza' Pablo iga matajto, iwán Pablo kijtoj:

—Kena, nipa̱ki iga manimotajtowili mo-i̱xtaj, nej nikmati iga tej desde ikyay tono' iga juez ipan inín país. 11 Tej moma̱tika wel titatajtani iga kipiao' doce día iga nasi' Jerusalén iga nikweyimati̱lti̱ko noDio̱s. 12 Iwán ayagaj neasito nimokuesojto' iwán agaj, niga nikuejkuesojtoya la gente, niga ipan weyitio̱pan, niga ipan itio̱pamej, niga ka̱naj ipan a̱ltepe̱'. 13 Ini̱mej gente awel mitzne̱xtiliáj ka̱n neasitoj nemi nikchi̱wa inón yej ne̱pantiáj. 14 E' kena, nikijtowa iga niktoka iyojwi Jesucristo, inón yej yejemej kijtowaj iga ayompa tamachtiá. Nikservi̱rowa iDio̱s notajwa̱n iwán nicre̱dowa nochi yej ijkuilijto' ipan la ley iwán yej kijkuilojkej profe̱tajmej. 15 Iwán nikchi̱xto', kensan ini̱mej yej ne̱pantiáj kichi̱xtokej, iga ke̱man Dios yawi ki-ojpa-ixiti̱tij yej miktokej, yej kichijkej yej ye̱kti iwán no̱ yej kichijkej yej aye̱kti. 16 Inón iga nikneki nochipa maniyo̱lchipaktito iyi̱xtaj Dios iwán iyi̱xtaj la gente.

17 'Mia' xiwi' ninentinemi' wejwejka, inán niwa̱laj ipan nopaís nikuajli' tomi̱n iga nikmakaj yej amotapialiáj iwán nikmakako ofrenda noDio̱s. 18 Inón nikchijtoya kua̱' sekin judiyojmej yej

ichąmej ipan estado de Asia neasitoj weyitiǫpan-ijti', nemi
nimochipąwa[a] ken kijtowa iley Moisés, e' ayą́' nimiakejmej niga
ni-ǫǫyojtoyaj. 19 Inǫmej judiyojmej katka nigaj maonokąn iga
manętelwikąn motęnoj siga kitakej iga nemi nikchiwa yej ayękti.
20 Siga ayéj ijkǫ́n, inimej makijtǫkąn siga neasilijkej tejtę́ yej
ayękti kuą' nonoya itęnoj yej kimandąrowa judiyojmej. 21 O anka
nętelwiáj iga nikijtoj recio iyixtaj yejemej: "Ąman annęjuzgąrowaj
iga nicrędowa iga ojpa-isaskej yej miktokej."

22 Kuą' inǫ́n kiká' Félix, iga kipoxmati de iyojwi Jesucristo, kijtoj:

—Ijkǫno' makąwi este que maasi in comandante Lisias iga
yáwi-o' nępowiliti ken kita' yej ankichijkej.

23 Iwą́n Félix kitekimá' capitán iga Pablo ompa makipiakąn, e'
achi makichiwa ken kinekis wąn kuą' asij yej kipaxąlowiliáj wel
mapanǫkąn iga makiyǫlchikąwakąn.

Pablo tajtowa iyixtaj Félix iwą́n Drusila

24 Kuą' pánoja achi mia' días, Félix iwą́n Drusila yej isíwą'pa
yej nǫ judío, wąlkej kąn ono' Pablo. Entonces Félix tatitan iga
makinǫtzatij Pablo iwą́n kikakikej yej kijtoj iga kén sę wel
mamoconfiąro ipan Jesucristo. 25 Tątapowa' ken iga sę tąga'
mayę'nemi, iwą́n ken iga sę wel mamoyǫltakuąwili iga amo
makichiwa yej ayękti, iwą́n ken iga Dios yawi tajuzgąrǫti kęman.
Kuą' inǫ́n kiká' Félix, momajtij. Kijtoj:

—Inąn xaja. Kuą' atę́ nikchijtos nimitztatitanilij sej iga xiwiki.

26 Félix kinekiá iga Pablo makimaka tomin iga wel makimajkąwa.
Inǫ́n iga kinǫtza' mia' vej iga matątapowa íwąn. 27 Kuą' pánoja ǫme
años kísa'ya Félix iga gobernador iwą́n kąwi' Porcio Festo. E' Félix
kinekiá makiyę'itan judiyojmej, inǫ́n iga kikajtej preso Pablo.

Pablo iyixtaj Festo

25 Festo asi' ąltepę' Cesarea iga móchija gobernador. Iwą́n kuą'
pánoja ęyi días kisa' Cesarea iga yájkiya Jerusalén. 2 Ompa
yej ijęfejmej sacerdǫtejmej iwą́n judiyojmej yej mą́j tayakąntokej
yajkij kąn onoya Festo iga kitęlwitoj Pablo. 3 Kijlijkej iga achi
matatekimaka iga Pablo makiwigakąn Jerusalén. Inǫmej kejląntoyaj
iga Pablo makimiktikąn ipan ójtisan. 4 E' Festo kijtoj iga Pablo

[a] **24:18** Hch 21:24

pr̲esojtito' Cesarea. Iwán kijtoj iga awejka̲was ima̲tika ya̲j ompiga.
5 Ijkín kijtoj:

—May̲aka̲n nowa̲n yej mitzmanda̲rowaj, iwán siga ino̲n ta̲ga' kichij tejté yej ay̲ekti, ompígaya makite̲lwi̲ka̲n.

6 Festo onoya Jerusalén ken ocho o diez días iwán mokuepa' Cesarea. Ipan se'ya día yajki mota̲li̲to ka̲n tajuzga̲rowa iwán tatekimá' iga mamokuiti Pablo. 7 Kua̲' asi' Pablo, kiyawalojkej ino̲mej judiyojmej yej wa̲lkej Jerusalén. Kijtojkej iga kichij kuajkuantas yej ay̲ekti ka̲nsan makima̲wetzi̲lti̲ka̲n, e' awel nokta kine̲xtijkej iga kichij tejté. 8 Pablo ijkín motajtowilij:

—Nej ayá' nemi nikchi̲wa nité yej ay̲ekti, niga ico̲ntraj ileymej judiyojmej, niga ico̲ntraj weyitio̲pan, niga ico̲ntraj rey César yej kigoberna̲rowa Roma.

9 E' Festo kinekiá makiye̲'itaka̲n judiyojmej. Entonces kitajtan Pablo:

—¿Ix tia̲jneki Jerusalén iga ompiga manikita ix ijko̲nya ken nemi mitzpantiáj?

10 Pablo kijtoj:

—Nija nono' ka̲n rey César mitzta̲lij iga xitajuzga̲ro, kajasi iga nigaj mane̲juzga̲ro̲ka̲n. Tej tikmati iga judiyojmej ayá' nemi nikchi̲wiliá yej ay̲ekti. 11 Siga nikchij yej ay̲ekti yej kajasi iga mane̲mikti̲ka̲n, puej mane̲mikti̲ka̲n; e' siga nemi ne̲pantiajsan, ijkón ayagaj wel mane̲yokawi̲ga ipan ima̲mej judiyojmej. Niktajtani iga mane̲juzga̲ro ima̲tika rey César.

12 Festo tajtoj iwán yej tano̲no̲tzaj iga makimati te̲ kichi̲was, wa̲n kijlij Pablo:

—Tiktajtan iga mamitzjuzga̲ro rey César, pues nia nimitzti̲taniti ompiga ka̲n ono' yéj.

Pablo iyi̲xtaj rey Agripa

13 Kua̲' panoj sekin días, rey Agripa[a] iwán Berenice yej isiwa̲' yajkij Cesarea iga kipaxa̲lowili̲toj Festo. 14 Como ompa onoyaj mia' días, Festo kipowilij Agripa te íga Pablo ono' preso, kijlij:

—Nigaj ono' se̲ ta̲ga' yej Félix kikajtej preso. 15 Kua̲' nonoya Jerusalén ne-itatoj yej kimanda̲rowaj sacerdo̲tejmej iwán ancia̲nojmej[b] yej kimanda̲rowaj judiyojmej. Ne̲tajtanili̲ayaj iga

[a] **25:13** Xikita glosario “Herodes”. [b] **25:15** Xikita glosario “Anciano”.

manikijto iga kajasi iga mamomikti Pablo. 16 Nej nikijlij iga yej
mandarowa Roma ayí' tatekimaka iga mamomikti agaj siga yej
kitelwiáj aya motajtowiliá iyixtaj yej tatelwiáj. 17 Inón iga kua'
inomej walkej nigaj, ay'ya máj te nikijtoj sino que kua' tanesi'
niajki kan nitajuzgarowa, iwán nitatekimá' iga makiwajligakan
inón taga'. 18 E' kua' ómpaya onokej yej tatelwiáj, ayá' kijtojkej
nité ken nej nikejlantoya. 19 Sino que kitelwiayaj iga kén iga yéj
kicredowa Dios, iwán iga se yej itoka' Jesús yej migui'. Iwán Pablo
kijtowa iga inín Jesús isato'. 20 E' como nej ay'ya nikmatiá te
nikchiwaya, niktajtan Pablo siga kinekiá iga mayawi Jerusalén iga
ompiga makijuzgarokan iga inón yej kitelwiáj. 21 E' yéj kitajtan iga
makijuzgaro el rey César, iwán nitatekimá' iga mapresojtito este
kua' niktitanis iyixtaj César.

22 Iwán Agripa kijtoj:

—Nej no nikakisneki ken iga tatapowa inón taga'.

Iwán Festo kijtoj:

—Mosta tikakis.

23 Ipan se'ya día asitoj Agripa iwán Berenice iwán sekin yej
mandarowaj ipan weyi-altepe' no kitokatiayaj yej kimandarowaj
soldadojmej. Kilwichiwilijtiajkij este ijkón kalakkej kan mandarolo.
Iwán Festo tatekimá' iga makiwajligakan Pablo. 24 Festo kijtoj:

—Rey Agripa, iwán amejemen yej nij amonokej, nija ono' in inín
taga'. Mia' judiyojmej yej de Jerusalén iwán no yej de nigaj Cesarea
kitelwijkej iwán este tzajtzikej iga netajtanilijkej iga mamomikti.
25 E' nej anikasilij tejté yej ayekti yej kajasi iga mamomikti, e'
como yéj kitajtan iga makijuzgaro rey César Augusto, inón iga
nia niktitaniliti yéj. 26 E' como anikasi te nikijkuilowiliá rey
César iga anikasiliá nité yej ayekti kichij inín taga', inón iga
nimitzwajliguilijkej amejemen. Nimitzwajliguiliá tej nokta Rey
Agripa. Tej xikita siga kichij tejté yej ayekti, ijkón welja tejté
nikijkuilowilij. 27 Porque akajasi iga maniktitani se preso siga
anikmati te nokta kichij.

Pablo motajtowiliá itenoj el rey Agripa

26 Iwán Agripa kijlij Pablo:

—Wel ximotajtowili.

Iwán Pablo kajko' ima', iwán pe' tajtoj, kijtoj:

2 —Nipaki iga nono' motenoj rey Agripa, iga wel manimotajtowili
de inochi yej nepantiáj judiyojmej. 3 Porque tej tikmati nochi ken
nochipa kichiwaj judiyojmej iwán no tikixmati ileymej. Inón iga
nimitztajtaniliá acho' xinekaki.

Pablo kipowa ken iga nemiá kua' aya kicredowa Jesucristo

4 'Nochi judiyojmej ne-ixmatij este kua' aya niyolej. Kimatij
ken iga ninemi' ipan nótal wan ipan Jerusalén. 5 Iwán kimatij
iwán wel kinojma-ijtowaj siga kinekij, iga nejwa' nokta nifariseoj
este iga nichokótzino'. Inómejpa fariseojmej yej máj kichiwaj ken
nemachtiáj noleymej nejemej nijudiyojmej. 6 Inán nigaj nono' iga
nejuzgarowaj iga san nikchixto yej Dios kijlij no-ikyapatajwan
iga yawi ki-ojpa-ixititi yej miktokej. 7 Nonochimej de Israel,
nikchixtokej iga yawi mochiwati inón yej kijtoj Dios. Inón iga
judiyojmej kiweyimatiltiáj Dios iwán kichiwaj ken yéj kineki,
semilwi' iwán senyówal. Inán gobernador Agripa, sekin judiyojmej
nej netelwijkej iga nikchixto' no ipan inón yej kijtoj Dios. 8 ¿Ix
amejemen ayá' ankicredowaj iga Dios wel ki-ojpa-ixitiá yej
miktokej?

Pablo kipowa ken kiknochiwaya yej kitokaj Jesucristo

9 'Nej no ikya nikijtowaya iga manikchiwa nochi yej wel iga
manikiknochiwakan yej moconfiarowaj ipan Jesús de Nazaret.
10 Iwán ijkón nikchij Jerusalén. Ijefejmej sacerdotejmej kiye'itakej
wan kijtojkej iga manikpresojwikan yej kitokaj Jesucristo; iwán
kua' kimiktiayaj no nikijtowayaj iga mamomikti. 11 Iwán mia' vej
nej nikiknochiwayaj kansan makikajtewakan iga moconfiarowaj
ipan Jesucristo. Inón nikchiwaya noyan ipan tiopamej iwán poxsan
nikijiyayaj iwán niktemowayaj este ipan altepemej yej onokej ipan
se'ya país.

Pablo sej kipowa ken iga kicredoj Jesucristo

12 'Iga inón nokta nej niayaj weyi-altepe' Damasco. Niknentiáyaya
ama' kan netekimakakej ijefejmej sacerdotejmej ken manikchiwa.
13 E' ipan ojti, tej tinorrey, ken tajkodía, nikita' ipan cielo kisa' se ti'ti
yej tawiá majya sej que tonati', netawij nej iwán yej íwan nisenyayaj.
14 Iwán nisenwetzikej nonochin este talpan, iwán nikagui' se tájtol,
nenotza' ipan hebreo; ne-ijlij: "Saulo, Saulo, ¿te iga tine-iknochiwa?

Tejsan momatika nemi timo-iknochiwa, ken kua' se toro kitiliksa
ipuntaj kuawi' yej iga momajmajtiá.” 15 Iwán nej nikijlij: “¿A'yéj
in tej, noTeko?” Iwán toTeko kijtoj: “Nej niJesús yej tej nemi
tine-iknochiwa. 16 Inán ximoketza. Nimitzixnextilij iga xikchiwa
ken nimitzijliá iwán iga xiknojma-ijto yej inán tikita' iwán yej niao'
nimitznextiliti. 17 Kan inán nimitztitani xaj, nia nimitzmanawiti
ipan imamej judiyojmej iwán yej ayéj judiyojmej. 18 Nimitztitani
kan onokej yejemej iga ken kua' xikixtapokan iga ayo' manemikan
kan takomichkan sino que manemikan ipan tawilpan, iwán ayo'
makimandarojtokan Tzitzimi', sino que makitokakan Dios; iwán
iga mamoconfiarokan ipan nej iwán ijkón nikperdonarowiliáj yej
kichiwaj yej ayekti. Ijkón onoskej ken itatki Dios.”

Pablo kichiwa ken kita'

19 ’Inón iga rey Agripa, nej nikchij ken ne-ijlij inón yej nikita'
yej walaj ipan cielo. 20 Iwán pewa' iga nikpowa' itájtol Dios ipan
altepe' Damasco. Después niajki Jerusalén iwán noyan ipan ítal
Judea. Iwán niktatapowijkej no yej ayéj judiyojmej. Nej nikijlijkej
iga makikajtewakan iga kichiwaj yej ayekti, iwán makicredokan
Dios, iwán makichiwákanya yej yekti iga manesi iga kipatákeja
ividajmej. 21 Inón iga judiyojmej nekitzkijkej ipan weyitiopan, iwán
kinekiáj manemiktikan. 22 E' Dios nepalewij, iwán este inansan
niktatapowiáj la gente, yej motapialiáj iwán yej ayá' motapialiáj.
Nikpowa kensan kijtojkej profetajmej iwán Moisés iga yawi
mochiwati. 23 Yejemen kijtojkej iga Cristo kiknochiwayaj iwán
kimiktiayaj iwán yéj yej achto ojpa-isas, iwán yawi kipowati itájtol
yej ken kua' tetawiá iga wel mamosalvarokan judiyojmej iwán yej
ayéj judiyojmej.

Pablo kiyolyamanasneki el rey Agripa iga makitoka Cristo

24 Kua' inón kijtoj Pablo iga motajtowilij, Festo kijtoj recio:

—¡Tej, Pablo, anka ay'ya titajlanto'! Iga póxsanya timomachtij,
inón iga ay'ya titajlanto'.

25 E' Pablo kijtoj:

—Ayéj iga ay'ya nitajlanto', rey Festo; majwa' nemi nikijtowa
yej ayá' nemi niktenchiwa wan yej mela'ciertoj. 26 Nigaj ono' rey
Agripa, yéj kimati nochi de inimej, inón iga animajmawi iga
nikijtowa iyixtaj iga nikmati iga yéj no kimati nochi, porque inín

ayá' mo-ichtakachij. 27 In tej rey Agripa, ¿ix ticredowa yej kijtojkej profetajmej? Nej nikmati iga ticredowa.

28 Agripa kijtoj:

—Alín poliwiá iga tineyolyamana iga no maniktoka Cristo.

29 Pablo kijtoj:

—Dios makijto iga alín o komati, amo tejsan, sino que inochi no yej nigaj nekaktokej mamochiwakan ken nej, e' amo ma-ilpitokan iga cadena.

30 Kua' tami' inón kijtoj Pablo, el rey iwán el gobernador iwán Berenice, mokejketztejkej iwán nochi yej ompa ewatoyaj 31 iwán yajkij iyokamej iga motatapowitoj, mosepan-ijlijkej:

—Inín taga' ayá' kichij nité yej ayekti yej kajasi iga mamomikti niga mamopresojwi.

32 Iwán Agripa kijlij Festo:

—Inín taga' wel katka momajkawaya siga ayá' kijtojka iga makijuzgaro rey César.

Pablo yawi weyi-altepe' Roma

27 Kua' motajtoltíjkeja iga netitanískeja Italia, Pablo iwán sekin presojmej kititankej iwán se capitán yej itoka' Julio yej kimandarowaj sekin isoldadojmej rey César. 2 Nitejkajkej ipan weyi ákal kan moketzaj akalmej, inón altepe' itoka' Adramitio. Inón weyi ákal némiya kisaya iga yawi aten Asia. Tejkaj nowamej se yej itoka' Aristarco yej ichan Tesalónica, yej ono' ipan estado de Macedonia. 3 Ipan se'ya día nasikej se altepe' yej itoka' Sidón kan moketza weyi akalmej ompa inón capitán yej itoka' Julio, kiye'ita' Pablo, kimá' permiso iga makipaxalowiliti iyamigojmej, iga yejemej maki-omemawikan. 4 Después nikiskej Sidón, iwán nipanojkej na' tajkótal[a] Chipre iga ompígapa ayá' nikixtajmakaj ejeka' yej paréj tajpalej. 5 Nipanojkej ipan lámar, itenoj altepemej yej itoka' Cilicia iwán Panfilia. Iwán nasitoj ipan altepe' yej itoka' Mira yej ono' ipan ítal Licia.

6 Iwán yej kimandarowa soldadojmej kasi' se weyi ákal de Alejandría yej yawi Italia. Iwán ipan inón netejkawiltijkej. 7 Mia' días noyolpamej niajkij. Wan nasikej Gnido e' ijkonya í'pasan niajkij iga poxsan ejekataj. E' como nikixnamikiajpa ejeka' inón

[a] **27:4** Xikita glosario “Tajkótal o Isla”.

iga nipanojkej iyixtaj altepe' Salmón, nikyawalojkej tajkótal yej itoka' Creta. 8 Iwán ijkón i'san niajkij, nikweya'kuikej aten este que nasikej ipan se altepe' yej itoka' Buenos Puertos, yej ono' itenoj altepe' yej itoka' Lasea.

9 E' como nikpolojkej mia' tiempo iga i'san niwalkej ay'ya wel máj niawij ipan weyi ákal iga asitiwi' invierno kua' poxsan ejekataj. Inón iga Pablo tanonotza', 10 ijkín kijtoj:

—Nokniwan, nikita siga majsan tiawij, wel motzinkuepa weyi ákal. Poliwis weyi ákal iwán yej kiwiga, iwán wel no tejemej ti-amikij.

11 E' capitán yej kimandarowa soldadojmej akitajtolkuilij Pablo, máj kitajtolkuilij yej itéko weyi ákal iwán capitán yej kinentiaya ákal. 12 Iwán ompa Buenos Puertos kan moketza akalmej, kitakej iga awel onoskej kua' pox ejekataj. Iwán nochi kijtojkej iga anka máj yekti iga makisakan ompa iwán mayakan altepe' Fenice kan moketza weyi akalmej. Fenice ono' ipan tajkótal Creta wan kipiá ome kan wel kisaj akalmej, se al noroeste iwán se al suroeste iwán ompa wel kipanoltiskej kua' ejekataj wan sektaj.

Ejeka' yej pox tajpalej ipan lámar

13 Iwán nemi pewaya se tonalejekatzin, inón iga kijtojkej welja sej ojkuiáj. Ojkuikej, yajkij aten yej ono' Creta. 14 E' aya wejka yawij kua' tzinti' se ejeka' yej poxsan tajpalej yej itoka' Nordeste wan kitopewaya ákal. 15 Iwán como inón weyi ákal kixnamiktiáyapa ejeka', ay'ya wel máj niajkij, niájkijsan ken iga ejeka' kitopejtiá weyi ákal. 16 Nipanojkej iyikan se tajkotaltzin yej itoka' Clauda. Ompa weyi ákal ayá' poxsan kiwitekiá ejeka'. Weyi ákal kitilantiwitziaya se akaltzin kan se wel momanawiá iwán yoli' nikakijkej akaltzin akalijti' iga amo maawetzi akaltzin. 17 Kua' nikakíjkeja in inón akaltzin, kitajko-ilpijkej inón weyi ákal iga maréjal amo makitapana. Iwán kitemowilijkej tzotzolmej yej ajko pajpatajtiayaj ipan weyi ákal iga amo poxsan makitopewa ejeka' iga majmawíkeja iwán iga amo kuakawiti weyi ákal ipan xalyoj yej itoka' Sirte. Iwán yajkij san ken inón weyi ákal kitopejtiajki ejeka'. 18 Ipan se'ya día, nentóyasan ejeka' yej tajpalej iwán pewa' iga kipajpatanaltijkej ipan lámar yej kiwigaya weyi ákal. 19 Ipan eyi días, nejemej nikijkixtilijkej inejkiyomej weyi ákal iwán nikpatanaltijkej ipan lámar. 20 Mia' día tamixtzaktoya anikitáyajo'

tonatiˈ niga sitalimej, iwán ayoˈ nikmatiáj siga nimomanawiayaj iga póxsanya nentoya ejekaˈ iwán tiawaˈ.

21 Kuaˈ kiwígaya miaˈ días iga ayoˈ nitakuayaj, Pablo moketzaˈ tajkoyan kan onoloˈ, kijtoj:

—Noknˈiwan, maséj annecredojkej ken nimitzijlijkej iga amo matikisakan Creta iga san timoknochiwakoj iwán timotapolowilikoj. 22 Inán nimitzijliáj iga amo ximajmawikan, ayagaj yawi mikiti, weyi ákal, kena yawi xixitiniti. 23 Pues yowan ne-ixnextilikoya se iyángel Dios, inón Dios yej noTeko yej niktoka. 24 Iwán el ángel ne-ijlij: “Amo ximajmawi Pablo, iga tiati itenoj el rey César, iwán iga tej Dios yawij kimanawitij no inomej yej mowan amonokej ipan weyi ákal.” Ijkón ne-ijlij el ángel. 25 Inón iga nimitzijliáj xipakikan, nej nimoconfiarowa ipan Dios iga yawi mochiwati ijkón ken ne-ijlij. 26 Eˈ ejekaˈ yawi tetajkalitij ipan se tajkótal.

27 Nikuigáyaja catorce días iga nemi niawij. Nonoyaj ipan lámar yej itokaˈ Adriático, nijnijiga newigayaj ejekaˈ. Tajkoyówal yej tekipanowaj ipan weyi ákal kitakej iga naˈya kiwiga taltεn. 28 Kimotakej ipan lámar yej iga wel makimedirokan iwejkatanka; kipiaya treinta y seis metros. Achi máj nejnenkej sej kimedirojkej. Ompa sí kipiáyasan veintisiete metro. 29 Iga majmawiáj iga wel motawitekitij ipan teˈti, kimajkawilijkej nawi anclas[a] itzinkóbapa weyi ákal iga ayoˈ manejnemi. Iwán ijkón majmatoyaj, kichakej este que mataneˈsi. 30 Marinerojmej[b] kinekiáj macholokan. Inón iga pewaˈ iga kitemowiáj akaltzin kan momanawilo, kichichijtoyaj ken kuaˈ yawij kimajkawatij ancla ikuapan weyi ákal. 31 Eˈ Pablo kijlij capitán yej itokaˈ Julio iwán isoldadojmej:

—Siga marinerojmej ayáˈ kawiskej ipan weyi ákal, amejemen awel anmomanawiskej.

32 Iwán soldadojmej kitekilijkej reatajmej yej iga ilpitoya akaltzin iga mawétziya ipan aˈti.

33 Isajpa kuaˈ taneˈstíwiˈoˈ, Pablo tanonotzaˈ iga nochi matakuakan, kijtoj:

—Kiwígaya catorce días iga anemi ankochij niga ankikuaj nité. 34 Inón iga nimitzijliáj iga xitakuakan, iga ijkón wel anmomanawiskej. Nimitzijliáj iga nisé amotzónkal yawi poliwiti.

---

[a] **27:29** Ancla se tepos yej chijtoˈ ken akawalon yej tejtentitoˈ imajmaˈ, kilpiliáj reata iwán kimotaj atampa iga kiketzaltiá ákal.

[b] **27:30** Marinerojmej: ijkón kijliáj tajtagaˈ yej kinentiayaj ákal.

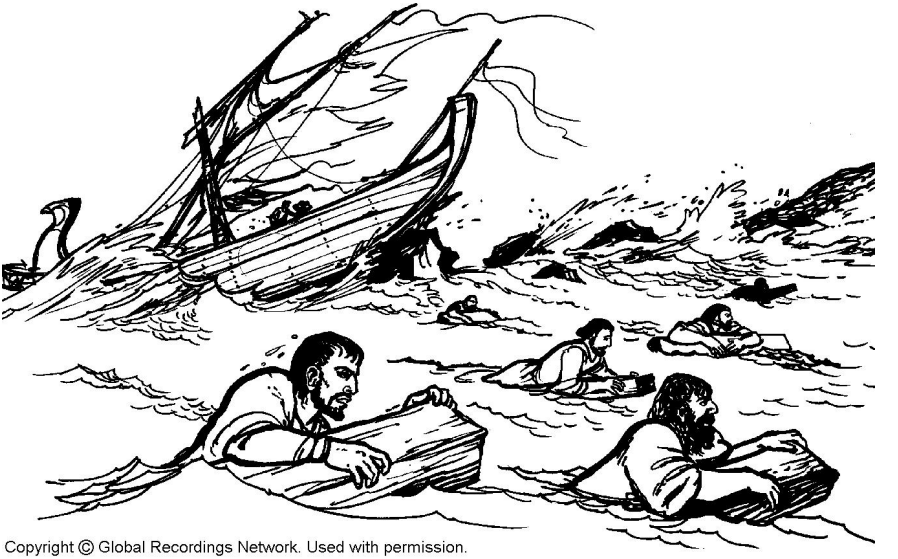
Copyright © Global Recordings Network. Used with permission.

27:39-44

35 Kuą' inǫ́n kijtoj, Pablo kikui' sę pąn iwą́n kimá' gracias Dios
iyįxtaj yej ompa onokej, kiposte' iwą́n pę' iga takuaj. 36 Iwą́n nochi
moyǫlkuikej iwą́n takuajkej nǫ. 37 Iga nochi yej nonoyaj ipan weyi
ą́kąl doscientos setenta y seis. 38 Kuą' ixwíkeja, kimojmǫtakej trigo
lamąrijti' iga maajkatiá weyi ą́kąl.

Ąwetzi weyi ą́kąl

39 Kuą' tanęsi', marinęrojmej ayą́' ta-įxtąlijkej. Kitakej iga
ono' playa kąn xomǫltito' lámąr. Iwą́n kijtojkej siga ompa wel
kinejma'wįgayaj weyi ą́kąl. 40 Kitekilijkej ancla irreątajyo iga welya
mayawi weyi ą́kąl, ąnclajmej ómpaya kąwikej, iwą́n kikaxąnilijkej
rę́mojmej yej iga kitę́nkuepaltiájpa weyi ą́kąl. Kitejkawįltilijkej
weyi ą́kąl itzotzolyo yej yawi ikuąpan. Ijkǫ́n iga niktechojtiajkij
playa. 41 Nasitoj kąn máj tajpalej iga mosekąntiá ǫme corriente
iwą́n weyi ą́kąl kuakąwito itzontekon ipan xąlyoj yej ono' ątampa.
Niga weljo' mǫlįn. Iwą́n yej itzįnkóbapa, pę' xįxitįni' iga tajpalej
maréjąl. 42 Soldądojmej kimiktįjnekiáj prę́sojmej iga amo agaj
maąpatąnticholo. 43 E' yej kimandąrowa soldądojmej akine' iga
makimiktįkąn Pablo. Inǫ́n iga tatekimá' iga amo makimiktįkąn

pr̲esojmej, maj̲wa' tatekimá' iga yej wel a̲pata̲ni, yejem̲en achto mamom̲ota̲kan a-ijti' iga wel maasíka̲nya ipan ta̲jli. 44 Iwán sekin, majki̲ltijkej ipan ta̲blajmej o ipan ita̲tajkolka weyi á̲ka̲l. Ijkó̲n nochi nasikej ipan tat̲en.

Pablo ipan tajkóta̲l Malta

28 Kua̲' nonochimej nimoma̲nawíjkeja, nikmatikej iga ino̲n tajkóta̲l[a] ito̲ka̲' Malta. 2 Yej ompa icha̲mej poxsan neo̲mema̲wijkej nejem̲en. Kita̲lkej ti'ti, iwán ne-ijlijkej iga manimosko̲ka̲n nonochimej, iga tiawa̲taj iwán sektaj. 3 Iwán Pablo kipejpen kuajkuáwil yej wa̲kto', iwán nemi kakia̲ya tiko. Ompa ki̲ste̲wa' se̲ kowa̲' ipan kuajkuáwil iga kimachi̲lij iga nemi toto̲niá, iwán kima̲tankuaj Pablo. 4 Iwán yej ompa icha̲mej, kua̲' kitakej iga kowa̲' pi̲pilojtiká̲' ipan ima̲' Pablo, mojlijkej yejémen̲san:

—Anka inín taga' tamiktij, malej moma̲nawij ipan lámar, e' anka todio̲s yej tajuzga̲rowa akineki iga ma-isátoo'.

5 E' Pablo kitzejtzeloj ima̲', iwán kowa̲' wetzi' tiko wa̲n até̲ kichi̲wilij. 6 Ino̲mej gente kejla̲ntoyaj iga yawi posa̲wayati ima̲' o miktiwetzis. Kichakej, e' kua̲' kitakej iga até̲ nemi kichi̲wiliá, kipatakej ken iga kejla̲mikiáj wa̲n kijtojkej iga Pablo se̲ dios.

7 Ompa ka̲n ino̲n sucede̲roj, na̲'san onoya íta̲l se̲ taga' yej ito̲ka̲' Publio. Yéj yej kimanda̲rowa̲ya ino̲n tajkóta̲l. Neo̲mema̲wijkej nejem̲en, iwán niye̲'onoyaj icha̲n e̲yi días. 8 Iwán itaj Publio wetztoya iga kawa̲ntoya, iwán kimakatoya ki̲salis. Pablo yajki kitato, iwán kua̲' tami' ki-ora̲doj, kita̲lilij ima̲' iwán kachitialtij. 9 Iga ino̲n kichij, wa̲lkej no̲ sekin yej icha̲mej ino̲n tajkóta̲l yej we̲titokej, asikej ka̲n ono' Pablo iwán achitiakej.

Pablo asi a̲ltepe̲' Roma

10–11 Nonoyaj e̲yi me̲j ipan ino̲n tajkóta̲l. Iwán pox ne̲ye̲'itakej, iwán kua̲' niáwija nimajki̲lti̲tij, ne̲majmakakej nochi yej niknekiskej ipan o̲jti. Nikuikej weyi á̲ka̲l yej no̲ ompa onoya kua̲' sektaj. Ino̲n weyi á̲ka̲l wa̲laj a̲ltepe̲' Alejandría wa̲n moto̲ka̲wij Cástor iwán Pólux. 12 Iwán nasitoj ka̲n moketza a̲ka̲lmej, ito̲ka̲' Siracusa, ompa nika̲wikej e̲yi día. 13 Iwán niajkij tat̲en tat̲en este que nasikej ka̲n moketzaj a̲ka̲lmej, ompa ito̲ka̲' Regio. Ipan se'ya día, nentoya

[a] **28:1** Xikita glosario “Tajkóta̲l o Isla”.

tonalejeka', iwán ipan se'ya día nasítoja ipan altepe' Puteoli.
14 Ompa nimasikej iwán sekin yej kitokaj Jesucristo. Yejemen
ne-ijlijkej iga manikawikan iwamej se semana. Iwán despuéj niájkija
Roma. 15 Yej kitokaj Jesucristo yej ichamej Roma ne-ixnamikikoj
ipan ojti, iga kimatitóyaja iga niawij nasitij. Nimixnamikitoj iwamej
kan kijliáj Foro de Apio iwán Tres Tabernas. Kua' Pablo kita'
tokniwan, pagui' iwán kimá' gracias Dios. 16 Kua' nasíkeja Roma,
el capitán kentregaroj presojmej ijefej yej tacuidarowaj. E' Pablo
kiyokatijkej, kitalkej sesan soldado yej makitzto.

Pablo kipowiliá itájtol Jesús yej ichamej Roma

17 Kua' kiwígaya eyi día iga nasikej, Pablo kinechkoj judiyojmej
yej ompa ichamej Roma yej máj tayakantokej iwán kijlijkej:

—Nokniwan, malej iga nej ayá' nikchiwilij yej ayekti judiyojmej,
niga nikmalijlij ken tamachtiayaj to-ikyapatajwan, e' nekitzkijkej
Jerusalén iwán nekajtejkej ipan imamej romanojmej. 18 Iwán kua'
netajtajtankej, kinekiáj manemajkawakan iga ayá' neasilijkej
tejté yej kajasi iga manemiktikan. 19 E' judiyojmej akinekikej
manemajkawakan, inón iga niktajtan, manejuzgaro el rey César,
malej iga nej anikpiá nité yej nikijtowa icontraj nogentej. 20 Inón iga
nimitznotzkej. Niknekiá manimitzitakan iwán manimitztatapowikan
iga tikmatij iga tejemej yej ti-israelitajmej tikchixtokej iga
timomanawiskej kua' wi' toTeko, inón nikpowa, iwán inón iga
ne-ilpitokej iga cadena.

21 Iwán kijlijkej:

—Nejemej ayá' nemi nemakaj nisé ama' yej mawiki de Judea yej
matajto iga tej, iwán nisé tokniwan judiyojmej anemi wi' ne-ijlikij
iga tikchij yej ayekti. 22 Niknekij manikakikan te tikijtowa tej iga
nikmatij iga nóyansan maltajtowaj de inín nuevo grupo yej nemi
tikchiwa.

23 Ijkón iga kitalkej se día iga yawij monechkotij. Iwán poxsan
asilo' kan Pablo onoya, iwán desde yowalti' iwán este tiota'
tajtojtoya ken iga Dios reinarowa. Kinekiá makiyolyamanakan ipan
iley Moisés iwán yej kijkuilojkej profetajmej iga makicredokan
Jesús. 24 Iwán sekin kitajtolkuikej Pablo iwán sekin ayá'. 25 Iwán
como ayá' sesan iyalmajmej kipiayaj, pewakej iga kijkiskej. Iwán
Pablo kijtoj:

—Ómpaya ken el Espíritu Santo kijlij to-ikyapatajwa̱n ipan
profeta Isaías, kijtoj:
[26] Xaj xikijli̱tij ino̱mej gente:
Ankikakiskej, e' ayá' ankimatiskej te̱ kijto̱jneki.
Ankitaskej, e' ayá' ankı̱xmatiskej.
[27] Iga ini̱mej poxsan moyo̱ltakua̱wilijkej,
ayá' ye̱'takakij,
iji̱xtzaktokej;
iga amo matachaka̱n iga iyi̱xmej,
niga matakakika̱n iga inakasmej,
niga ipan iya̱lmajmej wel makentende̱ro̱ka̱n,
niga mawi̱tzeka̱n note̱noj iga manikachitialti̱ka̱n.
[28] Inán sí, xikmatika̱n iga yawi mopowili̱ti itájto̱l Dios iga
mamosalva̱ro̱ka̱n yej ayéj judiyojmej. Yejeme̱n kena yawij kikakitij.
[29] Kua̱' Pablo tami' kijtoj inón, judiyojmej poxsan
mose̱pankuesojtiajkij.
[30] Pablo ka̱wi' o̱me años ipan inón kajli yej kita̱kejtoya iwán yéj
ki-o̱mema̱wia̱ya nochi yej yawi kitatij. [31] Iwán ayagaj te̱ kijlia̱ya iga
kipowaya ken iga reina̱rowa Dios iwán tane̱xtilia̱ya itájto̱l toTe̱ko
Jesucristo.

Ạma' yej kijkuiloj San Pablo iga toknịwạn
yej chạntitokej ạltepẹ' Roma

Romanos

Pablo kijkuilowiliá toknịwạn yej kitokaj Cristo yej ichạmej Roma

1 Nej niPablo, nikchịwa ken nẹtekimaka Jesucristo.[a] Dios
nẹnọtza' iwán nẹtapejpen iga manimochịwa iyapóstol[b] iga
manikpowa yẹ'notịciaj yej tasalvạrowa.

[2] Dios ipan profẹtajmej[c] ikyay tamatịltij iga asis inín yẹ'notịciaj,
ijkọn ijkuilijto' ipan itájtọl Dios, [3] ompa pan yẹ'notịciaj tajtowa de
toTẹko Jesucristo yej Dios iPiltzịn, yej nacẹrọko pan ipilówạmpa
ipilowạn el rey David. [4] Iwán Dios kijtoj iga Jesucristo yéj iPiltzịn
iwán kimá' poder, ken iyEspíritoj Dios tanẹxtilij iga ki-ojpa-ixitij
kạn miktoya. [5] Jesucristo nẹtapejpen iga manimochịwa iyapóstol iga
maniá ipan nochi paịsmej iga makicrẹdọkạn, iwán makichịwakạn
nochi ken Dios kineki. [6] Iwán amejémẹnwa' in sekin de inọmej yej
Dios kinọtza' iga ximochịwakạn itatki Jesucristo.

[7] Nimitzijkuilowiliáj amonochịn amejemẹn yej anchạntitokej
ipan weyi-ạltepẹ' Roma. Amejemẹn yej Dios mitznekij, iwán
mitztapejpenkej iga ximochịwakạn itatki. Dios yej toTaj wạn toTẹko
Jesucristo mamitzmakakạn yej yẹkti iwán makichịwa iga xonokạn
tamelá.

Pablo paxạlọjneki Roma

[8] Achto nikmaka gracias Dios ipan itọkạ' Jesucristo iga nochi
amejemẹn, iga nọyạn mojtowa iga anmoconfiạrojtokej ipan Cristo.
[9] Dios kita iga ayí' nikajtẹwa iga niktajtaniliá iga mamitzpalẹwịkạn
amejemẹn. Nikyọlmaka iga nitekipanowa iga Dios iga nikpojto'
yẹ'notịciaj de iPiltzịn. [10] Nochipa niktajtaniliá Dios siga yéj kineki,
wel maniá manimitzpaxạlowilịtij. [11] Iga pox nimitzitasnekij iga wel
manimitzpalẹwịkạn pan Dios itájtọl, iga máj ximoconfiạrọkạn

---

[a] **1:1** Xikita glosario “Cristo”.
[b] **1:1** Xikita glosario “Apóstol”.
[c] **1:2** Xikita glosario “Profeta”.

pan Dios; 12 ken tikijtowaj, matimoseꞑpan-paleꞑwiꞑkaꞑ iga maꞑjya sej
matimoconfiaꞑroꞑkaꞑ ipan toTeꞑko.
13 Nokniꞑwaꞑ, xikmatikaꞑ iga mia' veꞑj nikne' manimitzitatij,
e' este ináꞑ awelsan nia. NiaꞑjneKi pan amoaltepeꞑ' Roma iga
manikpowa itájtoꞑl Dios iga makicreꞑdoꞑkaꞑ mia', kensan nikchij
kajkáꞑ nikpowilij sekin yej ayéj judiyojmej. 14 Nikmachiꞑliá ken
nikdebeꞑrowa Dios, inóꞑ iga manikuiꞑguili Dios itájtoꞑl nochi
gente, yej griꞑegojmej iwáꞑ yej ayéj, yej tejté iteki o ayáꞑ'. 15 Ináꞑ
pox nikyoꞑlmakato' iga manikpowati yeꞑ'notiꞑciaj iga nochi yej
anchaꞑntitokej Roma.

Itájtoꞑl Dios tasalvaꞑrowa

16 Ayáꞑ' nipiꞑnaꞑwa iga nikpowa yeꞑ'notiꞑciaj, iga inóꞑ tájtoꞑl ipodeꞑr
Dios iga kisalvaꞑrowa nochi yej yéj kicreꞑdowa; achto judiyojmej iwáꞑ
noꞑ yej ayéj. 17 Ipan inín yeꞑ'notiꞑciaj teꞑneꞑxtiliá iga san ticreꞑdowaj
iwáꞑ timoconfiaꞑrowaj ipan Cristo, teꞑyeꞑ'ita Dios. Kaꞑ ijkuilijto' ijkín
kijtowa: “Yej kichiꞑwa ken kineki Dios, Dios kiyeꞑ'ita iwáꞑ yawi onoti
nochipa waꞑn yéj.”

Tonochimej ayompa tikchijtokej

18 Inóꞑ iga Dios kineꞑxtiá desde ipan cielo iga kikuesowilijto'
inoꞑmej yej kichijtokej yej ayeꞑkti, iga ijkóꞑ kichiꞑwaj, kitzakuiliáj
iga sekin makiꞑxmatikaꞑ Dios. 19 Yejemej kimatij yej wel momati
de Dios, iga Dios imaꞑtika kineꞑxtilíjkeja; 20 puej Dios awel tikitaj,
e' wel tikiꞑxmatij pan yej kichij. Este kuaꞑ'san Dios kichij inín taꞑjli,
ompa monojma-ita' iga yéj nokta Dios iwáꞑ nochi wel kichiꞑwa;
inóꞑ iga yejemej awel motajtowiliꞑskej. 21 Puej malej iga kimatiayaj
iga ono' Dios, e' ayáꞑ' kiweyimatiꞑltijkej ken Dios, niga kimakakej
gracias. Maꞑjwaꞑ' kejlaꞑmikij yej ajayeꞑkti, iwáꞑ yoꞑlpoliwikej ken seꞑ
yej ayáꞑ' yeꞑ'tajlaꞑmiki. 22 Kijtowaj iga nochi kimatij, e' xeꞑtoktikej.
23 Kikajtejkej yej mela'DioꞑS, yej nochi wel kichiꞑwa, waꞑn ayiꞑ'pa miki,
iga kiweyimatiꞑltiáj iꞑdolojmej yej tamaꞑchíwal. Ono' ídolo yej tacháj
ken taꞑga', e' taꞑga' míkisan, ono' ídolo yej tacháj ken toꞑtoꞑ', ono'
ídolo yej tacháj ken yej moeꞑlwawatatzowaj iwáꞑ ono' ídolo yej
tacháj ken yoꞑlkaꞑmej yej naꞑwi iyikxi.
24 Inóꞑ iga Dios kisenkokajtej inoꞑmej iga makichiꞑwakaꞑ yej
pox ayeꞑkti, yej kejlaꞑmikij iga makichiꞑwakaꞑ. Iwáꞑ yejémeꞑnsan
moseꞑpanchiꞑwilijkej yej poxsan ajayeꞑkti yej este tipiꞑnaꞑwaj iga

tikitaj. 25 Inọmej ayą́' kikuikej iyojwi Dios, mąjwa' mokajkayajkej ipan yej ayéj yẹ'ojti iga kiweyimatịltijkej yej Diọspa kichij, en lugar iga makiweyimatịltịkąn Dios, yej nochi kichij, yej kajasi iga mamoweyimatịlti nochipa. Ijkǫ́nyawa'.

26 Inǫ́n iga Dios kisenkokajtej inọmej iga makichịwakąn ken kineki iyąlmajmej, iga siwątkej ayo' motẹkayaj iwą́n tąga', iga motẹkáyaja iwą́n yej siwą' nọ iga kichịwaj yej ayẹkti. 27 Iwą́n ijkọnsan nọ tajtąga' kikajtejkej iga motẹkaj iwą́n siwą', iga motẹkaj iwą́n itąga-iknịwąn iga kichịwaj yej ayẹkti. Poxsan moẹlẹwijkej se' iwą́n se', iwą́n Dios kicastigąroj inọmej iga moseẹpanchịwiliáj yej ayẹkti.

28 Iwą́n yejemẹn ay'ya kinekikej nitẹ́ wąn Dios. Dios kisenkokajtej inọmej iga makichịwakąn kensan kineki iyąlmajmej iga makichịwakąn yej ayẹkti. 29 Nochipa kichịwaj nochi yej ayẹkti, masij wąn yej ayą́' íwąn nąmiktitokej, motẹkaj iwą́n itąga-iknịn, kipoxnekij tomịn, nąmọlnemij, ta-ịxitaj, tamiktiáj, mokuesowaj, takajkayąwaj iwą́n kejlą́mikij iga kichịwaj yej ayẹkti. 30 Tapọpowaj, tapantiáj, kijiyaj Dios, taajajwaj, moweyimatij, mokichmatij, pox welitij iga kichịwaj yej ayẹkti, akichịwaj ken kitekimakaj itajmej. 31 Xẹtoktikej, kijtowaj tejtẹ́ iwą́n akichịwaj, ayéj te-ijiknịmej, poxsamej iwą́n ayą́' ta-iknẹliáj. 32 Yejemej kimatij yej Dios tatekimaka iga mamochịwa, kimatij iga yej kichịwaj yej ayẹkti, kajasi iga mamikikąn, e' malej ijkǫ́n, mąjsan kichịwaj, wąn este kiyẹ'itaj kuą' kitaj agaj kichịwa yej ayẹkti.

Dios tajuzgą́rowa ken kajasi

2 Kuą' tikijliá se' iga kichij yej ayẹkti, mogą́najsan timotikomọta iga tej nọ tikchijto' ijkǫ́n ken se' nemi tikjuzgą́rowa. Inǫ́n iga ay'ya wel timotajtowilịj, ą́'san nẹsi in tej. 2 E' tikmatij iga Dios kichịwa ken kajasi kuą' kijuzgą́rowa inọmej yej ijkǫ́n kichịwaj. 3 Tej yej tikijliá sekin iga kichịwaj yej ayẹkti iwą́n tej nọ tikchịwa ijkǫ́n, tej ąn tikijtowa anka wel timịyąnas iyịxtaj Dios kuą' tajuzgą́roj 4 ¿Anka tikijiya yej Dios mitzmaka iga Dios pox tachọkiliá wąn ayą́' nimanín kuesiwi? ¿Ix atikmati iga pox ta-icnẹliá iga mitznẹxtiliá iga xikajtẹwa iga tikchịwa yej ayẹkti? 5 E' tej timoyọltakuąwiliá, iwą́n ayą́' tikneki tikajtẹwa iga tikchịwa yej ayẹkti. Inǫ́n iga nemi tikuesowa Dios iwą́n mogą́najsan nemi timochịwiliá iga mamitzjuzgą́rọkąn kuą' kẹman Dios wị' iga tacastigą́rọki ken kajasi.

6 Iwán yawi kixta̲wati sejsé kensan kichij. 7 Ono' yej nochipa
kite̲mowaj iga kichi̲waj yej ye̲kti iga Dios makiye̲'ita. Dios yawi
kita̲li̲ti ino̲mej iga iyi̲xtaj maye̲'onoka̲n nochipa iwán nochipa
onoskej wa̲n yéj. 8 E' Dios kuesiwi iwán yawi kicastiga̲ro̲ti yej
ayompa kichijtokej iwán iga ayá' kinekij makichi̲waka̲n ken Dios
kineki, ma̲jwa' kichi̲waj yej aye̲kti. 9 Yawij kikno̲chi̲watij iwán
yawij moyo̲lmikti̲tij nochi yej kichi̲waj yej aye̲kti; achto judiyojmej
iwán no̲ yej ayéj. 10 Dios yawi kita̲li̲ti iga iyi̲xtaj maye̲'onoka̲n, iwán
mapa̲ktoka̲n wa̲n maonoka̲n tamelá nochi yej kichi̲waj yej ye̲kti;
achto judiyojmej iwán no̲ yej ayéj.

11 Iga Dios ayá' se̲san kiye̲'ita. 12 Inochi yej kichi̲waj yej aye̲kti,
yej ayá' ki̲xmatikej iley Moisés ijkón mikiskej; iwán yej ki̲xmatikej
iley Moisés iwán kichi̲waskej yej aye̲kti; iga inón ley yawij
kijuzga̲ro̲tij. 13 Iga Dios awel kiye̲'itas ino̲mej yej iga san kikakij
iley Moisés, yéj kiye̲'ita yej kichi̲waj ken kijtowa inón ley. 14 Kua̲'
ino̲mej gente yej ayéj judiyojmej, kichi̲waj ken kijtowa la ley,
malej iga ayá' ki̲xmatij inón ley. Yejéme̲nsan ise̲ltimej kichi̲waj
ken la ley tatekimaka; 15 iga ken nemij kine̲xtiáj iga ijkuilijto' se̲
ley ipan iya̲lmajmej, iwán momachi̲liáj siga kichijkej yej ye̲kti o
aye̲kti. 16 Inín mochi̲was inón día kua̲' Dios kimakas iga Jesucristo
makijuzga̲ro inewi yej kichtakachijkej nochi tokni̲wa̲n, kensan
kijtowa ye̲'noti̲ciaj yej nej nikpowa.

Judiyojmej iwán iley Moisés

17 Tej yej timokichmati iga tijudiyoj, iwán tikchi̲wa ken kijtowa
iley Moisés, iwán timoweyimati iga tiye̲'ono' iwán Dios. 18 Tej
yej tikijtowa iga tikmati katiá yej Dio̲spa kineki iga mamochi̲wa,
iwán la ley mitzne̲xtiliá iga wel tikye̲'tapejpena katiapa yej ye̲kti.
19 Timomachi̲liá iga wel tikye̲'ojkui̲ltiá yej ayá' ye̲'nemij iwán ken
tikta̲wiá yej onokej ken ka̲n takomichka̲n. 20 Tikijtowa iga wel
tikmachtiá yej ayá' ki̲xmatij itájto̲l Dios, iwán yej némi-o' pe̲wa
ki̲xmati iyojwi Dios, iga san tikpiá la ley iwán timomachi̲liá iga tej
yej wel titamachtiá nokta. 21 Tej yej tikmachtiá se', ¿ix ayá' achto
tej ximomachti? Tej titamachtiá iga amo matachtekilo, ¿in tej, te
íga titachteki? 22 Tej tikijtowa iga aye̲kti iga yej na̲miktito' mayawi
wa̲n se', ¿in tej, te íga ijkón tikchi̲wa? Siga tej tikijiya i̲dolojmej, ¿te
iga titachteki ipan itio̲pamej i̲dolojmej? 23 Timoweyimati iga tikpiá
la ley, e' tikaja̲wilmati Dios iga ayá' tikchi̲wa ken tatekimaka la ley.

24 Yej ígawa' ijkín kijtowa kan ijkuilijto': “Amotechko amejemen
iga yej ayéj judiyojmej kipopowaj Dios.”
25 Mela'wa' siga timocircuncidarowa,[a] mitzpalewiá achi, e' siga
tikchíjto'san ken tatekimaka iley Moisés; e' siga ayá' tikchiwa
nochi, ken tikita ayá' timocircuncidaroj. 26 Iwán siga yej ayá' ono'
circuncidado makichiwa ken tatekimaka la ley, inón mo-itas ken
tikita yej mocircuncidaroj, malej iga ayá' ono' circuncidado. 27 Iwán
yej ayá' ono' circuncidado, iga ayá' tekto' ikajlo', iwán makichiwa
ken tatekimaka la ley, yéj yawi mitzjuzgaroti iga ayá' tikchiwa ken
kijtowaj la ley, malej iga tikpiá la ley iwán tono' circuncidado.
28 Se ayéj judío iga san ijkón nesi, malej se mamocircuncidaro, iga
mamoteki ipan ikajlo'. 29 Majwa' yej mela'judiyoj kicredowa Dios
este ipan iyalmaj, wan yej ono' circuncidado ayejsan ipan ikajlo'
sino que no este ipan iyalmaj, iwán inón awel kichiwa la ley, sino
que iyEspíritoj Dios. Yej ijkón ono', Dios kiye'ita malej iga tajtaga'
ayá' kiye'itaj.

3 ¿Te motaniliá siga se majudiyoj?, ¿o te motaniliá siga se maono
circuncidado?[b] 2 Poxsan, iwán ono' mia' yej wel nimitznextiliá
iga ijkón nokta; achto nimitzijliáj iga Dios kiye'ita' judiyojmej
iwán kimá' iley. 3 ¿Te kichij siga sekin de yejemej kikajtewaj iga
moconfiarowaj ipan Dios? ¿Ix iga inonsan Dios kikajtewas iga
kichiwas yej kijtoj? 4 ¡Ayéj ijkón! Majwa' Dios kichiwa nochi
kensan kijtoj, malej iga nochi tajtaga' matakajkayawakan; iga kan
ijkuilijto' itájtol Dios kijtowa:

Pan motájtol nesis iga ompay ken tikijtowa,
iwán tiktanilij yej mitztelwiskej.

5 Kua' tikchiwaj yej ayekti, tiknextiáj iga Dios kajasi makuesiwi
iwán matecastigaro. ¿Ix wel iga inón tikijtowaj iga Dios kichiwa yej
ayekti kua' tecastigarowa? (Nemi nitajtowa ken se taga' tajlamiki.)
6 ¡Ayéj ijkón! Siga Dios katka kichiwaya yej ayekti, ¿kén wel
kijuzgaroj nochi yej onokej ipan inín tajli?
7 Ono' sekin no yej ayá' ye'tajlamikij yej kijtowaj: “Kua' nej
nitakajkayawa, máj nesi iga kajasi iga Dios mamoweyimatilti iga
yéj ayí' takajkayawa. Wel an nikijtowa, ¿te iga Dios mane-ítao' ken
se yej ayekti kichiwa?” 8 Siga ijkón, ¿te iga ayá' tikijtoskej iga
matikchiwakan yej ayekti iga mawiki yej yekti? Ken nejemej sekin

---

[a] **2:25** Xikita glosario “Circuncisión”. [b] **3:1** Xikita glosario “Circuncisión”.

nẹpantiáj iga ijkọ́n nitamachtiáj. Inọmej yej ijkọ́n nẹpantiáj, kajasi iga Dios makicastigạro.

Ateyi nisẹ́ yej mayẹ'nemi

9 ¿Kéntaj? ¿Ix tejemẹn judiyojmej yej máj tiyẹ'nemij que yejemej? ¡Ayéj ijkọ́n! Nimitznẹxtilíjkeja iga kensan judiyojmej kensan yej ayéj, nọ kichijtokej yej ayẹkti. 10 Kạn ijkuilijto' itájtọl Dios kijtowa:

Ateyi nisẹ́ yej yẹ'nemi, nisẹ́ nokta;
11 Ateyi ni agaj yej kimatisneki yej yẹkti,
niga yej kitẹmowa Dios iga makitoka iyojwi.
12 Inewi kịskej ipan yẹ'ojti, iwán inochi momela'pojpolojkej.
Ateyi yej kichịwa yej yẹkti, ateyi nisẹ́ nokta.
13 Itoskamej ken tikita ạnimajxapo' yej tẹntapojto';
iga ompa kịsaj ken iga takajkayạwaj.
Itajtọlmej yej kịsaj ipan itẹmej kualo ken tikita kowạ' iyạyo.
14 San kijtojtokej yej ajayẹkti iwán san tayọlmiktijtokej.
15 Nimanịnsan kuesiwij este wel tamiktiáj;
16 san kạn iga yawij, tapolowaj iwán tayọlmiktiáj,
17 iwán ayá' kịxmatij ojti yej tẹnẹxtiliá iga matonokạn tamelá.
18 Ni alín ayá' kimajmawiliáj Dios.

19 Nochi inín ijkuilijto' ipan itájtọl Dios. Tikmatij iga yej kipiáj iley Dios makichịwakạn ken kijtowa. E', como ayá' kichịwaj, ayagaj wel kijtowa iga yẹ'nemi, iga ipan inín ley nẹsi iga tonochịn ayompa tinemij wạn kajasi iga Dios matẹcastigạro. 20 Ayagaj wel yẹ'ono iyịxtaj Dios iga san kichịwa ken kijtowa la ley, iga la ley tẹnẹxtiliajsan iga tonochịn tikchịwaj yej ayẹkti.

Sẹ wel momạnawiá iga san moconfiạrowa ipan Jesucristo

21 E' inán Dios tẹnẹxtiliá ken iga wel tiyẹ'onoj iyịxtaj yéj, ayéj iga tikchịwaj ken kijtowa la ley; inín wel timomachtiáj kạn ijkuilijto' pan la ley iwán kạn kijkuilojkej profẹtajmej. 22 Yej moconfiạrowa ipan Jesucristo, Dios nochi kiyẹ'ita, ạ'san nẹsi yej kicrẹdowaj ipan yéj. 23 Tonochịn tikchijkej yej ayẹkti iwán inọ́n iga timoyokatijtokej wạn Dios. 24 E' Dios kiyokachij iga matiyẹ'onokạn iyịxtaj iga san tẹchọkiliá. Te-iknẹlij iwán tẹmạnawij iga Jesucristo migui' iga tejemej. 25 Dios kitịtan iPiltzịn iga mikiko; kitoyaj iyesyo iga totechko iga wel matẹperdonạrowili yej tikchijkej yej ayẹkti. Inọ́n

tẹperdonạrowiliá iga san ticrẹdowaj ipan Cristo. Ijkọ́n Dios kichij yej yẹkti iga kiperdonạroj yej ikyay la gente kichijkej yej ayẹkti.
26 Inán iga Cristo migui' tẹnẹxtiliá iga nochi yej ayẹkti kichijkej la
gente, kiperdonạrowilíjkeja. Iwán momela'mati iga ijkọnya nokta
ken Dios tajuzgạrowa, iga ayo' kejlạnto' yej ayẹkti yej kichijkej yej
inán moconfiạrowaj ipan Jesucristo.
27 ¿Kántaj kạwi iga pox timokichmatij iyịxtaj Dios? Támi'ya.
¿Te iga ạn? Ayéj iga tikchijkej ken kijtowa la ley, mạjwa' iga
ticrẹdójkejsan. 28 Ijkọ́n tikạwij; sẹ wel yẹ'ono iyịxtaj Dios iga
kicrẹdowa Jesucristo, ayéj iga kichịwa ken kijtowa la ley.
29 ¿In Dios, ix iDiọssan judiyojmej? ¿Ix ayéj iDiọs nọ yej ayéj
judiyojmej? Kena, yejemẹn nọ. 30 Iga Dios sẹsan ono' iwán kichịwas
iga nochi mayẹ'onokạn iyịxtaj yéj iga san moconfiạrowaj ípan, atẹ́
kichij siga judiyojmej o ayéj. 31 Iga timoconfiạrowaj ipan Cristo, ¿ix
ay'ya tẹ iteki la ley? ¡Ayéj ijkọ́n! Mạjwa' tiknẹxtiáj tẹ nokta iteki la
ley.

Matimịxkuịtịkạn pan yej kichij Abraham

4 ¿Inán tẹ tikijtọskej, tẹ motạnilij to-ikyapatajwẹ́wej Abraham?
2 Siga Dios kiyẹ'ita' Abraham iga san yej kichij, kajasi iga
mamoweyimati, e' Abraham ayí' moweyimati' iyịxtaj Dios. 3 Puej
¿tẹ kijtowa kạn ijkuilijto' itájtọl Dios? “Dios kiyẹ'ita' Abraham
ken sẹ yej akichij yej ayẹkti iga moconfiạroj ipan Dios.” 4 E' siga
sẹ tekipanowa, itomịn ayá' san kipetzmakaj, mạjwa' kajasi iga
makimakakạn iga tatánija. 5 E' siga agaj yej niga tẹ kichịwa iga
mayẹ'nemi iwán kicrẹdowa ipan Dios iga yéj wel kiyẹ'itas, Dios
kiyẹ'ita iga san kicrẹdowa ipan yéj. 6 Ijkọnsan nọ kijtowa David iga
mapạki yej Dios kiyẹ'ita, malej iga ayá' kichij nitẹ́ iga makiyẹ'ita.
7 David kijtoj:

> Yọlpạktókeja yej Dios kiperdonạrowílija yej kichijkej yej
> ayẹkti iwán kẹlkạwílija yej ayompa kichijkej.
> 8 Yọlpạkto' tạga' yej toTẹko ay'ya kejlạmikiliá inọ́n yej ayẹkti
> kichij.

9 ¿Ix yọlpạktokej inọ́mejsan yej onokej circuncidado, o nọ
yọlpạktokej yej ayá' onokej circuncidado? Tikitákeja iga Dios
kiyẹ'ita' Abraham ken sẹ yej akichij yej ayẹkti iga moconfiárojsan
ipan Dios. 10 E' ¿kẹman ijkọ́n kita'? ¿Ix kuạ' Abraham onoyay
circuncidado, o kuạ' aya? Áchtosan, kuạ' aya mocircuncidạrowa.

11 Iwán Abraham mocircuncida̲roj iga mane̲si iga Dios ki-o̲memáwija
ken se̲ yej ye̲'nemi, iga san moconfia̲roj ipan Dios. Ijkón iga
Abraham mochij ken te̲tajwéj de inochi yej moconfia̲rowaj ipan
Dios, malej iga ayá' onokej circuncidado; ijkón Dios kita nochi
ino̲mej ken kua̲' ayá' kichijkej yej aye̲kti. 12 Abraham no̲ te̲tajwe̲wej
de ino̲mej yej onokej circuncidado, e' yej no̲ moconfia̲rowaj kensan
totajwe̲wej Abraham moconfia̲roj kua̲' aya onoya circuncidado.

Dios kichi̲wa yej kijtoj iga se̲ moconfia̲rówasan ípan

13 Pues Dios kijlij Abraham iwán ipilówa̲mpa ipilowa̲n iga
yejeme̲n yawij kimakatij nochi ta̲jli iga mamochi̲wa itatkimej. E'
inín mochij ayéj iga Abraham kichijtoya ken kijtowa la ley, sino
que iga moconfia̲roj ipan Dios, iwán Dios kita' Abraham kenkua̲'
ayá' kichij nité yej aye̲kti. 14 Siga katka yejsan kichi̲waj ken kijtowa
la ley kimakaskej yej Dios kijtoj, bá̲ldejsan iga timoconfia̲rowaj
ipan Dios. Iwán ay'ya vale̲ro̲j yej Dios kijtoj iga te̲makas. 15 Iga
atikchi̲waj ken kijtowa la ley, kajasi iga mate̲castiga̲ro̲ka̲n; e' ka̲n
ateyi la ley, ayaga̲j itechko iga akichi̲wa ken tatekimaka la ley.
16 Inón iga yej Dios kijlij Abraham iga kimakaskej nochi ipilowa̲n
ipilówa̲mpa, san kipetzmakaskej iga Abraham moconfia̲roj ipan yéj.
Ijkón nochi ipilowa̲n ipilówa̲mpa Abraham kimatij iga kimakaskej
yej Dios kijtoj; ayéj iga yejsan kichi̲waj ken kijtowa la ley, sino
que no̲ iga nochi yej kicre̲dowaj ken kicre̲doj Abraham. Yéj mochij
te̲taj iga nochi tejemej. 17 Itájto̲l Dios tajtowa de Abraham: “Tej
nimitzta̲lij iga ite̲tajwe̲wej mia' nacio̲mej.” Inín itájto̲l, Dios kimá'
Abraham iga Abraham kicre̲doj ipan Dios yej wel ki-ojpa-ixitiá yej
miktokej, iwán iga itájto̲l kichi̲wa yej aya teyi.
18 Malej iga ne̲siá iga isiwa̲' akitaya ipiltzi̲n, Abraham kicre̲doj
iga mochi̲was nochi yej Dios kijlij. Ijkón iga mochij “te̲taj iga mia'
pai̲smej”, ijkón ken Dios kijlij: “Poxsan pi̲wis ipilowa̲n mopilowa̲n.”
19 Abraham ayá' kikajtej iga moconfia̲roj ipan Dios, malej iga
kipiayay ken cien años, iwán yéj kimatiá iga yéj iwán Sara ayo'
wejka iga mikiaja wa̲n poxsan yo̲lejkej iga makipiaka̲n ipilowa̲n.
20 Yéj ayá' kijtoj iga akicre̲dowa yej Dios kijlij, ma̲jwa' moconfia̲roj
poxsan ipan itájto̲l Dios iwán kiweyimati̲ltij, 21 kimela'mati iga Dios
wel kichi̲wa inewi yej kijlij. 22 Inón iga Dios kita' Abraham ken se̲
yej ye̲'nemi iyi̲xtaj iga moconfia̲roj ipan yéj.

23 Iwa̱n ayejsan iga Abraham ini̱n mo-ijkuiloj iga Dios kita' ken se̱ yej ye̱'nemi iyi̱xtaj; 24 sino iga tejeme̱n no̱. Puej Dios no̱ te-ita ken yej tiye̱'nemij iyi̱xtaj iga timoconfia̱rowaj ipan yéj, yej ki-ojpa-ixitij Jesús toTe̱ko. 25 Dios kine' iga makimikti̱ka̱n Jesús iga yej tikchijkej yej aye̱kti, iwa̱n ki-ojpa-ixitij iga matiye̱'onoka̱n iyi̱xtaj yéj.

Wel tiye̱'onokej iyi̱xtaj Dios

5 Ina̱n welja te̱ye̱'ita Dios iga timoconfia̱rowaj ipan yéj, tonókeja tamela̱ wa̱n yéj iga yej kichij toTe̱ko Jesucristo iga tejeme̱n. 2 Ina̱n iga timoconfia̱rojkej ipan Cristo, tikmatij iga Dios te-ikne̱liá iga welya tiye̱'onoj iyi̱xtaj. Iwa̱n tipa̱kij iga tikmatij iga wi̱' día kua̱' tikitaskej yej ye̱kti yej Dios te̱makas. 3 Iwa̱n ayejsan iga ino̱n tipa̱ktokej, sino que no̱ tipa̱kij kua̱' te-iknochi̱waj, iga tikmatij iga kua̱' te-iknochi̱waj ompa timomachtiáj ken iga wel matikijyowi̱ka̱n kua̱' te-iknochi̱waj. 4 Iwa̱n iga tikijyowiáj kua̱' te-iknochi̱waj, Dios te̱ye̱'ita, iwa̱n siga te̱ye̱'ita Dios, wel tikmatij iga ke̱man tonoskej íwa̱n. 5 Iwa̱n iga tikmatij iga ke̱man tonoskej íwa̱n, ayá' tipi̱na̱waj iga tikmatij iga te̱má' iyEspíritoj yej te̱ne̱xtiliá ken iga yéj te̱poxcho̱kiliá.

6 Kua̱' awel timoma̱nawia̱yaj toga̱naj, íkua̱'wa' in Cristo migui' iga tejeme̱n yej tikchi̱waj yej aye̱kti. 7 Ayí' agaj kiyo̱lmaka iga mamiki iga se', niga wel miki iga se̱ yej ye̱'nemi; anka wel ono se̱ yej wel mamiki iga se̱ yej mela'ye̱'nemi nokta. 8 E', Dios te̱ne̱xtiliá iga te̱poxcho̱kiliá iga Cristo migui' iga tejeme̱n, malej iga tikchijtokej yej aye̱kti. 9 Ina̱n Dios te̱ye̱'ita iga Cristo kitoyaj iyesyo kua̱' migui' iga tejeme̱n; ma̱jya sej Cristo wel te̱ma̱nawi̱j kua̱' Dios kuesiwis wa̱n kicastiga̱ro̱j yej ayompa nemij. 10 Siga kua̱' tejemej aya te̱ye̱'itaya Dios, Cristo kichij iga te̱ye̱'ítaya iga mi' iga tejemej, kuanti máj iga ina̱n te̱ye̱'ítaya, no̱ te̱salva̱rowa iga Cristo ojpa-isa' sej. 11 Ayejsan iga ino̱n, sino que no̱ tipa̱ktokej ipan Dios iga ticre̱dowaj pan toTe̱ko Jesucristo, iwa̱n iga Cristo kichij iga matonoka̱n tamela̱ wa̱n Dios.

Adán iwa̱n Cristo

12 Ijko̱n ina̱n, iga itechko se̱ taga' yej akichij ken Dios kine', ómpaya pe̱wa' iga mochi̱wa yej aye̱kti ipan ini̱n ta̱jli, ino̱n iga mikilo, iwa̱n ina̱n nochi miki iga nochi kichi̱waj yej aye̱kti. 13 Áchtosan kua̱' aya onoya ley, mochijtoyay yej aye̱kti ipan ini̱n ta̱jli; e' kua̱' ateyi ley, ayagaj wel kite̱lwiá iga kichijto' yej aye̱kti.

14 Desde iga onoya Adán este iga Dios kimá' ley in Moisés, mikikej
nochi gente. Mikikej malej iga ayá' kiyokachijkej yej Dios kijtoj iga
amo mamochiwa; Adán, kena, kiyokachij yej Dios kijtoj iga amo
mamochiwa.
Wel mojtowa iga Adán achi ijkómpasan ken Cristo. 15 E' yej
kichij Adán awel tikijtowaj iga ijkómpasan iwán inón yej Dios
tepetzmakokawij. Iga itechko Adán mia' mikikej, e' majya sej
Jesucristo iselti kichij iga Dios mateyeyeita iwán temakokawij iga
tesalvarowa. 16 Inón yej Adán kichij yej ayekti, awel tikijtowa iga
ijkómpasan ken imakoka Dios yej temaka iga tesalvarowa. Iga se yej
Adán kichij yej ayekti, mojtowa iga kajasi iga nochi mamocastigaro;
e' imakoka Dios kichiwa iga wel teyeyeita, malej iga tikchijkej mia'
yej ayekti 17 Puej siga itechko sesan taga' yej kichij yej ayekti, nochi
gente miki; iga yej kichij se' taga' yej itoka' Jesucristo, majya sej
wel tepalewiá iga ayí' timikiskej iga Dios te-iknéliá.
18 Ijkón ken itechko Adán iga kichij yej ayekti, nochi gente
mikij, ijkonsan no iga Cristo yej kichij yej pox yekti, kichij iga
Dios makiyeyeita nochi gente wan maonokan íwan nochipa. 19 Ken
tikijtowaj igasan se taga' ayá' tacredoj iga kichij yej ayekti, nochi
kimopa'; ijkonsan no iga se taga' yej itoka' Jesús tacredoj, kichij iga
Dios makiyeyeita pox miakejmej.
20 Dios kimá' iley Moisés iga matikmatikan iga tikchiwaj yej
ayekti. E' malej iga pox nesi iga mochiwa yej ayekti, majya sej Dios
kinextij iga te-iknéliá. 21 Ijkón iga nochi tejemen tikchiwaj yej
ayekti, iwán inón iga nochi timikij; e' inán iga Dios pox te-iknéliá
iwán teyeyeita iga timoconfiarowaj pan toTeko Jesucristo, nochipa
tonoskej wan yéj.

Tisenmikíkeja iwán Cristo, ijkonsan no íwan tisen-ojpa-isaskej

6 ¿Te tikijtoskej? ¿Ix tikteki'chijtoskej yej ayekti iga Dios
majo' mateperdonaro? 2 ¡Ayá'! Tejemen ken kua' timikíkeja
iga tikajtéjkeja iga tiktekichiwaj yej ayekti; ¿kén weljo'
matikchijtókansan yej ayekti? 3 ¿Ix ayá' ankimatij iga yej
timobautizarojkej[a] iga ticredojkej ipan Cristo Jesús, no ken
kua' tisenmikíkeja íwan? 4 Iga kua' timobautizarojkej, íkua'

[a] **6:3** Xikita glosario “Bautizar”.

timosentokkej íwan. Ijkón ken toTaj ki-ojpa-ixitij Cristo iga iweyi poder, ijkón inán teojpa-ixitij iga matiye'nemíkanya pan iyojwi.
5 Siga kua' timobautizarojkej, tisenmikíkeja iwán Cristo, ijkonsan no íwan tisen-ojpa-isaskej. 6 Tikmatij iga to-ikyapanemilis moclavaroj wan Cristo ipan cruz, iga inón yej teyoltilanaya iga matikchiwakan yej ayekti mamíkiya iga ayo' máj matikchijtokan yej ayekti. 7 Yej mi'ya, ayo' kichiwa yej ayekti. 8 Siga tisenmikíkeja iwán Cristo, tikmatij no iga tonoskej íwan. 9 Tikmatij iga kua' Cristo ojpa-ísa'ya kan miktoya, ayo' sej mikis nikeman. 10 Cristo migui' sesan vej iga makiperdonaro nochi yej mochiwa yej ayekti; e' inán iga sej isato', kichijto' ken Dios kineki. 11 Ijkonsan no amejemen ximomachilikan kenkua' anmiktókeja iga ayo' wel ankichiwaj yej ayekti, e' xisatokan iga xikchiwakan ken kineki Dios, iga anseti tokej wan Cristo Jesús yej toTeko.
12 Amocuerpoj keman mikis, e' inán mitztekimakasnekij iga xikchiwakan yej ayekti, inón iga amo ximoyolyamanakan iga xikchiwakan yej ayekti ken mitzyoltilanaj amocuerpoj. 13 Ni alín amocuerpoj amo makichiwa yej ayekti. Majwa' xikchiwakan yej Dios kineki iga manesi iga anmikíkeja wan an-ojpa-isákeja sej. Ximomakakan iga nochi amocuerpoj makichiwa yej yekti ken Dios kineki. 14 Ijkón ay'ya wel mitztekimakaj amocuerpoj iga xikchiwakan yej ayekti iga ayo' mitztekimakatokej la ley, sino que inán amonokej iga Dios mitziknelíáj.

Matimixkuitikan ipan toknimej yej tekoyojkej, yej kijliáj esclavo[a]

15 ¿Kén tikijtoskej? ¿Ix tiawij tikchiwatij yej ayekti iga ay'ya tetekimaka la ley, iwán iga san Dios te-iknelíá? ¡Ayéj ijkón!
16 Amejemen ankimatij siga ankitemowaj iga agaj mamochiwa amoteko, amonoskej ken iyesclavojmej iwán ankichiwaskej ken yéj mitztekimakaj; siga mitztekimakaj iga xikchiwakan yej ayekti, anmikiskej. E' siga ankichiwaskej iga Dios maono iga amoTeko, ankichiwaj ken yéj kiye'ita. 17 Nikmaka gracias Dios, malej iga ikyay ankitekichijtoyaj yej ayekti, e' inán ankimela'credójkeja iga inochi amoalmaj kensan mitzmachtijkej. 18 Inán ken kua' anxitomíkeja iga ay'ya ankichijtokej yej ayekti, inán ankichíwaja ken mitztekimakaj amoTeko Dios. 19 (Nimitzijkuilowiliáj ijkín iga

[a] **6:14** Xikita glosario “Esclavo”.

ximi̱xkui̱ti̱ka̱n ipan tokni̱mej yej escla̱vojmej iga amejeme̱n máj wel xikentende̱ro̱ka̱n nochi.) Ijkón ken ikya ankiyo̱lmakakej iga ankichijkej kuajkuantas yej aye̱kti iga amocue̱rpojmej, ijkón inán ximomakaka̱n iga xiye̱'nemika̱n, iwán xonoka̱n petz san iga Dios.

20 Kua̱' amejeme̱n an-ilpitóyajo' iga nochipa ankichijtoyaj
yej aye̱kti, ayá' katka ankichi̱wayaj ken kineki Dios; 21 e' ¿te̱
anmota̱nilijkej ipan yej ikya ankichijkej, yej inán mitzpi̱najtiáj? Nité.
Yej nemij ipan inón ojti, yawij mikitij. 22 E' inán ayo' an-ilpitokej
iga ayo' ankitekichijtokej yej aye̱kti, ma̱jwa' ankichí̱waja ken kineki
Dios. Inín sí, mitzpale̱wiáj iga inán annemiskej ken kineki Dios, wa̱n
después nochipay amonoskej iwán Dios. 23 Yej kichi̱wa yej aye̱kti,
mota̱niliá iga mamiki, e' yej te̱makǫ̱katiá Dios, inón iga nochipa
matonoka̱n íwa̱n iga tise̱titókeja wa̱n Cristo Jesús yej toTe̱ko.

Mi̱xkui̱tilo ipan yej na̱miktitokej

7 Nokni̱wa̱n yej anki̱xmatij la ley, ankimátija iga la ley
kimanda̱rowa se̱ mie̱j iga isátogo'. 2 Wel timi̱xkui̱tiáj ipan se̱
siwa̱' yej na̱miktito'; la ley kijtowa iga awel yawi wa̱n se' ta̱ga'
mie̱j ónogo' iwe̱wej, e' siga miki iwe̱wej, la ley kixitoma iga wel
mamona̱mikti wa̱n se'. 3 Siga se̱ siwa̱' kitoka se' ta̱ga' mie̱j isátogo'
iwe̱wej, kijli̱skej iga najna̱mo̱lnemi; e' siga miki iwe̱wej, siwa̱'
xitomi de la ley, iwán wel mona̱miktiá iwán se' ta̱ga' iwán ayá'
mojtowa iga najna̱mo̱lnemi.

4 Ijko̱nsan no̱ amejeme̱n nokni̱wa̱n, ken ansenmikíkeja wa̱n
Cristo, ay' mitzjuzga̱rowaj la ley. Inán amejeme̱n itatki se'ya,
ino̱nwa' toTe̱ko yej ojpa-isa' ka̱n miktoya, inón iga matikchijtóka̱nya
ken Dios kineki. 5 Mie̱j tikchijtoyaj yej ayompa kensan kinekiá
toa̱lmaj, la ley te̱tajla̱nti̱ko iga máj tike̱le̱wijkej yej aye̱kti iga
matikchi̱waka̱n iga tocue̱rpoj, iwán ijkón te̱wi̱ga' ka̱n matimikika̱n.
6 E' inán iga tisenmikikej wa̱n Cristo, ay'ya te̱juzga̱rowa la ley. Inán
timoyo̱lpatákeja iwán tikchi̱waj ken kineki iyEspí̱ritoj Dios, iga
ay'ya tonokej ipan ima̱' inón ley yej ikyay ijkuilijto'.

Ipan nej cha̱ntito' yej aye̱kti

7 ¿Te̱taj tikijto̱skej inán? ¿Ix aye̱kti in la ley? ¡Ayá'! Ayéj ijkón. E'
nej ayá' katka niki̱xmatiá yej aye̱kti siga ayéj iga la ley. Nej ayá'
nikmatiá siga aye̱kti iga manikpiasneki yej ayéj notatki siga la ley
ayá' ijkín kijtowa̱ya: “Amo xikpiasneki yej ayéj motatki.” 8 E' el

pecado momatij de la ley, iwán itechko yej tatekimaka la ley, pan nej kixitij iga manikyolmaka iga manikchiwa nochi yej ajayekti. Siga ateyi la ley, el pecado ken mikto' iga até wel kichiwa. 9 Ikya nej aya nikixmatiá la ley wan nitawelonoya; e' kua' nikixmati' la ley, ken kixitij iga manikchiwa yej ayekti, iwán nimigui' iga neyokatij wan Dios. 10 Iwán nikasi' iga inonsan ley yej katka manemaka vida, majwa' nemiktij iga neyokatij wan Dios. 11 Iga el pecado momatij de yej tatekimaka la ley, nekajkayaj iwán iga inonsan yej tatekimaka, nemiktij iga neyokatij wan Dios.

12 Inán tikijtowaj iga la ley nokta walaj de Dios, iwán nochi yej tatekimaka pox yekti, Dios kiye'ita wan taneextiliá ken iga se maye'nemi. 13 La ley yekti, e' inantaj, ¿ix iga itechko la ley iga nimigui'? ¡Ayéj ijkón! Nej notechko iga nimigui' iga nikchij yej ayekti kua' la ley neneextilij yej yekti; iwán ijkón iga ipan la ley nesi iga yej ayekti nikchiwa, poxsay sej ayekti nesi.

14 Tikmatij iga la ley wi' de Dios; e' nej ninakayoj wan nochipa neyoltilana iga nikchiwa yej ayekti. 15 Nej anikojasi yej nikchiwa, iga ayá' nikchiwa yej nikneki, majwa' nikchiwa yej nikijiya. 16 Malej iga ayá' nikchiwa yej yekti yej nikchiwasneki, kena, nikmati iga pox yekti la ley. 17 Ijkón ayo' nej yej nikchiwa, sino que yej ayekti yej chantito' pan noalmaj neyoltilana. 18 Iwán nej nikmati iga ayá' chantito' yej yekti pan noalmaj, iga nochipa neyoltilana iga manikchiwa yej ayekti; puej nej nikchiwasneki yej yekti, e' awel nikchiwa. 19 Anikchiwa yej yekti ken nikneki, majwa' nikchíjto'san yej anikneki. 20 Iwán siga nikchiwa yej ayá' nikneki, ayo' nej yej nikchiwa, sino que yej ayekti yej chantito' pan noalmaj.

21 Ijkón inán nikmati; malej iga nej niknekto' manikchiwa yej yekti, nej nikchíjto'san yej ayekti. 22 Ipan noalmaj nikye'ita iley Dios; 23 e' nikita iga chantito' ipan nej ken tejté yej netekimakato' yej akineki manikchiwa ken nikejlamiki; inonwa' yej ayekti yej chantito' pan nej yej nepresojwijto'.

24 ¡Nimoknomati ken nono'! ¿A' nemanawij de inín nocuerpoj yej ken míkto'ya? 25 ¡Gracias nikmaka Dios iga toTeko Jesucristo nemanawij!

Ijkón inán, nikneki iga manikchiwa yej kijtowa iley Dios, e' ipan nocuerpoj ono' se' ken tejté yej netekimakato' iwán nechiwaltiá yej ayekti.

IyEspíritoj Dios teojmaka

8 Inón iga, Dios ayí' kicastigaroj yej setitokej wan Cristo Jesús,
yej ayo' nemij ken yejemej kinekij, sino que nemij ken kineki
iyEspíritoj Dios. 2 Iga tisetitokej wan Cristo Jesús, iyEspíritoj
Dios temaka vida iga ay'ya tikchiwaj yej ayekti; tesalvaroj iwán
ay'ya tetekimaka inón ley yej kijtowa iga timikiskej iga tikchiwaj
yej ayekti. 3 Iga Dios kichij iga tejemej yej ileypa Moisés awel
kichiwaya. Inón ley awel tepalewiá iga tikchiwaj yej tatekimaka,
iga nochipa toalmaj kineki matikchiwakan yej ayekti. Dios kititan
iPiltzin yej mochij taga' yej nesiá kensan tejemej, yej ayekti
tikchiwaj,[a] iga mamiki iga totechko. Dios ipan icuerpoj iPiltzin
kipoloj nochi yej ayekti tikchiwaj. 4 Inón kichij iga tejemej wel
matikchiwakan ken kijtowa la ley, puej ayo' tikchijtokej ken
tiknekij tejemej sino que ken kineki iyEspíritoj Dios.

5 Puej yej kichijtokej yej kiyoltilantokej yej ayekti, kejlantokej
iga kichiwaj ken yej yejémejpa kinekij; e' yej kichijtokej ken kineki
iyEspíritoj Dios, kejlantokej iga kichiwaj ken kineki Dios. 6 Siga
matikchijtokan ken teyoltilana yej ayekti, inón temiktiá, e' siga
matikchijtokan ken kineki el Espíritu Santo, nochipa tonoskej
wan Dios iwán tonoskej tamelá. 7 Iga yej kejlamíkijsan yej ayekti,
inómejwa' kijiyaj Dios; iga akichiwaj ken kineki iley Dios, niga
welitij kichiwaj. 8 Inón iga, yej kichijtokej yej kiyoltilanaj yej ayekti,
Dios awel kiye'ita.

9 E' amejemen ay'ya ankichijtokej ken mitzyoltilanaj yej
ayekti, sino ken kineki iyEspíritoj Dios, iyEspíritoj Dios ono' ipan
amejemen. Yej ayá' kipiá iyEspíritoj Cristo, inón ayéj de Cristo.
10 Malej iga amocuerpoj mikis iga ankichiwaj yej ayekti, e' siga
Cristo chantito' pan amejemej, amoespíritoj isato' iga anye'onokej
iyixtaj Dios. 11 Iwán siga chantito' pan amejemej iyEspíritoj Dios,
inón yej ki-ojpa-ixitij Jesús kan miktoya; inonsan no Dios yej
ki-ojpa-ixitij, no mitzojpa-ixitiskej iga iyEspíritoj yej chantito' pan
amejemej.

12 Ijkón nokniwan, inán Dios kineki iga matikchiwakan ayéj
ken toalmaj kineki iga matikchiwakan yej ayekti. 13 Siga amejemen

---

[a] **8:3** Ayéj iga Jesús kichij yej ayekti; Heb 4:15 kijtowa iga Jesús ayí' kichij yej ayekti.

ankichijtokej ken amoąlmaj kineki iga xikchįwakąn yej ayękti, anyawij anmikitij iga anyokatitoskej de Dios; e' siga iyEspírítoj Dios mitzkąwaltiáj iga ayo' xikchįwakąn yej ayękti, nochipa amonoskej wąn Dios.

14 Ipilowąn Dios momakaj iga kitokaj ken kinęxtiliá iyEspíritoj Dios. 15 Puej iyEspíritoj Dios yej mitzmakakej, ayéj sę espíritu yej mitzescląvojtiliáj iga sej ximajmawikąn, sino que Espíritu yej kichįwa iga ximochįwakąn ipilowąn Dios. Iwán inín Espíritu kichįwa iga matikijlikąn Dios: ¡Nopáj! 16 Ininsan Espíritu mosętiliá iwán toespíritoj iwán kijtowa iga tejemęn ipilówąnya Dios. 17 Iwán iga tejemęn ipilowąn Dios, kajasi iga nọ matęmakakąn yej itatki Dios, yej kijtoj iga tęmakas, iwán tosentatki mochįwas wąn Cristo, siga inán íwąn tiksensufrįrowaj, wel nọ tonoskej ipan cielo kąn ono' yéj.

18 Puej nikmati iga inán tejemej yej tiksufrįrowaj, ni alín ayá' kaxiliá iwán inón, kuą' kęman tisen-onoskej wąn Jesús. 19 Inochi yej ono', yej kichij Dios kichįxtokej iga magui' maásiya inón día kuą' Dios kichįwas iga manęsi ają'yéj ipilowąn. 20 Iga inochi yej ono', yej kichij Dios yéj kijtoj iga amo mayę'onokąn,[a] ayéj iga kinekij, sino iga Dios ijkón kijtoj; e' weljo' sej kęman moyę'tąlij 21 iga nochi yej kichij Dios ay' yawij mikitij niga paląniskej, wąn pąktoskej nọ kensan ipilowąn Dios. 22 Tikmatij iga inán nochi yej Dios kichij tenatokej iwán kimachįliáj ken sę siwą' yej pilkualọto' iga taonoltiá. 23 Iwán ayejsan nochi yej Dios kichij yej kualọtokej, sino que tejemęn nọ, e' tikpiaja iyEspíritoj Dios yej achto tęmá'. Iwán tikmatij iga inón kijtọjneki iga tęmákaso' máj. Tikmachįliáj iga poxsan tikualọtokej, iwán tikchįxtokej iga kęman tęchįwas ipilowąn Dios, íkuą' timomachįlįskej íjkąnya iga tikpiaskej sé'paya tocuęrpoj. 24 Iga tikchįxtokej Dios tikmatij iga timomąnawíjkejya; e' siga sę kichįxto' yej kítzto'pa, inón ayo' kichįxto'. Yej sę kítzto'ya, ¿téjaso' iga makichįxto? 25 E' siga tikchįxtokej yej aya tikitaj, melą'wa' iga atisiawij iga tikchįxtokej.

26 Ijkọnsan nọ iyEspíritoj Dios tępalęwiá kuą' timosemakasnékija. Iga kuą' titajtowaj wąn Dios ayá' tikmatij tę tiktajtaniliáj, e' iyEspíritoj Dios tętajtowiliá iyįxtaj Dios, te ken ténapa iga kijtowa yej tejemej atikojasij kén tikijtowaj. 27 Iwán Dios yej kįxmati tę tikejląntokej, kimati tę nemi kijtowa iyEspíritoj Dios; iga iyEspíritoj

[a] **8:20** Gn 3:17

Dios kitajtowiliá yej kicrẹdowaj Dios, ijkọ́n iga Dios kineki iga mayẹ'onokạn.

Nochipa tiktạniáj iga Cristo tẹpalẹwiá

28 Tikmatij iga Dios tekipanowa iga nochi mayẹ'kịsa inọmej yej kichọkiliáj, inọmej yej Dios kitapejpen iga mamochịwa ken yéj nochipa kejlạnto'. 29 Iga yejemej yej Dios ikyay kịxmati', áchtoya nọ kitapejpen iga mamochịwakạn kensan Jesucristo yej iPiltzịn Dios, iga Jesucristo mamochịwa tẹkọko pan nochi toknịwạn. 30 Iwán yej desde áchtoya Dios kitapejpen, kinọtza' nọ, iwán yej kinọtza', nọ ki-ọmemạwij, iwán yej ki-ọmemạwij, nọ kitạlij iga maono itẹnoj yéj.

31 Inán, ¿tẹ tikijtọskej de inín? Siga Dios de tejémẹmpa, ¿a'yéj yej wel tẹchịwilịj yej ayẹkti? 32 Dios kine' iga mamiki iPiltzịn iga nochi tejemej; ¿kén iga ayá' yawi nọ tẹmakati nochi yej yéj kipiá? 33 ¿A'yéj wel kitẹlwịj yej Dios kitapejpen? Ayagaj, iga Dịọswa' in yej kijtowa a'yéj yẹ'nemi; 34 ¿A'yéj wel tẹcastigạrọj? Ni agaj, iga Crístojwa' in yej migui' iga tejemẹn, ayejsan iga inọ́n, sino que ojpa-isa' iwán ono' ilạdoj iyẹ'mạ' Dios iga tẹtajtowilijto'. 35 ¿A'yéj wel kikạwaltịj iga Cristo matẹchọkili? Ayagaj, niga nitẹ́ wel kikạwaltịj iga Cristo matẹchọkili. ¿Ix wel kuạ' tẹcastigạrowaj, o kuạ' tejtẹ́ tẹyọlmiktijto', iwán kuạ' tẹtemojtinemij iga matẹcastigạrọkạn, o kuạ' ạpistaj, o kuạ' ayo' tikpiáj totzótzol, o kuạ' tẹmiktịjnekij? 36 Ken kijtowa kạn ijkuilijto':

Iga san nimitztokaj, nochipa nẹmiktịjnekij.
Ne-itaj ken borrẹgojmej[a] yej yawij kimiktịtij.

37 E' ipan nochi inín, nochipa tiyẹ'kịsaj iga tẹpalẹwiá Cristo yej tẹchọkiliá. 38 Inán nikmela'mati iga ateyi nitẹ́ yej wel kikạwaltịj iga Dios matẹchọkili. Niga matẹmiktịkạn, niga kuạ' tisatokej, niga ạngelejmej,[b] niga Tzitzimi' iyạngelejmej, niga yej ono' inán, niga yej wị'o', 39 niga yej ajko ono', niga yej ono' tạltampa. Nitẹ́ yej Dios kichij, awel kikạwaltiá iga Dios matẹneki ken yéj tẹnẹxtilij ipan Cristo Jesús yej toTẹko.

Ken iga Dios kitapejpen la gente de Israel

9 Nej niktoka Cristo, iwán iyEspíritoj Dios nẹnẹxtiliá pan noạlmaj iwán ne-ijliá iga ayá' nemi nitakajkayạwa; nemi nimitzijliáj

---

[a] **8:36** Xikita glosario “Borrego”. [b] **8:38** Xikita glosario “Ángel”.

nokta iga 2 poxsan nimoknǫmati, iwą́n nochipa kualǫto' noąlmaj.
3 Niknekiá katka manikpalęwikąn noknįwąn israelįtajmej yej de
nejémęmpasan. Este katka Dios ayo' manęyę'ita iwą́n manikajtęwa
iyojwi Cristo, e' siga katka inǫ́n kipalęwiąyaj yejemej iga
makiną'techǫkąn Dios. 4 Yejemej israelįtajmej, iwą́n Dios kitapejpen
iga mamochįwakąn ipilowąn. Dios kinęxtilij ipodęr iga onoya
iwąmej kuą' kichij pacto iwą́n yejemej. Dios kimá' iley Moisés. Dios
kinęxtilij ken iga makiweyimatįltįkąn kuą' monechkowaj tiǫpan,
iwą́n kijlij yej yawi kimakatij. 5 Yejemej ipilowąn ipilówąmpa
to-ikyapatajwęwetkej, ipan inǫmej wąlaj Cristo, iwą́n yéj Dios yej
kimandąrowa nochi, nochipa mamoweyimatįlti. Ijkǫ́nyawa'.

6 Ayéj iga Dios ayą́' kichij ken kijlij israelįtajmej; iga ayéj
nochi gente yej israelįtajmej imela'pilowąn Dios, iga ayą́' nochi
moconfiąrowaj ipan Dios ken iyikyapatajwęwejmej Israel[a] yej
nǫ itǫką' Jacob. 7 Niga nochi ipilowąn Abraham ayéj nochi
imela'pilowąn; sino que Dios ijkín kijlij: “Petz mopiltzįn Isaac
yawi kipįwįti mopilowąn.”[b] 8 Inín te-ijlijneki iga ijkǫ́n ken Isaac
nacęroj iga Abraham moconfiąroj ipan yej kijtoj Dios; tejemej nǫ
ipilowąn Dios ayéj iga tejemej ipilowąn Abraham, mąjwa' iga
timoconfiąrowaj ipan yej kijtoj Dios. 9 Dios kijlij Abraham yej yawi
mochįwati: “Sę xiwi' sej niwį', iwą́n íkuą' Sara kítasya sę ipiltzįn.”[c]

Dios wel kichįwa ken kiyę'ita

10 Amo xikęlkąwakąn yej mochij wąn kuątejmej yej ipilowąn
Rebeca wąn Isaac yej to-ikyapatajwęwej; 11–13 kuą' aya katka
onoyaj kuątejmej, niga kichíjkaja yej yękti niga yej ayękti, e' Dios
kijlij Rebeca: “Yej tękǫko yawi kichįwati ken kineki tętzǫyǫ'.” Inǫ́n
nǫ senyawi wąn se' kąn ijkuilijto', kijtowa: “Nikne' Jacob, e' Esaú
nikijiya'.” Ijkǫ́n nęsi iga Dios wel kitapejpena ken kineki, ayéj iga
agaj kichįwa tejté, sino que iga Dios kiyokanǫtza'.[d]

14 Inąn ¿té tikijtǫskej? In Dios, ¿ix kichįwa yej ayękti? ¡Ayéj
ijkǫ́n! 15 Iga Dios kijlij Moisés: “Nia nikchǫkilįti yej nej nikneki
manikiknęli, iwą́n nikiknęlįj yej nej nia nikiknęlįti.”[e] 16 Inǫ́n iga
ayejsan iga agaj makineki, niga mamoteki'topęwa iga makalaki,
tájma'wa' Dios yej yéj kiknęliá. 17 Iga kąn ijkuilijto' kijliá Faraón:

---

[a] **9:6** Israel; tąga' yej nǫ itǫką' Jacob. [b] **9:7** Gn 21:12 [c] **9:9** Gn 18:10
[d] **9:11** Gn 25:23; Mal 1:2, 3 [e] **9:15** Ex 33:19

“Nimitztalij iga rey iga nimitznextilij nopoder iwán iga ipan inín tajli noyan mane-ixmatikan.” 18 Inón iga Dios kikneliá a'ya iga yéj
kiknelijneki, iwán kiyoltakuawiliá, a'ya iga yéj kiyoltakuawilijneki.
19 Iwán tej tine-ijlij: “Siga ijkón, ¿te iga Dios kijtowa iga itechko
taga'? ¿A'yéj wel kijtowa iga amo mamochiwa ken Dios kineki?”
20 ¡E' tej taga'! ¿Te moteki in tej iga ximokueso iwán Dios? ¿Ix wel
an se komi' makijli yej kichij: “¿Te iga ijkín tinechij?”[a] 21 Pues
yej kichiwa komi' wel kichiwa ken yéj kineki, iwán ipan inonsan
konsoki' wel no kichiwa yej námol awel kikui, iwán se' yej a'san
nesi wel kikui.
22 ¿Iwán te tikijtoskej?, Dios kine' matanextili ken tacastigarowa
iwán iga nochi makitakan ipoder, inón iga Dios ayá' kikuesowilij
yej kajasiá iga makicastigarokan yej onóyaja ga poliwiskej. 23 Ijkón
kichij iga kinextij iweyipoder ipan tejemen yej te-iknelij, yej desde
áchtosan tetapejpen iga matonokan kan yéj ono'. 24 Dios tenotza',
akita siga tijudiyojmej o ayéj. 25 Ken ijkuilijto' ipan ama' yej
kijkuiloj Oseas:

> Yej ayéj katka nopilowan, nia nikijliti iga nopilowan.
> Yej aniknekiá, niknekis.[b]
> 26 Iwán ompa kan mitzijlijkej: “Amejemen ayéj nopilowan”,
> ompa yawij mitzijlitij ipilowan Dios yej isato'.[c]

27 E' iga israelitajmej, Isaías kijtoj ijkín: “Malej iga israelitajmej pox
miakej ken tikita xajli yej ono' lamartenoj, petz alín kawiskej yej
yawij mosalvarotij. 28 Ayá' wejkatis toTeko yawi kijuzgaroti nochi
yej onokej ipan inín tajli.”[d] 29 Ken Isaías ikya kijtoj:

> Siga toTeko yej nochi wel kichiwa, ayá' katka kikajtewaya
> alín toknimej iga tejemej matonokan,
> tipoliwíkaja ken yej chantitoyaj altepe' Sodoma[e] iwán
> Gomorra.[f]

Judiyojmej akentenderojkej

30 ¿Te tikijtoskej? Iga yej ayéj israelitajmej yej ayá' kitemowayaj
iga maye'onokan iyixtaj Dios, yejémejwa' in yej máj ye'onokej
iyixtaj Dios iga moconfiarowaj. 31 E' israelitajmej yej kitokayaj la
ley, yej katka maye'onókanya iyixtaj Dios, awel kichijkej ken kijtowa

---

[a] **9:20** Is 29:16 [b] **9:25** Os 2:23 [c] **9:26** Os 1:10 [d] **9:28** Is 10:22, 23
[e] **9:29** Dios kitatij yej chantitoyaj altepemej Sodoma iwán Gomorra iga kichijkej yej ayekti. Gn 19. [f] **9:29** Is 1:9

inǫ́n ley. 32 ¿Te iga? Iga ayą́' kitẹmojkej iga mayẹ'onokąn iyįxtaj
Dios iga san moconfiąrowaj ipan Cristo, mąjwa' kinekiáj iga Dios
makiyẹ'ita yej kichįwayaj. Inǫ́n iga ken mokxiwįtekikej ipan te'ti,
iwą́n inǫnwa' te'ti kijtǫjneki Cristo.[a] 33 Ken kijtowa kąn ijkuilijto':

Nej niktąliá ipan ąltepẹ' Sion[b] sẹ te'ti kąn mokxiwįtekilo, sẹ
te'ti yej tawetzįltiá.
Yej moconfiąrowa ipan inǫ́n te'ti ayą́' mopįnajtįj.[c]

10 Noknįwąn, noąlmaj kineki iga israelįtajmej mamosalvąrǫkąn,
iwą́n kuą' niktẹnẹwiá Dios, inǫ́n niktajtaniliá. 2 Niyẹ'tajtowa
iga yejemej, poxsan kiweyimatįltiáj Dios, e' ayą́' kimatij ken iga
makiyẹ'chįwakąn. 3 Iga ayą́' kimatij ga Diossan yej kichįwa iga sẹ
mayẹ'ono iyįxtaj yéj, mąjwa' yejémẹnsan kitẹmowąyaj imątikamej
iga mayẹ'onokąn iyįxtaj Dios, e' ayą́' kichįwaj ken yéj kijtowa. 4 Iga
wąlaj Cristo, kitamįko iley Moisés, inąn nochi yej moconfiąrowaj
pan Cristo yẹ'onoskej iyįxtaj Dios.

5 Iga sẹ mayẹ'ono iyįxtaj Dios iga kichįwa ken kijtowa la ley,
Moisés ijkín kijkuiloj: "Yej kichįwa ken kijtowa la ley, iga inǫ́n
mosalvąrǫj."[d] 6 E' yej kisentąliá iyąlmaj pan Dios iga mayẹ'ono
iyįxtaj, ayį́' tatajtani: "¿Ą'yéj tejkawis ipan cielo? —inín kijtǫjneki iga
matiktemowįkąn Cristo, 7 niga ayį́' tatajtani: ¿Ą'yéj temǫj kąn onokej
iyąlmajmej yej miktokej?" —inín kijtǫjneki iga matikojpa-ixitįkąn
sej Cristo ken kuą' míkto'o'. 8 ¿Wąn tẹtaj kijtǫjneki? "Itájtǫl Dios
monąsan ono', iga ono' ipan motẹn iwą́n ipan moąlmaj." Ininwa'
in itájtǫl yej ípan matimoconfiąrǫkąn, yej nejemej nikpowaj.[e]
9 Siga tikijtowa iga Jesús toTẹko, iwą́n ipan moąlmaj ticrẹdowa
iga Dios ki-ojpa-ixitij kąn miktoya, mitzsalvąrǫj. 10 Puej iga toąlmaj
ticrẹdowaj, iwą́n ijkǫ́n iga tiyẹ'onoj iyįxtaj Dios, e' iga totẹn
tiknojma-ijtowaj iga Jesús toTẹko iwą́n ijkǫ́n iga Dios tẹsalvąrowa.

11 Kąn ijkuilijto' itájtǫl Dios kijtowa: "Nochi yej kisentąliá
iyąlmaj pan yéj, ayą́' mopįnajtįj."[f] 12 Dios kiyẹ'ita judiyojmej wąn
yej ayéj judiyojmej; puej tonochįn tikpiáj sẹsan toTẹko, iwą́n ąsan
nẹsi kipalẹwiá yej kitajtaniliá. 13 Iga ijkín kijtowa itájtǫl Dios kąn
ijkuilijto': "Nochi yej kitẹnẹwiá itǫką' toTẹko yawi mosalvąrǫti."[g]
14 E' ¿kén yawij kitẹnẹwįtij toTẹko Jesucristo siga ayą́' nemi
kicrẹdowaj ipan yéj? ¿Iwą́n kén kicrẹdǫskej ipan yéj siga aya

---

[a] **9:32** Is 18:14 [b] **9:33** Sion se' itǫką' Jerusalén. [c] **9:33** Is 28:16
[d] **10:5** Lv 18:5 [e] **10:8** Dt 30:12-14 [f] **10:11** Sal 34:22 [g] **10:13** Jl 2:32

nemi kikakij de yéj? ¿Iwán kén yawij kikakitij siga ayagaj nemi kitatapowiáj de yéj? 15 ¿Kén yaskej kipowatij ye'noticiaj siga ayagaj kititanij? Ken kijtowa kan ijkuilijto' itájtol Dios: "¡Pox monsaj kua' asij yej kipowaj ken iga matonokan tamelá, yej tematiltikoj ye'noticiaj!"[a]

16 E' ayá' nochi kicredojkej ye'noticiaj. Ken kijtowa profeta Isaías: "NoTeko, ¿ix agaj netajtolkuilijkej yej nikpojkej?"[b] 17 Ijkón yej moconfiarowaj ipan Cristo, achto kikakij itájtol. Iga makikakikan, kineki agaj makipowa inón ye'noticiaj.

18 E' nimitztajtanij: ¿Ix an kikakikej in itájtol Dios? ¡Kena, kikakikej! Kan ikyay ijkuilijto' kijtowa:

Itájtol yejemen mokagui' noyan ipan tajli,
iwán itájtol ási'ya este ipan itajtamiyan inín tajli.[c]

19 E' sej nitatajtani: In israelitajmej, ¿ix an aya kimatij? Moisés áchtoya kijtoj:

Nia nikchiwati iga xiyolkuesiwi iga se país yej ayéj niga país;
nikchiwas iga ximokuejkuesokan wan se país yej pox yoltakuakti'.[d]

20 Isaías sej mixewiá iga kijtowa:

Yej ayá' netemowayaj, neasikej;
iwán nikixnextilijkej yej ayá' netemowayaj.[e]

21 Iwán kua' tajtowa de israelitajmej, Isaías kijtowa: "Semilwi' nimapatajtoya iga niknotztoyaj yej pox yoltakuaktikej iwán akinekij manetokakan."[f]

Dios ayá' kisenkokajtej israelitajmej

11 Inán nitatajtani: ¿Ix an Dios kitepo'má' israelitajmej? ¡Ayéj ijkón! Nej no ni-israelitaj yej ipilówampa Abraham ipilowan, iwán itríbujpa Benjamín. 2 Dios ayá' nemi kitepo'maka yej yéj kitapejpen, inón yej pox ikyay kixmati. ¿Ix ayá' ankimatij kan ijkuilijto' ipan itájtol Dios yej kichij Elías, kén iga yéj kua' kitenewij Dios kitelwij israelitajmej? Kijtoj: 3 "NoTeko, kimijmiktíjkeja moprofetajmej, inewi moaltar kixixitinkej, iwán nejsan nikawi' noselti, e' nej no nemiktijnékija."[g] 4 E' Dios kijlij: "Nikpiao' siete mil tajtaga' yej netokaj, yej ayá' motankuaketzaj iyixtaj ídolo yej kijliáj dios Baal."[h] 5 Puej ijkonsan no inán, acho' kawikej sekin

---

[a] **10:15** Is 52:7 [b] **10:16** Is 53:1 [c] **10:18** Sal 19:4 [d] **10:19** Dt 32:21
[e] **10:20** Is 65:1 [f] **10:21** Is 65:2 [g] **11:3** 1 R 19:14 [h] **11:4** 1 R 19:18

israelitajmej yej Dios kiknelij iwán kitapejpen. 6 Iwán siga san
kitapejpen iga yéj ijkón kiknelij, ayejwa' iga se kichij yej yekti;
porque siga se makichíwapa yej yekti, ayejwa' iga ta-iknéliá Dios.
7 Inán, ¿kén tikijtoskej? Israelitajmej ayá' kasikej yej
kitemowayaj, e' yej Dios kitapejpen, kena kasikej. Sekin
moyoltakuawilijkej. 8 Ken kijtowa kan ijkuilijto' itájtol Dios:
"Dios kikuatapololtij inomej; kimá' iyixmej, e' kixtzakua' iga amo
matachakan iwán kimá' inakasmej, e' ayá' takakij, iwán este inán
ijkón onokej."[a] 9 David no kijtowa:

Kua' nemi ilwichiwaj, mamawetzikan ken toto' yej kawi ipan
kuakakax
iga makikitzkikan iga makicastigarokan.[b]
10 Iyixmej, mapajpachatiakan, iga amo matachakan,
matepotzwijkoliwikan iwán ijkón makawikan.[c]

Kén iga mosalvarowaj yej ayéj judiyojmej

11 Nimitztajtanij inán: ¿Ix an mela'wetzikej in israelitajmej wan
ayí' moketzaskej? ¡Ayá'!, e' kua' israelitajmej ayá' kichijkej ken
kijtowa Dios, iga inón mosalvarojkej yej ayéj israelitajmej, iga inán
mamixkuitikan israelitajmej iga makicredokan no. 12 Iwán siga pan
yej ayompa kichijkej judiyojmej, moye'chijkej nochi tokniwan
yej onokej ipan inín tajli, iwán siga kan wetzikej judiyojmej,
moye'chijkej yej ayéj judiyojmej, ¡majya sej moye'chiwaskej siga
judiyojmej inochimej sej makitokakan Dios!
13 E' nimitzijlijnekij tejté amejemen yej ayéj anjudiyojmej.
Nej iyapóstol Dios iwán yéj netitan iga itájtol manikpowili yej
ayéj judiyojmej, pox nikye'ita iwán nikyolmaka iga nikchiwa yej
netekimakakej. 14 Nikneki iga tokniwan yej de nejémenpasan
judiyojmej makichiwasnekikan yej amejemen ankichiwaj iga
ankixmatij Cristo, iwán ijkón wel mamosalvarokan. 15 Puej siga
kua' judiyojmej moyokatijtoyaj wan Dios, ompa pewa' iga yej ayéj
judiyojmej wel moyoltaliáj wan Dios, ¿ix aya'taj majya sej kua'
yejemej mamokuepakan? Iga ijkón kichiwaskej, ken ojpa-isaskej sej
kan miktoyaj.
16 Puej siga agaj kimaka iga ofrenda Dios yej áchtopa
pan yej mochiwa iga itixyo trigo, inón kijtojneki iga nochi

---

[a] **11:8** Is 29:10 [b] **11:9** Sal 69:22 [c] **11:10** Sal 69:23

tixti nọ Dios kiyẹ'ita. Iwán siga agaj kimaka iga ofrenda
Dios inelwayo sẹ kuawi', nọ nochi imajmạ' inón kuawi' Dios
kiyẹ'ita.
17 Sekin judiyojmej yej ken imela'majmạ' olịvojkuawi',[a]
kimajmạtzontekkej iga Dios ay' kiyẹ'ita'. Iwán tej ken sẹ imajmạ'
olịvojkuawi' yej momati ipan kuayoj yej ípan mitzinjertạrojkej.
Ijkón iga tej tixwato' ipansan inón inelwayo iwán wel tono' iga
san inón iyạyo. 18 E' amo ximomachịli iga tej majya sej que
imela'majmạ' olivo, yej kitọjneki judiyojmej. Siga timomachịliá iga
tej majya sej, xikejlạmiki iga ayéj mopan ixwato' inelwayo, sino tej
tixwato' pan inelwayo mela'olịvoj.
19 Anka tikijtọj: "Kena, e' imajmạ' kitzojtzontekkej iga nej
mane-injertạrokạn ipan olịvojkuawi'." 20 Ijkón; e' kitzojtzontekkej
iga ayá' moconfiạrojkej ipan Dios, iwán tej ompa tono' iga san
timoconfiạroj ipan Dios. Inón íga amo ximoweyimati, sino que
achi xikmajmawili Dios. 21 Siga Dios ayá' kiknẹlij imela'majmạ'
olivo, welsan nọ tej ijkón mitzchịwilịj. 22 Ta' xikita kén iga Dios
pox ta-iknẹliá, e' nọ kikuesowa yej ayá' kichịwa ken yéj kijtowa.
Ijkón kichij wạn inọmej yej wetzikej, e' tej pox mitziknẹlij. Dios
mitziknẹliao' miẹj timoconfiạrowa ipan yéj; e' siga ayá', tej nọ
yawij mitzọntekitij. 23 E' siga judiyojmej sej kicrẹdowaj, yejemej
sej ki-injertạrọskej pan olịvojkuawi'; iga Dios kipiá poder iga
sej makichịwa. 24 Siga tej yej ayéj tijudiyoj, mitzontekkej ipan
kuayojolịvoj, iwán mitzinjertạrojkej ipan yẹ'olịvojkuawi', malej
iga tej ayéj de inómbapa kuawi', ¡majya sej judiyojmej, yej
imela'majmạ' olịvojkuawi', yawij ki-injertạrọtij kạn achto onoyaj!

Kén iga yawij mosalvạrọtij judiyojmej

25 Puej noknịwạn, nikneki xikmatikạn yej aya momatiá, yej
Dios kichịwasneki, iga amo ximomachịlikạn iga poxsan antamatij:
israelịtajmej ayá' momela'yọltakuạwilijkej inochimej, e' ijkón
onoskej este que mamasi yej ayéj judiyojmej, yej yawij kicrẹdọtij
ipan Cristo. 26 Kuạ' inón mochịwas, íkuạ' nochi israelịtajmej
mosalvạrọskej, puej kạn ijkuilijto' kijtowa:

Yej tasalvạrowa yawi wịtzeti de Sion,[b]

---

[a] **11:17** Xikita glosario "Olivo". [b] **11:26** Sion se' itọkạ' Jerusalén.

iwa̱n yej aye̱kti kichijkej israeli̱tajmej, yawij kiperdona̱ro̱tij.[a]
27 Iwa̱n ini̱n nikchi̱was wa̱n yejeme̱n,
kua̱' nikperdona̱rowili̱j yej kichijkej yej aye̱kti.
28 Iga judiyojmej akicre̱dojkej ye̱'noti̱ciaj, kijiyakej Dios, ijkón
ina̱n mitzojtapowilijkej amejeme̱n yej ayéj anjudiyojmej iga wel
xicre̱do̱ka̱n ye̱'noti̱ciaj. E' Dios kinéki-o' in judiyojmej iga Dios
kitapejpen iyikyapatajmej. 29 Puej yej Dios te̱maka, ayo' sej te̱kui̱liá,
niga yej kino̱tza', ayá' ompay kisenkokajte̱wa. 30 Amejeme̱n ikya
ayá' ankichijkej ken kineki Dios, e' iga judiyojmej ayá' kichijkej ken
Dios kineki, inón iga ina̱n amejeme̱n Dios mitzikne̱liáj. 31 Ijko̱nsan
no̱ yejeme̱n ina̱n ayá' kichi̱waj ken Dios kineki, e' iga san Dios
makine̱xtili iga wel kikne̱liáj yejeme̱n, kensan no̱ amejeme̱n
mitzikne̱lijkej. 32 Dios kikajtej nochi iga makichi̱waka̱n yej aye̱kti,
iga ina̱n Dios nochi wel makikne̱li.
33 ¡Poxsan weyi itamatilis Dios iwán Yéj pox kojasi yej kichi̱wa!
Ayá' wel tikojasij ken yéj kejla̱miki, niga wel tikentende̱rowaj yej
yéj kichi̱wa. 34 Puej, ¿a̱'yéj kimati yej toTe̱ko kejla̱miki? ¿O a̱'yéj
kimachtij?[b] 35 ¿Ix ono' a̱n agaj yej achto kimá' tejté toTe̱ko iga yéj
ina̱n kenkua̱' ki̱xtawa yej kimakakej? 36 Nochi itatki Dios, iga yéj
nochi kichij iga yéjsan. ¡Nochipa mamoweyimati̱lti Dios! Ijkónyawa'.

Xiksenta̱li̱ka̱n amoa̱lmaj ipan Dios

12 Nokni̱wa̱n, Dios te-ikne̱liá, inón iga nimitztajtaniliáj iga
amejeme̱n nochipa xiye̱'nemika̱n ipan iyojwi. Iga ijkón
ankichi̱waj, ken tikita ankimakaj Dios se̱ ofrenda yej isato'. Inón
Dios kiye̱'ita, ijkón nokta kajasi iga matikye̱'weyimati̱lti̱ka̱n. 2 Ayo'
xikchi̱waka̱n ken kichijtokej tokni̱mej yej ayá' ki̱xmatij Dios,
ma̱jwa' ximomakaka̱n iga Dios mamitzyo̱lpataka̱n iga se'ya ken
antajla̱mikij, ijkón ankimatiskej yej Dios kineki iga xikchi̱waka̱n,
yej pox ye̱kti, yej kiye̱'ita Dios.
3 Nikmati iga Dios poxsan ne-ikne̱lij iga ne̱ta̱lij iga iyapóstol,
inón iga nimitzijliáj iga sejsé de amejeme̱n, amo agaj mamomachi̱li
iga ma̱jya sej que se'. Ma̱jwa' sejsé de amejeme̱n ximomachi̱li̱ka̱n
kén amonokej, ke̱'san Dios mitzchi̱waltiáj iga ximoconfia̱ro̱ka̱n ipan
yéj. 4 Ijkón ken tejemej ayá' tikpiáj petz tokxi wa̱n toma̱', sino
que tikpiajo' máj sekin miembros iwán nochi ino̱mej ayá' se̱san

[a] **11:26** Is 59:20, 21 [b] **11:34** Is 40:13, 14

itekipanǫlmej kipiáj, 5 ijkǫnsan nǫ tejemẹn, malej iga timiakejmej,
e' pan Cristo sẹsan timochi̱waj, iwán tonochi̱n tisẹtitokej ipansan sẹ.
6 Dios tẹmá' sẹse'pa yej wel tikchi̱waj, kensan yéj kiyẹ'ita tẹmá'.
Siga Dios tẹtajtǫlmaka iga matikijtǫka̱n itájtǫl, matikchi̱waka̱n
san kẹ' iga timoconfia̱rowaj pan yéj. 7 Siga Dios tẹmá' iga wel
matikchi̱waka̱n tejté iga agaj, matikyẹ'chi̱waka̱n. Siga Dios tẹmá'
iga wel titamachtiáj, inón nokta matikchijtoka̱n. 8 Siga Dios tẹmá'
iga wel titayǫlchika̱waj, inón matikchijtoka̱n. Siga Dios tẹmá' iga
wel matitamakǫkawi̱ka̱n tejté, matikyǫlmakaka̱n iga tikchi̱waj. Yej
ono' iga ken tzontekon pan tejté ka̱n Dios kita̱lij, makiyẹ'chi̱wa
itekipánǫl; yej kipalẹwiá yej amotapialiáj, mapa̱ki iga kichi̱wa.

Kén makichi̱wa yej kitoka Cristo

9 Ximomela'sẹpanchǫkili̱ka̱n wa̱n amokni̱mej. Xikijiyaka̱n yej
ayẹkti iwán xikchi̱waka̱n yej yẹkti. 10 Ximosẹpanchǫkili̱ka̱n wa̱n
amokni̱n ken sẹsan amotaj; xikita mokni̱n majya sej que tej.
11 Amo ximosemakaka̱n, xikyǫlmakaka̱n yej ankichi̱waj, te
xiyǫlpa̱ktoka̱n iga xikchi̱waka̱n yej Dios kineki.
12 Miẹj ankichi̱xtokej toTẹko, xipa̱ktoka̱n. Kua̱' tejté
mitzyǫlmiktiáj, xikijyǫwi̱ka̱n iwán amo xikajtẹwaka̱n iga
ankitẹnẹwiáj toTẹko.
13 Xikpalẹwi̱ka̱n tokni̱wa̱n yej kitokaj Dios yej amotapialiáj.
Xikǫmema̱wi̱ka̱n wejkacha̱nej yej akipiáj ka̱n kochij.
14 Xiktajtanili̱ka̱n Dios iga mayẹ'onoka̱n yej mitziknǫchi̱waj iwán
ayá' xikma̱lijli̱ka̱n.
15 Xipa̱kika̱n wa̱n yej pa̱ktokej, iwán xisenchǫkaka̱n wa̱n yej
nemi chǫkaj.
16 Xonoka̱n ken sẹsan amoa̱lmaj wa̱n amokni̱wa̱n. Amo
ximoweyimatika̱n, ximomachi̱li̱ka̱n kensan inǫmej yej ayá'
motapialiáj. Amo pansan amejemẹn ximomachi̱li̱ka̱n iga poxsan
antamatij.
17 Siga agaj mitzchi̱wiliáj yej ayẹkti, amo nǫ ijkón xikchi̱wili̱ka̱n.
Nochipa xiktẹmǫka̱n yej yẹkti iga xikchi̱wili̱ka̱n nochi toknǐwa̱n.
18 Xikchi̱waka̱n este ka̱n máj anwelitij iga xonoka̱n tamelá iwán
nochi. 19 Nokni̱wa̱n yej nimitzpoxchǫkiliáj, amo ximoma̱ti̱ka̱n kua̱'
agaj mitzchi̱wiliáj yej ayẹkti, xikajtẹwili̱ka̱n iga Dios makicastiga̱ro
yej mitzchi̱wilijkej yej ayẹkti; iga ijkín kijtowa ka̱n ijkuilijto':
“Nejwa' in yej nitacastiga̱rowa; nej nia nimoma̱ti̱ti wa̱n inón yej

kichij yej ayẹkti, kijtowa toTẹko.”[a] 20 Iwán nọ kijtowa: “Siga
yej mitzijiya mayạna, xiktamaka, siga ạtaneki, xikạmaka; iga
inọ́n tikchịwas, este xajxạygatatạwiás iga pịnạwas.”[b] 21 Amo
ximoyọlyamạna iga xikchịwa yej ayẹkti, mạjwa' xiktạnili yej ayẹkti
iga xikchịwa yej yẹkti.

13 Nochi toknịn makichịwa ken tatekimaka tekiwajmej.
Iga ateyi nisẹ́ tekiwaj yej ayá' kitạlij Dios, iwán yej
inán mandạrowa, Dios kitạlij. 2 Inọ́n iga yej ayá' kichịwa ken
tatekimaka tekiwajmej, ayá' nemi kichịwa ken Dios tatekimaka.
Yej akichịwa ken tatekimaka tekiwajmej, inọ́n yawij kicastigạrọtij.
3 Tekiwajmej ayá' onokej iga makimajmajtịkạn yej kichịwaj yej
yẹkti, yejemẹn onokej iga yej kichịwaj yej ayẹkti. Siga ayá'
tikneki xikmajmawilijto tekiwajmej, xitawelono, iwán tekiwajmej
mitzyẹ'itaskej. 4 Tekiwajmej nemi kichịwaj ken Dios kineki iga
xitawelono. E' siga ayá' tiyẹ'nemi, ijkọ́n sí ximajmawi; tekiwaj ayá'
báldejsan mandạrowa, wel nọ tacastigạrowa. Tekiwaj kichijto' ken
Dios kineki iga kicastigạrowa yej kichịwa yej ayẹkti. 5 Inọ́n iga
matiktajtọlkuikạn tekiwajmej, ayejsan iga amo matẹcastigạro, sino
que tikmatitokej ipan toạlmaj iga matiyẹ'nemikạn nokta. 6 Inọ́n íga
amejemẹn ankixtạwaj yej kijliáj impuestos,[c] iga Dios ompa kitạlij
tekiwajmej iga makichịwakạn itekipanọlmej ken kajasi.

7 Nochi yej mo-ixtạwa, xikixtạwakạn, san katiapa impuesto yej
ono', xik-respetạrọkạn nochi yej kajasi.

Matimosẹpanchọkilịkạn

8 Amo agaj xikdebẹrọkạn ni alín, mạjwa' ximosẹpanchọkilịkạn;
iga yej kichọkiliá iyiknịn, kíchija ken tatekimaka la ley. 9 Ijkín
tatekimaka Dios: “Siga tinạmiktito', amo xaj wạn se'; amo xitamikti,
amo xitachteki, amo xitanạmọlpanti, amo xikpiasneki yej se' itatki”;
e' siga “tikchọkiliá moknịn kensan tej timochọkiliá”, nemi tikchịwa
nochi ken tatekimaka la ley. 10 Yej kichọkiliá iyiknịn awel kichịwiliá
yej ayẹkti; inọ́n iga, siga tiknekij toknịn, pan inọ́n tikchịwaj ken
kijtowa nochi la ley.

11 Xikchịwakạn nochi inín iga ankimatij nạ'ya wị' toTẹko.
Akajasi iga matikochtokạn, mạjwa' matisatokạn iga mạjya nạ'
ono' iga tẹmạnawịki Dios que kuạ' iga achto ticrẹdojkej itájtọl.

---

[a] **12:19** Dt 32:35 [b] **12:20** Pr 25:21, 22 [c] **13:6** Xikita glosario “Impuestos”.

12 Ken tikita pox tayówaya, iwán ayo' wejkáj iga tanesis; inón iga
matikajtewakan iga tikchiwaj yej ayekti, yej kichiwa yej ayekti ken
kua' ono' kan takomichkan. Matikchiwákanya yej yekti ken kichiwa
yej nemi kan tawilpan iwán nochi kita. 13 Matiye'nemíkanya ken se
nejnemi kua' tanesto'. Amo matitawanakan niga matiakan ilwitaj
kan tawanalo, niga mati-ajapanemikan iwán amo matikchiwakan
nité yej ajayekti, amo matitakuejkuesokan, niga matita-ixitakan.
14 Iga ijkón ankichiwaj, toTeko Jesucristo mitzpalewiáj iga
anye'nemij, iwán amo xikejlamikikan iga ankichiwaj yej ayekti ken
mitzyoltilanaj amoalmaj.

Amo xikpopowa moknin

14 Siga se aya momela'confiarowa ipan[a] Cristo, xikomemawikan
iwán amo ximotenkitzkikan íwan igasan ayá' kichiwa yej
amejemen ankiye'itaj. 2 Sekin kijtowaj iga wel kikuaj nochi tákual,
e' sekin yej aya momela'confiarowaj ipan Dios, kikuaj petz verdura.
3 Yej kikua nochi, amo makipinajti yej akikua nochi, iwán yej
akikua nochi, amo makijto iga ayompa kichijto' yej kikua nochi,
iga Dios ijkón kiye'ita inón toknin. 4 In tej, ¿te moteki iga tikijtowa
iga ayompa kichijto' yej se' itekipanowani? Siga kichij yej yekti o
ayekti, inonwa' kimati iteko. Iwán toTeko Dios kena kiye'itas inón
toknin, iga Diossan yej wel kichiwa iga matiye'onokan iyixtaj.

5 Ono' sekin yej máj kiye'itaj se día[b] que se' día, iwán sekin
kimatij iga nochi día kensan nochi día. Sejsé makimela'matito iga
ijkonya ken kejlanto'. 6 Yej máj kiye'ita se día que se', inonwa'
iga kiweyimatiltiá toTeko; iwán yej ayá' máj kiye'ita nisé día, no
kiweyimatiltiá toTeko. Wan yej nochi kikua yej mókuapa, kua'
kikua, kiweyimatiltiá toTeko iga kimaka gracias Dios; wan yej
kíkuasan petz verdura, akikua naka' iga kiweyimatiltiá toTeko iwán
kimaka gracias Dios.

7 Ayagaj de tejemej ono' iga yéjsan mamoweyimati, niga agaj
mateweyimatilti kua' timikíkeja. 8 Puej siga tisatokej, matonokan iga
matikweyimatiltikan toTeko, iwán siga timikij, mamoweyimatilti

---

[a] **14:1** Español: "débil en la fe", kijtojneki iga anka némi-o' pewa iga
moconfiarowaj ipan Jesucristo yej achto katka judiyojmej iwán awel kikuayaj
nochi tákual iga ijkón kijtowa iley Moisés. [b] **14:5** Judiyojmej motekisewiayaj
el sábado wan kipiayaj sekin máj día iga kilwichiwiliayaj Dios, e' ayá' nochi yej
kitokayaj Jesús ijkón kichiwayaj.

toTẹko. Inọ́n iga siga tisatokej o timiktoskej, tejemej itatki toTẹko.
9 Inọ́n iga Cristo migui' iwá̱n sej ojpa-isa', iga mochij iTẹko yej
miktokej iwá̱n yej isatokej.
10 In tej, ¿te iga tikijtowa iga ayompa kichijto' mokni̱n? ¿O tẹ
íga tikpi̱najtiá? Tonochi̱n tiawij tonotij iyi̱xtaj Cristo kua̱' yéj yawi
tẹjuzga̱ro̱ti. 11 Ka̱n ijkuilijto' itájto̱l Dios kijtowa ijkí̱n:

Niknojma-ijtowa nokta iga inín mochi̱was, kijtowa toTẹko,
iga no-i̱xtaj yawij motankua̱ketzatij nochi,
iwá̱n nochi kitẹnẹwi̱j noto̱ka̱' iga yawij kiweyimati̱lti̱tij.[a]

12 Inọ́n iga sejsẹ́ de tejemej tiawij tikijto̱tij iyi̱xtaj Dios yej tikchijkej.

Amo xikwetzi̱lti mokni̱n ipan iyojwi Dios

13 Inọ́n iga ayo' matikijto̱ka̱n iga tokni̱n ayompa kichijto'.
Ma̱jwa' xiksenta̱li̱ka̱n amoa̱lmajmej iga amo xikchi̱waka̱n nitẹ́ yej
makikxipolo mokni̱n niga makiki̱xti ipan iyojwi toTẹko. 14 Nej
nikmati iga toTẹko Jesús nẹnẹxtilij iga ateyi tákual yej ayá' nokta
mokua; e' siga agaj kejla̱miki iga iley Moisés te-ijliao' iga sẹ tákual
ayẹkti iga mokua, amo makikua. 15 Iwá̱n siga yej tej tikua, iga inọ́n
tikyọlmiktiá mokni̱n, ayẹkti tikchi̱wa iga ompa nẹsi ayo' tikneki
mokni̱n. Cristo migui' iga inọ́n mokni̱n, iwá̱n amo xikchi̱wa iga san
yej tikua, mapoliwi mokni̱n. 16 Amo xikchi̱waka̱n iga mama̱ltajto̱lo
iga inọ́n yej amejemẹn ankiyẹ'itaj iga ankichi̱waj. 17 Iga iná̱n
Dios reina̱rowa[b] pan tejemẹn, ayéj máj importante tákual niga
yej mooniá, ma̱jwa' matiyẹ'nemika̱n, matonoka̱n tamelá iwá̱n
matipa̱ktoka̱n. Inọ́n kichi̱wa iyEspíritoj Dios pan tejemẹn. 18 Yej
ijkọ́n kichi̱wa iga kitoka Cristo, Dios kiyẹ'ita iwá̱n tokni̱mej nọ.
19 Inọ́n iga matiktẹmọka̱n yej kichi̱wa iga matonoka̱n tamelá,
iga ijkọ́n wel timosepampalẹwiáj iga máj matimoconfia̱ro̱ka̱n ipan
Cristo. 20 Amo matika̱waltika̱n yej Dios nemi kichi̱wa ipan se'
tokni̱n, iga san yej tikuaj. Nochi tákual yẹkti, e' siga tikua tákual
wa̱n se' mitzita yej kimati iga ayẹkti mamokua, iga inọ́n tikchi̱wa,
tokni̱n tikchi̱waltiá yej ayẹkti. 21 Yẹkti iga amo mamokua naka',
niga mamooni vino, nitẹ́ amo xikchi̱wa yej mokni̱n makichi̱walti
yej ayẹkti. Amo matikchi̱waka̱n nitẹ́ yej makikxipolo tokni̱n ipan
iyojwi toTẹko. 22 Ken iga timoconfia̱rojto', tej ijkọ́n xikchijto iyi̱xtaj
Dios. ¡Mapa̱kto inọ́n ta̱ga' yej kimatito' iga yej nemi kichi̱wa

---

[a] **14:11** Is 45:23 [b] **14:17** Xikita glosario “Kén iga Dios reina̱rowa”.

ijkonya nokta! 23 E' siga agaj kikua tejté iwán ayá' kimela'mati iga
yekti mamokua, yéj itechko siga kichiwa yej ayekti iga kikua,
iga ayá' sesan iyalmaj iga kikua. Iwán nochi yej se kichiwa kua'
kimatito' iga amo makichiwa, inón ayekti nokta.

Xikchiwakan ken kiye'ita amoknin

15 Tejemej yej timoconfiarówaja ipan toTeko, matikpalewikan
tokniwan yej aya momela'confiarowaj ipan toTeko.
Amo matikchiwakan yejsan tejemej tiknekij. 2 Sejsé de tejemej
matikchiwilikan yej toknin kiye'ita iga maye'ono, iwán
matikpalewikan iga mamoconfiaro máj pan Dios. 3 Niga Cristo ayá'
kichij yej yéj kine'; majwa' mochij ken kan ijkuilijto' Dios itájtol:
“Yej mitzmalijlijkej, inán nej no nemalijlijkej.”[a] 4 Puej nochi yej
ikyay ijkuilijto' itájtol Dios, mo-ijkuiloj iga matimomachtikan iwán
tepalewiá iga amo matimosemakakan. Inón tájtol teyolchikawa
wan tenextiliá iga keman Dios temakas yej kijtoj. 5 Dioswa' in yej
tepalewiá iga amo matimosemakakan iwán teyolchikawa, yéjwa' in
yej niktajtaniliá iga mamitzpalewikan iga xikpiakan sesan amoalmaj,
ijkón ken kineki Cristo Jesús, 6 iga amonochin xisentakuikakan iga
xikweyimatiltikan Dios yej iTaj toTeko Jesucristo.

Mopowiliá ye'noticiaj yej ayéj judiyojmej

7 Inón iga ximosepan-omemawikan, ijkón kensan Cristo no
teomemawij, iga ijkón Dios makiweyimatiltikan. 8 Puej nimitzijliáj
iga Cristo walaj iga makipalewi judiyojmej iga mamochiwa ken Dios
ikya kijlij iyikyapatajwan, iga ijkón Dios kinextij iga kichiwa yej
kijtoj. 9 Cristo walaj no iga yej ayéj judiyojmej makiweyimatiltikan
Dios iga kiknéliáj, ken kijtowa kan ijkuilijto' itájtol Dios:

Inón iga nia nikpowati motájtol ipan paismej,
iwán nimitztakuikilij iga nimitzweyimatiltij.[b]

10 Ono' se' kan ijkuilijto', kijtowa:

Xisempakikan amejemen yej ayéj anjudiyojmej, xipakikan
iwán inomej yej itatki Dios.[c]

11 Ono' se' kan ijkuilijto', kijtowa:

Nochi paismej, xiktakuikilikan toTeko,
iwán nochi xikweyimatiltikan Dios.[d]

---

[a] **15:3** Sal. 69:9 [b] **15:9** Sal 18:49 [c] **15:10** Dt 32:43 [d] **15:11** Sal 117:1

12 Isaías no kijkuiloj:
Kisas ipan ipilowan ipilówampa Isaí,[a]
se yej yawi kigobernaroti yej ayéj judiyojmej;
yej ayéj judiyojmej moconfiaroskej ipansan yéj.[b]
13 Niktajtaniliá Dios yej tepalewiá iga wel timoconfiarowaj ipan
yéj iga nochi ye'kisas, mamitzyolchikawakan iwán makichiwa iga
xonokan tamelá iga pan yéj ankisentalijkej amoalmaj. Inón iga wel
máj anmoconfiarowaj ipan yéj iga nochi ye'kisas iga mitzpalewiáj
iyEspíritoj Dios.
14 Nokniwan nej nikmati iga amejemen poxsan ante-ijiknimej
iwán ankimátija itájtol Dios iwán welya anmosepannonotzaj.
15 E' ipan inín ama' nimixewij sej iga nimitzijkuilowilijkej inimej
tajtolmej iga amo xikelkawakan. Inín nikchiwa iga Dios ne-iknelij
iwán nemá' inín tekipánol 16 iga nej itekipanowani Jesucristo.
Nikuiguiliá itájtol Dios yej ayéj judiyojmej iga inón notekipánol.
Ijkón yej ayéj judiyojmej Dios makikui iga ofrenda yej makiye'ita.
El Espíritu Santo mitztapejpenkej iga xonokan ken ofrenda iga Dios.
17 Iga nej Cristo Jesús netapejpen iwán niyolpaki iga nikchiwa
itekipánol Dios. 18 Yej nikijtowa, petz yej Cristo kichij iga nepalewij
iga manikchiwa, iwán manikpowa itájtol iga ijkón yej ayéj
judiyojmej makichiwakan ken kineki Dios. Yej ayéj judiyojmej
kicredojkej yej nikijtoj wan yej nikchij. 19 Yejemen kicredojkej
iga kitakej milagro wan yej ayi'pa mo-ita yej mochij iga ipoder
iyEspíritoj Dios. Noyan nikpówa'ya itájtol Cristo yej tamanawiá,
nipewa' Jerusalén iwán niajka este ipan ítal Ilírico. 20 Ijkón nochipa
nikne' manikpowa itájtol Dios yej tamanawiá kan aya i' kikakij
itoka' Cristo, iga amo manitekipano kan se'ya kipewaltij tekipánol.
21 Majwa', mochij ken kijtowa kan ijkuilijto' Dios itájtol:
Yawij kitatij inomej yej ayí' kimatikej de yéj,
iwán kentenderoskej yej ayí' kikakikej de yéj.[c]

Pablo yajneki Roma

22 Inón iga nokta ayá' nemi nia nimitzpaxalowilitij, malej iga
mia' vej niajnekiá. 23 E' inán iga niktámija notekipánol nigaj kan
ninemi, ay' te netzakuiliá, iwán íkyaya niknekto' iga manono

---

[a] **15:12** Cristo de la familia de David yej ipiltzin Jesé yej no itoka' Isaí. Mt 1:6, 1 Sam 16:10-13 [b] **15:12** Is 11:1, 10 [c] **15:21** Is 52:15

amowa̱n. 24 Kua̱' nia̱j España, nia̱j nimitzpaxa̱lowili̱tij. Nikneki
iga ompa manipano iga matisenyo̱lpa̱kika̱n, malej iga nimani̱nsan,
iwán kua̱' ni-ójkuisya, nikijtowa iga achi xine̱pale̱wi̱ka̱n. 25 Inán nia
Jerusalén, nikui̱ga tomi̱n iga tokni̱wa̱n yej amotapialiáj yej ompa
onokej. 26 Iga yej cha̱ntitokej estado de Macedonia iwán Acaya
kejla̱nkej iga kinechkojkej achi tomi̱n iga kiti̱taniliáj tokni̱wa̱n yej
amotapialiáj yej onokej Jerusalén. 27 Kiye̱'itakej iga kichi̱waj inín,
iwán yejemej nokta kima̱ta̱ntokej in judiyojmej; iga judiyojmej yej
kicre̱dowaj Jesús kimako̱katijkej no̱ itájto̱l Dios yej ayéj judiyojmej,
inán yejemej no̱ makipale̱wi̱ka̱n iga tomi̱n judiyojmej. 28 Inón
iga, kua̱' tamis nikchi̱was inín, iwán nikmakáskeja tomi̱n, nia̱jya
España, e' ompa nipano̱j iga nimitzpaxa̱lowili̱skej. 29 Nikmati
iga kua̱' nia̱j ompiga Roma, ayo' te̱polo̱skej nité iga Cristo
te̱senyo̱lchika̱was.

30 Nokni̱wa̱n, iga timoconfia̱rowaj ipan toTe̱ko Jesucristo,
iwán iga iyEspíritoj Dios kichi̱wa iga matimocho̱kili̱ka̱n,
nimitztajtaniliáj iga achi xine̱pale̱wi̱ka̱n iga xiktajtanili̱ka̱n Dios
iga nej. 31 Xiktajtanili̱ka̱n Dios iga mane̱ma̱nawi ipan ino̱mej
yej akicre̱dowaj Dios yej onokej Judea. Xiktajtanili̱ka̱n no̱ iga
inín tomi̱n yej nikui̱guiliá tokni̱wa̱n yej onokej Jerusalén wel
mane̱welkui̱li̱ka̱n. 32 Iwán siga Dios ijkón kineki, nia nipa̱kti-asiti
wa̱n amejeme̱n iga nimitzitaskej, iwán ompay timoyo̱lchika̱waskej.
33 Dios yej kichi̱wa iga matonoka̱n tamelá, maono wa̱n amejeme̱n.
Ijkónyawa'.

Pablo tano̱no̱tza

16 Nimitzmati̱ltiáj iga xikye̱'itaka̱n la hermana Febe. Yéj
kita̱lkej[a] iga makipale̱wi yej kicre̱dowaj Dios yej cha̱ntitokej
a̱ltepe̱' Cencrea. 2 Xikye̱'o̱meme̱awi̱ka̱n ken kajasi iga mamochi̱wili
yej tiksentokaj toDio̱s, iwán xikpale̱wi̱ka̱n siga tejté kipolowa, iga
yéj mia'ya kipale̱wij, iwán nej no̱ nepale̱wij.

3 Xikijli̱ka̱n la hermana Priscila wa̱n el hermano Aquila[b] iga
nikejla̱mikij; iwa̱mej nisentekipanojkej iga nikpojkej itájto̱l
Cristo Jesús. 4 Yejemej ayá' majmawikej iga mamikika̱n kua̱'
ne̱ma̱nawijkej. Inón iga nikmakaj gracias, ayejsan nej, nochi

---

[a] **16:1** Español: diaconisa, xikita glosario “Diácono wa̱n diaconisa”.
[b] **16:3** Hch 18:2

toknɨwa̱n kajká̱n monechkǫlo yej ayéj judiyojmej, yej kitokaj Dios.
5 Ijkǫnsan nǫ xikijlɨka̱n toknɨwa̱n yej monechkowaj cha̱n Priscila
iwá̱n Aquila iga nikejla̱mikij. Nǫ xikijlɨka̱n noamɨgoj Epeneto iga
nikejla̱miki, yéj achto yej kicre̱doj Cristo ipan estado de Acaya.
6 Xikijlɨka̱n nǫ María iga nikejla̱miki iga yéj poxsan tekipanoj iga
amejeme̱n. 7 Xikijlɨka̱n nǫ nikejla̱miki Andrónico iwá̱n Junias,
yejeme̱n nǫ judiyojmej kensan nej, iwa̱mej nonoyaj ca̱rcelijti'.
Poxsan kiye̱'itakej apǫstolejmej, iwá̱n yejemej má̱j achto kicre̱dojkej
Cristo que nej.

8 Xikijlɨka̱n nǫ nikejla̱miki Amplias, yéj noamɨgoj yej nǫ
kitoka toTe̱ko. 9 Xikijlɨka̱n nǫ nikejla̱miki Urbano, yej íwa̱n
nisentekipanojkej iga nikpojkej itájtǫl Cristo Jesús, iwá̱n Estaquis
yej nikpoxchǫkiliá. 10 Xikijlɨka̱n nǫ nikejla̱miki Apeles, yej monéxtija
iga kisenta̱líjto'ya iya̱lmaj pan Cristo. Iwá̱n xikijlɨka̱n nǫ nikejla̱miki
toknɨwa̱n yej onokej ícha̱n Aristóbulo. 11 Xikijlɨka̱n nǫ nikejla̱miki
Herodión yej nǫ judío kensan nej, iwá̱n yej onokej ícha̱n Narciso,
yej kitokaj toTe̱ko. 12 Xikijlɨka̱n nǫ nikejla̱miki Trifena iwá̱n Trifosa,
yej tekipanowaj iga kipowaj itájtǫl toTe̱ko, iwá̱n la hermana
Pérsida, yej poxsan tekipanoj ipan iyojwi toTe̱ko. 13 Xikijlɨka̱n
nǫ nikejla̱miki Rufo yej toTe̱ko kitapejpen iwá̱n xikijlɨka̱n nǫ
nikejla̱miki iye̱', iye̱' Rufo ken tikita noye̱' nǫ. 14 Xikijlɨka̱n nǫ
nikejla̱miki Asíncrito, Flegonte, Hermas, Patrobas, Hermes iwá̱n
toknɨwa̱n yej onokej iwa̱mej. 15 Xikijlɨka̱n nǫ nikejla̱miki Filólogo
iwá̱n Julia, Nereo wa̱n isiwa-iknɨn, iwá̱n Olimpas iwá̱n nochi
toknɨwa̱n yej kitokaj toTe̱ko yej onokej iwa̱mej.

16 Ximopipitzǫka̱n iga ximosaluda̱rǫka̱n ken Dios kiye̱'ita. Nochi
toknɨwa̱n yej kitokaj Cristo, nǫ mitzejla̱mikij.

17 Noknɨwa̱n, nimitztajtaniliáj iga amo xikwelkuɨlɨka̱n itajtǫlmej
yej tayojyokatiáj iwá̱n tapojpolowaj, iga tamachtiáj ayéj ijkǫ́n
ken mitzmachtijkej. Amo ximotokaka̱n iwa̱mej, 18 iga inǫmej ayá'
kichɨwaj ken kineki toTe̱ko Jesucristo, ma̱jwa' kichɨwaj ken kinekij
yejemej, iwá̱n kiyǫlyama̱naj toknɨwa̱n yej aya kojasij iyojwi Dios,
iga tajtǫlmej yej te tzojtzopéli'san este te̱ye̱'asi, e' takajkaya̱waj.
19 Nochi kimati iga ankichijkej ken mitztekimakakej. Inǫ́n iga
nipa̱ki iwá̱n nikneki iga xikye̱'tapejpenaka̱n iga ankichɨwaj yej
ye̱kti, e' xikajte̱waka̱n yej aye̱kti. 20 Iwá̱n Dios yej kichɨwa iga
matonoka̱n tamelá̱ ay' ke̱' poliwi, yawi kita̱nilɨti Tzitzimi' iwá̱n
kita̱lɨj amokxitan. ToTe̱ko Jesucristo mamitzyǫlchika̱waka̱n.

21 Mitzejlạmikij nọ Timoteo yej íwạn nisentekipanowa, iwą́n nọ
Lucio, Jasón wạn Sosípater, yej judiyojmej nọ kensan nej.
22 Nej notọkạ' Tercio, yej nemi nikijkuilowa itajtọlmej Pablo pan
inín ạma', nọ nimitzejlạmikij ipan itọkạ' toTẹko.
23 Mitzejlạmikij nọ Gayo. Nej Pablo nono' íchạn Gayo, iwą́n nij
íchạn motekinechkowaj nochi toknịwạn yej nij kitokaj Cristo. Nọ
mitzejlạmikij Erasto yej kẹna tomịn iga tekiwajmej de inín ạltepẹ',
iwą́n mitzejlạmikij nọ toknịn Cuarto.
24 ToTẹko Jesucristo mamitzyọlchikạwakạn amonochịn.
Ijkọ́nyawa'.

Pablo kiweyimati toDiọs

25 Inán matikweyimatịltịkạn Dios yej kichịwa iga máj
ximoconfiạrọkạn ipan yéj. Dios mitzpalẹwiáj iga ankicrẹdojkej kuạ'
nimitzpowilijkej itájtọl Jesucristo yej tamạnawiá. Inín ijkọnsan ken
Dios kinẹxtij yej kichịwasnekiá yej aya momatiá, inón ịyạntoya este
pox ikyay este iga aya ono' inín tạjli, 26 e' inán momátiya. Dios
yej nochipa ono', tatekimá' iga profẹtajmej makijkuilọkạn itájtọl
Dios iga mamomátiya ipan nochi paịsmej iga makicrẹdọkạn iwą́n
makichịwakạn ken yéj kineki.
27 ¡Dios ateyi se' ken yéj, iwą́n yéj nochi kimati tẹ kichịwa;
mamoweyimatịlti nochipa iga yej kichịwa Jesucristo! Ijkọ́nyawa'.

Áchtopa ąma' yej kijkuiloj San Pablo iga
tokniwąn yej chąntitokej ąltepę' Corinto

Corintios

Pablo kijkuilowiliá yej chąntitokej ąltepę' Corinto

1 Nej niPablo, nęnǫtza' Dios iga kine' manimochiwa iyapóstol[a]
Jesucristo, ken tikijtowaj sę yej yéj nokta kititan. Nej iwą́n
toknin Sóstenes, [2] nimitzijkuilowiliáj inín ąma' amejemęn yej
ankitokaj Dios yej amochąn ąltepę' Corinto, yej itátkipa Dios iga
ansętitokej iwą́n Cristo Jesús. Dios mitznǫtzakej iga xiyę'nemikąn,
kensan yej nǫyąn kitęnęwiáj itǫką' toTęko Jesucristo, yej iTękomej
wąn toTęko nǫ tejemej. [3] Dios yej toTaj iwą́n toTęko Jesucristo
mamitzmakakąn yej yękti, iwą́n xonokąn tamelą́.

Cristo teyǫlchikąwa

[4] Nochipa nikmaka gracias Dios iga amejemęn, iga Dios
mitzmakǫkawijkej Jesucristo. [5] Iga ansętitokej iwą́n Jesucristo,
Dios mitzmakakej nochi yej poxsan yękti, mitzpalęwijkej iga
ankipowaj itájtǫl wąn ankiyę'entendęrowaj. [6] Inǫ́n iga yej mopowa
de Jesucristo momela'nęxtij ipan amejemęn. [7] Inǫ́n iga, miej
ankichixtokej iga mawiki toTęko Jesucristo, ayą́' mitzpolǫskej nité
yej Dios tęmaka. [8] Yéj yawi mitzpalęwijtotij iga xonokąn ipan
iyojwi este que yéj mawiki, iga kuą' wi' toTęko Jesucristo amo agaj
mamitzijlikąn iga ayą́' anyę'nemij. [9] Dios nochipa kichiwa yej
kijtowa, iwą́n yejwa' in yej mitznǫtzkej iga xonokąn iwą́n toTęko
Jesucristo yej iPiltzin Dios.

¿Ix yokatito' in Cristo?

[10] Noknіwąn, nimitzijliáj ipan itǫką' toTęko Jesucristo iga
xikpiakąn sęsan amotájtǫl, amo xiyojyokatitokąn. Mąjwa' xonokąn
tamelą́ iwą́n sęsan xikejląntokąn ken sęsan amoąlmajmej.
[11] Noknіwąn, inín nimitzijliáj iga iyiknіwąn Cloé ne-ijlijkej iga

---

[a] **1:1** Xikita glosario “Apóstol”.

anmokuejkuesojtokej. 12 Inón nikijtojneki iga sejsé de amejemen
sese'pa ankijtowaj; sekin kijtowaj: “Nej niktoka Pablo”; sekin
kijtowaj: “Nej niktoka Apolos”; sekin kijtowaj: “Nej niktoka Pedro”;
iwán sekin: “Nej niktoka Cristo.” 13 ¿Ix yojyokatito' in Cristo? ¿Ix
kimiktijkej Pablo ipan cruz iga amejemen? ¿O ix anmobautizarojkej[a]
ipan itokaʼ Pablo? 14 Nikmaka gracias Dios iga nisé de amejemen
ayáʼ nikbautizaroj, nikbautizárojsan Crispo iwán Gayo; 15 ijkón
ayagaj wel kijtowa iga mobautizaroj ipan notokaʼ. 16 Kena, no
nikbautizaroj ifamiliaj Estéfanas, eʼ ayáʼ nikejlamiki si agaj máj
nikbautizaroj. 17 Iga Cristo ayáʼ netitan iga manitabautizaro, sino
que iga manikpowa itájtol iga mamosalvarolo, eʼ ayáʼ nikpowa
iga manesi iga poxsan wel nitajtowa, siga nikpowa iga nej
maneyeʼitakan, iwán ayéj Cristo makiyeʼitakan, ijkón, báldejsan
migui' Cristo ipan cruz.

Cristo nochi wel kichiwa

18 Yej poliwiskej akojasij te kijtojneki kuaʼ mopowa iga Cristo
migui' ipan cruz, kijtowaj iga xeto'tájtol; eʼ iga tejemej yej tiawij
timomanawitij, kijtojneki iga Dios nochi wel kichiwa. 19 Ken
kijtowa kan ijkuilijtoʼ ipan itájtol Dios:[b]

Nia nikchiwati iga amo mamochiwa yej kejlantokej yej
kijtowaj iga tamatij,
ayáʼ niktajtolkuililij yej machtitokej.

20 Onoʼ yej kijtowaj iga tamatij, onoʼ yej kimatij iga wel
tamachtiáj iwán onoʼ yej kijtowaj iga nochi kimatij ipan inín tajli,
eʼ Dios kijtowa iga inimej tamatilismej, xeto'tajlamikilis. 21 Dios,
yej kimati te kichiwa, kichij iga yej onokej ipan inín tajli amo
makixmatikan iga itamatilismej; majwa' kineʼ Dios iga makimanawi
yej moconfiarowa ípan iga inón yeʼnoticiaj yej mopowa, malej iga
yej ayáʼ kicredowaj inón yeʼnoticiaj, nesi ken xeto'tájtol.

22 Judiyojmej kinekij makitakan milagro, iwán griegojmej
kitemowaj tamatilis; 23 eʼ nejemej nikpowaj itájtol Jesucristo yej
migui' ipan cruz. Inimej tajtolmej ayáʼ kiyeʼitaj judiyojmej, iwán
yej ayéj judiyojmej kitaj ken xeto'nemilis; 24 eʼ iga yej Dios kinotzaʼ,
judiyojmej iwán griegojmej, kimatij iga ipan Cristo monextiá iga
Dios nochi kimati iwán nochi wel kichiwa. 25 Malej iga itájtol Dios

---

[a] **1:13** Xikita glosario “Bautizar”. [b] **1:19** Is 29:14

wel nẹsi ken xẹto'nemilis, e' majya sej tamati que nochi; iwán yej ipan Dios nẹsi ayá' kipiá poder, inón yej majya sej wel kichịwa que inochi yej kichịwa tạga'.

26 Noknịwạn, xikmatikạn iga Dios mitznọtzkej, malej iga ayá' mia' de amejemẹn yej antamatiáj ken momachtilo ipan inín tạjli, iwán ayá' mia' yej anmandạrowaj, niga mia' de amejemẹn ayéj ipilówạmpa yej motapialiáj. 27 E' Dios kitapejpen yej iyịxtaj la gente nẹsi iga xẹtokti' iga makipịnajti yej tamatij; Dios kitapejpen yej iyịxtaj la gente ayéj tẹ iteki iga makipịnajti yej kipiáj poder. 28 Dios kitapejpen yej ipan inín tạjli ayá' tẹ itekimej iwán kipịnajtiáj, ken tikijtowaj yej nitẹ́ nokta itekimej, iga inịmej makalịmpamatikạn yej tayakạntokej. 29 Ijkón ayagaj mokichmatis iyịxtaj Dios. 30 E' Dios mitzsẹtilijkej wạn Cristo Jesús, iga ipan Cristo wel matikmatikạn yej yẹkti; iwán iga matiyẹ'onokạn iyịxtaj Dios, tiyokatitókeja iga timochịwaskej itátkipa Dios iwán ayo' te-ilpito' yej ayẹkti. 31 Ijkín ijkuilijto': “Siga agaj moweyimatisneki, mamoweyimati iga yej kichij toTẹko.”

Mopowa iga Cristo migui' ipan cruz

2 Noknịwạn, kuạ' nimitzitatọyaj iga nimitzpowilịtoj itájtọl Dios, ayá' nitajtoj ken sẹ yej pox yẹ'tajtowa iga manẹsi iga nipoxtamati. 2 Kuạ' nonoya iwán amejemẹn, ayá' nikne' manimitzmatịltịkạn de se', petz de Jesucristo, inón Jesucristo yej migui' ipan cruz. 3 Kuạ' nasi' amotẹnoj, nikmachịlij iga ayá' nitajpalej iwán nikuekuechkatoya iga nimajmawi. 4 Iwán kuạ' nimitztạtapọwijkej iga nimitzpowilijkej itájtọl Dios, ayá' nikne' manimitzyọlyamạnakạn iga tajtọlmej ken tajtowaj yej tajtọlmatij. Majwa' iyEspíritoj Dios mitzyọlyamạnkej iga ipodẹr. 5 Iga amo ximoconfiạrọkạn ipan yej kimati tajtạga', majwa' ipan yej Dios wel kichịwa.

Dios monẹxtiá iga iyEspíritoj

6 E' kuạ' nitạtapowaj iwán yej kimela'tókaja iyojwi Dios, nitajtowa ken sẹ yej pox tajtọlmati, e' ayéj iga itamatilis námọl tạga' iwán yej gobernạrowaj ipan inín tạjli, iga inọmej tamatilismej yawij poliwitij. 7 Majwa' nitajtowaj de inón tamatilis yej Dios kiyạntoya este ikyay kuạ' aya kichịwa inín tạjli, iwán tẹnẹxtilij iga wel nochipa matisen-onokạn íwạn kạn tạwijto' iweyipodẹr. 8 Nisẹ́

yej mandarowaj ipan inín tajli kimatiá inín; siga katka kimatiáj,
ayá' kimiktijkaj ipan cruz toTeko yej nochi temakato' vida. 9 E',
ken kijtowa itájtol Dios:

Iga yej kitokaj iyojwi, Dios kimakas yej ayí' agaj kita iwán yej
ayí' mokaki,
ni agaj akejlantoya.

10 Inón Dios tenextilij iga iyEspíritoj, iga iyEspíritoj Dios kita inewi,
este no kixmati inewi yej Dios kimati.

11 Iga tajtaga', ¿a'yéj wel kimati yej ono' ipan iyalmaj se' taga'?
Petz iyespíritojsan inón taga' kimati. Ijkonsan no, petz iyEspíritoj
Dios kimati yej kejlanto' Dios. 12 Iwán tejemen ayá' temakakej
espíritu yej ono' ipan inín tajli, majwa' Espíritu yej wi' ipan Dios
iga matikmatikan yej Dios temá' iga tepoxchokiliá. 13 Nejemej
nitajtowaj de inín iga tájtol yej iyEspíritoj Dios nenextilijkej, ayéj
tajtolmej yej kisa ipansan nejemej. Ijkón iyEspíritoj Dios nepalewiáj
iga nikmachtiáj yej kipiáj iyEspíritoj Dios.

14 Yej ayá' kipiá iyEspíritoj Dios, ayá' kineki yej wi' ipan
iyEspíritoj Dios, iga yéj kita ken xeto'nemilis. Iwán no awel
kentenderowa, wel kentenderówasan yej kipiá iyEspíritoj Dios. 15 E'
yej kipiá iyEspíritoj Dios wel kijuzgarowa inewi yej mochiwa ipan
inín tajli iwán yéj ayagaj wel kijliá: "Tej ayompa tikchijto'." 16 Pues
ipan itájtol Dios kijtowa: "¿A'yéj kimati te kejlanto' toTeko? ¿A'yéj
wel kimachtiá Dios?" Cristo tepalewiá iga matitajlamikikan ken yéj.

Yej sentekipanowaj iga Dios

3 Nokniwan, awel nimitztatapowijkej ken yej kimela'tókaja
iyojwi Cristo, sino ken annamolmej, iga kenkua' aya anyolejkej
ipan inón ojti. 2 Nimitzmachtijkej ken iga máj wel xikentenderokan,
ken tikita ankokonemej yej anchíchijo' iga amejemen kenkua'
aya wel antakuayaj. Iwán este inán ijkón amonokej, 3 iga
ankichíwajo' ken kineki amoalmaj. Miej anmokuejkuesówajo',
anmo-ixitaj, anmoyojyokatiáj, nemi ankichiwaj ken yej ayá'
kixmatij Dios, iga ankichiwaj ken kichiwa namoltaga'. 4 Iga
kua' se kijtowa: "Nej niktoka Pablo", iwán se' kijtowa: "Nej
niktoka Apolos", iga ijkón nemi ankichiwaj ken kichiwa
namoltoknin.

5 Puej, ¿a'yejtaj in Pablo? ¿A'yéj in Apolos? Nejemen petz
itekipanowanimej Dios yej nimitzpowilijkej itájtol toTeko yej

ankicrẹdojkej. Sejsẹ́ de nejemej nikchijkej notekipanọlmej ken toTẹko ne-ijlijkej. 6 Nej niktọga' iwán Apolos ka̱a̱pachoj, e' Dio̱swa' in yej kiweyaltij. 7 Inọ́n iga, niga yej kitọka niga yej ka̱a̱pachowa ayéj tẹ́ iteki; e' Dio̱swa' in yej kichi̱wa nochi, pues yéj kiweyaltiá tato̱'. 8 Yej tọkaj iwán yej taa̱pachowaj inọmej petz tekipanowa̱nimej, iwán Dios ki̱xtawas sejsẹ́ de yejemẹn san kẹ' kichijkej. 9 Nejemej nisentekipanowaj iga Dios, iwán amejemẹn ken tikita inọ́n ta̱jli yej Dios nemi kitekipanowa.

Wel no̱ nikijtowa iga amejemẹn kenkua̱' kajli yej Dios nemi kichi̱wa. 10 Nej ken ni-albáñi̱l yej kine' Dios iga maniktali ba̱sejmej, iwán se' nemi kalchi̱wa ipan inọ́n ba̱sejmej. E' sejsẹ́ makita ken iga kichi̱was iga amo ayompa ki̱sas. 11 Ayagaj wel kita̱liá se' base ka̱n chíjto'ya, inonwa' Jesucristo nokta; 12 Iyi̱xko inọ́n base, sẹ wel kichi̱wa kajli de oro, plata o de te'ti yej mojmọnsajti', de kuawi', de saka' o de ojta'.[a] 13 Itekipánọl de sejsẹ́ nẹsiti kua̱' tajuzga̱ro̱j Dios; iga inọ́n día wi̱' wa̱n ti'ti, iwán ti'ti yawi kinẹxti̱ti katiábapa tekipánọl yej kichij sejsẹ́. 14 Siga agaj kichij sẹ kajli yej ayá' tatas, yawij ki̱xtawatij. 15 E' siga inọ́n kajli yej kichij tatas, yawi kipolọti nochi yej kichijka, malej iga yéjsan moma̱nawi̱j kenkua̱' sẹ cholojtiki̱sa ipan tiwelọn.

16 ¿Ix ayá' ankimatij iga amejemẹn íkal Dios, iwán iyEspí̱ritoj Dios cha̱ntito' ipan amejemẹn? 17 Siga agaj kixiti̱na íkal Dios, Dios no̱ kipolọj yej taxiti̱na, iga itiọpan Dios yéj itatki, iwán inonwa' kajli amejemẹn.

18 Amo agaj mamokajkaya̱awa. Siga agaj de amejemẹn momachi̱liá iga tamati ipan námọl tamatilis de inín ta̱jli, mamomachi̱li ken yej ayá' kimati nitẹ́, iga wel makimati yej Dios tanẹxtiliá. 19 Pues yej tokni̱mej de inín ta̱jli kijtowaj iga pox tamatij, inọ́n Dios kita ken xẹto'nemilis. Itájtọl Dios kijtowa: “Dios kima̱wetzi̱ltiá yej tamatij kua̱' kinekij matakajkaya̱awaka̱n.” 20 No̱ kijtowa: “ToTẹko kimati iga ayá' valẹrowa ni alí́n yej kejla̱ntokej yej tamatij.” 21 Inọ́n iga amo agaj mamoweyimati iga kitoka yej tanẹxtiliá ta̱ga'. Nochi yej ono', amejemẹn amotatki. 22 Pablo, Apolos, Pedro, inín ta̱jli, la vida, la muerte, yej ono' inán iwán yej wi̱'o', nochi amejemẹn amotatki. 23 Iwán amejemẹn itátkipa Cristo iwán Cristo itatki Dios.

---

[a] **3:12** Ini̱mej yej iga mochi̱wa kajli ken oro, plata o te'ti yej mojmọnsajti', kuawi', saka' o ojta' kijtọjnekij ken iga kichi̱wa sẹ iyi̱xtaj Dios, siga valẹrowa o ayá'.

Itekipánol apostolejmej

4 Amejemen xine-itakan nejemej ken yej petz nikpalewiáj
Cristo, yej netekimakakej iga manitanextilikan yej iyantoya,
yej Dios kejlantoya iga kichiwas. 2 Iwán yej kitekimakakej iga
makichiwa tejté, manesi iga inón nokta kichiwa. 3 Nej ayá' poxsan
nikchiwiliá caso kén iga annejuzgarowaj o kén iga nejuzgarowaj
yej mandarowaj pan inín tajli. Niga nej, ayá' nimojuzgarowa.
4 Malej iga noalmaj akimati siga nikchij yej ayekti, e' inón ayá'
kijtojneki iga niyé'óno'ya iyixtaj Dios. ToTékowa' in yej yawi
nejuzgaroti. 5 Inón iga amo agaj xikjuzgarokan, miej aya asi hora;
xikchakan este que mawiki toTeko. Yéj yawi kinextiti yej iyantoya
kan takomichkan. ToTeko kinextij yej sejsé kejlanto' ipan iyalmaj.
Iwán Dios kixtawas sejsé kensan iga kichij.

6 Noknіwan, inín nimitzijliáj iga xiyé'onokan, nimitznextiliáj de
nej iwán Apolos iga ompa ximixkuitikan iga xikchiwakan ken
ijkuilijto' itájtol Dios. Amo xikijtokan iga nej o Apolos majya sej que
se'. 7 ¿A'yéj kichiwa iga tej majya sej que sekin? Nochi yej tikpiá,
¿ix ayéj Dios mitzmá'? Siga Dios mitzmá' nochi yej tikpiá, ¿te iga
timokichmati, iga yej tikpiá kenkua' mogánaj tikasi'?

8 Nesi amejemen anmotapialiaja, ankipiaja nochi yej ankinekij.
Amomachiliaja ken anreymej, iwán nejemej ayo' anne-itasnekij.
¡Yekti katka iga melá' nokta xonokan iga anreymej iga achi no
manisenreinarokan wan amejemen! 9 Pues nej nikita iga nejemej yej
ni-apostolemej, Dios netalkej ken yej ayá' valerowa. Nonokej ken
inomej tajtaga' yej onókeja iga yawij kimiktitij iwán kitayawaloltiáj
iga makita la gente iwán ángelejmej.[a] 10 Nejemej ne-itaj ken
nixeto'mej iga niktokaj Cristo, miej amejemen ankijtowaj iga
poxsan ankimatij de Cristo. Nejemej ne-itaj san nikuekuetanij, e'
amejemen pox antajpalejkej. Nejemej pox nepinajtiáj, e' amejemen
mitzweyimatij. 11 Este inán nimayantokej, natanekij, anikpiáj
notzotzolmej; nemagaj iwán ayá' nikpiáj nokalmej, 12 iwán nisiawij
iga nitekipanowaj iga nitatániáj. Ne-ijijliáj kuajkuantas, e' nejemej
nikye'ijliáj. Nemiktijnekij iwán nejemej nikijyowiáj. 13 Kua' agaj
maltajtowa iga nejemej, nejemej niktawelnonotzaj. Este inán ne-itaj
ken inón tásol yej ayá' moneki, ken tejté yej nochi kitajkali.

---

[a] **4:9** Xikita glosario “Ángel”.

14 Inín nimitzijkuilowiliáj ayéj iga nimitzpinajtiáj, sino que
iga nimitznonotzaj iga ken annopilowan yej pox nimitzchokiliáj.
15 Pues malej iga xikpiakan diez mil yej mitzmachtiáj ipan itájtol
Cristo, e' ayá' mia' amotaj ankipiáj, iga nej achto nimitznextilijkej
ye'noticiaj yej tamanawiá, nej ken amotaj iga anmoconfiarojkej
ipan Cristo Jesús. 16 Inón iga nimitztajtaniliáj iga ximixkuitikan
ipan yej nej nikchiwa.
17 Inón iga nimitztitaniliáj Timoteo yej nikpoxchokiliá ken
nopiltzin, yej akikajtewa iga moconfiarowa ipan toTeko. Yéj yawi
mitzejlantitij kén iga nej ninejnemi ipan iyojwi toTeko, ijkón
ken nitanextiliá noyan kan monechkowaj tokniwan. 18 Sekin de
amejemen anmoweyimatij, ankijtowaj an ay'ya niaj nimitzitatij;
19 e', siga toTeko kineki, ayá' wejkatis niaj nimitzitatij. Íkua', nia
nikitati te wel kichiwaj yej moweyimatij, amo ígasan matajtokan.
20 Kua' Dios reinarowa ipan agaj ividaj, nesi ipan yej kichiwa, ayéj
petz tájtolsan. 21 ¿Te ankinekij amejemen? ¿Ix manimitzajajwatij o
manimitzye'itatij iga nimitzchokiliáj?

Se yej kitoka Cristo kichiwa yej ayekti

5 Momati iga se de amejemen motéka iwansan itakpaye'.
Inón sí pox ayekti, niga yej ayá' kicredojtokej Dios kichiwaj
ijkón. 2 Iwán amejemen majwa' anmokichmatij. ¡Majwa' katka
ximoknomatitokan! Taga' yej ijkón kichijto' mamokixti kan
anmonechkowaj. 3 Malej iga ayá' ompa nono' amowan, e'
nimitzejlantokej kenkua' ompa nono'. Iwán nikjuzgároja inón yej
kichij yej ayekti, kenkua' ompa nono'. 4 Amejemen ximonechkokan
ipan itoka' toTeko Jesucristo, xikejlantokan iga kenkua' no ompa
nonos iwán amejemej, iwán toTeko Jesucristo mitznextiliskej te
wel ankichiwaj. 5 Iwán inón taga' yej motéka iwán itakpaye',
xikajtewakan ipan ima' Tzitzimi' iga makicastigaro icuerpoj iga wel
mamosalvaro iyalmaj kua' wi' toTeko Jesucristo.
6 Amejemen amo ximoweyimatikan iga yej mochij. ¿Ix ayá'
ankimatij yej mojtowa: "Alín levadura[a] kiposawaltiá nochi tixti
kua' mochiwa pan"? 7 Xikixtikan inón taga' yej ken tikita ikyapa
levadura iga amo mitzmopaskej. Ijkón anmochiwaskej ken pan yej
mokua ipan iyilwi la Pascua,[b] yej mochiwa iga tixti yej akipiá

[a] **5:6** Xikita glosario "Levadura". [b] **5:7** Xikita glosario "Pascua".

levadura, ijkonwa' nokta in amejemen. Iga Cristo kimiktijkej iga
totechko, iga yéj mochij ken Cordero[a] yej kimiktijkej ipan iyilwi
la Pascua. 8 Inón iga, kua' tikchiwaj ilwi' yej kijliáj la Pascua,
amo matikuakan pan yej kipiá levadura. Iga inón nikijtojneki iga
amo matinamolnemikan. Majwa' matikchijtókampa yej yekti wan
matikijtokan yej mela'ciertoj, ijkón timochiwaj ken pan yej akipiá
ikyapa levadura yej kijtojneki yej tikchiwaj yej ayekti.
9 Ipan se' ama' yej nimitzijkuilowilijkej, nimitzijlijkej iga amo
ximotokakan iwán yej motekaj wan yej ayá' íwan namiktito'. 10 Ayá'
nikijtojneki iga ximoyokatikan wan nochi inomej yej ipan inín tajli
kichijtokej yej ayekti, ken yej kipoxpiasnekij tomin, yej tachtekij,
yej kiweyimatiltiáj idolojmej; pues iga ximoyojyokatikan iwamej,
amejemen katka xikisakan ipan inín tajli. 11 Nimitzijlíjkejwa' iga
amo ximotokakan iwán inomej yej kijtowaj iga kitokaj Cristo
iwán kichíwajo' yej ayekti, kipoxpiasnekij tomin, kiweyimatiltiáj
idolojmej, tapopowaj, tawánajo', o tachtekij. Iwán inomej niga
xitakuakan iwamej. 12 Iga awel nikijliáj iga kichijtokej yej ayekti
yej akitokaj Cristo. Amejemen xikjuzgarokan yejsan no kitokaj
Cristo. 13 Porque yej akitokaj Cristo, Dios yawi kijuzgaroti inomej.
Xikixtikan inón taga' yej kichijto' yej ayekti iga amo xisen-onokan
íwan.

Amo matiakan iyixtaj juez yej akicredowa Dios

6 Kua' agaj de amejemen kitelwijneki agaj, ¿te iga motelwitij
iná' yej mandarowaj yej ayá' kixmatij Dios, kua'pa wel mayawi
iwán toknіwan yej kitokaj Dios? 2 ¿Ix ayá' ankimatij iga yej kitokaj
Dios yawij kijuzgarotij nochi yej onokej ipan inín tajli? Siga
amejemen anyawij ankijuzgarotij yej onokej ipan inín tajli, ¿ix
awel amejemen ankijuzgarowaj kua' achi mokuejkuesolo? 3 ¿Ix ayá'
ankimatij iga tejemej no tiawij tikjuzgarotij angelejmej? ¿Te iga yej
nij mochiwa awel ankijuzgarowaj? 4 Kua' amokuejkuesowaj, ¿te
iga anmotelwitij iná' yej ayá' kixmati Dios? 5 Nikijtowa inín iga
xipinawakan. ¿Ix ateyi nisé de amejemen yej wel makijuzgaro kua'
mokuejkuesowaj sekin yej kitokaj Cristo? 6 ¿Ix yekti iga se toknin
tatelwiá iná' yej tajuzgarowaj yej ayá' kicredojto' Dios?

---

[a] **5:7** Cordero ken tikita borregojtzin. Xikita glosario “Borrego” wan “Cordero”.

7 E' ayẹkti nokta iga amejemẹn ximokuejkuesọkạn, iga ijkọ́n
ankichi̱waj anmopojpolowaj. ¿Te iga ayá' matikijyọwi̱kạn kuạ'
tejté tẹchi̱wiliáj yej ayẹkti? ¿Te iga ayá' ximomakakạn iga
mamitztachtekị̱kạn? 8 E' amejemẹn, mạjwa' ankichi̱waj yej ayẹkti,
iwá́n ankitachtekiáj amokni̱wạn.
9 ¿Ix ayá' ankimatij iga yej ayá' yẹ'nemij ayá' kalakiskej
kạn reinạrowa[a] Dios? Amo mamitzkajkayạwakạn; akalakiskej
yej motẹkaj iwá́n yej ayá' íwạn nạmiktito', akalakiskej yej
kiweyimati̱ltiáj i̱dolojmej, niga yej nạmiktitokej wạn motékajo'
wạn se', niga tajtạga' yej mosiwạtiliáj, niga tajtạga' yej motẹkaj
wạnsan itạga-ikni̱n yej mosiwạtiliá, 10 niga yej tachtekij, niga
yej kipoxpiasnekij tomi̱n, niga yej tạwạnaj, niga yej tamạlijliáj,
niga yej taxijxi̱kowaj, ini̱mej ayá' kalakiskej kạn reinạrowa Dios.
11 Ijkọ́n katka ankichi̱wayaj sekin de amejemẹn; e' inán Dios
mitzperdonạrójkeja, mitztapejpenkej iga ximochi̱wakạn ipilowạn,
iwá́n anyẹ'onókeja iyi̱xtaj Dios iga yej kichij toTẹko Jesucristo iwá́n
iyEspí̱ritoj Dios.

Matinemikạn ken kineki Dios

12 Mojtowa: “Sẹ wel kichi̱wa yej kineki.” Inọ́n sí kena, e'
ayá' nochi tẹyẹ'chi̱wa. Kena, sẹ wel kichi̱wa ken kineki, e' nej
animomaka iga tejté yej ayẹkti mane-ilpito. 13 Ómpaya ken
ankijtowaj, iga tákual iga tojti iwá́n tojti iga tákual; e' Dios yawi
kipolọti iyọmexti. E' ayá' tikpiáj tocuẹrpoj iga sẹ mamotẹka wạn
yej ayá' íwạn nạmiktito'; tocuẹrpoj tikpiáj iga matikchi̱wakạn
ken kineki toTẹko, iga tocuẹrpoj itatki toTẹko. 14 Ijkọ́n ken Dios
ki-ojpa-ixitij toTẹko, tejemej nọ yawi tẹojpa-ixiti̱ti iga ipodẹr.
15 ¿Ix ayá' ankimatij iga sejsé de amejemẹn imiẹmbroj
icuẹrpoj Cristo? ¿Awel tikuij tájkol de inọ́n icuẹrpoj Cristo iga
matikssẹtili̱kạn iwá́n icuẹrpoj siwạ' yej motẹka wạn sẹsé? ¡Amo
ijkọ́n matikchi̱wakạn! 16 ¿Ix amejemẹn ayá' ankimatij iga kuạ' sẹ
tạga' mosekạntiliá iwá́n sẹ siwạ' yej motẹka wạn sẹsé, inọmej ọmẹn
mochi̱waj sẹsan cuerpo? Pues itájtọl Dios kijtowa: “Iyọmextimej
mochi̱waskej ken sẹsan cuerpo.”[b] 17 E' kuạ' agaj monạ'techowa
iwá́n toTẹko, sẹsan mochi̱wa iwá́n toTẹko ipan iyạlmaj.

---

[a] **6:9** Xikita glosario “Kén iga Dios reinạrowa”. [b] **6:16** Gn 2:24

18 Amo nokta nikẹman ximosentẹkakạn wạn yej ayá' íwạn annạmiktitokej. Tejtẹ se' yej mochịwa yej ayẹkti yej sẹ kichịwa, ayá' igạnaj kichịwaltiá icuẹrpoj yej ayẹkti, e' yej motẹka iwán yej ayá' íwạn nạmiktito', inọ́n sí igạnaj kichịwaltiá icuẹrpoj yej ayẹkti. 19 ¿Ix ayá' ankimatij iga amejemẹn amocuẹrpoj itiọpan iyEspíritoj Dios; inọnsan Espíritu yej Dios mitzmakakej iwán yej ono' ipan amejemẹn? Amejemẹn ayéj amotatki in amocuẹrpoj, 20 iga pox patiyoj iga Dios mitzkojkej. Inọ́n iga matikweyimatịltịkạn Dios iga tocuẹrpoj iwán iga toespíritoj, iga iyọmexti itatki Dios.

Nọnọ́tzal iga yej monạmiktiáj

7 Inán nia nimitzijlịtij de inọ́n yej amejemẹn annẹtajtankej kuạ' anne-ijkuilowilijkej. Yẹkti katka iga tạga' amo mamonạmikti; 2 e' iga amo agaj mamotẹka wạn yej ayá' iwán nạmiktitokej, sejsẹ́ tạga' makipiá sẹ isiwạ', iwán sejsẹ́ siwạ' makipiá sẹ iwẹwej. 3 Tạga' mamotẹka iwán isiwạ' ken kitajtani iyạlmaj, ijkọnsan nọ siwạ' mamotẹka iwán iwéj ken kitajtani iyạlmaj. 4 Siwạ' icuẹrpoj ayejsan yéj itatki, nọ itatki iwẹwej. Ijkọnsan nọ tạga' icuẹrpoj ay' yej yéjsan itatki, sino que nọ itatki isiwạ'. 5 Amo ximo-ịyanilịkạn amocuẹrpoj, petz kuạ' amọmextịn ankijtọskej iga ayá' amosentẹkaskej sẹ tiempo iga an-orạdojtoskej. Iwán sej ximosentẹkakạn iga amosantá' ayá' ankijyọwịskej iwán wel mitztạniliáj Tzitzimi' iga xikchịwakạn yej ayẹkti.

6 Inín nimitzijliáj yej wel xikchịwakạn, ayéj iga nimitztekimakaj. 7 Nej niknekiá iga nochi xonokạn ken nej iga ayá' ninạmiktito'; e' Dios kichij iga ayá' sansẹ́ iga tiwạlkej, sekin monạmiktiáj iwán sekin sej ayá'.

8 Inín nikijliáj yej aya monạmiktiáj iwán nọ iga yej wẹwejmikikej, yẹkti katka yejemej amo mamonạmiktịkạn, ijkọ́n ken nej. 9 E' siga awel kijyọwiáj iga isẹlti onokej, mamonạmiktịkạn, iga máj yẹkti mamonạmiktịkạn iga amo makichịwakạn yej ayẹkti iga inọ́n san kẹejlạntokej.

10 E' yej nạmiktitókeja, nitatekimaka iga siwạ' amo makikajtẹwa iwéj. Inín ayéj nej nokta nitatekimaka, sino que toTẹko. 11 E' siga siwạ' kikajtẹwa iwéj, yéj ayo' mamonạmikti, o sej makitoka iwéj. Iwán ijkọnsan nọ tạga' amo makikajtẹwa isiwạ'.

12 Iwán iga sekin nọ nikijliáj, inọ́n sí nej nikijtowa, ayéj toTẹko, siga sẹ toknịn yej kicrẹdowa toTẹko, e' isiwạ' ayá' kicrẹdowa

toTe̲ko iwá̲n kineki mana̲miktítoo' íwa̲n, tokni̲n amo makikajte̲wa isiwa̲'. 13 Siga se̲ siwa̲' iwé̲j ayá' kicre̲dojto' toTe̲ko, iwá̲n yéj kineki mana̲miktítoo' íwa̲n, yéj amo makikajte̲wa iwé̲j. 14 Pues ta̲ga' yej ayá' kicre̲dojto' Dios, Dios kiye̲'íta'ya iga na̲miktito' iwá̲n siwa̲' yej kitoka Dios; iwá̲n siwa̲' yej ayá' kicre̲dojto' Dios, Dios kiye̲'íta'ya iga na̲miktito' iwá̲n iwé̲j yej kitoka Dios. Siga ayéj ijkón, amopilowa̲n mochi̲waskej ken ipilowa̲n ino̲mej yej ayá' kicre̲dojtokej Dios, e' iná̲n Dios kiye̲'ítaja amopilowa̲n. 15 E' siga ta̲ga' o siwa̲' yej ayá' kicre̲dojtokej Dios, kinekij mamoka̲waka̲n, ijkón makichi̲waka̲n. Iga ijkón ta̲ga' o siwa̲' yej kikajtejkej, káwiya ise̲lti, iga Dios te̲no̲tza' iga matonoka̲n tamelá. 16 Porque tej siwa̲', ¿kén tikmatis siga wel tikma̲nawi̲j mowéj?, o tej ta̲ga', ¿kén tikmatis siga wel tikma̲nawi̲j mosiwa̲'?

17 Sejsé de amejeme̲n maono ken Dios kimá', ijkón kensan Dios kino̲tza'. Ijkón nitatekimaka no̲ya̲n kajká̲n monechkowaj yej kitokaj Dios. 18 Siga Dios kino̲tza agaj yej ono' circuncidado,[a] inón ijkón maono circuncidado; iwá̲n siga Dios kino̲tza agaj yej ayá' ono circuncidado, amo mamocircunci̲aro. 19 Até kichij siga ono' circuncidado o ayá'. Inán yej máj moneki, matikchi̲waka̲n ken Dios te̲tekimaka. 20 Sejsé de amejeme̲n maono kensan onoyaj kua̲' Dios mitzno̲tzkej. 21 Siga ti-escla̲voj[b] kua̲' Dios mitzno̲tza' amo xitayo̲koya; e' siga wel tima̲xitomi, inón máj ye̲kti. 22 Yej katka esclavo kua̲' kicre̲doj itájto̲l toTe̲ko, inán xitómi'ya iwá̲n kichíwaya ken kitekimaka toTe̲ko; iwá̲n ijko̲nsan no̲ siga se̲ ta̲ga' ayéj katka esclavo kua̲' Dios kino̲tza', inán móchija kenkua̲' iyescla̲voj Cristo, iga kichi̲wa yej Cristo kineki. 23 Dios mitzkowa' kua̲' Cristo mi' ipan cruz, inón iga amo matimomakaka̲n iga ta̲ga' mate̲chi̲wa iyescla̲voj. 24 Inón iga nokni̲wa̲n, sejsé de amejeme̲n xonoka̲n iyi̲xtaj Dios kensan amonoyaj kua̲' Dios mitzno̲tzkej.

25 E' iga ino̲mej yej aya monamiktiáj, ayá' te̲ ne-ijlij toTe̲ko; e' wel nikijtowa tejté, ken se̲ yej ípan wel anmoconfia̲rowaj iga toTe̲ko ne-ikne̲lij. 26 Nej nikijtowa iga ta̲ga' maka̲wi ken iga ono', iga inán nemi tipanowaj ipan kuajkuantas yej aye̲kti. 27 Siga tina̲miktito' wa̲n mosiwa̲', amo xikajte̲wa; siga ayá' tikpiá mosiwa̲', amo xikte̲mo. 28 E' siga timona̲miktiá, ayá' tikchi̲wa yej aye̲kti; siga se̲ takotzi̲n mona̲miktiá, ayá' no̲ kichi̲wa yej aye̲kti. E' yej

[a] **7:18** Xikita glosario “Circuncisión”. [b] **7:21** Xikita glosario “Esclavo”.

monąmiktiáj panǫskej ipan kuajkuantas yej kiyǫlmiktįskej, iwą́n nej ayą́' niknekiá ximoyǫlmiktįkąn.

29 Noknįwąn, inįnwa' in yej nimitzijlijnekij: Ay' kę' poliwi iga wį' toTęko. Inǫ́n iga inąn yej nąmiktitokej maonokąn ken tikita yej ayą́' siwąyojkej. 30 Yej chǫkatokej manemikąn ken tikita ayą́' chǫkatokej. Yej nemi ilwimatij mamomachįlįkąn ken kuą' ayą́' pąktokej, iwą́n yej takowaj maonokąn ken tikita ayéj itatkimej yej kikojkej. 31 Yej motapialiáj ipan inín tąjli, maonokąn ken kuą' akipiáj nitę iga ayą́' inǫ́n kiyǫltiląnto', iga yej tikitztokej ipan inín tąjli ayo' kę' poliwi iga támisya.

32 Nej nikneki amo xitayǫkoxtokąn. Kuą' sę tąga' aya nąmiktito', kejląmiki iga kichįwa ken kineki toTęko iwą́n kineki iga mayę'ono iyįxtaj; 33 e' kuą' nąmiktíto'ya, tayǫkoya iga kejląmiki yej ono' ipan inín tąjli iwą́n iga makichįwa iga mapąkto isiwą'. 34 Siwą' yej nąmiktito' se'pa iga tajląmiki, iwą́n yej aya węwejyoj se'pa nǫ iga tajląmiki. Yej aya węwejyoj kejląmiki iga kichįwa ken kineki toTęko, iga nochi ivįdaj yokatito' iga matekipano iga Dios, e' yej węwejyoj kejląmiki yej ono' ipan inín tąjli iwą́n iga makichįwa iga mapąkto iwéj.

35 Nimitzijliáj inín iga xiyę'onokąn, ayą́' nimitztekimakaj iga amo ximonąmiktįkąn, sino que iga xiyę'nemikąn iwą́n nochipa xikchijtokąn ken kineki toTęko.

36 E' siga agaj kita iga ayękti iga isiwąpiltzįn yej takotzįno' némiya chąntakotzįntiá, makinąmikti siga inǫ́n máj kiyę'ita, makichįwa ken kiyę'ita; wel kinąmiktiá, iga inǫ́n ayą́' kichįwa yej ayękti. 37 E' se', ayágajpa kitekimaka, igą́najsan kichįwasneki ken yéj kineki, ipan iyąlmaj kejląnto' nokta iga isiwąpiltzįn ayą́' yawi monąmiktįti, ijkǫ́n yękti kichįwa. 38 Inǫ́n iga yej kinąmiktiá isiwąpiltzįn, kichįwa yej yękti; e' yej ayą́' kinąmiktiá, inǫ́n máj kichįwa yej yękti.

39 Siwą' yej nąmiktito', ipan la ley kenkuą' ilpito' miej iwéj ónogo'; e' siga iwęwej miki, inǫ́n siwą' wel monąmiktiá iwą́n san ą' kinekis, yej makicręǫjto Dios. 40 E' inǫ́n máj yę'onos siga ayo' monąmiktiá. Ijkǫ́n nej nikijtowa, iwą́n nej nikijtowa iga nǫ nikpiá iyEspíritoj Dios.

Tákual yej mochiwa iga idolojmej

8 Inán nia nimitzijlitij iga tákual yej mochiwa iga yolkamej yej kimiktiliáj idolojmej; melá' iga inín nochi tikmatij, e' kua' se kimati tejté, wel iga inón moweyimati. E' iga matikchokilikan toknimej, máj timopalewiáj ipan iyojwi toTeko. 2 Siga agaj momachiliá iga kimati tejté, inón nité aya kimela'mati. 3 E' siga agaj kichokiliá Dios, Dios kixmati yéj.

4 E', iga tákual yej kichijkej iga yolkamej yej kimiktilíjkejpa idolojmej, tikmatij iga ídolo ayá' isato', iwán ono' sesan Dios, ateyi se'. 5 Sekin kijtowaj iga ono' yej kijliáj diosmej ipan cielo iwán ipan tajli. Malej iga maono mia' yej kijliajpa idiosmej iwán itekomej, 6 iga tejemej ateyi se', ono' sesan Dios, yej tóTajpa, yej kichij nochi yej ono', iwán tejemej tonokej iga yéj. Ono' sesan toTeko yej itoka' Jesucristo, iga yéj ono' nochi, este tejemej no techij.

7 E' ayá' nochi kimatij inín. Sekin yej inán kitokaj Dios, kitekiweyimatiltiayaj idolojmej, kíkuajo' tákual yej mochiwa iga inakayo yolkamej yej kimiktiliáj idolojmej, iga akimatij katiapa yekti iwán katiapa yej ayekti iwán momachiliáj iga ayompa kichiwaj kua' kikuaj. 8 Iga san yej tikuaj, ayá' kichiwa iga wel tikna'techowaj Dios. Ayá' máj tiye'onoskej iga tikuaj, niga ayo' tiye'onoskej siga ayá' tikuaj.

9 Inán iga amejemen ankimatij iga wel ankikuaj nochi, xiye'nemikan iga amo ankichiwaltiskej yej ayekti amokniwan yej aya táwel kentenderowaj inimpa, iga aya motawelconfiarowaj ipan Dios. 10 Ta' xikaki, siga tej yej tikmátiya inimpa, timotaliá iga tikua tákual yej chijto' iga inakayo yolkamej yej kimiktilijkej idolojmej, iwán mitzita se toknin yej aya motawelconfiarowa ipan Dios, inón toknin wel no mixewiá iga kikua tákual yej kimiktilijkej idolojmej, malej iga kejlamiki iga ayompa kichiwa iga kikua. 11 Iwán iga inón tikchiwa tej yej tikmátiya, tikpojpolowa moknin yej aya kimati inímbapa; iwán Cristo no mi' iga yéj. 12 Iwán iga ankipojpolowaj tokniwan yej aya motawelconfiarowaj ipan Dios, ijkón nemi ankichiwaj yej ayekti iyixtaj Cristo. 13 Inón iga, siga notechko noknin kichiwa yej ayekti iga san yej nikua, máj yekti amo manikua naka', iga amo agaj manikpojpolo.

Yej kajasi iga makimakakan se yej tekipanowa iga Dios

9 Nej wel nikchiwa ken nikneki. Nej iyapóstol Jesucristo iwán
kajasi iga no mane-itakan ken se apóstol iga nikita' Jesús
yej toTeko. Ipan amejemen nesi yej nikchij iga annetajtolkuikej
kua' nimitzpowilijkej itájtol toTeko. 2 Anka sekin ayá' ne-itaj
ken iyapóstol Dios, e' amejemen kajasi iga ijkón xine-itakan; iga
amejemen ankitokaj iyojwi toTeko, ompa nesi notekipánol iga nej
iyapóstol Dios.

3 Ijkín nikijliá inomej yej nepopowaj: 4 Nej kajasi iga
manemakakan tákual iwán yej nikoniá, 5 iwán nej kajasi iga
manikpiá nosiwa' yej kicredojto' Dios iga mayawi nowan kan
nipaxaloti, ijkón ken kichiwaj sekin iyapostolejmej Dios, iwán
iyiknimej toTeko, iwán Pedro. 6 ¿Ix amejemen ankijtowaj iga
Bernabé iwán nej, nejémensan nokta yej awel nikajtewaj námol
tekipánol iga manikpowakan petz itájtol Dios? 7 ¿A'yéj ono' iga
soldado iwán iga itomin kikowa itákual? ¿A'yéj kitoka uva iwán
ayá' kikua itakilka? ¿A'yéj kicuidarowa borregojmej iwán ayá'
koniá chichiwala' yej kikixtiliá borregojmej? 8 Iwán amo ankijtoskej
iga inín nejsan nemi nikijtowa, iga iley Moisés no ijkón kijtowa.
9 Ijkín ijkuilijto' ipan iley Moisés: "Amo xiktén-bosalti toro iga
amo matakua kua' nemi tekipanowa iga kitataksa trigo kua' nemi
koya." Dios inín kijtoj ayéj iga kejlanto' petz torojmej, 10 sino que
kijtoj iga matimixkuitikan. Inín ley mo-ijkuiloj iga matiye'onokan;
ijkón ken yej ki-aradowa tajli iwán yej kitataksa trigo iga koya,
kimatij iga motaniliskej tejté kua' támisya itekipánol. 11 Iwán siga
nejemen niktokkej itájtol toTeko ipan amoalmajmej, ¿ix awel achi
xinemakakan yej nepolowaj, iga ken kua' achi manitapixkakan?
12 Siga sekin ankimakaj yej mitztajtaniliáj, nejemen máj kajasi iga
xinemakakan.

E' nejemen malej iga kajasi manimitztajtanilikan, e' ayí'
nimitztajtanilijkej nité. Majwa' nikijyowiáj kua' ateyi yej moneki,
iga amo nité makitzakuili iga mopowa itájtol Cristo. 13 Amejemen
ankimátija iga yej tekipanowa weyitiopan,[a] ompa takuaj. Ken
tikijtowaj, yej kimiktiáj yolkamej ipan altar[b] iga kimakaj Dios
iga ofrenda, kikuaj inakayo inomej yolkamej. 14 Ijkonsan no,

---

[a] **9:13** Xikita glosario "Weyitiopan". [b] **9:13** Xikita glosario "Altar".

toTẹko kijtoj iga yej kipowaj itájtọl Jesucristo, ipan inọ́n tekipánọl
matakuạkạn. 15 E' nej ayí' niktajtan tejté iga nikpowa itájtọl
Dios, nimitzijkuilowiliáj inín ayéj iga xine-ixtạwakạn. ¡Máj yẹkti
manimiki que agaj manẹkạwalti ken nikchijto'!
16 E' nej ayéj iga nimoweyimati iga nikpowa yẹ'notịciaj yej
tamạnawiá, iga inọ́n nokta nẹtịtankej. ¡Lástima iga nej siga ayá'
nikpowa yẹ'notịciaj! 17 Inọ́n iga, siga nikchịwa iga nikyọlmaka,
nia nimotạniliti tejté; e' siga nikpowa iga san nẹtekimakaj,
málejsan nokta Dios nẹmá' inín notekipánọl. 18 ¿Tẹ nimotạniliá?
Pues nimotạniliá iga nipạki kuạ' nikpowa itájtọl Dios iwán ayá'
nicobrạrowa nité, malej kajasi manitakua ipan inọ́n tekipánọl.
19 Malej iga nej ayagaj katka iyesclạvoj, e' nimochij ken kuạ'
iyesclạvoj inochi iga manikpalẹwi máj toknịwạn iga makitokakạn
Cristo. 20 Kuạ' nono' iwán judiyojmej nimochịwa ken nọ nijudiyoj,
iga wel manikyọlyamạna yejemej; ken tikijtowaj, yej kichijtokej
ken tatekimaka iley Moisés, nej nọ nikchịwa ken yej kichịwa ken
tatekimaka la ley iga manikyọlyamạnakạn yejemej, malej iga la
ley ayá' nẹmandạrowa. 21 Iwán iga manikpalẹwi yej ayá' kịxmatij
ken tatekimaka iley Moisés, nọ nimochịwa ken yejemej, malej iga
iley Dios nẹmandạrowa, puej nej nẹmandạrowa iley Cristo. 22 Kuạ'
nono' iwán yej aya táwel moconfiạrowaj ipan Dios, nimochịwa nọ
ken yejemej, iga wel nọ manikpalẹwịkạn iga mamosalvạrọkạn.
Ken tikijtowaj, nej nimochịwa ken sejsé de inọmej, iga wel
manikmạnawi sekin. 23 Nochi inín nikchịwa iga mamo-ịxmati itájtọl
Dios yej tasalvạrowa, iga wel nọ manikita yej yẹkti ken kijtowa inín
yẹ'notịciaj.
24 Amejemẹn ankimatij iga kạn motalọlo nochi motalowaj, e'
sẹ́sanwa' in yej kitạniá. Ijkọ́n nọ amejemẹn, ximotalọkạn iga
nọ xiktạnịkạn yej Dios tẹmaka. 25 Nochi yej momachtiáj iga
motalọskej, kikajtẹwaj nochi yej wel kichịwiliáj yej ayẹkti. Iwán
yejemej kichịwaj inọ́n iga san makitạnịkạn sẹ corona[a] yej chijto' iga
iyiswayomej laurel, yej nimanín palạni; e' tejemẹn tiawij tiktạnịtij
yej ayí' nokta tamis. 26 Iwán nej ayá' san nimonạmọltalowa;
ayá' nitamaga ken inọ́n yej san tanajnạmọlmaga. 27 Mạjwa',
nikiknọchịwa nocuẹrpoj iwán niktekimaka iga makichịwa ken

[a] **9:25** Xikita glosario “Corona”.

nej nikneki, iga amosantá' nikawis mal iyixtaj Dios, kua'pa nej nikmachtij sekin ken iga mamoconfiaro ipan toTeko.

Tanonotzalo iga amo matikweyimatiltikan ídolo

10 Nokniwan, nikneki xikmatikan iga to-ikyapatajwan yayaj inochin itampa se mixti, iwán inochin kipatilijkej Tata'lámar. 2 Iwán iga inochin senemiáj itampa mixti, iwán iga sempanojkej ipan lámar, ken kua' mosenbautizarojkej iga makisentokakan Moisés. 3 Iwán inochin kikuayaj tákual yej Dios kimakayaj, 4 iwán inochin koniayaj a'ti yej Dios kimakayaj. Iga inochin koniayaj a'ti yej kisaya ipan inón weyite'ti yej yaya iwamej. Iwán inonwa' weyite'ti, Cristo. 5 E' mia' israelitajmej akichijkej ken Dios kineki, iwán inón iga mikikej ipan desierto.

6 Inochi inón mochij iga matimixkuitikan, iga amo matikchiwakan yej ayekti ken yejemen kichijkej. 7 Inón iga amejemen amo xikweyimatikan idolojmej, ken sekin de yejemen kichijkej. Kijtowa kan ijkuilijto' itájtol Dios: "Yejemen motalkej iga takuaj iwán atij, iwán mijtotijkej."[a] 8 Amo matimotekakan wan yej ayá' iwán tinamiktitokej ken sekin de yejemen kichijkej iwán veintitrés mil mikikej ipansan se día. 9 Amo matikyokachiwakan yej ayekti kansan matikitakan ke' te-ijyowiá toTeko, ken sekin de yejemen kichijkej, iwán mikikej iga kowa' kitajtankuajkej. 10 Niga xikpopowakan Dios, ken sekin de yejemen kipopojkej, iwán ipan cielo walaj se ángel yej tamiktiá iwán inochin kimijmiktijkej.

11 Nochi inín yej mochij iwán to-ikyapatajwan iwán mo-ijkuiloj, iga ompa matimixkuitikan tejemej yej inán tonokej kua' ayo' wejka wi' toTeko. 12 Inón iga yej momachiliá iga ye'nemi, mamocuidaro iga amo mawetzi. 13 Amejemej ampanowaj ipan inómpasan prueba ken sekin kimachiliáj. Iwán wel anmoconfiarowaj ipan Dios, yéj ayá' kineki iga xikpiakan prueba yej ayá' wel ankijyowiáj. Majwa' Dios mitzpalewiskej iga wel xikisakan ipan prueba.

14 Inón iga noknikwan, ni alín amo xikejlamikikan iga xikweyimatiltikan idolojmej. 15 Nimitzijliáj inín iga ankimatij te nemi nimitzijliáj, iwán amejemen wel ankitaj siga yej nikijtowa ómpaya o ayá'. 16 Kua' tikoniáj vino ipan vaso iwán tikmakaj gracias Dios iga Cristo kitoyaj iyesyo iga tejemen, tisen-onokej wan

[a] **10:7** Ex 32:19

Cristo. Iwán kuaˈ tiksenkuaj pan yej tiktatajkolowaj, timochiwaj sesan ipan icuerpoj Cristo.[a] 17 Malej iga timiakejmej, tonochin tikuaj inonsan pan, inón iga timochiwaj ken sesan cuerpo.

18 Taˈ ximixkuitikan ipan país de Israel: yej kikuaj inakayo yolkamej yej kimiktiáj ipan altar iga iyofrendaj Dios, kenkuaˈ kisenkuaj wan Dios. 19 Inín nikijtowa, ayéj iga ídolo kipiá poder niga inakayo yolkaˈ yej kimiktiliáj idolojmej mochiwa majya sej que námol nakaˈ. 20 Nimitzijliajwaˈ iga kuaˈ yej ayáˈ kixmatij Dios kimiktiliáj yolkaˈ se ídolo, inonwaˈ kimiktiliáj malespiritojmej, ayéj Dios; iwán nej ayáˈ nikneki iga amejemen xiktokakan malespiritojmej. 21 Siga antakuaj iwán amatij kan kilwichiwiliáj malespiritojmej, akajasi iga no xitakuakan iwán xatikan kan kejlamikij iga miˈ toTeko Jesucristo iga tejemen.[b] 22 ¿Ix tiknekij matikuejkuesokan toTeko iga seˈ tikweyimatiltiáj? ¿Ix tejemen máj titajpalejkej que yéj?

Xikchiwakan inewi iga mamoweyimati Dios

23 Ijkonya ken mojtowa, iga se wel kichiwa yej kineki, eˈ ayáˈ nochi teyeˈchiwa. Kena, se wel kichiwa yej kineki, eˈ ayáˈ nochi tepalewiá iga tiktokaj toTeko. 24 Matikpalewikan sekin, amo tejémensan matimopalewikan.

25 Amejemen xikuakan de inochi yej monamaka kan monamaka naka, niga xitatajtanikan iga amo xikeejlantokan siga yekti o ayekti iga mokua. 26 Iga nochi tajli iwán nochi yej onoˈ ípan, itatki toTeko.

27 Siga agaj yej ayáˈ kicredojtoˈ Dios mitzijliá iga xitakuati íwan, iwán amejemen anyajnekij, xikuakan nochi yej mitzmakaskej, niga xitatajtanikan iga amo xikeejlantokan siga yekti o ayekti. 28 Eˈ siga agaj mitzijliáj: “Inín anímal kimiktilijkej idolojmej”, inón amo xikuakan, iga amo xikyolmiktikan yej kijtoj, iga yéj kimatitoˈ iga ayekti. 29 Nemi nitajtowa ken kejlantoˈ seˈ, ayéj ken tej tikejlantoˈ.

Eˈ agaj wel tatajtani: “¿Te iga seˈ mane-ijli iga ayompa nikchiwa kuaˈ nej nikyeˈita?” 30 Siga nikmaka gracias Dios iga yej nikua, ¿te iga nepopowaj iga nikua? 31 Puej siga antakuaj o amatij o ankichiwaj tejté iteki, xikchiwakan nochi iga mamoweyimatilti Dios. 32 Amo xikchiwakan tejté iga agaj mamopojpolo: niga judiyojmej, niga yej ayéj judiyojmej, niga yej kitokaj Dios. 33 Nej

---

[a] **10:16** Xikita glosario “Santa Cena”. [b] **10:21** Xikita glosario “Santa Cena”.

nochi yej nikchiwa, nikchiwa iga nochi makiyẹ'ita, ayéj iga nej manimoyẹ'chiwa, sino que iga mia' mamomanawikan.
11 Amejemẹn ximixkuitikan ipan nej, ken nej nọ nimixkuitiá ipan Cristo.

Ken iga mochiwa kua' monechkọlo tiọpan

2 Noknịwan, pox yẹkti ankichiwaj iga nochipa aneejlamikij iwán iga nemi ankichiwaj inochi kensan nimitznẹxtilijkej. 3 E' nikneki xikmatikan iga Cristo tzontekon iga nochi taga', iwán taga' tzontekon iga siwa', iwán Dios tzontekon iga Cristo. 4 Siga kan moweyimatiltiá Dios, sẹ taga' mokuatzakua kua' nemi tajtowa iwán Dios o kua' kipowa yej Dios kitajtọlmaka, inón kalimpamati Cristo. 5 E' siga sẹ siwa' ayá' mokuatzakua kua' tatapowa iwán Dios o kua' nemi kipowa yej Dios kitajtọlmaka, inón kalimpamati itzontekon; inón ken tikita motzonkixtij. 6 Siga sẹ siwa' ayá' mokuatzakua, máj yẹktiwa' mamotzonkixti. E' siga pinawa iga motzonkixtiá, puej mamokuatzákuawa'. 7 Taga' amo mamokuatzakua, iga Dios kichij taga' kensan yéj, iga makiweyimatiltilti Dios. E' siwa' mochij iga makiweyimati taga'. 8 Kua' Dios kichij taga', ayá' kikixtij ipan siwa', sino que siwa' kisa' ipan taga'. 9 Siwa' mochij iga taga', ayéj taga' mochij iga siwa'. 10 Inón iga siwa' mamokuatzakua iga manẹsi iga ipan yéj mandarowa taga', iwán iga angelejmej makiyẹ'itakan. 11 E' iga tejemej yej tiktokaj Cristo, awel ono taga' siga ateyi siwa', siga ateyi siwa', ateyi taga'. 12 Porque ijkón ken achto siwa' kisa' ipan sẹ taga', ijkọnsan nochi taga' nacẹrowa ipan siwa', e' Dios in yej kichij nochi.

13 Amejemẹn xikijtọkan siga yẹkti siwa' makitẹnẹwi Dios ikuapetzkan. 14 Tejémẹnsan timomachiliáj iga sẹ taga' ayá' kajasi makiwejweyalti itzónkal, 15 e' siwa' kajasi iga makiwejweyalti itzónkal, iga inón itzónkal kipiá nokta iga makuatzakto. 16 Siga agaj akiyẹ'ita yej nij nikijtoj, makimati que ni nejemej, niga yej kitokaj iyojwi Dios akixmatij se'pa ken niktekichiwaj.

Ayompa kichiwaj kua' monechkowaj

17 E' iga inín nimitzijkuilowiliáj, awel nimitzyẹ'ijliáj iga nikmati kua' anmonechkowaj, ayá' anmoyẹ'chiwaj. 18 Ne-ijliáj iga kua' anmonechkowaj tiọpan iga ankiweyimatiltiáj Dios, anmoyojyokatiáj; iwán anka melá' iga ijkón ankichijtokej.

19 Pues anka yẹkti iga ximoyojyokatiḳan iga manẹsi katiapa yej
kimela'crẹdojto' Dios. 20 Kuạ' anmonechkowaj iga ankichi̱waj Santa
Cena,[a] ayá' ankichi̱waj ken kineki toTẹko. 21 Porque kuạ' antakuaj,
sejsẹpa machtowiá iga kikua itákual; miẹj sekin mayạntikạwij, iwán
sekin este tajtạwạnaj. 22 ¿Ix ayá' anchạnejkej iga ompa xitakuạkạn
iwán xạtikạn? Iwán ijkọ́n ankali̱mpamatij yej kitokaj iyojwi Dios,
iwán ankichi̱waj iga mopi̱najtiáj yej akipiáj nitẹ́. ¿Tẹ nimitzijli̱skej?
¿Ix manimitzyẹ'ijli̱kạn? Iga ijkọ́n ankichi̱waj, ¡awel nimitzyẹ'ijliáj!

Ken iga mamochi̱wa la Santa Cena yej teejlạntiá iga migui' toTẹko

23 Iní̱n yej nemi nimitznẹxtiliáj, toTẹko nẹnẹxtilij: inọ́n yówal
kuạ' Jesús aya kiki̱tzkiáj, kikui' pạn iwán kimá' gracias Dios. 24 Kuạ'
támi'ya kimá' gracias Dios, kitạtajkoloj, iwán kijtoj: “Xikuạkạn iní̱n;
ini̱nwa' nocuẹrpoj yej motạtajkolowa iga amejemẹn. Xiktekikuạkạn
iní̱n iga amo xine-ẹlkạwakạn.” 25 Kuạ' tami' takuajkej, kikui' vaso
yej kipiá vino, iwán kijtoj: “Iní̱n vaso kijtọjneki iga nikchi̱wa iga
noesyo nuevo pacto wạn Dios. Nochipa kuạ' ankoni̱skej, nochipa
xineejlạntokạn.” 26 Inọ́n iga nochipa kuạ' ankikuạskej ini̱mpa pạn,
iwán xikoni̱kạn ini̱mpa vino, antanẹxtilijtoskej iga migui' toTẹko,
este que yéj mawi̱ki.

27 Inọ́n iga yej kikua pạn o koniá vino yej teejlạntiá iga
mi' toTẹko, e' ayạ'pa kimajmawiliá Dios, kichi̱wa yej ayẹkti
iga kali̱mpamati icuẹrpoj iwán iyesyo Jesús. 28 Inọ́n iga sejsẹ́
mamomachi̱li siga ayá' kichijto' yej ayẹkti, miẹj aya kikua pạn
iwán aya koniá vino. 29 Dios yawi kicastigạrọti agaj yej kikua
pạn wạn koniá vino, siga akimajmawiliá Dios iga inọnwa'
pan kijtọjneki icuẹrpoj toTẹko. 30 Inọ́n iga mia' de amejemẹn
anwẹtitokej iwán ankuetạntokej, iwán nọ sekin mikíkeja. 31 E'
siga achto matimomachi̱li̱kạn ken iga tinemij, toTẹko ayá'
wel tẹcastigạroj. 32 E' siga toTẹko kita iga ayompa tinemij,
tẹcastigạrowa, iga matimokajkạwakạn ken tikchijtokej, iga kẹman
amo matẹcastigạrọkạn iwán inọmej yej ayá' ki̱xmatij Dios.

33 Inọ́n iga nokni̱wạn, kuạ' anmonechkowaj iga ankichi̱waj
la santa cena, ximochákạno'. 34 Siga agaj mayạna, matakua
ichạn, iga Dios amo mamitzcastigạrọkạn iga ayompa ankichi̱waj

[a] **11:20** Xikita glosario “Santa Cena”.

kuą' anmonechkowaj. Kuą' nasis, niao' nimitzijlįtij kén anyawij ankichįwatij yej aya ankimatij.

IyEspíritoj Dios tępalęwiá sejsę́ de tejemej

12 Noknįwąn nikneki xikmatikąn yej aya ankimatij yej iyEspíritoj Dios tęmaka, yej sejsę́ de tejemej wel tikchįwaj.
2 Amejemęn ankimatij iga kuą' aya ankicrędojtoyaj Dios, mitzchįwaltiąyaj iga xikweyimatįltįkąn įdolojmej yej niga wel tajtowaj. 3 Inǫ́n iga inąn xikmatikąn iga yej kimąlijliá Jesús, ayą́' nemi kitajtǫlmaka iyEspíritoj Dios. Iwą́n ayagaj wel kijtowa: “Jesús noTęko” siga ayą́' nemi tajtowa iga iyEspíritoj Dios.
4 Ono' sęse'pa yej sę wel kichįwa iga tekipanowa iga Dios, e' inǫnsan iyEspíritoj Dios yej tamaka. 5 Ono' sęse'pa iga titekipanowaj iga Dios, e' inǫnsan toTęko yej tiktokaj. 6 Ono' sęse'pa yej wel tikchįwaj, e' inǫnsan Dios yej tekipanowa ipan nochi tejemej.
7 Sejsę́ de tejemęn Dios tęmachįlįltiá iyEspíritoj, iga matikpalęwįkąn nochi yej kicrędowaj. 8 IyEspíritoj Dios kichįwa iga sekin wel makimatikąn tę makijtǫkąn yej melą́' nokta, iwą́n sekin iga inǫnsan Espíritu wel kipalęwiá iga se' makentendęro yej Dios tanęxtiliá.
9 Sekin iga iyEspíritoj Dios wel moconfiąrowaj poxsan ipan Cristo, sekin sej iga inǫnsan Espíritu kichįwa iga wel mataachitialtįkąn.
10 Sekin sej wel kichįwaj milągrojmej, iwą́n sekin wel kijtowaj yej Diospa kimakaj iga makijtǫkąn. Sekin sej wel kimatij katiapa yej iyEspíritoj Dios iwą́n katiapa yej nąmǫlespíritoj. Ipan sekin sej Dios kichįwa iga wel matajtǫkąn ipan sęse'pa tájtǫl, iwą́n sekin sej wel kichįwa iga wel makijtǫkąn yej kijtojkej ipan sęse'pa tájtǫl. 11 E' nochi inín kichíwasan iyEspíritoj Dios yej tamajmaka sęse'pa yej wel sę kichįwa, kensan yéj kineki.

Tonochįn tonokej ipan sęsan cuerpo

12 Ijkǫ́n ken tocuęrpoj sęsan iwą́n kipiá mia' miembro, e' nochi inǫmej miembro malej iga mia', mochįwa sęsan ipan sę cuerpo, ijkǫnsan nǫ Cristo. 13 Nochi tejemej, judiyojmej o yej ayéj, escląvojmej o yej ayéj, kuą' timobautizą́rojkej timochijkej ken sęsan cuerpo ipan sęsan Espíritu, iwą́n tonochįn Dios tęmá' inǫnsan Espíritu.
14 Sę cuerpo ayą́' sęsan miembro kipiá, sino que kipiá mia'.
15 Siga ikxi katka makijto: “Nej ayéj nimayi', inǫ́n iga nej ayéj

de inón cuerpo”, iwán nochi tikmatij iga inón ayá' kikajtéwasya iga salijtos ipan inón cuerpo. 16 Iwán siga nakas makijto: “Nej ayéj niixti inón iga nej ayéj de inón cuerpo”, malej ijkón ayá' kikajtéwasya iga salijtos ipan inón cuerpo. 17 Siga noyan ipan tocuerpoj maono petz ixti, ¿kén titakakiskej? Siga tonoyan maono nakas, ¿kén tita-ijnekuiskej? 18 E' Dios kitalij sese'pa miembro ken yéj kine' iga mamochiwa se cuerpo. 19 Awel maono cuerpo siga akipiá mia' miembro. 20 Malej iga tikpiáj mia' tomiembroj, e' sésanwa' in tocuerpoj.

21 Ixti awel kijliá mayi': “Ayá' nikneki xinepalewi iga nochi wel nikchiwa noselti”; niga no tzontekon awel kijliá ikximej: “Ayá' nikneki xinepalewi iga nochi wel nikchiwa noselti.” 22 Majwa' inomej imiembroj tocuerpoj yej máj ayá' tajpalej, máj moneki. 23 Iwán tomiembroj yej ayá' máj kajasi iga mamo-ita, inón yej máj motzakua iga tzótzol. Iwán tomiembroj yej ayá' tiknekij manesi, inón yej máj moye'tzakua. 24 Tomiembroj yej máj tiknextiáj, inón yej ayá' máj tiktzakuaj. Ijkón Dios kichij iga tomiembroj yej ayá' máj moye'ita, inón yej máj moneki, 25 iga amo mayojyokatito ipan tocuerpoj, sino que sejsé tomiembroj mamosepan-itakan wan se'. 26 Siga kanaj ipan tocuerpoj kualo, tonoyan tikmachiliáj iga kualo; wan siga kanaj ipan tocuerpoj yekti kimachiliá, yekti tikmachiliáj tonoyan.

27 Pues amejemen icuerpoj Cristo, iwán amejemen sejsé mochiwa se imiembroj icuerpoj Cristo. 28 Ijkón Dios kimajmá' itekipanolmej sejsé tokniwan yej kitokaj Cristo: achto apostolejmej; ono' yej kitajtolmaka Dios; de ompa kitoka yej tamachtiáj; de ompa yej kichiwaj milagro, de ompa yej taachitialtiáj, yej tapalewiáj, yej tanextiliáj te mamochiwa iwán yej tajtowaj ipan se'pa tájtol. 29 ¿Ix inochin apostolejmej? ¿Ix inochin kijtowaj tájtol yej Diospa kimakaj? ¿Ix inochin tamachtiáj? ¿Ix inochin kichiwaj milagro? 30 ¿Ix inochin wel kachitialtiáj yej wetitokej? ¿Ix inochin wel tajtowaj ipan se'pa tájtol? ¿Ix inochin wel kijtowaj te kijtojneki yej mo-ijtoj ipan se'pa tájtol? Ayá'. 31 E' amejemen xiktajtanilikan Dios iga mamitzwelitialtikan iga xikchiwakan tejté yej pox yekti. E' nej nia nimitznextilitij se ojti yej majya sej yekti.

Matiknekikan toknimej

13 Siga nej katka manitajto ipan mia' tájtol ken tajtowaj
tajtaga' iwán ken tajtowaj angelejmej, e' ayá' nikneki
noknin, nimochiwa ken wewe' yej san petznawati o campana yej
san petztzilini. 2 Siga nikijtowa tájtol yej Dios nemaka iga manikijto
iwán manikmati yej Diossan kimati, iwán manikmati nochi yej taga'
tamachtiá, wan pox nimoconfiarowa ipan Dios este wel nikena
tepeyoj kan onokej, e' ayá' nikneki noknimej, nej ayéj te noteki.
3 Siga nitamajmaka nochi yej nikpiá, iwán siga nimomaka iga
manetatikan, e' ayá' nikneki noknin, iga inón nikchiwa ni alín ayá'
nepalewiá.

4 Yej kichokiliá iyiknin, ayá' nimanín kuesiwi; pox te-ijiknin,
ayá' ta-ixita iwán ayá' moweyimati. 5 Ayá' kuajkuantas kijtowa
iwán ayá' kineki tejté inochi iga san yéj; ayá' kuesiwi niga ayá'
inonya keejlanto' kua' tejté kichiwiliáj. 6 Ayá' paki kua' mochiwa
yej ayekti, petz kipakiliasan yej mela'cieртoj. 7 Yej te-ijiknin, ayá'
mosemaka iga moconfiarowa ipan Dios, nochi kimati iga Dios
kipalewij, iwán siga kikuejkuesowaj, ayá' kuesiwi.

8 Yej te-ijiknin ayí' tami iga kichokiliá iyiknin. Yawi asiti kua'
Dios ayo' agaj kimakas tájtol iga makijto, niga tajtoloj ipan se'pa
tájtol, nochi yej momati moelkawas. 9 Inán aya nochi tikmatij,
iwán aya nochi tikpowaj yej Dios tetajtolmaka; 10 e' kua' nochi
tikmatiskej, inón yej inán aya nochi tikmatij, yawi tamiti.

11 Kua' aya niyolej, nitajtowaya iwán nitajlamikiá ken yej aya
yolej; e' kua' niyolasi', nikajtej nochi yej nikchiwaya kua' aya niyolej.
12 Ijkonsan no inán tejemen ayá' tiktawelixmatij Dios; ken tikita
itónal yej ayá' tawelnesi ipan teska'; e' íkua' tikmela'ixmatiskej.
Inán kakánajsan tikmatij, íkua' sí nia nikmela'ixmatiti in Dios,
ijkón ken yéj nokta ne-ixmati. 13 Inán ono' eyi yej matikchiwakan;
matimoconfiarokan ipan toTeko, matikchixtokan iga toTeko
kichiwas ken kijtoj iwán matikchokilikan toknin, inimej ayí' tami,
e' de inón eyi, yej máj importante, matikchokilikan toknin.

Yej tajtowa sé'bapa tájtol yej ayá' moentenderowa

14 Nochipa ximochokilikan, iwán xiktajtanilikan iyEspíritoj
Dios iga mamitzmakakan sejsé de amejemen yej
wel ankichiwaj, e' máj yekti katka iga xikijtokan yej Dios

mitztajtoolmakaj. 2 Puej yej tajtowa ipan sé'bapa tájtol, tajtowa wan Dios, ayéj wan toknimej, iwán ayagaj kentenderowa. Yej yéj kijtowa, kijtowa yej iyEspíritoj Dios kijliá, e' inón ayagaj kimati. 3 E' yej kipowa yej Dios kitajtolmaka, inón kipowiliá sekin iga máj mamoconfiarokan ipan Dios, kinonotzaj iwán kiyolchikawaj. 4 Yej tajtowa ipan se'pa tájtol yej ayá' moentenderowa, iséltisan mopalewiá iga máj mamoconfiaro ipan Dios, e' yej kipowa yej Dios kitajtolmaka, inón sí kipalewiá nochi yej kitokaj Dios.

5 Nej niknekiá iga amonochin xitajtokan ipan se'pa tájtol yej ayá' ankentenderowaj; e' yej máj nikneki iga wel xikijtokan yej Dios mitztajtolmakaj; máj yekti iga inín xikchiwakan que iga xitajtokan ipan se'pa tájtol, inín no yekti katka, e' siga agaj makijto te kijtojneki yej ankijtowaj. Ijkón yej kitokaj Cristo, máj mamoconfiarokan ípan. 6 Siga kua' nimitzpaxalowiliáj nimitznotzaj ipan se'pa tájtol yej ayá' moentenderowa, ni alín ayá' nimitzpalewiáj. Wel nimitzpalewiáj siga manimitzijlikan tejté yej Dios nenextilij, o manimitznextilikan tejté yej aya ankimatij, o manimitzijlikan tejté yej Dios netajtolmaka o manimitzmachtikan, inón sí mitzpalewiáj.

7 Matimixkuitikan ipan tejté yej iga tocarolo, ken aka o arpa;[a] siga monanamolpitza o siga monanamoltzotzona ayá' moye'kaki inawatilka. 8 Iwán kan momijmiktilo, siga tapítzal ayá' ye'nawati, soldadojmej ayá' moketzaj iga yawij tamijmiktitij. 9 Ijkonsan no mochiwa wan amejemen, siga antajtowaj ipan tájtol yej ayá' moentenderowa, ¿kén yawi momatiti te nemi ankijtowaj? ¡Ijkón kenkua' san antabojbobolotzaj! 10 Ono' mia' ken iga tajtolo ipan inín tajli, iwán nochi yej tajtowaj kimatij te nemi kijtowaj. 11 E' siga anikaki te nemi kijtowa ipan itájtol kua' nemi nenotza, iga ijkón iyixtaj inón toknin nimochiwa ken wejkachanej wan iga nej no inón toknin mochiwa ken wejkachanej. 12 Inón iga siga amejemen pox ankiyolmakaj iga xikpiakan yej iyEspíritoj Dios temaka, yej sejsé de amejemen wel ankichiwaj, xikpiasnekikan yej wel kipalewiáj yej kitokaj Dios.

13 Inón iga yej tajtowa ipan tájtol yej akixmati, makitajtanili Dios iga makipalewi iga wel makijto te kijtojneki inón tájtol. 14 E' siga niktenewiá Dios ipan tájtol yej anikixmati, melá' iga nemi niktenewiá Dios ipansan noespíritoj, e' ayá' nikentendérowa

[a] **14:7** Xikita glosario “Arpa”.

tę nemi nikijtowa. 15 ¿Tętaj nikchi̱was? Manitajto wa̱n Dios iga
noespíritoj, e' no̱ manikmati tę nemi nikijtowa. Manitaku̱ika
no̱ iga noespíritoj, e' no̱ manikmati tę nemi niku̱ika. 16 E' siga
tikweyimati̱ltijto' Dios ipansan moespíritoj, tokni̱n[a] yej takakto'
awel kijtowa “ijkónyawa'” ka̱n nemi titajtowa wa̱n Dios iga tikmaka
gracias ipan se'pa tájto̱l, iga ayá' kentende̱rowa. 17 Anka ómpaya
ken tej nemi tikweyimati̱ltiá Dios iga tikmaka gracias, e' se' ayá'
tikpale̱wiá iga máj mamoconfia̱ro ipan Dios. 18 Nikmaka gracias
Dios iga wel nitajtowa ipan se'pa tájto̱l máj sej que amejeme̱n; 19 e'
ka̱n monechkowaj tokni̱wa̱n anka ye̱kti manikíjtosan cinco tájto̱l
yej wel mamoentende̱ro que manikijto diez mil tajto̱lmej ipan tájto̱l
yej ayá' moentende̱rowa.

20 Nokni̱wa̱n, ximochi̱waka̱n ken anko̱kone̱mej iga yejemej
aya kichi̱waj yej aye̱kti, e' amo xitajla̱mikika̱n ken yej aya
yo̱lej. Xiye̱'tajla̱ntoka̱n ken yej yóleja yej kimátiya tę kichi̱wa.
21 Kijtowa ka̱n ijkuilijto' la ley: “Nia nikno̱tzati noge̱ntej de
Israel ipan se'pa tajto̱lmej, nikchi̱was iga mitzno̱tzaskej yej de
se' país, e' malej ijkón ayá' ne̱tajto̱lkuiskej, kijtowa toTe̱ko.”
22 Yej tajtowa ipan se'pa tajto̱lmej yej ayá' moentende̱rowa,
ino̱n kichi̱wa iga mamadmira̱do̱ka̱n yej ayá' kicre̱dowaj Dios,
ayéj iga yej kicre̱dojtókeja. 23 Siga nochi yej kitokaj Dios
monechkowaj séka̱nsan, iwá̱n nochi tajtowaj ipan se'pa tájto̱l yej
ayá' moentende̱rowa iwá̱n kalakij sekin yej ayá' mitzi̱xmatij o ayá'
kicre̱dojtokej Dios, ¿ix ayá' a̱n kijto̱skej iga anlo̱kojtiákeja? 24 E'
siga se̱ yej aya kicre̱dojto' Dios kalakiti kua̱' nemi ankijtowaj yej
Dios mitztajto̱lmakaj, iga ino̱n kikakis, yawi moku̱ti̱ti iga kichijto'
yej aye̱kti. 25 Ijkón yej i̱ya̱nto' ipan iya̱lmaj yawi kine̱xti̱ti, iwá̱n
yawi motankua̱ketzati iga kiweyimati̱ltij Dios, iwá̱n yawi kijto̱ti iga
Dios, kena ono' iwá̱n amejeme̱n.

Xikchi̱waka̱n nochi ken kajasi

26 Iwá̱n iná̱n xikakika̱n yej nimitzijliáj: Kua̱' anmonechkowaj,
sekin wel antaku̱ikaj, sekin wel antamachtiáj, o ankijtowaj
yej Dios íkua̱' mitzne̱xtiliáj, o xitajto̱ka̱n ipan se'pa tájto̱l
yej ayá' moentende̱rowa, o xikijto̱ka̱n tę kijto̱jneki yej sekin
kijtojkej ipan sé'bapa tájto̱l; e' nochi ino̱n xikchi̱waka̱n iga máj

[a] **14:16** Anka iní̱n tokni̱n, se̱ yej akentende̱rowa se'pa tájto̱l yej Dio̱spa kimaka.

ximoconfiaroka̲n ipan Dios. 27 Kua̲' antajtowaj ipan se'pa tájto̲l yej
ayá̲' moentende̲rowa, matájtosan o̲me o e̲yi, e' sejse̲pa matajto;
iwá̲n se̲ de amejeme̲n makijto te̲ kijto̲jneki inón yej kijtojkej. 28 Siga
ateyi yej wel kijtowa te̲ kijto̲jneki inómbapa tájto̲l, ino̲mej amo
matajto̲ka̲n ipan se'pa tájto̲l ka̲n annechkatokej, sino que sejsé̲
mata̲tapowa iwá̲n Dios ipansan iya̲lmaj. 29 Siga ono' yej kijtowa
tájto̲l yej Dio̲spa nemi kimaka, matajto̲ka̲n este o̲me o e̲yi, e' kua̲' se̲
de ino̲mej nemi tajtowa, sekin sanmatakakika̲n iga makitaka̲n siga
melá̲' iga Dio̲spa itájto̲l o ayéj. 30 Siga se̲ yej e̲wato', Dios kimaka
itájto̲l iga makijto, inón yej achto tajtojtojya, ómpasan matamati iga
tajtowa. 31 Ijkón amonochi̲n amejeme̲n yej mitztajto̲lmakaj Dios,
wel ankijtowaj itájto̲l sejsé̲ sejsé̲ iga amonochi̲n ximomachti̲ka̲n,
iwá̲n amonochi̲n ximanima̲roka̲n. 32 Ino̲mej yej Dios kimakaj tájto̲l
iga makijto̲ka̲n, yejemej kimatij te hora yawij tajto̲tij, 33 iga Dios
ayá̲' kiye̲'ita kua̲' nijnijiga o̲yowalo, sino que yéj kichi̲wa iga
matonoka̲n tamelá̲.

Matikchi̲waka̲n ken kichi̲waj no̲ya̲n ipan tio̲pamej ka̲n
monechkowaj yej kitokaj Dios, 34 siwa̲tkej amo mata̲tapojtoka̲n
kua̲' nechkatolo̲' tio̲pan-ijti', aye̲kti iga ijkón makichi̲waka̲n,
sino que makichi̲waka̲n ken tatekimaka iley Dios. 35 Siga kinekij
makimatika̲n tejté̲, makitajtanika̲n iwe̲wejmej icha̲mej, iga ayá̲'
kajasi iga siwa̲' matajto kua̲' nechkatolo̲' tio̲pan-ijti'.

36 Xikmatika̲n, iga ayéj amejeme̲n yej achto anki̲xmatikej
itájto̲l Dios, niga ayéj amejéme̲nsan yej mitzpowilijkej. 37 Siga
agaj momachi̲liá iga Dios kitajto̲lmaka, o momachi̲liá iga
tajtowa iga iyEspíritoj Dios kipale̲wiá, makimati iga yej nemi
nimitzijkuilowiliáj, ino̲nwa' ne̲tekimaka toTe̲ko. 38 E' siga ayá̲'
kiye̲'ita yej nemi nikijkuilowa, amejeme̲n no̲ amo xiktajto̲lkakika̲n.

39 Inón iga nokni̲wa̲n xikyo̲lmakaka̲n iga xikijto̲ka̲n tájto̲l yej
Dios mitzmakaj, iwá̲n amo xikijto̲ka̲n iga amo matajto̲lo ipan se'pa
tájto̲l yej ayá̲' moentende̲rowa. 40 E' nochi xikye̲'chi̲waka̲n ken Dios
kiye̲'ita.

Ojpa-isa Cristo ka̲n miktoya

15 Inán nokni̲wa̲n, nikneki xikejla̲mikika̲n itájto̲l Dios yej
tasalva̲rowa yej nimitzpowilijkej; inín ye̲'noti̲ciaj yej
ankicre̲dojkej iwá̲n inán ankicre̲dojtókejsan. 2 No̲ iga inín itájto̲l

Dios anmosalvarowaj, siga ankicredojtókejsan ijkón kensan nimitzpowilijkej. Siga ay'ya, báldejsan ankicredojkaj.

3 Achto nimitznextilijkej ye'noticiaj yej nenextilíjkejsan no. Nimitzpowilijkej iga Cristo migui' iga totechko, ijkón kijtowa kan ijkuilijto' itájtol Dios. 4 Iwán kitokakej, iwán sej ojpa-isa' kua' asi' eyi días, ijkón kijtowa kan ijkuilijto' itájtol Dios; 5 iwán achto kixnextilij Pedro, iwán despuéj mixnextij iyixtaj doce apostolejmej. 6 Despuéj kixnextilij máj de quinientos tokniwan íkua'san, iwán mia' de yejemej onókejo', e' sekin mikíkeja. 7 Después kixnextilij Jacobo, iwán despuéj no kixnextilij nochi iyapostolejmej.

8 Iwán nej yej últimoja ne-ixnextilij, nej ken kua' se xolo' yej naceroj kua' aya iyonolis. 9 Nej nikmachiliá yej máj ni-alimpa de inochi apóstol, iwán aneajasi iga mane-ijlikan apóstol, iga nej nicastigarowayaj yej kicredojtokej Dios. 10 Inán ken iga nono', nono' iga Dios ne-iknelij, iwán ayá' báldejsan iga ne-iknelij, majwa' nitekipanoj máj que sekin apostolejmej; malej iga ayéj nej, sino que ipoder Dios yej nepalewiá. 11 Ijkón, até kichij siga nej o sekin apostolejmej yej kipojkej itájtol Dios; nonochimej nikpojkej itájtol Dios yej amejemen ankicredojkej.

Ojpa-isaskej yej miktokej

12 E' siga nimitzpowilijkej iga Cristo ojpa-isa' kan miktoya, ¿te iga sekin de amejemen kijtowaj iga ayá' ojpa-isaskej yej miktokej? 13 Siga ayá' ojpa-isaj yej mikij, Cristo no ayá' ojpa-isa' kan miktoya. 14 Iwán siga Cristo ayá' ojpa-isa' kan miktoya, báldejsanwa' iga nikpowaj itájtol, iwán báldejsan no iga anmoconfiarowaj ipan yéj. 15 Siga ijkón, nitakajkayáwajwa' ipan yej Dios kichij, iga nikijtojkej iga Dios ki-ojpa-ixitij Cristo kan miktoya. Siga ayá' ojpa-isaj yej miktokej, ayejwa' cierto iga Dios ki-ojpa-ixitij Cristo. 16 Siga yej mikij ay'ya sej ojpa-isaj, niga Cristo no ayá' ojpa-isa'. 17 Iwán siga Cristo ayá' ojpa-isa', báldejsan iga anmoconfiarojtokej ipan yéj, iwán áyasanwa' mitzperdonarowiliáj yej ankichijkej yej ayekti. 18 Siga ijkón, yej mikíkeja iwán no kicredojkej Cristo, mela'poliwíkejawa'. 19 Siga timoconfiarowaj ipan Cristo iga matepalewikan petz ipan inín vida, tejemej máj kajasi iga matelastimajmatikan que inochi gente iga ticredojkej yej ayompa.

20 E' Cristo kena ojpa-isa' kan miktoya, yéj yej achto ojpa-isa' kan miktolo'. 21 Ijkón ken ipan se taga', yej itoka' Adán, pewa'

iga mikilo ipan inín tajli, no ipan se taga' pewa' iga ojpa-isalo.
22 Ijkón ken Adán itechko inochi gente mikij, ijkón no inán nochi
yej kitokaj Cristo ojpa-isaskej. 23 E' sejsepa iga ojpa-isatiáj: Cristo
yej achto ojpa-isa', iwán kua' Cristo mawiki, ojpa-isaskej yej
yéj itatki. 24 Iwán tamis nochi yej ono' kua' Cristo kitanílija
nochi iyenemigojmej yej espiritojmej yej kipoxpiáj poder. Kua'
Cristo inóchiya kimandarowa, inón poder yej Cristo kipiá yawi
kipanoltiliti Dios yej toTaj. 25 Iwán Cristo yawi mandarojtoti, este
que makitanili inochi iyenemigojwan, iwán inochi makitaksato;
26 iwán yej últimoja iyenemigoj, yej Cristo yawi kitaniliti, inonwa'
mikilis. 27 Dios kitalij Cristo iga makitaksato nochi iyenemigojmej.
E' kan ijkuilijto' itájtol Dios kijtowa iga Cristo kitaksatos nochi,
mamomati iga kua' kijtowa "nochi", ayá' kijtowa iga Cristo no
kitaksato' Dios, iga Dioswa' in yej nochi kigobernarowa. 28 Iwán
kua' Cristo nóchiya kitaksato' iyenemigojmej, entonces imatika
Cristo yej tePiltzin, momakas iga makimandaro Dios, yej kitalij
iga Cristo makitaksato nochi iyenemigojmej. Ijkón Dios nóchiya
kimandaroj.

29 Achi manitajto de sé'paya, sekin mobautizarowaj ipan itoka'
yej miktokej, ¿te iga ijkón kichiwaj? Siga yej miktokej ayá' ojpa-isaj
¿téjastaj mobautizarowaj ipan itoka' yej miktokej?

30 Iwán siga ayá' ojpa-isalo, ¿te iga nochipa nikijyowiáj yej
wel nemiktiáj? 31 Nochipa nemiktijnekij, inón sí melá' nokniwan,
kensan melá' no iga nipaki iga ankicredojtokej toTeko Jesucristo.
32 Ken tikijtowaj nej nimokítzkija iwán tekuanimej ipan altepe'
Éfeso; ¿té nimotanilij iga ijkón nikchij? Siga cierto katka iga yej
mikij ay'ya ojpa-isaj, ómpayawa' yej kijtowaj, "Matitakuakan, iwán
matatikan, porque keman tiáwijsan timikitij."

33 Amo ximokajkayawakan. Ken mojtowa: "Siga timotokaj
wan yej ayá' ye'nemij, tenextiliáj yej ayekti iwán tikajtewaj iga
tikchijtokej yej yekti." 34 Amejemen xiye'tajlamikikan iga wel
xiye'nemikan iwán amo xikchiwakan yej ayekti. Nej nikmati
iga sekin de amejemen ayá' ankixmatij Dios, inín nikijtowa iga
xipinawakan.

Ken iga ojpa-isaskej yej miktokej

35 Anka agaj an tatajtanis: "¿Ix kén an ojpa-isaskej yej miktokej?
¿Ix kémpa an icuerpojmej kipiaskej?" 36 ¡Xeto'tajlamikilis! Kua'

motoka tejté íyol, inón palani nochi inakayo, íxwasan íyix. 37 Yej motoka ayéj yej ixwáto'ya iga maojpa-ixwa, sino que íyol, wel de trigo o de se'pa íyol. 38 Iwán ipan inón íyol, Dios kichiwa ken yéj kineki, iwán sejsé yawi nesiti kensan ikuayo. 39 Ayá' nochi cuerpo ijkómpasan; icuerpoj gente se'pa tachá, iwán animalmej se'pa no, iwán de totomej se'pa no, iwán de topojmej se'pa no. 40 Ijkonsan no ono' cuerpojmej yej ono' ipan cielo wan yej ono' ipan tajli; e' cuerpojmej yej onokej ipan cielo se'pa iga yen'esij, ayéj ken yej onokej ipan tajli. 41 Tonati' se'pa ga tawiá, la luna no se'pa ga tawiá, sitalimej sese'pa no iga tawiáj; iwán sejsé sitalin sese'pa iga tawiá. 42 Ijkonsan no kua' ojpa-isaskej yej miktokej. Motoka tejté yej palani, iwán ojpa-isas yej ay'ya miki. 43 Motoka cuerpo yej ayá' moye'ita, iwán kua' ojpa-isa, pox monsaj. Motoka yej kuetanti', iwán ojpa-isa yej tajpalej. 44 Motoka se cuerpo yej nakayoj, e' iga ojpa-isas, se'pay; onos ken kajasi iga maono ipan cielo. Ijkón ken ono' cuerpo yej nakayoj, no ono' cuerpo yej kajasi iga maono ipan cielo.

45 Ijkín kijtowa kan ijkuilijto' itájtol Dios: “Yej áchtopa taga', itoka' Adán, kimakakej vida”; ono' se' Adán yej no itoka' Cristo, yej tamaka vida iga nochipa matonokan wan Dios. 46 E' ayá' walaj achto cuerpo yej kajasi iga maono ipan cielo, achto tikpiáj cuerpo yej nakayoj; iwán despué yej tikpiaskej ipan cielo. 47 Yej achto taga', chijto' de talpínol; iwán se' taga', yej toTeko, walaj ipan cielo. 48 Tonochimej yej tonokej ipan tajli tikpiáj tocuerpoj ken kipiá' Adán, yej chijto' iga tajli. Nochi yej ono' ipan cielo kipiáj cuerpo ken kipiá Cristo, yej walaj ipan cielo. 49 Ijkón ken tonokej ken inón achto taga' yej chijto' iga tajli, ijkón no tonoskej ken inón yej walaj ipan cielo.

50 Nimitzijlijnekij noknijwan, iga yej nakayoj iwán omiyoj awel kalakij kan reinarowa Dios; iga yej palani awel yawi ipan cielo kan onokej yej nochipa onoskej. 51 E' nikneki xikmatikan yej ayagaj kimatiá: Ayá' tonochimej timikiskej, e' nochi tiawij timochiwatij sé'paya, 52 nimaninsan, ken kua' timichpaj, mopatas ken tonokej. Inín mochiwas kua' mokakis yej último tapitzas. Nawatis tapítzal iwán yej miktokej yawij ojpa-isatij iwán ayo' mikiskej; iwán tejemej timochiwaskej sé'paya. 53 Pues tonakayo yej palani, mopatas iga yej ayí' palanis, iwán tocuerpoj yej miki, mopatas iga yej ayí' mikis. 54 Iwán kua' tonakayo mopatas iga yej ayí' palani, iwán

kuą' tocuęrpoj yej miki mopatas iga ay'ya mikis, entonces íkuą'ya mochįwas ken kijtowa kąn ijkuilijto': “Ay'ya agaj mikis iga Dios kitąnilij yej tęmiktiá. 55 Mikilis ayą́' tętąniliá. Mikilis atę́ wel tęchįwiliá.” 56 Yej ayompa kichijtokej kajasi iga mamikikąn. Kuą' atikchįwaj ken tatekimaka la ley, tikmatij iga ayompa tinemij. 57 E' poxsan tikmakaj gracias Dios iga yej kichij toTęko Jesucristo, ijkǫ́n mikilis ay'ya tętąnilij iga Cristo mi' iga tejemęn.

58 Inǫ́n iga noknįwąn, nochipa ximoconfiąrojtokąn, xitekipanojtokąn nochipa ipan itekipánǫl toTęko, iga amejemęn ankimatij iga inǫ́n tekipánǫl yej ankichįwaj ayéj bą́ldejsan.

Ken iga mamonechko tomįn iga makipalęwįkąn toknįwąn

16 Iwą́n kuą' ankinechkǫskej tomįn iga toknįmej yej kitokaj toTęko, xikchįwakąn kensan nikijlijkej makichįwakąn toknįwąn yej kitokaj Dios yej onokej ipan provincia de Galacia. 2 Cada domingo, sejsę́ de amejemęn makąna alín tomįn según ken iga sę kitąniá, iwą́n makęnto iga ijkǫ́n kuą' nasis ayą́' íkuą'o' monechkojtos tomįn. 3 Xiktapejpenakąn sekin iga mayąkąn Jerusalén, makiwįgakąn inǫ́n tomįn yej ankimakaskej toknįwąn yej onokej Jerusalén. Kuą' nasis, nikmakas sejsę́ iyąmamej yejemej iga ijkǫ́n toknįmej de Jerusalén makimatikąn iga amejemęn amotatįtanimej. 4 Siga kajasis iga maniá, anka niąj nǫ iwąmej.

Pablo kipaxąlowilįjneki sekin ąltepęmej

5 Kuą' nipaxąlojtinemis, nipanǫj ipan estado de Macedonia, iwą́n násisya amoąltepę' Corinto. 6 Anka achi nikąwis iwą́n amejemęn, o anka ompiga nikpanǫltįj nochi męj kuą' tasektaj, iwą́n wel annępalęwįskej iga anneojmakaskej. 7 Ayą́' nikneki san manimitzitztęwakąn kuą' nipanǫj, sino que nikneki maniwejkąwa iwą́n amejemęn siga toTęko kineki. 8 E' nia nikąwiti nigaj Éfeso, este mapano iyilwiyo Pentecostés.[a] 9 Iga nigaj ken kuą' nękaltapowilíjkeja iga mia' wel kicrędowa itájtǫl toTęko kuą' nikpowiliáj, malej ono' mia' yej ne-ijiyaj.

10 Siga asis ompiga Timoteo, xikitakąn iga mayǫlpąkto iwą́n amejemęn, amo tę makiyǫlmikti iga yéj nǫ tekipanowa iga kipowa itájtǫl toTęko ken nej nikchįwa. 11 Inǫ́n iga ni agaj amo

[a] **16:8** Xikita glosario “Pentecostés”.

makalimpamati, majwa' xikpalewikan iga mayé'wiki iga mane-itaki, iga nigaj nikchixtokej iwán sekin tokniwan.

12 Toknin Apolos nikteki'ijlij iga mamitzpaxalowilitij iwán toknìwan, e' inán aya kineki mayawi;[a] yátiki' kua' welitis.

Pablo tasaludarowa

13 Xisatokan, iwán ximoconfiarojtokan ipan Cristo. Xiyé'nejnemikan ipan iyojwi Dios iwán amo ximosemakakan. 14 Nochi yej ankichiwaj, xikchiwakan iga ankichokiliáj amoknìwan.

15 Inán noknìwan, amejemen ankimatij iga Estéfanas ifamiliaj, yejemej achto yej kicredojkej yé'noticiaj ipan estado de Acaya, iwán kipalewiáj toknìwan yej moconfiarowaj ipan toTéko. 16 Ijkonsan no nimitztajtaniliáj iga xiktajtolkakikan Estéfanas iwán nochi toknìwan yej tekipanowaj iga toTéko. 17 Nipaki iga walkej Estéfanas, Fortunato wan Acaico, yejemej nepalewijkej kan amejemen awel ankichijkej iga ayá' nigaj amonokej. 18 Yejemej neyolchikajkej, kensan amejemen no mitzyolchikajkej, inón iga yejemej kajasi iga xikyé'itakan.

19 Toknìwan yej kitokaj toTéko yej onokej ipan provincia de Asia mitztitaniliáj saludos. Aquila iwán Priscila iwán inochi yej ichan monechkowaj no mitztitaniliáj saludos ipan itoká' toTéko. 20 No inochi toknìwan yej de nijpa mitztitaniliáj saludos. Ximopipitzokan iga ximosaludarokan ken Dios kiyé'ita.

21 Nej, Pablo, nimitztitaniliáj inín saludo yej nomatika nikijkuilowa.[b]

22 Siga agaj ayá' kichokiliá toTéko Jesucristo, inón Dios yawi kicastigaroti. ¡Mawiki toTéko!

23 ToTéko Jesucristo mamitzyolchikawakan. 24 Amonochin amejemen nimitzchokiliáj iga tisetitokej wan Cristo Jesús. Ijkónyawa'.

---

[a] **16:12** O: e' inán Dios akineki mayawi; yátiki' kua' welitis.

[b] **16:21** Nesi iga Pablo kijkuiloj inímejsan tájtol imatika, anka se tajkuilowani kijkuiloj ipan ama' nochi lo demás yej Pablo kijtojtiajki.

Ómeya ą̲ma' yej kijkuiloj San Pablo iga
tokni̲wą̲n yej chą̲ntitokej ą̲ltepę̲' Corinto

Corintios

Pablo kijkuilowiliá yej chą̲ntitokej ą̲ltepę̲' Corinto

1 Nej niPablo, Dios kine' iga manimochi̲wa iyapóstol[a] Jesucristo,
ken tikijtowaj se̲ yej yéj nokta kiti̲tan. Nej iwą́n Timoteo
nimitzijkuilowiliáj iní̲n ą̲ma' iga amejeme̲n yej amonokej Corinto
iwą́n estado de Acaya yej ankicre̲dojtokej Dios. 2 Dios yej tóTajpa
iwą́n toTe̲ko Jesucristo mamitzyo̲lchikajtoką̲n iwą́n makichi̲wa iga
xonoką̲n tamelą́.

Dios te̲yo̲lchiką̲wa

3 Matikweyimati̲lti̲ką̲n Dios yej iTaj toTe̲ko Jesucristo, iga
yéj yej te̲Taj nokta yej te-ikne̲liá iwą́n nochipa te̲yo̲lchikajto'.
4 Dios te̲yo̲lchiką̲wa kuą̲' timokno̲matij iga tejeme̲n wel no̲
matikyo̲lchiką̲waką̲n yej no̲ mokno̲matij, tikyo̲lchiką̲waj
no̲ yejeme̲n, ijkó́n kensan Dios te̲yo̲lchiką̲wa. 5 Siga poxsan
tiksufri̲rowaj ijkó́n ken Cristo kisufri̲roj, ijko̲nsan no̲ Cristo poxsan
te̲yo̲lchiką̲wa. 6 Niksufri̲rowaj iga amejeme̲n xiyo̲lchikajtoką̲n iwą́n
iga ximosalva̲ro̲ką̲n. Siga Dios ne̲yo̲lchiką̲waj, inón iga amejeme̲n
xiyo̲lchikajtoką̲n iwą́n wel xikijyo̲wi̲ką̲n kuą̲' mitziko̲chi̲waskej ken
nejemej ne-iko̲chi̲waj. 7 Nimoconfia̲rowaj ipan amejeme̲n, iwą́n
nikmatij siga amejeme̲n no̲ ankisufri̲rowaj, no̲ Dios mitzyo̲lchiką̲waj.

8 Nokni̲wą̲n, niknekij manimitzmati̲lti̲ką̲n iga onoya yej
ne̲yo̲lmiktijtoyaj kuą̲' nonoyaj ipan provincia de Asia. Nipanojkej
ipan se̲ weyi prueba yej este ay'ya wel nikijyo̲wią̲yaj, iwą́n
nikijtojkaj anka niáwija nimikitij. 9 Nimomachi̲lią́yaj iga yáwija
ne̲mikti̲tij. E' iní̲n yej nikmachi̲lijkej, ne̲ne̲xtilikej iga amo
manimoconfia̲ro̲ką̲n ipan nejemej, sino que manimoconfia̲ro̲ką̲n
ipan Dios yej ki-ojpa-ixitiá yej miktokej. 10 Dios ne̲mą̲nawijkej iwą́n
nemi ne̲mą̲nawiáj ką̲n ne̲miktijnekij, iwą́n nimoconfia̲rowaj iga

---

[a] **1:1** Xikita glosario “Apóstol”.

nochipa nemanawiskej 11 siga amejemen ankitajtaniliáj Dios iga
manepalewikan. Siga mia' oradowaj iga nejemej, mia' no yawij
kimakatij gracias Dios iga kichiwa yej motajtaniliá.

Te iga Pablo ayá' yajki Corinto

12 Nipakij iga nikmatij ipan noalmajmej ayá' nikchijkej
yej ayekti iyixtaj la gente, iwán nochipa nikchijkej yej yekti
amo-ixtaj, iwán inín ayéj noseltimej nikchijkej, sino que Dios
nepalewijkej iwán ayí' nimitzkajkayajkej. Wel nikchiwaj ijkín ayéj
iga niktokakej ken kiye'ita tajtaga', sino ken Dios ne-iknelijkej.
13 Ipan amamej yej nimitzijkuilowilijkej ayá' nikijkuilojkej tejté yej
awel ankileerowaj iwán awel ankentenderowaj, majwa' niknekij
iga xikmela'entenderokan 14 ijkón ken ankentenderójkeja kakanaj.
Ijkón kua' mawiki toTeko Jesús, amejemen ampaktoskej iga
nejemen, kensan no nejemen nipaktoskej iga amejemen.
15 Iga nikmatij iga ijkón anneye'itaj, nej nikejlantoya iga achto
amejemen niayaj nimitzitatij, iwán ijkón nimitzpaxalowiliayaj ome
vej, iga ome vej xipakikan. 16 Nikejlantoya nimitzpaxalowiliayaj
kua' némi-o' nia estado de Macedonia, iwán sej kua' némiya
sej niwi'. Ijkón amejemen wel annepalewiayaj iga maniá Judea.
17 ¿Amejemen an ankijtowaj anka ayá' achto nikye'ejlan yej nia
nikchiwati? ¿O ix ankijtowaj iga nej ken inomej yej akixmatij
Dios, yej kijtowaj, “kena”, malej iga ipan iyalmaj kijtojto' iga
“ayá'”? 18 Ayéj ijkón. Dios kimati iga kua' nejemej nikijtowaj,
“kena”, inón nikchiwaskej. 19 Porque Cristo Jesús, yej iPiltzin
Dios, yej nejemej, Silvano, Timoteo wan nej nimitzpowilijkej
itájtol, ayí' kijtoj “kena” kua' kijtojneki iga “ayá'”, iwán nochipa
kichiwa yej kijtowa. 20 Nochi yej Dios kijtoj iga kichiwas, Cristo
kichiwa. Inón iga, kua' tikweyimatiltiáj Dios ipan itoka' Jesucristo,
tikijtowaj, “Inkónyawa'”.[a] 21 Dios kichij iga amejemen iwán nejemej
matimoconfiarojtokan ipan Cristo. Iwán yéj tetapejpen 22 iwán
temarcaroj iga manesi iga tejemen imela'tátkiya iwán kitalij
iyEspíritoj ipan toalmaj, yej kijtojneki iga Dios yáwi-o' temakati
máj.
23 E' si aya nia Corinto ken nikejlantoya, inón nikchij iga
nimitziknéliáj, Dios manemikti siga nimitzkajkayawaj. 24 Ayéj

[a] **1:20** “Amén” kijtojneki “ijkónyawa'”.

iga manimitztekimakakan katiapa yej xicredokan, iga amejemen ankicredojtókeja ipan Cristo. Niáwijsan nimitzyolchikawatij iga amo ximoknomatikan.

2 Inón iga nikijtoj iga aya manimitzpaxalowilitij iga anikneki ximoknomatikan. 2 Porque siga nimitziknomatiltiáj, ¿a'ya yéj yawi kichiwati iga maniyolpakto? Ayagaj máj, petz amejémensan. 3 Inón iga nimitzijkuilowilijkej inón se' ama' ken iga nikchij, porque ayá' niknekiá maniá iga san xine-iknomatiltikan amejemen, majwa' amejemen xineyolchikawakan. Nej nikmatiaya siga nej manipaki, amonochin no ampakiskej. 4 Kua' nimitzijkuilowijkej inón ama', poxsan nimoyolmiktijtoya este nichokaya. Iwán nimitzijkuilowilijkej ayéj iga ximoknomatikan, sino que iga xikitakan iga poxsan nimitzchokiliáj.

Kiperdonarowaj yej kichij yej ayekti

5 E' siga agaj ne-iknomatiltij, ayejsan nej nechiwilij, amejemen no amonochin, e' ayá' poxsan; nikijtowa "ayá' poxsan" iga anikneki manikpoxjuzgaro. 6 E' achonsan ke' ankiknochijkej inón toknin ken anmotajtoltijkej kua' anmonechkojkej, ayo' máj xikiknochiwakan. 7 Inán xikperdonarokan iwán xikyolchikawakan, amosantá' poxsan moknomatis iwán menfermaroj iga poxsan moyolmiktiá. 8 Inón iga nimitztajtaniliáj iga xikojpanextilikan iga ankichokiliáj inón toknin. 9 Nimitzijkuilowilijkej iga manikita siga inochi ankichiwaj ken nimitztekimakakej. 10 Siga amejemen agaj ankiperdonarowiliáj tejté, nej no nikperdonarowiliá. Iwán nikperdonarowiliá, siga kichij nokta tejté yej kinekiá mamoperdonaro, inón nikchij iga nimitziknéliáj amejemen iyixtaj Cristo, 11 ijkón Tzitzimi' ayá' yawi tetaniliti, iga tikmatij yej yéj nochipa kichiwasneki.

Pablo moyolmiktijtoya kua' onoya Troas

12 Kua' nasi' ipan weyi-altepe' Troas iga manikpowa ye'noticiaj iga Cristo tasalvarowa, toTeko kichij iga wel ompa manitekipano, 13 e' nimoyolmiktijtoya iga ayá' nikasi' toknin Tito. Inón iga niknawatijtewa' tokniwan iwán niajki estado de Macedonia.

Wan Cristo ti-onkisaj ipan nochi

14 E' gracias a Dios iga nochipa wel tiye'kisaj iga Cristo tepalewiá. Dios tepalewiá iga tikpowaj itájtol iga sekin makixmatikan Cristo,

inón ken tikita tejté yej noyán ajwiyaya. 15 Iga tejemen ken tikita
iyajwiyaxka incienso yej Cristo kimaka Dios, iwán kijnekuij yej
momanawiskej wan yej mopojpolowaj. 16 Iga yej mopojpolowaj,
inín iyajwiyaxka, machá ken yej mikto', e' iga yej momanawiáj,
inón iyajwiyaxka incienso kichiwa iga se nochipa maono wan
Dios. Ayagaj nokta wel kichiwa inimpa tekipánol. 17 Nejemen
ayá' niknamakatinemij itájtol Dios, ken kichiwaj sekin; majwa'
niknojma-ijtowaj iyixtaj Dios iga nejemen itatitanimej Dios iga
nisetitokej iwán Cristo.

Ken iga Dios teye'ita

3 Kua' inín nikijtowaj, ¿ix ankikakij iga nemi nimoweyimatij
noseltímejsan? Ono' yej kineki ama' yej makijto iga se ye'nemi
iga maki-omemawikan, ¿ix ankinekij manimitznextilikan ama' kan
netajtowiliáj o amejemen manimitztajtanilikan ken sekin kichiwaj?
2 Amejémenwa' in annocartajmej, amejemen an-ijkuilijtokej ipan
noalmajmej iwán nochi wel kita wan kileerowa. 3 Amejémenwa'
ken icartaj Cristo yej nejemen nikijkuilojkej, ayéj iga tinta, sino que
iga iyEspíritoj Dios yej isato'; ayá' mo-ijkuiloj ipan patachte'ti, sino
que ipan iyalmajmej toknimej.

4 Wel nikijtowaj iga melá' nokta nochi inín, iga Cristo nepalewiáj
iga nimoconfiarowaj ipan Dios. 5 Ayéj iga nimokichmatij iga
nomatikamej wel nikchiwaj tejté, sino que inochi yej nikchiwaj,
Dios nepalewiáj. 6 Yéj kichij iga wel manitamachtikan ipan nuevo
pacto, e' ayéj iga matikchiwakan tejté yej tatekimaka kan ijkuilijto',
majwa' matikchiwakan ken tenextiliá iyEspíritoj Dios. La ley yej
ijkuilijto' kijtowa: Siga tikchiwaj yej ayekti, inonsan nokta ley
kijtowa iga matimikikan; e' iyEspíritoj Dios temaka vida.

7 Siga inín ley yej ijkuilijtoya ipan patachte'ti, walaj iwán
poder iwán este pepetaniá, este israelitajmej ni alín awel
kixaygatachiliayaj Moisés iga poxsan petaniá este ta-ixsewiaya,[a]
malej iga inón yej pepetaniá sewiasan. E' inón ley yej temiktiá kua'
tikchiwaj yej ayekti, walaj iwán weyi poder, 8 ¡majya sej kipiá
poder in ye'noticiaj yej tewajliguiliá iyEspíritoj Dios! 9 Siga kipiá'
poder iga walaj inón ley yej tecastigarowa kua' tikchiwaj yej ayekti,
¡majya sej kipiá poder inón yej kichiwa iga tiye'onókeja iyixtaj Dios!

---

[a] **3:7** Ex 34:29

10 Iwán inón poder yej xo̱taya ipan ixa̱ya' Moisés ken kua̱' ay'ya
valerowa ken inón yej inán poxsan kipiá poder, inón yej nuevo
pacto. 11 Siga wa̱laj iwán weyi poder inón ley yej tamiasan, ma̱jya
sej kipiá poder inón pacto yej te̱salva̱rowa iwán nochipa onos.
12 Iwán iga tikmatij iga mela'cie̱rtoj nochi inín, ayá' timajmawij
iga tikpowaj itájto̱l toTe̱ko. 13 Iwán ayá' timoxa̱ygatzakuaj iga se̱
tzótzol ken kichi̱waya Moisés iga israeli̱tajmej amo makitaka̱n
kén iga se̱wiá inón yej xo̱tatoya, yej ayá' wel nochipa xo̱tatos.
14 E' yejemej ayá' kentende̱rowa̱yaj. Este ina̱nsan kua̱' kileerowaj
inón ikyapa pacto áyasan kentende̱rowaj, iga kenkua̱' ki̱xtzaktokej
inón tzótzol. Inón yej ki̱xtzaktokej aya kope̱wi, inón kope̱wi siga
timoconfia̱rowaj ipan Cristo. 15 Este ina̱nsan kua̱' kileerowaj iley
Moisés, aya̱'san kentende̱rowaj, ken kua̱' inón tzótzol ki̱xtzaktokej.
16 E' kua̱' se̱ kicre̱dówaya toTe̱ko, inón tzótzol kopéwiya.[a] 17 Porque
toTékowa' in Espíritu, iwán ka̱n momati iyEspíritoj toTe̱ko, ay'ya
majmawilo. 18 Inón iga nochi tejemej yej ticre̱dojtokej Cristo, ay'ya
ti-i̱xtzaktokej iga tzótzol iwán ne̱si ipode̱r Dios ipan toxa̱ya', toxa̱ya'
ken tikita se̱ espejo. Iwán iyEspíritoj toTe̱ko kipatatiá tovi̱dajmej
este que timochi̱waj kensan Yéj.

4 Dios ne-ikne̱lijkej iwán kine' iga manikpowaka̱n itájto̱l, inón
iga ayá' nimosemakaj. 2 Nejemej ayá' nikchi̱waj yej mochi̱wa
ichtákasan, yej wel ne̱pi̱najtiáj; iwán ayagaj nikajkaya̱wasnekij.
Niga nitane̱xtiliáj sé'paya itájto̱l Dios. Ma̱jwa' iyi̱xtaj Dios nikijtowaj
yej cierto iwán yej ne-i̱xmatij kimatij iga ayá' nitakajkaya̱waj. 3 E'
siga ye̱'noti̱ciaj yej tasalva̱rowa yej nikpowaj, ayá' moentende̱rowa,
inón akentende̱rowaj yejsan yawij poliwitij. 4 Iga Tzitzimi', yej
manda̱rojto' ipan inín ta̱jli, ken kua̱' ki̱xtzaktokej yej akicre̱dowaj
itájto̱l Dios. Iwán ijkón akitaj ken te̱ta̱wiá in ye̱'noti̱ciaj yej tajtowa
de Cristo; Cristo in yej kine̱xtiá ken nokta in Dios. 5 Kua̱' nikpowaj
itájto̱l Cristo, ayá' nitajtowaj de nejemej, sino que nikpowaj iga
Cristo nokta toTe̱ko. Jesús te̱cho̱kiliá wa̱n yéj ne̱ti̱tankej iga
manimitzpale̱wi̱ka̱n. 6 Kua̱' Dios pe̱wa' kichij inín ta̱jli, kijtoj:
“Maxo̱ta ti'ti ka̱n takomichka̱n.”[b] Yéjsan no̱ kita̱lij yej xo̱ta ipan
toa̱lmaj, iga ijkón matiki̱xmatika̱n ipode̱r Dios yej xo̱ta ipan ixa̱ya'
Jesucristo.

---

[a] **3:16** Ex 34:34 [b] **4:6** Gn 1:3

Matinemikan ken yej moconfiarowaj ipan toTeko

7 Inín tájtol yej Dios temá' ken tejté yej pox valerowa, e' tejemen ken tikita námol akomi', iga manesi iga inón poder wi' ipan Dios, ayéj ipan tejemej. 8 Inón iga malej iga ono' yej teyolmiktiá, e' inón panówasan; iwán siga timoyolmiktijtokej, e' malej ijkón ayí' timosemakaj. 9 Malej ono' yej temiktijnekij, Dios ayá' tesenkokajtewa. Malej ono' yej tewetziltiáj este talpan, e' ayá' tepolowaj. 10 Kansan tiaskej, nóyansan temiktijnekij ken Jesús kichiwilijkej, iga no manesi iga ipan tejemej ono' Jesús. 11 Tejemen miej aya timikij nochipa temiktijnekiskej iga ticredojtokej toTeko Jesucristo, iwán ijkón nesi iga Jesucristo ono' ipan tejemej. 12 Ijkón malej ono' yej nemiktijnekij iga nikpowaj itájtol Dios, inón amejemen mitzpalewiáj iga xonokan nochipa wan toTeko.

13 Kan ijkuilijto' itájtol Dios kijtowa: "Nicredoj itájtol Dios, inón iga nitajtoj." Ijkonsan no nejemej, nicredowaj wan nikpowaj ye'noticiaj. 14 Porque tikmatij iga Dios yej ki-ojpa-ixitij toTeko Jesús kan miktoya, inón Dios no teojpa-ixitiskej ken kichij wan Jesús iwán yawi tewigati itenoj. 15 Inochi yej nejemen niksufrirojkej, mochiwa iga amejemen xiye'onokan. Porque miej máj komati de amejemen ankicredowaj Cristo, máj no miakiá yej kimakaj gracias Dios, iwán máj no kiweyimatiltiáj Dios.

16 Inón iga ayí' nimosemakaj, malej iga nocuerpojmej nemi wewejtiá, e' noalmajmej cada día nemi máj nuevojtiá. 17 Yej inán tiksufrirowaj pánojsan; e' iga tiksufrirowaj alín, inón ayá' tiketi'matij kua' tikmatij iga tonoskej se día ipan cielo, iwán nikeman ay'ya timikiskej. 18 Inón iga ayá' tiktachiliáj yej mo-ita, sino que yej awel mo-ita, iga yej mo-ita panówasan, e' yej awel mo-ita, inón nochipa onos.

5 Tikmatij iga tocuerpoj ken se kajli kan inán tonokej ipan inín tajli iwán yáwisan xitiniti, e' Dios tepialiá se kajli yej ayí' xitinis, iwán inón kajli ayéj tamachíwal. 2 Inón iga miej nigaj tonokej ipan inimpa tókal, titenaj; e' tejémenwa' magui' matiákanya ipan inón kajli yej Dios tepialiá ipan cielo. 3 Ijkón kua' tikpiaskej sé'paya tocuerpoj, toespíritoj ayéj iga akipiás icuerpoj, majwa' toespíritoj ken taajakijtos iga amo matonokan topetzkan. 4 Miej tonokej ipan inín kajli yej tocuerpoj, titenaj iwán tisiawij, e' ayéj iga tiknekij matimikikan iga tikajtewaj inín tocuerpoj. Tiknékijwa' matikpiakan

inompa tocuerpoj yej nochipa onos. 5 Dios inón nokta kichiwas iga
makipata tocuerpoj, iwán tema'ya iyEspíritoj, ompa tenextiliá iga
melá' iga kichiwas iga nochipa tonoskej.
6 Inón iga timoconfiarojtokej nochipa. Tikmatij iga miej
matonokan nigaj ipan inín tocuerpoj, wejka tonokej iga toTeko.
7 Iwán malej awel tikitaj, e' timoconfiarowaj ipan yéj. 8 Amo
matimoknomatikan, malej iga tiknekij matikajtewákanya katka iga
nij tonokej ipan inín tocuerpoj, iga matimochantítija kan ono'
toTeko. 9 Inón iga nochipa matiktemokan iga tikchiwaj yej toTeko
kiye'ita, siga nij tichantitokej o siga tichantitokej kan ono' toTeko.
10 Porque tonochin tiawij tonotij iyixtaj Cristo kan tajuzgarowa,
iga sejsé de tejemen matemakakan yej timotanilijkej, kensan iga
tikchijkej ipan inín vida, yej yekti o yej ayekti.

Wel tiye'onoj iyixtaj Dios

11 Inón iga nejemen nikmajmawiliáj wan nikweyimatij toTeko,
iwán itájtol nikpowiliáj la gente iga no makicredokan Dios.
Dios nemela'ixmatij nejemen, iwán nikneki iga amejemen no
xine-ixmatikan. 12 Inín ayéj iga nejémensan nemi nimoweyimatij,
sino que niknekij xiyolpakikan iga nejemej. Ijkón xikmatikan te
ankijliskej inomej yej moweyimatij iga momachiliáj iga sekin
kiye'itaj, malej iga ipan iyalmajmej ateyi yej Dios kiye'ita. 13 Siga
nesi iga nilokojmej, inón iga nitekipanowaj iga Dios. Iwán siga
niye'tajlamikij, inón iga amejemen manimitzpalewikan. 14 Iga Cristo
nechokilij, nikchiwaj ken yéjsan tatekimaka, puej nikmela'matij
iga Cristo migui' iga tonochin, inón iga ken tonochin timikikej.[a]
15 Iwán Cristo migui' iga tonochin, inón iga yej tonokej ay'ya
matonokan iga tejemej, sino que matonókansan iga Cristo, yej
migui' iwán ojpa-isa' iga tejemen. 16 Inón iga nejemej desde inán,
ay'ya nikjuzgarowaj ni agaj petz iga ken nesi. Malej iga ikya ijkón
nikjuzgarojkej in Cristo, inán ay'ya ijkón nikejlamikij de yéj. 17 Yej
setito' iwán Cristo, ken se'ya toknin mochiwa. Yej ikya kichijtoya,
támi'ya; ta' xikita, inán pewa sé'paya vida.
18 Inochi inín kichiwa Dios iwán teye'ítaya iga migui' Cristo,
iwán yéj tenotza' tejemen iga itájtol matikpowilikan nochi yej
aya kimatij, iga no wel maye'onokan iyixtaj Dios. 19 Ininwa' in

[a] **5:14** Ro 6:2-11

yej Dios ne-ijlijkej iga manikpowakan; Dios nemi kichiwa ipan
Cristo iga mayẽ'onolo iyixtaj, iwán kiperdonarowiliskej inochi
yej ayẽkti kichijkej. 20 Nejemẽn itatitanimej Cristo iwán imatika
Dios mitznotzaj ipan nejemẽn. Ipan itokaʼ Cristo nimitzijliáj
xicredókanya iga Dios wel mamitzyẽ'itakan. 21 Cristo ayíʼ kichij
nitẽ yej ayẽkti; eʼ iga san totechko, Dios kitalij ípan inochi yej
tejemej tikchijkej yej ayẽkti. Ijkón iga tisẽtitokej wan Cristo wel
tonoj iyixtaj Dios ken kuaʼ ayáʼ tikchijkej yej ayẽkti.

6 Nejemẽn nisentekipanowaj wan Dios, nimitzijliáj iga inán
ankimatij iga Dios mitziknẽliáj, amo báldejsan xikmatikan.
2 Porque Dios kijtowa:

Kuaʼ asiʼ hora iga manimitziknẽli, nimitzkaguiʼ;
kuaʼ nokta tiknektoya iga manimitzmanawi, nimitzpalẽwij.[a]

Inán Dios kineki mamitzomemawikan; aman wel mitzmanawiáj.
3 Nejemej aniknekij agaj makipopowa notekipanolmej. Inón
iga ayáʼ nikchiwaj nitẽ yej agaj makikixti ipan iyojwi toTẽko.
4 Majwaʼ nimomelaʼnẽxtiáj iga nejemẽn itekipanowanimej Dios,
nikijyowiáj kuaʼ ne-iknochiwaj, kuaʼ ayáʼ nikpiáj nitẽ, iwán kuaʼ
onoʼ tejtẽ yej nẽyolmiktiáj. 5 Nẽmagakej iwán nẽpresojwijkej.
Ne-iknochijkej kuaʼ nẽsẽsempolojkej. Poxsan nitekipanowaj, a
veces senyówal ayáʼ nikochij iwán a veces ayáʼ nitakuaj. 6 Malej iga
nipanowaj ipan nochi inín, niyẽ'nemij. Nikixmatij itájtol Dios iwán
nikijyowiáj nochi yej nẽyolmiktiáj. Nite-ijiknimej, iga ipan nejemej
onoʼ iyEspíritoj Dios wan nikmelaʼchokiliáj nokta toknimej. 7 Dios
nẽpalẽwiáj iga nikpowaj yẽ'noticiaj. Kuaʼ nimotẽnkitzkiáj wan agaj,
iga nikmanawiáj yẽ'noticiaj, nikijtowaj yej melaʼciẽrtoj. 8 Onoʼ kan
nẽyẽ'itaj, kanaj nẽpopowaj, kanaj yẽ'tajtolo iga nejemej, kanaj ayáʼ
yẽ'tajtolo iga nejemej, kanaj ne-ijliáj iga nitakajkayawaj, malej iga
nejemej nikijtowaj petz yej cierto. 9 Malej ne-ixmatij, eʼ ne-itaj ken
ayáʼ ne-ixmatij. Kanaj nẽmiktijnekij, eʼ malej ijkón, nonókejoʼ.
Ne-iknochiwaj, eʼ ayáʼ nẽmelaʼmiktiaja. 10 Nésikiʼ nimoknomatij, eʼ
nochipa niyolpaktokej. Malej animotapialiáj, eʼ miaʼya yẽ'onokej
iyixtaj toTẽko iga nejemej nikpowilijkej de Cristo. Nésikiʼ ayáʼ
nikpiáj nitẽ, siempa nikpiáj nochi.

11 Noknixwan yej anchantitokej Corinto, nimitznojma-ijlijkej yej
cierto; nochi yej nikpiayaj ipan noalmajmej, ankimátija. 12 Nejemej

[a] **6:2** Is 49:8

ayą' nikajtęwaj iga nimitzchǫkiliáj, e' nęsi amejemęn ayą' ijkǫnsan nǫ iga annęchǫkiliáj. 13 Nimitzteki'tajtaniliáj ken tikita nej amotaj,
iga xinęchǫkilįkąn kensan nejemęn nimitzchǫkiliáj.

Tejemęn ken kuą' itiǫpan Dios

14 Amo ximosętilįkąn iwą́n yej ayą' kicrędojtokej Cristo. ¿Ix wel
sen-onos sę yej kichįwa yej yękti wąn sę yej kichijto' yej ayękti?
¿o ix wel sen-onos tąwįlyǫ' wąn takǫmitilyǫ'? 15 ¿Ix Cristo wel
moyę'ita wąn Tzitzimi'? Niga yej kicrędojto' Dios awel kipiá sęsan
iyąlmaj wąn yej ayą' kicrędojto' Dios. 16 Iwą́n kąn itiǫpan Dios awel
nǫ ono įdolojmej, porque tejemęn ken kuą' itiǫpan Dios yej isato'
iwą́n yéj kijtoj:

Nia nichąntitoti iwą́n yejemęn wąn nia ninemiti iwą́n
yejemęn;
nej nimochįwas iDiǫs
iwą́n yejemęn yawi mochįwatij notatki.

17 Inǫ́n iga ijkį́n kijtowa toTęko:

Xikįsakąn kąn amonokej itząląn yejemej, ximoyokatįkąn;
amo xikchijchimikąn yej ayękti.
Iwą́n nej nia nimitzǫmemąwįtij.
18 Iwą́n nej nimochįwas amotaj,
iwą́n amejemęn anmochįwaskej nopilowąn.
Kijtowa toTęko yej nochi wel kichįwa.

7 Noknįwąn, inį́n yej Dios kijtowa iga kichįwa iga tejemej.
Inǫ́n iga matikajtęwakąn yej ayękti ken yej welpa tęmopa iga
tikchįwaj iwą́n tikejląmikij. Matikchįwakąn iga mą́j matiyę'nemikąn
ken kineki Dios iga tikmajmawiliáj.

Pablo kiyę'ita ken kichijkej yej chąntitokej Corinto

2 ¡Nejemej nimitztajtaniliáj iga achi xineejląntokąn! Ayagaj nemi
nikchįwiliáj yej ayękti, niga nikchįwaltiáj yej ayękti, niga ayagaj
nemi nikajkayąwaj. 3 Inį́n nikijtowa ayéj iga nemi nimitzijliáj
iga ankichijtokej yej ayękti; ken nimitzijlíjkeja iga nejemej
nimitzchǫkiliáj, malej iga matisen-onokąn o matisenmikikąn.
4 Poxsan nimoconfiąrowa ipan amejemęn iwą́n niyǫlpąki iga
amejemęn. Poxsan nipąki malej ne-iknǫchįwaj.

5 Desde que nasikej estado de Macedonia, ayą́' nemi nimosęwiáj.
Mąjwa' niksufrįrowaj iga nóyąnsan nikasikej yej ne-ijiyaj iwą́n

nimajmawikej. 6 E' Dios yej kiyo̲lchika̲wa yej mosemakasnekij,
ne̲yo̲lchikajkej kua̲' asi' Tito. 7 Iwán ayejsan iga asi', sino que iga
nikmati' iga amejeme̲n poxsan ankiyo̲lchikajkej. Tito ne-ijlijkej
iga amejeme̲n poxsan ankinekij xine-itaka̲n, iwán ne-ijlijkej iga
anmokno̲matij iwán anne̲yo̲koyaj, iwán iga inón nikagui', poxsan
niyo̲lpa̲gui'.

8 Malej iga inón a̲ma' yej nimitzijkuilowilijkej mitzikno̲mati̲ltijkej,
e' inán ayá' nimoyo̲lmiktiá iga nikchij. Achto kena ne̲yo̲lmiktij iga
nikita' iga inón yej nimitzijkuilowilijkej poxsan mitzikno̲mati̲ltijkej,
e' pánojsan. 9 Inán niyo̲lpa̲ki, ayéj iga anmokno̲matikej, sino
que iga kua̲' anmokno̲matikej, kichij iga anmoyo̲lpatakej iga
ankejla̲mikikej ken Dios kineki. Amejeme̲n anmokno̲matikej ijkón
ken iga kiye̲'ita Dios. Iwán nejeme̲n ayá' nimitzchi̲wilijkej nité yej
aye̲kti iga ijkón nimitzijkuilowilijkej. 10 Kua̲' se̲ mokno̲mati iwán
kichi̲wa ken Dios kiye̲'ita, inón kichi̲wa iga moyo̲lpata iwán ijkón
wel mosalva̲rowa, iwán inón ayá' te̲yo̲lmiktiá. E' yej mokno̲mati
iga tejté yej ono' ipan inín ta̲jli; inón sí, te̲miktiá. 11 Ye̲ktia̲ iga
amejeme̲n anmokno̲matikej ken iga Dios kiye̲'ita, ¡iwán xikitaka̲n
inán este ka̲n an-asikej! Inán ankiyo̲lmákaja iga ankichi̲waj yej
nimitztekimakakej, iwán anne̲tajtowilijkej. No̲ ankuesiwikej iga
yej mochij yej pox aye̲kti, wa̲n anmajmawikej. Ankinekij magui'
xine-itáka̲nya, wa̲n ankikno̲chijkej yej kichij yej aye̲kti. Ijkín
ankine̲xtijkej iga amejeme̲n até nemi ankichi̲waj yej aye̲kti. 12 Inón
iga kua̲' nimitzijkuilowilijkej inón a̲ma', aya̲'san nikejla̲ntoya ipan
yej kichij yej aye̲kti, niga ipan yej kichi̲wilijkej yej aye̲kti, sino que
iga mane̲si iyi̲xtaj Dios iga anne̲yo̲koyaj nejemej. 13 Iga inón poxsan
anne̲yo̲lchikajkej nejemej.

E' ayejsan iga anne̲yo̲lchikajkej, no̲ nipa̲ki iga Tito yo̲lpa̲kto'
iga amejeme̲n ankipale̲wijkej iga amo mamoyo̲lmiktijto. 14 Nej
nikijlijkay Tito iga nikye̲'ita ken ankichi̲waj, iwán Tito ijkón nokta
kita' iga ankichijtokej. Kensan nochi yej nejemej nimitzijlijkej
mela'cie̲rtoj, ijko̲nsan no̲ Tito kita' iga nochi yej nikijlij de
amejeme̲n, no̲ mela'cie̲rtoj. 15 Iwán yéj máj mitzcho̲kiliáj kua̲'
kejla̲miki iga amejeme̲n amonochi̲n ankichijkej yej mitztajtanili̲ayaj,
iwán kejla̲miki ken iga ankiye̲'itakej, iwán anki-o̲mema̲wijkej.
16 Niyo̲lpa̲ki iga nochipa wel nimoconfi̲arowa ipan amejeme̲n.

Monechkowa tomin iga yej amotapialiáj

8 Inán noknin̲wan̲, niknekij manimitzpowilik̲an̲ ken iga toknimej yej kicr̲edowaj Dios, yej onokej estado de Macedonia kinextilijkej sekin kén iga Dios te-iknel̲iá. 2 Malej iga yejemen pox onoya yej kiyolmiktijkej, e' yejemen poxsan pak̲tokej; iwán malej iga amotapialiáj, e' kimakaj komati tomin iga iyofr̲endajmej, ken tikita yej motapialiáj. 3 Iwán nej ompa nonoya iwán nikita' iga kimakakej iyofr̲endajmej iga inochi iyak̲almajmej este k̲an máj welitij kimakakej, este inejnewiyoy. 4 Netejteki'ijlijkej igaki' achi manikuigak̲an̲ tomin yej monechkoj iga kinekij no makipalewik̲an̲ toknin̲wan̲ yej onokej Jerusalén.[a] 5 Iwán kichijkej este póxsanya de lo que nejemen ayá' nikmatitoyaj. Achto kijtojkej iga kichiwaskej ken kineki toTeko iwán no kijtojkej iga kichiwaskej ken nejemej niknekij. Ijkón kichijkej ken iga Dios kiye'ita. 6 Kua' nikitakej inín yej kichijkej toknimej de Macedonia, nikijlijkej Tito iga manimitztajtanilik̲an̲ sej iga xiktamik̲an̲ iga ankinechkowaj ofrenda yej yéj pe' kinechkoj wan amejemen. 7 Amejemen nochi wel ankichiwaj: poxsan anmoconfiarowaj ipan Dios, anye'tajtowaj, anmachtitokej, iwán ankiyolmakaj iga ankipalewiáj toknimej wan annechokiliáj nejemej; ijkonsan no xikyolmakak̲an̲ iga xikmakak̲an̲ ofrenda.

8 Inín nimitzijliáj ayéj iga nimitztekimakaj; sino que iga xikitak̲an̲ ken iga sekin toknimej ofrendarowaj iwán iga manesi iga amejemen melá' iga ante-ijiknimej. 9 Porque amejemen ankimátija iga toTeko Jesucristo ye'onoya ipan cielo iwán kua' walaj pan tajli, mochij ken yej amotapialiá iga mitzchokiliáj, iwán iga yéj amotapialij, mochij iga amejemen xiye'onok̲an̲ ipan cielo.

10 Inín nimitzijliáj iga amejemen ximoye'chiwak̲an̲. Yasexiwi' amejemen achto yej an-ofrendarojkej, iwán ankichijkej iga inochi amoalmaj. 11 Ijkón ken ankiyolmakakej kua' ampejkej iga ankinechkowaj tomin, ijkón xiktamik̲an̲ inán. Xikmakak̲an̲ ke'san iga anwelitij. 12 Porque siga agaj kiyolmakato' iga ofrendarojneki, Dios kikui inón ofrenda yej kimaka ke' iga se kipiá. Dios ayá' kitajtaniliá se yej ayá' kipiá.

---

[a] **8:4** Ro 15:26

13 Ayéj an iga agaj ankipalewiskej iga tomin, amejemen ay'ya
anyawij ankipiatij nité. 14 Nikijtowa inán amejemen ankipiáj
iwán wel ankimakaj achi yejemen; anka keman se' vej wel
amejemen sej ayá' ankipiaskej iwán yejemen sej wel mitzpalewiáj,
iwán siga katka ijkón ankichiwaskej, ajachonsan ankipiaskej.
15 Iga ijkín kijtowa kan ijkuilijto' itájtol Dios: “Yej kipejpen
máj komati, nochi kitamij; yej alintzin kipejpen, kimá' iga
kikuajkej.”[a]

Pablo kijtowa iga makiye'itakan Tito

16 Nikmaka gracias Dios iga Tito no mitzyokoyayaj kensan no
nej nimitzyokoyaj. 17 Tito kiyolmakatoya iga mamitzpaxalowilikan,
inón iga motemá' kua' niktajtanilij iga mayawi, wan inán yawi
mitzpaxalowilitij.
18 Nimitztitaniliáj se toknin wan Tito. Inín toknin kiye'itaj
inochi yej kicredowaj Cristo iga yéj tekipanowa iga kipowa itájtol
Dios yej tasalvarowa. 19 Iwán tokniwan yej kicredowaj Cristo
kitapejpenkej inín toknin iga íwan manisenyakan Jerusalén iga
manikuigakan tomin yej kimakakej tokniwan. Inón tomin niawij
nikawilitij tokniwan yej onokej Jerusalén. Iga ijkón nikchiwaskej
moweyimatiltiá toTeko iwán yawi nesiti iga tejemej tikyolmakaj iga
titapalewiáj iga tomin. 20 Iga ayá' niknekij agaj manepopowakan
iga kén nemi nikchiwaj wan inín komati tomin yej ankinechkojkej.
21 Niknekij manikchiwakan yej yekti, ayejsan iyixtaj Dios, sino que
no iyixtaj nochi.
22 No iwán yejemej nimitztitaniliáj se' toknin yej nikixmatij
iga ye'nemi iyixtaj Dios iwán poxsan kiyolmaka iga tapalewiá.
Inán máj kineki mamitzpalewikan iga poxsan moconfiarowa
ipan amejemen. 23 Siga agaj tatajtani iga Tito, xikijlikan iga
íwan nisenemi iwán nisentekipanowaj iga manimitzpalewikan
amejemen. Siga tatajtanij iga inomej omen tokniwan,
xikijlikan iga kititankej tokniwan yej kicredowaj Cristo iwán
inomej no kiweyimatiltiáj Cristo. 24 Inón iga xiknextilikan
iga ankichokiliáj tokniwan yej yawij asitij, iga manesi te
iga nipakij iga amejemen iwán te iga nikijtowaj iga poxsan
ante-ijiknimej.

---

[a] **8:15** Ex 16:18

Pablo tajkuilowa sej iga monechkowa tomin iga yej amotapialiáj

9 Iga ankimakaskej tomin toknimej yej kicredojtokej Cristo, ayo' kajasi manimitzijkuilowilikan 2 iga nikmátiya iga amejemen poxsan ankiyolmakaj iga ankipalewiáj toknimej. Nikíjlija tokniwan yej chantitokej estado de Macedonia iga amejemen yej amonokej estado de Acaya yasexíwi'ya ankiyolmakatokej iga ankititanij tomin, yejemen no majanimarojkej iga kikakij ken ankichiwaj. 3 E' malej ijkón nimitztitaniliáj Tito wan ome toknimej iga makitakan ix ankinechkójkeja tomin. Ijkón nesis iga ompay ken nitajtojkej de amejemen iga poxsan ante-ijiknimej. 4 Xikejlamikikan iga kén katka nepinajtiayaj, iwán amejemen máj ampinawayaj siga sekin toknimej de Macedonia mayakan nowan iwán manimitzasitij aya ankinechkowaj tomin. 5 Inón iga nikye'itakej iga mayakan yejemen achto que nej. Ijkón yejemen wel mitzpalewiáj iga xiknechkokan tomin. Iwán iga ijkín ankichiwaskej yawi nesiti iga ankimakakej iga inochi amoalmajmej, ayá' ankitejteki'makakej.

6 Xikejlamikikan inín: Yej kitoka alín táyol, alín kipixka; yej kitoka komati, komati kipixka. 7 Sejsé makimaka ke' iga ipan iyalmaj kimachiliá kimakasneki. Amo makimaka siga ayá' kimakasneki, niga makitekimakákampa. Dios kineki yej pákto'pa kua' kimaka iyofrendaj. 8 Dios wel mitzmakokawiáj nochi yej yekti iga xikpiakan nochipa yej ankinekij, este kawi-o' máj iga wel agaj xikpalewikan. 9 Kijtowa kan ijkuilijto', kan tajtowa iga yej tapalewiá iga tomin:

> Kimá' komati yej amotapialiáj;
> Iwán nochipa kichijtos yej yekti.[a]

10 Dios temaka semilla yej motoka iwán no temaka nochi yej tikuaj. Yéj kichiwas iga piwis yej ankipiáj iga wel xikmakakan yej amotapialiáj. 11 Amejemen anmotapialiskej iga wel nochipa xitapalewikan. Iwán kichiwas iga tokniwan makimakakan gracias Dios kua' nikentregarowa inón tomin yej annetitaniliáj nejemej. 12 Iga nikuiguiliáj inín tomin tokniwan, ayéj petz kipalewiskej iga kipiaskej yej kipolowaj, sino que kichiwas iga yejemej máj makimakakan gracias Dios. 13 Iwán yejemej kiweyimatiltiskej Dios, puej iga ankipalewiáj ankinextiliáj iga ankichiwaj ken kijtowa itájtol Cristo. No yejemej yawij kiweyimatiltitij Dios iga

---

[a] **9:9** Sal 112:9

komati ankimakakej yejemej wa̲n iga yej ankimakakej sekin. 14 No̲
yawij pa̲ktotij iga kite̲ne̲wi̲skej Dios iga amejeme̲n iga poxsan
mitzcho̲kiliáj iwá̲n iga Dios poxsan mitzikne̲liáj. 15 ¡Matikmakaka̲n
gracias Dios iga yej te̲má'. Poxsan ye̲kti este ateyi tájto̲l iga
tikijkuilowaj!

Dios kimá' Pablo itekipáno̲l

10 Nej niPablo nimitztajtaniliáj iga xine̲kakika̲n.
Nimitztajtaniliáj ipan ito̲ka̲' Cristo yej ayá̲' moweyimati
iwá̲n te̲cho̲kiliá. Malej sekin kijtowaj iga nej pox nimajmawi iga
ayá̲' nimi̲xe̲wiá iga nimitzajajwaj kua̲' nono' wa̲n amejeme̲n, e'
ki' nimitzjikuilowiliáj tájto̲l yej taajajwatiapa kua̲' wejka nono'.
2 Nikmati iga ono' yej ne̲po̲powaj iga nikchí̲wajki' kensan kichi̲waj
yej aki̲xmatij Dios. Kua̲' nasis anka nikajajwaskej in ino̲mej, e'
amo xikchi̲waka̲n ijkón iga no̲ manimitzajajwaka̲n. 3 Melá̲' iga
nicha̲ntitokej ipan iní́n ta̲jli, e' ayá̲' nikchi̲waj ken kichi̲waj yej ayá̲'
ki̲xmatij Dios. 4 Ayá̲' nimoma̲nawiáj iga tejté̲ yej ono' ipan iní́n
ta̲jli, sino que Dios ne̲makaj yej iga wel nikxi̲xiti̲naj nochi yej
ajaye̲kti, ijkón nikta̲niliáj yej kijiyaj itájto̲l Dios, iwá̲n ijkón tamis
iga ne̲po̲powaj nejemej. 5 Nikte̲nkuepiliáj yej moweyimatij iga
makipolo̲ka̲n. Iwá̲n nikta̲niliáj nochi yej akinekij iga tokni̲mej
maki̲xmatika̲n Dios. Yej ayompa kejla̲mikij, nikyo̲lyama̲naj iga
makicre̲do̲ka̲n Cristo. 6 Kua̲' nikitaskej iga amejeme̲n ankichí̲waja
nochi ken kijtowa Cristo, niawij nicastiga̲ro̲tij nochi yej ayá̲'
tacre̲dowaj.

7 Amejeme̲n ankicre̲dowaj yejsan wel ankitaj. Si agaj
momela'confia̲rowa iga kitoka Cristo, makimati no̲ iga nejemej no̲
niktokaj Cristo kensan yéj. 8 Anka achi nipanowa kua̲' nipoxtajtowa
iga toTe̲ko ne̲má' iga manimanda̲ro ipan amejemej. E', inón
ne̲má' iga manimitzpale̲wi̲ka̲n iga máj ximoconfia̲ro̲ka̲n ipan
Yéj, ayéj iga manimitzpojpolo̲ka̲n. 9 Anikneki xikijto̲ka̲n iga
nimitzmajmajti̲jnekij kua̲' nimitzijkuilowiliáj. 10 Sekin kijtowaj iga
ipan notajkuilo̲lmej nitaajájwajpa, e' kua̲' nono' amo-i̲xtaj né̲siki'
awel nitaajajwa wa̲n ken iga nitajtowa, aya̲'ki' ken yej tajto̲lmati.
11 Iní́n makimatitoka̲n ino̲mej tokni̲mej iga kua̲' nia̲j nimitzitatij,
ijko̲nsan iga niyo̲ltakuakti' kensan ne̲si ipan notajkuilo̲lmej yej
nimitzti̲taniliáj este wejka ka̲n nono'.

12 Nejemej nikẹman ayá' nimomachịlịskej ken inọmej yej
moweyimatịltiáj imạtikamej. Ayá' yẹ'tajlạmikij iga moweyimatij
isẹltímejsan, wạn mocomparạdowaj wạn yejémẹnsan. 13 Nejemej
ayá' nimokichmatij iga yej ayá' nikchijkej. Siga ipan tejté niawij
niyọlpạkitij, niyọlpạkiskej ipan tekipánọl yej Dios nẹmakakej iga
manikchịwakạn. Iwán iga inón tekipánọl Dios kichij iga manasikạn
ạltepẹ', Corinto te kạn amonokej. 14 Ayá' niawij nimokichmatitij
poxsan, sino que kẹ'san iga nikchijkej. Siga ayéj katka nejemej
achto nimitzpaxạlowilijkej, awel manimokichmatikạn, e' nejemej
yej achto nimitzpowilijkej yẹ'notịciaj de Cristo. 15 Ayá' nọ nia
nimoweyimatitij iga tekipánọl yej sekin kichijkej, mạjwa' niknekij
máj manitekipanọkạn wạn amejemẹn, según ken iga nemi
anmoconfiạrojtiawij ipan Dios. Inón yej niknekij manikchịwakạn.
16 Nọ niknekij manikpowakạn yẹ'notịciaj iyịkạmpa Corinto kạn aya
agaj ị' yawi. Ijkón ayagaj wel ne-ijlịskej iga nimokichmatitinemij
iga se' itekipánọl.

17 Siga agaj kineki mamoweyimati, mamoweyimati iga yej kichij
toTẹko. 18 Yej imạtika moweyimati akajasi iga mamoyẹ'ita, e' yej
toTẹko kiyẹ'ita, inón kajasi iga makiweyimatịltịkạn.

Pablo kijtowa iga ono' yej ayéj mela'apọstolejmej

11 Maséj achi xine-ijyọwịkạn, malej anka nẹsi iga
nixẹtokti'. Ijkọnya xine-ijyọwijtokạn. 2 Dios kichij iga
manimitzyọkoyakạn amejemẹn. Nikneki iga amejemẹn nochipa
xiktokakạn Cristo; amejemẹn ken tikita sẹ yej takótzịno' yej
yawi monạmiktịti, yej aya yawi wạn se', wạn nej ken yej nia
nimitznạmiktịti wạn sẹsan yej itọkạ' Cristo. 3 Iwán nimajmawi iga
inón kowạwéj yej kikajkayaj Eva, wel nọ mitzkajkayạwaj, iwán ay'ya
anyẹ'tajlạmikiskej iwán ankikajtẹwaskej iga anmomela'confiạrowaj
ipan Cristo. 4 Amejemẹn ankitajtọlkuij nochi yej asij wạn
mitztạtapọwiáj de se' Jesús, ayéj yej nejemej nimitzpowilijkej. Iwán
ankikuij se'pa espíritu ayéj iyEspíritoj Dios yej achto ankipiakej,
iwán ankiyẹ'kakij se' tájtọl, ayéj inón yẹ'notịciaj yej ankicrẹdojkej
achto. 5 E' nej, ni alín ayá' nimoalịmpamati kuạ' antajtowaj de
inọmej apọstolejmej yej poxsan moweyimatij. 6 Malej ayá' pox wel
nitajtowa ken yejemej, e' nikmati máj que yejemej. Inón amejemẹn
mia' vẹj nimitznẹxtilijkej.

7 Kuą' nimitzpowilijkej yę'noticiaj de Dios iwán ayá' nimitztajtanilijkej tomin, ¿ix an nikchij yej ayękti iga nimoalimpamati', iga achi nitępaltekipanoj iga manitakua, iga ijkón wel nimitzpalęwijkej? 8 Nikuilij itomimej se' toknimej yej kitokaj Cristo; ne-ixtawakej iwán iga inón nimitzpalęwijkej. 9 Kuą' nonoya wąn amejemej wąn niknekiá tejté, ayí' nimitztajtanilijkej iga xinępalęwikąn. Toknįwąn yej wąlkej estado de Macedonia nęwajliguilijkej yej nępolowąya. Nikchij iga amo manimitzkuejkuesokąn amejemęn iwán ijkón nia nikchijtoti. 10 Nej nicrędowa itájtol Cristo wąn yej nikijtowa mela'ciertoj. Ijkón nikijtowa iga ayí' nikuilij itomimej yej chąntitokej estado de Acaya. 11 ¿Té iga ijkón nikijtowa? ¿Ix iga ayá' nimitzchokiliáj? Dios kimati iga kena nimitzchokiliáj.

12 Nia nikchijtoti ken nemi nikchiwa iga amo wel mamoweyimatikąn inomej yej ayompa tamachtiáj, ijkón yej moweyimatisnekij, makichiwakąn no ken nejemej. 13 Iga inímejwa' ayéj mela'apostolejmej, yejémejwa' tekipanowąnimej yej takajkayąwaj, mopajpantiáj iga iyapostolejmej Cristo. 14 Inón momátiya iga ijkón, iga Tzitzimi' wel mochiwa iga manęsi kenya nokta sę iyángel[a] Dios. 15 Ijkonsan no yej kipalęwiáj Tzitzimi', mopajpantiáj ken yej kichiwaj yej yękti. E' kęman kiknochiwaskej iga kichijkej yej ayękti.

Pablo kiknochiwaj iga iyapóstol toTęko

16 Sej nimitzijliáj iga amo agaj mane-ijli iga ayá' niyę'tajląmiki; iwán siga ayá' niyę'tajląmiki, amejemęn ijkón xineomemąwikąn, iga ijkón achi manikpowa yej nikchij. 17 Nia achi nimitzijlitij tejté, e' inín ayéj toTęko ne-ijlij iga manikijto. Nikmati iga ayá' yę'nęsi siga nomątíkasan niyę'tajtowa iga nej. 18 E' ono' mia' yej imątikámejsan yę'tajtowaj iga yejemej, ¿in nej, te íga awel no ijkón nikchiwa? 19 Amejemęn poxsan ankuąyamąnikej, e' anki-omemąwiáj yej ayompa tamachtiáj. 20 Este ankijyowiáj yej mitztekimakaj ken an-escląvojmej,[b] mitzkuiliáj yej amotatkimej, mitzkajkayąwaj, mitzpinajtiáj o este ken mitzxąygatatzinaj iga mitzijixko-ijliáj. 21 Nipinąwa iga nikijtowa, e' nejemej ayá' nimixęwijkej iga ijkón manimitzchiwilikąn.

---

[a] **11:14** Xikita glosario “Ángel”. [b] **11:20** Xikita glosario “Esclavo”.

E' siga sekin mi̱xe̱wiáj iga moweyimatij, nej no̱ nia nikchi̱wati, malej ino̱nwa' xe̱to'nemilis. 22 ¿In yejemej ix hebreos? Nej no̱. ¿Ix israeli̱tajmej? Nej no̱. ¿Ix yejemej ipilówa̱mpa Abraham? Nej no̱. 23 ¿Ix tekipanowaj iga Cristo? Nej má̱j nitekipanoj que yejemej, malej nemi nitajtowa ken nixe̱to'. Ne̱magakej iga látigo[a] má̱j que yejemej, ne̱pre̱sojwijkej mia' ve̱j, iwá̱n nej mia' ve̱j este ne̱mikti̱jnekiáj. 24 Cinco ve̱j, judiyojmej yej manda̱rowaj ne̱magakej treinta y nueve azotes iga látigo. 25 E̱yi ve̱j ne̱magakej iga kuawi' iwá̱n se̱ ve̱j ne̱tewijkej. E̱yi ve̱j a̱wetzi' weyi á̱ka̱l ka̱n nemi nia̱ya, iwá̱n alín poliwiá iga ni-a̱mikiá, nipanoj se̱ yówal wa̱n se̱ día ni-a̱ajkitinemiá ipan tajkolámar. 26 Nej poxsan nijnijiga niajka, kanaj este ken ni-a̱mikisnekiaya, kanaj este ne̱tachtekijnekiaja, no̱ este ne̱mikti̱jnekiáj tokni̱wa̱n yej judiyojmej iwá̱n no̱ yej ayéj. No̱ ne̱mikti̱jnekiáj ipan weyi-a̱ltepe̱', ipan ojti iwá̱n ipan lámar. No̱ ne̱mikti̱jnekiáj yej mopajpantiáj iga kitokaj toTe̱ko. 27 Poxsan nitekipanoj iwá̱n nisiawi'. Mia' yówal anikochi', nimaya̱na' wa̱n ni-a̱tanegui', nisese'migui' iga ayá' má̱j nitzotzolyoj.

28 Ayejsan iga ipan inón nipanoj, no̱ nochipa ne̱yo̱lmiktiá iga anka ayá' ye̱'onokej nochi tokni̱wa̱n yej kitokaj Cristo. 29 Kua̱' agaj ayá' tajpalej, nikmachi̱liá ken kua̱' nej no̱ anitajpalej. Iwá̱n nipi̱na̱wa wa̱n nikuesiwi kua̱' agaj kichi̱waltiá se' iga makichi̱wa yej aye̱kti. 30 Iwá̱n siga achi nimokichmatis, nia nimokichmatiti iga nimomachi̱liá iga nej awel nochi nikchi̱wa. 31 Dios yej iTaj toTe̱ko Jesucristo yej kajasi iga mamoweyimati̱lti, kimati iga nej ayá' nemi nitakajkaya̱wa. 32 Ipan a̱ltepe̱' Damasco onoya gobernador yej kita̱lij el rey yej ito̱ka̱' Aretas. Kua̱' ompa nonoya, inón gobernador kita̱lij yej matacuida̱ro ipan ipue̱rtajyomej imo̱rojyo weyi-a̱ltepe̱' iga mane̱pre̱sojwi̱ka̱n. 33 E', sekin ne̱temowijkej ipan pa̱nchikiwéj, ne̱ki̱xtijkej ipan iventa̱najyo imo̱rojyo weyi-a̱ltepe̱' iwá̱n ijkón wel nicholoj, iga ken kua̱' nonoyay ipan ima̱' gobernador.

Dios kine̱xtiliá Pablo yej ayagaj kimati

12 Até mota̱niliá yej igánajsan ye̱'tajtowa iga yéj, e' nej ijkón nia nikchi̱wati. Inán nia nimitzpowili̱tij visio̱mej yej nikita', iwá̱n yej toTe̱ko Jesucristo ne̱mati̱ltij. 2 Niki̱xmati se̱ ta̱ga' yej kitoka

[a] **11:23** Látigo ken tikita chililló yej chijto' iga kuetax.

Cristo,[a] yej kiwígaya catorce años iga kiwigakej ipan tercer cielo kan pox ajko. Anikmati siga yajki wan icuerpoj o ipansan iyespíritoj; Dios kimati. 3 E' nikmati iga inón taga' yajki (anikmati siga wan
icuerpoj o ipansan iyespíritoj, Dios kimati), 4 iwán kiwigakej kan pox tayekan, iwán ompa kiká' tajtolmej yej iyanto', inomej tajtolmej nisé taga' amo makijto. 5 Nej wel katka nimokichmatis iga nejwa' in inón taga', e' awel noganaj nimokichmati, san nikijtowa iga nej ken se námol taga' yej ayá' wel nochi kichiwa. 6 Malej siga niknekiá manimokichmati, inón ayéj xeto'nemilis iga nemi nikijtowa yej cierto. E' ay'ya máj niye'tajtoj de nej, iga amo agaj makijto máj de lo que kitaj iga nikchiwa wan kikakij iga nikijtowa.

7 Inomej visiomej yej Dios nenextilij este poxsay sej iga nimadmiradoj. Iwán iga amo manimoweyimati, inán nikualo, ken tikita itatitan Tzitzimi' nesolowa iga witzti iga ne-iknochiwa. 8 Eyi vej niktajtanilij Dios iga makichiwa iga mapachiwi kan nikualoto', 9 e' ne-ijlij: "Iga nimitzikneliá, ayá' mitzpolowa nité; kua' ay'ya titajpalej, nopoder monextiá ipan tej." Inón iga nimokichmati kua' ayá' nitajpalej, ijkón ipoder Cristo monextiá ipan nej. 10 Niyolpaki kua' nikuekuetanto', kua' kuajkuantas ne-ijliáj yej ajayekti, kua' kuajkuantas nepolowa, kua' nemiktijnekij, kua' ono' yej neyolmiktiá; nochi inín niksufrirowa iga niktoka Cristo. Niyolpaki kua' nikuekuetanto' iga nikmachiliá iga máj nitajpalej.

Pablo moyolmiktiá iga yej kitokaj Cristo yej ichamej Corinto

11 Nimochij ken yej xetokti' iga nimokichmati, e' amejemen ken kua' annetekimakakej iga ijkón manikchiwa. Amejémenwa' katka in xiye'tajtokan iga nej, iga nej achonsan nivalerowa ken inomej apostolejmej yej moweyimatij; malej nejki' ayéj te noteki. 12 Kua' nonoya amowan, nimitznextilijkej iga nej nimela'apóstol iga ankitakej yej nikchij, milagrojmej wan nochi yej mochij iga ipoder Dios wan ayí' nimosemá' niga nikuesiwi'. 13 Yej nikchij iga sekin iglesias, no nikchij iga amejemen. Poliwiasan iga manimitztajtanilikan iga achi xinepalewikan iga tomin. ¡Siga inón iga nimitzyolmiktijkej, achi xineperdonarokan!

---

[a] **12:2-5** Kua' Pablo kijtowa "se taga' yej kitoka Cristo", nesi ken de yéjsan nemi tajtowa.

14 Inán nóchiya nikpiá iga niaj nimitzpaxalowilitij, iga inín másisya eyi vej iga nia, iwán inán ayá' no nimitztajtaniliskej iga xinepalewikan iga tomin. Nej ayá' niktemowa yej amejemen ankipiáj, sino que amejemen nokta, iga tétajwa' in kinechkowa tomin iga ipilowan, ayéj tepilowan iga tetaj. 15 Iwán nipaki iga manigastaro yej nikpiá, iwán este nej nemi nitami iga amejemen xiye'onokan. ¿Ix iga máj nimitzchokiliáj, amejemen máj alín annechokiliáj?

16 Amejemen ankimatij iga ayá' nikneki ximoyolmiktikan iga xinemakakan tomin. Malej ono' sekin yej kijtowaj iga nikyokachij iga nimitzmawetziltijkej ipan trampa. 17 E' nej ayá' nimitzkajkayajkej kua' nimitztitanilijkej toknimej. 18 Tito niktajtanilij iga mamitzpaxalowilitij wan se' toknin. ¿Ix mitzkajkayajkej Tito iga mamitzkixtilikan tomin? Amejemen ankimatij iga Tito wan nej sansé iga ninejnemij iwán iga nitajlamikij.

19 Anka amejemen ankijtowaj iga nejemej nemi nimotajtowiliáj anmo-ixtaj, ayéj ijkón, majwa' nemi nitajtowaj iyixtaj Dios ken yej itátkipa Cristo. Noknimej, nochi yej nikchijkej, nikchijkej iga manimitzpalewikan iga máj ximoconfiarokan ipan Cristo. 20 Nimoyolmiktiá iga kua' niaj nimitzitatij, anka ayá' nimitzasitij ken nej niknekiá, anka amejemen ayá' no anne-itaskej ken amejemen ankinekij. Nimajmawi iga nimitzasitij anka anmokuejkuesojtoskej, o anka anmo-ixitztoskej, ankuejkuesitoskej, anmoyojyokatijtoskej, anmo-ijistakawijtoskej, anmopopojtoskej, anmoweyimatitoskej wan ayá' tamelá amonoskej. 21 No nimoyolmiktiá iga kua' sej nimitzpaxalowilitij, anka noDios kichiwas iga manipinawa iwán nichokas iga mia' de amejemej aya'san ankikajtewaj yej ikyay ankichijtiwalkej yej ayekti, majsan anmotekaj wan yej ayá' íwan annamiktitokej. Ankichiwaj iyixtaj tokniwan yej ayekti este ay' ampinawaj.

Pablo tanonotza

13 Iga niaj sej nimitzitatij, masis eyi vejya iga nimitzpaxalowiliáj. Xikejlamikikan ken kijtowa itájtol toTeko: Iga agaj mamotelwi, kineki ompa maono ome o eyi yej makijtokan iga kitakej yej ayompa mochij. 2 Iga sej nimitzpaxalowilitoyaj nimitznonotzkej iga ayá' nia nimitzikneliti amejemen wan

sekin siga ayą' ankikajtęwaj iga ankichįwaj yej ayękti. Malej
wejka inąn nono', sej nimitznǫnǫtzaj ken kuą' nono' amotęnoj.
3 Amejemęn ankinekij xikitakąn siga kuą' nej nitajtowa, melą' iga
Cristo nętajtǫlmaka. Cristo ayéj iga awel mitzchįwiliáj tejtę iga
mamitzcastigąrǫkąn, sino que ipan amejemęn monęxtiá iga kipiá
poder. 4 Melą' iga kuą' kiclavąrojkej Cristo ipan cruz, ayą' katka
tajpalej, e' inąn isato' iga ipodęr Dios. Ijkǫnsan nǫ ken onoya Cristo,
nejemej ayą' nitajpalejkej, e' iga nisętitokej wąn Cristo, nisatoskej
iga ipodęr Dios iga manimitzpalęwįkąn amejemęn.
5 Amejémęnsan ximomachįlįkąn siga anmoconfiąrojtokej ipan
toTęko. ¿Ix ayą' ankimatij iga ipan amejemęn ono' Jesucristo? Siga
ayą' anmomela'confiąrojtokej ipan Cristo, ijkǫ́n sí anmopojpolójkeja.
6 Nejemej nikijtowaj iga ankimela'matij iga nejemej ayą' nemi
nimomąpolowaj. 7 Iwą́n niktajtaniliáj Dios iga amejemęn iga amo
xikchįwakąn nitę yej ayękti. Ayéj iga nejemej manimonęxtikąn
iga niyę'nemij, sino que iga amejemęn xikchįwakąn yej yękti,
malej iga manęsi iga nejemej aniwelitiakej. 8 Nejemej awel
nikchįwaj tejtę yej kitzakuiliá iga mamokaki itájtǫl toTęko, welsan
nikchįwaj tejtę iga mapįwi itájtǫl toTęko yej mela'cięrtoj. 9 Inǫ́n
iga, si amejemęn mą́j antajpalejkej, nejemej nipąkij iga ayą'
nitajpalejkej. Iwą́n ni-orądowaj iga mą́j xiyę'nemikąn ipan iyojwi
Cristo. 10 Nimitzijkuilowiliáj inín ąma' kuą' aya nia nimitzitatij iga
weljo' ximoyǫlpatakąn, ijkǫ́n kuą' nasis ayą' nimitzajajwaskej.
Dios nęmá' iga manimandąro iga manimitzpalęwįkąn ayéj iga
manimitzpolǫkąn.

Pablo monawatiá

11 Inǫnsan nimitzijliáj noknįwąn iga nimonawatiá iwą́n
amejemęn. Nimitztajtaniliáj iga xipąktokąn, xikchįwakąn iga mą́j
xiyę'nemikąn, sęsan amoąlmajmej wąn sekin, iwą́n xonokąn tamelą́,
iwą́n Dios yej tępoxchǫkiliá onos wąn amejemęn. 12 Ximopipitzǫkąn
iga ximosaludąrǫkąn ken Dios kiyę'ita. 13 Nochi toknįwąn yej
kitokaj Cristo mitzejląmikij.
14 ToTęko Jesucristo mamitziknęlįkąn, Dios mamitzchǫkilįkąn
iwą́n iyEspíritoj maono wąn amejemęn. Ijkǫ́nyawa'.

Ạma' yej San Pablo kijkuiloj iga yej
kitokaj Jesucristo yej chạntitoyaj Galacia

Gálatas

Pablo tasaludạrowa

1 Nej, niPablo, yej itatịtan Jesucristo. Nẹtapejpen Jesucristo
iwạ́n Dios yej toTaj yej ki-ojpa-ixitij Jesús kạn miktoya.
Ayạ́' nẹtapejpen niga nẹtịtan tạga' iga inín tekipánọl. [2] Nej iwạ́n
nochi toknịwạn yej kitokaj Jesucristo yej nij íwạn nonokej,
nimitzijkuilowiliáj inín ạma' amejemẹn yej ankitokaj Jesucristo
yej amonokej ipan estado de Galacia. [3] Dios yej toTaj iwạ́n
toTẹko Jesucristo mamitzmakakạn yej yẹkti iga xonokạn tamelạ́.
[4] Jesucristo kichij ken kine' Dios yej toTaj wạn motẹmá' iga
mi' iga totechko, iga matẹmạnawi iga ay'ya matikchịwakạn yej
ayẹkti ken kitekichịwaj yej onokej inán ipan inín tạjli. [5] ¡Nochipa
mamoweyimatịlti Dios! Ijkọ́nyawa'.

Ateyi se' yẹ'notịciaj yej tamạnawiá

[6] Anikojasi te íga amejemẹn nimanịnsan ankikajtéjkeja Dios yej
mitznọtzkej iga Cristo mitziknẹliáj, iwạ́n nemi ankitokaj sé'paya
tamachtilis yejki' tamạnawiá. [7] Ayéj iga ono' se' yẹ'notịciaj yej
tamạnawiá. Nimitzijliáj inín iga ono' sekin yej mitzkuejkuesowaj
iwạ́n kipatasnekij yẹ'notịciaj de Cristo yej tẹmạnawiá. [8] E' siga agaj
mitzpowiliáj sé'paya yẹ'notịciaj ayéj ken yej nimitzpowilijkej, inọ́n
Dios makiknọchịwa nochipa, atẹ́ kichij siga manimitzpowilịkạn
nejemẹn o sẹ ángel[a] yej wị' ipan cielo. [9] Ken nikíjtoja sej, inán sej
nikijtowa: Ạ'san nẹsi mitzpowiliáj sé'paya yẹ'notịciaj, ayéj ken
nimitzpowilijkej, inọ́n Dios kiknọchịwas kạn tawewelkato'.

[10] Kuạ' nikijtowa inín, ¿ix iga manẹyẹ'itakạn o iga manẹyẹ'ita
Dios? Ayạ́' nikneki manẹyẹ'itakạn. Siga niknéki-o' manẹyẹ'ita la
gente, nej ayo' katka nikchịwaya ken nẹtekimaka Cristo.

---

[a] **1:8** Xikita glosario “Ángel”.

Cristo kitapejpen Pablo iga itatɨtan

11 Xikmatikạn noknɨwạn iga yẹ'notɨciaj yej tamạnawiá yej
nikpowa, ayéj tájtọl yej kejlánkejpa tajtạga'; 12 iga nej ayá' nẹmachtij
sẹ tạga', niga agaj nẹnẹxtilij, mạjwa' Jesucristo imatika nẹnẹxtilij.
13 Amejemẹn ankimátija ken iga ninemiá kuạ' nikchɨwaya
ken tanẹxtiliáj judiyojmej. Amejemẹn ankimatij ken iga poxsan
nikuejkuesitinemiá kuạ' niktẹmowạya yej kitokaj Dios iga
manikpolọkạn. 14 Wạn nej máj nikchij nochi ken tanẹxtiliáj
judiyojmej que sekin yej íkuạ'san nimoskaltijkej. Nej nokta yej máj
nikchijtoya ken tamachtiạyaj no-ikyapatajwẹwetkej. 15 E' Dios
nẹtapejpen este kuạ' nẹtalaxwíjtogo' noyẹ' iwán nẹnọtza' iga
nẹpoxiknẹlij. Iwán kuạ' yéj ijkọ́n kine', 16 nej nẹnẹxtilij iPiltzɨn iga
manikpowa itájtọl yej tamạnawiá, manikpowili yej ayéj judiyojmej.
Wạn kuạ' inín mochij, ayá' niájkiya niktajtanito agaj, 17 niga niajki
Jerusalén iga manikitatij yej achto Cristo kitɨtan kuạ' aya nẹnọtza.
Mạjwa' niajki ipan ítạl Arabia, iwán niajki sej ạltepẹ' Damasco.
18 Ayá' niajki Jerusalén este que panoj ẹyi año; iwán ompa
nikɨxmati' Pedro, iwán quince días nisen-onoyaj íwạn. 19 E' ayá'
nikita' sekin iyapọstolejmej[a] Jesús, petz Jacobo yej iyiknɨn toTẹko
Jesús. 20 Inín yej nemi nimitzijkuilowiliáj, nimitznojma-ijliáj iyɨxtaj
Dios iga ayá' nemi nimitzkajkayạwaj.
21 Máj máj niajki ipan ítạl estado de Siria iwán estado de Cilicia.
22 Iwán toknɨwạn yej kitokaj Cristo yej onokej ipan ítạl Judea aya
ne-ɨxmatiáj, 23 san kikakiáj iga kijtowaj: “Yej ikya tẹtẹmowạya
iga te-iknọchɨwa, inán kipojtinemi yẹ'notɨciaj yej ikya kinekiá
mapoliwi.” 24 Iwán kiweyimatɨltiạyaj Dios iga nẹyọlpata'.

Sekin itatɨtanimej Cristo kọmemạwiáj Pablo

2 Kuạ' panoj catorce año, sej niajki Jerusalén iwán Bernabé
iwán nikuɨga' nọ Tito. 2 Niajki iga Dios nẹnẹxtilij iga maniá
ompiga. Ompa Jerusalén, nimonechkojkej wạn sekin yej momati
iga kimachtiạyaj yej kitokaj Jesús. Nimonechkojkej noyokámejsan,
wạn nikijlijkej nokta ken iga nikpowa yẹ'notɨciaj yej tamạnawiá yej
nikpowiliá yej ayéj judiyojmej wạn yejemej nẹtajtọlkuikej. Ijkọ́n
nikchij iga amo agaj makijto iga bá́ldejsan tekipánọl yej nikchij wạn

[a] **1:19** Xikita glosario “Apóstol”.

yej nikchijto'. 3 E' yejemej ayą́' kitekimakakej iga mamocircuncidą̲ro[a] Tito malej iga ayéj judío. Tito nọ̲ nemiá nową̲n. 4 De inį́n nitajtojkej iga sekin yej mopajpantiáj iga kitokaj Cristo, ichtakakalakkej ką̲n nonoyaj, wą̲n kinekiáj iga Tito mamocircuncidą̲ro. Inį̲mej kalakkej iga tapį̲piáj, iga makitaką̲n ken iga Cristo Jesús tẹ̲mą̲nawiá iga ay'ya te-ilpitokej iley Moisés. Yejemẹ̲n kinekiáj sej matẹ̲chį̲waką̲n ken esclą̲vojmej[b] iga matikchį̲waką̲n nochi yej kijtowa la ley. 5 E' ni alį́n ayą́' niktajtọ̲lkuį̲lijkej iga niknekikej iga mela'yẹ̲'notį̲ciaj yej mitzmą̲nawiáj nochipa maono wą̲n amejemẹ̲n.

6 Wą̲n yej kį̲xmatij iga tayaką̲ntokej, ayą́' ne-ijlijkej iga manikpata ken iga nikpowa yẹ̲'notį̲ciaj. Malej iga ayą́' nikmatisneki tẹ̲ iteki in yejemej, iga Dios ayą́' sẹ̲san mą́j kiyẹ̲'ita. 7 Mą̲jwa' yejemej atẹ́ ne-ijlijkej iga kitakej Dios nẹ̲má' notekipánọ̲l iga manikpowili yẹ̲'notį̲ciaj yej ayéj judiyojmej, kensan Dios kitekimá' Pedro iga makipowili judiyojmej. 8 Iga inọ̲nsan Dios yej kitį̲tan Pedro iga makipowili yẹ̲'notį̲ciaj yej judiyojmej, nej nọ̲ nẹ̲tį̲tan iga manikpowili yej ayéj judiyojmej.

9 Jacobo, Pedro iwą́n Juan yej mą́j tayaką̲ntokej, kitakej iga Dios nẹ̲má' inį́n tekipánọ̲l, inọ́n iga nẹ̲mą̲kį̲tzkijkej nej iwą́n Bernabé. Inį́n kichijkej iga manẹ̲si iga nẹ̲yẹ̲'itakej, iga manẹ̲si iga nọ̲ kiyẹ̲'itaj iga maniąką̲n manitekipanọ̲tij ką̲n onokej yej ayéj judiyojmej, mie̲j yejemej yawij tekipanọ̲tij wą̲n judiyojmej. 10 Nẹ̲tajtanilíjkejsan iga manikpalẹ̲wį̲kan yej amotapialiáj, inọ́n nokta yej nochipa nikchijtiwį̲'.

Pablo kajajwa Pedro

11 E' kuą̲' Pedro asi' ipan weyi-ą̲ltepẹ̲' Antioquía, nikijį̲xko-ijlij iga ayompa kichijtoya. 12 Achto Pedro takuą̲ya iwą́n yej ayéj judiyojmej, e' kuą̲' asikej sekin yej kitį̲tan Jacobo, Pedro moyokatij wą̲n ayo' takuą̲ya iwą̲mej, iga kimajmawiliąya inọ̲mej judiyojmej. 13 Iwą́n sekin judiyojmej yej kitokaj Cristo kichijkej ken kichij Pedro malej iga kimatij iga ayompa. Este Bernabé nọ̲ kichij ken yejemej iga atakuą̲ya wą̲n yej ayéj judiyojmej. 14 Kuą̲' nikita' iga yejemej ayą́' nemi kichį̲waj ken tatekimaka mela'yẹ̲'notį̲ciaj yej tamą̲nawiá, nikijlij Pedro iyį̲xtaj nochi: “Ken tej tijudiyoj, iwą́n atikchijtoya ken tatekimaka iley Moisés; ¿te iga tiknẹ̲xtiliá yej ayéj judiyojmej iga makichį̲waką̲n yej judiyojmej kitekichį̲waj?”

---

[a] **2:3** Xikita glosario “Circuncisión”. [b] **2:4** Xikita glosario “Esclavo”.

Welsan timomąnawiáj iga timoconfiąrowaj ipan Cristo

15 Tejemej totékiya iga tijudiyojmej, iwą́n tikijtowaj iga ayą́'
tikchįwaj yej ayękti ken kichįwaj yej ayéj judiyojmej. 16 Tikmatij
iga ayagaj wel yę'onos iyįxtaj Dios iga kichįwa ken tatekimaka
iley Moisés. Wel tiyę'onoj iyįxtaj Dios iga timoconfiąrowaj ipan
Jesucristo. Inǫ́n iga nǫ tejemej timoconfiąrojkej ipan Jesucristo
iga matiyę'onokąn iyįxtaj Dios iga timoconfiąrówajsan, ayéj iga
tikchįwaj ken tatekimaka la ley. Iga ayagaj wel yę'ono iyįxtaj Dios
iga kichíwasan ken tatekimaka la ley.
17 Inąn siga tiknekij matiyę'onokąn iyįxtaj Dios iga
timoconfiąrowaj ipan Cristo, wąn timomakaj de cuenta iga tejemej
nǫ tikchįwaj yej ayękti, inǫ́n ayą́' kijtǫjneki iga Cristo tęchįwaltiáj
yej ayękti. ¡Ayéj ijkǫ́n! 18 Siga nikijtowa iga la ley ayą́' nępalęwiá
iwą́n sej nimoconfiąrowa iga wel nikchįwa ken la ley tatekimaka,
iga ijkǫ́n nikchįwa nokta yej ayękti. 19 Kuą' nikchįwasnekiá ken la
ley kijtowa, nikita' iga awel nikchįwa ken Dios kiyę'ita. Wąn iyįxtaj
la ley nimigui', iga wel manono iga Dios. 20 Nej nimígui'ya pan cruz
wąn Cristo; inǫ́n iga ayo' nej in yej nisato', Cristo isato' nopan, iwą́n
inąn iga nono', nono' iga nimoconfiąrowa ipan iPiltzįn Dios yej
nęchǫkilij iwą́n migui' iga nej. 21 Dios tępoxiknęliá malej iga ayą́'
teajasi iwą́n awel niktepo'maka, wąn siga agaj wel yę'ono iyįxtaj
Dios iga kichíwasan ken kijtowa la ley, bą́ldejsanwa' migui' Cristo.

Dios tęmaka iyEspíritoj iga timoconfiąrowaj ipan yéj

3 ¡Amejemęn yej anchąntitokej Galacia, ni alín ayą́'
anyę'tajląntokej! ¿Ą'yéj mitzkajkayajkej iga amo xikchįwakąn
ken kijtowa yę'notįciaj? Kuą' nimitzpowilijkej yę'notįciaj
nimitznojma-ijlijkej ken iga kimiktijkej Jesucristo ipan cruz,
ankentendęrojkej ken kuą' katka amonoyaj kuą' mochij. 2 Ta'
xine-ijlįkąn inín: ¿Ix Dios mitzmakakej iyEspíritoj iga ankichįwaj
ken tatekimaka iley Moisés, o iga ankicrędojkej kuą' ankikakikej
yę'notįciaj? 3 ¿Te iga ayą́' anyę'tajląntokej? Kuą' ampęwakej iga
ankitokaj Cristo, mitzpalęwijkej iyEspíritoj Dios, ¿inąn ix ankinekij
amosęltisan xikchįwakąn ken kineki Cristo? 4 ¿Ix bą́ldejsan
ankijyǫwijkej iga mitziknǫchijkej iga ankitokaj Cristo? Masej amo
katka bą́ldejsan. 5 Kuą' Dios mitzmakaj iyEspíritoj iwą́n kichįwa
ipan amejemęn yej ayį'pa mo-ita, ¿te iga kichįwa? Ayą́' kichįwa

iga amejemẹn ankichi̱waj ken la ley tatekimaka, sino que iga ankicrẹdowaj yẹ'noti̱ciaj yej ankikakikej.

6 Xikejla̱mikika̱n iga Abraham moconfia̱roj ipan Dios, iwán iga moconfia̱roj, inón iga Dios kita' ken yej ayá' kichij yej ayẹkti.
7 Inón iga amejemẹn xikmatika̱n iga yej moconfia̱rowaj ipan Dios, inómejwa' in ipilowa̱n Abraham. 8 Wa̱n Dios kijtowa ka̱n ijkuilijto' itájto̱l iga kiyẹ'itas yej ayéj judiyojmej iga moconfia̱rowaj ipan yéj; ikyay ijkín kijlij Abraham inín yẹ'noti̱ciaj: “Iga tej nochi gente ipan ta̱jli yawij yẹ'onotij.” 9 Ijkón iga yej moconfia̱rowaj ipan Dios, Dios kichi̱was iga mayẹ'onoka̱n ijkón kensan Abraham yẹ'onoya iga moconfia̱roj ipan Dios.

10 Yej moconfia̱rowaj iga wel kichi̱waj ken tatekimaka iley Moisés, Dios kikno̱chi̱was iga itájto̱l kijtowa: “Yej ayá' kichi̱wa nochi ken tatekimaka iley Moisés, inón Dios kikno̱chi̱was.”
11 Xikmela'matika̱n iga ayagaj yẹ'onos iyi̱xtaj Dios iga kichi̱wa ken tatekimaka la ley; itájto̱l Dios kijtowa: “Yej moconfia̱rowa ipan Dios, Dios kiyẹ'ita iwán yawi onoti nochipa wa̱n yéj.” 12 Yej kitoka iley Moisés, nochipa makichi̱wa ken tatekimaka inón ley, ayéj iga moconfia̱rowa ipan Dios. Iga itájto̱l Dios kijtowa: “Siga tikneki iga nochipa xono, xikchi̱wa nochi yej tatekimaka iley Moisés.”

13 Malej iga tejemej awel tikchi̱waj nochi ken tatekimaka iley Moisés, Cristo tẹma̱nawij kua̱' mi' ipan cruz; kikno̱chijkej totechko. Ken ijkuilijto' ipan itájto̱l Dios: “Yej miki pi̱pilójto'pa ipan kuawi', inón tokni̱n, Dios kiyẹ'ita iga kikno̱chijkej.” 14 Mi' Cristo iga Dios makichi̱wa iga wel mayẹ'onoka̱n yej ayéj judiyojmej, ijkón ken kijlij Abraham. Iwán tonochi̱n iga timoconfia̱rowaj ipan Cristo Jesús wel matikpiaka̱n iyEspí̱ritoj Dios yej kijtoj iga tẹmakas.

La ley iwán yej Dios kijtoj iga tẹmakas

15 Nokni̱wa̱n, nia nimitznẹxtili̱tij ka̱n ximi̱xkui̱ti̱ka̱n ipan yej kichi̱waj tokni̱wa̱n: Kua̱' sẹ taga' motajto̱ltiá iwán agaj iwán kichi̱waj sẹ a̱ma' ka̱n nẹsi iga motajto̱ltíjkeja iwán kifirma̱rowaj, ayagaj wel kijtowa iga amo mamochi̱wa niga wel kita̱liliá se' tájto̱l. 16 Puej Dios kijlij Abraham iwán ipiltzi̱n[a] ipilówa̱mpa iga kimakas yej yẹkti. Ka̱n ijkuilijto' ayá' kijtowa iga “ipilowa̱n ipilówa̱mpa” kenkua̱' nemi kijliá

[a] **3:16** Ipan griego kijtowa “semilla”, yej wel kijto̱jneki sẹsan o mia'. Niga Pablo kijtowa iga kijto̱jneki Cristo.

mia' gente, sino que kijtowa: “ipiltzin ipilówampa”, inón kijtojneki sesan, inonwa' Cristo. 17 Ininwa' in yej nikijtojneki: Dios motajtoltij iwán Abraham iwán Dios kijtoj iga kichiwas ken motajtoltijkej. Inón iga iley Moisés, yej walaj kua' pánoja cuatrocientos treinta años, awel kijtowa iga ómpaya matami ken iga motajtoltijkej. Siga ijkón, báldejsan yej Dios kijtoj iga kichiwas. 18 Siga Dios temaka yej pox yekti iga tikchíwajsan ken tatekimaka iley Moisés, ayéj katka iga matimoconfiarokan ipan yej Dios kijtoj. E' yej Dios kimá' Abraham, kimá' iga kijlij iga kimakas, ayéj iga Abraham kitánijpa.

19 Iwán ¿téjastaj in iley Moisés? Inón kimakakej iga manesi iga mochiwa yej ayekti. Inón ley tami' este que walaj inón “iPiltzin” yej Dios kijtoj iga wi'. Dios kimá' inón ley angelejmej iga yejemen makimakakan Moisés, wan Moisés kimá' judiyojmej. 20 E' kua' Dios kijlij Abraham yej kimakas, Dios akitemoj agaj iga makipowili iga imatika nokta kijlij. Dios sesan wan wel kichiwa iséltisan ken kineki.

Tejas in la ley

21 ¿In inín ix kijtojneki iga iley Moisés ono' icontraj yej Dios kijtoj iga kichiwas? Ayéj ijkón. E' siga Dios temakaka se ley yej wel kichiwa iga matonokan, ijkón wel tiye'onoyaj iyixtaj Dios iga san tikchiwaj yej tatekimaka la ley. 22 E' ijkuilijto' ipan itájtol Dios iga nochi gente ilpito' iga kichijto' yej ayekti; ijkón iga petz yej kicredowa ipan Jesucristo wel makipiá yej Dios kijtoj iga tamakas.

23 Kua' aya wi' yej ípan timoconfiarowaj, kenkua' te-ilpitoya la ley, tikchixtoyaj iga matikixmatikan yej ípan matimoconfiarokan. 24 La ley ken se yej teojmá' iga tewiga' kan ono' Cristo, iga mateye'ita Dios iga timoconfiarówajsan ipan Jesucristo. 25 E' inán iga ási'ya yej ípan timoconfiarowaj, ayo' teojmaka la ley.

26 Iga anmoconfiarowaj ipan Cristo Jesús, amejemen nochi ipilowan Dios. 27 Nochi amejemen anmosetilijkej iwán Cristo iga anmobautizarojkej.[a] Inán annémija wan Cristo kenkua' yéj amotzótzol. 28 Até kichij siga se judío o yej ayéj, esclavo o yej ayéj, taga' o siwa'; iga ansetitokej iwán Cristo Jesús, kenkua' sesan amonokej. 29 Siga amejemen itatki Cristo, amejemen ipilowan

[a] **3:27** Xikita glosario “Bautizar”.

ipilówąmpa Abraham, iwą́n amotatki nǫ mochį̄was yej Dios kijlij Abraham iga kimakas.

4 Inį́n yej nikijtǫjneki: Mię̄j aya yǫlej sę̄ tępiltzį̄n yej kimakaskej nochi iga mochį̄was itatki, nę̄si ken sę̄ nąmǫltekipanowąni yej ono' ichąn malej iga yéj nochi itatki. 2 Ono' yej kiskaltiá inǫ́n tępiltzį̄n iwą́n ono' yej kita nochi yej itatki, este kuą' kijtǫj itaj iga kimakas yej kikuis. 3 Ijkǫnsan nǫ tejemej, kuą' aya tikį̄xmatiáj Cristo, ken kuą' aya tiyǫlejkej, tikchijtoyaj ken kitekimakaj yej kitokaj yej ayéj mela'diǫsmej. 4 E' kuą' asi' tiempo yej Dios kijtoj, kitį̄tan iPiltzį̄n, yej onoko ipan sę̄ siwą' iwą́n kichij ken tatekimaka iley Moisés. 5 Wą̄laj iga tę̄xitomako kąn tę̄tekimakatoya la ley, iga Dios mateǫmemąwi ken ipilowąn.

6 Iwą́n inąn iga amejemej ipilówąnya Dios, kitį̄tan iPiltzį̄n iyEspíritoj ipan amoąlmajmej; iwą́n iga iyEspíritoj wel tikijliáj Dios: "¡TinoTaj, noPáj!" 7 Inąn iga tej ipiltzį̄n Dios, inąn ayo' mitztekimaka la ley. Iwą́n iga tej ipiltzį̄n Dios, yawi mitzmakati yej pox yę̄kti iga ticrędowa ipan Cristo.

Pablo kinǫnǫtza yej mokuepasnekij iga kichį̄waj ken tatekimaka la ley

8 E' kuą' amejemę̄n aya ankį̄xmatiáj Dios, an-ilpitoyaj iga ankitokayaj yej ayéj mela'diǫsmej. 9 Inąn iga ankį̄xmatij Dios, o matikijtǫkąn, Dios mitzį̄xmatij amejemę̄n, ¿te iga sejo' anmoconfiąrǫjnekij ipan yej ayéj mela'diǫsmej yej awel tę̄ kichį̄waj iwą́n anmotę̄makaj iga mamitzilpitokąn iga ankitokasnekij sej? 10 Ankinekij iga Dios mamitzyę̄'itakąn iga tę́ ankichį̄waj ipan sekin día, meses, fecha iwą́n año. 11 Nimajmawi iga bą́ldejsan nochi yej nimitzmachtijkej.

12 Noknį̄wąn, nimitzijliáj iga ximochį̄wakąn ken nej, iga nej nǫ nimochij ken amejemę̄n iga ayo' nę̄tekimakato' la ley. Amejemę̄n ayą́' annechį̄wilijkej nitę́ yej ayę̄kti. 13 Ankimátija, kuą' achto nimitzpowilijkej yę̄'notį̄ciaj yej tamąnawiá, nikąwi' wąn amejemę̄n iga ayę̄kti nikmachį̄liąya. 14 Iwą́n iga ayę̄kti nikmachį̄liąya, amejemę̄n wel katka ayą́' annęyę̄'itayaj, e' malej ijkǫ́n amejemę̄n ayą́' annępį̄najtijkej niga annęsemakakej. Mąjwa' anneǫmemąwijkej ken sę̄ iyángel Dios; ken kuą' nemi ankǫmemąwiáj Jesucristo nokta. 15 ¿Te iga inąn ayo' ampąkij? Wel nikijtowa inį́n iga

nimitztajtowiliáj, siga wel katka este annɛmakayaj amoyix. 16 Iwán inán, ¿ix anne-ijíyaja iga nimitzijlijkej yej ompay nokta?
17 Yej kinekij iga xikchiwakan ken tatekimaka iley Moisés, ayéj iga mitzyɛ'ojmakaj. Yejemej kinekij mamitzyokatikan iwán nejemej, iwán yejémejsan xikyɛ'itakan. 18 Yɛkti iga xiknekikan iga xikpalɛwikan sekin, siga yej ankichiwiliáj nokta yej yɛkti, e' xikchiwakan nochipa, ayéj kua'san nono' amowan. 19 Amejemɛn yej nimitznekij ken nokta annopilowan, sej nimoknochijto' iga amejemɛn, ken tikita sɛ tɛyɛ' kua' kualɔto' iga taonoltiá; iwán ijkón nia nimoknochijtoti este que xikmela'tokakan Cristo. 20 ¡Niknekiskiaya magui' sémiya nokta manono amowan iga manimitztzojtzopɛli'nɔtzakan, puej ayo' nikmati tɛ nikchiwa wan amejemɛn!

Mamixkuitilo ipan Agar wan Sara

21 Amejemɛn yej ankichiwasnekij ken tatekimaka iley Moisés, xine-ijlikan inín: ¿Ix ayí' ankikakikej ken kijtowa inón ley? 22 Kijtowa iga Abraham kipiá' ome isiwa', sɛ yej imela'siwa' yej itɔka' Sara, iwán se' yej isirvientaj Sara yej itɔka' Agar. Sejsé isiwa' kita' sɛ ipiltzin. 23 E' ipiltzin sirvienta onoko iga taga' kine', miɛj ipiltzin yej ayéj sirvienta onoko iga mochij yej kijtoj Dios. 24 Inín tatapowalis kan mamixkuitilo. Inomej ome siwatkej kijtojneki ome pacto yej Dios kichij. Sɛ de inón pacto mochij ipan tepɛ' Sinaí, iwán inón tɛnɛxtiliá de Agar; nochi ipilowan Agar onoj iga esclavojmej iga kipiáj itɛko yej la ley. 25 Agar kijtojneki inón tepɛ' yej itɔka' Sinaí yej ono' Arabia, inón kijtojneki Jerusalén yej inán ono' ipan tajli, iga yej ompa chantitokej wan ipilowan kitekimakatokej iley Moisés. 26 E' Sara kijtojneki se' Jerusalén yej ono' ajko ipan cielo, inonwa' ayéj esclava, iwán tejemej ipilowan. 27 Iga itájtɔl Dios kijtowa:

> Xipaki tej siwa' yej ayá' tipilowa;
> xitzajtzi iga tipaki, tej yej ayí' tipilkualo.
> Iga siwa' yej kikajtejkej yawi kipiati máj ipilowan,
> máj que inón siwa' yej wɛwejyoj.

28 Nokniwan, tejemej ken tikita Isaac yej ipiltzin Sara; tejemej tɛpilowan yej Dios kijtoj iga onoskej. 29 E' ijkón ken ikya ipiltzin Agar, yej onoko iga taga' kine', kiknochij ipiltzin Sara, yej onoko iga kine' iyEspíritoj Dios; ijkón nɔ inán, yej kichiwasnekij ken tatekimaka iley Moisés, te-iknochiwaj tejemej yej tonokej iga

iyEspíritoj Dios. 30 E', ¿tę kijtowa Dios ipan itájtọl? Kijtowa: “Xikịxti esclava iwą́n ipiltzịn, iga ipiltzịn esclava awel kikui yej itatkiijyas ipiltzịn yej ayéj esclava.” 31 Inọ́n iga noknịwąn, tejemej ayéj ken ipilowąn yej esclava yej kitekimakato' iley Moisés, mąjwa' tejemej ipilowąn yej ayéj esclava iga timoconfiąrowaj ipan Cristo.

5 Cristo tęxiton iga ayo' matętekimakato la ley. Inọ́n iga xixitontokąn, iwą́n ayo' ximotęmakakąn iga sej mamiztztekimakatokąn la ley.

2 Ta' xinękakikąn, nej niPablo, nimitzijliáj siga amejemęn anmocircuncidąrowaj, ayą́' mitzpalęwiáj iga migui' Cristo. 3 Nimitzijliáj sej iga nochi yej mocircuncidąrowa, yawi onoti iga makichịwa nochi ken tatekimaka iley Moisés. 4 Amejemęn yej ankijtowaj iga anyę'onokej iyịxtaj Dios iga san ankichịwaj ken tatekimaka la ley, anmoyokatijkej de Cristo iwą́n ankikajtejkej Dios yej te-iknęliá. 5 E' iga nejemej, iyEspíritoj Dios nęnęxtiliáj iga nejemej niawij niyę'onotij iyịxtaj Dios iga nimoconfiąrowaj ipan Cristo. 6 Siga tisętitokej iwą́n Cristo Jesús, atę́ kichij siga tonokej circuncidądoj o ayą́', monékisan iga matimoconfiąrọkąn ipan Dios, iwą́n siga timoconfiąrowaj, tiknekískeja toknịwąn.

7 Amejemęn ómpaya ken ankichijtoyaj. ¿Ą'yéj mitzkąwaltijkej iga ayo' xikchịwakąn ken kijtowa mela'yę'notịciaj? 8 Ayéj Dios yej mitzkąwaltijnekij, iga Dios nokta yej mitznọtzaj. 9 Amo xikęlkąwakąn iga “alín levadura[a] kiposąwayaltiá nochi tixti kuą' mochịwa pan.” Ijkọ́n sę yej ayompa tamachtiá wel kichikokịxtiá komati toknịwąn. 10 Nej nimoconfiąrowa ipan toTęko iga amejemęn ankitokaskej ken nimitzmachtijkej, e' Dios yawi kicastigąrọti yej mitzkuejkuesowaj, ą'san nęsis.

11 Noknịwąn, siga nej katka manitatekimakátoo' iga mamocircuncidąrọlo, judiyojmej ayą́' ne-iknọchịwayaj iwą́n ayą́' kikuejkuesowąyaj kuą' kikakij iga nikpowa te iga Cristo migui' ipan cruz. 12 E' inọmej yej mitzkuejkuesojtinemij iga ximocircuncidąrọkąn, ¡masejwa' nochi yejemej mamomela'tekíkąnya!

13 Noknịwąn, Dios mitznọtzkej iga ayo' mamiztztekimakatokąn la ley. Malej iga ijkọ́n, amo xikchịwakąn ayompa kensan kineki amoąlmaj, mąjwa' ximosepampalęwịkąn iga manęsi iga anmonekij. 14 Iga nochi yej tatekimaka la ley wel mochịwa ipan inín yej

[a] **5:9** Xikita glosario “Levadura”.

ijkín kijtowa: “Xikchokili moknin kensan tej timochokiliá.”
15 Nimitzijliáj, siga anmotankuaj iwán anmokuaj amejémensan,
anyawij anmosepantamitij.

Matinemikan ken kineki iyEspíritoj Dios

16 Inín yej nimitzijliáj: Xinemikan ken kineki iyEspíritoj Dios,
iwán amo xinemikan ayompa ken kineki amoalmaj. 17 Iga nochi yej
ayekti tikchiwasnekij, akiye'ita iyEspíritoj Dios, iwán iyEspíritoj
Dios akiye'ita yej ayekti tikchiwasnekij. Iyomextimej ayá' moye'itaj,
inón iga amejemej awel ankichiwaj yej ankinekij. 18 E' siga
iyEspíritoj Dios mitzojmakaj, ayo' mitztekimakatokej la ley.
19 Nésisan yej ayompa kichiwaj ken kinekij iyalmajmej, ijkín
kichiwaj: kochij wan yej ayá' íwan namiktitokej, kichiwaj yej
pox ayekti, este ayo' pinawaj iga ayompa kichiwaj, 20 kiweyimatij
idolojmej, taachisarowaj, ta-ijiyaj, pox takuejkuesowaj,
kikuilijnekij yej se' itatki, pox kuejkuesiwij, kinekij yejémejsan
mamoye'chiwakan, moyojyokatiáj iwán monechkowaj wansan yej
moye'itaj, 21 ta-ixitaj, tamiktiáj, sentawanaj kan pox tajtakuaj iga
ilwichiwaj, iwán kichiwaj sékino' yej ijkómpasan. Nimitznonotzaj
amejemen kensan achto nimitzijlijkej, yej ijkón kichiwaj, ayá' wel
kalakiskej kan reinarowa[a] Dios.
22 E' iyEspíritoj Dios kichiwa ipan toalmaj iga matimochokilikan,
matipaktokan, matonokan tamelá, amo nimanín matikuesiwikan,
matite-ijiknimej, matikye'chiwilikan sekin, nochipa matikchiwakan
ken tikijtowaj iga tikchiwaskej, 23 matiyoltzopelikmej, iwán
matimoyoltakuawilikan kua' tikchiwasnekij yej ayekti. Ateyi nisé
ley yej tatekimaka iga amo matikchiwakan ijkín. 24 Iwán yej tiktokaj
Jesucristo, tikmiktijkej ipan cruz nochi yej ayekti yej kichiwasneki
toalmaj. 25 Ya que iyEspíritoj Dios kichij iga wel matiye'onokan,
matikchiwakan nochi ken tenextiliá.
26 Amo matimoweyimatikan, amo matimokuejkuesokan niga
matimosepan-ixitakan.

Ximosepampalewikan

6 Nokniwan, siga ankitaj agaj kichij yej ayekti, amejemen yej
máj ankimatij ken kineki iyEspíritoj Dios, xikpalewikan iga sej

[a] **5:21** Xikita glosario “Kén iga Dios reinarowa”.

mayẹ'nemi. Tamelą́ xiknọtzakạn; amo ximoweyimatikạn. Amosantą́' tej nọ tikchi̱wasnekis yej ayẹkti. 2 Ximosepampalẹwi̱kạn kuạ' ay'ya ankojasij ken ankichi̱waj ipan tejtẹ́ yej mitzyọlmiktijtokej. Iga ijkọ́n, ankichi̱waj ken tatekimaka iley Cristo.

3 Si agaj momachi̱liá iga kipiá itekiyo kuạ' ayéj tẹ iteki, inọ́n igą́najsan mokajkayạwa. 4 Sejsẹ́ imạtika mamo-ita ken iga nemi, iwą́n siga kita iga ómpaya ken kichijto', iyą́lmajsan makimatito iga yẹ'ono'. E' amo makijto iga yéj máj yẹ'nemi que se'. 5 Puej sejsẹ́ kimati tẹ tekipánọl Dios kimá' iga makichi̱wa.

6 Yej nemi momachtiá ipan itájtọl Dios, yej quipiá, achi makimakọkati itamachtiạni.

7 Amo ximokajkayạwakạn: ayagaj wel kajạwilmati Dios. Yej kichi̱wiliá agaj tejtẹ́, inọ́n yawi mokuepati iyakapan. 8 Siga agaj kichi̱wa yej ajayẹkti, iga inọ́n yej kichij yawi mela'poliwiti. E' yej kichi̱wa yej yẹkti ken kineki iyEspíritoj Dios, iyEspí̱ritoj Dios yawi kichi̱wati iga nochipa maono iyi̱xtaj Dios. 9 Inọ́n iga amo matisiawikạn iga tikchi̱waj yej yẹkti. Siga ayą́' timosemakaskej, wi̱' día kuạ' tẹmakaskej yej teajasi. 10 Inọ́n iga kuạ' wel, matikchi̱wili̱kạn yej yẹkti nochi, iwą́n inọ́n máj matikchi̱wili̱kạn toknị̄wạn yej nọ moconfiạrowaj ipan Cristo.

Pablo tanọnọtza iwą́n tanawatiá

11 Ta' xikitakạn kejkẹ'pa lẹtrajwẹ̱wetkej nemi nimitzijkuilowiliáj nomạtika. 12 Inọmej yej mitztekimakaj iga ximocircuncidạrọkạn, kichi̱waj iga san makiyẹ'itakạn, iwą́n iga amo makijiyakạn iga kitokaj Cristo yej mi' pan cruz. 13 E' niga yej onokej circuncidado ayą́' kichi̱waj nochi ken tatekimaka la ley. E' mitztekimakaj iga ximocircuncidạrọkạn iga mamokichmatikạn iga mitzchi̱waltijkej iga ximotekikạn. 14 E' nej iga nitẹ́ yej nikchi̱wa ayą́' nimoweyimati, petz nimoweyimati iga niktoka toTẹko Jesucristo yej mi' ipan cruz. Jesucristo mi' iga nej, ijkọ́n nochi yej ono' ipan inín tạjli ay' nẹyọltilạna ken kuạ' míkto'ya iwą́n nej ken nọ nimíkto'ya iga ay' nikchi̱wa ken mochi̱wa pan inín tạjli. 15 Iga tisẹtitokej iwą́n Cristo Jesús, atẹ́ kichij siga timocircuncidạrowaj o ayą́', monékisan iga Dios matẹyọlpata. 16 Dios makichi̱wa iga maonokạn tamelą́ iwą́n makiknẹli̱kạn nochi yej kichi̱wa ken nemi nimitzijliáj, inọ́mejwa' nokta in ipilowạn Dios.

17 Inán nikeman anikneki agaj maneyolmikti; ipan nokajlo' nesi
notákal iga ne-iknochijkej iga niktoka toTeko Jesús.
18 Nokniwan, niktajtaniliá toTeko Jesucristo iga makichiwa yej
yekti ipan amejemen. Ijkónyawa'.

Ạma' yej kijkuiloj San Pablo iga toknị̄wạn
yej chạntitokej ạltepẹ' Éfeso

Efesios

Pablo kijkuilowiliá yej kitokaj Jesús yej chạntitokej ạltepẹ' Éfeso

1 Nej niPablo, iyapóstol[a] Jesucristo, ken tikijtowaj, sẹ yej
yéj kitị̄tan, iga Dios ijkọ́n kine'. Nimitzijkuilowiliáj inín
ạma' yej ankitokaj Dios iwán ankicrẹdowaj Jesucristo yej
anchạntitokej ạltepẹ' Éfeso. 2 Dios yej toTaj iwán toTẹko Jesucristo
mamitzyọlchikạwakạn iwán makichị̄wakạn iga pan amoạlmaj
xonokạn tamelá.

Dios tẹyọlchikạwa iga tiktokaj Cristo

3 Matikweyimatị̄ltị̄kạn yej iDios iwán iTaj toTẹko Jesucristo
iga Dios tẹma'ya ipan toespíritoj nochi yej yẹkti yej ono' ipan
cielo iga tisẹtitokej iwán Cristo. 4 Dios tẹtapejpen áchtosan, este
kuạ' aya mochị̄waya inín tạjli, iga matisẹtitokạn iwán Cristo,
iga matimochị̄wakạn de yéjpasan iwán iga matikchijtokạn
iyị̄xtaj yej yéj kineki. 5 Dios iga tẹpoxchọkilij, kejlạn este ikyay
iga tẹtapejpen iwán kitị̄tan Jesucristo iga matimochị̄wakạn
nokta ipilowạn, ijkọ́n Dios kiyẹ'ita. 6 Dios poxsan te-iknẹlij iga
teọmemạwij iga yej kichij ipiltzị̄n yej poxsan kineki, ijkọ́n kajasi
iga matikweyimatị̄ltijtokạn. 7 Iga iyesyo Cristo kitoyaj kuạ' migui',
tẹmạnawij iwán teẹlkạwilij yej ayẹkti tikchijkej, inọ́n kichij iga
tẹpoxiknẹlij. 8 Dios iga tẹpoxchọkiliá, tẹmatị̄ltij yej matikchị̄wakạn
iwán iga matikị̄xmatikạn iyojwi. 9 Tẹnẹxtilij yej ị̄yạntoya, yej yéj
kejlạntoya iga tejemẹn, ken yéj kiyẹ'ita' iga ipan Cristo kine'
mamochị̄wa. 10 Dios yawi kichị̄wati kuạ' yéj nokta kinekis iga
kisẹtilị̄tij nochi yej ono' ipan cielo iwán yej ono' ipan tạjli iga Cristo
makimandạro.

11 Iwán iga tisẹtitokej wạn Cristo inán timotapialiaja, iga Dios
tẹmá' yej yéj itatki, tẹtapejpentoyay iga Dios ijkọ́n nokta kejlạntoya,

---

[a] **1:1** Xikita glosario “Apóstol”.

iga kichiwa ken yéj kiyẹ'ita. 12 Ijkọ́n Dios kichij iga nejemej
nijudiyojmej áchtosan maniksentalikạn noạlmajmej pan Cristo iwán
manikweyimatiltikạn. 13 Amejemẹn nọ ankikakikej mela'yẹ'noticiaj
yej tasalvạrowa iwán ankicrẹdojkej Cristo. Dios mitzmakakej
iyEspírito Santo iga manésiya iga amejemẹn itátkiya yéj, yej ikyay
kijtoj iga yawi mitzmakatij. 14 Iga Dios tẹmá' iyEspíritoj, tẹnẹxtiliá
iga yéj yawi tẹmakati mạjo' yej yéj itatki. Íkuạ' kisalvạrowa nochi
toknịwạn yej yejpa itatki iwán nochi kiweyimatiltiáj.

Pablo kitajtaniliá Dios iga makipalẹwịkạn yej kitokaj Jesucristo

15 Inọ́n iga nej, kuạ' nikagui' iga amejemẹn anmoconfiạrowaj
ipan toTẹko Jesucristo iwán anmochọkiliáj wạn yej kitokaj Dios,
16 ayá' nikajtẹwa iga nikmaka gracias Dios iga amejemẹn. Nochipa
nimitzejlạmikij kuạ' nitajtowa wạn Dios. 17 Niktajtaniliá iDios
toTẹko Jesucristo, toTaj yej kipoxpiá poder, iga mamitzmakakạn
iyEspíritoj iga xikmatikạn tẹ xikchịwakạn iwán xikịxmatikạn máj
Dios. 18 Nọ niktajtaniliá Dios iga mamitztạwịkạn pan amoạlmajmej
iga xikmatikạn tẹ iga mitznọtzkej, iwán xikmatikạn nọ yej pox
yẹkti yej Dios yawi kimakati inọmej yej yéj itatki. 19 Nikneki
xikmatikạn iweyi poder yej akipiá kạn tanto', inọ́n tẹpalẹwiá kuạ'
tiksentạlijtokej toạlmaj pan Cristo. Ininsan iweyi poder yej Dios
kinẹxtij 20 kuạ' kojpa-ixitij Cristo iga miktoya iwán kitạlij ilạdoj
iyẹ'mạ' ipan cielo. 21 Ompa kitạlij Cristo iga máj mamandạro que
nochi espịritojmej yej kipiáj poder iwán nochi yej mandạrowaj pan
cielo, ipan inín tạjli yej inán ono' iwán yej wị'o'. 22 Dios kitạlij
Cristo iga makimandạro nochi, iwán nọ kitạlij iga maono ken
tzontekon pan nochi toknịwạn yej kitokaj toTẹko. 23 Yej tiktokaj
Cristo, tejemej icuẹrpoj. Yej tiktokaj Cristo atikpolowaj nitẹ́ iga yéj
nọyạn ono wạn nochi kipiá.

Dios tẹyokamạnawiá

2 Cristo mitzojpa-ixitijkej iga anmiktoyaj iyịxtaj Dios iga
ankichijtoyaj yej ayẹkti. 2 Inọ́n ankichijtoyaj ikya, kensan
kichịwaj yej akịxmatij Dios, san ken kineki Tzitzimi' yej mandạrowa
ipan ejeka', iwán yej nọ kichịwaltiá yej ayẹkti inọmej yej akichịwaj
ken kineki Dios. 3 Ikya nochi tejemej ijkọ́n nọ tinemiáj, tikchịwayaj
san ken kinekiá toạlmaj, iwán san ken tikejlạmikiáj, inọ́n iga
teajasiá iga Dios matẹcastigạro kensan sekin. 4 E' Dios pox te-iknẹliá

iga pox tẹchọkiliá, 5 malej iga tejemẹn timiktoyaj iyi̱xtaj Dios
iga tikchijtoyaj yej ayẹkti, Dios teojpa-ixitij wa̱n Cristo. Dios
ken tẹmakọkawiá iga tiyẹ'onoskej wa̱n kiyẹ'ita iga matẹma̱nawi.
6 Dios teojpa-ixitij wa̱n Cristo Jesús, iwán teẹwatọltij itẹnoj ka̱n
ono' ipan cielo. 7 Ijkọ́n kichij iga makinẹxti pan mia' xiwi' yej
wi̱'o', iga tẹpoxyẹ'ita iwán pox te-iknẹliá iga timoconfia̱rowaj ipan
Cristo Jesús. 8 Dios mitzma̱nawijkej iga mitzchọkiliáj iga ípan
anmoconfia̱rojkej; iwán inín ayéj iga amoga̱naj ankichijkej, sino
que Dios mitzyokamakọkawijkej. 9 Inín ayéj iga tejté tikchijkej iga
tikta̱nkej, iga amo agaj mamoweyimati. 10 Tejemẹn Dios teojpachij
iga matisenemika̱n wa̱n Cristo Jesús, iga matikchi̱waka̱n yej yẹkti,
iga ijkọ́n yéj áchtosan kejla̱n ken matinemika̱n.

Tonokej tamelá ipan Cristo

11 Inọ́n iga amo xikẹlka̱waka̱n iga amejemẹn ayéj anjudiyojmej;
judiyojmej mitzijlia̱yaj “incircuncisos”[a] iga yejemej nochi tajta̱ga'
mojliáj “circuncidados” iga yejemẹn inọ́n kitekichi̱waj. 12 Íkua̱'
amejemẹn aya ankı̱xmatiáj Cristo, judiyojmej mitzitakej iga
anwejkacha̱nejkej, ayá' ankı̱xmatiáj tẹ motajtọltijkej Dios wa̱n
israeli̱tajmej niga yej kijtoj iga yawi kichi̱wati. Amosẹlti amonoyaj
ipan inín ta̱jli iga ayá' ankı̱xmatiáj Dios wa̱n ayá' ankimatiáj siga
wel anmoma̱nawia̱yaj. 13 E' inán iga ansenemij wa̱n Cristo Jesús,
amejemẹn yej amonoyaj wejka iga Dios, ankina̱'techójkeja iga migui'
Cristo iga amejemẹn. 14 Cristo kichij iga matonókа̱nya tamelá. Yéj
kichij iga judiyojmej iwán yej ayéj judiyojmej mamochi̱waka̱n ken
sẹsan, iga Dios kixi̱xíti̱nya inọ́n yej tayojyokatijtoya iga mo-i̱xitayaj.
15 Kua̱' mi' Cristo, ompa tami' iley Moisés wa̱n nochi yej tatekimaka.
Yej judiyojmej iwán yej ayéj judiyojmej mochij ken sẹsan ta̱ga' iga
kisentokaj Cristo. Ijkọ́n kichij iga matonókа̱nya tamelá. 16 Kua̱' mi'
ipan cruz, Cristo kichij iga matami iga mo-ijiyayaj yej judiyojmej
iwán yej ayéj judiyojmej iwán mochijkej ken sẹsan ta̱ga'. Inán wel
tonochimej tonoskej tamelá iyi̱xtaj Dios.

17 Cristo wa̱laj iwán kipowa' yẹ'noti̱ciaj ken wel matonoka̱n
tamelá iyi̱xtaj Dios tonochimej, yej ayéj judiyojmej yej wejkatitoyaj
iga Dios iwán judiyojmej yej ken na̱'san onoyaj wa̱n Dios. 18 Iga
Jesucristo mi' iga tejemẹn, tonochi̱n yej tijudiyojmej iwán yej ayéj,

---

[a] **2:11** Xikita glosario “Circuncisión”.

inán wel tasij itenoj toTaj iga inonsan iyEspíritoj Dios. 19 Inón iga inán amejemen ay'ya anwejkachanejkej, niga ayo' amonokej ipan tajli yej ayéj amotatki. Inán ansetiakej iwán inomej yej itatki Dios iwán no anmochíjkeja ipilowan Dios. 20 Wan amejemen inán ken se weyi kajli yej taksato' pan yej tenextilij apostolejmej wan profetajmej,[a] iwán Jesucristo nokta ken tikita achto te'ti kan tajtaksato' inón kajli. 21 Iga tisetitokej wan Cristo, ken yoli' yoli' tejkatiá kajli te que yekawi se tiopan yej yokachijto' iga toTeko. 22 Ijkonsan no amejemen, iga ansetitokej wan Cristo, anmosenechkowaj iga mamitzchiwakan ken se kajli kan maono iyEspíritoj Dios.

Dios kititani Pablo iga makipowili ye'noticiaj yej ayéj judiyojmej

3 Inón iga nej Pablo, nipresojtito' iga nikchiwa ken kineki Cristo Jesús; nitekipanowa iga xiye'onokan amejemen yej ayéj anjudiyojmej. 2 Ankimátija iga Dios ne-iknelij iga nemá' inín tekipánol iga manimitzpalewikan. 3 Dios nenextilij yej iyantoya iwán nematiltij, ijkón ken nimitzijkuilowilíjkeja achi ipan inín ama'. 4 Kua' ankixpowaskej inín, ankimatiskej iga nikmátiya yej iyantoya, yej Cristo kichiwako. 5 Inón yej to-ikyapatajwan ayá' kimatikej; e' inán Dios, iga iyEspíritoj kinextilij iyapostolejmej iwán iprofetajmej. 6 Ininwa' in yej aya momatiá: Jesucristo no wel kimanawiá yej ayéj judiyojmej iga mamochiwakan sesan wan judiyojmej; iyomextin mochiwaskej ken tikita sesan taga' iga Dios kimakas nochi yej kijlij judiyojmej iga yawi kimakatij.

7 Malej iga aneajasi, Dios ne-iknelij iwán netalij iga wel manitekipano iga manikpowa ye'noticiaj. 8 Nej yej máj até noteki que nochi yej kitapejpen Dios iga itatki; e' yéj kiye'ita iga manikpowili ye'noticiaj yej ayéj judiyojmej. Inón ye'noticiaj tematiltiá yej kichij Cristo iga tejemen, yej pox valerowa iwán ayagaj wel kaxiliá ipatiyo. 9 Dios, yej kichij nochi yej tikitaj, kine' iga maniknextili nochi gente ken yéj kichiwas, yej desde ikya ayagaj kimatiá. 10 Ijkón angelejmej[b] yej onokej ipan cielo iwán espiritojmej yej kipiáj poder, kitaj ipan toknimej yej kitokaj Dios, iga Dios nokta kipoxmati te kichiwa. 11 Dios kichij ijkón kensan kejlantoya pox ikyay, inón kichij iga kititan toTeko Cristo

[a] **2:20** Xikita glosario “Profeta”. [b] **3:10** Xikita glosario “Ángel”.

Jesús. 12 Iga tiktokaj Cristo, inán ayá' tipinawaj iga tikna'techowaj
Dios, iga timoconfiarowaj ipan yéj. 13 Inón iga nimitzijliáj, amo
ximoknomatikan iga nemi ne-iknochiwaj iga amejemen. Inín iga
amejemen xiye'onokan.

Ken iga tepoxchokiliá Cristo

14 Inón iga nimotankuaketza iyixtaj iTaj toTeko Jesucristo, 15 yej
kimaka vida nochi yej ono' pan cielo iwán pan tajli. 16 Niktajtaniliá
toTaj yej nochi wel kichiwa iga mamitzmakakan amotájpal iga
iyEspíritoj iga amo ximosemakakan ipan iyojwi. 17 No niktajtaniliá
Dios iga Cristo maono ipan amejemej iga anmoconfiarowaj ipan
yéj, iwán ijkón xikchokilikan Dios wan ximochokilikan iga inochi
amoalmajmej. 18 Ijkón amejemen wan nochi yej kitokaj Dios, wel
xikmela'matikan ken iga Cristo tepoxchokiliá. 19 Niktajtaniliá iga
xikmatikan ken iga techokiliá, malej iga ayagaj wel kimati nochi
ken iga Cristo techokiliá, ijkón anmomela'confiarojtoskej ipan
Dios.

20 Mamoweyimatilti Dios yej pox wel nochi kichiwa, kichiwa
majya sej que yej tiktajtaniliáj. Awel niga tikojasij yej Dios wel
kichiwa ipan tejemej iga tepalewiá. 21 ¡Tonochimej yej tiktokaj
Cristo Jesús matikweyimatiltikan Dios nochipa! Ijkónyawa'.

IyEspíritoj Dios tepalewiá iga sesan timochiwaj

4 Inón iga nej nipresojtito' iga niktoka toTeko, nimitztajtaniliáj
iga xiye'nemikan ken kajasi manemikan yej Dios kinotza,
kensan mitznotzkej amejemen. 2 Ximoalimpamatikan, xite-ijiknimej;
amo nimanín xikuesiwikan, ximosepanchokilikan iga anmonekij,
3 xiktemokan nochipa iga xonokan tamelá, sesan amoalmajmej
ken kineki iyEspíritoj Dios. 4 Tejemen yej tiktokaj Cristo tonokej
ken sesan cuerpo, ono' sesan Espíritu, ijkón ken Dios mitznotzkej
iga ipan sansé xikchixtokan yej mitzsalvarowaj. 5 Ono' sesan
toTeko, ipansan sesan kan timoconfiarowaj iwán pan sesan toTeko
timobautizarowaj.[a] 6 Ono' se Dios yej nochi iTaj, yéj kimandarowa
nochi, nochi kichiwa yej yéj kineki iwán ono' noyan.

7 E' sejsé de tejemej temá' iga wel matikchiwakan totekiyo'
kenya iga Cristo kine'. 8 Inón iga itájtol Dios kijtowa:

---

[a] **4:5** Xikita glosario “Bautizar”.

Tejkaj ajko, kiwiga' no presojmej, yej iyenemigojmej,
iwán kimakokawij tajtaga' yej yekti.
9 ¿Té kijtojneki iga "tejkaj"? Kijtojneki iga achto temoj ipan inín
tajli, te iyijtiko yajka. 10 Yej temojka, yejsan sej tejkaj máj ajko
iyixko cielo, inón iga yéj inán noyan ono', ipan cielo iwán pan tajli.
11 Yéjsan kitalij iga sekin maonokan apostolejmej, sekin yej Dios
kitajtolmaka, sekin yej kipowiliáj itájtol Dios yej aya kixmatij,
sekin pastormej iwán no sekin yej tamachtiáj. 12 Ijkón yéj kichij iga
nochi yej kitokaj wel matekipanokan pan itekipánol Dios, iga wel
no makipalewikan tokniwan, 13 te que tonochin matimochiwakan
sesan ipan Dios iwán iga matikixmatikan iPiltzin. Ijkón ajachi
ajachi tiye'tajlantiaskej iwán matiye'nemikan iga tonoskej kensan
Cristo. 14 Ayo' matinemikan ken kokone' yej nijnijiga kiwigaj ejeka'
kua' nejnemij. Ono' nokta yej tamachtiáj iga takajkayawaj iwán
kinekij matekajkayawakan iwán matewigakan pan yej ayéj ye'ojti.
Amo ijkón matechiwilikan. 15 Iga timochokiliáj, matikijtokan yej
mela'cierтoj, ijkón nochi tikchijtiaskej ken Cristo tenextiliá, iga
yéjwa' in totzontekon. 16 Cristo ken totzontekon nochi yej tiktokaj,
wan tejemen ken icuerpoj. Sejsé tikpiáj totekiyo, wan tisen-onokej,
tisentekipanowaj wan nemi tikuij totájpal iga timoseпanchokiliáj.

Yej kitoka Cristo, se'pay manemi

17 Inín inán nimitzijliáj iwán nimitztajtaniliáj ipan itoka' toTeko
Jesús iga ay'ya máj xikchijtokan ken kichiwaj yej ayá' kixmatij
Dios. Yejemen san kixeto'chiwaj ken kineki iyalmajmej. 18 Yejemen
ayá' ye'tajlamikij iga onokej ken kan takomichkan, yejemen ayá'
kipiáj vida yej Dios temaka tejemen iga yoltakuaktikej, inón
iga ayá' niga kixmatij. 19 Yejemen ken ay'ya xaya'yojkej iga
ayo' pinawaj, kimela'yolmakákeja iga kichiwaj yej pox ayejyekti
iwán inonsan kiyoltilantokej. 20 E' amejemen, kua' ankicredojkej
Cristo, ayéj ijkón mitzmachtijkej, 21 siga mela'wa' ankikakikej yej
mitzpowilijkej de Jesús, iwán siga mitzmachtijkej kensan Jesús
tanextiliá. 22 Xikajtewákanya ken ikya ankichijtoyaj; xikixtikan
ipan amoalmaj yej mitzyoltilantoyaj iga ankichijtoyaj yej ayekti,
inón mitzpojpolojtoyaj iga anmokajkayajtoyaj. 23 Ximomakákanya
iga Dios mamitzyolpatakan wan ken iga antajlamikij, 24 iwán
xikchijtókanya yej yekti ken kineki Dios iwán nésisya iga melá'
anye'némija.

25 Inón iga ayo' xitakajkayawakan, sejsé de amejemen amo
makikajkayawa iyiknin, iga tejémempasan iga pansan se cuerpo
tisetitokej.
26 Siga ankuesiwij, amo iga inón xikchiwakan yej ayekti iwán
amo xikuesitokan semilwi'. 27 Niga ximomakakan iga Tzitzimi'
makalaki pan amoalmaj.
28 Yej tachtekiá, ayo' matachteki, mapéwaya ga mayetekipano
iga matatani, iga wel makipalewi yej ayá' motapialiá.
29 Amo xikijtokan tájtol yej ajayekti. Majwa' xikijtokan yej
yetájtol yej makipalewikan yej kitokaj toTeko. 30 Amo xikchiwakan
iga mamoknomati Dios iyEspíritoj. Mitzmakakej iyEspíritoj iga
manésiya iga amejemen itátkiya yéj este kua' wi' Cristo iga
mitzsalvarokij.
31 Amo xiyolchichixtokan iga ankuesiwij, amo xitajtawéltajtokan,
amo xiktzatzajtzilikan amoknin, niga xikmalijlikan agaj,
iwán xikajtewakan nochi yej ayekti. 32 Majwa' xite-ijiknimej,
ximo-iknelikan, ximoperdonarowilikan yej anmochiwiliáj, ijkón ken
Dios ipan Cristo Jesús mitzperdonawilijkej nochi yej ankichijkej yej
ayekti.

Ken iga manemikan yej ipilówampa Dios

5 Amejemen ipilowan Dios yej mitzpoxnekij; xiktemokan iga
xikchiwakan kensan yéj kichiwa. 2 Ximosepanchokilikan,
kensan Cristo techokiliá, iwán motemá' iga mi' ga tejemen. Kua'
mi' Cristo, Dios kiye'ita' ken kua' se yolka' kimiktiliáj iwán ajwiya'
kua' tata.
3 Amejemen yej Diospay itatki, ni alín ayo' xikijtokan iga agaj
motéka iwán yej ayá' íwan namiktito', niga nokta xikijtokan yej
ajayekti, niga xikejlamikikan iga ankipoxpiasnekij kuajkuantas.
4 Amo xikijtokan tájtol yej tipinawaj iga tikakij, niga xeto'tajtolmej,
niga tajtolmej yej pox ayekti iga mamo-ijto, iga nochi inín ayá'
kajasi iga xikijtokan, majwa' xikmakakan gracias Dios. 5 Ankimátija
siga agaj motéka iwán yej ayá' namiktito', o kichiwa tejté yej ayekti
o kipoxpiasneki kuajkuantas, inonwa' kenkua' kiweyimati ídolo
iwán ayá' kajasi iga Cristo iwán Dios marreinaro[a] ipan yéj. 6 Amo
agaj mamitzkajkayawakan iga xeto'tajtolmej, inón iga Dios yawi

[a] **5:5** Xikita glosario “Kén iga Dios reinarowa”.

kicastigaroṯij yej ayá' tagatakakij. 7 Amejemẹn amo ximotokakạn iwán inọmej yej kichịwaj yej ayẹkti.

8 Amejemẹn ikya amonoyaj kenkuạ' kạn tamichkạn, e' inán amonókeja kạn taxọtalpạn iga ankịxmatij toTẹko; xinejnemíkạnya ken yej nemij nokta kạn taxọtato'. 9 Iga yej kipiá iyEspíritoj Dios pox te-ijiknịn, yẹ'nemi, iwán atakajkayạwa. 10 Xikịxmatikạn yej kiyẹ'ita toTẹko. 11 Amo ximotokakạn wạn yej onokej ken kạn takomichkạn iga kichịwaj yej ayá' teọnkịxtiá, majwa' xiknẹxtilịkạn iga ayompa kichijtokej. 12 Te tipịnạwaj iga tikpowaj yej yejemẹn kichtakachịwaj. 13 E' kuạ' nóchiya momati, nité ayo' ịyantos, iga inón yej kitạwiá, kinẹxtiá siga sẹ yẹ'nemi o ayá'. 14 Inón iga mojtowa:

Xisa, tej yej tikochto';
xi-ojpa-isa iga timikto',
iwán Cristo yawi mitztạwịti.

15 Inón iga ximo-itakạn ken iga annemij. Amo xonokạn ken yej ayá' kịxmati yej yẹkti, sino que ken yej kimati tẹ mochịwa iga nochi mayẹ'kịsa. 16 Amo xiknẹmpolọkạn kuạ' wel agaj ankichịwiliáj yej yẹkti, iga inịmej día pox ono' yej ayẹkti kichịwaj. 17 Amo ximoxẹto'tilịkạn; xikmatikạn katiapa yej Dios kineki iga xikchịwakạn. 18 Amo xitạwạnakạn, iga yej tạwạna mopojpolowa, majwa' ximomakakạn iga iyEspíritoj Dios mamitznentịkạn. 19 Kuạ' anmonechkowaj, xikuịkakạn yej ijkuilijto' ipan salmos, iwán takuị' yej kajasi iga mokuịkiliá Dios wạn tẹpalẹwiá iga timoconfiạrowaj pan yéj. Xiktakuịkilịkạn iwán xikweyimatịltịkạn toTẹko iga nochi amoạlmajmej. 20 Nochipa xikmakakạn gracias toTaj Dios iga nochi yej tẹmaka, ipan itọkạ' toTẹko Jesucristo.

Ken manemikạn yej kitokaj Cristo

21 Ximosẹpancrẹdọkạn iwán ijkón nẹsis iga ankimajmawiliáj Dios.

22 Siwạ' yej wẹwejyoj makicrẹdo iwéj, ijkón kensan kicrẹdowa yej tatekimaka toTẹko Jesucristo. 23 Iga tạga' tzontekon iga isiwạ', ijkón kensan Cristo tzontekon iga nochi yej kitokaj. Cristo kimạnawiá yej kitokaj wạn yejemẹn ken icuẹrpoj. 24 Ijkón ken yej kitokaj Dios kichịwaj ken kineki Cristo, ijkọnsan nọ siwạ' nochipa makichịwa ken kineki iwéj.

25 Tag̲a', xikchǫ̲kili mosiwa̲', ijkǫ́n ken Cristo kichǫ̲kilij yej
kitokaj Dios iwán mi' iga nochi tejemej. 26 Cristo kichij iga tejemej
matimochi̲wakan itátkisan; tepajpa̲' iga a̲'ti wan iga itájto̲l.
27 Inǫ́n kichij iga tejemen yej tiktokaj matonokan ken isiwa̲'
Cristo. Wan mate-ita iga tipoxye̲'nemij iga atikpiáj nité nokta
yej yéj akiye̲'ita wan tonóskejsan iga yéj. 28 Ijkǫ́n no̲ se tag̲a'
makichǫ̲kili isiwa̲' kensan yéj mochǫ̲kiliá. Yej kichǫ̲kiliá isiwa̲', yéj
no̲ mochǫ̲kiliá. 29 Iga ayagaj mo-ijiya igánajsan, majwa' motamaka
iwán mocuida̲rowa, ken Cristo kichi̲wa wan yej ípan kicredowaj;
30 iga tejemen yej tiktokaj Cristo, icuerpoj nokta, tejemen inakayo
iwán iyomiyomej. 31 Ijkín kijtowa itájto̲l Dios: "Inǫ́n iga tag̲a'
kikajtewas itaj iwán iye̲' iga mosetili̲j iwán isiwa̲', iwán inǫ́n o̲me
mochi̲was sesan."[a] 32 Yej inín temachtiáj, pox valerowa iwán ay'
i̲yanto'; nej nikijtowa iga inín tajtowa de Cristo iwán tejemej
yej tiktokaj. 33 E' no̲ nikijtowa iga xikchǫ̲kili mosiwa̲' kensan tej
timochǫ̲kiliá, iwán siwa̲' makiye̲'ita iwéj.

Pablo kino̲no̲tza te̲tajmej iwán te̲pilowa̲n

6 Te̲pilowa̲n, xita̲gatakakika̲n kua̲' te̲ mitzijliáj amotaj amoye̲',
xikchi̲wakan iga toTe̲ko ankitokaj, iga inín sí ye̲kti. 2 Ono' diez
mandamientos; sekin te̲ne̲xtiliá iga Dios kimakas tejté agaj yej
ijkǫ́n kichi̲wa. Yej achto mandamiento yej ijkǫ́n te̲ne̲xtiliá, ijkín
ijkuilijto': "Xikye̲'ita motaj iwán moye̲', 3 ijkǫ́n tiye̲'onos, iwán
tiwejka̲was iga tonos ipan inín tajli."

4 Iwán amejeme̲n te̲tajmej, amo xikuejkuesǫ̲kan amopilowa̲n,
majwa' xiknǫ̲no̲tzaka̲n iwán xikojkuiltika̲n pan iyojwi toTe̲ko.

5 Amejeme̲n yej an-esclavojmej,[b] xikchi̲wakan yej mitztekimakaj
amote̲ko yej ono' ipan inín tajli, xikye̲'itaka̲n, xik-respeta̲ro̲ka̲n iwán
amo xikajkaya̲wakan, xitekipanǫ̲kan ken kua̲' nemi antekipanowaj
iga Cristo.

6 Xitekipanǫ̲kan iga yejemej aya̲'san kua̲' mitzitztokej iga
mamitzye̲'itaka̲n, xikchi̲wakan ken kua̲' Cristo itekipánol nemi
ankichi̲waj, xikyǫlmakakan iga xikchi̲wakan ken Dios kineki.
7 Xiyǫlpakika̲n iga antekipanowaj ken kua̲' nemi antekipanowaj
iga toTe̲ko, ayéj iga agaj. 8 Ankimátija iga sejse̲ de amejeme̲n,

---

[a] **5:31** Gn 2:24 [b] **6:5** Xikita glosario "Esclavo".

an-esclạvojmej o ayéj, mitzmakaskej toTẹko kensan ankichijkej yej yẹkti.
9 Amejemej itẹkomej esclạvojmej, ijkọnsan nọ xikchịwakạn wạn amoesclạvojmej, amo xikijtọkạn: “Nia nimitzmagati siga atikchịwa motekipánọl.” Xikejlạmikikạn iga yejemej iTẹko, yejsan nọ amejémẹmpa amoTẹko yej ono' ipan cielo, yej ayá' sẹsan kiyẹ'ita.

Ken xikchịwakạn iga Tzitzimi' amo mamitztạnilịkạn

10 Iwán inán noknịwạn, ximomela'confiạrọkạn ipan toTẹko iga yéj nokta mitzpalẹwiáj iga iweyi poder. 11 Ximotaajakịkạn iga ken armadura yej kakiáj iga momạnawiáj yej yawij kạn momijmiktilo; e' inịmpa ayá' mo-ita, inín ipodẹr Dios yej mitzmakaj iga amo mamitzkajkayạwakạn Tzitzimi'. 12 Iga ayá' nemi tikchịwaj iga matiktạnilịkạn agaj yej nakayoj iwán omiyoj, sino que nemi tikchịwaj iga matiktạnilịkạn Tzitzimi' iwán iyạngelejmej yej onokej pan cielo, yej mandạrowaj ipan inín tạjli kạn mochijto' yej ayẹkti. 13 Inọ́n iga xikuíkạnya nochi iga yej amomạnawiáj, yej Dios mitzmakaj, iga wel ximomạnawịkạn kuạ' Tzitzimi' mitzchịwilịjnekij yej ayẹkti, iwán kuạ' nóchiya ankijyọwijkej, anyẹ'isatoskej ipan iyojwi Dios. 14 Xiyẹ'isatokạn; nochipa xikijtọkạn yej mela'ciẹrtoj iwán ijkọ́n kenkuạ' antajko-ilpitokej iga anmomạnawiáj, iwán nochipa xikchịwakạn yej yẹkti iwán ijkọ́n kenkuạ' anmoẹltzakuaj iga kuạchti de tepos. 15 Ken sẹ soldado nochipa kakijto' iga', ijkọ́n nọ amejemẹn nochipa xikpowakạn itájtọl Dios yej kichịwa iga maonolo tamelá.
16 Nọ ximoconfiạrọkạn pan Dios, iga ijkọ́n ken kuạ' ankipiáj amoescụdoj[a] iga ximomạnawịkạn kuạ' Tzitzimi' kinekis mamitzmịmakạn iga mitziknọchịwaj. 17 Iwán nọ xikejlạntokạn pan amoạlmaj iga amejemej Dioṣya mitzmạnawijkej, inịnwa' ken kuạ' sẹ kitạliá ikạskoj ipan itzontekon iga momạnawiá. Xiknentịkạn itájtọl Dios pan amoạlmaj, inọnwa' espada[b] yej iyEspíritoj Dios mitzmakaj. 18 Nochipa xiktẹnẹwịkạn Dios wạn xiktajtanilịkạn ken iyEspíritoj mitztajtọlmakaj. Ijkọnsan nochipa xikchijtokạn, wạn xiktajtanilijtokạn Dios iga nochi yej kicrẹdojtokej pan yéj

[a] **6:16** Xikita glosario “Escudo”. [b] **6:17** Xikita glosario “Espada”.

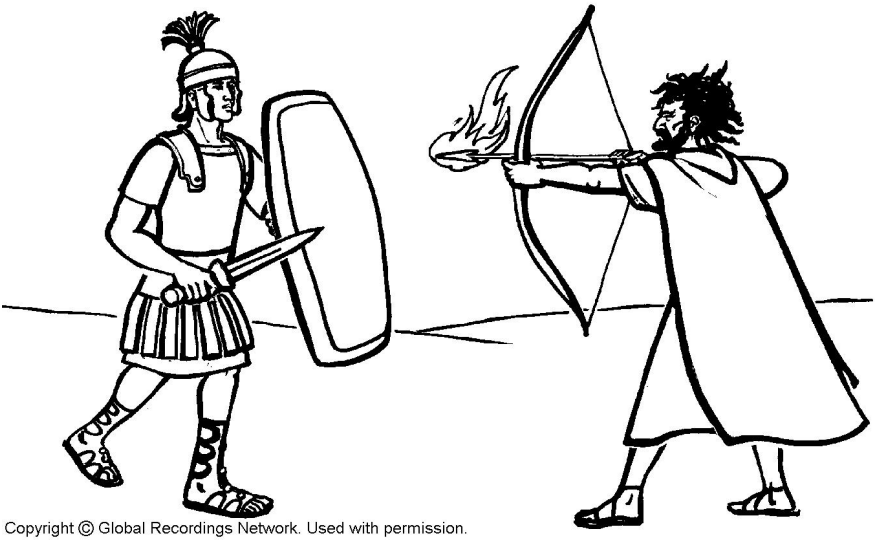
Copyright © Global Recordings Network. Used with permission.

6:10-20

mayẹ'onokạn. 19 Xiktajtanilịkạn Dios nọ iga nej, iga manẹtajtọlmaka iwą́n kuạ' nitajtowa amo manimajmawi, iwą́n iga wel manikmati tẹ manikijto kuạ' nikpowa yẹ'notịciaj yej nẹmatịltij. 20 ToTẹko nẹtịtan iga manikpowa yẹ'notịciaj, inọ́n iga inąń nipreṣojtito'. Achi xiktajtanilịkạn Dios iga manẹpalẹwi iga amo manimajmawi iga nikpowa yẹ'notịciaj ken kajasi.

Pablo tanawatiá

21 Tíquico, yej tóknịmpa yej nikpoxchọkiliáj, ayą́' kikajtẹwa iga nẹpalẹwiá ipan itekipánọl toTẹko, yéj yawi mitztạtapọwịtij de nej iwą́n yej tẹ nemi nikchịwa. 22 Inọ́n iga nimitztịtaniliáj Tíquico, iga mamitzijlịkạn ken nonokej iwą́n iga mamitzyọlchikạwakạn.

23 Dios yej toTaj iwą́n toTẹko Jesucristo makichịwa iga xiyẹ'onokạn iwą́n xonokạn tamelą́. 24 Ken iga Dios kiyẹ'ita makichịwa ipan nochi yej ayí' kikajtẹwaj iga kipoxnekij toTẹko Jesucristo. Ijkọ́nyawa'.

Ạma' yej kijkuiloj San Pablo iga toknịwạn yej chạntitokej ạltepẹ' Filipos

Filipenses

Kuạ' Pablo ono' cạrcelijti', kijkuilowiliá yej kitokaj Cristo yej ichạmej Filipos

1 Nej niPablo iwán toknịn Timoteo yej nikchịwaj ken nẹtekimakaj Jesucristo, nimitzijkuilowiliáj yej amochạn Filipos nochi yej ankitokaj Cristo Jesús, nochi pastọrmej[a] wạn diạconojmej.[b] 2 ToTaj Dios iwán toTẹko Jesucristo mamitziknẹlịkạn iwán makichịwakạn iga xonokạn tamelá.

Pablo kitajtaniliá iga yej kitokaj iyojwi Dios

3 Nochipa kuạ' nimitzejlạmikij nikmaka gracias noDios, 4 iwán poxsan nipạki kuạ' niktajtaniliá Dios iga amejemẹn, 5 iga nikmati iga este kuạ' achto ankikakikej yẹ'notịciaj iwán este inán, annẹpalẹwiáj iga ankipowaj inọ́n yẹ'notịciaj. 6 Nej nikmati iga Dios inán kipẹwaltij iga kichịwa iyẹ'tekipánọl ipan amejemẹn, iga ankitokaj iyojwi, iwán Dios inọ́n yẹ'tekipánọl kichijtos este mayẹ'kịsa kuạ' wị' Jesucristo. 7 Kajasi iga inọ́n nikijtowa de amejemẹn iga nimitzpoxchọkiliáj. Amejemẹn annẹpalẹwijkej ipan tekipánọl yej Dios nẹmá' iga nikpowa yẹ'notịciaj yej tasalvạrowa, inọnsan tekipánọl yej nemi nikchịwa nij kạn nipreṣojtito' iga niknẹxtiliáj yej aya kicrẹdowaj iga mela'ciertoj inọ́n yẹ'notịciaj. 8 Dios kimati iga poxsan nimitzitasnekij. Nimitzchọkiliáj ijkọnsan ken Jesucristo mitzchọkiliáj. 9 Kuạ' ni-orạdowa iga amejemẹn, niktajtaniliá Dios iga máj ximoseṣpanchọkilịkạn iwán wel nochi nokta xikmatikạn 10 ken iga wel nochipa xiktapejpenakạn yej máj yẹkti yej ankichịwaskej. Ijkọ́n wel anyẹ'nemiskej, iwán ijkọ́n kuạ' wị' Cristo, ayagaj wel mitzijlịskej iga ayompa ankichijkej. 11 Pues

---

[a] **1:1** Español “obispos”. Xikita glosario “Obispo”.
[b] **1:1** Xikita glosario “Diácono wạn diaconisa”.

amejemej, iga mitzpalẹwiáj Jesucristo, ankichi̱waskej yej yẹkti iga tokni̱wạn makiweyimati̱lti̱kạn Dios.

Nej nono' iga manikchi̱wa ken kineki Cristo

12 Nokni̱wạn, nikneki xikmatikạn iga yej nẹchi̱wilijkej yej ayẹkti,
inọ́n tapalẹwij iga mạ́j mopowa' yẹ'noti̱ciaj. 13 Nochi soldạdojmej
yej onokej ipan palacio, iwạ́n sekin, kimatij iga nipre̱sojtito' iga
niktoka Cristo. 14 Iwạ́n iga momati iga nipre̱sojtito', mia' tokni̱wạn
kipowaj itájtọl Dios iga kiyọlmakaj, ayạ́' majmawij, iwạ́n mạ́j
moconfiạrowaj ipan toTẹko.
15 Melạ́' iga sekin kipowaj yẹ'noti̱ciaj de Cristo iga ta-i̱xitaj iwạ́n
kijtowaj iga yejemej mạ́j kimatij que nejemej, e' sekin kipowaj
yẹ'noti̱ciaj iga kiyọlmakaj iwạ́n kinekij nọyạn mamomati. 16 Sekin
kipowaj itájtọl Cristo iga san manẹsi iga nọ kichi̱waj inọmpa
tekipánọl, ayéj iga kimela'tokaj Cristo, kinekij manẹyọlmikti̱kạn iga
kimatij nono' preso; 17 e' sekin kipowaj yẹ'noti̱ciaj iga nẹchọkiliáj,
iga kimatij niktajtowiliá itájtọl Cristo yej tamạnawiá. 18 E' atẹ́ kichij
siga kiyẹ'powaj o ayạ́', e' yẹkti iga tajtowaj de Cristo; iga inọ́n
kichi̱waj, nej niyọlpạki.
Iwạ́n mạjo' nia niyọlpạkiti 19 iga nej nikmati iga ipan inochi nia
niyẹ'ki̱sati iga amejemẹn an-orạdowaj iga nej, iwạ́n iga nẹpalẹwiá
iyEspíri̱toj Jesucristo. 20 Nej nikneki nokta iga ayí' manikchi̱wa
tejtẹ́ yej Cristo akiyẹ'ita, ijkọ́n anipi̱nạwas iyi̱xtaj. Mạjwa' amo
manimajmawi iga nikpowa itájtọl Cristo iwạ́n nochipa mamonẹxti
ipodẹr ipan nej, atẹ́ kichij siga nimikto' o nisato'. 21 Siga nono',
manikchi̱wa yej Cristo kineki, iwạ́n siga nimiki, niktạniaya yej
nẹmakas Cristo. 22 E' siga nisato' mạ́j wel nitekipanowa iga toTẹko,
anikmati katiá niktapejpena. 23 Iyọmexti̱n wel niktapejpena: nikneki
magui' manimíkiya iga manónoya iwạ́n Cristo, iga nej inọ́n mạ́j
yẹkti katka; 24 e' iga amejemẹn, mạ́j yẹkti iga manisato. 25 E' nikmati
iga mạjo' nisatos, nonos iwạ́n amejemẹn iga nimitzpalẹwi̱skej iga
mạ́j xikyọlmakakạn iga ankitokaj toTẹko, iwạ́n xiyọlpạktokạn iga
anmoconfiạrowaj ipan yéj. 26 Iwạ́n wel sej nonos iwạ́n amejemẹn
iga xiyọlpạktokạn iga yej kichij Jesucristo iga nẹpalẹwij.
27 E' nimitzijliáj iga xiyẹ'nemikạn ijkọ́n ken tẹnẹxtiliá itájtọl
Cristo. Ijkọ́n siga nimitzitatij o wejka nonos, nikneki manẹmati̱lti̱kạn
iga amejemẹn ankitókajo' Cristo, iwạ́n sẹsan amoạlmajmej iwạ́n
ansentekipanojtokej iga ankipowaj yẹ'noti̱ciaj yej tamạnawiá,

28 iwán amo xikmajmawilikan yej mitzijiyaj. Ijkón nesi iga yejemej
yawij poliwitij, e' kinextiá iga amejemen anyawij anmosalvarotij,
inonwa' kichiwas Dios. 29 E' iga ankitokaj Cristo, ayejsan iga
ankipetzcredowaj, sino que no mitziknochiwaj iga yéj ankitokaj.
30 Inán wel tisentekipanowaj iga tikpowaj ye'noticiaj. Ankitakej kén
iga ne-iknochijkej wan inán ankimatij iga ne-iknochijtókejo'.

Matimixkuitikan ipan Cristo iga ayá' moweyimati

2 Nej nikmati iga Cristo mitzpalewiáj iga wel xikyolchikawakan
sekin. IyEspíritoj Dios ono' amowan iga ante-ijiknimej
iwán antachokiliáj, 2 inón iga nimitztajtaniliáj amonochin iga
xikchiwakan iga manipoxpakto iga xonokan ken sesan, iwán
ximopoxchokilikan, sesan amoalmaj iwán sesan xikejlantokan.
3 Amo xikchiwakan tejté kansan manesi iga pox anwelitij, niga
ximoweyimatikan, majwa' ximoalimpamatikan, iwán xikijtokan:
“Se' toknin majya sej que nej.” 4 Ni agaj makitemo yej yekti iga
yéjsan, majwa' makitemo no iga sekin mayé'onokan.
5 Amejemen xitajlantokan ijkonsan ken Cristo Jesús. 6 Cristo,
malej iga yéj nochipa ijkonsan ken Dios, ayá' moteki'tilij iga maono
ken Dios, 7 majwa' kikajtej kan mandarojtoya wan mochij ken se
taga' yej tapalewiá iga walaj ken tejemej, 8 iwán kua' onoyay ken
nochi taga', moalimpamati', iwán kichij kensan Dios kine', motemá'
iga makimiktikan, este mi' ipan se cruz. 9 Inón iga Dios kitalij
iga poxsan makiweyimatiltikan, iwán kitalilij se itoka' yej ateyi
se' ijkompa iga kiweyimatij. 10 Iga kua' makikakikan itoka' Jesús,
nochi mamotankuaketza, yej onokej ipan cielo, pan tajli iwán yej
onokej taltampa, 11 iwán nochi makijtokan iga Jesucristo yéj nokta
toTeko, iwán mamoweyimatilti Dios yej toTaj.

Yej kitokaj Cristo ken tikita sitalimej

12 Inón iga noknikwan, ijkón ken amejemen nochipa ankichijkej
yej nimitzijlijkej kua' nonoya amowan, inán iga ayá' nono' amowan,
máj xikchiwakan yej nimitzijliáj, xikchijtokan yej yekti iga manesi
iga Dios mitzsalvarójkeja wan ankimajmawiliáj. 13 Iga Dioswa' in
yej mitzejlantiáj iga xikchiwakan yej yekti, iwán yéj mitzpalewiáj
iga xikchiwakan ijkón ken yéj kineki.
14 Nochi yej ankichiwaj, xikye'chiwakan, e' amo xikteki'chiwakan
niga ximokuekuesojtókanpa, 15 iga amo agaj wel makijto iga

ankichijtokej yej ayẹkti. Wạn amo ximoweyimatikạn, iga amejemẹn ipilowạn Dios, xiyẹ'nemikạn iyi̱xtaj la gente yej kipoxchi̱waj yej ayẹkti. Amejemẹn ken si̱talimej yej ankita̱wiáj yej onokej kạn takomichkạn 16 iga ankipowiliáj itájtọl Dios yej tanẹxtiliá ken iga wel nochipa maonolo wạn Dios. Ijkọ́n kua̱' wi̱' Cristo, nej niyọlpạktos iga amejemẹn, iga nikmatis iga ayéj balde notekipánọl iga nimitzpowilijkej yẹ'noti̱ciaj. 17 Malej iga katka manẹmikti̱kạn iga manimochi̱wa ken ofrenda yej ankimakaj Dios iga anmoconfia̱rowaj ípan, nej nipạki, iwán nikneki nọ manipạki amowạn. 18 Xipạkikạn nọ amejemẹn, iga matisempạkikạn.

Timoteo iwán Epafrodito

19 Siga toTẹko Jesús kineki, ayá' wejkatis ompiga niktị̱tanis Timoteo iga mamitzitatij, iga manipạki iga nikmatis ken amonokej. 20 Iga ateyi se' ken yéj yej makejlạmiki kensan nej, yej melá' iga kitasneki iga amejemẹn xiyẹ'onokạn; 21 iga nochi kitẹmowaj iga yejémejsan mamoyẹ'chi̱wakạn iwán ayá' kiyọlmakaj iga makichi̱wakạn yej kineki Cristo Jesús. 22 E' amejemẹn ankimátija ken iga yẹ'nemi Timoteo iwán ankimatij iga nẹpalẹwij iga nikpowaj itájtọl Dios, yéj nẹpalẹwij ken sẹ tẹpiltzi̱n kipalẹwiá itaj. 23 Inọ́n iga nia nimitzti̱tanili̱tij Timoteo, e' manikmáti-o' siga niki̱sas ipan cárcel, 24 wạn nimoconfia̱rowa ipan toTẹko iga ayá' wejkatis nia̱ti nimitzitatij.

25 Yẹkti iga Epafrodito annẹti̱tanilijkej iga manẹpalẹwi ipan yej nẹpolowa. Yéj pox tekipanoj nowạn iga nikpojkej yẹ'noti̱ciaj. Yẹkti inán manimitzti̱tanili̱kạn sej. 26 Yéj magui' mamitzitákạnya amonochi̱n iwán yéj poxsan mitzejlạntokej, iga ankimatikej iga yéj wẹtitoya. 27 Mela̱'wa' nokta iga wẹtitoya, este mikisnekiaya; e' Dios kiknẹlij, ayejsan yéj, nej nọ ne-iknẹlij iga ayo' pox manimoknọmati. 28 Inọ́n iga nikneki manimitzti̱tanili̱kạn toknị̱n iga xipạkikạn kua̱' sej ankitaskej, iga ayo' máj manimoknọmatito. 29 Xikyẹ'ọmema̱wi̱kạn ken kajasi yej kitoka toTẹko iwán xipạkikạn. Iwán nochipa xikyẹ'itakạn yej ijkọ́n tekipanowa ken yéj 30 iga yéj kimiktia̱yaj iga san kitoka Cristo. Yéj kisenta̱lij iya̱lmaj iga mamiki iga san nẹpalẹwiá, kạn amejemẹn awel annẹpalẹwia̱yaj amoma̱tika.

Pablo yẹ'ono' iyịxtaj Dios iga moconfiạrowa ipan Cristo

3 Inạ́n noknịwạn, xipạkikạn iga ansẹtitokej wạn toTẹko. Nej ayá' nisiawi iga nimitzojpa-ijkuilowiliáj yej ankimátija, iga inọ́n wel mitzpalẹwiáj. 2 Amo xiktajtọlkuikạn yej nemij ken pẹlomej, wạn yej ayompa kipowaj itájtọl Dios, wạn kinekij mamitzcircuncidạrọkạn.[a] 3 Tejémejwa' in yej tonokej nokta circuncidado yej tikweyimatịltiáj Dios iga tẹpalẹwiá iyEspíritoj iwán tipạkij iga tiktokaj Cristo Jesús, iwán ayá' timoconfiạrowaj ipan yej tejémejpa tikchịwaj. 4 Malej iga nej kajasi nọ iga manimoconfiạro ipan inọ́n. Ayagaj máj kajasi ken nej iga manimoconfiạro ipan yej nikchij; 5 iga nẹcircuncidạrojkej kuạ' kipiá ocho día iga ninacẹroj, iga nej ni-israelịtaj yej itríbojpa Benjamín, nej nimela'hebreo,[b] iwán nej nọ katka nifariseo[c] iga nitamachtiạya ipan iley judiyojmej. 6 Poxsan nikchij ken nej nikne', iga nikmatiá iga nemi nikchịwa ken tatekimaka iley Moisés, este niktẹmowạya yej kitokaj Cristo iga nikiknọchịwayaj. Iwán nikmatiá iga niyẹ'nemiá iga nikchijtoya ken kijtowa la ley, este ayagaj wel tẹ ne-ijliạya. 7 E' nochi inín yej ikya iga nej pox valẹrowạya, inán nikita ken yej ay'ya valẹrowa ni alín iga niktókaya Cristo. 8 Ayejsan iga inọ́n, nochi yej nikitaya pox yẹkti, inán nikita ken yej avalẹrowa iga máj valẹrowa iga nikịxmátiya Cristo Jesús yej noTẹko. Nochi yej nikchịwaya nikájteja iga niktóga'ya Cristo, inọ́n inán nikítaya ken tásol. 9 Iwán iga nisẹtíto'ya iwán yéj, ayéj iga niyẹ'nemi iga nikchịwa ken tatekimaka la ley. Niyẹ'ono' iyịxtaj Dios iga nimoconfiạrowa ipan Cristo. 10 Nej nikneki máj manikịxmati Cristo, nikneki manikmachịli inọ́n poder yej kojpa-ixitij Cristo kạn miktoya iwán nọ maniksufrịro ken yéj kisufrịroj iwán nikneki nọ manimiki ken yéj, 11 iwán ijkọnsan nọ Dios nẹojpa-ixitịj kạn nimiktos.

Pablo kiyọlmaka iga kichịwa yej kipolówao'

12 Ayá' nikijtowa iga nóchiya nikyẹ'chij, niga nikijtowa iga póxsanya niyẹ'nemi; e' ayá' nikajtẹwa iga niktoka Cristo Jesús iga kẹman nẹmakas yej yéj kijtoj, iga inọ́n nokta Cristo achto nẹnọtza'. 13 Noknịwạn, ayá' nikijtowa iga ninémiya ken Cristo kineki; e' ay'ya

---

[a] **3:2** Xikita glosario “Circuncisión”. [b] **3:5** Hebreo: Kuạ' mo-ijkuiloj Nuevo Testamento, mo-ijliạya hebreos judiyojmej yej kitokayaj ken ijkuilijto' iley Moisés wạn nochi yej kitekichịwayaj judiyojmej, este nọ tajtowạyaj arameo yej kensan nọ hebreo. [c] **3:5** Xikita glosario “Fariseo”.

nikejlạmiki nochi yej pánoja, inán nikyọlmaka iga nemi nikchịwa
yej nẹpolówao' 14 iga wel manasi kạn nikneki iwán manikt̰ani yej
Dios nẹmakas ipan cielo iga nisẹtito' wạn Cristo Jesús.
15 Nochi yej timomela'confiạrojtokej ipan Cristo inọ́n
matikejlạntokạn. Si agaj se'pa kejlạmiki, Dios yawi kitajlạnt̰iti
nọ. 16 E' ijkọ́n ken tinejnentóyaja ipan iyojwi Dios, ómpasan
matinemikạn iwán matikpiakạn sẹsan toạlmaj.
17 Noknịwạn, ximịxkuịt̰ikạn nopan, iwán nọ ximịxkuịt̰ikạn
ipan inọmej yej nemij kensan nimitzmachtijkej. 18 Nimitzijlíjkeja
mia' vẹj, iwán inán sej nimitzijliáj este nichọkato', ono' mia' yej
kalịmpamatij yej Cristo kichij iga mi' ipan cruz. 19 Kuạ' nóchiya
tamis, inịmej yawij poliwitij. Iga yejemej yej kitajtani iyạlmajmej
mokuepa ken idiọsmej, iwán moweyimatij ipan yej kajasiá iga
mapịnạwakạn. Yejemej kejlạntókejsan yej ono' ipan inín tạjli. 20 E'
tejemej tochạn ipan cielo, iwán tikchịxtokej yej wị' ipan cielo iga
tẹmạnawịki; inọnwa' toTẹko Jesucristo 21 yej kichịwas iga tocuẹrpoj
yej inán kuet̰ani wạn mikisneki, maono kensan yéj icuẹrpoj yej ayí'
mikis. Inọ́n kichịwas Cristo iga yéj nochi wel kichịwa.

Nochipa xipạkikạn iga ansẹtitokej wạn toTẹko

4 Inọ́n iga noknịwạn yej nimitzpoxitasnekij, amejemẹn yej
anneyọlchikạwaj iwán nipoxpạki iga anyẹ'nemij. Xiksentạlịkạn
amoạlmaj iga ankitokaj toTẹko, amejemẹn yej nimitzpoxchọkiliáj.
2 Niktajtaniliáj Evodia wạn Síntique iga makipiakạn sẹsan
iyạlmajmej ken kajasi iga kitokaj toTẹko. 3 E' tej noknịn Sícigo,[a]
yej atikajtẹwa iga tikchijto' inómpasan tekipánọl ken nej,
nimitztajtaniliá iga xikpalẹwi inọmej siwạtkej yej nẹpalẹwijkej kuạ'
nikpowa' itájtọl toTẹko yej tasalvạrowa. Nẹpalẹwijkej nọ Clemente
iwán sekin yej tekipanojkej iwán nej. Itọkạmej ijkuilíjto'ya ipan
libro kạn ono' itọkạmej yej yawij mosalvạrọtij.
4 Nochipa xipạkikạn iga ansẹtitokej wạn toTẹko. Sej
nikojpa-ijtowa: ¡Xipạkikạn! 5 Nochi mamitzịxmatikạn iga pox
ante-ijiknịmej. ToTẹko ay'ya kẹ' poliwi iga wị'ya.
6 Nitẹ́ amo mamitzyọlmikt̰ikạn, mạjwa' nochi xiktajtanilịkạn
Dios yej mitzpolowaj iwán xikmakakạn gracias kuạ' antajtowaj
íwạn. 7 Ijkọ́n Dios yawi kichịwati iga xonokạn tamelá. Ayagaj wel

---

[a] **4:3** Sícigo: tájtọl griego yej wel agaj itọkạ' wạn kijtọjneki “fiel compañero”.

kentende̱rowa ken Dios kichi̱wa iga matonoka̱n tamelá̱, iwá̱n kua̱'
toa̱lmaj ono' tamelá̱, ay' te̱ kimajmawiliá niga kejla̱miki yej aye̱kti
iga te̱cuida̱rowa Cristo Jesús.

Xikejla̱mikika̱n yejsan ye̱kti

8 Nokni̱wa̱n, yáwiya tamiti yej nemi nimitzijkuilowiliáj;
xikejla̱mikika̱n ipansan yej mela'cie̱rtoj, yej kajasi mamoye̱'ita,
nochi yej ómpaya nokta ken mochi̱wa, nochi yej Dios kiye̱'ita, nochi
yej kiye̱'asi toa̱lmaj, nochi yej ayagaj wel kipo̱powa. Xikejla̱mikika̱n
ipan nochi yej ye̱kti iwá̱n yej kajasi makiweyimati̱lti̱ka̱n.
9 Xikchi̱waka̱n ijkó̱n kensan nimitzmachtijkej. Xikchi̱waka̱n ken
ankikakikej nikijtoj, iwá̱n ankitakej iga nikchij: xikchi̱waka̱n ijkó̱n,
iwá̱n toDio̱s yej kichi̱wa iga maonolo tamelá̱, onos amowa̱n.

Yej icha̱mej Filipos kipale̱wijkej Pablo

10 ToTe̱ko poxsan ne̱yo̱lchika̱wa iga amejeme̱n sej anneejla̱mikij.
Ayá̱' nikijtowa iga anne̱elkajtoyaj, e' nikmati iga ayá̱' wel
anne̱pale̱wia̱yaj. 11 Ayá̱' nikijtowa iga poxsan nikneki xine̱pale̱wi̱ka̱n,
iga nej nochipa nipa̱kto' ke̱'ya iga nikpiá. 12 Wel niye̱'ono
kua̱' ayá̱' nimotapialiá iwá̱n wel niye̱'ono kua̱' nimotapialiá.
Kensan ne̱si' nipa̱kto', kua̱' nixwito' o kua̱' nimaya̱nto', kua̱'
nikpoxpiá iwá̱n kua̱' ayá̱' nikpiá nité̱. 13 Nochi wel nikchi̱wa iga
Crí̱stojwa' in yej ne̱pale̱wiá. 14 E' amejeme̱n ompay ken ankichijkej
iga anne̱pale̱wijkej kua̱' nimoyo̱lmiktijtoya iga kuajkuantas
ne̱polowa̱ya.
15 Amejeme̱n yej ancha̱ntitokej Filipos no̱ ankimatij kua̱'
pe̱wa' nikpowa' ye̱'noti̱ciaj yej tasalva̱rowa, kua̱' niki̱sa' estado
de Macedonia, nisé̱ iglesia ne̱pale̱wij, petz amejéme̱nsan iga
anne̱ti̱tanilijkej tomi̱n. 16 Iwá̱n kua̱' nonóyao' Tesalónica, amejeme̱n
anne̱ti̱tanilijkej tomi̱n. Ayá̱' se̱san ve̱j anne̱pale̱wijkej pan yej
ne̱polowa̱ya. 17 Ayéj iga nikejla̱nto' xine̱makaka̱n tejté̱, niknékiwa'
iga mane̱si iga ankichijtokej yej ye̱kti iyi̱xtaj Dios. 18 Pues nej
nikpiaya nochi, ay' te̱ ne̱polowa. Inó̱n tomi̱n yej anne̱ti̱tanilijkej
iwá̱n Epafrodito ken tikita incienso yej ajwiya̱' yej kitatiliáj
Dios, iwá̱n Dios inó̱n kipoxye̱'ita. 19 Niktajtaniliá noDio̱s iga
mamitzmakaka̱n nochi yej mitzpolowaj. Wel mitzmakaj iga
anse̱titokej wa̱n Cristo Jesús, puej Dios poxsay sej motapialiá.
20 ¡Nochipa mamoweyimati̱lti toTaj Dios! Ijkó̱nyawa'

Tanawatiá

21 Ipan itokaꞌ Jesucristo xikijlikan nochi yej kitokaj iyojwi Dios
ga nikejlamikij. Tokniwan yej nigaj iwamej nisen-onokej, kinekij
iga xiyeꞌonokan. 22 Nochi yej nigaj onokej yej kitokaj Dios, yej
tekipanojtokej chan rey Césara de Roma, no mitztitaniliáj saludos.
23 ToTeko Jesucristo mamitzpalewikan amonochin amejemen.
Ijkónyawaꞌ.

a **4:22** Xikita glosario “César”.

Ą̲ma' yej kijkuiloj San Pablo iga tokni̲wą̲n yej chą̲ntitokej ą̲ltepę̲' Colosas

Colosenses

Pablo kijkuilowiliá yej kitokaj Jesús yej chą̲ntitokej ą̲ltepę̲' Colosas

1 Nej niPablo, iyapóstol[a] Jesucristo, ken tikijtowaj, se̲ yej
yéj kiti̲tan, iga Dios ijkǫ́n kine'. Nej iwą́n tokni̲n Timoteo
2 nimitzijkuilowiliáj iní̲n ą̲ma' amejeme̲n nokni̲mej yej amonokej
Colosas yej Dios mitztapejpenkej, iwą́n ayą́' ankikajte̲waj iga
ankitokaj iyojwi Cristo. Dios yej toTaj mamitzyǫlchika̲waka̲n iwą́n
makichi̲wa iga xonoka̲n tamelą́.

Pablo ora̲dowa iga tokni̲wą̲n de Colosas yej moconfia̲rowaj ipan Dios

3 Nochipa kua̲' ni-ora̲dowaj iga amejeme̲n, nikmakaj gracias
Dios yej ítajpa toTe̲ko Jesucristo. 4 Iga ne̲mati̲ltijkej iga amejeme̲n
anmopoxconfia̲rowaj ipan Cristo Jesús iwą́n ankichǫkiliáj tokni̲wą̲n
yej Dios kitapejpen. 5 Ijkǫ́n ankichi̲waj iga ankimatij iga mitzpialiaja
ka̲n ke̲man amonoskej nochipa wą̲n Dios ipan cielo. Inǫ́n
ankimatikej kua̲' mitzpowilijkej itájtǫl Dios yej ayą́' takajkaya̲wa,
inǫ́n ye̲'noti̲ciaj yej tasalva̲rowa. 6 Iní̲n ye̲'noti̲ciaj yej mitzpowilijkej
ken tikita kuawi' yej nemi weyá iwą́n ta̲ktiaya, iga nemi momati
noya̲n ipan ta̲jli. Ijkǫnsan nǫ kua̲' amejeme̲n ankimatikej iga
mela'cie̲rtoj kua̲' mitzpowilijkej ken iga Dios te̲poxchǫkiliá. 7 Iní̲n
mitzne̲xtilijkej tokni̲n yej tikpoxchǫkiliáj yej itǫka̲' Epafras yej íwą̲n
nisentekipanowaj; yéj akikajte̲wa iga mitzpale̲wiáj ipan iyojwi
Cristo. 8 Yéj ne̲ta̲tapǫwijkej de amejeme̲n, ken iga el Espíritu Santo
mitzne̲xtiliáj iga ximose̲panchǫkili̲ka̲n.

9 Inǫ́n iga nejemej, desde que nikmatikej iga anmoconfia̲rojkej
pan Cristo, ayą́' nemi nikajte̲waj iga niktajtaniliáj Dios iga
mamitzpale̲wi̲ka̲n iga xikmatika̲n ken nokta yéj kineki, iwą́n ken

---

[a] **1:1** Xikita glosario “Apóstol”.

iga xiyẹ'nemikạn, iwą́n iga wel xikmela'matikạn yej el Espíritu Santo tanẹxtiliá. 10 Ijkǫ́n annemiskej ken kajasi iga manemikạn yej kitokaj toTẹko iga nochipa ankichi̱waj ken yéj kineki, iwą́n ankichi̱waskej nochi yej yẹkti iwą́n máj ankı̱xmatitiąskej Dios. 11 Niktajtaniliáj toDiọs iga iweyipodẹr mamitztajpalmakakạn ipan amoạlmajmej, ijkǫ́n wel ankijyọwi̱skej nochi yej mitzyọlmiktiáj iwą́n ayą́' anmosemakaskej ipan iyojwi Dios. Iwą́n ampạktoskej kuạ' 12 ankimakaskej gracias toTaj Dios, iga yéj kine' iga matisen-onokạn íwạn ipan cielo kạn yéj reinạrowa wạn nochi toknı̱mej yej yéj itatki. 13 Dios tẹmạnawij ipan ipodẹr Tzitzimi', iwą́n tẹwi̱ga' iga matẹmandạro Dios iPiltzi̱n yej kipoxchǫkiliá. 14 Yéj tẹsalvạroj kuạ' migui' ipan cruz iwą́n tẹperdonạrowilij yej tikchijkej yej ayẹkti.

Wel tiyẹ'onokej iyi̱xtaj Dios iga mi' Jesucristo

15 Ipan Cristo monẹxtiá ken in Dios yej ayí̱' mo-ita. Cristo onoyay este kuạ' aya onoya inín tạjli. 16 Dios kijtoj iga iPiltzi̱n makichi̱wa nochi yej ono'. Kichij yej ono' ipan cielo iwą́n ipan tạjli, yej wel mo-ita iwą́n yej ayą́' wel mo-ita. Kichij nochi yej mandạrowaj pan tạjli iwą́n espi̱ritojmej yej tatekimakaj iga kipiáj poder. IPiltzi̱n Dios kichij nochi yej ono'. Iwą́n yej ono', tẹPiltzi̱n kichij iga makiweyimati̱lti̱kạn. 17 Cristo onoyay kuạ' aya onoya nitẹ́ yej inán tikitaj. Iwą́n iga yéj nochi ojonókejsan. 18 Cristo ken tikita tzontekon iga tonochi̱n yej timoconfiạrowaj ipan yéj, iwą́n tejemẹn ken tikita icuẹrpoj. Yéj onoyay kuạ' pẹwa' iga mochi̱wa yej ono'. Yéj yej achto ojpa-isa' iga manẹsi iga yéj nokta yej máj tayakạnto'. 19 Puej Dios kiyẹ'ita' iga nochi ipodẹr maono ipan Cristo. 20 Iwą́n iga yej kichij Jesucristo, inochi yej ono' seja wel maono tamelą́ wạn Dios, yej ono' ipan inín tạjli, iwą́n yej ono' ipan cielo. Inín mochij kuạ' Cristo eski̱sa' iga mi' ipan cruz.

21 Ikya amejemẹn wejka amonoyaj iga Dios iwą́n ankijiyayaj ipan amoạlmajmej iga ankichijtoyaj yej ayẹkti. E' inán Dios kíchija iga yéj mamitzyẹ'itakạn 22 iga mi' Cristo kuạ' onoya nigaj ipan tạjli. Inǫ́n kichij iga amejemẹn xiyẹ'onokạn iyi̱xtaj, este anyọlchipaktikej ken yej ayí̱' kichij yej ayẹkti. 23 Cristo inín kichi̱was siga anmoconfiạrojtoskej ípan, iwą́n amo xikajtẹwakạn iga xikchi̱xtokạn yej kẹman mitzmakaskej, inǫ́n yej kijtowa inǫ́n yẹ'noti̱ciaj yej tasalvạrowa, yej ankikakikej. Ini̱nya in yẹ'noti̱ciaj

yej mopowa noyan, iwán nej Pablo nitekipanowa iga nikpowa inón ye'noticiaj.

Pablo tekipanowa iga mamo-ixmati itájtol Jesucristo

24 Inán nipaki iga ne-iknochiwaj iga amejemen, puej yej iga nej nemi ne-iknochiwaj, iga inón nemi nikmaxitiá yej icuerpoj Cristo kiknochiwaskej; icuerpoj Cristo kijtojneki nochi tokniwan yej kicredowaj Cristo. 25 Dios netalij iga manikpowa itájtol, iwán yéj nemá' inín tekipánol iga amejemen xiye'onokan, iwán iga noyan mamomati itájtol. 26 Inón ye'noticiaj yej ikyay nokta Dios kiyantoya, inán kimatíltija yej moconfiarowaj ipan yéj. 27 Dios kine' iga makinextilikan yejemej inón tájtol yej kajasi mamoye'ita, inón yej aya kimatiáj yej ayéj judiyojmej. Inón yej aya momatiá, tajtowa de Cristo, yej inán íwan ansetitokej, iwán ankimatij iga anyawij amonotij íwan pan cielo.

28 Nejemen nochi nikpowiliáj itájtol Jesucristo, nitanonotzaj iwán nitaye'machtiáj ken Dios netajlantiáj iga nokta maye'nemilo iga niknekij nochi maye'onokan iyixtaj Dios iga masetitokan wan Cristo. 29 Iga inón nokta nipoxtekipanowa; nochi inín nikchiwa iga Cristo netajpalmaka.

2 Nikneki xikmatikan iga nej poxsan ni-oradowa iga amejemen, iwán iga tokniwan yej chantitokej altepe' Laodicea, iwán iga inochi yej ayí' ne-ita. 2 Inín nikchiwa iga xiyolchikajtokan iwán ximosepanchokilikan, ijkón wel xikmela'matikan yej pox yekti, inón yej Dios ayagaj kimatiltiaya, inonwa' Cristo. 3 Ipan yéj ono' inochi itamatilis Dios yej ken tikita tejté yej iyanto' yej pox valerowa. 4 Inín nimitzijliáj iga amo agaj mamitzkajkayawakan iga tájtol yej wel mitzyolyamanaj. 5 Malej iga ayá' nono' iwán amejemen, e' nochipa nimitzejlantokej, iwán nipaki iga nikmati iga anye'nemij iwán iga poxsan anmoconfiarojtokej ipan Cristo.

6 Inón iga, ijkón ken ankicredojkej Jesucristo iga amoTeko, ijkón xinemikan ipan iyojwi. 7 Xisetitokan wan Cristo, ken tikita kuawi' yej ye'tokto' ipan tajli. Ximoconfiarojtokan ipan Yéj, ijkón ken nimitznextilijkej, iwán nochipa xikmakakan gracias Dios.

Cristo kipata ken iga tinemij

8 Amo agaj mamitzkajkayawakan iga inamoltajtolmej tajtaga', inompa tájtol ayá' mitzpalewiáj. Puej yejemej tamachtiáj ken

kitekichiwaj namoltajtaga', iwán ayá' nejnemij iwán Cristo. Inimej tamachtiáj ken tatekimaka Tzitzimi' yej mandarowa ipan inín tajli.
9 Cristo, malej iga kipiaya se icuerpoj ken tejémempa, yéjwa'
nokta Dios no. 10 Amejemen até mitzpolowaj iyixtaj Dios
iga ansetitokej iwán Cristo. Iwán Cristo kimandarowa nochi
espiritojmej yej kipiáj poder iwán mandarowaj. 11 Iga ansetitokej
iwán Cristo, amejemen amonokej circuncidado[a] ipan amoalmajmej;
e' ayéj inompa circuncisión yej kichiwaj israelitajmej, sino que
iga tikajtéwaja iga tikchiwaj yej ayekti. Inín circuncisión yej
kichiwa Cristo. 12 Kua' anmobautizarojkej,[b] ken kua' anmikikej
iwán anmotokkej iwán Cristo. Iwán an-ojpa-isakej iwán Cristo iga
anmoconfiarojkej ipan ipoder Dios yej ki-ojpa-ixitij Cristo. 13 Ikya
amejemen ken kua' anmiktoyaj iyixtaj Dios iga ankitekichijtoyaj
yej ayekti, iwán ayá' amonoyaj circuncidado ken israelitajmej yej
igéntejpa Dios. E' inán Dios mitzojpa-ixitijkej iwán Cristo iwán ipan
yéj, Dios teperdonarowilij inochi yej tikchijkej yej ayekti. 14 Dios
kichij iga ayo' matikixtawakan yej tidebérowayaj iga ayá' tikchijkej
ken ijkuilijto' ipan iley. Inón tamito kua' Jesús kiclavarojkej ipan
cruz. 15 Cristo kitanij, kitanilij malespiritojmej yej kipiáj poder iwán
mandarowaj, iwán kichij iga makalimpamatikan iyixtaj mia' gente,
kua' Cristo kitanilij malespiritojmej ipan cruz.

Xikchiwakan ken toTeko kineki

16 Inón iga amo xiknakasmakakan yej mitzpopowaj iga yej wel
ankikuaj o iga yej wel ankoniáj, iwán iga ayá' an-ilwichiwaj ken
kichiwaj judiyojmej, o iga ayá' ankilwichiwiliáj kua' seliá la luna, o
yej ankichiwaj ipan día kua' mosewilo. 17 Nochi inín tenextilijtoya
yej witziayao', inonwa' Cristo nokta. 18 Amo mamitzkixtikan ipan
iyojwi toTeko in inomej yej takajkayawaj iga kinekij manesi iga
ayá' moweyimatij, e' kiweyimatiltiáj angelejmej[c] ken idiosmej.
Yejemen kijtowaj iga máj kimatij iga kitaj visiomej, moweyimatij
imatikámejsan, e' báldejsan, iga tajlantokej ken namolmej.
19 Yejemej ayo' kitokaj Cristo. Crístojwa' in ken tzontekon iga nochi
tejemej yej ticredojtokej itájtol iwán tejémejwa' in icuerpoj iwán
yéj ken kua' tetamakato'. Wan malej iga timiakejmej, yéj kichiwa

---

[a] **2:11** Xikita glosario “Circuncisión”. [b] **2:12** Xikita glosario “Bautizar”.
[c] **2:18** Xikita glosario “Ángel”.

iga sẹsan toạlmaj matikpiacạn iwạ́n nemi tikomatiáj ijkọ́n ken Dios kineki.

20 Amejemẹn ken kuạ' anmikíkeja iwạ́n Cristo, iwạ́n ay'ya
mitztekimakaj espịritojmej yej mandạrowaj ipan inín tạjli. ¿Te
ígataj ankichịwaj ken yej akicrẹdojtokej Dios iga ankitajtọlkuiliajo'
kuạ' mitzijliáj 21 ken inín: “amo xikui inín, amo xikua inín,
amo xikchijchimi inín”? 22 Inewi inịmej, tạ́ga'pa kijtowa iga
mamochịwa, iwạ́n yawi tamiti kensan tami totákual kuạ' tikuaj.
23 Inịmej mandamiẹntojmej nẹ́siki' melá' nokta iga yẹkti iga
mamochịwa, iga tamachtiáj kén sẹ makiweyimatịlti Dios, iga sẹ amo
mamoweyimati iwạnki' sẹ makiknọchịwa icuẹrpoj, e' ayá' tẹpalẹwiá
iga matikajtẹwakạn iga tikchịwaj yej ayẹkti ken tẹyọltilạna toạlmaj.

3 An-ojpa-isákeja iwạ́n Cristo kạn anmiktoyaj, inọ́n iga
xiktẹmọkạn iga xikchịwakạn yej Cristo kiyẹ'ita, yéj ono'
ajko ipan cielo, ẹwato' kạn mandạrowa ilạdoj iyẹ'mạ' Dios.
2 Xikejlạntokạn ipan inọ́n yej ono' ajko ipan cielo, amo yej ono' ipan
tạjli. 3 Iga amejemẹn kenkuạ' anmikíkeja, iwạ́n inán ansẹtitokej
iwạ́n Cristo yej ono' iná' Dios. 4 Kuạ' wị' sej Cristo yej mitzmakakej
vida, amejemẹn nọ ompa amonoskej íwạn, ankitztoskej iweyipodẹr.

Ansẹtitokej wạn Cristo

5 Inọ́n iga amejemẹn xikạwakạn iga ankichịwaj nochi yej ayẹkti,
amo agaj mamasi iwạ́n yej ayá' íwạn nạmiktito', amo xikchịwakạn
tejtẹ́ yej ayẹkti, iwạ́n amo xikejlạmikikạn yej ayẹkti, iwạ́n amo
xikpoxpiasnekikạn tomịn, ijkọ́n kenkuạ' nemi ankiweyimatịltiáj
ídolo. 6 Yej ijkọ́n kichịwaj, Dios poxsan kikuesowiliá iwạ́n
kicastigạrọj yej ayá' kichịwa ken yéj kineki. 7 Amejemẹn nọ
ijkọ́n ankichịwayaj kuạ' aya ankịxmatiáj itájtọl Dios. 8 E' inán
xikajtẹwakạn inewi inịmej: amo xikuesiwikạn, amo agaj xikijiyakạn,
amo xikchịwakạn yej ayẹkti, niga xikmạlijlịkạn agaj, amo xikijtọkạn
kuajkuantas yej ajayẹkti. 9 Amo ximosẹpankajkayạwakạn, porque
amejemẹn ankikajtéjkeja ken ikya annemiáj. 10 Inán amejemẹn
Cristo mitzpatákeja iga se'ya anmonemilismej, iwạ́n Dios, yej achto
mitzchijkej, inán mitzchijtiawij iga amonoskej ken yéj. Ijkọ́n ajachi
ajachi ankimela'ịxmatitiạskej nokta in Dios. 11 Atẹ́ kichij iga sẹ
judío o ayéj, o yej ono' circuncidado o yej ayá', o yej wejkachạnej,

yej tamiktiayaj,[a] yej esclavo[b] o yej ayéj; Crístojwa' in yej tonochin toTeko, iwán ono' iwán nochi tejemej.

12 Dios mitzpoxchokiliáj, iwán mitztapejpenkej iga ximochiwakan itatki. Inón iga nochipa xiye'nemikan iwán xita-iknelikan, xite-ijiknimej, amo ximoweyimatikan, xiyolyamanikmej iwán amo nimanín xikuesiwikan.

13 Siga anmokuejkuesowaj, ximosepan-ijyowikan, iwán ximosepamperdonarokan kua' tejté anmochiwiliáj, ijkón ken Cristo mitzperdonarojkej, ijkonsan no amejemen xikchiwakan wan amoknimej. 14 E' de inochi inimej, máj yekti iga ximopoxchokilikan, ijkón nochipa amonoskej ken kua' sesan amoalmajmej. 15 Cristo kichiwa iga xonokan tamelá kua' ankejlantokej ken iga Cristo kineki. Inón iga nokta mitztapejpenkej iga xonokan tamelá pan icuerpoj Cristo iga ansetitokej íwan. Iwán nochipa xikmakakan gracias Dios.

16 Iwán itájtol Cristo maono nochipa ipan amoalmajmej, ijkón ankimatiskej ken iga anyawij anmosepamachtitij iwán ken iga anmononotzaskej. Xikmakakan gracias Dios iga inewi amoalmajmej, xikuikilikan yej ijkuilijto' ipan salmos iwán takui' yej no kajasi iga mokuikiliá Dios. 17 Iwán nochi yej ankichiwaj o yej ankijtowaj, xikchiwakan iga anmoconfiarowaj ipan toTeko Jesús iwán ipan itoka' xikmakakan gracias Dios yej toTaj.

Ken iga manemikan yej kitokaj Cristo

18 Siwatkej yej anwewejyójkeja, xikchiwakan yej mitztekimakaj amowéj, iga ijkón kineki toTeko. 19 Tajtaga', xikchokilikan amosiwa' iwán amo xikuejkuesinotzakan. 20 Tepilowan, xicredokan amotaj iwán amoye', iga ijkón kiye'ita toTeko. 21 Tetajmej iwán teyemej, amo xikpox-ajajwakan amopilowan, iga ijkón ankichiwiliáj, ay'ya kiyolmakaj iga kichiwaj yej ankitekimakaj. 22 Esclavojmej, xikchiwakan nochi yej mitztekimakaj amotekomej yej ankipiáj ipan inín tajli, amo kua'san yejemej mitztachilijtokej iga san mamitzitakan iga ankichiwaj yej mitzijliáj, majwa' xikchiwakan kesiá kua' ayá' mitzitztokej iga ankimajmawiliáj toTeko. 23 Inewi yej ankichiwaj, xikyolmakakan kua' ankichiwaj, ken kua' toTeko

---

[a] **3:11** "Yej tamiktiayaj"; español "escita" yej katka gente yej pox tamiktijkej.
[b] **3:11** Xikita glosario "Esclavo".

nemi ankichiwiliáj, ayéj tajtaga'. 24 Iga ankimatij iga toTeko Dios
yawij mitzmakatij yej kimakaskej yej tekipanowaj iga toTeko
Cristo. 25 E' yej kichiwaj yej ayekti, yawij kiknochiwatij, iga Dios
sansé iga kijuzgarowa a'san nesi.

4 Amejemen yej ankipiáj amoesclavojmej, xikye'itakan iwán
xikchiwilikan yej yekti amoesclavojmej. Xikejlamikikan iga
amejemen no ne-iga ipan cielo ankipiáj amoTeko Dios.

2 Nochipa xitajtokan wan Dios, iwán xisatokan iga
anye'tajlantokej, iwán xikmakatokan gracias Dios. 3 No
xiktajtanilikan Dios iga nejemej, iga toTeko makichiwa iga wel
maono yej manikpowilikan itájtol Cristo yej aya momatiá, inón
nokta iga nipresojtito'. 4 Iwán xiktajtanilikan Dios iga kua' nikpowa
itájtol, nochi wel mane-entenderokan.

5 Xiye'nemikan iyixtaj yej aya kixmatij itájtol Dios. Amo
xiknempolokan amotiempoj, majwa' 6 xikpowakan itájtol toTeko.
Xiye'tatapowakan iga mamitzkakisnekikan yej nemi ankitatapowiáj,
iwán xikmatikan te anyawij ankijtotij kua' agaj tejté mitztajtani.

Pablo monawatiá

7 Toknin Tíquico yej nikpoxchokiliáj, ayá' kikajtewa iga
nepalewiá ipan itekipánol toTeko, yéj yawi mitzmatiltitij ken nono'.
8 Inón nokta iga niktitani iga mayawi ompiga iga mamitzjlikan
ken iga nonokej, iwán mamitzanimarokan. 9 Senyati iwán toknin
Onésimo yej nikpoxchokiliáj, yej de amejémempasan, yej akikajtewa
iga moconfiarowa ipan toTeko. Yejemej yawij mitzpowilitij yej
nijiga sucederowa.

10 Aristarco, yej no presojtito' nowan, mitzejlamikij; kensan
Marcos no mitzejlamikij, yej iprimoj Bernabé. Mitzijlíjkeja siga yaj
yéj mitzpaxalowilitij, xikomemawikan. 11 No mitzejlamikij Jesús,
yej no itoka' Justo. De inochi judiyojmej yej kicredojtokej Dios,
inímejsan in yej tekipanowaj nowan iga kipowaj ken iga reinarowa[a]
Dios, iwán poxsan neyolchikawaj. 12 No mitzejlamikij Epafras yej
de amejémempa, yéj no tekipanowa iga kipowa itájtol Cristo iwán
nochipa kua' tajtowa wan Dios, kitajtaniliá iga amejemen amo
xikajtewakan iyojwi Dios, iwán wel xikchijtokan ken nokta Dios
kineki. 13 Nej nikita kén iga Epafras poxsan mitzyokoyaj iwán no

[a] **4:11** Xikita glosario “Kén iga Dios reinarowa”.

kiyo̲koyaj yej kicre̲dowaj toTe̲ko yej onokej a̲ltepe̲' Laodicea iwán yej onokej a̲ltepe̲' Hierápolis. 14 No̲ mitzejla̲mikij Lucas yej médico yej tikpoxcho̲kiliáj, iwán no̲ mitzejla̲mikij Demas.

15 Xikijli̲ka̲n tokni̲wa̲n yej onokej a̲ltepe̲' Laodicea iga nej nikejla̲mikij. No̲ nikejla̲miki Ninfas, iwán tokni̲wa̲n yej monechkowaj ícha̲n iga kiweyimati̲ltiáj Dios. 16 Kua̲' támi'ya ankilee̲ro̲skej inín a̲ma' yej nemi nimitzijkuilowiliáj, xikti̲tanika̲n a̲ltepe̲' Laodicea iga makilee̲rowili̲ka̲n tokni̲wa̲n yej no̲ kicre̲dowaj itájto̲l Dios iwán se' a̲ma' yej nikti̲tanilij yejeme̲n, amejeme̲n sej xikilee̲ro̲ka̲n. 17 Ijkí́n xikijli̲ka̲n Arquipo: “Amo xikajte̲wa motekipáno̲l yej Dios mitzmá'.”

18 Nej Pablo, noma̲tika nimitzijkuilowiliáj ini̲mej tájto̲l:[a] Amo xike̲lka̲wakan iga nej nipre̲sojtito'. Dios mamitzyo̲lchika̲waka̲n. Ijkónyawa'.

[a] **4:18** Ne̲si iga Pablo kijkuiloj inímejsan tájto̲l ima̲tika, anka se̲ tajkuilowa̲ni kijkuiloj ipan a̲ma' nochi lo demás yej Pablo kijtojtiajki.

Áchtopa a̱ma' yej kijkuiloj San Pablo iga
tokni̱wa̱n yej cha̱ntitokej a̱ltepe̱' Tesalónica

Tesalonicenses

Pablo wa̱n yej íwa̱n nemij, kijkuilowiliáj tokni̱wa̱n yej onokej a̱ltepe̱' Tesalónica

1 Nej niPablo, wa̱n Silvano iwá̱n Timoteo nimitzijkuilowiliáj iní̱n a̱ma' amejeme̱n nokni̱wa̱n yej ankitokaj Dios yej ancha̱ntitokej Tesalónica, yej anse̱titokej iwá̱n toTaj Dios iwá̱n toTe̱ko Jesucristo. Dios yej toTaj iwá̱n toTe̱ko Jesucristo mamitzyo̱lchika̱waka̱n iwá̱n makichi̱waka̱n iga tamelá̱ xonoka̱n.

Kén iga tokni̱wa̱n de Tesalónica moconfia̱rowaj ipan toTe̱ko

2 Nochipa kua̱' nejemej ni-ora̱dowaj nimitzejla̱mikij, iwá̱n
nikmakaj gracias Dios iga amejeme̱n. 3 Nikmakaj gracias toTaj
Dios iga yej ankichi̱waj yej ye̱kti, ijkón anmone̱xtiáj iga
anmoconfia̱rojtokej pan toTe̱ko. Iwá̱n no̱ nikmakaj gracias Dios iga
poxsan ante-ijikni̱mej, ankipale̱wijkej sekin, iwá̱n iga ankichi̱xtokej
toTe̱ko Jesucristo, inón mitzpale̱wiáj iga nochipa xikchi̱xtoka̱n.
4 Nokni̱wa̱n, Dios mitzpoxcho̱kiliáj, iwá̱n nikmatij iga yéj nokta
mitztapejpenkej. 5 Kua̱' nejeme̱n nimitzpowilijkej ye̱'noti̱ciaj yej
tasalva̱rowa, ayejsan iga petz tájto̱l, sino que iga ipode̱r iyEspí̱ritoj
Dios yej ne̱makaj, inón yej nimitzpowilijkej melá̱' nokta. Ankimátija
kén ninemikej amo-i̱xtaj iga amejeme̱n nimitzpale̱wijkej.
6 Amejeme̱n anmi̱xkui̱tijkej ipan nejemej wa̱n ipan toTe̱ko, iga
kua̱' ankicre̱dojkej itájto̱l toTe̱ko, iyEspí̱ritoj Dios mitzyo̱lchikajkej
malej iga onoyaj yej mitzijiyaj iwá̱n poxsan mitzikno̱chijkej.[a] 7 Iwá̱n
ijko̱nsan no̱ ipan amejeme̱n mi̱xkui̱tijkej tokni̱wa̱n yej kitokaj Dios
yej icha̱mej estado de Macedonia iwá̱n estado de Acaya. 8 Pe̱wa'
ipan amejeme̱n iga itájto̱l toTe̱ko nijnijiga momati'. Ayejsan estado
de Macedonia wa̱n Acaya mopowa', sino que nóya̱nya momati,
iwá̱n no̱ no̱ya̱n momati kén iga amejeme̱n anmoconfia̱rowaj

---

[a] **1:6** Hch 17:5-9

ipan Dios, inón iga nejemej ay'ya te máj nikijtowaj. 9 Majwa', yejémensan nokta tajtowaj iga nimitzpaxalowiliáj iwán tatapowaj kén iga annenye'omemawijkej, iwán kén iga ankikajtéjkeja iga ankiweyimatiltiáj idolojmej iga ankitókaja Dios iwán ampewakej iga ankichiwaj ken kineki mela'Dios yej isato'. 10 Yejemej no kipowaj kén iga amejemen ankichixtokej iga mawiki sej ipan cielo Jesús, yej iPiltzin Dios, yej Dios ki-ojpa-ixitij kan miktoya. Yéj nokta yej tesalvaroj kua' kicastigaroj yej kichijtokej yej ayekti.

Tekipánol yej Pablo kichij Tesalónica

2 Nokniwan, amejemen nokta ankimatij iga ayéj báldejsan nimitzpaxalowilitoj. 2 Amejemen ankimátija iga achto ne-ijijlijkej kuajkuantas yej ajayekti iwán ne-iknochijkej ipan altepe' Filipos, e' Dios nepalewijkej iga ayá' nimajmawikej iga manimitzpowilikan ye'noticiaj yej tasalvarowa, malej iga mia' ne-ijiyaj. 3 Iga kua' nimitzpowilijkej ye'noticiaj ayá' nimitzmachtijkej yej ayekti, niga nimitzkajkayajkej, niga ayá' nitatapojkej iga manimitzpojpolokan. 4 Majwa' Dios kiye'ita' yej nikchijkej iwán netalkej iga manikpowakan ye'noticiaj yej tamanawiá, ijkón iga nejemej nitatapowaj. Ayéj iga la gente maneye'itakan, sino que maneye'itakan Dios, yej kixmati toalmaj. 5 Amejemen ankimatij, ayí' nimitztzojtzopeli'notzakej iga manimitzyolyamanakan. Ayá' nikchijkej nité igasan maniktanikan tomin, kitzto' Dios. 6 Ayí' nikchijkej iga maneweyimatiltikan, niga amejemen, niga agaj se'. Malej wel katka nimitztekimakayaj iga no nimandarowaj iga netitankej Cristo. 7 Majwa', amejemen nimitzchokilijkej, nejemej ken se te ye' yej kiskaltiá iwán kicuidarowa ipilowantzitzin. 8 Poxsan nimitzchokiliáj este ayejsan itájtol Dios wel nimitzmakaj, sino este wel nimikij iga amejemen. Poxsan nimitziknimatij. 9 Nokniwan, amejemen ankimatij nokta ken iga pox nisiawikej iga nitekipanojkej iga nitatanijkej iga nitakuajkej. Nitekipanojkej semilwi' wan senyówal, iga amo ni agaj de amejemen maneмakakan iga manitakuakan miej nimitzpowiliayaj itájtol Dios.

10 Amejemen anne-itakej, iwán Dios no ne-itakej, iga nikchijkej ken Dios kineki iwán niye'nemiáj amo-ixtaj amejemen yej ankitokaj Dios iga amo agaj makijto iga nikchiwaj yej ayekti. 11 Iwán ankimatij no kén iga sejsé de amejemen nimitznonotzkej, iwán nimitzyolchikajkej ken kichiwa se te taj iwán ipilowan.

12 Nimitzijlijkej iga xiyẹ'nemikạn ken kajasi iga nemij yej kitokaj
Dios, yej mitznọtzkej iga xonokạn itẹnoj kạn pox tayẹkạn, kạn yéj
reinạrowa.
13 Inọ́n iga nochipa nikmakaj gracias Dios, iga kuạ' ankikakikej
itájtọl Dios yej nejemej nimitzpowilijkej, ankikuikej ken nokta
itájtọl Dios, ayéj ken itájtọl tajtạga'. Iga se'pay annemij, nẹsi
iga inọ́n tájtọl tekipanowa pan amejemẹn yej ankicrẹdowaj.
14 Noknịwạn, ken mitziknọchijkej yej ómpasan nọ chạntitokej
Tesalónica, ijkọnsan nọ kichịwilijkej toknịwạn yej kitokaj Dios yej
onokej Judea yej moconfiạrowaj ipan Cristo Jesús. Sekin Judiyojmej
yej de yejémẹmpasan de Judea kiknọchijkej yej kicrẹdowaj Cristo
Jesús. 15 Inọmej judiyojmej kimiktijkej toTẹko Jesucristo, kensan
ikyay sekin judiyojmej kimiktijkej profẹtajmej,[a] iwán inán nejemẹn
nọ sekin judiyojmej nẹteki'kịxtijkej pan iyạltepẹmej. Inọmpa
judiyojmej ayá' kichịwaj ken kineki Dios wạn kijiyaj nochi gente.
16 Iwán ayá' kinekij iga nejemej maniktạtapọwịkạn yej ayéj
judiyojmej iga nọ mamomạnawịkạn. Iwán iga ijkọ́n kichịwaj, máj
kichịwaj yej ayẹkti. Inọ́n iga inán, Dios poxsan kuesiwi' iwạmej
iwán yáwiya kicastigạrọti.

Pablo yạjneki sej Tesalónica

17 Noknịwạn, kuạ' nẹkịxtijkej kạn amejemẹn amonokej,
wejkaj ayá' nimitzitayaj, malej ijkọ́n nochipa nimitzpiayaj pan
noạlmajmej, iwán poxsan niknekiáj manimitzitatij. 18 Niạjnekiáj
nejemej. Iwán nomạtika nej niPablo, mia'ya vẹj niknekiá iga
maniá, e' Tzitzimi' nochipa nẹtzakuilijkej. 19 Nimokichmatij iga
amejemẹn ankicrẹdowaj Cristo wạn nipoxpạkij iga nikmatij iga
amejemẹn ansen-onoskej nowạmej kuạ' wị' toTẹko Jesucristo.
20 Niyọlchikajtokej iwán niyọlpaktokej iga amejemẹn anyẹ'nemij.

3 Iwán como ayo' máj nikijyọwijkej iga animitzitaj, nikijtojkej iga
ni-ọmémejsan[b] manikạwikạn Atenas 2 iwán nimitztịtanilijkej
toknịn Timoteo iga mamitzitatij, yéj tekipanowa iga Dios iwán
nẹpalẹwiáj nejemej iga nikpowaj yẹ'notịciaj yej tajtowa de
Cristo. Timoteo mitzpalẹwiáj iga xikmela'sentạlịkạn amoạlmaj
pan Jesucristo. 3 Ijkọ́n ayagaj makikajtẹwa iga kitoka Dios iga

---

[a] **2:15** Xikita glosario “Profeta”.
[b] **3:1** “Ni-ọmémejsan”; anka Pablo wạn Silas. 1 Ts 1:1

kuajkuantas yej ayẹkti nemi mitzchi̱wiliáj. Puej amejemẹn ankimátija iga ipan iyojwi toTẹko, te-iknọchi̱waj. 4 Kua̱' tisen-onoyaj, nimitzijlíjkeja iga yawij te-iknọchi̱watij, iwa̱n ijkọ́n mochij ken ankimatitóyaja. 5 Inọ́n iga, nej ayo' nikijyọwij iga animitzitaj. Iwa̱n nikti̱tan Timoteo iga manikmati ix ankisenta̱lijtókejsan amoa̱lmaj ipan Jesucristo. Nimitzyọkoyayaj iga Tzitzimi' wel mitzchi̱waltiáj yej ayẹkti iwa̱n wel bá̱ldejsan nitekipanojkej.

6 E' ina̱n Timoteo wá̱laja iga yajka ipan amoa̱ltepẹ' Tesalónica, iwa̱n nẹmati̱ltijkej iga ankisẹnta̱ltókejsan amoa̱lmaj pan Jesucristo iwa̱n anmosẹpanchọkiliáj. Iwa̱n ne-ijlij iga nochipa anneejla̱mikij iga annẹchọkiliáj, iwa̱nki' poxsan anne-itasnekij, ijkọ́n ken nejemej nọ nimitzitasnekij. 7 Inọ́n iga noknı̱wa̱n, malej iga nemi tipanowaj pan kuajkuantas yej ajayẹkti iwa̱n te-iknọchi̱waj, pox annẹyọlchika̱waj kua̱' nikmatikej iga anmoconfia̱rojtókejsan pan toTẹko Jesucristo. 8 Ina̱n iga nikmátija iga anmoconfia̱rojtókejsan pan toTẹko, annẹyọlchika̱waj iga manikyọlmakaka̱n ipan notekipanọlmej. 9 Poxsan nipa̱ktokej iga amejemẹn, este anikásijo' tájtọl iga nikmakaj gracias toDiọs iga amejemẹn. 10 Semilwi' iwa̱n tayowaka̱n niktajtanilijtokej Dios iga wel noma̱tikamej manimitzitatij, iga achi má̱j manimitzpalẹwi̱ka̱n iga ximoconfia̱rọka̱n pan toTẹko.

11 Niktajtaniliáj Dios yej toTaj iwa̱n toTẹko Jesucristo iga manẹpalẹwi̱ka̱n iga wel manimitzpaxa̱lowili̱tij. 12 Iwa̱n niktajtaniliáj toTẹko mamitzpalẹwi̱ka̱n iga cada vej má̱j ximosẹpanchọkili̱ka̱n, iwa̱n ijkọ́n xikchọkili̱ka̱n nochi, ijkọ́n kensan nejemej nimitzchọkiliáj amejemẹn. 13 Niktajtaniliáj toTẹko Jesús iga mamitzpalẹwi̱ka̱n iga má̱j ximoconfia̱rọka̱n iga inewi amoa̱lmajmej, iwa̱n iga xiyẹ'nemika̱n iyi̱xtaj Dios yej toTaj. Ijkọ́n anyẹ'onoskej kua̱' toTẹko Jesús wi̱' iwa̱n onos iwa̱n nochi yej yéj kitapejpen.

Kén iga Dios kineki matinemika̱n

4 Noknı̱wa̱n, manimitzijlí̱ka̱no' tejté́; nejemej nimitznẹxtilíjkeja iga xinemika̱n ken Dios kiyẹ'ita, iwa̱n amejemẹn ijkọnya ankichijtokej, ina̱n ipan itọka̱' toTẹko Jesús nimitzijliáj iga má̱j xikchijtia̱ka̱n nochipa yej nimitznẹxtilíjkeja.

2 Iwa̱n amejemẹn ankimátija kén iga nimitznẹxtilijkej, kensan tatekimá' toTẹko Jesús. 3 Dios kineki iga xikchijtoka̱n ken yéj kineki; amo agaj mamotẹka wa̱n yej ayá' íwa̱n na̱miktito'. 4 Sejsé́ makiyẹ'piá isiwa̱', ken kajasi iga mayẹ'ono, ijkọ́n ken Dios kineki.

5 Amo xikchiwakan yej ayekti ken kineki amoalmaj; ken kichiwaj
yej akixmatij Dios. 6 Amo agaj makixijxiko se' toknin, niga
makikajkayawa pan nité, iga toTeko yawi kicastigaroti yej ijkón
kichiwa, ijkón ken nejemen nimitzijlíjkeja. 7 Iga Dios ayá' tenotza'
iga matikchijtokan yej ayekti, sino que matiye'nemikan iyixtaj yéj.
8 Inón iga yej kijiya yej nimitznextilijkej, inón ayéj taga' kijiya, sino
que Dios, yej temá' no iyEspírito Santo.

9 Ayá' kajási-o' iga nimitzijkuilowiliáj iga ximosepanchokilikan
iwán amoknimej, iga Dios nokta mitznextilíjkeja ken iga
ximochokilikan. 10 Amejemen ijkón nochipa ankichiwaj wan
nochi tokniwan yej ichamej estado de Macedonia yej kitokaj
toTeko. Inán nimitzijliáj, nokniwan, iga majya sej ximochokilikan.
11 Xikchiwakan iga xonokan tamelá iwán xikchijtokan sejsé
amotekipánol. Xitekipanokan iga xitatanikan ken nimitzijlijkej,
12 iga mamitzye'itakan yej akixmatij Dios, iwán iga amo
mamitzpolokan nité.

Kén mochiwas kua' wi' toTeko

13 Nokniwan, niknekij xikmatikan te mochiwas wan yej mikij,
iga amo ximoknomatikan ken sekin yej ayá' kimatij yej Dios
kichiwas. 14 Ijkón ken ticredowaj iga Jesús migui' iwán ojpa-isa',
ijkonsan no ticredowaj iga Dios iwán Jesús yawi ki-ojpa-ixititij
inomej yej mikikej iwán kicredojkej ipan yéj.

15 Inón íga nejemej nimitzijliáj, ken tenextiliá toTeko, iga tejemej
yej tonóskejo' te kua' wi' toTeko, ayá' timachtowiskej iga inomej
yej mikikej. 16 Iga toTeko imatika yawi temoti ipan cielo iwán
ipansan itájtol mokakis nokta iga mandarowa, iwán tajtoj se ángel[a]
yej mandarowa, iwán nawatis itapítzal Dios. Iwán yej mikikej iwán
kicredojkej Cristo, yejemej achto yawij ojpa-isatij. 17 Iwán yej
tisatóskejo', yawij tesenwigatij iwán yejemej kan ono' mixti iga
tikixnamikitij toTeko ipan ejeka'. Iwán ijkón nochipa tonoskej iwán
toTeko. 18 Iga inimej tájtol, ximosepanyolchikawakan.

5 Nokniwan, e' iga kémanya nokta wi' toTeko, ayejo' iga
manimitzijkuilowilikan. 2 Amejemen ankimátija nokta iga
toTeko asiki kua' ayá' tikchixtokej, ken kua' asi yej tachteki
tayowakan. 3 Kua' la gente kijtojtoskej: “Tamelaya tonokej iwán

[a] **4:16** Xikita glosario “Ángel”.

tiyẹ'onokej", íkuạ'ya nokta poliwilọj niga momatitos, inọ́n día asis ijkọ́n ken kuạ' sẹ siwạ' pilkualọtẹwa. Iwạ́n ayagaj wel cholọj kuạ' poliwilọj. 4 E' amejemẹn noknịwạn ayo' amonokej ken kạn takomichkạn,[a] inọ́n iga toTẹko ayạ́' mitzwẹjasikij ken kuạ' asi sẹ yej tachteki. 5 Iga nochi amejemẹn amonokej ipan tạwịlyọ' iga mitzịxtapójkeja toTẹko itájtọl. Ayạ́' tonokej tayowakạn niga kạn takomichkạn. 6 Inọ́n iga amo matikochikạn ken sekin, sino que matisatokạn iwạ́n matiyẹ'tajlạntokạn. 7 Yej kochij, kochij tayowakạn, iwạ́n yej tạwạnaj, tạwạnaj tayowakạn. 8 E' tejemej ayạ́' tonokej ken kạn takomichkạn, tonokej ipan tạwịlyọ'. Inọ́n iga nochipa matiyẹ'tajlạntokạn. Iwạ́n matimoconfiạrọkạn pan Dios iwạ́n matikchọkilịkạn toknịwạn; iga tikchịwaj inín, timochịwaj ken tikita sẹ soldado yej kakiá ikuạch de tepos iga moẹltzakua iga momạnawiá. Iwạ́n iga tikmatitokej ipan toạlmaj iga Cristo tẹsalvạrowa, iga inọ́n tikejlạmikij, ken tikita tiktạliáj sẹ casco yej iga sẹ soldado mokuạtzakua. 9 Iga Dios ayạ́' tẹtapejpen iga mate-iknọchịwakạn, sino iga toTẹko Jesucristo matẹmạnawi. 10 Jesucristo migui' iga tejemej iga wel matonokạn wạn yéj, atẹ́ kichij siga kuạ' wị', tisatoskej o timiktoskej. 11 Inọ́n iga ximosẹpan-animạrọkạn iwạ́n ximosepampalẹwịkạn, ijkọ́n ken ankichijtokej.

Pablo kinọnọtza toknịwạn

12 Noknịwạn nimitzijliáj iga xikyẹ'itakạn yej tekipanowaj iga Dios iga mitzpalẹwiáj, yej mitzojkuịltiáj pan iyojwi toTẹko wạn mitznọnọtzaj. 13 Amejemẹn poxsan xikyẹ'itakạn yejemej iwạ́n xikchọkilịkạn iga inọ́n tekipánọl yej kichịwaj. Tamelạ́ xonokạn wạn amoknịn.

14 Noknịwạn nọ nimitzijliáj iga xiknọnọtzakạn yej atekipanọjnekij iga kinekij iga san mapạnkotzotajtokạn, xikanimạrọkạn yej mosemakasnékija, xikpalẹwịkạn yej aya momela'confiạrowaj pan toTẹko Jesús, iwạ́n xikijyọwịkạn kuạ' mitzkuejkuesowaj.

15 Amo agaj de amejemẹn mamomạti kuạ' mitzchịwiliáj yej ayẹkti. Mạjwa' nochipa ximosẹpanchịwilịkạn yej yẹkti, ijkọ́n xikchịwakạn wạn nochi.

---

[a] **5:4** "Takomichkạn": anka kijtọjneki kạn Tzitzimi' reinạrowa.

16 Nochipa xiyo̲lpa̲ktoka̲n. 17 Nochipa xitajto̲ka̲n wa̲n Dios.
18 Xikmakaka̲n gracias Dios iga inochi yej mitzpasa̲rowaj, ijkón Dios
kineki iga xikchi̲waka̲n amejeme̲n yej ankicre̲dojtokej Cristo Jesús.
19 Amo xikajte̲waka̲n iyEspí̲ritoj Dios, iga ijkón ken kua̲'
ankise̲wiáj yej we̲welo̲nto' ipan amoa̲lmaj. 20 Kua̲' Dios agaj
kitajto̲lmaka, amo xikali̲mpamatika̲n inón tájto̲l. 21 Xikakika̲n inewi
iwán xikitaka̲n siga ómpaya ken kijtowa, iwán xiktapejpenaka̲n yej
ye̲kti. 22 Xikajte̲waka̲n iga ankichi̲waj nochi yej aye̲kti.
23 Niktajtaniliáj Dios yej kichi̲wa iga maonolo tamelá̲, makichi̲wa
iga xikchijtoka̲n yej yéj kineki. Iwán mamitzpale̲wi̲ka̲n ipan nochi
amovi̲daj, ipan amoespí̲ritoj, ipan amoa̲lmaj iwán amocue̲rpoj iga
kua̲' wi̲' toTe̲ko Jesucristo, ayagaj kijto̲j iga ankichi̲waj yej aye̲kti.
24 Yej mitztapejpenkej nochipa kichi̲wa ken kijtowa, iwán nochi
inín kichi̲was.

Pablo monawatiá

25 Nokni̲wa̲n, xiktajtanili̲ka̲n Dios iga mane̲pale̲wi̲ka̲n.
26 Ximopipitzo̲ka̲n iga ximosaluda̲ro̲ka̲n ken Dios kiye̲'ita.
27 Nimitztekimakaj iga inín a̲ma' xikle̲erowili̲ka̲n nochi tokni̲wa̲n
yej kitokaj Cristo, iga ijkón kineki toTe̲ko.
28 Niktajtaniliá toTe̲ko Jesucristo iga nochipa maono iwán
amejeme̲n. Ijkónyawa'.

Ómeya ą̲ma' yej kijkuiloj San Pablo iga
tokni̲wą̲n yej chą̲ntitokej ą̲ltepę̲' Tesalónica

Tesalonicenses

Pablo iwą́n yej íwą̲n nemij kijkuilowiliáj tokni̲wą̲n yej onokej ą̲ltepę̲' Tesalónica

1 Nej niPablo, wą̲n Silvano iwą́n Timoteo, nimitzijkuilowiliáj
amejemę̲n nokni̲mej yej ankitokaj Dios, yej anchą̲ntitokej
Tesalónica, yej ansę̲titokej iwą́n toTaj Dios iwą́n toTę̲ko Jesucristo.
2 Dios yej toTaj iwą́n toTę̲ko Jesucristo mamitzyo̲lchiką̲waką̲n iwą́n
makichi̲waką̲n iga tamelą́ xonoką̲n.

Kuą̲' wi̲' Cristo, Dios yawi kijuzgą̲ro̲ti yej kichijkej yej ayę̲kti

3 Nokni̲wą̲n, nochipa nikmakaj gracias Dios iga amejemę̲n,
iga ijkó̲n kajasi manikchi̲waką̲n, iga nemi máj anmoconfią̲rowaj
pan toTę̲ko iwą́n sejsé de amejemę̲n mą̲jya anmosę̲panchǫkiliáj.
4 Inó̲n iga inąn nejemej niyę̲'tą̲tapowaj iyi̲xtaj tokni̲wą̲n kajkąn
monechkowaj yej kitokaj Cristo, kén iga ankijyo̲wiáj kuą̲'
mitziknǫchi̲waj iwą́n yej mitzchi̲wiliáj kuajkuantas yej ayę̲kti,
amejemę̲n ayą́' anmosemakaj ipan iyojwi toTę̲ko, mą̲jwa'
anmoconfią̲rowaj ípan. 5 Ompa nę̲si iga Dios ómpaya ken kichi̲wa
kuą̲' tajuzgą̲rowa, iga mitztapejpenkej iga xikalakiką̲n kąn
reinąrowa yéj, inó̲n iga inąn nemi mitziknǫchi̲waj.

6 Iwą́n kajasi iga Dios kę̲man makiknǫchi̲wa yej amejemę̲n
mitziknǫchi̲waj, 7 iwą́n amejemę̲n yej mitziknǫchi̲waj, támisya
iga mitziknǫchi̲waskej kensan nejemej ay' ne-iknǫchi̲waskej. Inín
mochi̲was kuą̲' ipan cielo wi̲' toTę̲ko Jesús ipan tiwelǫn iwą́n
iyą̲ngelejmej[a] yej kipiáj poder. 8 ToTę̲ko Jesús kicastigą̲ro̲ki yej
ayą́' motę̲makakej iga Dios makimandą̲ro̲ką̲n niga kicrę̲dowaj ken
kijtowa iyę̲'noti̲ciaj toTę̲ko Jesucristo. 9 Inǫmej kicastigą̲ro̲skej iga
mela'poliwiskej iwą́n ayí' onoskej kąn ono' toTę̲ko iga mapą̲kiką̲n
wą̲n yéj, niga kitaskej iweyipodę̲r. 10 Inín mochi̲was kuą̲' wi̲'

---

[a] **1:7** Xikita glosario “Ángel”.

toTẹko. Ipan inọ́n día yej kicrẹdojtokej yawij kiweyimatịltịtij wạn madmirạdọskej. Amejemẹn ompa nọ amonoskej iga nọ ankicrẹdojkej itájtọl Dios yej nimitzpowilijkej.

11 Inọ́n iga nejemẹn nochipa ni-orạdowaj iga amejemẹn,
niktajtanilijtokej toDiọs iga makita iga mitzajasij iga mitztapejpenkej.
Iwạ́n nọ niktajtaniliáj Dios iga ipodẹr mamitzpalẹwịkạn iga
xikchịwakạn nochi yej yẹkti yej ankejlạntokej iga anmoconfiạrowaj
ipan toTẹko. 12 Ijkọ́n itọkạ' toTẹko Jesucristo yawi moweyimatịltịti
iga amejemẹn anyẹ'nemij, iwạ́n toTẹko nọ mitzweyimatiskej iga
ijkọ́n mitziknẹliáj toDiọs iwạ́n toTẹko Jesucristo.

Tạga' yej wị' kichịwaki yej ayẹkti

2 Noknịwạn, iga kuạ' wị' toTẹko Jesucristo, nimitzmatịltiáj iga
Cristo yawij tẹsenechkọtij iga matonokạn íwạn. Nimitztajtaniliáj
2 iga amo imanín ximoyọlyamạnakạn, niga ximomajtịkạn kuạ'
agaj mitzijlịskej iga ási'ya toTẹko, niga agaj yej mitzijliáj iga Dios
iyEspíritoj kijtoj iga ási'ya toTẹko, niga yej pan ạma' ijkuilijto'
yej nẹ́siski' nejemej nikijkuilojkej iga ásisya ạman toTẹko, amo
xiktajtọlkuịlịkạn. 3 Amo mamitzkajkayạwakạn nikeno' máj. Iga kuạ'
wị' toTẹko, achto sekin toknịwạn yej kicrẹdowaj Dios ay' yawij
kichịwatij ken kineki Dios, íkuạ' yawi mịxnẹxtịti inọ́n tạga' yej wị'
kichịwaki yej ajayẹkti. Inọ́n óno'ya iga yawij kitatịtij. 4 Inọ́n tạga'
kijiya Dios iwạ́n kijiya nochi yej kajasi iga mamoweyimatịlti. Iwạ́n
yéj, este motạliá itiọpan-ijti' Dios wạn kijtowa iga yéjya in Dios.

5 ¿Ix áyo'taj ankejlạmikij kuạ' nej nimitztạtapọwiạyaj de inín,
kuạ' nonóyajo' wạn amejemẹn? 6 Inán amejemẹn ankimatij te íga
aya wị' inọ́n tạga', iga amo mamịxnẹxti kuạ' aya asi itiẹmpoj. 7 Inọ́n
yej kichtakaejlạntoya iga kichịwasneki yej ayẹkti, némiya kichịwa;
inán políwisan iga inọ́n yej ki-ojtzakto' makịsa ompa iga mapano
inọ́n tạga'. 8 Kuạ' sí yạjya, yáwiya mịxnẹxtịti inọ́n tạga' yej kichịwa
pox ayẹkti, iwạ́n toTẹko Jesús kẹman kimiktịj iga san itájtọl iwạ́n
ijkọ́n nokta kimela'polọj iga itạwịlyo kuạ' wị'. 9 Tzitzimi' kipalẹwịj
ga maasi inọ́n tạga' yej kichịwas yej ayẹkti, iwạ́n inọ́n tạga' pox
kipiás poder iwạ́n kichịwas pox kuajkuantas iwạ́n nọ yej ayị'pa
mo-ita kichịwas, kạnsan wel matakajkayạwa. 10 Yawi kichịwati
kuajkuantas yej nẹsis ken yẹkti kạnsan makikajkayạwa yej yawij
poliwitij, iga akiyẹ'itakej iga makicrẹdọkạn toTẹko itájtọl yej melá'
nokta iga mamosalvạrọkạn. 11 Inọ́n iga, Dios kisenkokajtẹwas iga

mamokajkayąwakąn ipan yej kichįwas inǫ́n tąga'. 12 Ijkǫ́n iga Dios
nochi yawi kiknǫchįwati yej ayą́' kicrędojkej itájtǫl yej melą́' nokta,
iga kiyę'matikej mą́j makichįwakąn yej ayękti.

Dios mitztapejpenkej iga mamitzsalvąrǫkąn

13 E' nejemej nochipa nikmakaj gracias Dios iga amejemęn,
noknįmej yej mitzpoxchǫkiliáj toTęko, iga Dios poxsan ikyay
mitztapejpenkej iga mamitzsalvąrǫkąn. IyEspíritoj Dios kichįwa iga
xonókąnsan iga yéj iwą́n nǫ mitzpalęwijkej iga ankicrędojkej itájtǫl
Dios. 14 Ijkǫ́n Dios mitznǫtzkej kuą' nimitzpowilijkej yę'notįciaj yej
tasalvąrowa iga wel ansen-onoskej kąn reinąrowa toTęko Jesucristo
iwą́n ankitaskej iweyipodęr.

15 Inǫ́n iga noknįwąn ijkǫ́n xicrędojtokąn iwą́n amo xikęlkąwakąn
yej nimitzmachtijkej nomątikamej iwą́n yej nimitzijkuilowilíjkejpa.
16 Dios yej tóTajpa tęchǫkiliá wąn te-iknęliá. Te-ijliá iga tiawij
tonotij nochipa wąn yéj, iwą́n tikmatij iga tęmakaskej yej yękti.
Nejemej niktajtaniliáj toTęko Jesucristo iwą́n Dios yej tóTajpa
17 iga mamitzyǫlchikajtokąn iwą́n mamitzpalęwįkąn iga nochipa
xikijtǫkąn iwą́n xikchįwakąn yej yękti.

Xi-orądǫkąn iga nejemęn

3 Inįnsan inán nimitztajtaniliáj noknįwąn, achi xi-orądǫkąn
iga nejemej, iga amo mawejkąwa iga nǫyąn manikpowakąn
itájtǫl toTęko, iwą́n poxsan makiyę'itakąn, ijkǫ́n ken amejemęn
ankiyę'itakej. 2 Xiktajtanilįkąn toTęko nǫ iga nejemej amo
manęchįwilįkąn tejtę́ inǫmej tajtąga' yej kichįwaj kuajkuantas
yej ayękti, tikmatij iga ayą́' nochi kicrędowa itájtǫl toTęko. 3 E'
toTęko nochipa kichįwa ken kijtowa, yéj yawi mitzpalęwįtij
iga ximoconfiąrojtókąnsan ípan, iwą́n mitzmąnawįskej iga amo
mamitzchįwilįkąn yej ayękti. 4 Nejemęn niksentąliáj noąlmaj
pan toTęko iga amejemęn ankichįwaj wąn ankichijtoskej ken
nimitztekimakakej. 5 ToTęko mamitzpalęwįkąn iga xikchǫkilįkąn
toknįmej ken Dios tęchǫkiliá iwą́n xikijyǫwįkąn kuą' mitziknǫchįwaj
kensan Cristo kijyǫwij kuą' kiknǫchijkej.

Sę matekipano

6 Noknįwąn, nimitztekimakaj ipan itǫką' toTęko Jesucristo, iga
amo ximotokakąn iwą́n toknįn yej ayą́' kineki tekipanowa iwą́n

ayá' kichijto' ijkón ken nimitznextilijkej. 7 Amejemen ankimátija
ken xonokan iga xikchijtokan ken nimitznextilijkej kua' nonoyaj
amowan; nejemej nochipa nitekipanowayaj, 8 ayí' nikualijkej
agaj itakualmej siga ayá' manikixtawakan. Majwa' nitekipanojkej
semilwi' iwán senyówal iga amo agaj san manepetztamakatokan.
9 Malej iga nejemen katka kajasiá iga manimitztajtanilikan iga
xinepalewikan, e' ayá' ijkón nikchijkej, majwa' nitekipanojkej iga
ximixkuitikan ipan nejemen. 10 Kua' nonoyaj iwán amejemen, ijkín
nimitztekimakakej: Yej ayá' tekipanojneki, amo matakua. 11 E'
nikmatikej iga sekin de amejemen san-onokej, ayá' tekipanowaj,
majwa' taajapapojtinemij. 12 Yej ijkón nemij, niknonotzaj iwán
niktekimakaj ipan itoka' toTeko Jesucristo, iga makikuikan iga
nochipa matekipanokan iga wel matatanikan.

13 E' amejemen, nokniwan, amo xisiawikan iga ankichiwaj
yej yekti. 14 Siga agaj ayá' kiye'ita inín yej nimitzijkuilowilijkej,
xikitakan a'yéj, iwán amo ximotokakan íwan iga mapinawa. 15 E'
amo xikijiyakan, majwa' xiknonotzakan ken amoknin.

Pablo monawatiá

16 Iwán toTeko yej kichiwa iga se maono tamelá, makichiwa iga
nochipa xonokan tamelá kansan anyawij. ToTeko maono iwán
amejemen.

17 Nej niPablo nomatika nimitzijkuilowiliáj inimej tájtol[a]
kan nimitzsaludarowaj. Ijkón nochipa nikchiwa kua' agaj
nikijkuilowiliáj. 18 ToTeko Jesucristo mamitzyolchikawakan
amonochin. Ijkónyawa'.

[a] **3:17** Nesi iga Pablo kijkuiloj inímejsan tájtol imatika, anka se tajkuilowani kijkuiloj ipan ama' nochi lo demás yej Pablo kijtojtiajki.

Áchtopa ą̲ma' yej San Pablo kijkuilowilij

Timoteo

Pablo kijkuilowiliá Timoteo

1 Nej niPablo, iyapó̲stol[a] Jesucristo, ken tikijtowaj, se̲ yej yéj
kiti̲tan, iga ijkó̲n kine' Dios yej te̲salva̲rowa iwą́n toTe̲ko
Jesucristo, yej ípansan wel timoconfia̲rowaj. [2] Timoteo, tej yej ken
tinomela'piltzi̲n iga nimitzne̲xtilij iga ximoconfia̲ro ipan Cristo,
nimitzijkuilowiliá inín ą̲ma'. Nikneki iga Dios yej toTaj iwą́n toTe̲ko
Cristo Jesús, mamitzyo̲lchika̲wa, mamitzikne̲li iwą́n makichi̲wa iga
xono tamelą́.

Pablo kino̲no̲tza Timoteo iga sekin yej ayompa tamachtiáj

[3] Ken nimitzijlijté' kua̲' nikisa' iga niajki estado de Macedonia iga
xika̲wi a̲ltepe̲' Éfeso, iga xikijli̲ka̲n yej ayompa tamachtiáj iga ay'
máj ijkó̲n makichi̲waka̲n. [4] Niga no̲ makinagasmakaka̲n cuento yej
mote̲nchí̲wapa, niga makiyo̲ltila̲ntoka̲n iga makimatika̲n ito̲ka̲mej
to-ikyapatajwa̲n. Inó̲n tachi̲waltiá iga mamokuejkueso̲lo iwą́n ayą́'
te̲pale̲wiá iga tikchi̲waj ken Dios kineki, inó̲n welsan tikchi̲waj iga
timoconfia̲rowaj ípan.

[5] Nimitztajtaniliá iga xitane̲xtili iga mamomela'se̲panchoki̲li̲ka̲n.
Petz yejsan kimatitokej iga kichi̲waj yej ye̲kti iwą́n
momela'confia̲rowaj pan Dios, wel ijkó̲n mocho̲kiliáj. [6] Sekin
kikajtéjkeja nochi inín wa̲n mopojpolójkeja ipan xe̲to'tajto̲lmej.
[7] Kinekij matamachti̲ka̲n ipan iley Dios, e' niga yejemej ayą́' kimatij
te̲ kijto̲jneki yej kijtowaj, niga yej tane̲xtiliáj.

[8] Tikmatij iga la ley ye̲kti, e' siga tikentende̲rowaj tejas iga
mo-ijkuiloj. [9] Matikmatika̲n iga la ley ayą́' ono' iga yej ye̲'nemij,
sino iga ino̲mej yej yo̲ltakuaktikej iwą́n yej ayą́' tacre̲dowaj, iga
yej pox kichi̲waj yej aye̲kti, iga yej ayą́' kitajto̲lkuij Dios iwą́n
kima̲lijliáj, yej kimiktiá itaj iwą́n iye̲', iwą́n inochi yej tamiktiáj,
[10] iwą́n iga yej mosente̲ka iwą́n yej ayą́' iwą́n na̲miktito' o mote̲ka
iwa̲nsan ita̲ga-ikni̲n, iga yej kichteki se̲ tokni̲n iwą́n kitajtani tomi̲n

---

[a] **1:1** Xikita glosario “Apóstol”.

iga makimajkąwa, iga yej tayokakajkayąwaj iwą́n iga yej kijtowaj
“kitzto' Padre”, malej iga kimatij iga nemi takajkayąwaj. La ley nǫ
ono' iga nochi yej ayą́' kichįwaj ken tanęxtiliá itájtǫl Dios. 11 Inį́n
itájtǫl Dios inǫnya yę'notįciaj yej tamąnawiá yej Dios nętekimá' iga
manikpowa.

Pablo kimaka gracias Dios

12 Nikmaka gracias toTęko Jesucristo iga nęyę'ita' iga
manikchįwa itekipánǫl. 13 Malej iga nej ikya nimąltajtowąya
de Cristo, iwą́n kuajkuantas nikijliąya yej kitokaj Cristo,
nikpręsojwiąyaj iwą́n nikiknǫchįwayaj; e' Dios nęchǫkilij iga aya
nikmatiá tę nikchįwaya iga aya nicrędowąya ipan Cristo. 14 Dios
poxsan ne-iknęlij iwą́n nępalęwij iga manimoconfiąro ipan Cristo
Jesús wąn manikneki toknįwąn.

15 Inį́n yej nia nimitzijlįtij ijkǫnya nokta iwą́n kajasi iga inochi
gente makicrędo: Jesucristo wąlaj ipan inį́n tąjli iga kimąnawįko
yej ayompa nemij, e' nejwa' in yej mą́j ayompa ninemiá. 16 E' Dios
nęchǫkilij iga ipan nej, yej mą́j ayompa ninemiá, monęxtiá iga
Jesucristo ayą́' nimanį́n kuesiwi'. Iwą́n ijkǫ́n iga mamįxkuįtįkąn
ipan nej iwą́n nǫ mamoconfiąrǫkąn ipan Jesucristo, ijkǫ́n wel
nochipa onoskej itęnoj Dios. 17 Inǫ́n iga mamoweyimatįlti toDios
yej nochipa mandąrowa, yej nikęman ayą́' miki, yej atikitaj iwą́n
yéjsan isęlti Dios yej nochi nokta kimati. Ijkǫ́nyawa'.

18 Timoteo yej ken tinopiltzįn, nimitztekimaka iga xikchįwa
ken kijtojkej toknįmej yej Dios kitajtǫlmá' iga tej. Siga ijkǫ́n
tikchįwas, tonos ken sę soldado yej ayą́' mosemaka pan itekipánǫl.
19 Amo xikajtęwa iga ximoconfiąro ipan Dios, xikchįwa yej yękti
ken mitznęxtiliá moąlmaj. Sekin iga ayą́' kichijkej yej yękti ken
kimatitoyaj ipan iyąlmajmej, kikajtejkej iga moconfiąrojkej ipan
Dios. 20 Ijkǫ́n kichijkej Himeneo iwą́n Alejandro, yej niktįtan ipan
imą' Tzitzimi' iga makichįwilįkąn ken yéj kineki iga makimatikąn
iga ayękti iga makimąlijlįkąn Dios.

Ken iga mamotęnęwi Dios

2 Inį́n yej mą́j nikneki mamochįwa, nochipa mamotajtanili
Dios iga tamelą́ maonolo, iwą́n mamomaka gracias Dios.
2 Matiktajtanilįkąn Dios iga inochi ręyejmej iwą́n inochi tekiwajmej,
iga matonokąn tamelą́ iwą́n wel matiyę'nemikąn iyįxtaj Dios

iwán wel mateye'ita. 3 Pox yekti iga ijkín tiktenewiáj Dios,
inón kipoxye'ita Dios yej temanawiá, 4 iga yéj kineki iga nochi
mamomanawikan iwán makimela'matikan yej melá' nokta. 5 Ono'
sesan Dios, iwán ono' sesan yej wel tetajtowiliá itenoj Dios: inonwa'
Jesucristo yej taga' 6 yej motemá' iga mi' iga nochi toknimej wel
mamosalvaro, inín momatiko kua' nokta Dios kine'. 7 Ijkón iga
Dios netapejpen iga nikpowa' itájtol, iga inón nokta netitankej iga
manikmachtikan yej ayéj judiyojmej iga no mamoconfiarokan ipan
yej melá' nokta. Ayá' nitakajkayawa, nikijtowa yej cierto.

8 Nikneki iga noyan kan motenewiá Dios, tajtaga' yej ye'nemij
makajkokuikan imamej, amo makuesitokan iwán amo agaj íwan
mamokuejkuesojtokan. 9 Iwán siwatkej iga manesi iga ye'nemij,
amo makakikan wípil yej akajasi iga makakikan yej kitokaj toTeko.
Amo mamotzijtzikuikan kansan póxsanya iga maye'nesikan, iwán
amo makitalikan yej xojxota, ken oro niga perla,[a] 10 sino que
siwatkej makichiwakan yej yekti iga manesi iga ye'nemij ken
kineki Dios. 11 Kua' taga' tamachtiá ipan itájtol Dios, siwa' amo
matajto, wan matacredo. 12 Ayá' nikneki iga siwa' matamachti, niga
makimandaro taga'. Sino que san matakakto. 13 Iga Dios achto kichij
Adán iwán después kichij Eva. 14 Iwán ayéj Adán yej kikajkayajkej,
Évajwa' in yej kikajkayajkej, iwán kichij yej ayekti.[b] 15 E' siwa'
momanawij siga kiye'iskaltiá ipilowan, siga moconfiarowa ipan
Dios, siga te-ijiknin, siga ye'nemi iyixtaj Dios iwán ayá' kichiwa yej
ayekti.

Ken iga manemikan pastormej

3 Siga se taga' mochiwasneki pastor,[c] inón kena kichiwasneki
ye'tekipánol. 2 Yej óno'ya iga pastor maye'nemi iga ijkón
awel kipopowaj, makipiá sesan isiwa', nochipa makichiwa yej
yekti, maye'tajlanto, makiye'itakan, nochipa ichan maki-omemawi
paxalowanimej iwán wel matamachti ipan itájtol Dios. 3 Amo
matawana, niga matakuejkueso, niga makineki tomin yej ayompa
motaniá, majwa' mate-ijiknin, iwán mayoltzopeli' iwán amo
makipoxpiasneki tomin. 4 Wel makichiwa iga maye'nemikan nochi
yej onokej ichan; ipilowan matacredokan iwán matamajmawilikan.

---

[a] **2:9** Perla pox valerowa, ken tikita tetzin ke'pa ajayo' wan iga perla wel mochiwa koska'. [b] **2:14** Gn 3:1-6 [c] **3:1** Pastor: xikita glosario “Obispo”.

5 Siga awel kichiwa iga mayẹ'nemikạn isiwạ' iwán ipilowạn, ¿kén
wel kichiwas iga mayẹ'nemikạn yej yéjpa kicuidạrowa, yej kitokaj
Dios? 6 Awel mochiwas pastor yej kicrẹ́dojo' Dios, amosantá'
moweyimatis iwán yạti kạn tawewelkato' kạn yạti Tzitzimi'. 7 Nọ
sẹ yej mochiwasneki pastor, mayẹ'tajtọkạn iga yéj ken iga nemi.
Mayẹ'tajtọkạn nọ iga yéj yej ayá' kitokaj toTẹko iga amo agaj
makipọpowa, iwán amo mamokxipolo ipan iyojwi toTẹko ken
kichiwaltijneki Tzitzimi'.

Ken manemikạn diạconojmej

8 Ijkọnsan nọ diạconojmej[a] makiyẹ'itakạn; amo
matakajkayạwakạn, amo matạwạnakạn, amo makinekikạn
tachte'tomin. 9 Makichijtokạn ken kijtowa itájtọl Dios, iwán
makimatitokạn ipan iyạlmajmej iga ayo' kichijtokej yej ayẹkti.
10 Achto mamo-ita siga yẹ'nemij, ijkọ́n wel mochiwaskej
diácono siga kiyẹ'itaj. 11 Ijkọnsan nọ siwạtkej mayẹ'nemikạn iga
makiyẹ'itakạn, amo matapọpowakạn, iwán amo makichiwakạn yej
ayẹkti siga ijkọ́n kineki iyạlmajmej iwán nochipa matawelnemikạn.
12 Diạconojmej makipiakạn sẹsan isiwạmej, iwán wel makichiwa
iga mayẹ'nemikạn ipilowạn iwán nochi yej ono' ichạmej. 13 Iga
diạconojmej yej kiyẹ'chiwaj itekipánọl, yẹ'tajtọskej iga yejemej,
iwán sekin máj wel kitajtọlkakiskej kuạ' kipowaskej ken iga
moconfiạrowaj ipan Cristo Jesús.

14 Nimitzijkuilowiliá inín ạma'; e' ayá' wejkatis niaj nimitzitati
15 e' siga awel nimanín nimitzpaxạlowiliti, inán tikmátiya ken iga
matiyẹ'nemikạn tejemej yej ipilowạn Dios yej isato'; ken tikijtowaj,
nochi yej tiktokaj Dios. Tejemẹn tikijtowaj iwán tikmạnawiáj yej
melá' nokta.

Ken mochij kuạ' onokọya Jesús

16 Tikmela'matij iga inín yej aya momatiá, yej ticrẹdowaj pox
yẹkti:

Dios wạlaj ken sẹ tạga';
IyEspíritoj Dios kinojma-ijtoj iga ayí' kichij yej ayẹkti,
iwán ạngelejmej[b] kitakej,
iwán noyạn ipan paismej mopowa',

---

[a] **3:8** Xikita glosario “Diácono wạn diaconisa”. [b] **3:16** Xikita glosario “Ángel”.

iwą́n noyąn ipan inín tąjli kicrędojkej,
iwą́n tejkaj sej ipan cielo.

Yej yawij kikajtęwatij iga moconfiąrowaj ipan Dios

4 IyEspíritoj Dios kinojma-ijtowa iga kuą' ay'ya wejka iga
wį' toTęko, sekin yawij kikajtęwatij iga kitokaj Dios, iwą́n
kitokaskej mąlespįritojmej yej takajkayąwaj wąn yej tamachtiáj ken
Tzitzimi' kineki. 2 Kitajtǫlkuiskej yej nésiki' kitokaj Dios, siępa
nemi takajkayąwaj, este ay'ya momachįliáj ipan iyąlmajmej iga
ayompa nemij. 3 Yejemęn tamachtįskej iga ayéktiki' mamonąmiktilo,
iwą́n áy'yaki' mamokua sekin tákual. E' Dios kichij nochi yej wel
mokua, iwą́n matikmakakąn gracias iga inón tákual tonochįn yej
timoconfiąrowaj ipan yéj, wąn tikįxmatij kén nokta tamachtiá
itájtǫl. 4 Iga nochi yej Dios kichij yękti iwą́n awel tikijtǫskej iga
ayękti, sino que wel tikuaj, e' achto matikmakakąn gracias Dios.
5 Iga yej Dios kijtoj iwą́n iga tikmakaj gracias Dios, yéktiya iga
mokua.

Pablo kinǫnǫtza Timoteo

6 Siga inín tiknęxtiliá toknįmej, tiyę'tekipanǫj iga Jesucristo,
siga timomachtiá wąn tikchįwa ken kijtowa yę'tájtǫl, inón
kenkuą' tiyę'takua. 7 Amo xiknakasmaka xęto'tątapowalis yej
tágą'pa kijtowa. Mąjwa' xikchijto ken Dios kineki. 8 Yękti iga
xikchįwa ejercicio, e' máj yękti iga xikchijto ken Dios kineki, inón
mitzpalęwiá ipan inín tąjli iwą́n nǫ kuą' tonos kąn ono' Dios. 9 Inín
sí ijkǫnya nokta, iwą́n yękti iga inochi makicrędo. 10 Inón iga
anisiawij iga titekipanowaj wąn te-iknǫchįwaj iga timoconfiąrowaj
ipan Dios yej isato' yej kisalvąrowa nochi gente, e' máj kisalvąrowa
yej kicrędowaj ípan.

11 Xitanęxtili inín yej nimitzijlij iwą́n xitatekimaka iga
mamochįwa. 12 Amo agaj mamitzalįmpamati iga aya tiyǫlej; mąjwa'
wel ipan tej mamįxkuitįkąn ken iga titajtowa, ken iga tinemi,
ken iga tite-ijiknįn, tiyǫlyamąni', ken iga timoconfiąrowa pan
Dios wąn iga ateyi nité yej ayękti ipan moąlmaj. 13 Miej násiso'
ompiga, xikleerowilijto itájtǫl Dios toknįwąn, xiknǫnǫtzakąn iwą́n
xikmachtįkąn. 14 Amo xikęlkąwa iga pastǫrmej mitztąlilijkej imąmej
pan motzontekon kuą' Dios kitajtǫlmakakej, iwą́n kijtojkej iga Dios
mitzpalęwiá iga xikchįwa motekipánǫl.

15 Nochipa xikchijto yej nimitzijliá, iga nochi makita iga
tikchijtiá ken Dios kineki. 16 Xikita ken iga tinemi iwán ken iga
titamachtiá, iwán ijkón xikchijto, siga ijkón tikchiwa, timomanawij,
iwán no momanawiskej yej mitzkakiskej.

Kén iga se mayé'nemi iyixtaj toknìwan

5 Se totajwéj yej kicredowa Cristo, siga ayompa kichiwa, amo
xikajajwa; majwa' xiknonotza ken tikchiwaya siga tiknonotzaya
motaj, iwán chokomej xikita ken moknìwan. 2 Toy'elamatkej
xikita ken moyé', iwán takomej ken tikita mosiwa-iknìwan, amo
xikejlamikili yej ayékti.
3 Xikpaléwi siwá' yej mi'ya iwéj, yej ayagaj kipaléwiá. 4 E' siga
se yej wéwejmi'ya, kipiá ipilowan o inietojmej, inimej achto yej
makipaléwikan iyémej, iga ijkón kenkuá' kikuepaj iga moskaltijkej,
ijkón yékti iwán kiyé'ita Dios. 5 E' yej mi'ya iwéj, iwán káwi'ya
nokta iselti, inón kisentaliá iyalmaj ipan Dios, semilwi' wan
tayowakan kitenéwiá Dios. 6 E' yej mi'ya iwéj iwán moyolpolojto'
ipan yej kuajkuantas yejsan kineki iyalmaj, inonwa' kenkuá'
mikto' malej iga isato'. 7 Inón iga xitanonotza ipan inimej yej
nimitzijlij iga amo agaj makipopowakan. 8 Si agaj ayá' kipaléwiá
yej de ifamíliajpa, inón ayá' nemi kichiwa ken kijtowa Dios, iwán
mochiwa majya sej que yej ayá' kicredojto' Dios.
9 Xikijkuilokan ipan áma' itokámej yej mi'ya iwéj, yejsan kipiá
sesenta iyañoj o máj, iwán yej sésan iwéj kipiá'.[a] 10 Yej momati
iga kichij yej yékti, kiyé'iskaltij ipilowan, komemawij ichan
yej kipaxalowiliáj, kijikxipaga' toknimej yej kicredojtokej Dios,
kiyolchikaj yej moknomatij iwán kiyolmá' iga kichij nochi yej yékti.
11 E' yej mi'ya iwéj yej aya kipiá inín edad, amo xikijkuilo
itoká', amosantá' ipan iyalmaj kinekis sej mamonamikti, wan
ijkón kelkawas iga kitoka Cristo, 12 iwán ijkón kichiwa yej ayékti
iga kikajtewa ken achto moconfiarowaya ipan Cristo.[b] 13 Iwán no
nentinemi ipan cada kajli, ay' kiyolmaka te kichiwa, ayéj san iga
inón, sino que tapopojtinemi, iwán tatentemowa iwán kijtowa
yej ayá' kajasi iga mamo-ijto. 14 Nikneki iga yej wéwejmikikej
mamonamiktikan, makipiakan ipilowan, matacuidarokan ichamej,

---

[a] **5:9** O ayín' kixima' iwéj.
[b] **5:12** O: iwán ijkón kichiwa yej ayékti iga kikajtewa ken achto kijtoj iga ay' sej monamiktiá iga kitókasan Cristo, iwán ay' kejlamikis iga wéwejyowis.

ijkǫ́n awel tẹmalijliáj yej te-ijiya. 15 Sekin viudajmej mopojpolójkeja iwán kitokákeja iyojwi Tzitzimi'.

16 Si agaj yej kicrẹdojto' Dios kipiá ichan sẹ isiwa-iknin yej mi'ya iwéj, yéj makimakato tẹ kipolowa, amo toknịwan yej kicrẹdojtokej Dios makimakatokan, ijkǫ́n toknịwan wel kipalẹwiáj yej ay'ya nokta kipiá a' kipalẹwiá.

17 Pastormej yej kiyẹ'ojkuiltiáj toknịwan, kajasi iga pox makiyẹ'itakan, mamo-ita ijkǫ́n yej tekipanowaj iga kipowaj iwán tamachtiáj ipan itájtǫl Dios. 18 Iga ijkín kijtowa itájtǫl Dios: “Amo xiktẹn-ilpi toro kua' nemi kǫya trigo iga iyikxi.” Ijkǫnsan nǫ: “Yej tekipanowa kajasi iga makixtawakan.”

19 Amo xiktajtǫlkuili yej kitẹlwiá sẹ pastor siga yej tatẹlwiá ayá' nemi iwán ǫme o ẹyi yej nǫ kinojma-itakej yej mochij. 20 E' siga sẹ pastor kichijto' yej ayẹkti, xiknǫnǫtza iyixtaj toknịmej yej kitokaj toTẹko iga mayẹ'nemi, iga ijkǫ́n sekin nǫ mamajmawikan iga amo makichịwakan yej ayẹkti. 21 Nimitzijliá iyixtaj Dios, iwán iyixtaj Jesucristo iwán iyixtaj iyangelejmej yej Dios kitapejpen, iga xikchịwa kensan nimitzijlij. Kua' titajuzgarowa amo sẹsan xikyẹ'ita. 22 Kua' tiktapejpena sẹ taga' iga matekipano iga Dios, amo xiktali moma' ipan itzontekon iga ti-oradowa siga ayá' tikmati ken iga nemi. Amosantá' ayá' yẹ'nemi, iwán kijtǫskej iga tikyẹ'ita yej kichijto'. Nochipa xikchịwa yej yẹkti.

23 Iga ayá' tiyẹ'ijtiyoj, amo á'tisan xikonịto, nǫ xikoni alín vino.

24 Ono' sekin yej nẹsi iga kichijtokej yej ayẹkti malej iga aya agaj kijuzgarowaj, e' ono' sekin yej aya nẹsi siga kichijtokej yej ayẹkti, inǫ́n nẹsiti kua' Dios yawi tajuzgarǫti. 25 Ijkǫnsan nǫ ono' sekin yej nẹsi iga kichịwaj yej yẹkti, e' ono' yej kichijto' yej yẹkti iwán anẹsi, e' inǫ́n ayá' nochipa iyantos.

6 Inochi tekipanowanimej yej esclavojmej,[a] makirrespetarǫkan itẹkomej, ijkǫ́n ayagaj wel kimalijliá Dios niga wel kijtǫskej iga ayompa titamachtiáj. 2 Siga sẹ esclavo kipiá itẹko yej kicrẹdojto' Dios, amo iga inǫ́n makalimpamati iga nǫ kitoka Dios. Majwa' makiyẹ'chịwili itekipánǫl iga inǫ́n yej nemi kichịwiliá nǫ kitoka Dios iwán makichǫkili ken iyiknin. Inín xikpowa iwán xitamachti.

---

[a] **6:1** Xikita glosario “Esclavo”.

Yej kitoka iyojwi Dios mayolpakto ke'ya iga kipiá

3 Siga agaj ayompa tamachtiá, ayéj ken taneextiliá itájtol toTeko
Jesucristo, niga ayá' taneextiliá iga matiye'nemikan iyixtaj Dios,
4 ininwa' moweyimati iwán akimati nité. Ininwa' itekiy iga
mopoxkuesowa iga san kikaki tejté; iwán ompa pewa iga ta-ixita,
kuejkuesiwi iwán kuajkuántasya kijtowa iwán ayá' moconfiarowa
ipan agaj, 5 mokuejkuesowa iwán sekin, pox ayompa tajlamiki wan
ayá' kixmati ken nokta taneextiliá itájtol Dios. Iwán inimej yej
ayompa tamachtiáj, kejlamikij siga tamachtiáj ipan itájtol Dios wel
matatanikan. Iwán inómejpa amo ximotoka. 6 Kena, siga se yé'nemi
ipan iyojwi Dios, kenkua' kasi yej poxsan patiyoj, e' mayolpakto
ke'ya iga kipiá. 7 Iga nité ayá' tikuajligakej ipan inín tajli, iwán nité
ayá' tikuigaskej kua' timikiskej. 8 Siga tikpiáj totzótzol iwán tikpiáj
te tikuaj, matiyolpaktókanya. 9 Iga yej motapialijnekij, akijyowiáj
kua' Tzitzimi' kineextiliáj iga makichiwakan yej ayekti, wan wetzij
ipan itrampaj. Kiyoltilanaj xeto'nemilis yej tapojpolowa, iwán
ipan inón mia' mopojpolowaj. 10 Kua' se kipoxpiasneki tomin,
ómpaya pewa iga kichiwa mia' yej ajayekti. Iwán ono' sekin iga
kipoxpiasnekij tomin, kikajtéwaja iyojwi Dios, iwán imatikámejsan
pox moknochiwaj.

Amo mamosemaka yej kitoka Cristo

11 E' tej Timoteo yej tiktoka Dios, amo ijkón xikchiwa. Xiye'nemi,
xikchiwa ken Dios kineki, ximoconfiaro ipan Dios, xite-ijiknin,
amo nimanín xikuesiwi iwán xiyolyamani'. 12 Xiktanili nochi yej
mitztzakuiliá iga xikchiwa ken kineki Dios. Amo xiknempolo yej
Dios temaka iga nochipa tonoskej íwan. Inón iga nokta mitznotza'
Dios iwán mia' mitzkakikej kua' tikijtoj iga tiktokas Cristo.
13 Nimitztekimaka iyixtaj Dios yej kimaka vida nochi yej ono', iwán
iyixtaj Jesucristo yej kinojma-ijtoj te itekiyo iná' Poncio Pilato, 14 iga
xikchiwa nochi kensan nimitztekimaka iga ni agaj amo mamaltajto
iga tej. Ijkón xikchijto este mawiki Jesucristo. 15 Jesucristo yawi
witzeti kua' Dios kijtoj. Dios kichiwas inín, iga yéjsan yej Dios yej
poxsan kipiá poder. Iwán yéj irrey inochi reymej iwán iTeko nochi
yej mandarowa. 16 Yéjsan yej ayí' miki iwán ono' kan taxotalpan
kan ayagaj wel kalaki. Ni agaj ayí' kita' niga wel kita. Yéj nochipa
mamoweyimatilti wan nochipa marreinaro. Ijkónyawa'.

17 Xikijli yej motapialiáj ipan inín tajli iga amo mamoweyimatikan,
iwán amo mamoconfiarokan ipan yej kipiáj iga inonwa' támisan.
Majwa' mamoconfiarokan ipan Dios yej isato', yej tepoxmaka
yej tepolowa iga matiye'onokan. 18 Xikijlikan iga makichiwakan
yej yekti, iga ijkón kichiwaskej, majya sej que iga makipiakan
tomin. Iwán kua' agaj kitajtaniliáj tejté inomej yej motapialiáj,
mapakikan iga wel kipalewiáj iyikniwan. Iwán yej itatkimej, achi
makimajmakakan sekin. 19 Iga ijkón kipalewiáj iyiknimej, Dios no
kipalewij yejemej iwán onoskej nochipa íwan.

Pablo monawatiá wan Timoteo

20 Timoteo, xikchiwa yej Dios mitztekimá'. Amo xiknakasmaka
xeto'tájtol yej ayá' mitzpalewiá, amo ximotenkitzkikan iwán inomej
yej momachiliáj iga poxsan tajtolmatij, iga yejemej akimatij nité.
21 Sekin yej kitokaj inompa tamatilis kikajtewaj iyojwi Dios.

Dios mamitzyolchikawa. Ijkónyawa'.

Ómeya ama' yej San Pablo kijkuilowilij

Timoteo

Pablo kijkuilowiliá Timoteo

1 Nej niPablo, iyapóstol[a] Jesucristo, ken tikijtowaj, se yej
yéj kititan, iga ijkón kine' Dios. Yéj kíjtoja iga tesalvarowa
iga tisetitokej iwán Cristo Jesús. [2] Timoteo yej ken tinopiltzin,
nimitzpoxneki, nimitzijkuilowiliá inín ama' iwán nikneki xiye'ono.
Dios yej toTaj iwán toTeko Jesucristo mamitzikneli iwán makichiwa
iga xono tamelá.

Mopowa itájtol Cristo

[3] Nochipa kua' nitajtowa wan Dios pan día iwán tayowakan,
niktajtaniliá iga mamitzpalewi. Nikmaka gracias Dios, yej niktoka
ken kitokaya no-ikyapatajmej, iwán nikmatito' ipan noalmaj iga ayá'
nikchijto' yej ayekti. [4] Nikejlamiki kua' tichoga'. Poxsan nimitzitasneki
iga maniyolpaki. [5] Nikejlamiki ken iga timomela'confiarowa ipan
Dios ken achto moconfiarojkej moy'elamaj Loida iwán moye' Eunice,
iwán nej nikmati iga tej ijkonsan no timoconfiarowa ipan Dios.

[6] Inón iga nimitznonotza iga amo masejto inón yej Dios mitzmá'
kua' nimitztalilij noma', iga inón tikchiwas, ken kua' tikyakatijtos
ti'ti. [7] Porque Dios ayá' tema' iyEspíritoj iga matimajmawikan,
sino que iga nochi wel matikchiwakan, iga wel matikchokilikan
toknimej iwán wel matiktapejpenakan iga tikchiwaj yej yekti. [8] Amo
xipinawa iga tikpowa itájtol toTeko Jesucristo, amo no xipinawa
de nej iga nono' preso iga niktoka toTeko, majwa' xikijyowi
kua' mitziknochiwaskej iga tikpowa itájtol toTeko, iga Dios wel
mitzpalewij. [9] Dios tesalvaroj iwán tenotza' iga matiye'nemikan
iyixtaj, ayéj iga tikchijkej yej yekti, sino que teyokanotza' iga
matisetitokan iwán Cristo Jesús. Dios techokilij este kua' aya
kichiwaya tajli, [10] e' mela'nesi' iga tepoxchokiliá iga kititan toTeko
Jesucristo yej tesalvaroko, yéj kua' ojpa-isa' kitanilij mikílisti, iwán
iga ye'noticiaj tenextiliá iga wel matonokan nochipa wan Dios.

---

[a] **1:1** Xikita glosario “Apóstol”.

11 Dios neṯalij iga manimochi̱wa itati̱tan iga manikmachti
yej ayéj judiyojmej ini̱n ye̱'noti̱ciaj yej tasalva̱rowa. 12 Inón iga
nokta ne-ikno̱chi̱waj. E' ayá' nipi̱na̱wa, iga nikmati ipan a̱'yéj
nimoconfia̱rowa iwán nikmati iga yéj wel neo̱mema̱wijtos mie̱j
nikchi̱wa yej neṯekimá', este inón día kua̱' wi̱' toTe̱ko tajuzga̱ro̱ki.
13 Xikchijto ijkón ken nimitzne̱xtilij, ken tane̱xtiliá itájto̱l Dios.
Amo xikajte̱wa iga timoconfia̱rowa ipan Dios iwán xite-ijikni̱n
iga tise̱titokej ipan Jesucristo. 14 IyEspíritoj Dios yej ono' towa̱n
mamitzpale̱wi iga xitamachti kensan kijtowa itájto̱l Dios.
15 Tikmátiya iga inochi tokni̱mej de estado de Asia
ne̱kajkajtéjkeja, sekin de yejemej, Figelo iwán Hermógenes. 16 Dios
makikne̱li Onesíforo, isiwa̱' iwán ipilowa̱n, iga yéj mia' ve̱j
ne̱yo̱lchika̱wako iwán ayá' pi̱na̱wa' iga nipre̱sojtito'. 17 Ma̱jwa' kua̱'
asi' nigaj Roma, ne̱te̱mowa̱ya no̱ya̱n este ka̱n ne-asi'. 18 ToTe̱ko
makikne̱li Onesíforo inón día kua̱' toTe̱ko tajuzga̱ro̱j. Tej tikmátiya
iga Onesíforo poxsan te̱pale̱wij kua̱' tonoyaj a̱ltepe̱' Éfeso.

Se̱ yej kitoka Jesucristo mamochi̱wa ken ye̱'soldа̱doj

2 Timoteo yej ken tinopiltzi̱n,[a] xikejla̱miki iga mitzikne̱liá Cristo
Jesús iga tise̱tito' íwa̱n, iwán mitzpale̱wiá iga amo ximosemaka
ipan iyojwi. 2 Ken tiká' kua̱' nitamachtij pan itájto̱l Dios iyi̱xtaj mia'
tokni̱wa̱n, ijko̱nsan no̱ xikmachti sekin yej tikita iga ye̱'nemij, yej
wel no̱ makimachti̱ka̱n sekin.
3 Inón iga xikijyo̱wi kua̱' mitzikno̱chi̱waj iga tiktoka Jesucristo,
ken kichi̱wa se̱ ye̱'soldа̱doj kua̱' tekipanowa. 4 Iga se̱ soldado kua̱'
tekipanojto', awel kichi̱wa se' tekipáno̱l, iga kineki makichijto
yejsan kitekimakaj. 5 Ijko̱nsan no̱ se̱ yej motalowa, awel kita̱niá siga
ayá' kichi̱wa ken ono' pan reglamento iga motalo̱lo. 6 No̱ yej pox
tekipanowa ipan mi̱jli, kajasi iga yéj achto makikua yej kipixka.
7 Xikejla̱nto inín yej nimitzijlij, iwán toTe̱ko yawi mitzpale̱wi̱ti iga
xikmati te̱ kijto̱jneki.
8 Ayí' xike̱lka̱wa Jesucristo yej wa̱laj ipan te̱tajwe̱wej ikyapa
rey David. Jesucristo ojpa-isa' sej ka̱n miktoya; inónyawa' in
ye̱'noti̱ciaj yej nikpowa no̱ya̱n. 9 Iga nikpowa inín ye̱'noti̱ciaj,
ne-ikno̱chi̱waj iwán inán nilpito' iga cadena ken se̱ yej tamiktij;

---

[a] **2:1** Pablo kita Timoteo ken kua̱' ipiltzi̱n iga kine̱xtilij ken iga mamoconfia̱ro
ipan Cristo.

e' itájtol Dios ayá' ilpito' iga cadena. 10 Inón iga nikijyowiá kua'
ne-iknochiwaj iga nikchokiliá inomej yej Dios kitapejpen. Ijkón
yejemej no mamosalvarokan iga setitokej ipan Cristo Jesús iga
nochipa maonokan iná' Dios.
11 Ininwa' melá' nokta:
Siga timikíkeja wan Cristo, no tiawij tisen-onotij wan yéj.
12 Siga te-iknochiwaj, tisenreinaroskej íwan.
Siga tikijtowaj iga ayá' tikixmatij Jesús, yéj no yawi kijtoti
iyixtaj Dios iga ayá' te-ixmati.
13 Siga tikajtewaj iga tiktokaj Dios, yéj nochipa kichiwas yej
kijtowa,
iga Dios awel motajtolpata.

Se tekipanowani yej kiye'chiwa itekipánol

14 Xikejlantikan tokniwan yej nimitzijkuilowilij. Iwán iyixtaj
toTeko xikijli iga ayo' mamokuejkuesojtokan itechko tajtolmej, inón
ayagaj kipalewiá, majwa' kipojpolowa yej kikakij. 15 Xikchiwa iga
Dios mamitzita iga tiye'tekipanowa, yej ayagaj wel mitzpinajtiá, yej
tiye'tamachtiá ipan itájtol Dios. 16 Amo xiknakasmaka xeto'tajtolmej
yej atepalewiá, iga yej ijkón tajtowaj, poxsan kichijtiawij komati
yej ayekti. 17 Iga ijkón taneextiliáj mochiwa ken se kókol yej ayí'
pajtis. Ijkón kichijkej Himeneo iwán Fileto. 18 Yejemen kikajtéjkeja
yej nokta taneextiliá itájtol Dios iwán kijtowaj iga yej miktokej
ojpa-isákeja. Iwán sekin yej kicredowaj inimej, ay'ya kojasij kén iga
mamoconfiarokan ipan Cristo. 19 E' itájtol Dios ayá' mopata, ken
se weyi te' yej ayá' molina, iwán ompa ijkín ijkuilijto': “ToTeko
kixmati nochi yej yéj itatki”; wan: “Nochi yej kiweyimatiltiá itoka'
Cristo, makikajtewa iga kichiwa yej ayekti.”
20 Ipan se weyi kajli ayá' óno'san traste de oro iwán plata, no ono'
de kuawi' iwán de konsoki', e' yej máj patiyoj mochijchimi kua'san
witzej yej paxalowaj, iwán ono' traste yej nochipa mochijchinto'.
21 Siga tejemej ayá' tikchiwaj yej ayekti, tonoskej ken tejté yej pox
patiyoj yej toTeko wel kitapejpena, wan wel tekuis iga makichiwa
wan tejemej ken yéj kiye'ita.
22 Nikeman amo mamitzyoltilana iga xikchiwa yej ayekti,
yej ken chokomej kinekij makichiwakan. Xiktoka ye'ojti,
ximoconfiaro ipan Dios, xikchokili tokniwan, iwán xono tamelá.
Xiksenweyimatiltikan toTeko iwán inomej yej yolchipaktikej.

23 Amo xiknakasmaka xẹto'tájtọl yej atẹpalẹwiá, tikmátiya iga
ómpaya pẹwa iga mokuejkuesọlo. 24 Yej tekipanowa iga toTẹko
Dios awel mamokuesojtinemi, mạjwa' mate-ijiknịn, wel matamachti
iwạ́n amo nimanín makuejkuesiwi. 25 Tamelạ́ xiknọnọtza yej
ayompa tamachtiáj, anka ijkọ́n, siga Dios kineki, wel moyọlpataskej
iwạ́n kimatiskej ken nokta tanẹxtiliá itájtọl Dios. 26 Tzitzimi' ken
kilpitokej yejemẹn iga kichijtokej yej ayẹkti ken yéj kineki, e' Dios
wel kipalẹwiáj iga maxitomikạn.

Kén nemiskej la gente kuạ' ay'ya wejka iga wị' toTẹko

3 Nọ xikmati iga kuạ' ay'ya wejka wị' toTẹko, poxsan mochị̀was
yej ayẹkti. 2 Onoskej yej imạtikámejsan monekij, onoskej
yej kinekij makipoxpiakạn tomịn, onoskej yej moweyimatij
iwạ́n mokichmatij. Onoskej yej kimạlijlịskej Dios, onoskej
yej akichị̀waskej ken kitekimakaj itajmej, onoskej yej ayạ́'
taagradecẹrọskej iwạ́n yej akicrẹdọskej Dios. 3 Onoskej yej
ayạ́' ta-iknẹlịskej niga tachọkilịskej, onoskej yej tapọpowaskej,
onoskej yej awel kikajtẹwaskej iga kichị̀waj yej ayẹkti, onoskej
yej pox ta-ijiyaskej iwạ́n kijiyaskej yej yẹkti. 4 Onoskej yej
kikajkayạwaskej iyamịgojmej, onoskej yej atamajmawilịskej,
onoskej yej moweyimatiskej, onoskej yej mạ́j kichị̀wasnekiskej
ken yejemej kinekij, ayejpa yej Dios kineki. 5 Onoskej yej nẹ́siski'
moconfiạrowaj ipan Dios, e' ken iga nemiskej anẹsi siga kitokaj
Dios.

Iwạ́n inọmej amo timotokas. 6 Inọmej tajtạga' paxạlojtinemij
iwạ́n kikajkayạwaj siwạtkej yej ayạ́' yẹ'nemij. Inọmej siwạtkej
kiyọltilạntokej iga kichị̀wasnekij yej ajayẹkti, 7 nochipa kikakisnekij
yej se'pa iga tamachtiáj, e' ayí' kimela'matij ken tanẹxtiliá itájtọl
Dios. 8 Kensan Janes iwạ́n Jambres yej brọjojmej yej yajkij icọntraj
Moisés,[a] ijkọnsan nọ inịmej yej ayompa tamachtiáj onokej icọntraj
ken nokta tanẹxtiliá itájtọl Dios. Ipan iyạlmajmej kejlạntókejsan iga
kichị̀waj yej ayẹkti iwạ́n ay'ya kajasij iga matamachtịkạn itájtọl
Dios. 9 E' awel mạ́j takajkayajtoskej, porque nochi yawi kimatiti
iga yejemej ayompa kichijtokej, ijkọ́n ken momati' iga Janes iwạ́n
Jambres takajkayajkej.

---

[a] **3:8** Ex 7:11

Pablo kijliá Timoteo yej makichiwa

10 E' tej tikchiwa kensan timixkuitij pan nej, ken nitamachtiá,
ken ninemi, yej nikchiwasneki, ken iga nimoconfiarowa ipan Cristo,
ken iga ayá' nimanín nikuesiwi, ken iga nikchokiliá tokniwan iwán
ken iga nochi nikijyowiá 11 kua' nepresojwiayaj iga ne-iknochiwaj.
Tikmati ken iga ne-iknochijkej ipan altepemej Antioquía, Iconio
iwán Listra;[a] e' toTeko noyan nemanawij. 12 Nochi yej kinekij
maye'nemikan ken kineki Cristo Jesús, yawij kiknochiwatij. 13 E'
yej kichiwaj yej ayekti iwán ayompa tamachtiáj, ayá' ye'kisaskej,
iga kua' takajkayawaj, yejemen no mokajkayawaj.
14 E' tej, xikchijto ijkón ken mitznextilijkej iwán ticredoj. Tej
tikmati a'yéj mitzmachtij, 15 iwán tikixmati' itájtol Dios este kua'
aya tiyolej. Inón tájtol wel tenextiliá ken iga wel timosalvarowaj iga
timoconfiarowaj ipan Cristo Jesús. 16 Inochi itájtol Dios, inonwa'
Dios nokta kitajtolmá' yej kijkuilojkej, iwán wel íga titamachtiáj,
wel titanonotzaj, iwán wel tiknextiliáj sekin iga mamoyolpatakan
iwán tenextiliá ken iga matiye'nemikan.[b] 17 Ijkón, siga se yej kitoka
Dios momachtiá itájtol wan kichiwa ken kijtowa, wel kichiwa
inochi yej Dios kineki, nochi nokta yej yekti.

4 Nimitztekimaka iyixtaj Dios iwán toTeko Jesucristo yej wi' ken se
rey iga kijuzgaroki yej isatokej iwán yej miktokej, 2 iga xikpowa
inín ye'noticiaj de Jesucristo; xikpowili yej mitzkakisnekij, e' no
xikpowili yej ayá' mitzkakisnekij. Xikyolyamana yej ayompa nemi,
xikijli iga mamoyolpata. Xitanonotza tamelá iwán xitamachti itájtol
Dios. 3 Iga yawi witzeti kua' ay'ya kikakisnekiskej ye'tamachtilis;
majwa' kitemoskej mia' yej tamachtiáj iga makimachtikan ken
yejémejpa kikakisnekij. 4 Kikajtewaskej ken nokta tanextiliá itájtol
Dios iwán kinakasmakaskej namolkuentojmej. 5 E' tej nochipa
xiye'tajlanto. Xikijyowi kua' mitziknochiwaj. Xikpojto ye'noticiaj
kén iga Jesucristo tasalvarowa iwán xikye'chiwa motekipánol yej
toTeko mitzmá'.
6 Nej ay'ya ke' poliwi iga yáwija nemiktitij; nimochiwas ken
tikita se ofrenda iga Dios. 7 Niktanilij nochi yej netzakuiliaya iga
manikchiwa ken kineki Dios. Támi'ya notekipánol ipan iyojwi Dios.
Ayá' nikajtej iga nimoconfiaroj ipan Cristo. 8 Nikmati iga ipan cielo

---

[a] **3:11** Hch 14:19 [b] **3:16** 2 Ped 1:21

toTe̲ko ne̲makas yej ye̲kti[a] iga nikchij ken yéj ne̲tekimá'. Ne̲makas toTe̲ko yej taye̲'juzga̲rowa inón día kua̲' tajuzga̲ro̲j. E' ayéj nejsan ne̲makas, no̲ kimakaskej yej kichi̲xtokej iga magui' mawíkiya.

Pablo kijliá Timoteo yej makichi̲wa

9 Amo mawejkati iga xine-itaki, 10 iga Demas ne̲kajtej iga máj kine' yej ono' ipan inín ta̲jli, iwán yajki a̲ltepe̲' Tesalónica. Crescente yajki ipan estado de Galacia, Tito yajki ipan estado de Dalmacia.
11 Ise̲lti Lucas nigaj ono' nowa̲n. Kua̲' tiwi̲', xikte̲mo Marcos iga mawi̲ki no̲, porque wel ne̲pale̲wi̲j ipan notekipáno̲l. 12 Tíquico niktita̲n a̲ltepe̲' Éfeso. 13 Kua̲' tiwi̲', achi ompa xine̲wajliguili noka̲paj de tzótzol yej nikajtej a̲ltepe̲' Troas cha̲n Carpo; no̲ xine̲wajliguili kimilo̲la̲mamej[b] ka̲n ijijkuilijto' itájto̲l Dios, e' máj nikneki kimilo̲lkuetaxmej ka̲n ijijkuilijto' itájto̲l Dios.

14 Alejandro, yej tekipanowa iga kichi̲wa kuajkuantas iga tepos, poxsan ne̲chi̲wilij yej aye̲kti, e' kensan ne̲chi̲wilij, yawi kitati iwán toTe̲ko. 15 Cuidáj no̲ Alejandro mitzchi̲wiliá tejté̲, iga yéj kijiya kén iga nejeme̲n nitamachtijkej itájto̲l Dios.

16 Kua̲' achto nimotajtowilij iyi̲xtaj tekiwajmej, ayagaj ne̲tajtowilij; nochi ne̲senkokajtejkej. Malej ijkón, Dios makikne̲li̲ka̲n yej ne̲senkokajtejkej. 17 E' toTe̲ko ne̲pale̲wij iwán ne̲yo̲lchikaj, ijkón iga wel nikpowa' inín ye̲'noti̲ciaj yej tasalva̲rowa, iga makikakika̲n ino̲mej yej ayéj judiyojmej. Iwán Dios ne̲ma̲nawij iga amo mane̲kua te̲kua̲ni. 18 ToTe̲ko ne̲ma̲nawi̲j ipan inochi yej aye̲kti, iwán ne̲wi̲gas ka̲n yéj ono' ipan cielo. ¡ToTe̲ko mamoweyimati̲lti nochipa! Ijkónyawa'.

Pablo monawatiá iwán kitajtaniliá toTe̲ko iga maye̲'onolo

19 Ompa xine̲saluda̲rowili Prisca, Aquila iwán Onesíforo, isiwa̲' iwán ipilowa̲n. 20 Erasto ka̲wi' a̲ltepe̲' Corinto, iwán Trófimo menferma̲roj wa̲n nikajtej a̲ltepe̲' Mileto. 21 Nikneki xiwi̲ki kua̲' aya sektajtiá. Mitzsaluda̲rowaj Eubulo, Pudente, Lino, Claudia iwán inochi tokni̲wa̲n yej kicre̲dojtokej Cristo.

22 ToTe̲ko Jesucristo maono mowa̲n, iwán Dios mamitzyo̲lchika̲waka̲n amonochi̲n. Ijkónyawa'.

---

[a] **4:8** "Yej ye̲kti"; español "corona". Xikita glosario "Corona".
[b] **4:13** Xikita glosario "Kimilo̲la̲ma'".

Ama' yej San Pablo kijkuilowilij

Tito

Pablo kijkuilowiliá Tito

1 Nej niPablo, itekipanowani Dios iwán nej no iyapóstol[a]
Jesucristo, ken tikijtowaj nej se yej yéj kititan. Netitan iga
manikpowili itájtol inomej yej yéj kitapejpen iga mamoconfiarokan
ipan yéj iwán makimela'ixmatikan iyojwi toTeko. 2 Ijkón
makimatikan iga keman wel nochipa onoskej wan Dios. Dios ayá'
takajkayawa, iwán este kua' aya ono' inín tajli, kíjtoja iga yej
moconfiarowaj ipan yéj, nochipa onoskej íwan. 3 Inán nokta, kua'
Dios yej tesalvarowa kine', nenextilij itájtol iwán netekimá' iga
manikpowa. 4 Tito, yej ken tinomela'piltzin iga no timoconfiarowa
ipan Dios, nimitzijkuilowiliá inín ama'. Nikneki iga Dios yej
toTaj iwán toTeko Jesucristo yej tesalvarowa, mamitzyolchikawa,
mamitzikneli iwán makichiwa iga xono tamelá.

Tekipánol yej Tito makichiwa Creta

5 Nimitzkajtej ipan tajkótal[b] yej itokа' Creta iga xikchiwa yej aya
mochiwaya, iwán iga xiktapejpena ipan sejsé altepe' tajtaga' iga
xiktali iga mamochiwakan anciánojmej,[c] ijkón ken nimitzijlij. 6 Se
anciano maye'nemi iga amo makipopowakan. Makipiá sesan isiwa',
iwán ipilowan makicredojtokan Dios iwán nochi makimatikan iga
ye'nemij wan tacredowaj. 7 Se pastor[d] Dios kitaliá iga makitzto
iga maye'onokan yej kitokaj Cristo. Inón pastor maye'nemi,
amo mayoltakuakti', amo makuejkuesiwi, amo matawana,
amo matakuejkueso iwán amo makineki tomin yej ayompa
motaniá. 8 Majwa' nochipa makomemawi ichan yej kipaxalowiliáj,
makichiwa yej yekti, makimati katiapa yej yekti iwán yej ayekti,
maye'nemi, amo makichiwa yej ayekti, wel mamoyoltakuawili iga
amo makichiwa yej ayekti. 9 Nochipa makichiwa ken tanextiliá
itájtol Dios kensan nejemen niknextilijkej. Ijkón wel makipalewi

---

[a] **1:1** Xikita glosario “Apóstol”.
[b] **1:5** Xikita glosario “Tajkótal o Isla”.
[c] **1:5** Xikita glosario “Anciano”.
[d] **1:7** Pastor: xikita glosario “Obispo”.

sekin iga kimachtiá inón tájtol, iwán makiyolyamana yej kimalijliá itájtol Dios.

10 Porque ono' mia' yej ayá' tacredowaj, ken sekin judiyojmej[a] yej ayompa tamachtiáj iwán takajkayawaj. 11 Inomej xikijlikan iga ay' matamachtikan. Iga tamachtiáj kansan makitanikan tomin iwán este kipojpolowaj mia' tetajmej, teyemej wan tepilowan.

12 Se yej chantitoya ipansan inón tajkótal Creta yej kiprofetajmatij,[b] ijkín kijlij yej de yejémejpasan: "Yej ichamej Creta pox takajkayawaj, malojmej, pox takuaj iwán até kichiwaj." 13 Iwán ómpaya ken kijtoj; inón iga poxsan xikajawakan yej ayompa tamachtiá iga mayé'nemikan ipan iyojwi Dios. 14 Amo makikakisnekikan cuento yej motenchíwapa yej sekin judiyojmej tanextiliáj, niga xikchiwakan ken tatekimakaj inomej yej ayá' kichiwaj ken kijtowa itájtol Dios.

15 Se yej ayí' kejlanto' yej ajayekti, iga yéj nochi yekti; e' iga yej ayá' kicredowa Cristo iwán kuajkuantas yej ayekti kejlanto', iga yéj ateyi nité yej yekti, iga ipan itzontekon kejlánto'san yej ajayekti, este ay'ya momachiliá ipan iyalmaj iga ayompa nemi. 16 Kijtowaj iga kixmatij Dios, e' ken iga nemij nesij iga ayá' kicredojtokej Dios, iga ta-ijiyaj, ayá' tacredowaj, iwán awel kichiwaj yej yekti.

Kén iga matamachti Tito

2 Tito, xitamachti ijkonsan ken tanextiliá itájtol Dios. 2 Wewetkej mayé'tajlantokan, mayé'nemikan iga sekin makiyé'itakan iwán makimatikan katiá yej yekti wan katiá yej ayekti, mamoconfiarojtokan ipan Dios, mate-ijikniwan iwán amo nimanín makuesiwikan. 3 Ijkonsan no toy'elamatkej, mayé'nemikan, amo matapopojtinemikan niga matawanakan. Wel ipan yejemen mamixkuitikan sekin, 4 iga makinextilikan siwatkej yej aya ilamatkej ken iga makinekikan iwewejmej iwán ipilowan. 5 No makinextilikan iga mayé'tajlantokan, mayé'nemikan, matayé'cuidarokan ichamej, mate-ijikniwan, makicredokan iwewejmej, iga amo agaj mamaltajto iga itájtol Dios.

6 Ijkonsan no xiknonotza chokomej iwán takomej iga mayé'tajlantokan iga amo makichiwakan yej ayekti. 7 Ipan tej

---

[a] **1:10** Anka inimej judiyojmej tamachitiayaj iga yej kitoka Cristo no mamocircuncidaro, yejemen kijliayaj "el partido de la circuncisión". Xikita glosario "Circuncisión". [b] **1:12** Xikita glosario "Profeta".

nochi mamixkuitikan ipan yej tikchiwa. Kua' titamachtiá, manesi iga yej nemi tikijtowa melá' nokta iga tikchijto' ken tikijtowa.
8 Xiye'tatapowa iga amo agaj makijto iga ayompa titamachtiá. Ijkón siga agaj mitzpopowa, mopinajtij iwán awel temalijliskej.
9 Xiknonotza yej esclavojmej[a] iga makichiwakan ken kitekimakaj itekomej; mate-ijiknimej iwán amo matatenkuepilikan. 10 Amo matachtekikan, majwa' mayé'nemikan, iga ipan yejemej nochi makita iga yej titamachtiáj kén iga Dios tesalvarowa, poxsan yekti.
11 Iga Dios tenextilij iga poxsan teneki, iwán kisalvaroko nochi gente. 12 Dios tenextiliá iga matikajtewakan nochi yej ayekti iwán yej teyoltilana ipan inín tajli, iwán matiye'tajlantokan, matiye'nemikan wan nochipa matiktemokan Dios miej tonokej ipan inín tajli. 13 No tenextiliá iga matipaktokan iga tikchixtokej mamochiwa yej Dios kijtoj iga kichiwas, iga wi' toDios yej poxsan kipiá poder, Jesucristo yej tesalvarowa. 14 Yéj motemá' iga mi' iga tejemej iga tesalvaroj iga tikchijtoyaj inochi yej ayekti, iwán teperdonarowilij yej tikchijkej yej ayekti, iga matimochiwakan itatki, iwán nochipa matikchijtokan yej yekti.
15 Ininwa' in yej xitanextili. Xikanimaro yej mosemakasneki iwán xikajajwa yej ayompa nemi, iga mitztalkej iga ximandaro. Amo xikchiwa yej ayekti iga amo agaj mamitzalimpamati.

Ken makichiwakan yej kitokaj Cristo

3 Xikejlantikan toknimej iga makichiwakan ken tatekimakaj nochi tekiwajmej kajkán mandarowaj, iwán makiyolmakatokan iga makichiwakan nochi yej yekti. 2 Toknimej ni agaj amo matapopowa, tamelá manemikan iwán mate-ijiknimej, amo mamoweyimatikan kua' agaj íwan tatapowaj.
3 Tejemej no kua' aya tiktokayaj Cristo ijkón no tikchiwayaj, ayompa titajlamikiáj, ayá' tikchiwayaj ken tetekimakayaj, iwán tiktekichijtoyaj nochi yej teyoltilana yej ayekti iwán yej kiye'matiltiá toalmaj. Tikchijtoyaj yej ayekti iwán tita-ixitayaj. Te-ijiyayaj iwán timosepan-ijiyayaj. 4 E' Dios yej tasalvarowa tenextilij iga te-iknelij iwán kichokiliá nochi gente. 5 Dios tesalvaroj, ayéj iga tikchijkej tejté yej yekti, sino que iga te-iknelij. Kua' tesalvaroj, teewiltilij yej tikchijkej yej ayekti iga wel mati-ojpanacerokan, iwán iyEspíritoj

[a] **2:9** Xikita glosario “Esclavo”.

Dios kichij iga wel matipewakan iga matinemikan ipan iyojwi.
6 Dios kititan Jesucristo yej iPiltzin yej tesalvarowa iga nochipa
matikpiakan iyEspíritoj. 7 Dios techokilij wan teye'ita malej iga
kajasi iga matecastigaro. Inán tikmatij iga tiawij tonotij nochipa
wan Dios.
8 Inín tájtol sí, melá' nokta. Nikneki poxsan xiktekimachtikan yej
kicredojtokej Dios iga ijkón makichijtokan yej yekti. Inimej tájtol sí,
pox yekti iwán kipalewiá nochi. 9 E' amo xiknakasmaka namoltájtol
yej atepalewiá, niga tatapowalis yej tajtowa de to-ikyapatajmej.
Iwán amo ximotenkitzki iga anmokuejkuesowaj iga san iley Moisés,
inón atepalewiá ni alín.
10 Siga agaj kiyojyokatiá tokniwan yej kitokaj Dios, xiknonotza,
se o ome vej, iwán siga ayá' kipata ken iga nemi, xikixti iga ayo'
ximonechkokan íwan. 11 Ijkón tikmati iga inón taga' kitekichijto'
yej ayekti iwán igánajsan monextiá iga ayá' ye'nemi.

Pablo kijliá Tito te makichiwa

12 Nia nimitztitaniliti toknin Artemas o Tíquico. Kua' asis,
xikchiwa iga nimanín xine-itati ipan altepe' Nicópolis, iga ompa nia
nikawiti kua' sektaj. 13 Xikpalewi Zenas yej tamachtiá pan la ley
iwán no xikpalewi Apolos, xikmakakan nochi yej kinekiskej ipan
ojti iga amo nité makichiwilikan falta. 14 Toknimej yej kitokaj Cristo
makimatikan no iga makichiwakan yej yekti iwán makipalewikan
toknimej yej kichiwiliáj falta tejté, ijkón ayá' san petz tachixtokej.

Pablo monawatiá

15 Nochi yej onokej nowan mitzsaludarowaj. Xiksaludaro
toknimej yej techokiliá, yej kitokaj Dios. Dios mamitzyolchikawakan
amonochin. Ijkónyawa'.

Ạma' yej San Pablo kijkuilowilij

Filemón

Pablo kijkuilowiliá Filemón

1 Nej niPablo yej nipṛẹsojtito' iga nikpowa itájtọl Jesucristo,
nimitzijkuilowiliáj inín ạma' iwạ́n toknịn Timoteo. Noknịn
Filemón yej nimitzpoxchọkiliáj, nimitzijkuilowiliáj tej yej nọ
tikpowa itájtọl Dios. [2] Nọ nikijkuilowiliáj inochi toknịwạn yej
monechkowaj mochạn iga ankiweyimatịltiáj Dios, wạn nọ
la hermana Apia iwạ́n toknịn Arquipo yej nọ tẹpalẹwiá iga
tikpowaj itájtọl toTẹko. [3] Dios yej toTaj iwạ́n toTẹko Jesucristo
mamitzmakakạn yej yẹkti iga xonokạn tamelạ́.

Kén iga Filemón te-ijiknịn wạn moconfiạrowa ipan Jesús

[4] Nochipa kuạ' nitajtowa wạn Dios nimitzejlạmiki wạn
nikmaka gracias iga tej, [5] iga nẹmatịltijkej iga timoconfiạrowa
iwạ́n tikpoxneki toTẹko Jesús iwạ́n iga tikchọkiliá inochi yej
moconfiạrowaj ipan Dios. [6] Niktajtaniliá Dios iga amo xikajtẹwa
iga tikpowa itájtọl Dios, iga máj xikyẹ'entendẹro inochi yej yẹkti
yej tikpiáj ipan Cristo Jesús. [7] Nipoxpạkto' iwạ́n tinẹyọlchikạwa
iga tipoxte-ijiknịn, gracias iga tej noknịn, yọlchikajtokej inochi yej
kicrẹdojtokej Dios.

Pablo kitajtowiliá Onésimo

[8] Malej anka wel katka nimitztekimakaya tẹ tikchịwas iga nej sẹ
itatịtan Cristo, [9] e' máj yẹkti manimitztajtanili iga san timochọkiliáj.
Nej Pablo, niwẹ́weja iwạ́n inạ́n nipṛẹsojtito' iga nikpowa itájtọl
Cristo Jesús, [10] achi manimitztajtanili sẹ favor iga Onésimo.
Onésimo nikita ken nopiltzịn iga nigaj kạn nipṛẹsojtito' niknẹxtilij
iga mamoconfiạro ipan Cristo.

[11] Anka ikya, Onésimo moesclạvoj[a] katka yej ayạ́' mitzpalẹwiạya,
e' inạ́n kena tẹservịrowa, tej wel mitzpalẹwịj iwạ́n nej nọ
nẹpalẹwijto'. [12] Inọ́n iga inạ́n nimitztịtaniliá; xikọmemạwi ken

---

[a] **1:11** Xikita glosario “Esclavo”.

kuạ' nej nemi tineọmemạwiá. 13 Nej niknekiá iga makạwi nigaj nowạn, iga manẹpalẹwi ken kuạ' tej nemi tinẹpalẹwiá, ken inán iga nipreṣojtito' iga nikpowa itájtọl Dios. 14 E' ayá' nikneki manikchịwa nitẹ́ siga ayá' achto tej tikijtowa, iga inón yej nimitztajtaniliá amo manimitztekimácapa, sino que xikchịwa mogạnaj. 15 Anka Onésimo mitzcholowilijka sẹ tiempo, e' inán nochípaya yawi onoti mowạn, 16 e' ay'ya ken sẹ esclavo, sino que majya sej que sẹ esclavo; inán kenya sẹ toknịn yej tikpoxchọkiliáj. Nej poxsan nikchọkiliá, e' tej máj xikpoxchọkili ken agaj yej nọ kitoka toTẹko, amo xikita ken sẹ petz námọl toknịn.

17 Siga nej tine-iknịnmati iga timoconfiạrowaj ipan toTẹko, xikọmemáwiwa' ken kuạ' nej nemi tineọmemạwiá. 18 Siga tejtẹ́ mitzchịwilij o siga tejtẹ́ mitzichtekilij, nej xinẹcobrạro. 19 Nej Pablo nikijkuilowa nomạtika inịmej tájtọl: “Nej nia nimitzixtạwati”,[a] e' anka wel nọ nimitzejlạntiá iga tej nọ tinẹdebẹrowa iga nimitznẹxtilij iga tikịxmati' Cristo. 20 Noknịn, xinẹchịwili inín favor yej nimitztajtaniliá; xinẹyọlchikạwa iga nej moknịn iga tiksentokaj Cristo.

21 Nimitzijkuilowiliá inín ạma' wạn nikmati iga tinẹcrẹdọj iwán tikchịwas majya sej que yej nimitztajtanilij. 22 Nọ nimitzijliá iga xitayẹ'tạli ipan sẹ cuarto iga nej, porque nej nikmati iga Dios yawi kichịwati yej ankitajtaniliáj, iwán Yéj kichịwas iga nej maniá manimitzitatij.

Pablo monawatiá

23 Epafras mitzijliá iga xiyẹ'ono, yéj nọ nigaj ono' ipan cárcel iga kikịtzkijkej iga kipowa itájtọl Cristo Jesús. 24 Nọ mitzijliá iga xiyẹ'ono, Marcos, Aristarco, Demas iwán Lucas yej nẹpalẹwiáj iga nikpowaj itájtọl Dios.

25 Niktajtaniliá toTẹko Jesucristo iga mamitziknẹlịkạn. Ijkónyawa'.

---

[a] **1:19** Nẹsi iga Pablo kijkuiloj inímejsan tájtọl imạtika, anka sẹ tajkuilowạni kijkuiloj ipan ạma' nochi lo demás yej Pablo kijtojtiajki.

Ạma' yej mo-ijkuiloj iga
judiyojmej yej kitokaj Jesucristo

Hebreos

Dios tẹnọtza ipan iPiltzịn

1 Ikya Dios kitajtọlmá' profẹtajmej[a] mia' vẹj iga makinọtzakạn
to-ikyapatajwạn, iwán ayá' nochipa iga tájtọl kinọtzkej, sino de
sẹse'pa. 2 E' inán iga ayo' wejka iga nochi tamis, Dios tẹnọtza' ipan
Jesús yej iPiltzịn. Dios kijtoj iga iPiltzịn makichịwa nochi yej ono'
pan inín tạjli iwán yej ono' ajko, iwán ijkón Jesús nochi nokta itatki
iga Dios kitatkimá'. 3 Ipan Jesús mo-ita ipodẹr Dios iwán ípan nẹsi
ken nokta in Dios, iwán iga ipodẹr itájtọl kichịwa iga nochi yej ono'
wel maonokạn. Kuạ' Jesús kíchija iga Dios wel tẹperdonạrowiliá
yej tikchijkej yej ayẹkti, motạlij ilạdoj iyẹ'mạ' Dios kạn mandạrowa
ipan cielo.

TẹPiltzịn máj kipiá poder que ạngelejmej

4 IPiltzịn Dios mạjya sej que ạngelejmej,[b] iga Dios kimá' itọkạ'
yej máj kajasi iga mamoweyimati. 5 Iwán Dios ayí' kijlij nisẹ́ ángel:
Tej tinopiltzịn;
ạman nej nimitzmá' movịdaj;
iwán se' vẹj kijtoj:
Nej nimochịwas tẹtaj iga yéj;
iwán yéj mochịwas tẹpiltzịn iga nej.
6 E' kuạ' kitịtan isentepiltzịn ipan inín tạjli, kijtoj:
Nochi iyạngelejmej Dios, makiweyimatịlti Jesús.
7 Iwán iga iyạngelejmej, Dios kijtoj:
Nikchịwa ken ejeka' noạngelejmej,
iwán notekipanowạnimej wel nikchịwa ken tiwelọn.
8 E' Dios kijlij iPiltzịn:
Tej tiDiọs iwán ayí' tamis iga timandạrowa;
iwán tej nochi tikyẹ'chịwa iga tirreinạrowa.

---

[a] **1:1** Xikita glosario “Profeta”. [b] **1:4** Xikita glosario “Ángel”.

9 Tej tikyẹ'ita yej yẹkti iwa̱n tikijiya yej ayẹkti;
inọ́n iga Dios, yej moDiọs, mitztapejpen iga xitagobernaro,
iwa̱n kichij iga máj xiyọlpakto que sekin moknịwa̱n.
10 Nọ kijtoj:
Tej, noTẹko, kua̱' pẹwa' tikchij ta̱jli, tikta̱lij kajká̱n mataksato,
iwa̱n nọ tikchij cielo iga moma̱'.
11 Cielo wa̱n ta̱jli tamiskej, e' tej tonos nochipa.
Nochi inọmej wẹwejtiaskej ken tzótzol;
12 inọmej tikọkolochọj ken sẹ tzótzol yej iga timotaajakiáj,
iwa̱n mopatas ijkọ́n ken kua̱' agaj motapajpata.
E' tej kensan nochipa tonos,
iga ayí' timikis.
13 Dios, nisẹ́ ángel ayí' kijlij:
Ximota̱li ila̱doj noyẹ'ma̱' ka̱n nimanda̱rowa, este que
manikta̱li mokxitampa yej mitzijiyaj.
14 Nochi a̱ngelejmej espịritojmej iwá̱n tekipanowaj iga Dios. Dios kita̱tani iga makipalẹwịka̱n yej yawij mosalva̱rọtij.

Nochipa matikejla̱ntoka̱n iga Dios tẹma̱nawiá

2 Inọ́n iga nochipa matikejla̱ntoka̱n yẹ'notịciaj yej tikakikej iga amosantá' tikịsaskej ajachi ajachi ipan yẹ'ojti. 2 Ikya Dios kitajtọlmá' a̱ngelejmej iga makijlịka̱n la gente ken makichịwaka̱n iwá̱n ijkọ́n nokta mochij. Tikmatij iga yej akichijkej ken a̱ngelejmej kijtojkej, kiknọchijkej ken kajasij. 3 ¿Iwá̱n tejemej?, ¿kén iga ayá' te-iknọchịwaskej siga tiknẹmpolowaj yej pox yẹkti yej tẹkajtẹwilij toTẹko iga timoma̱nawiáj? ToTẹko Jesús áchtosan kipowa' ken iga tẹma̱nawiá, iwá̱n yej kikakikej, kitakej iga ompay nokta iwá̱n tẹojpapowilijkej. 4 Iwá̱n Dios ima̱tika tanẹxtilij ipan yejemẹn ga manẹsi iga melá' yej kipojkej. Dios tanẹxtilij ipan kuajkuantas yej este tamajmájtịlsan wa̱n de sẹse'pa mila̱grojmej, wa̱n nọ kimajmakakej toknịwa̱n iyEspíritoj Santo kensan yéj kiyẹ'ita'.

Jesucristo yej tẹma̱nawiá

5 Dios ayá' kita̱lij a̱ngelejmej iga mamanda̱rọka̱n kẹman ipan inọ́n sé'paya ta̱jli yej onos, de inọ́n yej nemi titajtowaj. 6 Ma̱jwa' ijkuilijto' itájtọl Dios, ka̱n a̱'pa ijkín kijtowa:
¿Tẹ́ iteki in ta̱ga' iga yéj xikejla̱miki?
¿Tẹ́ iteki ipiltzịn ta̱ga' iga tikneki xikita iga mayẹ'ono?

7 Tikchij iga ayą' wejkaj iga mamoalįmpamatito mąj que
ąngelejmej;
e' tej tikchij iga mamoweyimatįlti ken rey,
iwą́n yéj tiktąlij iga makimandąro nochi yej tikchij iga momą'.
8 Iwą́n nochi yej ono' tiktąlij iyikxitan iga makimandąro.
Iwą́n iga Dios nochi kitąlij iyikxitan, ayą' kikajtej nité yej amo
makimandąro. E' aya asi kuą' tikitaskej iga inochi ónosya iyikxitan
yéj. 9 E' tikitaj Jesús; Dios kichij iga ayą' wejkaj iga kalįmpamatikej
mąj que ąngelejmej. Iwą́n Dios iga tępoxchǫkiliá, kichij iga Jesús
mamiki iga nochi tejemęn. Inǫ́n iga inán moweyimatįltiá ken rey.
10 Nochi yej tikitaj, itatki Dios, iwą́n yéj kichij nochi yej ono'
iwą́n kine' iga mia' ipilowąn maonokąn kąn yéj ono'. Inǫ́n iga Dios
kiyę'ita' iga Jesús inewi makichįwa[a] kuą' kiknǫchijkej, iga ijkǫ́n
wel yéj matęmąnawi tonochįn. 11 Jesús kichįwa iga sę toknįn wel
mayę'ono iyįxtaj Dios. Nochi yej yę'onokej iyįxtaj Dios, sęsan
mochįwaj wąn Jesús iga Dios isenTajmej. Iwą́n Jesús ayą' pįnąwa
iga kijtowa iga iyiknįmej yejemęn, 12 Ijkį́n Jesús kijlij Dios:
Nikpowilįj noknįmej ą'yéj in tej,
iwą́n nimitztakuįkilįj tatajkoyąn kąn monechkǫlo.
13 Iwą́n nǫ kijtoj:
Nej nimoconfiąroj ipan Dios.
Iwą́n sej kijtoj:
Nigaj nono' iwą́n nopilowąn yej Dios nęmá'.
14 Tejemęn tikpiáj toesyo iwą́n tonakayo; ijkǫnsan nǫ Jesús,
nakayoj iwą́n esyoj ken tejemęn. Inǫ́n iga kuą' mi', kitąnilij
Tzitzimi' yej wel katka tamiktiąya. 15 Kuą' Jesús mi', kimąnawij
nochi yej nochípaya moknǫmatitoyaj iga majmatoyaj iga yawij
mikitij. 16 Jesųswa' nokta ayą' wąlaj kipalęwįko ąngelejmej, mąjwa'
wąlaj kimąnawįkoj ipilówąmpa Abraham. 17 Inǫ́n iga mochij kensan
nokta tejemej, iga wel makichįwa ken Dios kineki iwą́n mamochįwa
ijęfej sacerdǫtejmej yej mata-iknęli iwą́n mamiki iga ijkǫ́n wel
kiperdonąrowa nochi yej ayękti yej kichįwa la gente. 18 Iwą́n ken
Jesús kiknǫchijkej, iwą́n Tzitzimi' kinekiá iga Jesús makichįwa
yej ayękti, inán Jesús wel tępalęwiá iwą́n ijkǫ́n tiyę'kįsaskej kuą'
Tzitzimi' te-ijliá iga matikchįwakąn yej ayękti.

---

[a] **2:10** Kuą' Jesús mi' ipan cruz kixtaj inewi yej tikchijkej yej ayękti. Jn 19:30

Jesús máj mamoweyimatilti que Moisés

3 Inón iga noknìwan yej mitztapejpenkej Dios iga ximochìwakan
itatki, xikejlamikikan a'yéj Cristo Jesús: Yéj ijefej sacerdotejmej,
itatìtan Dios, yej ípan tiksentalijtokej toalmaj. 2 Jesús nochi kichij
kensan Dios kine', iwán Dios kitalij iga mamochìwa sacerdote
iga makichìwa itekipánol. Kensan no Moisés yej kipalewij
nochi israelìtajmej iga kichij kensan Dios kitekimá'. 3 E' Jesús
kajasi iga mamoweyimatìlti máj que Moisés, kensan yej kichìwa
kajli kajasi iga mamoweyimatìlti máj que kajli. 4 Nochi kajli
agaj kichìwa, e' Dios kichij kuajkuantas, nochi yej ono' pan
tajli iwán yej ono' ajko. 5 Iwán Moisés yej itekipanowàni Dios
kichij kensan kitekimakakej iwán kipowilij israelìtajmej yej
Dios yawi kijlìti kua' panoj mia' año. 6 E' Cristo, yej ipíltzìmpa
Dios, mandarowa ipan íkal Dios. Tejémejwa' in inón kajli siga
timoconfiarowaj ipan yéj iwán siga tipakij miej tikchìxtokej iga
keman temanawìkij.

Mosewiáj ipilowan Dios

7 Inón iga ijkín kijtowa iyEspíritoj Dios kan ijkuilijto':
Siga aman ankikakij yej Dios mitzijliáj,
8 amo ximoyoltakuawilìkan ken amo-ikyapatajwan yej
kichijkej yej ayekti iga ayá' kitajtolkuikej Dios
iga neyokakuejkuesojkej pan desierto.
9 Ompa neyokakuejkuesojkej amo-ikyapatajwan,
malej iga kitakej nochi yej nikchijtoya cuarenta años iga
yejemen.
10 Inón iga yejemej poxsan nekuesojkej,
iwán nikijtoj: "Nochipa yolpolijtinemij,
iwán ayá' kinekikej makichìwakan ken nikmachtijkej."
11 Inón iga kua' nikuejkuesitoya, niknojma-ijtoj:
"Ayá' kalakiskej kan mosewìskej nowan."
12 Noknìwan, amo maono nisé de amejemen yej kiyoltilana yej
ayekti iwán makikajtewa iga moconfiarowa ipan Dios yej ayí'
mikis. 13 Majwa', nochipa ximosepannonotzakan miej aman weljo',
iga amo agaj mamotemaka iga mokajkayawa ipan yej ayekti. 14 Siga
timoconfiarojtoskej kensan achto kua' timoconfiarojkej este que
matimikikan, ijkón sí tisen-onokej iwán Cristo.

15 Ijkín kijtowa itájtol Dios:
Siga aman ankikakij yej Dios mitzijliáj,
amo ximoyoltakuawilikan ken amo-ikyapatajwan yej
kichijkej yej ayekti iga ayá' kitajtolkuikej Dios
iga kiyokakuejkuesojkej Dios ipan desierto.
16 ¿A'yéj in inomej yej kikakikej itájtol Dios iwán ayá' kitajtolkuikej?
Nochi yej Moisés kikixtij Egipto. 17 ¿A' íwan kuejkuesitoya Dios
cuarenta años? Inómejsan yej kichijkej yej ayekti iwán mikikej ipan
desierto. 18 ¿Iwán a'yéj Dios kinojma-ijlij iga ayá' kalakiskej kan
mamosewikan íwan? Inómejsan no yej ayá' kichijkej ken Dios
kitekimakakej. 19 Ijkón tikitaj iga ayá' kalakkej kan mamosewikan
iga ayá' momela'confiarojkej ipan Dios.

4 Inón iga, miej weljo' tikalakij kan Dios kijtoj iga tiawij
timosewitij íwan, achi matitamajmawilikan, amosantá' agaj
de amejemen ayá' kalakis. 2 Iga ijkonsan no tejemej tepowilijkej
ye'noticiaj kensan ikyapamej, e' yejemej ayá' moconfiarojkej ipan
yej kikakikej, wan ijkón inón tájtol ayá' kipalewijkej yej kikakikej.
3 E' tejemej yej ticredojkej, tikalakikej kan mosewilo, kensan Dios
kijtoj, e' iga yej ayá' kicredojkej, kijtoj:
Inón iga kua' nikuejkuesitoya, nikmela'ijtoj
iga ayá' kalakiskej kan mamosewikan nowan.
Malej iga Dioswa' kitamij itekipánol kua'san kichij inín tajli; 4 iwán
kanaj kan ijkuilijto' tajtowa del día siete:
Dios mosewij ipan día siete kua' tami' nochi itekipánol.
5 Iwán sej kijtowa kan ijkuilijto':
Ayá' kalakiskej iga mosewiskej nowan.
6 Inomej yej achto kikakikej ye'noticiaj ayá' kalakkej kan mosewilo
iga ayá' kinekikej makichiwakan ken kijlijkej, e' políwi-o' sekin iga
makalakikan. 7 Inón iga Dios sej kitapejpen se día: inón día aman.
Ken kijtoj sej kua' mia' años despuéj kitajtolmá' Dios David kan
ijkuilijto' yej tikitákeja:
Siga aman ankikakij yej Dios mitzijliáj,
amo ximoyoltakuawilikan.
8 Ijkón nesi iga inón tajli kan mosewilo, yej Dios kijlij israelitajmej
iga kimakayaj, ayéj tajli de Canaán kan Josué kiwiga' israelitajmej.
Inón ikyay panoj, e' Dios tajtówao' de se' día kua' mamosewilo.
9 Inón iga, ónogo' kan wel mosewiáj ipilowan Dios. 10 Yej kalaki
iga mosewiá wan Dios, mosewiá iga tami' itekipánol, kensan Dios

no̱ mose̱wij kua̱' tami' itekipáno̱l. 11 Matimotejteki'wi̱ka̱n iga
matikalakika̱n ka̱n mose̱wilo, iga amosantá' agaj mi̱xkui̱tij ipan
ino̱mej yej ayá' kalakkej iga ayá' kichijkej ken kijtoj Dios.
12 Dio̱swa' itájto̱l isato' iwán nochi wel kichi̱wa. Iwán máj
tateki que inochi espada yej kipiá o̱me ite̱n, iwán wel kalaki
este kitajkoteki toa̱lmaj iwán toespíritoj, iwán kajkán sa̱lijto'
toomiyomej iwán toto̱tanojyo; iwán kine̱xtiá te̱ tikejla̱ntokej iwán
te̱ tikchi̱wasnekij. 13 Ateyi nité yej Dios kichij yej wel mami̱ya̱na
iyi̱xtaj; Dios nochi kitas nokta ken ono', iwán iyi̱xtaj yéj ke̱man
tiawij tikijli̱tij nochi yej tikchijkej.

Jesús kichij iga wel matikna̱'techo̱ka̱n Dios

14 Jesús, yej iPiltzi̱n Dios, yej nokta ije̱fej sacerdo̱tejmej yej
máj manda̱rowa, yéj yájkiya ite̱noj Dios ipan cielo. Inón iga amo
matikajte̱waka̱n iga timoconfia̱rowaj ipan yéj. 15 Jesús tosacerdo̱tej
yej ijéfejpa sacerdo̱tejmej, yéj wel te̱pale̱wiá iga amo matikchi̱waka̱n
kua̱' tikchi̱wasnekij yej aye̱kti; iga Tzitzimi' kichi̱waltijnekiá Jesús
no̱ yej aye̱kti ken kineki tejemej no̱ matikchi̱waka̱n; e' Jesús
nike̱man ayí' kichij yej aye̱kti. 16 Inón iga amo matimajmawika̱n iga
matiktecho̱ka̱n ka̱n e̱wato' Dios yej te̱poxcho̱kiliá, iwán te-ikne̱liá
wa̱n te̱pale̱wiá kua̱' nokta nemi tiknekij.

5 Nochipa kua̱' kita̱liáj se̱ ije̱fej sacerdo̱tejmej, kitapejpenaj iga
makipale̱wi israeli̱tajmej iga maye̱'onoka̱n iyi̱xtaj Dios. Inón
sacerdote kimaka ofrenda[a] iwán kimiktiá yo̱lka̱mej iga Dios, iga
Dios makiperdona̱ro la gente yej kichij yej aye̱kti. 2 Iwán se̱
sacerdote kimati iga kichí̱wao' no̱ yej aye̱kti, inón iga kikne̱liá
yej akimatij siga ayompa nemij iwán pojpolijtinemij. 3 Iwán
iga sacerdote no̱ kichi̱wa yej aye̱kti, kimiktiá se̱ yo̱lka̱' iga Dios
makiperdona̱rowili yej kichij yej aye̱kti, iwán kimiktiá se' yo̱lka̱' no̱
iga Dios makiperdona̱rowili la gente.
4 Ni agaj iséltisan moyokata̱liá iga mamochi̱wa ije̱fej
sacerdo̱tejmej, sino que ino̱nwa' Dios kitapejpena iwán kimaka inón

---

[a] **5:1** Nij tajtowa ken ónogo' weyitio̱pan Jerusalén, iwán ken ompa sacerdo̱tejmej
kimiktíjkejo' yo̱lka̱mej iga iyofre̱ndaj Dios. Ipan año 70, solda̱dojmej de Roma
kixiti̱nkej weyitio̱pan Jerusalén, wa̱n ay' máj wel ompa sacerdo̱tejmej kimiktiliáj
yo̱lka̱mej iga Dios. Inín kijto̱jneki iga mo-ijkuiloj Hebreos kua̱' aya asi año 70.
Inán ay' ka̱naj ono' ni se̱ sacerdote judío yej kimiktiliá yo̱lka̱mej iga iyofre̱ndaj
Dios. (Num 15)

yẹ'tekipánọl, ijkọ́n ken kichij wạn Aarón. 5 Ijkọnsan nọ Cristo, ayá'
igánajsan mochij ijẹfej sacerdọtejmej, sino que Dios kijlij:
Tej tinopiltzịn;
ạman nej nimochij motaj.[a]
6 Nọ kanaj ijkín ijkuilijto' itájtọl Dios:
Tej nochipa tonos iga sacerdote,
ijkọ́n kensan Melquisedec.
7 Kuạ' Cristo onoya ipan tạjli este chọga' iga kitajtanilij Dios iga
makimạnawi iga amo mamiki. Iwán Dios kitajtọlkagui' Cristo
iga nochipa kichij ken Dios kineki. 8 Inọ́n iga Cristo, malej iga
iPiltzịn Dios, kuạ' kiknọchijkej, kimati' iga kuạ' nemi kiknọchịwaj,
nemi kichịwa ken kineki Dios. 9 Iwán iga Cristo nóchiya kichij yej
kineki Dios, pan Cristo nochi inán wel momạnawiá yej kichịwa
ken yéj kijtowa. 10 Iwán Dios kitạlij iga Cristo mamochịwa ijẹfej
sacerdọtejmej ken katka Melquisedec.

Amo xikajtẹwakạn iyojwi Dios

11 De inín yej mạjo' wel katka manimitzijlịkạn, e' nikmati iga
pox difícil iga manimitzijlịkạn inewi, iga amejemẹn ayá' ankinekij
xikentendẹrọkạn. 12 Ikyay anmomachtijtokej itájtọl Dios, welja
katka xitamachtịkạn; e' ankinékijo' sej mamitzmachtịkạn itájtọl
Dios ken sẹ yej pẹ́wao' iga kitoka Cristo. Amochijkej sej ken
anselikmej, ken kuạ' aya wel antakuaj, ankinekij sej xikonịkạn
chịchiwalạ'. 13 Iwán yej chíchi-o', aya kimati siga kichịwa yej yẹkti
o yej ayẹkti iga xọ́lọo'. 14 Yej welja kitapejpenaj yej kichịwaj
katiapa yej yẹkti iwán katiapa yej ayẹkti, inọnwa' ken tikita yej
welja takuaj iga yọléjkeja.

6 Inọ́n iga ajachi ajachi máj matiyọlasikạn ipan iyojwi Cristo.
Ay' matimoojpamachtịkạn ken achto tikchijtiwịtziáj kuạ' pẹwa'
iga timomachtijkej itájtọl Cristo iga amo sej matipẹwakạn ipan
yej achto tẹnẹxtilijkej. Tẹnẹxtilijkej ken iga matimoyọlpatakạn
iga tikajtẹwaj iga tikchịwaj yej ayẹkti iga inọ́n tẹmiktiá, iwán
ken iga matimoconfiạrọkạn ipan Dios, 2 yej tẹnẹxtilijkej te íga
mobautizạrọlo,[b] ken iga sẹ kitạliá imạ' ipan agaj iga ki-orạdowiliá,[c]
iwán iga ojpa-isaj yej miktokej iwán iga kẹman kuạ' támisya nochi,

[a] **5:5** Sal 2:7 [b] **6:2** Xikita glosario “Bautizar”. [c] **6:2** 1 Ti 4:14, 5:22, 2 Ti 1:6

Dios tajuzgaroj. 3 Ajachi ajachi máj matiyẽ'nemikan iga tiktokaj
Cristo, siga ijkón Dios kinekis.
4 Kua' agaj kikajtẽwa iyojwi toTẽko, ay' wel tikuepaltiáj, malej
iga kíta'ya iga yẽkti yej Dios tẽmaka iwán no kipiá' iyEspíritoj Dios,
5 iwán kita' iga pox yẽkti in itájtol Dios, no kimati' ken iga Dios
wel tẽgobernarowa, 6 iwán siga kikajtẽwa iyojwi Dios, ay'ya wel
sej tikchiwaltiáj iga mamokuepa; iga ken kua' nemi sej kimiktiá
ipan cruz iPiltzin Dios iwán ijkón kipinajtiá Cristo iyixtaj la gente.
7 Tejemẽn ken tikita tajli yej kichichina tiawaayo' nochipa kua'
wetzi; siga ipan inón tajli mopoxchiwa yej motoka, ompa nẽsi iga
Dios kiyẽ'ita. 8 E' siga ipan inón tajli ixwa witzyoj iwán kochkiyoj,
ay' agaj kinekis iwán Dios ay'ya kiyẽ'itas iwán inón yawi motatiti.

Matiyẽ'nemikan iga tikmatij yej wi'o'

9 Malej iga ijkón nimitznonotzkej nejemej, noknikwan yej
nimitzchokiliáj, e' nejemẽn nikmatij iga ankichijtokej yej yẽkti
iwán Dios mitzsalvaroskej. 10 Iga Dios nochipa kichiwa yej yẽkti
iwán ayá' kẽlkawa yej ankichijkej, ankipalẽwijkej toknikwan
yej moconfiarowaj ipan Dios kensan inán ankichijtokej. Ompa
ankinẽxtiáj iga ankinekij Dios. 11 E' niknekij iga sejsé de amejemẽn
ijkón xikyolmakatokan este que mawiki toTẽko iga wel xikpiakan
nochi yej Dios mitzmakaskej. 12 Aniknekij xiflojojtiakan, sino que
ximixkuitikan ipan inomej yej moconfiarowaj ipan Dios iwán ayá'
siawij, ijkón Dios mitzmakaj yej kijtoj.

Yej Dios kijtowa, nochipa mochiwa

13 Kua' Dios kinotza' Abraham iga kijlij yej yawi kimakati,
yéjsan imatika motẽnẽwij iga ateyá se' yej máj tayakanto' que Dios,
14 iwán kijlij: “Nej nia nimitzmakati inochi iga xiyẽ'ono, iwán
nia nimitzpoxpiwiti.” 15 Iwán Abraham ayá' siawi' iga kichá' yej
Dios kijtoj iga kimakas, iwán ijkón kipiá' nochi yej Dios kijlij.
16 Kua' tajtaga' motajtoltiáj agaj íwan, kijtowaj iyixtaj agaj yej máj
tayakanto', iwán kua' mójtoja iyixtaj yej máj tayakanto', inón yej
motajtoltijkej yawi mochiwati kensan kijtojkej. 17 Inón iga Dios
kine' makiyẽ'nẽxtili inomej iga yawi kimakati yej kiprometẽroj,
iga Dios awel motajtolpata. Inón iga kinojma-ijtoj iga yawi
kichiwati inón yej kiprometẽroj. 18 Inín yej Dios kijtoj iwán
kiprometẽroj; awel kipata iga Dios ayá' takajkayawa. Poxsan

matimoyolchikawakan tejemej yej timoconfiarowaj ipan toTeko iga tikmatij iga Dios yawi kichiwati nochi yej kijtoj. 19 Ken se ákal kipiá ancla[a] iga amo makiwiga maréjal kanaj, ijkón no tejemej setiá toalmaj iga tikmatitokej iga Dios ayá' tekajkayawa. Iwán inón teejlantiá iga tiawij iyikampa cortina[b] ipan cielo, 20 kan kala' Jesús iga teojtapowilij. Ijkón yéj mochij iga nochipa maono ijefej sacerdotejmej kensan katka Melquisedec.

Jesús, sacerdote kensan Melquisedec

7 Melquisedec rey katka ipan weyi-altepe' yej itoka' Salem iwán no katka isacerdotej Dios yej ono' pox ajko. Iwán yéj yej yajki kixnamikito Abraham kua' némiya asiá iga yajka kan momijmiktijkej. Abraham kitanilij mia' reyejmej iwán Melquisedec kitajtanilij Dios iga Abraham mayé'ono. 2 Iwán Abraham kimá' Melquisedec se de cada diez yej kitanij kan momijmiktijkej wan reyejmej. Melquisedec itoka' kijtojneki "rey yej kichiwa yej yekti". Iwán yéj no rey de Salem, yej kijtojneki "rey yej kichiwa iga maonolo tamelá". 3 Ayagaj kimati a'yéj itaj Melquisedec, niga a'yéj iye', niga iyikyapatajwewetkej, amomati keman onoko, niga keman migui'. Ijkonsan no tenextiliá ken ono' iPiltzin Dios, se sacerdote yej nochipa onos, iga ayá' mikis.

4 Ta' xikitakan; Melquisedec máj tayakantoya que to-ikyapatajwewej Abraham, iga Abraham kimá' Melquisedec se de cada diez nochi yej kikuilij inomej reyejmej yej kitanilij.[c] 5 Ijkón kensan kijtowa iley Moisés iga sacerdotejmej, petz kitapejpenkej ipilówampa Leví iwán kajasi iga israelitajmej makimakakan se de cada diez de inochi yej kitaniáj, malej iga yejemej no ipilówampa Abraham. 6 E' Melquisedec malej iga ayéj de ipilówampa Leví,[d] kikui' yej kimá' Abraham, se de cada diez nochi yej Abraham kikuilij reyejmej. Iwán Melquisedec kitajtanilij Dios iga Abraham mayé'ono, malej iga Dios kíjlija Abraham iga yawi kiye'chiwati.

---

[a] **6:19** Ancla se tepos yej chijto' ken akawalon yej tejtentito' imajma', kilpiliáj reata iwán kimotaj atampa iga kiketzaltiá ákal. [b] **6:19** Xikita glosario "Cortina". [c] **7:4** Gn 14:18-20 [d] **7:6,7** Israelitajmej kimatij iga nochi sacerdotejmej ipilówampa Leví. Num 18:26 kijtowa iga israelitajmej kimakayaj se de cada diez nochi yej kitaniáj, iga sacerdotejmej ayá' milchiwaj iga kipiaya se' tekipánol iyixtaj Dios. No kimatij iga Abraham itajwéj in Leví. Ijkín kinextiá iga Melquisedec majya sej que námol sacerdote.

7 Nochi tikmatij iga yej kitajtaniliá Dios iga agaj mayẹ'ono, yej
tatajtaniliá máj tayakạnto' que inọ́n se'. 8 Ámampa sacerdọtejmej
yej ipilówạmpa Leví kikuij sẹ de cada diez de nochi yej kitạniáj
israelịtajmej; iwán sacerdọtejmej míkijsan; e' kạn ijkuilijto'
itájtọl Dios kạn tajtowa de Melquisedec, tajtowa de yéj ken sẹ
yej isátogo'. 9 Inán sacerdọtejmej yej de ipilówạmpa Leví kikuij
sẹ de cada diez yej kitạniáj israelịtajmej. Wel tikijtowaj kuạ'
Abraham kimá' Melquisedec sẹ de cada diez, ken kuạ' Leví
nọ kimá' Melquisedec sẹ de cada diez. 10 Iga Leví nokta sẹ de
ipilówạmpa Abraham, wạn kuạ' Melquisedec kịxnạmikito Abraham,
Abraham kenkuạ' ipan iyesyo kinẹntiạyay ipilowạn, malej iga aya
onoyaj.

11 Iwán tikmatij iga iley Dios yej kimá' israelịtajmej, kijtowa
iga nochi sacerdọtejmej mamochịwa de ipilówạmpa Leví. E'
ayagaj wel yẹ'ono iyịxtaj Dios iga yej kichịwaj sacerdọtejmej,
inọ́n iga Dios kitapejpen se' sacerdote kensan Melquisedec,
ayéj ken Aarón. 12 Siga mopata' ken kitapejpenaj sacerdọtejmej,
nọ kineki mamopata la ley. 13 Inín nikijtowa de Jesús iga
yéj de se' tribu[a] iwán ipan inọ́n tribu akịsa' nisẹ́ sacerdote.
14 Iwán nochi kimati iga toTẹko kịsa' ipan itrịbuj Judá,
iwán ipan iley Moisés ayá' kijtoj iga ipan inín tribu makịsa
sacerdọtejmej.

15 Iwán inán majya tikmela'itaj iga onoko se' sacerdote yej
kensan Melquisedec, 16 ayá' mochij sacerdote ken kijtowa la ley, yej
kijtowa de katiapa tribu wel kịsa sacerdote, sino que Jesús mochij
sacerdote iga yéj nochipa ono' iwán ayí' mikis. 17 Porque ijkín
kijtowa Dios iga Jesús:

Tej nochipa tonos sacerdote,
kensan Melquisedec.

18 Inọ́n iga yej ikyapa ley políwi'ya iga awel tẹsalvạrowa niga wel
tẹpalẹwiá. 19 Iley Moisés awel kichij iga agaj wel mayẹ'ono iyịxtaj
Dios, e' inán tikpiáj ipatka yej ípan wel timoconfiạrowaj wạn pan
yéj wel tiknạ'techowaj Dios.

20 Iwán Dios kinojma-ijtoj nokta iga Jesús maono iga sacerdote.
21 Kuạ' sekin sacerdọtejmej kitạlkej, Dios ayá' kijtoj nité, e' kuạ'
Jesús mochij sacerdote, Dios kinojma-ijtoj ijkín kạn ijkuilijto':

---

[a] **7:13** Xikita glosario “Tribu”.

ToTẹko kíjtoja iwán ayí' kipatas itájtọl:
“Tej nochipa tonos sacerdote
kensan Melquisedec.”[a]
22 Inọ́n iga, Jesús nokta kichij iga maono se' pacto yej máj yẹkti
que yej achto kichij Moisés. 23 Panojkej mia' sacerdọtejmej iwán
mikikej iga awel nochipa onoj, 24 e' inín Jesús ayá' miki, inọ́n
iga yéj nochipa onos iga sacerdote. 25 Inọ́n iga Jesús wel nochipa
kisalvarowa yej ípan kina'techowaj Dios, iga Jesús nochipa ono' iga
kitajtowiliá iyixtaj Dios yej kitokaj.
26 Jesús nokta in ijẹfej sacerdọtejmej yej máj wel tẹpalẹwiá. Yéj
Dios kiyẹ'ita', ayí' kichij yej ayẹkti, ayá' kichiwa ken inọmej yej
ayompa nemij. Iwán Jesús kitalkej máj ajko que nochi yej ono'
ipan cielo. 27 Ayéj ken sekin sacerdọtejmej yej cada día kimiktiáj[b]
yọlkamej iga kitatiliáj Dios, sẹ yọlka' kitatiá iga yejemej iga ayompa
nemij, iwán se' iga ayompa nemi la gente. E' Jesús sẹsan vẹj
migui' iga nochi, kua' imatika motemá' iga mamiki. 28 Iley Moisés
kitaliá iga ijẹfejmej sacerdọtejmej, tajtaga' malej iga awel nochipa
yẹ'nemij; e' despuéj iga Dios kimá' la ley, yéj kinojma-ijtoj iga
iPiltzin maono iga ijẹfej sacerdọtejmej. Inín Jesús ayá' kichij yej
ayẹkti iwán nochipa onos.

Jesús tẹtajtowiliá iyixtaj Dios

8 Ininwa' in yej majya sej yẹkti yej nemi nimitzijliáj: iga tikpiáj
tosacerdọtej yej ijẹfejpa sacerdọtejmej yej ẹwato' iládojpa
iyẹ'ma' Dios kan mandarowa ne-iga pan cielo. 2 Iwán kichijto'
itekiyo sacerdote ipan mela'tiọpan yej ono' ipan cielo yej kichij
toTẹko, ayéj tajtaga' kichij. 3 Nochi sacerdote kitaliáj iga kimaka
ofrenda iwán kimiktiá[c] yọlka' iga kitatiliá Dios. Nọ kajasi iga Jesús
makipiá tejtẹ iga makimaka Dios. 4 Siga Jesús onoya katka nigaj
ipan tajli ayá' mochiwaya sacerdote, iga onókejo' sacerdọtejmej
yej kimakaj iyofrẹndaj Dios ken tatekimaka iley Moisés. 5 E' inimej
sacerdọtejmej iga kichiwaj itekipanọlmej, tẹnẹxtiliá ken tikita
itasejkanyo yej mochiwa ne-iga ipan cielo. Iga kua' Moisés kijlijkej
iga makichiwa kuetaxtiọpan,[d] Dios kijlij: “Ta' xikita, tia tikchiwati
ijkómpasan ken nimitznẹxtilij ipan tepẹ'.”[e] 6 E' itekiyo Jesús yej

---

[a] **7:21** Sal 110:4 [b] **7:27** Xikita nota Heb 5:1 [c] **8:3** Xikita nota Heb 5:1
[d] **8:5** Xikita glosario “Kuetaxtiọpan”. [e] **8:5** Ex 25:40

inán ijéfejpa sacerdotejmej, majya sej yekti que yej kichiwa sacerdote[a] ken yej tatekimá' Moisés. Iga inón pacto yej kichij, wel tetajtowiliá iyixtaj Dios. Iwán inín mochiwas iga Dios kíjtoja iga temakas yej majya sej teye'chiwas.

7 Siga katka inón pacto yej áchtoya onoya akipolowaya nité, ayejo' katka iga mamochiwa se' pacto. 8 E' Dios kita' iga yej kitokayaj achto pacto, ayá' ye'nemiáj, ijkín kijtoj de yejemej kan ijkuilijto':

ToTeko kijtowa: Keman asis día kua'
nikchiwas se' pacto wan ipilówampa Israel iwán ipilówampa Judá.
9 Ayéj ken inón pacto yej nikchij iwán iyikyapatajwan
kua' nikmakitzkijkej iga nikixtijkej Egipto;
iwán ayá' kichijkej ken kijtowa inón pacto yej nikchij iwamej,
inón iga niksenkokajtejkej, kijtowa toTeko.
10 Inón iga, inín pacto yej nikchiwas wan israelitajmej, keman kua' asis idíaj, kijtowa toTeko:
Nikchiwas iga noley nochipa makimatitokan,
iwán ijkuilijtos ipan iyalmajmej.
Wan nej nimochiwas iDios,
iwán yejemej yawij mochiwatij notatki.
11 Ayagaj yawi kimachtiti se',
niga yej íwan motoka, niga iyiknin iga makijli: "Xikixmatikan toTeko",
iga nochi yawij ne-ixmatitij,
este yej aya yolej iwán este yej majya yolej.
12 Wan nej nia nikperdonarowilitij yej kichijkej yej ayekti,
iwán nikeman máj ayo' nikejlamikis yej kichijkej yej ayekti.

13 Kua' Dios kijtowa iga mochiwa se' pacto, inón kijtojneki iga yej achto mochij, ayo' valerowa. Yej ikyapa pacto ayo' ke' poliwi iga yawi poliwiti.

Tiopan yej ono' ipan tajli wan tiopan yej ono' ipan cielo

9 Ipan yej áchtopa pacto ijkuilijtoya ken iga mamoweyimatilti Dios ipan tiopan yej onoya ipan inín tajli. 2 Inón kuetaxtiopan ijkín onoya: kan tikalakij, tipanowaj pan áchtopa cortina, iwán

[a] **8:6** Xikita nota verso 3.

ompa kijliáj “Kan yokachijto' iga Dios”,[a] ompa onoya candelabro yej kipiaya siete ima' kan xojxota ti'ti iwán no onoya mesa kan onoya pan yej ofrenda iga Dios. 3 Iwán iyikampa se' cortina,[b] kijliayaj “Kan Dios nokta ono'”.[c] 4 Ompa onoya altar yej chijto' iga oro kan motatiá incienso iwán no onoya yej ken baúl yej altito' iga oro inoyan yej kijliáj arca del pacto.[d] Ipan inón yej ken baúl onoya se akomi' de oro yej kipiaya maná[e] iwán no onoya ibaston Aarón yej xochowa' iwán ompa no onoya ome patachte'ti kan ijkuilijto' el pacto. 5 Iyixko inón yej ken baúl onoyaj angelejmej yej tachíwalpa yej kijliáj querubines yej kinextiaya iga ompa ono' Dios, iwán iga iyastakapalmej kitzaktoyaj itentzakka yej ken baúl, iwán ompa mochiwaya iga moperdonarowaya yej kichiwayaj yej ayekti, e' inán de inín awel nimitzijliáj inochi.

6 Ijkón onoya nochi iyijtiko kuetaxtiopan, iwán sacerdotejmej nochipa kalakij ipan yej achto cuarto iga kichiwaj itekiyomej. 7 E' ipan se' cuarto kalákisan petz ijefej sacerdotejmej, se vej al año; iwán kua' kalaki ompa, kiwiga iyesyo yolkamej iga ofrenda iga Dios. Ijefej sacerdotejmej kiwiga iga yéjpa iga kichij yej ayekti iwán iga la gente no yej kichijkej yej ayekti, malej iga ayá' kimatij siga kichijkej tejté yej ayekti. 8 Iga inín, iyEspíritoj Dios tenextiliá iga miej onoya cortina yej tatajkotzaktoya ipan kuetaxtiopan, námol ayá' wel panowa ipan se' cuarto, ken tikijtowaj, awel asi kan Dios nokta ono'. 9 Inán nochi inón tenextiliá iga inomej ofrenda iwán yolkamej yej motatiliá Dios ipan weyitiopan, awel kichiwa iga maye'ono iyixtaj Dios se toknin yej ijkón kiweyimatiltiá. 10 Ompa tenextiliajsan de tákual, te mooniá iwán kén iga se moewiltiá iga makina'techo Dios. Inón ni alín ayá' kewiltiá toalmaj, e' valerowaya miej Dios aya kichiwa se' pacto.

11 E' inán Cristo wálkaya, iwán inán yéj ijefej sacerdotejmej iga tejemej inán matiye'onokan. Inón tiopan kan yéj kichiwa itekiyo, máj yekti iwán máj ye'ono' iwán ayéj tajtaga' kichij, matikijtokan ayéj de inín tajli. 12 E' Cristo kala' kan Dios nokta ono', ayéj iga taajtzelwito iga iyesyo chivomej[f] niga torojtzitzin, sino que kimá'

---

[a] **9:2** “Kan yokachijto' iga Dios”; español “Lugar Santo”. Xikita glosario “Kuetaxtiopan”. [b] **9:3** Xikita glosario “Cortina”. [c] **9:3** “Kan Dios nokta ono'”; español “Lugar Santísimo” Lev 16:2. Xikita glosario “Kuetaxtiopan”. [d] **9:4** Xikita glosario “Arca del pacto”. [e] **9:4** Dios kimá' maná israelitajmej iga makikuakan kua' nemi yayaj ipan desierto. Ex 16 [f] **9:12** Xikita glosario “Chivo”.

yéj iyesyo iga ofrenda. Kala' sẹsan vẹj iwán kichij iga nochipa matiyẹ'onokạn iyi̱xtaj Dios. 13 Iley Moisés kijtowa iga inọmej yej ayá' kajasi makina'techọkạn Dios, siga sacerdote ki-ajtzelwiá iga iyesyo tọrojmej wạn chi̱vojmej, iwán iga inexyo becerra, ijkọ́n wel kina'techowaj Dios. 14 E' Cristo iyesyo mạjya sej kipiá poder que iyesyo yọlkạmej. Iwán iyEspíritoj Dios yej nochipa ono' kipalẹwij Cristo iga wel motẹmá' iga makimikti̱kạn, sinke tejté makichi̱wa yej ayẹkti, iwán iyesyo teẹwi̱ltilij iga ay' matikejlạntokạn iga tikchi̱waj yej ayẹkti yej tẹmiktiá, iga wel matikchi̱wakạn yej kineki Dios yej isato'.

15 Inọ́n iga, Jesucristo kichij se' pacto iga wel matẹtajtowili iyi̱xtaj Dios. Cristo migui' iga wel Dios makiperdonạrowili yej la gente kichi̱wayaj yej ayẹkti iga awel kichi̱wayaj yej kijtowạya achto pacto. Iwán yej Dios tẹtapejpen wel matikpiakạn yej Dios tẹmakọkati̱j, yej ayí' tamis, ijkọ́n ken yéj kijtoj. 16 Kuạ' miki agaj, kikajtẹwa ạma' yej kijliáj testamento.[a] Iga sẹ testamento mavalẹ́roya, achto mamiki yej kichij inọ́n testamento. 17 Sẹ testamento ayá' valẹrowa siga aya miki yej kichij, valẹrówaya kuạ' mi'ya. 18 Inọ́n iga ipan áchtopa pacto mochij wạn esti iga kimiktijkej yọlkạmej. 19 Moisés kimati̱ltij nochi israeli̱tajmej iga mamochi̱wa ken kijtowa la ley. Iwán Moisés kikui' alí̱n itzojmiyo borrego[b] yej kichijkej iga machi̱liwi iwán sẹ imạ' chichi̱'kuaxiwi' iwán kạpachoj iga iyesyo tọrojtzitzi̱n iwán chi̱vojtzitzi̱n, kisẹtilijkej wạn ạ'ti iwán kajtzelwij ạma' kạn ijkuilijto' la ley, iwán nọ kajtzelwij la gente. 20 Iwán kijtoj: “Inín esti tanẹxtiliá iga Dios kichij pacto wạn amejemẹn.” 21 Iwán Moisés nọ kajtzelwij kuetaxtiọpan iga inọ́n esti, iwán nọ kajtzelwij nochi yej ompa moneki. 22 La ley tatekimaka iga nochi mamoajtzelwi iga esti iga sẹ mayẹ'ono iyi̱xtaj Dios, iwán awel agaj kiperdonạrowiliáj yej kichij yej ayẹkti siga atẹ́ miki iga makitoyạwa iyesyo.

Iga migui' Cristo tẹperdonạrowiliá yej tikchijkej yej ayẹkti

23 Nochi ini̱mej ken copia de yej ono' ipan cielo. Inọ́n iga mamoajtzelwi iga esti iga Dios makiyẹ'ita. E' yej ono' ipan cielo kineki iga mamiki yej mạ́j valẹrowa que yọlkạmej. 24 Porque Cristo ayá' kala' tiọpan yej tạ́ga'pa kichij. Yej nijpa tiọpan tẹnẹxtilijtoya

---

[a] **9:16** Testamento sẹ ạma' kạn ijkuilijto' ạ'yéj kikuis itatkimej yej mi'.
[b] **9:19** Xikita glosario “Borrego”.

iga ono' se' mela'tiọpan ajko pan cielo, Cristo yajki ompiga kạn inán ono' itẹnoj Dios iga tẹtajtowilijto'. 25 Yej ijẹfej isacerdọtejmej israeliṭajmej kalaki cada año[a] kạn Dios nokta ono', iga taajtzelwịtij iga yọlkạ' iyesyo. E' Cristo sẹsan vẹj kichij, ayéj mia' vẹj. 26 Siga cada año katka makichịwa Cristo, mia' vẹj mikiá desde kuạ' mochij inín tạjli. E' inán, kuạ' alín kipolowa iga poliwilọj, Cristo wạlaj mikiko sẹsan vẹj iga nochi matẹperdonạrowili yej tikchijkej yej ayẹkti. 27 Tonochimej tiawij timikitij sẹsan vẹj, iwán despuéj Dios yawi tẹjuzgạrọti. 28 Ijkọ́n nọ Cristo motẹmá' iga migui' sẹsan vẹj, iga yéj kiwịga' nochi yej kichijkej yej ayẹkti mia' toknịwạn. Después wị' sej, e' ayejo' iga tẹperdonạrowiliki yej tikchijkej yej ayẹkti; sino que wị' iga kisalvạrọ́kiya yej kichịxtokej.

Iley Moisés awel tẹpalẹwiá iga matiyẹ'onokạn iyịxtaj Dios

10 Iley Moisés ken tikita petz itasejkạnyọ' inọ́n yej yawi wịtzéti-o', yej máj tẹyẹ'chịwas. Iley Moisés áchisan yej tẹnẹxtiliá; inọ́n iga iley Moisés ayá' wel kichịwa iga mayẹ'ono inọmej yej kitẹmowaj Dios iga kimiktiajpa yọlkạmej cada año weyitiọpan. 2 Siga katka la ley wel makiperdonạro yej kichijkej yej ayẹkti, ay'ya katka agaj momachịlij ipan iyạlmaj iga kichij yej ayẹkti, iwán ay'ya monekis mamomikti yọlkạmej. 3 E' yọlkạmej yej kimiktiliáj[b] Dios, inọnwa' iga san cada año kejlạmikij iga kitekichịwaj yej ayẹkti. 4 Iga iyesyo tọrojmej iwán chịvojmej awel kiperdonạrowa yej tikchijkej yej ayẹkti.

5 Inọ́n iga Cristo, kuạ' wạlaj ipan tạjli, kijlij Dios:

Ayá' tikne' mamitzmiktilịkạn yọlkạmej niga se'pa ofrenda
mamitzmakakạn,
sino que tikchij iga nej manikpiá nocuẹrpoj ken tạga' iga
manikchịwa ken tikneki.
6 Tej atikneki iga mamitzmiktilịkạn yọlkạmej, niga ofrenda
iga wel xikperdonạrowili toknịmej yej kichijkej
yej ayẹkti.
7 Inọ́n iga nikijtoj: “Nigaj nono', iga manikchịwa ken tej
tikneki noDiọs,
ijkọ́n ken ijkuilijto' de nej ipan ạma'.”

---

[a] **9:25** Xikita nota Heb 5:1 [b] **10:3** Xikita nota Heb 5:1

8 Achto Cristo kijlij Dios: “Ayá' tikyẹ'ita iga mamitzmiktilịkạn
yọlkạmej niga mamitzmakakạn ofrenda, niga yọlkạmej iga
mamitztatilíkạmpa iga xikperdonạro yej mochij yej ayẹkti, malej
iga la ley ijkọ́n tatekimaka.” 9 Iwạ́n Cristo nọ kijtowa: “Niwạlaj iga
nikchịwako ken tej tikneki noDiọs.” Inọ́n kijtọjneki iga ay'ya máj
mamomikti yọlkạmej ken achto, iga inạ́n Cristo motẹmá' iga mi'.
10 Dios tẹ́chija itatki, iga Jesucristo kíchija ken Dios kineki iga
momaga' iga mamiki sẹsan vẹj, ayí' sej mikis.
11 Cada día iga tekipanowaj sacerdọtejmej, kitatijtókejsan
yọlkạmej iga kimakaj ofrenda Dios, malej iga inọ́n awel
kiperdonạrowa yej sẹ kichịwa yej ayẹkti. 12 E' Jesucristo sẹsan vẹj
migui', motẹmá' iga mamiki iga totechko wạn ay' sej monekis
iga agaj mamiki, iwạ́n Jesucristo motạlij ilạdoj iyẹ'mạ' Dios.
13 Iwạ́n Cristo ompay kạwi' iga kichịxto' kẹman Dios makichịwa
iga makitạnili yej kijiyaj. 14 Sẹsan vẹj Cristo migui' iga mochij
ofrenda, iwạ́n iga inọ́n kichij iga mayẹ'onokạn iyịxtaj Dios nochi
yej yéj kitapejpen iga mochịwaskej itatki. 15 Iwạ́n el Espíritu Santo
tẹnojma-ijliá kạn ijkín kijtowa:

16 Ijkín nia nimotajtọltịti iwạmej inọmej día, kijtowa toTẹko:
Noley nia niktạlịti ipan iyạlmajmej,
iwạ́n nochipa kejlạntoskej.

17 Iwạ́n kijtoj nọ:

Ayí' máj nikejlạmikilịskej yej ayompa kichijkej iwạ́n yej pox
ajayẹkti.

18 Inọ́n iga, siga tẹperdonạrowilíjkeja yej tikchijkej yej ayẹkti, ay'ya
kineki máj ofrenda iga inọ́n.

Matiknạ'techọkạn Dios

19 Inọ́n iga noknịwạn, inạ́n iga iyesyo Jesucristo yej kitoyaj kuạ'
mi' iga tejemej, ay'ya tẹ tẹtzakuiliá iga tikalakij kạn Dios nokta ono'.
20 Tikalakij pan nuẹvojojti, iga Jesucristo tẹtapowilij cortina[a] yej
tẹtzakuilijtoya iga amo matiknạ'techọkạn Dios. Inọ́n ojti Jesucristo
kitapoj iga migui' iga tejemej iga wel matisatokạn. 21 Jesucristo
tosacerdọtej yej ijẹ́fejpa sacerdọtejmej yej mandạrowa ipan íkal Dios.
22 Inọ́n iga inạ́n matiknạ'techọkạn Dios iwạ́n matikmela'sentạlịkạn
toạlmaj iwạ́n matimoconfiạrọkạn iga tẹchọkiliá. Iwạ́n ayo'

[a] **10:20** Xikita glosario “Cortina”.

matikejlạntokạn yej ayẹkti yej tikchijkej iwán matikmatitokạn iga yéj tẹpájpạ'ya iga mela'yẹkạ'.[a] 23 Matiksentạlijtokạn toạlmaj iga ticrẹdowaj iga mochịwas yej tikchịxtokej. Tikmatij iga Dios kichịwas yej kijtoj iwán nochipa matikpowilịkạn toknịwạn iga ticrẹdowaj Dios. 24 Matimosẹpan-ejlạntịkạn iga máj matimochọkilịkạn iwán matikchịwakạn yej yẹkti. 25 Sekin ay' asij kạn monechkowaj iga kiweyimatịltiáj Dios, ayẹkti ijkọ́n. Majwa' matimosẹpan-animạrọkạn, inán máj iga tikmátijya iga ay'ya wejkạwas iga wị' toTẹko.

26 Siga tikyokachijtoskej yej ayẹkti kuạ' tikmátijya itájtọl Dios, Cristo ay'ya wel sej mikis iga Dios matẹperdonạrowili yej tikchịwaj yej ayẹkti. 27 Siga ijkọ́n katka, tikcháyajsan inọ́n ti'ti yej tikmajmawilijtokej yej kẹman iga Dios kitatịj iyenemịgojmej ipan tiwelọn. 28 Kuạ' agaj ayá' kichịwaya ken kijtowa iley Moisés, iwán ono' ọme o ẹyi yej kita' iga akichij, inọ́n toknịn ay'ya kiknẹliạyaj sino que kimela'miktiáyaja. 29 Iwán amejemej inán ¡ta' xikitakạn!, ¿Ix ayá' majya sej kajasi iga poxsan makicastigạrọkạn yej kitạtaksaj iPiltzịn Dios, iwán kijiyaj iyesyo iwán kimạlijliáj iyEspíritoj Dios yej tẹpoxiknẹliá? Inọ́n esti kinẹxtiá iga ono' sẹ pacto, iwán iga inọ́n esti, tẹchij itatki Dios. 30 Tikmatij iga toTẹko ijkín kijtoj: "Nejwa' in yej nia nicastigạrọti yej ayompa kichijkej; nej yej nia xikixtạwati kensan iga sẹ kichij." Iwán nọ kijtoj: "ToTẹko kijuzgạrọj igẹntej." 31 ¡Este tamajmájtịlsan kuạ' Dios yej isato' agaj kicastigạrowa!

32 Amejemẹn xikejlạmikikạn ken ikya ankijyọwijkej kuạ' poxsan mitziknọchịwayaj kuạ' pẹwa' ankịxmatikej Dios. 33 Sekin de amejemẹn mitzijịxko-ijlijkej kuajkuantas, iwán mitziknọchijkej iyịxtaj la gente, iwán a veces amejemẹn ankipalẹwijkej sekin yej kiknọchijkej. 34 Amejemẹn ankiknẹlijkej yej onoyaj cạrcelijti'. Iwán malej iga tekiwajmej mitzkuịlijkej yej amotatki, ampạkikej iga ankimatij iga ankipiáj yej Dios kijtoj iga mitzmakaskej, yej máj yẹkti, yej ayá' nokta tamis. 35 Inọ́n iga amo xikajtẹwakạn iga anmoconfiạrowaj pan Dios, ijkọ́n anyawij ankipiatij yej poxsan yẹkti. 36 Inọ́n iga amejemej yẹkti iga xikijyọwịkạn kuạ' mitziknọchịwaj iga wel xikchịwakạn ken Dios kineki, ijkọ́n

[a] **10:22** "Tẹpájpạ'ya iga mela'yẹkạ'": anka tajtowa de ken kichijkej sacerdọtejmej (Ex 29:4) wạn nọ iga mobautizạrọlo.

ankipiaskej yej Dios kijtoj iga yawi mitzmakatij. 37 Kan ijkuilijto'
itájtol Dios kijtowa:
Ay' ke' poliwi,
yéj yawi witzeti, wi'ya, ay'ya wejkawas.
38 Nikye'ita inomej yej moconfiarowaj ipan nej, iwán nochipa
onoskej nowan,
e' siga kikajtewaj iga moconfiarowaj pan nej, ay'ya nikye'itas.
39 Tejemen ayéj ken inomej yej kikajtewaj iga kitokaj Dios,
inómejwa' yawij poliwitij. Tejemej inómejpa yej tiawij
timosalvarotij iga timoconfiarowaj ipan toTeko.

Matimixkuitikan ipan inomej yej moconfiarojkej ipan Dios

11 Iga timoconfiarowaj ipan Dios, kijtojneki iga tikmela'matij
iga yawi temakati yej tikchixtokej; iwán ticredowaj
iga óno'ya yej ayá' tikitaj. 2 Dios kiye'ita' to-ikyapatajwan iga
moconfiarojkej ipan yéj.
3 Iga timoconfiarowaj ipan Dios, tikmatij iga Dios iga san itájtol
kichij nochi tajli iwán yej ono' ajko. Inón iga yej inán tikitaj, Dios
kichij iga tejté yej awel mo-itaya.
4 Iga Abel moconfiaroj ipan Dios, kimiktij se borregojtzin iga
kitatilij Dios, inón máj kiye'ita' Dios que yej kitalij Caín iga ofrenda.
Inón iga Dios kiye'ita' iwán kiye'kuilij yej kimá' Abel. Ijkón, malej
Abel míkto'ya, e' mopówasan ken iga yéj moconfiaroj pan Dios.
5 Iga Enoc moconfiaroj ipan Dios, kiwigakej ipan cielo iga amo
mamiki, iwán kua' kitemojkej ay'ya kasikej iga kiwíga'ya Dios.
E' kan ijkuilijto' itájtol Dios kijtowa iga kua' Enoc aya kiwigaj
ipan cielo, kichij ken Dios kiye'ita. 6 Awel teye'itas Dios siga ayá'
timoconfiarowaj ípan. Yej kineki makina'techo Dios, makicredo iga
Dios ono', iwán makicredo iga Dios kimaka yej yekti yej kitemowa.
7 Iga Noé moconfiaroj ipan Dios, kicredoj yej kijtoj Dios iga yawi
witzeti yej aya kita' iwán kichij se weyi ákal iga amo maamiki
isiwa' wan ipilowan. Iwán iga yéj moconfiaroj ipan Dios, amikikej
yej ayompa nemiáj, e' Dios kiye'ita' Noé iga moconfiaroj ipan Dios.
8 Iga Abraham moconfiaroj pan yej kijlij Dios, kisa' kan onoya
iwán yajki kan Dios kijlij iga yawi kimakati yej mochiwas itatki,
malej iga akimatiá kan nokta yawi. 9 Iwán iga yéj moconfiaroj,
chantitoya ken wejkachanej ipan inón tajli yej Dios kijlij iga yawi
kimakati. Chantitoya ipan kuetaxkajli, kensan Isaac iwán Jacob

chantitoyaj; Dios no kijlij yejemej iga yawi kimakatij inón tajli.
10 Abraham kichixtoya iga kéman kitas inón weyi-altepé' kan ono'
kajlimej yej ayí' xitiniskej yej Diospa kichij kensan kejlan.
11 Wan iga Sara no moconfiaroj ipan Dios, malej iga ayá' kitaya
ipiltzin iwán ilámaja, wel mochij teyé' iwán kita' sé ipiltzin iga
kicrédoj iga Dios yawi kichiwati yej kijtoj. 12 Ijkón Abraham, malej
iga aya pilwaj kua' alín poliwiá iga mikiáy iga wéweja, e' pox
piwikej ipilówampa. Pox komatiakej ken tikita sitalimej iwán ken
xajli yej ono' lamartenoj, este awel momati ké' ono'.
13 Nochi inimej yej moconfiarojkej ipan Dios, mikikej, e' aya
kipiakej yej Dios kijtoj iga yawi kimakatij. E' iga moconfiarojkej
ipan Dios, ken kua' kitakej yej Dios yawi kichiwati iwán kicrédojkej
iga Dios kichiwas yej kijtoj, wan pakikej iga ken kua' kitachilijkej yej
Dios kichíwaso'. Iwán yejemej momachilijkej ken wejkachanejmej
yej san panowaj ipan inín tajli. 14 Iwán yej kijtowaj iga ayéj
imela'chamej ipan inín tajli, nesi iga nemi kitemowaj italmej kan
mamomela'chantikan. 15 Iwán siga yejemej katka kejlantoyaj inón
tajli kan kiskej, wel sej katka mokuepayaj. 16 E' yejemej kinekiáj
maonokan ipan tajli kan máj tayekan, iwán inón ono' ipan cielo.
Inón iga Dios ayá' pinawa iga yéj iDios inomej gente, inón iga kichij
se weyi-altepé' kan yejemej chantitoskej.
17 Kua' Dios kitasnekiá siga Abraham kimela'crédoja ípan,
Dios kitajtanilij Abraham iga makikui ipiltzin yej itoka' Isaac
iga makimikti iga iyofrendaj Dios. Abraham kisentalij iyalmaj
iga kimiktiá iselpiltzin, 18 malej iga Dios áchtosan ijkín kijlij:
"Mopiltzin Isaac pox yawi mitzpiwiti." 19 Abraham kimatiá iga Dios
wel ki-ojpa-ixitiá yej miktokej; inón iga wel tikijtowaj iga Dios sej
kikuepilij ipiltzin Abraham iga ayá' mi'.
20 Iga moconfiaroj Isaac ipan Dios, kijlij ipilowan yej itoka'
Jacob iwán Esaú, iga Dios kéman kichiwas iga mayé'onokan. 21 Iga
moconfiaroj Jacob ipan Dios, kua' mikisnékiya, kitajtanilij Dios iga
mayé'onokan sejsé ipilowan José, iwán mobastóntijpa iga moketza'
iga kiweyimatiltij Dios. 22 Iga moconfiaroj José ipan Dios, kua'
na'ya iga yawi mikiti iga wéweja', kijtoj iga israelitajmej kéman
yawij kisatij Egipto. Iwán kijtoj iga kua' kisaskej, no makiwiguilikan
iyomiyomej.
23 Iga moconfiarojkej itaj wan iye' Moisés ipan Dios, kua' Moisés
séligo', kiyantoyaj eyi mej iga kitakej este monsajti' in inón xolo',

iwa̱n ayá' majmawikej malej iga el rey tatekimá' iga mamomijmikti seli'choochichi̱n. 24 Iga moconfia̱roj Moisés ipan Dios, kua̱' yóleja ay'ya kine' iga mamo-ijli ipiltzi̱n isiwa̱piltzi̱n rey faraón; 25 ma̱jwa' kine' iga makiknochi̱waka̱n kensan israeli̱tajmej yej ipilowa̱n Dios que iga mapa̱kto alín tiempo iga makichijto yej aye̱kti. 26 Moisés máj kiye̱'ita iga makiknochi̱waka̱n kensan kiknochijkej Cristo que iga makipiá yej poxsan vale̱rowa yej ono' Egipto, iga yéj kimatitoya yej Dios yawi kimakati. 27 Iga Moisés moconfia̱roj pan Dios, ki̱sa' Egipto iwán malej iga el rey kuesiwi', e' ayá' kimajmawilij. Iwán Moisés kiyolmakatoya nokta iga asisnekiá ka̱n yawi, ken kua̱' kitztoyay Dios yej atikitaj.

28 Iga moconfia̱roj Moisés pan Dios, kichij ilwi' yej kijliáj Pascua[a] iwán tatekimá' iga mataajtzelwi̱ka̱n iga esti ipan ikalte̱mej israeli̱tajmej iga el ángel yej tamiktiá amo makimikti ikopompilowa̱n israeli̱tajmej. 29 Iga moconfia̱rojkej israeli̱tajmej pan Dios, wel kipatilijkej Tata̱'lámar kenkua̱' nemi nejnemij ipan wá'ta̱l. E' kua̱' egi̱pciojmej no kinekiáj ijkón makichi̱waka̱n, a̱mikikej.

30 Iga israeli̱tajmej moconfia̱rojkej pan Dios, wetzi' yej iga tekola̱ltitoya Jericó kua̱' israeli̱tajmej siete día kiya̱yawalojkej inón weyi-a̱ltepe̱'. 31 Iwán iga moconfia̱roj pan Dios, se̱ siwa̱' yej itoka̱' Rahab yej najna̱mo̱lnemiá, ayá' migui' wa̱n ino̱mej yej ayá' kicre̱dojkej Dios, iga Rahab ki-o̱mema̱wij israeli̱tajmej yej tapi̱piato̱yaj.

32 Ma̱jo' wel nimitzijlia̱yaj, e' awel inán manimitzta̱tapo̱wi̱ka̱n de Gedeón, de Barac, de Sansón, de Jefté, de David, de Samuel iwán de profe̱tajmej.[b] 33 Iga moconfia̱rojkej pan Dios wel kita̱nilijkej re̱yejmej iwán wel taye̱'juzga̱rojkej, iwán kimakakej yej Dios kijtoj. Iwán te̱kua̱nimej kikamatzakkej iga amo wel makikua̱ka̱n yejemej. 34 Iwán kise̱wijkej tiwelo̱n iwán cholojkej kua̱' kimiktia̱yaj iga espada iwán Dios kimá' itajpalmej kua̱' kue̱kueta̱ntóyaja iwán wel kita̱nilijkej iyenemi̱gojmej iwán israeli̱tajmej wel tatalochtijkej. 35 Iwán sekin siwa̱tkej iga moconfia̱rojkej pan Dios, ojpa-isakej ifamilia̱rmej yej miktóyaja.

Onoya tokni̱mej yej moconfia̱rojkej ipan Dios, wa̱n yej kijiyaj Dios kiki̱tzkijkej ino̱mej tokni̱mej iwán kimagakej ka̱nsan makijto̱ka̱n iga ay' kitokaj Dios. E' tokni̱mej ayá' kinekikej iga

---

[a] **11:28** Xikita glosario “Pascua”. [b] **11:32** Xikita glosario “Profeta”.

makimajkąwakąn, mąjwa' motęmakakej iga makimiktįkąn que iga makikajtęwakąn Dios, kimatikej iga kęman wel yę'onoskej kuą' ojpa-isaskej. 36 Sekin kipįnajtijkej iwą́n kimagakej, sekin kilpijkej iga cadena iwą́n kakijkej ipan cárcel. 37 Sekin kitemiktijkej, sekin kitajkotekkej iga sięrroj, sekin kichįwaltijkej kuajkuantas iga ompa mamonęxtįkąn siga nokta kicrędowaj Dios, sekin kimiktijkej iga espada iwą́n sekin nijnijiga yąyaj iga cholojtinemiáj iwą́n motaajakiąyaj iga ikuetaxyo borrego iwą́n chivo iga ay' katka tzotzolyojkej, iwą́n ay'ya motapialiąyaj, kiyǫlmiktijkej iwą́n poxsan kiknǫchijkej. 38 Inǫmej poxsan yę'nemiáj, akajasiáj iga maonokąn iwą́n yej nąmǫlnemij, e' cholojtinemikej ipan desierto, ipan tepęyoj iwą́n mochąntijkej ipan texapomej iwą́n pan tąlxapowęwetkej. 39 Dios kiyę'ita' nochi inǫmej iga mopoxconfiąrojkej ípan, e' malej ijkǫ́n, kuą' mikikej, aya kipiakej yej Dios kijtoj iga kimakayaj. 40 Dios tępialiąya yej máj yękti iga nǫ teejląntoya, inǫ́n iga Dios akine' iga yejémejsan maasikąn iną́' Dios, sino que matisenyę'onokąn iwąmej iyįxtaj yéj.

Matimįxkuįtįkąn ipan Jesús

12 Tejemej ken tikita tęyawalojtokej mia' toknįmej yej momela'nęxtijkej iga moconfiąrojkej ipan Dios, inǫ́n iga matikajtęwakąn nochi yej ayą́' tępalęwiá iga wel matiyę'nemikąn. Iwą́n matikajtęwakąn iga tikchįwaj yej ayękti yej te-įikximaniajtiá iwą́n matimotalǫkąn ken ijkąn iga tiktokaj iyojwi Dios kę' iga tępolówao'. 2 Matimįxkuįtįkąn ipan Jesús, iga yéj yej achto tęnęxtilij iga matimoconfiąrǫkąn pan Dios iwą́n nochipa tępalęwiá iga máj matimoconfiąrǫkąn. Jesús kiknǫchijkej ipan cruz iwą́n yéj ayą́' pįną́' iga ompa migui', iga kimatiá iga despuéj iga mikis yawi pąkiti iwą́n motąlįj ilądoj iyę'mą' Dios kąn mandąrowa.

3 Inǫ́n iga xikejląmikikąn yej Jesús kichij kuą' kiknǫchijkej inǫmej yej ayą́' yę'nemij iwą́n ximįxkuįtįkąn ipan Jesús, iwą́n amo xisiawikąn niga amo ximosemakakąn. 4 Kuą' anmomąnawiáj iga mitzkįtzkįjnekij yej ayompa nemij, ni sę de amejemęn aya mitzmiktiáj. 5 ¿Ix ankęlkájkeja ken Dios mitznǫnǫtzaj amejemęn ken ipilowąn? Ijkín mitzijliáj kąn ijkuilijto' itájtǫl:

> Nopiltzįn, xiktajtǫlkui toTęko kuą' mitznagastiląna iga ayéj
> ijkǫ́n ken nemi tikchįwa,
> iwą́n amo xikajtęwa iyojwi Dios, kuą' yéj mitzajajwa.

6 ToTe̲ko yej yéj kipoxcho̲kiliá, kinagastila̲na
iwán kikno̲chi̲wa nochi inón yej yéj kíkuiya iga ipiltzi̲n.
7 Amejemej xikijyo̲wi̲ka̲n kua̲' Dios mitzajajwaj, ijkón Dios mitzkuij
iga ipilowa̲n. ¿Katiá te̲taj yej ayá' kajajwa ipiltzi̲n? 8 E' siga Dios ayá'
mitzajajwaj ken kajajwaj nochi ipilowa̲n, kijto̲jneki iga amejeme̲n
ayéj imela'pilowa̲n Dios. 9 Kua̲' aya tiyo̲lejkej, totajmej yej tikpiáj
ipan inín ta̲jli no̲ teajajwayaj iwán tikchi̲wayaj yej te-ijlia̲yaj. ¿Te
iga ayá' tikchi̲waj ken te-ijliá toTaj yej ono' ipan cielo iga ke̲man
wel nochipa matonoka̲n wa̲n yéj? 10 Totajmej yej tikpiáj ipan inín
ta̲jli teajajwayaj kua̲' aya tiyo̲lejkej ken yejemej kiye̲'itayaj, e' Dios
te̲no̲no̲tza iga matiye̲'nemika̲n, iga matikchijtoka̲n yej ye̲kti, kensan
yéj kichi̲wa. 11 Melá' iga kua̲' nemi te-ikno̲chi̲waj, inón ayagaj
kiye̲'ita, ma̲jwa' timokno̲matij, e' siga se̲ mi̲xkui̲tiá pan yej Dios
kine̲xtiá, yawi onoti tamelá iwán ye̲'nemis.

Aye̲kti iga amo matiktajto̲lkakika̲n Dios

12 Inón iga amo xisiawika̲n iga anmotaki̲tzkiáj ipan ima̲'
toTe̲ko iwán amo makueta̲ni amotankua̲' iga annemij ipan iyojwi
toTe̲ko. 13 Xiye̲'nemika̲n iyi̲xtaj toTe̲ko. Iwán xikpale̲wi̲ka̲n
yej sennemij amowa̲n ipan toTe̲ko iyojwi yej ken ko̲xomej
iga aya momela'confia̲rowaj ipan Dios, xikpale̲wi̲ka̲n iga wel
maye̲'nemika̲n.

14 Tamelá xonoka̲n iwán inochi̲n, iwán xikchi̲waka̲n ken
kineki Dios, siga se̲ ayá' ye̲'nemi, awel kitas toTe̲ko. 15 Amo agaj
makali̲mpamati iga Dios te̲cho̲kiliá. Yej ijkón kichi̲wa wel tane̲xtiliá
iga sekin no̲ ayompa manemika̲n iwán mokuepa ken se̲ yej
yo̲lchichi̲xto' yej kimopa tokni̲mej. 16 Amo agaj mamote̲ka wa̲n yej
ayá' íwa̲n na̲miktito', niga makali̲mpamati yej kiye̲'ita Dios; ijkón
kichij Esaú kua̲' kinamá' iga se̲ tákual ihere̲nciaj yej kimakaya itaj
iga yéj ko̲pon. 17 Amejeme̲n ankimatij iga kua̲' Esaú kinekiao' sej
iga itaj makimaka ihere̲nciaj, itaj kijtoj iga ay'ya wel. Iwán malej
poxsan cho̲ga' in Esaú ay'san wel te̲ kichij.

18 Amejeme̲n ayéj ken israeli̲tajmej yej kitechojkej tepe̲' Sinaí,[a] yej
wel mochijchimi iwán we̲welo̲niá, tako̲mitiá iwán onoya ejeka' este
tatiku̲ini; 19 niga ankikakikej iga na̲wati' trompeta, niga ankikakikej
iga tajtoj Dios. Yej kikakikej iga tajtoj Dios, kijlijkej Moisés iga

[a] **12:18** Ex 19

makijli Dios iga ayo' máj matajto iwa̲mej, 20 iga kimajmawilijkej
ken Dios tatekimá', ijkín kijtoj: “A̲'san ne̲si yej taksas pan tepe̲',
makitemikti̲ka̲n o makimi̲maka̲n, ijkón makichi̲wili̲ka̲n kesiá
yolka̲'.” 21 Israeli̲tajmej poxsan kimajmawilia̲yaj yej kitztoyaj. Este
Moisés no̲ kijtoj: “Nikuekuechkáto'ya iga nimajmawi.”
22 Amejeme̲n ayá' ankitechojkej inón tepe̲' Sinaí, majwa' ken kua̲'
ankitechojkej se' tepe̲' yej ono' ipan cielo yej itoka̲' Sion ka̲n chijto'
iweyi-a̲ltepe̲' Dios yej isato', inonwa' Jerusalén[a] yej ono' ipan cielo,
ompa onokej pox mia' a̲ngelejmej yej kiweyimati̲ltiáj Dios. 23 Iwán
no̲ ompa nechkatokej nochi yej Dios kita ken ipilowa̲n nokta, yej
itoka̲mej ijkuilijto' ipan cielo. Iwán ka̲n no̲ onokej iyespi̲ritojmej
tokni̲mej yej Dios kiye̲'íta'ya iwán kíchija iga maye̲'onoka̲n. No̲
ankitechojkej ka̲n ono' Dios yej nochi yawi kijuzga̲roti 24 iwán
ankitechojkej Jesús yej te̲tajtowiliá iga inón nuevo pacto yej kichij
iga iyesyo. Iga iyesyo te̲pajpa̲' iga mapoliwi yej tikchijkej yej aye̲kti
iwán te̲ne̲xtiliá yej ma̲jya sej que iyesyo Abel.[b]
25 Inón iga matiktajtolkuika̲n yej te̲notza. Pues siga ino̲mej
yej ayá' kitajtolkuikej Dios kua̲' kino̲tzkej nigaj ipan ta̲jli ayá'
moma̲nawijkej, tejemej awel nokta timoma̲nawi̲skej siga ayá'
tiktajtolkuij Dios kua̲' te̲noza este ipan cielo. 26 Iwán kua̲' tajtoj Dios
este kuekuechka' ta̲jli, e' inán kijtowa: “Nia sej nikuekuechkalti̲ti
ta̲jli; e' ayéj petz ta̲jli sino este cielo.” 27 Kua̲' kijtowa “sej”
tikejla̲mikij iga yawi poliwiti nochi yej Dios kichij yej wel moolina,
iwán káwissan yej ayá' wel moolina. 28 Matikmakaka̲n gracias
Dios iga tonókejya ka̲n ayá' wel moolina, ka̲n reina̲rowa Dios.
Iwán matiye̲'tajtoka̲n iga yéj wa̲n matikmajmawili̲ka̲n iga amo
matikchi̲waka̲n yej Dios akiye̲'ita; 29 iga toDios ken tikita ti'ti yej
nochi wel kipolowa.

Ken iga manemi yej kitoka Cristo

13 Nochipa ximocho̲kili̲ka̲n iga mane̲si iga amokni̲nmatij. 2 Amo
xike̲lka̲waka̲n iga xiko̲mema̲wi̲ka̲n yej mitzpaxa̲lowiliáj,
sekin yej ijkón kichijkej niga kimatikej mataj ko̲mema̲wíjkejwa'
a̲ngelejmej.

---

[a] **12:22** A̲ltepe̲' Jerusalén mochij ipan tepe̲' yej itoka̲' Sion.
[b] **12:24** Gn 4:1-16. Caín wa̲n Abel ipilowa̲n Adán wa̲n Eva. Caín kimiktij Abel,
wa̲n ipan Gn 4:10 kijtowa iga iyesyo Abel “tzajtzi'”. Iyesyo Jesús te̲ne̲xtiliáj iga
wel te̲perdona̲rowa.

3 Xikejlạmikikạn yej onokej preso, ximomachi̱li̱kạn kenkuạ' nọ̱ ampre̱sojtitokej iwạmej. Xikejlạmikikạn nọ̱ yej kualọtokej iga kimagakej, kenkuạ' amejeme̱n ijkọ́n nọ̱ mitziknọchi̱waj.
4 Nochi makiye̱'ita iga se̱ nạmiktito' iwạ́n amo mayawi wạn se'; iga Dios yawi kicastigạrọti yej masi iwạ́n yej ayá' íwạn nạmiktito', iwạ́n nochi yej mo-ichtakapiáj.
5 Amo xikpoxpiasnekikạn tomi̱n; xiye̱'onókạnya ke̱'ya iga ankipiáj, iga Dios kijtoj: "Ayí' nimitzkajte̱was niga nimitzsemakas."
6 Iwạ́n wel tiknojma-ijtowaj:

ToTe̱ko ne̱pale̱wiá;
inọ́n iga ayá' nimajmawi siga tejté ne̱chi̱wili̱jneki agaj.

7 Xikejlạmikikạn amopastọrmej yej mitzpowilijkej itájtọl Dios. Xikejlạmikikạn ken iga ye̱'nemikej iwạ́n ximi̱xkui̱ti̱kạn ijkọ́n ken yejeme̱n moconfiạrojkej ipan Dios.
8 Jesucristo ayí' mopata, inọnsan yej onoya ikya, iwạ́n yej ono' inán iwạ́n yej nochipa onos. 9 Amo mamitzkajkayạwakạn inọmej yej ayompa tamachtiáj. Sé'paya tamachtiáj ayéj ken Cristo tamachtiạya. Máj ye̱kti matimanimạrọkạn iga tikmatij iga Dios te̱poxchọkiliá, que iga matiktokakạn inọmej yej tane̱xtiliáj de te̱ wel mokua, puej ken iga yejemej tane̱xtiliáj ni alí̱n ayá' kipale̱wijkej.
10 Sacerdọtejmej yej kitókajo' iley Moisés awel wạn tejeme̱n tiksennạ'techowaj toTe̱ko iga aya kimatij iga Cristo mi' ipan cruz iga tonochi̱n yej tikchijkej yej aye̱kti.[a] 11 Puej ije̱fej sacerdọtejmej kiwi̱ga[b] tiọpan iyesyo yọlkạ' iga ofrenda, iga nochi gente maye̱'onokạn iyi̱xtaj Dios, e' icue̱rpoj inọmej yọlkạmej kitatiạyaj ayéj pan ạltepe̱'. 12 Ijkọ́n nọ̱ Jesús kimiktijkej ayéj ipan ạltepe̱'. Mi' iga nochi gente maye̱'ono iyi̱xtaj Dios. Inọ́n iga kitoyaj iyesyo. 13 Nọ̱ ken kuạ' matiki̱sakạn ipan ạltepe̱' iwạ́n matiạkạn kạn ono' Jesús iwạ́n nọ̱ matikmachi̱li̱kạn ken yéj kipijpi̱najtijkej. 14 Ipan inín tạjli ateyi se̱ ạltepe̱' yej nochipa onos; e' tejemej tikte̱mojtiawij inọ́n ạltepe̱' yej yawi onoti. 15 Inọ́n iga nochipa matikweyimati̱lti̱kạn Dios ipan itọkạ' Jesús. Iga tiktakui̱kiliáj, tikmakaj Dios yej yéj kajasi iga matikmakakạn. Iga tiktakui̱kiliáj, timone̱xtiáj iga yéj toTe̱ko.
16 Amo xike̱lkạwakạn iga xikchi̱wakạn yej ye̱kti iwạ́n xikmakakạn

---

[a] **13:10** Versión literal: Tikpiá se̱ altar kạn awel takuaj sacerdọtejmej yej tekipanowaj ipan kuetaxtiọpan. [b] **13:11** Xikita nota Heb 5:1

achi yej ankipiáj yej amotapialiáj, porque ijkǫ́n tikmakaj Dios yej yéj kiyę'ita.

17 Xikchįwakąn ken mitzijliáj amopastǫrmej, xicrędǫkąn; porque yejemej nochipa kitztokej iga amo xipojpoliwikąn. Yejemęn kimatij iga kęman yawij asitij itęnoj Dios iga kijtǫskej nochi yej kichijkej. Nochipa xiyę'nemikąn iga amo xikyǫlmiktįkąn amopastǫrmej, porque siga ayą́' ijkǫ́n ankichįwaj amejemęn, ayą́' anyę'kįsaskej.

18 Xiktajtanilįkąn Dios iga manępalęwįkąn. Nikmatij iga ayagaj wel kijtowa iga nikchijkej yej ayękti, nejemej niknekij maniyę'nemikąn nochipa. 19 Nimitztajtaniliáj iga xiktajtanilįkąn Dios iga amo mawejkati wel sej manimitzpaxąlowilįtij.

Monawatiá

20 Dios kichįwa iga wel matonokąn tamelą́. Yéj ki-ojpa-ixitij toTęko Jesucristo kąn miktoya. Iga iyesyo Jesús, Dios kichij se' pacto iga wel nochipa tęyę'ita. Inán Jesús tęcuidąrowa ken sę pastor kicuidąrowa iborręgojmej, yéj nokta ijęfej nochi pastǫrmej. 21 Dios makichįwa iga amejemęn wel xiyę'nemikąn iwą́n nochipa xikchįwakąn yej yękti kén yéj kineki. Iwą́n nǫ Jesucristo makichįwa ipan nejemej ken yéj kineki. ¡Nochipa mamoweyimatįlti Cristo! Ijkǫ́nyawa'.

22 Noknįwąn, nimitztajtaniliáj iga xinętajtǫlkakikąn kén iga nimitznǫnǫtzaj ipan inín ąma' yej alín nimitzijkuilowilijkej. 23 Xikmatikąn iga toknįn Timoteo ayo' pręsojtito', siga nimanín asis, íwąn niąj nimitzitatij.

24 Xiksaludąrǫkąn inochi amopastǫrmej iwą́n inochi yej kitokaj Dios. Toknįwąn yej chąntitokej Italia mitztįtaniliáj saludos.

25 Dios mamitzyǫlchikąwakąn amonochįn. Ijkǫ́nyawa'.

Ạma' yej kijkuiloj

Santiago

Ạma' yej kijkuiloj Santiago

1 Nej niSantiạgo, yej nikchijto' ken kineki Dios iwạ́n toTẹko Jesucristo, nimitzsaludạrowaj amonochịn yej ankitokaj Dios yej ampạpayịntokej nọyạn ipan inín tạjli.

Dios tẹnẹxtiliá tẹ matikchịwakạn

2 Noknịwạn, amejemẹn xipoxpạkikạn kuạ' kuajkuantas wetzi amoyakapan. 3 Puej ankimátija siga ayá' ankikajtẹwaj iga anmoconfiạrowaj ipan Dios, máj anmomachtiáj iga ankijyọwiáj yej wetzi amoyakapan. 4 E' xikmejla'ijyọwịkạn iga manẹsi iga anyẹ'nemij iwạ́n anyẹ'tajlạntokej iwạ́n amo tẹ mamitzpolọkạn.

5 Siga agaj de amejemẹn ayá' kimati tẹ kichịwa, makitajtanili Dios, iwạ́n Dios kinẹxtilij, puej yéj tẹnẹxtiliá nochi yej tikmatisnekij iwạ́n ayá' teajajwa. 6 E' kuạ' kitajtani, mamoconfiạrojto iga Dios kimakas, amo makijto iga ayá' kimakas, iga yej ijkọ́n kichịwa, ken tikita maréjạl yej nijnijiga kiwịga ejeka'. 7 Yej ijkọ́n kichịwa, amo makejlạnto iga toTẹko yawi kimakati tejté. 8 Yej ayá' sẹsan iyạlmaj, nijnijiga yawi.

9 Siga sẹ toknịn ayá' motapialiá, mapạki iga Dios kiweyimatis. 10 Iwạ́n yej motapialiá mapạki kuạ' moalịmpamati. Porque yej motapialiá ken tikita ixọchiyo kochki', iga panówasan. 11 Kuạ' kịsa tọnatị' iwạ́n tadotọnitiá, kochki' wạki, iwạ́n ixọchiyo xịni, iwạ́n imọnsajyo ómpaya tami'. Ijkọ́n nọ yej motapialiá mopojpolowa kuạ' kejlạnto' iga máj matatạni.

Matikijyọwịkạn inochi yej tẹyọlmiktiá

12 Pạkto' yej kijyọwiá inochi yej kiyọlmiktijto', iga kuạ' pánoja, Dios kimakas yej pox yẹkti iwạ́n pox mọnsajti' iga onos nochipa wạn Dios, ijkọ́n ken Dios kijlij nochi yej kichọkiliáj. 13 Kuạ' agaj kichịwasneki yej ayẹkti, amo makijto iga Dios nemi kichịwiliá, iga Dios ayá' kichịwasneki yej ayẹkti, niga agaj kichịwaltiá yej ayẹkti. 14 Ayéj ijkọ́n, kuạ' sẹ kichịwasneki yej ayẹkti, yéjsan mochịwiliá iga

kiyoltilana yej iyalmaj kineki makichiwa iga kejlanto' yej ayekti.
15 Ipan inón yej ayekti yej se kejlanto' ipan iyalmaj pewa iga se
kichiwa yej ayekti, iwán kua' se kichijto' yej ayekti, nochipa miktos.
16 Nokniwan yej nimitzpoxchokiliáj, amo ximokajkayawakan;
17 nochi yej temakaj yej yekti iwán monsajti', inón temaka Dios
yej kichij nochi yej xota ipan cielo. Dios nochipa ono' iwán ayí'
mopata, niga kichiwa iga matonokan kan takomichkan. 18 Iga itájtol
Dios sej tinacerojkej iga matonokan ken áchtopa ipilowan iga ijkón
yéj kine'.

Matikchiwakan ken kijtowa itájtol Dios

19 Inón iga nokniwan, sejsé de amejemen xikakikan yej
moknin mitzijlijnekij, amo nimanín xitajtokan iwán amo nimanín
xikuesiwikan, 20 porque yej kuesiwi, ayá' kichiwa ken Dios kineki.
21 Inón iga xikajtewakan nochi yej ayekti yej inán mopoxchijto'
iwán ximoalimpamatikan iga xikye'kakikan tájtol yej mitznextilijkej
yej wel mitzmanawiskej.
22 E' ayéj iga san xikakikan itájtol Dios, sino que xikchiwakan,
puej siga ayá' ankichiwaj san petz anmokajkayajtoskej. 23 Yej san
kipetzkaki itájtol Dios, iwán ayá' kichiwa, ken tikita se taga' yej kita
ixaya' ipan espejo. 24 Motachiliá igánajsan, e' kua' yáwiya, kelkawa
ken iga tachá. 25 Majwa' siga amejemen ankiye'tachiliáj itájtol Dios
iwán nochipa ankichiwaj ken kijtowa, ampaktoskej nochipa noyan
kan annemij. Porque itájtol Dios pox yekti wan texitoma kan ken
tilpitokej iga tikchijtokej yej ayekti. E' yej ayá' kelkawa yej kikaki,
sino que kejlanto' ipan inón ley yej yekti, inón ley yej texitoma,
iwán nochipa kichiwa ken tatekimaka inón ley, paktos iga ijkón
kichijtos.
26 Siga agaj kijtowa iga kitoka Dios, iwán ayá' motentilana,
mokajkayawa igánajsan iwán báldejsan iga kijtowa iga kitoka Dios.
27 Yej kimela'toka iyojwi Dios iwán ye'nemi iyixtaj toTeko, inín
kichiwa: kipalewiá iknomej, iwán viudajmej kua' tayokoxtokej, no
kikajtewa kuajkuantas yej ayekti yej mochiwa ipan inín tajli.

Amo sesan matikye'itakan

2 Nokniwan yej anmoconfiarowaj ipan toTeko Jesucristo yej
nochi wel kichiwa, amo sesan xikye'itakan. 2 Porque siga kan
anmonechkowaj kalaki se taga' yej kiwajliga anillo de oro ipan

imájpil, iwán kakijtiwi' ye'tzótzol, iwán kalaki no se yej ayá' motapialiá yej kakijtiwi' tzotzolsósol, 3 iwán máj anki-omemawiáj yej ye'taajakijto' iwán ankijliskej: “Tejwa' yekti iga nij ximotali”, iwán yej ayá' motapialiá ankijliskej: “Tejwa' ómpao' xejkato o ximotali nigaj talpan.” 4 Ijkonwa' nesi iga ayá' nochi ankiye'itaj iwán ayompa antajuzgarowaj.

5 Nokniwan ta' xikakikan: Dios kitapejpen yej ayá' motapialiáj ipan inín tajli iga mamoconfiarokan ipan yéj, iga maonokan kan yéj reinarowa ken yéj kijtoj iga ye'onoskej yej kichokiliáj. 6 E' amejemen ankipinajtiáj yej ayá' motapialiáj. ¿Ix ayejtaj yej motapialiáj in yej mitzkuijkuiliáj yej amotatki iwán mitzwawatatzowaj iga mitzwigaj itenoj yej mandarowaj? 7 ¿Ix ayejtaj yejemej yej maltajtowaj iga imonsajtoka' toTeko yej ankitenewiáj?

8 Amejemen siga melá' iga ankichiwaj yej iley Dios, kenya nokta kijtowa kan ijkuilijto': “Xikchokili moknin kensan tej timochokiliá”, ankichiwaj yej yekti. 9 E' siga ankinékijsan yej ankiye'itaj, iga ijkón ankichiwaj yej ayekti iwán mitzjuzgarowaj iley toDios. 10 Iwán siga se kichiwa nochi ken kijtowa la ley, e' siga kikajtewa se, kenkua' akichij nisé. Iwán siga se kichiwa nochi ken kijtowa la ley, iwán kikajtewa se, iga itechko inón kiknochiwaskej. Iwán siga se kichiwa nochi ken kijtowa la ley, e' kikajtewa se, kiknochiwaskej iga ken kua' nochi kikajtej. 11 Porque Dios kijtoj: “Amo ximoteka wan yej ayá' íwan tinamiktito'”, kijtoj no: “Amo xitamikti”, iwán siga ayá' moteka wan yej ayá' íwan namiktito', e' tamiktiá, kíchija yej ayekti. 12 Dios yawi mitzjuzgarotij iga inón ley yej texitomaki, ijkón amejemen xitajtokan iwán xinemikan iga ankimatij iga mitzjuzgaroskej. 13 Yej ayá' tachokiliá, ayá' no yawij kichokilitij kua' yawij kijuzgarotij; e' yej ta-iknéliá, onkisas kua' Dios tajuzgaroj.

Ígasan iga se moconfiarowa e' akichiwa nité

14 Nokniwan, ¿te motaniliá siga se kijtowa iga moconfiarowa, e' ayá' kichiwa yej yekti? ¿Ix wel momanawij iga moconfiarówasan? 15 Ken matikijtokan, siga agaj ayá' kipiá itzótzol niga te kikua; 16 siga se de amejemen kijlij: “Xiye'yawi; ximotaajaki iwán xitakua”, e' ayá' kimaka yej kineki; ¿ix kipalewij? 17 Ijkón no yej moconfiarowa, siga ayá' nesi iga kichiwa yej yekti, inonwa' ígasan iga moconfiarowa iga kenkua' mikto'.

18 E' agaj kijtoj: “Tej timoconfiarowa ipan Dios iwán nej
nikchiwa yej Diospa kineki.” Siga ayá' tikchiwa ken Dios kineki,
anesi iga timoconfiarowa, e' siga nikchiwa ken Dios kineki, kena
nesi iga nimoconfiarowa ipan yéj. 19 Tej ticredowa iga Dios sesan,
iwán iga ijkón ticredowa tikchiwa yej yekti, e' malespiritojmej no
kimatij iga Dios ono' iwán kuekuechkaj iga majmawij. 20 Amo
xipáchtol, ¿ix atikmati siga se moconfiarowa wan ayá' kichiwa
ken kineki Dios, inón ígasan iga moconfiarowa? 21 Dios kiye'ita'
Abraham yej to-ikyapatajwéj iga yej kichij, kua' kimiktiaya Isaac
yej ipiltzin iga iyofrendaj Dios. 22 Ankitaj iga Abraham moconfiaroj
ipan Dios iga kinextij ipan yej kichij, iwán iga kichij ken kineki Dios
nesi' iga momela'confiaroj ipan toTeko 23 Ijkón mochij ken kijtowa
itájtol Dios kan kijtowa: “Abraham moconfiaroj ipan Dios iwán iga
moconfiaroj, Dios kiye'ita'.” Iwán Abraham mochij iyamigoj Dios.
24 Ankitaj amejemen iga Dios no komemawiá inón yej kichiwa
yej yekti, ayá' iga mopetzconfiarowa. 25 Ijkón no kichij Rahab, se
siwa' yej najnamolnemiá; Dios kiye'ita' iga kichij yej yekti, iga
ki-omemawij yej tapipiatoj iwán kipalewijkej iga kojmakakej ipan
se' ojti. 26 Ijkón ken se cuerpo yej ayá' kipiá iyespíritoj, inonwa'
mikto', ijkonsan no yej moconfiarowa, yej ayá' kichiwa yej yekti,
inonwa' kenkua' mikto'.

Tolenguaj

3 Nokniwan, amo amonochin xitamachtijnekikan, ankimátija
iga yej titamachtiáj, Dios máj yawi tejuzgaroj. 2 Tonochin
tikchiwaj mia' yej ayekti; e' siga agaj ayá' namoltajtowa, inón
ye'nemi iwán ayá' kichiwa yej ayekti ken kitajtani iyalmaj.
3 Kua' kawayoj tiktaliliáj freno iga matecredo, welja tikuigaj kan
tejemej tiknekij. 4 Ta'ki' xikitakan, ákal no malej iga wejweyi iwán
kitopewa yej pox recio ejeka', e' yej kinejnentiá wel kiwiga kan
kineki iga se tepostzin. 5 Ijkonsan no tolenguaj; inón no alimpatzin,
e' wel kijtowa kuajkuantas, ken tikita se titzin yej wel kitatiá weyi
akawalyoj. 6 Tolenguaj ken tikita ti'ti iwán wel kijtowa komati
yej ajayekti iwán temopa tosempan, iwán Tzitzimi' kichijto' iga
tolenguaj ken kua' wewelkato', iwán wel tewiga kan ayí' sewi ti'ti.
7 Wel tikmansojtiliáj nochi anímal, totomej, kowamej, iwán yej
momati lamarijti'; 8 e' ayagaj wel motentilana. Tolenguaj ayagaj
wel kimansojtiliá iwán kipiá ken tikita veneno yej tamiktiá. 9 Iga

tolenguaj tikweyimatiltiáj toTaj Dios iwán tikmalijliáj toknimej yej Dios kichij kensan yéj. 10 Ipan sansé totsen kisa yetájtol iwán yej ayekti. Nokniwan, amo ijkón matikchiwakan. 11 ¿Ix wel ipan se atzontekon kisa yekaʼ iwán chichikaʼ? 12 Nokniwan, ¿ix ipan amakuawiʼ wel ono nantzin, o ipan xoxokomekaʼ wel moteki itakilka amakuawiʼ?[a] No ipan se atzontekon awel kisa yekaʼ iwán yej poyeʼ.

Yej wel kentenderowaj ken Dios kineki

13 Siga agaj de amejemen kixmati itájtol Dios iwán nochi kentenderowa, manesi iga yeʼnemi iwán mamoalimpamati. 14 Eʼ siga amejemen anta-ixítajoʼ iwán ankitemowaj iga amejémejsan xiyeʼonokan, entonces amo ximoweyimatikan iga ankixmatij itájtol Dios, ijkón ayáʼ nemi ankichiwaj yej yekti. 15 Porque inompa tamatilis ayáʼ wiʼ de Dios, sino que de inín tajli, de tagaʼ iwán de tzitzimiʼ. 16 Kan ta-ixitalo iwán kan kinekij nochi iga yejémejsan, ompa ayáʼ tawelonoloʼ iwán ompa mochijtoʼ nochi yej ayekti. 17 Eʼ yej wel kentendérowaj ken Dios kineki, yeʼnemij iwán ayáʼ takuejkuesowaj; iwán pox te-ijiknimej, iwán yeʼtajlantokej. Iwán ta-iknelíáj iwán kichiwaj yej yekti iwán ayáʼ takajkayawaj. 18 Yej kinekij iga maonolo tamelá kimopaj sekin iga maonokan tamelá iga mayeʼnemikan.

Amo matiktokakan yej ayompa nemij

4 ¿Ankimatij te íga anmomagaj iwán anmokuejkuesowaj? Inón kisa ipan amoalmaj kan onoʼ kuajkuantas yej mitzyoltilanaj iga xikchiwakan yej ayekti. 2 Ankipiasnekij tejté iwán como awel ankipiáj, antamiktiáj, anmomagaj iwán anmokuejkuesowaj iga anta-ixitaj. Awel ankipiáj yej ankinekij iga ayáʼ ankitajtaniliáj Dios. 3 Iwán siga ankitajtaniliáj Dios, ayáʼ mitzmakaj iga ayompa ankitajtaniliáj iga ankinekij xiknamoltamikan. 4 ¡Amejemen yej ayompa annemij! ¿Ix ayáʼ ankimatij iga yej kiyeʼita yej ayompa mochiwa ipan inín tajli, Dios kijiya inón? Yej kichiwasneki yej ayompa mochiwa ipan inín tajli, kichiwa iga Dios makijiya. 5 Inón iga itájtol Dios kijtowa: “IyEspíritoj Dios yej onoʼ topan tepoxchokiliá

---

[a] **3:12** “Amakuawiʼ” achi ken “higuerajkuawiʼ”. Xikita glosario “Higo”. “Nantzin”, español “aceitunas” yej itakilka kuawiʼ yej itokaʼ olivo. Xikita glosario “Olivo”.

iwą́n akineki se' matiktokakąn.” 6 E' Dios mą́j tępalęwiá iga
tępoxchǫkiliá; itájtǫl Dios kijtowa: “Dios ayą́' kipalęwiá yej
moweyimatij, e' kiknęliá yej moalįmpamatij.” 7 Xikchįwakąn yej
Dios kineki iwą́n amo xikchįwakąn ken kineki Tzitzimi' iwą́n yéj
mitzcholowilįskej. 8 Xikną'techǫkąn Dios iwą́n yéj mitzną'techǫskej.
Amejemęn yej ankichįwaj yej ayękti ayo' mą́j xikchįwakąn yej
ayękti. Amejemęn yejki' ankitokasnekij Dios iwą́n nǫ ankichįwaj
yej ayękti yej mochįwa ipan inín tąjli, xiksentąlílkąnsan amoąlmaj
ipan Dios. 9 Ximoyǫlyamąnakąn, xichǫkakąn iga anmomachįliáj
iga ankichijtokej yej ayękti. Siga anwetzkatokej, xichǫkakąn;
siga ampąktokej, ximoknǫmatikąn. 10 Ximoalįmpamatikąn iyįxtaj
toTęko, iwą́n yéj yawi mitzweyimatįltįtij

Amo xikpǫpowa moknįn

11 Noknįwąn amo ximopǫpowakąn. Yej kipǫpowa iyiknįn, iwą́n
kijuzgąrowa iyiknįn, iga ijkǫ́n kimąlijliá iwą́n kijuzgąrowa iley Dios
yej tęnęxtiliá iga matikchǫkilįkąn toknįn. Siga tikjuzgąrowa la
ley, tej ayą́' tikchįwa ken kijtowa la ley iga timomachįliá iga mą́j
tiyę'nemi. 12 Petz Dios yej tęmá' iley wel tęjuzgąrowa, inǫ́n yej wel
tamąnawiá o tapolowa; ¿in tej, tę moteki iga xikjuzgąro se'?

Amo matimoweyimatikąn

13 Inąán xikakikąn inín, amejemęn yej ankijtowaj: “Ąman
o mǫsta niątij ipan inępa ąltepę', ompa nonoskej sę año iga
nitanamakatoskej iwą́n niktąntoskej tomįn”, 14 iwą́n niga ankimatij
yej mǫstapa yawi mochįwati. ¿Kéntaj ąn in tejemej iga tonokej?
Ken tikita sę ąpǫ' yej nęsiki iwą́n imanín poliwi sej. 15 Ijkįnwa' in
xikijtǫkąn: “Siga toTęko kineki, tonoskej iwą́n tikchįwaskej inín o
inępa.” 16 Welą́n anmoweyimatij iga ankijtowaj yej ankichįwaskej,
iwą́n ayękti iga sę moweyimati. 17 Yej kimati tę iteki yej yękti iwą́n
ayą́' kichįwa, ayompa kichįwa.

Yej motapialiáj wąn ayą́' ta-iknęliáj

5 ¡Xikakikąn amejemęn yej anmotapialiáj! Xichǫkakąn iwą́n
xitzajtzikąn iga yawij mitziknǫchįwatij. 2 Amotomįmej
poxkatokej; amotzotzolmej kixajxapoyǫ́tija chijki. 3 Amo oro iwą́n
amoplątaj misǫtatokej iwą́n iga misǫtato', inǫ́n mitznęxtįskej
iga anyawij ampoliwitij iwą́n ken tikita ti'ti yawij mitztatįtij.

Poxsan ankinechkojkej amotomin inán kua' na'ya iga Dios yawi tajuzgaroti. 4 Ayá' ankixtajkej yej tekipanojkej ipan amómil iwán toTeko yej nochi wel kichiwa kiká' yej yejemej kitajtantokej. Inón tomin yej ayá' ankixtajkej ken kua' tzajtzi iyixtaj Dios amocontraj. 5 Iga ipan inín tajli amejemen anye'onoyaj, ankichiwayaj yej ankinekij, anmochikajtokej ken ganado; iwán yawi asiti kua' yawij mitzmiktitij.

6 Amejemen ankijtojkej iga mamikikan yej ayá' kichijkej yej ayekti iwán ankimiktijkej iwán yejemej awel momanawijkej.

Matimixkuitikan ipan Job

7 Inón iga nokniwan xiktawelchixtokan este kua' wi' toTeko. Ximixkuitikan ipan yej tekipanowa ipan mijli, yej kitawelchá este mamochiwa yej kitoga', iwán kitawelchá iga mawetzi tiawa'. 8 Amejemen no xiktawelchakan iwán amo ximosemakakan, iga ayo' wejka iga wi' toTeko. 9 Nokniwan amo ximosepantejtelwikan, iga amo mamitzjuzgarokan, iga Dios yej tajuzgarowa wi'nékiya. 10 Nokniwan, ximixkuitikan ipan profetajmej[a] yej kipojkej itájtol toTeko iga kijyowijkej kua' kiknochijkej. 11 Puej tejemen tikye'itaj yej kijyowiáj kua' kiknochiwaj. Amejemen ankikakíkeja kén iga Job nochi kijyowij, iwán ankimatij kén iga máj máj toTeko kipalewij, iga toTeko pox tachokiliá iwán ta-iknéliá.

Ken iga matinemikan

12 Nokniwan, amo xikijtokan "kitzto' Paj", niga "kitzto' cielo", niga "kitzto' tajli", iwán nité nokta. Kua' ankijtowaj "kena" ijkón mamochiwa; kua' ankijtowaj iga "ayá'" ijkón mamochiwa, iga Dios amo mamitzjuzgarokan.

13 Siga agaj de amejemen nemi kiknochiwaj, matajto wan Dios. Siga agaj pakto', makitakuikili Dios. 14 Siga agaj wetito', makinotza ancianojmej[b] yej monechkowaj tiopan iga maoradokan iga yéj, iwán ipan itoka' toTeko makitalilikan aceite. 15 Iwán kua' antajtowaj wan Dios, ximoconfiarokan ipan yéj, toTeko mitztajtolkakiskej iwán yej wetito' yektiás; iwán siga kichij yej ayekti, Dios yawi kelkawiliti. 16 Inón iga ximotenxitomakan sewo' iwán se' yej ankichijkej yej ayekti, iwán sejsé de amejemen xiktajtanilikan Dios

[a] **5:10** Xikita glosario "Profeta". [b] **5:14** Xikita glosario "Anciano".

iga makachitialti toknīmej. Kuą' sę yej yę'nemi tajtowa iwą́n Dios,
Dios wel poxsan kichīwa yej quitajtaniliá. 17 Profeta yej itǫką'
Elías tą́ga' katka kensan tejemę́n, iwą́n kuą' kitajtanilij Dios iga
amo mawetzi tiawą', ayą́' wetzi' ipan tą́jli ipan ę́yi año wą́n tajko.
18 Kuą' sej kitajtanilij Dios, wetzi' sej tiawą' iwą́n ipan tą́jli poxsan
mochij yej motǫ́ga'.

19 Noknīwą́n, siga agaj de amejemę́n mopojpolowa iga kikajtę́wa
iyojwi Dios, iwą́n sewo' sej kiyę'ojkuīltiá, 20 xikmatiką́n amejemę́n
siga agaj makiyę'ojkuīlti yej ayompa nemi, kimą́nawiá iga mikiá
iwą́n kichīwas iga toTę́ko wel kę́lkąwiliá mia' yej kichij yej ayę́kti.

Áchtopa ą̲ma' yej kijkuiloj

San Pedro

Pedro kijkuilowiliá yej kitokaj Cristo yej nijnijiga chą̲ntitokej

1 Nej niPę̲dro iyapóstol[a] Jesucristo, ken tikijtowaj nej sę̲ yej
yéj kitį̲tan. Nimitzijkuilowiliáj noknį̲wą̲n yej mitzkį̲xtijkej[b]
ipan amopai̲smej iwą́n inán anchą̲ntitokej ipan estą̲dojmej yej
itǫką̲mej, Ponto, Galacia, Capadocia, Asia iwą́n Bitinia. 2 Amejemę̲n
yej mitztapejpenkej ken ikyay kejlą̲ntoya toTaj Dios. Iwą́n el
Espíritu Santo kichij iga xiyę'nemiką̲n iwą́n xikchį̲waką̲n ken kineki
Jesucristo yej mitzperdonąrojkej iga iyesyo yej kitoyaj kuą̲' mi'.[c]
Mamitzpalę̲wį̲ką̲n Dios iwą́n yéj makichį̲wa iga nochipa xonoką̲n
tamelą́.

Mamoweyimati̲lti Dios

3 Matikweyimati̲lti̲ką̲n Dios yej íTajpa toTę̲ko Jesucristo, iga
poxsan te-iknę̲lij. Kuą̲' ojpa-isa' Jesucristo ką̲n miktoya, kichij iga
mati-ojpanacę̲rǫką̲n sej iga wel matikmatiką̲n iga nochipa tonoskej
íwą̲n. 4 Dios tę̲makas yej yę̲kti, yej ą̲nto' ajko ipan cielo, yej ayí'
tamis, niga nę̲mpoliwis, niga palą̲nis ken nochi yej tikį̲xmatij ipan
tą̲jli. 5 Iga anmoconfiąrojtokej ipan Dios, yéj mitzpalę̲wiáj iga ipodę̲r
este que mitzsalvąrǫskej kuą̲' asis hora iga yéj yawi tajuzgąrǫti.

6 Iga inín amejemę̲n poxsan xipą̲kiką̲n, malej iga amejemę̲n
achi alín tiempo ankisufrį̲rǫskej iga kuajkuantas mitzchį̲wili̲skej.
7 Iga anmoconfiąrowaj pan Dios, inón poxsan valę̲rowa ken
tikita oro. Iga oro manę̲si iga mela'ǫroj, moprobąrowa pan ti'ti.
Ijkǫnsan nǫ iga manę̲si iga anmomela'confiąrowaj ipan toTę̲ko
kuajkuantas mitzpasąrǫskej iwą́n mela'nę̲sis siga ankijyǫwi̲skej
kuą̲' ankisufrį̲rǫskej. Iga anmoconfiąrowaj ipan Dios inón mą̲jya
sej valę̲rowa que oro; iga oro támissan kę̲man. Ijkón, kuą̲' nę̲siki

---

[a] **1:1** Xikita glosario “Apóstol”.

[b] **1:1** Kikį̲xtijkej iga moconfiąrojkej ipan Jesucristo. Ipan Hch 8:1 tikitaj ken iga pę̲' mochij ijkón. [c] **1:2** Ipan griego tajtowa iga kajtzelwiá iga iyesyo Jesucristo. Anka Pedro kejlą̲mikiá ken kichį̲wayaj ikya judiyojmej iga mayę̲'onoką̲n iyį̲xtaj Dios. Ex 24:8, Heb 9:19, Ex 29:22, Heb 10:22, Lv 14:6-7 y Lc 5:14

Jesucristo, yẹ'tajtọj iga amejemẹn iga anmoconfiạrowaj ipan toTẹko, mitzweyimatịltịskej iga ankijyọwijkej yej mitzchịwilijkej.
8 Amejemẹn ankichọkiliáj Jesucristo malej ayí' ankitaj; iwán malej iga aya ankitaj, ankicrẹdowaj yéj. Ampoxpạkij, este awel ankijtowaj iga tájtọl ken iga nochipa ampoxpạkij. 9 Ampạkij iga ankimátija iga toTẹko mitzsalvạrọskej iga anmoconfiạrojkej ipan yéj.
10 Ikyay profẹtajmej[a] momachtijkej iwán tatajtantinenkej iga makimatikạn ken iga mosalvạrọlọj, iwán kijtojkej iga Dios tẹsalvạrọj iga tẹpoxchọkiliá. 11 Ikya kuạ' Cristo aya wịtziá ipan tạjli, profẹtajmej kinekiáj makimatikạn ạ'yéj ạn kichịwas iga mamosalvạrọlo iwán kẹman mochịwas. IyEspíritoj Cristo kimatịltiaya profẹtajmej kén iga Cristo yawij kiknọchịwatij, iwán kén Cristo yawij kiweyimatịltịtij. 12 E' Dios kimatịltij inọmej profẹtajmej iga yej yejemej kijtojkej ayéj iga yejemej, sino iga amejemẹn xiyẹ'onokạn. Inán Dios kitịtan el Espíritu Santo, kịsa' ipan cielo iga makipalẹwi inọmej yej kipowaj itájtọl Dios iga amejemẹn xikmatikạn inín yẹ'notịciaj yej aya ankimatiáj, yej ạngelejmej[b] nọ kinekij magui' makimatíkạnya.

Dios tẹnọtza iga matiyẹ'nemikạn

13 Inón iga xikitakạn ken iga annemij, xiyẹ'tajlạntokạn iwán nochipa ximoconfiạrojtokạn ipan Dios iga yéj yawi mitzsalvạrọtij kuạ' nẹsiki Jesucristo. 14 Xinemikạn ken inọmej tẹpilowạn yej kichịwaj nochi yej kitekimakaj, amo xikchijtokạn yej ayẹkti ken ankichịwayaj kuạ' aya ankịxmatiáj Dios. 15 Mạjwa' xiyẹ'nemikạn, ijkón ken kajasi iga manemikạn yej kitokaj toTẹko, porque Dios yej mitznọtzkej, ayí' kichịwa yej ayẹkti. 16 Porque kạn ijkuilijto' itájtọl Dios, ijkín kijtowa: “Amo xikchịwakạn yej ayẹkti; porque nej ayí' nikchịwa yej ayẹkti.”[c]
17 Amejemẹn ankijliáj iga “amoTaj” in Dios, yej kijuzgạrowa kensan iga sẹ kichịwa, yéj ayá' sẹsan kiyẹ'ita. Nochipa ximoalịmpamatikạn iyịxtaj Dios miẹj amonókejo' ipan inín tạjli. 18 Ankimátija iga amejemẹn Dios mitzxitonkej kạn ikya ken an-ilpitoyaj iga ankichijtoyaj yej ayá' mitzpalẹwiáj, kensan

---

[a] **1:10** Xikita glosario “Profeta”.
[b] **1:12** Xikita glosario “Ángel”.
[c] **1:16** Lv 11:44-45; 19:2

kichijtoyaj amo-ikyapatajwan. Dios iga mitzxitonkej ayá' kixtaj iga
oro o plata, 19 sino que iga Jesucristo iyesyo yej pox valerowa.
Jesucristo kimiktijkej ken se borregojtzin[a] yej yektito', yej ayí'
kichij yej ayekti.[b] 20 Cristo inonya nokta iga onoya este kua'
aya mochiwaya inín tajli, e' inán nesiko kua' ay'ya wejka iga
tajuzgaroki toTeko. Nesiko iga amejemen xiye'onokan. 21 Kua'
walaj Jesucristo, yéj mitznextilijkej kén iga ankicredowaj Dios yej
ki-ojpa-ixitij Cristo kan miktoya. Iwán Dios kichij iga Cristo poxsan
makiweyimatiltikan. Inón iga amejemen anmoconfiarojkej ipan
Dios iwán ankimela'matitokej iga Dios kichiwas ken kijtoj.

22 Inán amejemen iga ankichiwaj ken kijtowa itájtol Dios, ay'ya
ankejlantokej yej ayekti iwán welja ankimela'chokiliáj tokniwan.
Inón iga poxsan ximosepanchokilikan sewo' iwán se' iga inochi
amoalmajmej. 23 Porque amejemen sej an-ojpanacerojkej;[c] e' amotaj
ayejo' yej miki, sino que mitzmakakej vida Dios iga itájtol yej isato'
iwán nochipa onos. 24 Porque itájtol Dios kijtowa:

Nochi gente ken tikita kochki',
iwán nochi yej motapialiá moweyimati, iwán inón yej kipiá,
ken tikita ixochiyo kochki'.
Kochki' waki iwán xini ixochiyo;
25 e' itájtol toTeko nochipa onos.

Iwán inín tájtol inón ye'noticiaj yej tasalvarowa yej amejemen
mitzpowilijkej.

2 Xikajtewákanya iga ankichiwaj nochi yej ajayekti, ayo'
xitakajkayawakan, amo san ximopajpantikan iga anye'nemij,
amo xita-ixitakan iwán amo xitapopowakan. 2 Ximochiwakan ken
seli'kokone' yej atanekij iga kinektokej chichiwala', iwán inonwa'
chichiwala' kijtojneki itájtol Dios yej pox yekti iwán tepalewiá
iga wel máj matimoconfiarokan ipan yéj iwán wel tesalvarowa.
3 Amejemen ankimátija iga toTeko poxsan te-ikneliá.

Cristo, te'ti yej isato'

4 Inón iga xikna'techokan toTeko Jesucristo, yéjwa' ken tikita se
te'ti yej isato', yej la gente kitajkalkej, e' inón te'ti Dios kitapejpen
iwán poxsan valerowa. 5 Amejemen no ken antemej yej isatokej,
iwán iga inomej te'ti Dios nemi kichiwa tiopan kan onos iyEspíritoj,

---

[a] **1:19** Xikita glosario “Borrego”. [b] **1:19** Ex 12:3,5 [c] **1:23** Jn 3:3

iwán amejemẹn ansacerdọtejmej yej ankichi̱waj ken kineki Dios,
iwán Jesucristo mitzpalẹwiáj iga ankimakaj iyofrẹndaj Dios yej
poxsan kiyẹ'ita. 6 Nọ ijkí̱n ijkuilijto' itájtọl Dios:

Nej niktaliá sẹ te'ti ipan Jerusalén,[a] inón te'ti kan pẹwa iga
mochi̱wa kajli, iwán inón te'ti Dios kitapejpen iga
poxsan valẹrowa,
yej ípan moconfia̱rowa ayá' mopi̱najti̱j.

7 Iga amejemẹn yej ankicrẹdowaj, inón te'ti poxsan valẹrowa, e'
iga inọmej yej ayá' kicrẹdowaj, mocumpli̱rowa kan ijkuilijto' pan
itájtọl Dios:

Yej kalchi̱waj kitajkalkej inón te'ti,
e' inón te'ti majya sej valẹrowa iga kitapejpenkej iga ípan
mataksato kajli yej nemi mochi̱wa.

8 Nọ mochij yej ijkí̱n ijkuilijto':

Te'ti kan mokxiwi̱tekilo iwán te'ti yej tawetzi̱ltiá.

Yejemej mokxiwi̱tekij iga ayá' kicrẹdowaj itájtọl Jesucristo, inọmej
inọnya nokta iga wa̱lkej.

Amejemẹn itatki Dios

9 E' amejemẹn gente yej Dios mitztapejpenkej, ansacerdọtejmej
yej antekipanowaj iga yéj. Amejemẹn gente yej anyẹ'nemij iyi̱xtaj,
iwán mitznọtzkej iga xikpowakan yej Dios kichij yej ayagaj máj wel
kichi̱wa. Dios mitzki̱xtijkej kan ankichijtoyaj yej ayẹkti iga inán
xikchi̱wakan yej yẹkti ken yéj kineki. 10 Ikya amejemẹn ayéj tẹ
amoteki iyi̱xtaj Dios, e' inán amejemẹn gente yej itátkiya Dios. Ikya
ayagaj mitzikneli̱ayaj, e' inán mitzikneliaja Dios.

Xinemikan ken Dios kineki

11 Nokni̱wan yej nimitzpoxchọkiliáj, yej ken anwejkacha̱nejkej
iwán yej ken ampanówajsan pan inín ta̱jli,[b] nimitztajtaniliáj iga amo
xikchi̱wakan yej ayẹkti yej mitzyọltila̱naj, wan amo xikchi̱wakan
yej ayá' mitzpalẹwiáj iga ankitokaj iyojwi toTẹko. 12 Xiyẹ'nemikan
iyi̱xtaj yej ayá' kicrẹdowaj Dios. Ijkón yejemej, malej iga amejemẹn
mitzijliáj iga ankichi̱waj yej ayẹkti, yejemẹn kitaskej iga ankichi̱waj
yej yẹkti iwán kiweyimati̱lti̱skej Dios kua̱' yéj wi̱' tajuzga̱roki.

---

[a] **2:6** O “Sion” yej itọka̱' tepẹ' kan mochij a̱ltepẹ' Jerusalén.

[b] **2:11** Anka kijtọjneki iga yej kitoka Cristo imela'cha̱n ipan cielo.

13 Iga ankitokaj toTẹko, xiktajtọlkakikạn yej mandạrowaj ipan
inín tạjli: ken el rey César[a] iga yéj máj mandạrowa, 14 iwán
gobernadọrmej iga kitịtani el rey iga makicastigạrọkạn yej kichịwaj
yej ayẹkti iwán mayẹ'tajtọkạn iga yej kichijtokej yej yẹkti.
15 Porque Dios kineki iga amejemej xikchịwakạn yej yẹkti iga ay'ya
mamitzpọpowakạn inọmej yej xejxẹto'nemij yej akịxmatij itájtọl
toTẹko.
16 Xinemikạn ken yej wel ankichịwaj ken ankinekij iga
ayagaj mitzpiáj ken esclavo,[b] e' malej iga wel ankichịwaj
ken ankinekij, amo iga inọnya xikchịwakạn yej ayẹkti.
Xinemikạn ken iyesclạvojmej Dios iga ankichịwaj ken
yéj kineki. 17 Xitarrespetạrọkạn, xikchọkilịkạn toknịwạn,
xikmajmawilịkạn Dios iwán xik-respetạrọkạn rey
César.

Matimịxkuịtịkạn pan Cristo ken iga kisufrịroj

18 Amejemẹn yej an-esclạvojmej, xikchịwakạn ken mitztekimakaj
amotẹkomej. Siga te-ijiknịmej o malej ayá' o siga mitziknọchịwaj.
19 Dios mitzyẹ'itaj siga ankijyọwiáj malej iga amotẹkomej
mitzyokacastigạrowaj iga ankichịwaj ken Dios kineki. 20 E'
siga mitziknọchịwaj iga ankichịwaj yej ayẹkti, ay'ya agaj wel
kijtowa iga mitzyoka-iknọchịwaj; e' siga ankichịwaj yej yẹkti
iwán mitziknọchịwaj iwán ankijyọwiáj, Dios kiyẹ'ita. 21 Iga
inón nokta mitztapejpenkej Dios; iga Cristo nọ kiknọchijkej
iga totechko, inón iga matikchịwakạn ken yéj kichij. 22 Cristo
ayí' kichij yej ayẹkti iwán ayí' takajkayaj. 23 Kuạ' kuajkuantas
yej ajayẹkti kijliạyaj, Cristo ayá' tatẹnkuepiliạya iwán kuạ'
kimagakej, yéj ayá' momạkuepa' sino que kisentạliạya iyạlmaj
pan Dios yej tayẹ'juzgạrowa. 24 Cristo migui' ipan cruz iga
totechko, iga inán tejemej matikajtẹwakạn iga tikchijtokej
yej ayẹkti, iwán welja matiyẹ'nemikạn. Cristo kimagakej
este pox eskịsa', iga amejemẹn xi-achitiakạn. 25 Porque ikya
amejemẹn ken tikita anborrẹgojmej yej pojpolijtinemiáj, e'
inán ayo' ampojpolijtinemij iga ankitókaja Cristo yej nochipa
mitzcuidạrowaj.

---

[a] **2:13** Xikita glosario “César”. [b] **2:16** Xikita glosario “Esclavo”.

Ken makichi̲waka̲n yej na̲miktitokej

3 Ijko̲nsan no̲ amejeme̲n siwa̲tkej yej anwe̲wejyojkej, xikchi̲waka̲n
ken kijtowa amowé̲j, ijkó̲n sejsé̲ de yejemej yej ayá' kicre̲dowaj
itájto̲l Jesucristo, wel no̲ makicre̲do̲ka̲n, malej iga ayá' ankipowiliáj,
2 iga yejemej kitaskej iga anye̲'nemij iwá̲n antarrespeta̲rowaj.
3 Iga anmomo̲nsajtiliáj, ayá' ono' iga kén anmotzijtzikuiáj iga
mapoxye̲'ne̲si amotzónkal, o iga xikta̲li̲ka̲n yej de oro, o iga
xiknenti̲ka̲n amotzótzol yej pox patiyoj. 4 Ma̲jwa' anyo̲ltzope̲likmej,
iga ijko̲mpa mo̲nsajtilis nike̲man atamis, iwá̲n ompa ne̲si iga
amejeme̲n ante-ijikni̲mej iwá̲n ankichi̲waj iga xonoka̲n tamelá̲,
ino̲nwa' kipoxye̲'ita Dios. 5 Ijkó̲n yo̲ltzope̲likmej siwa̲tkej yej
ikyapamej yej ye̲'nemiáj. Yejemej moconfia̲rowa̲yaj ipan Dios
iwá̲n kicre̲dowa̲yaj iwe̲wejmej. 6 Ijkó̲n kichij Sara, yéj kicre̲doj
iwé̲j yej ito̲ka̲' Abraham. Kua̲' Sara tajtowa̲ya wa̲n iwé̲j, kijlia̲ya
“note̲ko”. Iwá̲n amejeme̲n anmochi̲waskej ken kua̲' ipilowa̲n
Sara, siga ankichi̲waj yej ye̲kti iwá̲n ayá' ankimajmawiliáj
nité̲.

7 Amejeme̲n tajta̲ga' yej anna̲miktitokej, xikye̲'itaka̲n sejsé̲
amosiwa̲'. Yejemej kajasi iga xik-respeta̲ro̲ka̲n porque siwa̲tkej
ayá' máj tajyowiáj que tajta̲ga'; yejemej no̲ mosalva̲ro̲skej kensan
amejemej iga Dios mitzikne̲liáj. Ijkó̲n xikchi̲waka̲n iga nité̲ amo
mamitztzakuili̲ka̲n kua̲' antajtowaj wa̲n Dios.

Yej kikno̲chi̲waj iga kichi̲waj yej ye̲kti

8 Iní̲n nimitzijliáj, xonoka̲n ken kua̲' se̲san amoa̲lmajmej,
xita-ikne̲li̲ka̲n iwá̲n ximose̲panchо̲kili̲ka̲n. Xite-ijikni̲wa̲n iwá̲n
amo ximoweyimatika̲n. 9 Siga agaj mitzchi̲wiliáj tejté̲ yej aye̲kti,
amo no̲ xikchi̲wili̲ka̲n ijkó̲n. Siga agaj mitzijliáj kuajkuantas
yej ajaye̲kti, amo xikte̲nkuepili̲ka̲n. Ma̲jwa' xiktajtanili̲ka̲n Dios
iga makipale̲wi̲ka̲n yejemej, porque Dios mitztapejpenkej iga
mamitzye̲'chi̲waka̲n. 10 Iga ijkí̲n kijtowa itájto̲l Dios:

Yej kineki maye̲'ono iwá̲n mapa̲kto,
amo makijijto yej aye̲kti
niga matakajkaya̲wa.
11 Amo makichi̲wa yej aye̲kti, makichi̲wa yej ye̲kti.
Makichi̲wa iga nochipa maono tamelá̲ wa̲n nochi tokni̲mej.
12 Iga Dios kipale̲wiá yej ye̲'nemij,

iwán kitajtolkui kua' oradowaj,
e' ayá' kiye'ita yej kichiwaj yej ayekti.
13 ¿A' wel mitzchiwiliskej yej ayekti siga amejemen nochipa
ankichiwaj yej yekti? 14 Siga agaj mitzchiwiliáj tejté iga ankichijtokej
yej yekti, amejemen xipakikan. Amo xikmajmawilikan ni agaj,
niga ximajmatokan. 15 Majwa' ipan amoalmaj xikweyimatiltikan
Cristo iga yéj amoTeko. Nochipa xikmatitókanya te ankijliskej
nochi yej mitztajtanij de inón yej amejemen ankichixtokej
iga anmoconfiarowaj ipan toTeko. 16 E' kua' antajtowaj, amo
ximoweyimatikan iwán xitarrespetarokan. Yej amoalmaj mitzijliáj
iga yekti, inón xikchiwakan, iga yej mitzmalijliáj iga ankicredojtokej
Cristo, mamopinajtikan iga san tajtajtojkej. 17 Máj yekti, siga Dios
kineki, mamitziknochiwakan iga ankichiwaj yej yekti, que iga
mamitziknochiwakan iga ankichiwaj yej ayekti.
18 Porque Cristo no kiknochijkej kua' kimiktijkej iga yej ayekti
tikchijkej. Mi' sesan vej iga totechko iwán ay' kajasi sej iga mamiki
iga tejemej. Yéj ayá' kichij yej ayekti; e' migui' iga yej kichiwaj yej
ayekti wel maonokan itenoj Dios. Migui' icuerpoj iwán iyEspíritoj
Dios ki-ojpa-ixitij. 19 Iwán iyEspíritoj Cristo yajki kitatapowito
inomej espiritojmej yej presojtitokej. 20 Inomej yej pox ikya ayá'
kicredojkej yej kijtoj Noé, kua' Dios kijyowilijtoya iga kichixtoya
iga mamoyolpatakan inomej miej Noé nemi kichiwayaj weyi ákal.
Ocho toknimej momanawijkej ipan weyi ákal, inomej ayá' amikikej.
21 Inón a'ti kijtojneki yej ken iga mobautizarolo[a] inán, yej iga
timosalvarojkej. Iga se mobautizarowa, ayéj iga maewi ikajlo', sino
que iga se makitajtanili Dios iga makiperdonaro yej kichiwa yej
ayekti. Iwán timosalvarowaj iga Jesucristo ojpa-isa' kan miktoya.
22 Yéj yajki ipan cielo iwán ewato' iladoj iye'ma'[b] Dios iwán yéj
kimandarowa angelejmej iwán nochi yej mandarowaj iwán kipiáj
poder.

Matikchiwakan ken Dios kineki

4 Ijkón ken Cristo kiknochijkej, ijkón no amejemen xiksentalikan
amoalmajmej iga mamitziknochiwacan. Yej kijyowiá iga
kiknochiwaj ken Cristo, kikájteja iga kichiwa yej ayekti. 2 Ijkón

[a] **3:21** Xikita glosario “Bautizar”. [b] **3:22** Yej ewato' iladoj iye'ma' se rey, no mandarowa. Ijkón Jesús senmandarowa wan iTaj.

kitekichijtos nochipa ken kineki Dios, ayá' kichijtos ken kiyoltilana yej ayekti. 3 Ikya no amejemen ankichijtoyaj ken kichiwaj yej ayá' kixmatij Dios, amejemen anmotekayaj wan yej ayá' íwan annamiktitokej, ankichijtoyaj yej mitzyoltilanayaj yej ayekti, antawanayaj, nochipa ansentawanayaj kan pox antajtakuayaj iga an-ilwichiwayaj, iwán ankiweyimatiltiayaj idolojmej. Iwán Dios kijiya nochi idolojmej. 4 E' inán yejemej ay' kojasij te iga ay'ya ankichiwaj ken yejemej kichiwaj, iwán mitzpopówaja. 5 Yejemen se día yawij asitij itenoj Dios yej kijuzgarowa yej isatokej iwán yej miktokej, iwán yejemen kijtoskej nochi yej kichijkej. 6 Porque yej inán miktókeja no ikyay kipowilijkej ye'noticiaj iga iyespiritojmej wel isatoskej nochipa wan Dios. Iga Dios kíjtoja iga nochi gente miki.

7 Ay'ya ke' poliwi iga yáwiya tamiti nochi. Inón iga amejemen xiktapejpenakan iga xikchiwakan yej yekti iwán nochipa xitajtokan wan Dios. 8 E' yej máj yekti, amejemen ximopoxchokilikan porque iga anmopoxchokiliáj wel anmoelkawiliáj siga agaj mitzchiwiliáj yej ayekti. 9 Xitaomemawikan kua' mitzpaxalowiliáj yej akipiáj kan kawij, amo te xikijtokan. 10 E' ijkón ken Dios sejsé mitzmakakej yej wel ankichiwaj, inón xikuikan iga xikpalewikan sekin. 11 Siga agaj wel ye'tajtowa, makipowa itájtol Dios. Siga agaj wel kipalewiá se' toknin, makichiwa iga itájpal yej Dios kimaka. Nochi yej ankichiwaj, xikchiwakan iga mamoweyimatilti Dios ipan itoka' Jesucristo, porque yéj iga iweyi poder nochipa mandarowa. Ijkónyawa'.

Kiknochiwaj iga kitokaj Cristo

12 Nokniwan yej nimitzpoxchokiliáj, amo ximomajtikan kua' ankisufrirowaj iga kuajkuantas mitzchiwiliáj iga anmoconfiarowaj ipan Cristo, inón ankimatitókeja. 13 Majwa' xipakikan kua' mitziknochiwaj kensan Cristo no kiknochijkej, iga no xipakikan kua' wi' iwán iweyi poder. 14 Xipakikan kua' mitzijliáj kuajkuantas iga ankitokaj Cristo, iga iyEspíritoj Dios yej nochi kimandarowa, ono' wan amejemen. Yejemej kimalijliáj Dios, e' amejemen ankiweyimatiltiáj. 15 Siga agaj de amejemen kiknochiwaj, ayejpa iga antamiktijkej, niga antachtekkej, niga ankichijkej yej ayekti o niga anyokayawij antajtotij kan ayá' kajasi xitajtokan. 16 E' siga mitziknochiwaj iga ankitokaj Cristo, amo xipinawakan, majwa' xikweyimatiltikan Dios iga inón mitzchiwiliáj.

17 Ási'ya hora iga Dios yawi tajuzgaroti, e' pewa ipan ipilowan
Dios. Siga pewa ipan tejemej, ¿kan kimakatij in inomej yej ayá'
kichiwaj ken kijtowa itájtol Dios? 18 Siga yej ye'nemi ayéj fácil iga
mosalvarowa, ¿kan kimakati yej kichijto' yej ayekti? 19 Inón iga
yej kisufrirowaj iga ijkón kineki Dios, máj makichiwakan yej yekti
iwán makisentalikan iyalmajmej ipan Dios yej techij, pues Dios
nochipa kichiwa yej kijtowa.

Pedro kinonotza yej kitokaj toTeko

5 Achi manimitznonotzakan amejemen anciánojmej[a] yej
ankidirigirowaj tokniwan yej kitokaj Cristo. Nej no ni-anciánoj
kensan amejemen, iwán nej nikita' ken kiknochijkej Cristo.
Nej no nisen-onos wan toTeko kua' kinextij iweyipoder.
2 Xikitakan tokniwan yej Dios mitzmakakej iga xicuidarokan.
Xicuidarokan ken se yej kicuidarowa yolkamej. Xikyolmakakan iga
xikchiwakan ken Dios kineki, iwán amo xikteki'chiwakan. Ayéj
iga tomin mamitzyoltilanakan. 3 Amo xiktekimakakan ken kua'
amotatki tokniwan yej ankicuidarowaj, majwa' mamixkuitikan
ipan amejemen iga anye'nemij. 4 Ijkón kua' nesiki Jesucristo
yej kimandarowa nochi pastormej, amejemen mitzmakaskej
amocoronaj[b] yej este monsajti' yej ayí' tamis.

5 Ijkonsan no amejemen chokomej, xikchiwakan ken mitzijliáj
anciánojmej. Ximoaliimpamatikan iga wel ximosepancredokan iga
ijkín kijtowa itájtol Dios:

Dios ayá' kiye'ita yej moweyimati,
e' kipalewiá yej moaliimpamati.[c]

6 Ximoaliimpamatikan iyixtaj Dios yej kipiá poder, iga yéj wel
mamitzweyimatikan kua' nokta kinekis. 7 Xikijlikan Dios nochi yej
amejemen mitzyolmiktijtokej, iga yéj kineki mamitzpalewikan.

8 Xitajlantokan, amo ken kua' xikochtokan; iga Tzitzimi'
mitzijiyaj iwán yéj ken tikita tekuani yej tzajtzitinemi iga
kitemowa yej yawi kikuati. 9 Ximoconfiarojtokan ipan toTeko iga
wel xiktaniliikan Tzitzimi'. Ankimatij iga ijkonsan no tokniwan
yej onokej noyan ipan tajli, no nemi kiknochiwaj. 10 E' kua'
acha mitziknochijkej, Dios kichiwas iga anye'onoskej, iwán iga
amejemen ayí' xikajtewakan iga anmoconfiarowaj ipan yéj;

---

[a] **5:1** Xikita glosario “Anciano”. [b] **5:4** Xikita glosario “Corona”. [c] **5:5** Pr 3:34

mitzpaleẉiskej iga amo xikajteẉakaṉ iyojwi. Dios noṉ mitzpaleẉiskej iga xikmela'matitokaṉ yej ankicreḍowaj. Dios teṉpoxchoḳiliá iwáṉ teṉnoṉtza' iga matisen-onokaṉ waṉ Jesucristo kaṉ nochipa mandaṉrojto'. 11 Yéj nochipa makipiá poder. Ijkóṉnyawa'.

Monawatiá

12 Toknin Silvano, yej akikajteẉa iyojwi toTeko, neṉpaleẉij iga nimitzijkuilowilijkej inín aṉma' iga nimitznoṉnoṉtzaj iwáṉ iga xikmatikaṉ iga nochi yej mitzpasaṉrojkej mitzneẋtiliáj iga Dios mitzpoxchoḳiliáj. Iwáṉ inín amo xikeḷkaẉakaṉ.

13 Toknịwaṉ yej Dios noṉ kitapejpen kensan amejemej yej onokej Babilonia,[a] mitztịtaniliáj saludos. Marcos yej nikita ken nopiltzịn noṉ mitztịtaniliáj saludos. 14 Ximosaludaṉroḳaṉ se' iwáṉ se' iwáṉ ximopipitzoḳaṉ iga anmochoḳiliáj iga amejemeṉ ipilowaṉ Dios.

Xonokaṉ tamelá, amejemeṉ yej anseṯitokej waṉ Jesucristo. Ijkóṉnyawa'.

[a] **5:13** Anka Babilonia kijtojneki altepe' Roma.

Ómeya ama' yej kijkuiloj

San Pedro

Pedro kijkuilowiliá yej kitokaj Cristo

1 Nej niPedro iyapóstol[a] Jesucristo, ken tikijtowaj nej se yej
yéj kititan. Nimitzijkuilowiliáj inín ama' amejemen yej poxsan
anmoconfiarowaj ipan toTeko kensan nejemej, iga toDios Jesucristo
yej tesalvarowa nochipa kichiwa yej yekti. [2] Poxsan xiye'onokan
iwán tamelá xonokan iga ankixmatij Dios iwán Jesucristo yej
toTeko.

Dios tenotza iga matiye'nemikan

[3] Iga ipoder Dios temá' nochi yej tiknekij iga wel matonokan ken
yéj kiye'ita. Yéj kichij iga matikixmatikan Jesucristo yej tenotza'
iga iweyi poder iwán nochi yej yéj kiye'chij. [4] Yéj iga inón iweyi
poder temá' yej poxsan valerowa yej teprometerowilij, iga inón
amejemen wel xonokan ken yéj ono' iwán xikajtewákanya iga
ankichiwaj yej ayekti yej mitzyoltilanaj iwán tapojpolowa, ken
kitekichiwasnekij yej akixmatij Dios. [5] Iga anmoconfiarówaja
ipan Dios, inán xiktemokan iga xiye'nemikan, xikmatikan katiapa
yej yekti, [6] iwán amomatíkasan ximoyoltakuawilikan iga amo
xikchiwakan yej ayekti, iwán ayá' nimanín xikuesiwikan, iwán
nochipa xiktemokan Dios, [7] iwán pox xite-ijiknimej wan yej no
kitokaj Cristo, iwán poxsan xikchokilikan nochi toknimej.

[8] Siga amejemen nochi inín ankichijtokej, ayá' san
ampetz-onoskej, ijkón ayéj báldejsan ankixmatikej toTeko
Jesucristo. [9] E' yej ayá' kichiwa ijkín, inón ken tikita pacha o yej
ayá' wejka tachá, kélkaja iga Dios kiperdonároja yej ikya kichij
yej ayekti. [10] Inón iga nokniwan, nochipa xikchijtokan inimej yej
nimitzijlijkej iga manesi iga Dios mitznotzkej iwán mitztapejpenkej.
Siga ijkón ankichijtoskej, ayí' anmopojpoloskej. [11] Ijkón toTeko
Cristo Jesús yej tesalvarowa mitzijliskej iga xiye'asikan kan yéj
nochipa mandarowa.

---

[a] **1:1** Xikita glosario “Apóstol”.

Itájtol toTeko yej melá' nokta

12 Inón iga nochipa nimitzejlantijtoskej nochi inimej yej
nimitzijlijkej, malej iga ankimátija iwán malej iga ankicredojtokej
itájtol Dios yej mitznextilijkej. 13 Miej nej nónogo', kajasi iga
manimitztekinonotzakan ijkín. 14 ToTeko Jesucristo nematiltij iga
ay'ya ke' poliwi iga nia nimikiti. 15 E' nemi nikchiwa nochi yej wel
iga kua' nimi'ya amo xikelkawakan inín yej nimitzijlijkej.
16 Yej nimitznextilijkej de ipoder toTeko Jesucristo iwán iga
yéj yawi witzeti sej, ayéj namoltatapowalis yej san niktenchijkej,
pues nejemej niknojma-itakej iweyipoder toTeko. 17 Nikitakej kua'
Dios yej toTaj kiweyimatiltij iwán moká' inín monsajtájtol, kijtoj:
“Ininwa' nokta in noPiltzin yej nikpoxchokiliá, yej niktapejpen.”
18 Nejemej nokta nikakikej in inón yej tajtoj ipan cielo kua' nonoyaj
iwán toTeko ipan inón tepe' yej kitapejpen Dios.
19 Wel nokta timoconfiarowaj ipan yej kijtojkej profetajmej[a]
iwán pox yekti iga amejemen inón xiktajtolkuikan. Inón tájtol
ankitaj ken se cándil yej tawiá kan takomichkan, este que mataneси,
ken kua' Cristo tawiá ipan amoalmajmej, ijkón ken sitalin yej kijliáj
lucero de la mañana tawiá kua' tanestíwi'ya. 20 E' xikmatikan
inín: ayagaj wel iséltisan kijtowa te kijtojneki se profecía yej
ijkuilijto' ipan itájtol Dios. 21 Profetajmej ayí' kiyoka-ijtojkej tejté
yej yejémejpa kinekij; yejemej kijtowayaj yej Diospa kijliayaj iga
makijtokan, san ken kijliayaj el Espíritu Santo.

Yej takajkayawaj kua' tamachtiáj

2 Onoya no ipan iyaltepemej israelitajmej yej ayompa
tamachtiayaj, yej ayéj mela'profetajmej; ijkonsan no onoskej
sekin de amejémempa yej mitzkajkayawáskejpa iga mitzmachtiáj.
Yejemej yawij mitzmachtitij, malej iga tatzatzalan mitzmachtiskej
tajtolmej yej tapojpolowa, iwán kijtoskej iga Cristo ay'ya yej
iTekomej yejemej, malej iga Cristo inomej kikowa' iga iyesyo.
Inómejwa' imatikámejsan motemowiliáj iga nimanín mapoliwikan.
2 Iwán mia' kitokaskej ken yejemej poxsan ayompa nemij, iwán
itechko yejemej ay'ya ye'tajtoloj de iyojwi toTeko yej melá' nokta.
3 Iga kipoxpiasnekij tomin, yawij mitzkajkayawatij iga namoltájtol

[a] **1:19** Xikita glosario “Profeta”.

kạnsan mamitzkịxtilịkạn tomịn, e' ikyay Dios kijtoj iga yawi kicastigạrọti, iwạ́n yejemej awel cholowaj.

4 Dios ayạ́' kiperdonạroj ạngelejmej[a] yej kichijkej yej ayẹkti, sino que kipatạnaltijkej pan texapowéj kạn takomichkạn iwạ́n kijilpij iga cadena, ompa onoskej este kuạ' Dios yawi kijuzgạrọti nochi. 5 Dios nọ ayạ́' kiperdonạroj ikyapamej yej kichijkej yej ayẹkti kuạ' onoya Noé, sino que kitịtan tiawạ' yej poxsan recio ipan inọmej gente yej kichijkej yej ayẹkti, iwạ́n kisalvạroj Noé yej kipowa' itájtọl Dios iga mayẹ'nemilo. Iwạ́n nọ kisalvạroj se' siete toknịmej. 6 Dios nọ kitatij ạltepẹmej yej itọkạ' Sodoma iwạ́n Gomorra, kạwi' néxtisan iga ompa mamịxkuịtilo iga yej ayạ́' yẹ'nemij, ijkọ́n yawij kichịwilịtij. 7 E' Dios kimạnawij Lot yej yẹ'nemi', yéj moyọlmiktiạya ken iga kichịwayaj inọmej gente yej ayạ́' yẹ'nemij. 8 Lot yej yẹ'nemi, chạntitoya ipan ạltepẹ' kạn chạntitoyaj inọmej yej ayạ́' yẹ'nemij, iwạ́n poxsan moyọlmiktiạya iga nochipa kitztoya iwạ́n kikakiá yej inọmej kichijtoyaj yej ayẹkti.

9 Inín tẹnẹxtiliá iga toTẹko wel kimạnawiá yej moconfiạrowa ípan kuạ' nemi panowaj ipan prueba, iwạ́n iga kẹman toTẹko yawi kicastigạrọtij yej kichijtokej yej ayẹkti kuạ' yéj yawi kijuzgạrọti nochi.

10 ToTẹko máj yawi kicastigạrọti yejsan kẹejlạntokej iwạ́n kichijtokej yej ayẹkti iwạ́n ayạ́' kimajmawiliáj ken yéj tatekimaka. Inọmej yej ayompa tamachtiáj ayạ́' majmawij iga kuajkuantas kijliáj yej mandạrowaj ipan cielo. 11 Ạngelejmej malej iga máj kipiáj poder iwạ́n máj mandạrowaj, ayạ́' mịxẹwiáj iga iyịxtaj toTẹko kimạlijliáj inọmej yej mandạrowaj ipan cielo.

12 Inọmej yej ayompa tamachtiáj ken tikita animạlmej iga ayạ́' tajlạmikij. Yejemej wạlkej nokta iga yawij kikịtzkịtij iwạ́n yawij kimiktịtij. E' yejemej kimạlijliáj tejté yej ayạ́' kentendẹrowaj; e' yejemej yawij mikitij ken tikita animạlmej. 13 Dios kiknọchịwas in inọmej kensan yejemej ta-iknọchijkej. Yejemej pạkij iga iyịxtaj la gente kichịwaj yej ayẹkti ken iyạlmajmej kinekij. Kuạ' anmonechkowaj iga an-ilwichịwaj iga ankejlạmikij toTẹko Jesús, inịmej yej ayompa tamachtiáj nọ asij wạn sentakuaj wạn amejemẹn, e' pịnạwalo iga mo-ita ken kichịwaj. Yejemej ken tikita tejté yej takakalojto' ipan yẹ'tzótzol.

---

[a] **2:4** Xikita glosario “Ángel”.

14 Yejemej kuą' kitaj sę siwą' magui' mamasíkąnya íwąn.
Iwą́n ayą́' siawij iga kichijtokej yej ayękti. Kikajkayąwaj yej aya
momela'confiąrowaj ipan toTęko. Yejemej nochipa kejląmikij
iga mąjo' mamotapialįkąn. Iwą́n inǫmej óno'ya iga Dios yawi
kicastigąrǫti. 15 Yejemej pojpoliwíkeja iga ay'ya kichįwaj ken
kijtowa itájtǫl Dios. Yejemej kichįwaj ken kichij profeta Balaam
yej ipiltzįn Beor. Balaam poxsan kine' tomįn yej ayompa motąniá.
16 Iwą́n sę burra tajtoj ken tikita gente, kinǫnǫtza' Balaam iwą́n kijlij
iga ayompa nemi kichįwa, wąn Balaam ay'ya kichij ken kinekiá.
17 Inǫmej yej ayompa tamachtiáj ken tikita wą'pǫzojmej, iwą́n
ken tikita mixti yej kiwįga ejeka'; yejemej onókeja iga yątij kąn
pox takomichkąn iwą́n ompa nochipa onoskej. 18 Kuą' tamachtiáj
kijtowaj tzojtzopęli'tájtǫl, e' inǫmej tájtǫl ayagaj kipalęwiá.
Iga tamachtiáj iga sę wel kichįwa yej ayękti ken kiyǫltiląna,
kikajkayąwaj sekin yej kikajtéjkejo' iga kichįwaj yej ayękti.
19 Kijtowaj iga sę wel kichįwa ken kineki iyąlmaj iga ay' agaj
kitekimaka, e' yejemęn awel kikajtęwaj iga kichijtokej yej ayękti.
Siga agaj awel kikajtęwa iga kitekichijto' yej ayękti, inǫ́n ono' ken
esclavo. 20 Yej kįxmatíkeja toTęko Jesucristo yej tęsalvąrowa iwą́n
kimela'kajtéjkeja iga kichįwaj yej ajayękti, e' sejo' kichįwaj, inǫ́n
mochįwaj mąjya sej que iga achto onoyaj. 21 Mą́j yękti katka yejemej
amo makįxmatikąn iyojwi toTęko que iga makįxmatikąn iwą́n
makikajtęwakąn sej iga kichįwaj ken iga itájtǫl tatekimaka. 22 E'
ipan yejemej mocumplįroj ken mojtowa: “Pęlo kikua sej yej kisǫta',
iwą́n siwąkoyamę' yej mą́ltijo', sej momįmimilowa ipan soki'.”

Kuą' wį' sej toTęko

3 Noknįmej yej nimitzpoxchǫkiliáj, iga inín ǵmeya ąma'
yej nimitzijkuilowiliáj. Ipan iyǫmexti ąma' nikne'
manimitznǫnǫtzakąn iga xikejląmikikąn iga xikchįwakąn yej yękti.
2 Xikejląmikikąn yej kijtojkej profętajmej yej Dios kitapejpen, iwą́n
ken tatekimá' toTęko yej tęsalvąrowa, yej apǫstolejmej mitznęxtilijkej.
3 Xikejląmikikąn inín: kuą' ay' wejka iga wį' sej toTęko, onoti
sekin yej kająwilmatiskej yej kijtoj Dios iwą́n kichįwaskej yej ayękti
san ken kineki iyąlmajmej. 4 Tatajtaniskej: “¿Te iga áyasan wį'
Cristo ken iga kijtoj? Mikíkeja totajwąn iwą́n nochi ijkǫnsan ono'
desde iga mochij inín tąjli.” 5 Yejemej akikakisnekij iga este íkyaya
Dios iga san itájtǫl kichij cielo iwą́n tąjli. Iga san tatekimá' kįsa'

tajli ipan a'ti iwán nochi ono' iga a'ti. 6 Iwán iga a'ti ikya poliwilo'.
7 E' cielo iwán tajli yej inán ono', no yawij poliwitij. Onokej iga
yawij tatatij kua' Dios yawi tajuzgaroti. Íkua' yawij no kipoloti
inomej yej aya' kitajtolkuij toTeko.

8 E' amejemen noknawan yej nimitzpoxchokiliáj, amo
xikelkawakan iga toTeko se día kita ken mil años iwán mil años
kita ken se día. 9 ToTeko aya' wejkawas iga kichiwas yej kijtoj, ken
sekin kijtowaj iga pox wéjkaja; e' yéj techíxtogo' iga aya' kineki
mapoliwi ni agaj, sino que yéj kineki iga nochi mamoyolpatakan.

10 E' kua' yawi witzeti toTeko ayagaj kimatitos, ken tikita kua'
asi yej tachteki tayowakan; íkua' ipan cielo poxsan tatikuinis iwán
nochi yej onokej ajko yawij poliwitij iga yawij tatatij. Ijkonsan no
tajli iwán yej ípan onokej, nochi yawi tatatij.

11 Puej siga inimej nochi yawij poliwitij, ¡inón iga amejemen
poxsan xiye'nemikan iwán xiktokakan toTeko! 12 Xikchixtokan iga
maásiya inón día kua' Dios yawi tajuzgaroti iwán xikchiwakan yej
yekti iga máj nimanín maasi. Íkua' cielo wewelonis iga tatas iwán
nochi yej onokej ajko yawij poliwitij iga yawij tatatij. 13 E' tejemej
tikchixtokej kensan Dios kijtoj iga yawi temakati se'ya cielo iwán
se'ya tajli kan nochi kichiwaj yej yekti.

14 Inón iga noknawan yej nimitzpoxchokiliáj, miej inón
ankichixtokej, xikitakan iga ayo' xikchijtokan yej ayekti iga
amo mamitzkuesowilikan Dios, majwa' xonokan tamelá íwan.
15 Xikmatikan, toTeko techíxto'san iga kineki matimosalvarokan.
Ijkinsan no mitzijkuilowilijkej toknin Pablo yej tikpoxchokiliáj,
ijkón kensan Dios kinextilij. 16 Ipan nochi ama' yej Pablo
mitzijkuilowilijkej, ijkinsan mitznonotzkej malej iga kakanaj
atikojasij te kijtojneki. Iwán sekin yej aya' ki-entenderowaj iwán
aya' poxsan moconfiarowaj ipan Cristo, ay' ompa kijtowaj ken
tamachtiá Pablo. Ijkonsan no kakanaj kan ijkuilijto' itájtol Dios
yejemej ayompa tamachtiáj, iwán inomej imatikámejsan nemi
motemowiliáj iga yawij poliwitij.

17 Noknawan yej nimitzpoxchokiliáj, ankimátija nochi inín
yej nimitzijlijkej, inón iga xikitakan ken iga annemij iga amo
mamitzkajkayawakan yej ayompa tamachtiáj iga wel mitzkixtiáj
ipan ye'ojti iwán wel mitzpojpolowaj. 18 E' amejemen majwa'
xikixmatikan toTeko Jesucristo yej tesalvarowa iwán xikmatikan iga
techokiliá. ¡Yéjsan mamoweyimatilti, inán iwán nochipa! Ijkónyawa'.

Áchtopa a̱ma' yej kijkuiloj

San Juan

Tájto̱l yej kichi̱wa iga nochipa matonoka̱n wa̱n Dios

1 Nejemej nimitzijkuilowiliáj de inón yej onoyay este kua̱' pe̱wa' inochi, iwá̱n yej nikakikej iwá̱n ken iga niknojma-itakej iga noyi̱xmej. Iwá̱n nikchijchimikej iga noma̱mej. Nemi nimitzta̱tapo̱wiáj de inón Tájto̱l yej kichi̱wa iga wel matisatoka̱n.[a] [2] Ino̱nwa' Tájto̱l Jesucristo yej kichi̱wa iga wel matisatoka̱n, mone̱xtij. Iwá̱n nejeme̱n nikitakej iwá̱n no̱ya̱n nikpowakej; iwá̱n nimitzpowiliáj no̱ amejeme̱n de inín yej kichi̱wa iga nochipa matonoka̱n wa̱n Dios. Inín Tájto̱l onoya iwá̱n toTaj iwá̱n yéj ne-i̱xne̱xtilijkej. [3] Nimitzpowiliáj kensan nikitakej iwá̱n kensan nikakikej, iga wel matise̱titoka̱n kensan nejeme̱n nise̱titokej iwá̱n Dios yej toTaj iwá̱n Jesucristo yej iPiltzi̱n Dios. [4] Nejemej nimitzijkuilowiliáj inín iga pox matiyo̱lpa̱ktoka̱n.

Dios te̱perdona̱rowiliá iga tikchijkej yej aye̱kti

[5] Ini̱nwa' in ye̱'noti̱ciaj yej Jesucristo ne̱ne̱xtilijkej yej nejemej nimitzpowiliáj amejeme̱n: Dios ayí' kichi̱wa yej aye̱kti, iga yéjwa' nokta ta̱wi̱lyo̱', ka̱n yéj ono' ayá' takomichka̱n. [6] Siga tikijtowaj iga tise̱titokej íwa̱n, iwá̱n tikchíwajo' yej aye̱kti iga tonókejo' ken ka̱n takomichka̱n, titakajkaya̱waj iga atikchi̱waj ken itájto̱l Dios tane̱xtiliá. [7] E' siga tinemij ka̱n ta̱wi̱lpan, ijkó́n ken Dios ono' ka̱n ta̱wi̱lpan, ijkó́n tise̱titokej iwá̱n nochi yej kicre̱dowaj Cristo; iwá̱n iyesyo Jesucristo yej iPiltzi̱n Dios te̱pajpa̱kiliá nochi yej tikchi̱waj yej aye̱kti.

[8] Siga tikijtowaj iga ayá' tikchijkej yej aye̱kti, toga̱nájmejsan timokajkaya̱waj, iwá̱n ayá' tikijtowaj yej melá' nokta. [9] E' siga timote̱nxitomaj iga tikchijkej yej aye̱kti, Dios nochipa kichi̱wa ken kijtowa iwá̱n yéjsan kajasi iga tee̱lka̱wiliá iga tikchijkej yej aye̱kti, iwá̱n wel tee̱wi̱ltiliá yej ayompa tikchijkej. [10] Siga tikijtowaj iga

---

[a] **1:1** "Matisatoka̱n" o matonoka̱n nochipa wa̱n Dios.

ayá' tikchijkej yej ayẹkti, nemi tikijtowaj iga Dios takajkayạwa,
iwán ijkón nẹsi iga ayá' nemi tiktajtọlkuij Dios.

Cristo yej tẹtajtowiliá

2 Amejemẹn yej nimitzitaj ken nopilowạn, nimitzijkuilowiliáj
inín iga amo xikchịwakạn yej ayẹkti. E' siga agaj kíchija' yej
ayẹkti, tikpiáj sẹ yej tẹtajtowiliá iyịxtaj toTaj, inọnwa' Jesucristo.
Yéj ayí' kichịwa yej ayẹkti. 2 Jesucristo motẹmá' iga mi' iga tejemej
iga matẹperdonạrowili yej tikchijkej yej ayẹkti, ayejsan iga tejemej,
nọ iga inochi gente yej ono' ipan inín tạjli.

3 Siga tikchịwaj ken Dios tatekimaka, ijkón tikmatij iga
tikịxmátija Dios. 4 E' siga agaj kijtowa: "Nej nikịxmati Dios", iwán
ayá' kichịwa ken yéj tatekimaka, inọnwa' takajkayạwa, ayompa
tajlạmiki. 5 E' kuạ' tikchịwaj ken Dios tatekimaka, ompa monẹxtiá
iga tikchọkiliáj nokta in Dios; iwán ijkón tikmatij iga tisẹtitokej
iwán yéj. 6 Yej kijtowa iga sẹtito' iwán Dios, manemi ken nemiá
Jesucristo.

Se'pay tẹtekimaka Dios

7 Noknịwạn, inín yej nimitzijkuilowiliáj iga xikchịwakạn,
ayéj se'pay yej tẹtekimaka Dios: inọnsan yej amejemẹn ikyay
mitztekimakakej iga xikchịwakạn. Inín yej ikyay mitztekimakakej,
amejemẹn ankikakíkeja. 8 E' malej ijkón, nimitzijkuilowiliáj se'pay
iga nimitztekimakaj, wel tikijtowaj iga inín aya i' mokaki, iwán
ankimatij iga ijkón nokta tamachtij Cristo iwán monẹxtiá nọ pan
amejemẹn. Iga nóyạnya nemi momati inín tájtọl, ken kuạ' némiya
tạwiá noyạn iwán takọmitilyọ' nemi pojpoliwi.

9 Siga agaj kijtowa iga ono' ipan tạwịlyọ', iwán kijiya iyiknịn,
inón ónogo' kạn takomichkạn. 10 Yej kichọkiliá iyiknịn, inón ono'
pan tạwịlyọ', iwán akichịwaltiá iga se' makichịwa yej ayẹkti. 11 E'
yej kijiya iyiknịn inón ono' kạn takomichkạn iwán nemi kạn
takomichkạn iwán ayá' kimati kạn yawi, iga takọmitilyọ' ken
kịxtzakto'.

12 Nopilowạn, nimitzijkuilowiliáj iga Dios mitzperdonạrowilíjkeja
nochi yej ankichijkej yej ayẹkti, iga Cristo mi' iga amejemẹn.
13 Tẹtajwạn, nimitzijkuilowiliáj amejemẹn porque ankịxmátija
Cristo yej onóyaya este kuạ' aya onoya nitẹ́. Chokomej iwán
takomej nimitzijkuilowiliáj amejemẹn iga ankitạnilijkej Tzitzimi'.

Nimitzijkuilowiliáj amejemẹn yej nimitzitaj ken nopilowạntzitzịn iga ankịxmatikej toTaj. 14 Tẹtajwạn, mitzijkuilowilijkej amejemẹn porque ankịxmatij Cristo yej onóyaya kuạ' aya onoya nitẹ́. Nimitzijkuilowilijkej amejemẹn chokomej iwạ́n takomej iga ankijyọwiliáj iga annemij ipan iyojwi toTẹko, iwạ́n ipan amoạlmajmej ankicrẹdojtokej itájtọl Dios, iwạ́n ankitạnilijkej Tzitzimi'.

15 Amo xikyọlmakakạn iga xikchịwakạn ken kichịwaj yej akịxmatij Dios, niga mamitzyọltilạnakạn yej ono' ipan inín tạjli. Siga tej tikyọlmakato' iga tikchịwa yej ayẹkti yej ono' ipan inín tạjli, awel tikchọkiliá toTaj. 16 Iga nochi yej ayẹkti yej tẹnẹxtiliá yej kichịwaj yej akịxmatij Dios, yej mochịwa ipan inín tạjli: ken yej tẹyọltilạna yej ayẹkti, yej tikitaj wạn tikpiasnekij, iwạ́n iga timoweyimatij iga nochi yej tikpiáj. Nochi inín ayá' tẹnẹxtiliá toTaj Dios. 17 E' inín tạjli iwạ́n nochi yej ono' yej ajayẹkti yej tẹyọltilạna, yáwisan tamiti. E' yej kichijto' ken kineki Dios yawi onoti nochipa.

Wị'ya tạga' yej kijiya Cristo

18 Nopilowạn, ay'ya kẹ' poliwi kuạ' toTẹko wị' tajuzgạrọki. Amejemẹn ankikakikej iga wị' yej kijiya Cristo, iwạ́n inán nẹsikoj mia' yej kijiyaj Cristo. Inọ́n iga tikmatij iga ay'ya kẹ' poliwi iga wị' toTẹko. 19 Inịmej yej kijiyaj Cristo, de tejémẹmpasan katka yej tiktokaj Cristo, e' kịskej iga ayéj katka de tejémẹmpa. Porque siga de tejémejpa katka kạwiáj iwạ́n tejemej, e' ijkọ́n mochij iga manẹsi iga ayéj nochi de tejemej.

20 Cristo mitzmakakej el Espíritu Santo, iwạ́n amonochịn amejemẹn ankịxmátija itájtọl Dios. 21 Nimitzijkuilowiliáj ayéj iga ayá' ankịxmatij itájtọl Dios yej melá' nokta, sino que iga ankịxmatij, iwạ́n amejemẹn ankimatij iga ni agaj awel takajkayạwa yej kitoka itájtọl Dios yej melá' nokta.

22 ¿A'yéj in yej takajkayạwa? Inọ́n yej kijtowa iga Jesús ayéj nokta Cristo, inọnwa' in yej kijiya Cristo iga ono' icọntraj ken kijtowa toTaj iwạ́n tẹPiltzịn. 23 Yej ayá' kijtowa iga Jesús iPiltzịn Dios, ayá' sennemi wạn toTaj. E' yej kijtowa iga Jesús iPiltzịn Dios, inọ́n sennemi wạn toTaj.

24 Inọ́n iga amejemẹn xikchijtokạn kensan yej ikyay mitznẹxtilijkej yẹ'notịciaj, iwạ́n siga ankichijtoskej ken kijtowa

yẹ'notịciaj yej ikyay ankikakikej, ansẹtitoskej wạn tẹPiltzịn iwán toTaj. 25 Inịnya in yej te-ijlij Cristo: Iga nochipa tonoskej wạn yéj.

26 Inín nimitzijkuilowilijkej iga amo xiktajtọlkuikạn inọmej yej takajkayạwaj. 27 E' amejemẹn ankipiáj el Espíritu Santo yej Jesucristo mitzmakakej, iwán ay' ankinekij iga se' mamitzmachtịkạn, porque el Espíritu mitznẹxtiliáj nochi iwán yej yéj mitznẹxtiliáj ijkọnya nokta. Xisẹtitokạn iwán Cristo ijkọ́n ken el Espíritu mitznẹxtilijkej.

28 Inán nopilowạn, xisẹtitokạn iwán Cristo iga ijkọ́n ayá' timajmawiskej kuạ' yéj nẹsiki, ayá' timopịnajtịskej kuạ' wị'. 29 Iga amejemej ankimatij iga Jesucristo nochipa kichịwa yej yẹkti, iwán xikmatikạn iga nochi yej kichịwaj yej yẹkti inọmej sí, ipilowạn Dios.

Ipilowạn Dios

3 Xikitakạn ken iga tẹpoxchọkiliá Dios yej toTaj, iga te-ijliá iga tejemej ipilowạn yéj, melá' iga ijkọ́n. Inón iga, yej ayá' kitokaj toTẹko iyojwi, ayá' te-ịxmatij iga ayá' kịxmatij Dios. 2 Noknịwạn yej nimitzpoxchọkiliáj, inán tejemej ipilówạnya Dios, malej iga aya tikmatij kenya tonoskej inọ́n vẹj. E' tikmatij iga kuạ' nẹsiki Cristo timochịwaskej ken yéj, porque tikitaskej ken nokta in yéj. 3 Iwán nochi yej kichịxto' iga Dios inọ́n kichịwas, kitẹmowa iga makichịwa yej Dios kineki, ijkọ́n ken Cristo nochipa kichịwa yej yẹkti.

4 E' nochi yej kichịwa yej ayẹkti, akichịwa ken kijtowa iley Dios porque yej kichịwa yej ayẹkti ayá' kitoka iley Dios. 5 Amejemẹn ankimatij iga Jesucristo wạlaj ipan inín tạjli iga tẹperdonạrowilịko yej tikchijkej yej ayẹkti, iwán yéj ayí' kichij yej ayẹkti. 6 Inọ́n iga nochi yej nochipa sẹtito' iwán yéj, ay' wel kichijtos yej ayẹkti; e' nochi yej kichịwa yej ayẹkti, akicrẹdowa Cristo, niga kịxmati. 7 Nopilowạn, amo agaj mamitzkajkayạwakạn; yej kichijto' yej yẹkti, inọ́n yẹ'nemi, kensan Jesús kichịwa yej yẹkti. 8 Yej kichijto' yej ayẹkti inọnwa' kitoka Tzitzimi', iga Tzitzimi' este ikyay pẹwa' iga kichijto' yej ayẹkti. E' iPiltzịn Dios wạlaj nokta iga makipolo yej kichijto' Tzitzimi'.

9 Ni agaj yej ipilówạmpa Dios kichíjto'san yej ayẹkti, iga kichíjto'ya ken kijtowa itájtọl Dios, iwán awel kichijtos yej ayẹkti, iga Diọsya ipiltzịn. 10 Momati ạ'yéj in ipilowạn Dios iwán ạ'yéj in ipilowạn Tzitzimi', iga nochi yej ayá' kichijto' yej yẹkti iwán ayá' kichọkiliá iyiknịn, inọ́n ayéj ipiltzịn Dios.

Matimosepanchokilikan

11 Ininwa' in ye'noticiaj yej ikyay ankikaktiwitzej: iga
matimosepanchokilikan. 12 Amo matikchiwakan ken Caín iga yéj
kichij ken kineki Tzitzimi' iwán kimiktij iyiknin. ¿Iwán te íga
kimiktij? Iga Caín ayompa nemiá, iwán iyiknin ye'nemiá.
13 Nokniwan, siga mitzijiyaj yej akitokaj iyojwi Dios, inón
amo xikitakan ken tejté yej aya ankimatij. 14 Tejemej timiktóyaja
iwán ti-ojpa-isákeja; inón tikmatij iga tikchokiliáj tokniwan. Yej
ayá' kichokiliá iyiknin, inón ken kua' míktogo'. 15 Nochi yej kijiya
iyiknin, inonwa' ken kua' tamiktiá, iwán amejemej ankimatij iga
nochi yej tamiktiá, inón ayí' wel onos wan Dios. 16 Tikmatij ken
iga matimochokilikan, ken Jesucristo tenextilij kua' migui' iga
tejemej. Ijkonsan no tejemej, matikchokilikan tokniwan este wel
matimikikan iga yejemej. 17 Siga se toknin motapialiá wan kita se
toknin yej kineki iga mamopalewi, iwán siga inón yej motapialiá
ayá' kipalewiá, ¿kén wel kijtoj iga tachokiliá ken kichiwa Dios?
18 Nopilowan, amo matikijtókansan iga timochokiliáj, sino que
mamela'nesi iga timochokiliáj.

Wel tikna'techowaj Dios

19 Ijkón iga tikchokiliáj toknimej, wel tikmatij iga ómpaya
ken tinemij, iwán wel tikmatij iga tiye'onokej iyixtaj Dios. 20 E'
siga toalmaj te-ijliá iga tikchijkej yej ayekti, Dios máj kimati que
toalmaj, iga yéj nochi kimati. 21 Noknikwan yej nimitzpoxchokiliáj,
siga toalmaj te-ijliá iga ayá' tikchijtokej yej ayekti, atimajmawij
iga tikna'techowaj Dios. 22 Iwán yéj temakas nochi yej tiktajtaniliáj,
iga tikchiwaj ken yéj tatekimaka iwán tikchiwaj yej yéjpa kiye'ita.
23 Dios tetekimaka iga maticredokan Jesucristo yej iPíltzimpa iwán
matimosepanchokilikan ken yéj tatekimaka. 24 Siga tikchiwaj ken yéj
tetekimaka, tisetitoskej wan Dios, iwán Dios no setitos wan tejemen.
Ijkín tikmatij iga tisetitokej wan Dios: iga iyEspíritoj yej yéj temá'.

Amo mamitzkajkayawakan yej kijtówajki' iga Dios kimaka tájtol iga makijto

4 Noknikwan yej nimitzpoxchokiliáj, amo xicredokan nochi
inomej yej kijtowaj iga iyEspíritoj Dios kitajtolmakaj, sino que
xikitakan siga inón espíritu yej ono' ipan yejemej, wi' de Dios o

ayéj. Iga ipan inín tajli poxsan nemi piwij yej takajkayawaj, inomej yej ayéj mela'profetajmej[a] yej kijtowaj iga Dioski' tajtowa pan yejemen. 2 Ijkón amejemen wel ankimatiskej a'yéj kipiá iyEspíritoj Dios: nochi yej kijtowa iga Jesucristo kipiá' icuerpoj ken nochi taga' kua' walka ipan tajli, inón kipiá iyEspíritoj Dios. 3 Nochi yej ayá' kijtowa iga Jesucristo kipiá' icuerpoj ken nochi taga' kua' walka ipan tajli, inón ayá' kipiá iyEspíritoj Dios; sino que kipiá iyespíritoj yej ayéj mela'Cristoj; yej amejemen ankimátija iga inón espíritu yawi witzeti, iwán inán óno'ya ipan inín tajli.

4 Nopilowan, amejemen itatki Dios iwán ankitanilíjkeja inomej yej ayéj mela'profetajmej, yej takajkayawaj, iga inón iyEspíritoj Dios yej ono' ipan amejemen máj weliti que inón espíritu yej ono' ipan inomej yej ayá' kichiwaj ken kineki toTeko. 5 Inomej yej takajkayawaj de inómejpa yej akitokaj toTeko, takajkayawaj kensan motekichiwa ipan inín tajli, inón iga sekin yej no akitokaj toTeko kitajtolkakij inomej yej ayéj mela'profetajmej. 6 E' tejemej itatki Dios. Yej kixmati Dios, tetajtolkaki, e' yej ayéj itatki Dios ayá' tetajtolkakij. Ijkón wel tikmatij a'yéj kipiá iyEspíritoj Dios yej atakajkayawa iwán a'yéj kipiá espíritu yej takajkayawa.

Dios nochipa techokiliá

7 Nokniwan yej nimitzpoxchokiliáj, matimosepanchokilikan, iga Dios kichiwa iga wel matikchokilikan tokniwan. Nochi yej kichokiliá iyiknin, inón ipiltzin Dios iwán kixmati Dios. 8 E' yej ayá' kichokiliá iyiknin, inón ayá' kixmati Dios, iga Dios nochipa techokiliá. 9 Dios kinextij iga tepoxchokiliá kua' kititan iselPiltzin ipan inín tajli, iga timoconfiarowaj pan yéj, nochipa tonoskej wan Dios. 10 Ipan inín nesi iga techokiliá: ayéj iga tejemej tikpoxnekikej Dios, sino que yéj techokilij iwán kititan iPiltzin iga yéj mamiki iga tejemej iga wel mateperdonarowili yej tejemej tikchijkej yej ayekti.

11 Nokniwan yej nimitzpoxchokiliáj, siga Dios ijkón techokilij, tejemej no matimochokilikan. 12 Dios ayagaj kita' nikeman; e' siga timosepanchokiliáj, Dios setito' iwán tejemej iwán tejemej tisetitokej wan yéj, iwán ijkón momela'nextiá ken iga Dios tepoxchokiliá. 13 Ijkín tikmatij iga tisetitokej wan Dios iwán Dios setito' wan tejemej: iga iyEspíritoj yej yéj temá'. 14 Iwán nejemej nikitakej iwán

[a] **4:1** Xikita glosario “Profeta”.

niknojma-ijtowaj iga toTaj kitɨtan iPiltzɨn iga makisalvaro nochi gente. 15 Dios sɛtito' wan nochi yej kinojma-ijtowa iga Jesús nokta iPiltzɨn Dios. Ijkón wel tisɛtitoskej wan Dios iwán Dios wan tejemej.

16 Tikmatij wan ticrɛdowaj iga Dios tɛchokiliá. Dios tɛchokiliá, iwán yej kichokiliá iyiknɨn, sɛtito' wan Dios, iwán Dios sɛtito' wan yéj. 17 Siga melá' tikchokiliáj toknɨwan iwán tikchɨwaj ken kichij Jesucristo kua' onoya ipan inín tajli, timochɨwaskej kensan yéj ken iga tɛchokiliá, iwán ayá' timajmawiskej kua' Dios tajuzgaroj. 18 Yej kimati iga Dios kichokiliá, ayá' majmawi. Kua' tikmatij iga Dios tɛpoxchokiliá, ni alín atimajmawij. Iga yej majmawi kimati iga Dios yawi kicastigaroti. Inón iga, si agaj majmawi, aya kimela'mati iga Dios kipoxchokiliá.

19 Tejemej tikchokiliáj Dios iwán tikchokiliáj toknɨwan iga Dios achto tɛnegui'. 20 Siga agaj kijtowa: "Nej nikchokiliá Dios", e' kijiya iyiknɨn, inón takajkayawa. Pues siga ayá' kichokiliá iyiknɨn yej wel kita, awel kichokiliá Dios yej ayá' kita. 21 Jesucristo ijkín te-ijliá iga matikchɨwakan: Yej kichokiliá Dios, no makichokili iyiknɨn.

Amo matikchɨwakan ken yej akitokaj iyojwi toTɛko

5 Nochi yej kijtowa iga Jesús nokta in Cristo,[a] inón yej ijkón kijtowa ipiltzɨn Dios; iwán yej kichokiliá toTaj, no kichokiliá ipilowan toTaj. 2 Siga tiknekij Dios iwán tikchɨwaj yej yéj kijtowa, tikmatij iga no tikchokiliáj ipilowan Dios. 3 Yej kichokiliá toTaj, kichɨwa ken toTaj tatekimaka iwán yej toTaj tɛtekimaka iga matikchɨwakan, ayéj ken yej awel mochɨwa. 4 Nochi yej ipilówampa Dios kitaniliá yej tɛyoltilana yej ayɛkti yej mochɨwa pan inín tajli. Iga timoconfiarowaj ipan Jesús, ayá' tikchɨwaj yej ayɛkti ken kichɨwaj yej ayá' kitokaj iyojwi toTɛko. 5 Yej kicrɛdowa iga Jesús iPiltzɨn Dios, inón kitaniliá yej tɛyoltilana yej ayɛkti yej mochɨwa pan inín tajli, ken kichɨwaj yej akitokaj iyojwi toTɛko.

IyEspíritoj Dios kijtowa yej melá' nokta

6 Kua' Jesucristo walka ipan inín tajli, kibautizarojkej[b] pan a'ti, iwán kɨsa' iyesyo kua' mi' ipan cruz. IyEspíritoj Dios tɛnojma-ijliá nochi inín, wan inín Espíritu kijtowa yej melá' nokta. 7 Ɛyímejwa' in yej onokej ipan cielo in yej tɛnojma-ijliáj: toTaj, Tájtol wan el

[a] **5:1** Xikita glosario "Cristo". [b] **5:6** Xikita glosario "Bautizar".

Espíritu Santo, iwán iyẹyixtimej sansé kijtowaj. 8 Ẹyímejwa' in yej
onokej ipan tajli in yej tẹnojma-ijliáj: el Espíritu, a'ti iwán esti,
iwán iyẹyixtimej sansé kijtowaj. 9 Siga wel ticrẹdowaj yej kijtowaj
tajtaga', majya sej valẹrowa yej kijtowa Dios, porque Dios kijtowa
yej kichij iPiltzin. 10 Yej moconfiarowa ipan iPiltzin Dios ipan
iyalmaj kicrẹdowa yej Dios kijtowa; e' yej ayá' kicrẹdowa Dios,
inón kipantiá iga Dios takajkayawa, iga ayá' kicrẹdowa yej Dios
kijtoj de iPiltzin. 11 Ininwa' in yej kijtoj Dios: iga yéj kichiwas
iga nochipa tonoskej íwan, siga ticrẹdowaj ipan Cristo wel nokta
nochipa tonoskej íwan. 12 Yej sẹtito' wan iPiltzin Dios, yawi onoti
nochipa íwan ipan cielo; e' yej ayá' sẹtito' wan iPiltzin Dios, ayá'
onos nochipa íwan.

Te iga mo-ijkuiloj inín ama'

13 Nimitzijkuilowiliá inín ama' amejemej yej ankicrẹdowaj ipan
iPiltzin Dios, iga xikmatíkanya iga nochipa amonoskej iwán yéj
ipan cielo.

14 Timoconfiarowaj ipan Dios iga tikmatij iga kua' tiktajtaniliáj
yej yejpa kiyẹ'ita, yéj tẹtajtolkaki. 15 Iwán tejemej tikmatij nokta
iga Dios tẹkaki kua' titajtowaj íwan; inón iga tikmatij iga tikpiaja
yej tiktajtanilijkej.

16 Siga agaj kita iga iyiknin kichijto' yej ayẹkti, yej weljo'
moperdonarowa, makitajtanili Dios iga makipalẹwi, iwán Dios
kichiwas iga inón toknin nochipa maono íwan ipan cielo. Nikijtowa
inón siga kichij yej ayẹkti yej weljo' moperdonarowa, iga ono'
nokta yej mochiwa yej ayẹkti yej aweljo' moperdonarowa, iga
inompa ayá' nikijtowa iga xiktajtanilikan Dios iga makipalẹwi.
17 Nochi yej mochiwa yej Dios ayá' kiyẹ'ita, inonwa' ayẹkti; e' ono'
yej mochiwa yej ayẹkti yej weljo' moperdonarowa.

18 Tikmatij iga yej ipilówampa Dios ayo' kichijtoskej yej ayẹkti.
Porque iPiltzin Dios kicuidarowaj, iwán Tzitzimi' awel tẹ kichiwiliáj.

19 Tikmatij iga tejemej tiktokaj Dios, e' no tikmatij iga yej ayá'
kitokasnekij Dios, nochi yejemej Tzitzimi' kitekimakaj.

20 No tikmatij iga iPiltzin Dios walka, iwán yéj tẹnẹxtilij iga
matikmela'ixmatikan yej mela'Dios. Iwán tejemej tikixmatij iga
tisen-onokej iwán Jesucristo yej iPiltzin. Yejwa' in mela'Dios yej
kichiwa iga wel matonokan nochipa íwan. 21 Nopilowan, amo
xiktokakan yej ayéj mela'Dios. Ijkónyawa'.

Ǫ́meya a̱ma' yej kijkuiloj

San Juan

Matinemika̱n ken te̱ne̱xtiliá itájto̱l Dios

1 Nej niJuan yej ni-ancia̱noj,[a] nimitzijkuilowiliáj amejeme̱n
yej Dio̱spa mitztapejpenkej[b] yej ompa anmonechkowaj yej
nimitzpoxcho̱kiliáj, ayejsan nej sino que no̱ mitzcho̱kiliáj nochi yej
ki̱xmatij itájto̱l Dios yej melá' nokta. [2] Nimitzpoxcho̱kiliáj amejeme̱n
iga tiksempiáj itájto̱l Dios yej melá' nokta ipan toa̱lmaj, iwán
nochipa tikpiaskej. [3] Niktajtaniliá Dios yej toTaj iwán Jesucristo yej
iPiltzi̱n Dios, iga mamitzyo̱lchika̱waka̱n, mamitzikne̱li̱ka̱n, iwán
makichi̱waka̱n iga xonoka̱n tamelá, xicre̱dojtoka̱n itájto̱l Dios yej
melá' nokta iwán ximocho̱kili̱ka̱n.

[4] Nipa̱ki iga nikmati iga sekin de amejeme̱n annemij ken te̱ne̱xtiliá
itájto̱l Dios, ijkón ken Dios yej tóTajpa te-ijliá iga matikchi̱waka̱n.
[5] Inán nokni̱wa̱n, nimitzijliáj iga matimose̱pancho̱kili̱ka̱n. Inín
yej nimitzijkuilowiliáj, ayéj ken yej aya mitztekimakakej iga
xikchi̱waka̱n, sino que ino̱nsan yej ikyay tikmatikej. [6] Iga
matikcho̱kili̱ka̱n tokni̱wa̱n, kineki iga matinemika̱n ken Dios
te̱tekimaka; iwán inón yej Dios te-ijliá iga matikchi̱waka̱n, ikyay
ankimatitokej iwán te̱tekimaka iga matikcho̱kili̱ka̱n tokni̱wa̱n.

Yej takajkaya̱waj

[7] Ipan inín ta̱jli ono' mia' yej takajkayajtinemij. Yejemej ayá'
kijtowaj iga Jesucristo kipiá' icue̱rpoj ken nochi ta̱ga'. Yej ijkón
kijtowa, ino̱nwa' takajkaya̱wa iwán kijiya Cristo. [8] Xikitaka̱n nokta
ken iga annemij, iga amo ankine̱mpolo̱skej yej ankichijkej, sino que
Dios mamitzmakaka̱n ke̱' kajasi yej iga ankichijkej.

[9] Siga agaj tamachtiá yej Cristo ayá' tamachtij, inón ayá' ki̱xmati
Dios; e' yej kichijto' ken Cristo tamachtij inón sí sennemi wa̱n
toTaj iwán te̱Piltzi̱n. [10] Siga agaj mitzpaxa̱lowiliáj iwán ayá'
ijkín mitzne̱xtiliáj, amo xiko̱mema̱wi̱ka̱n amocha̱n niga xikijli̱ka̱n

---

[a] **1:1** Xikita glosario “Anciano”. [b] **1:1** Ipan griego tajtowa de siwa̱' yej Dios kitapejpen wa̱n ipilowa̱n; inón kijto̱jneki “la iglesia elegida y a sus miembros” (Nueva Versión Internacional)

“xiyẹ'ásiya”, 11 porque yej ki-ọmemạwiá yej ayompa tamachtiá,
inọnwa' ken kuạ' íwạn ayompa sentamachtiáj.

Monawatiá

12 Ónogo' komati yej wel katka manimitzijlịkạn; e' ayá' nikneki
manimitzijkuilowilíkạmpa ipan ạma', iga niạjneki nomạtika
nimitzitatij iga wel matisentạtapowakạn iwán matisempạkikạn.
13 Toknịwạn yej nij onokej yej nọ kitapejpen Dios, kinekij
xiyẹ'onokạn. Ijkónyawa'.

Éyiya ą̲ma' yej kijkuiloj

San Juan

Juan ye̲'tajtowa iga Gayo

1 Nej niJuan yej ni-anci̲ą̲noj,[a] nimitzijkuilowiliá iní̲n ą̲ma' tej tinoami̲goj yej moto̲ką̲' Gayo. Nimitzcho̲kiliá iga tiksentokaj yej melą́' nokta.

2 Nokni̲n yej nimitzpoxcho̲kiliá, niktajtaniliá Dios iga ijkón ken tiye̲'nemi ipan iyojwi Dios, ijkón no̲ nochi yej tikchi̲wa maye̲'ki̲sa, iwą́n amo ximenferma̲ro. 3 Poxsan nipą̲gui' kuą̲' sekin tokni̲wą̲n wą̲lkej, iwą́n ne̲powilijkej iga tej nochipa tikchijto' ken kijtowa itájto̲l Dios yej melą́' nokta. 4 Poxsan niyo̲lchikajto' kuą̲' nikmati' iga nopilową̲n kichijtokej ken kijtowa itájto̲l Dios yej melą́' nokta.

5 Nokni̲n yej nimitzpoxcho̲kiliá, nemi tikchi̲wa ijko̲nya nokta ken kineki toTe̲ko iga tikpale̲wiá tokni̲wą̲n yej kitokaj Cristo, malej ayą́' tikiji̲xmati iga wi̲tzej ipan se' ą̲ltepe̲mej. 6 Ini̲mej tokni̲wą̲n yej kipowaj ye̲'noti̲ciaj, kijtojkej iyi̲xtaj tokni̲wą̲n yej kicre̲dowaj Dios ką̲n nechkatoyaj iga poxsan tikcho̲kiliá yejemej. Achi xikojmakaką̲n tokni̲wą̲n ką̲n nemi yawij; ijkón ken kajasi xikpale̲wi̲ką̲n yej tekipanowaj iga Dios. 7 Porque yejemej pe̲wákeja iga kipojtinemij itájto̲l Jesucristo, iwą́n yejemej ayą́' nemi kikuij nité yej kimakasnekij na̲mo̲lmej yej aki̲xmatij Dios. 8 Inón iga tejemej matikpale̲wi̲ką̲n iga wel makipowaką̲n itájto̲l Dios.

Diótrefes ayą́' ye̲'nemi

9 Nej nimitzijkuilowilíjkeja se̲ ą̲ma' iga mamolee̲ro ką̲n anmonechkowaj yej ankitokaj Cristo; e' Diótrefes, yej nochipa kineki mamitzmanda̲ro̲ką̲n, ayą́' ne̲kui. 10 Inón iga, siga nia, nikajajwas iga ne̲po̲powa iwą́n iga ne-ijiya. Iwą́n ayejsan iga inón, ni alí́n ayą́' ko̲mema̲wiá tokni̲wą̲n yej kipowaj ye̲'noti̲ciaj. Iwą́n yej kinekij mataomema̲wi̲ką̲n, ayą́' kimakaltiá lugar iga mataomema̲wi̲ką̲n iwą́n ay'ya kimakaltiá lugar iga maasiką̲n ką̲n monechkowaj tokni̲wą̲n.

---

[a] **1:1** Xikita glosario “Anciano”.

11 Nokni̱n yej nimitzpoxcho̱kiliá, amo ximi̱xkui̱ti ipan yej kichi̱wa
yej aye̱kti, xikchí̱wasan yej ye̱kti. Yej kichi̱wa yej ye̱kti, inón kitoka
Dios; e' yej kichi̱wa yej aye̱kti, inón ayí' kita' Dios.

Wel mi̱xkui̱tilo ipan Demetrio

12 Nochi ye̱'tajtowa iga Demetrio, iwá̱n ken iga nemi ne̱si iga
ki̱xmati yej melá̱' nokta. Nejeme̱n no̱ niye̱'tajtowaj iga yéj, iwá̱n
tikmátiya iga yej nejeme̱n nikijtowaj ayá̱' nitakajkaya̱awaj.

Monawatiá

13 Ónogo' komati yej wel katka manimitzijli; e' ayá̱' nikneki
manimitzijkuilowílipa ipan a̱ma', 14 iga nia̱jneki noma̱tika
nimitzitati iga wel matisenta̱tapowaka̱n.
15 Dios makichi̱wa iga xono tamelá̱. Moamigojwa̱n yej nigaj
onokej kinekij iga xiye̱'ono. Xiksaluda̱ro sejsé de toamigojmej yej
ompiga onokej mowa̱n.

Ạma' yej kijkuiloj

San Judas

Judas kijkuilowiliá yej kitokaj Jesús

1 Nej niJudas, itekipanowạni Jesucristo, nej iyiknịn Santiago,
nimitzijkuilowiliáj inín ạma' yej toTaj Dios mitzchọkiliáj,
mitznọtzkej iwán mitztapejpenkej iwán yej Jesucristo
mitzọmemạwiáj iga ansẹtitokej íwạn. 2 Dios poxsan mamitziknẹlịkạn
iwán makichịwa iga xonokạn tamelá iwán máj mamitzchọkilịkạn
Dios.

Yej takajkayáwajpa kuạ' tamachtiáj

3 Noknịwạn yej nimitzpoxchọkiliáj, poxsan nimitzijkuilowilịjnekiáj
iga kén iga Dios tẹsalvạrowa. E' inán nemi nimitzijkuilowiliáj iga
manimitzijlịkạn iga amo ni alín xikajtẹwakạn yej ankicrẹdojkej,
yej sẹsan vẹj toTẹko tẹnẹxtilij kén iga tẹsalvạrowa tejemej yej
tẹtapejpen. 4 Porque sekin tajtạga' yej takajkayajtinemij, yokaasij
kạn anmonechkowaj iwán mitznạmọlmachtiáj iga Dios nochipa
te-iknẹliá iwán ijkọn kijtowaj iga sẹ welki' ayompa nemi iga
kimatito' iga Dios yawi kiperdonạrọti. Ayo' nọ kichịwaj ken
tẹtekimaka toTẹko Jesucristo, yéjsan yej kajasi iga matẹmandạro.
Desde íkyaya Dios kijtoj iga inọmej yawij kicastigạrọtij.

5 Malej ankimátija, amo xikẹlkạwakạn yej kipasạrojkej
israelịtajmej kuạ' toTẹko kikịxtij inọmej kạn esclạvojtitoyaj Egipto;
yej ayá' kichijkej ken Dios kijtowa, kimijmiktij. 6 Nọ xikejlạmikikạn
ạngelejmej[a] yej akichijkej itekipanọlmej yej Dios kimakakaj iwán
kiyokakajtejkej kạn katka ichạmej. Iwán Dios kiprẹsojwij inọmej
ạngelejmej kạn takomichkạn iwán ompa ilpitoskej este kuạ' Dios
yawi tajuzgạrọti. 7 Ijkọnsan nọ xikejlạmikikạn yej chạntitoyaj ipan
ạltepẹmej Sodoma iwán Gomorra iwán sekin ạltepẹ' yej najnạ'san
onokej; yejemej kitekichijtoyaj yej ayẹkti iga motẹkayaj wạn ạ'san
nẹsi iwán kichịwayaj yej ayá' kajasi. Inón iga Dios kicastigạroj
inọmej iga ti'ti yej ayí' sẹwi, iga ipan yejemẹn nochi mamịxkuịtịkạn.

---

[a] **1:6** Xikita glosario “Ángel”.

8 Malej ijkǫ́n kimatitokej in inīmej yej takajkayajtinemij, e' yejemej kijtowaj iga Diǫski' kitēmiktiáj iga wel kichīwaj yej ayēkti iga icuērpojmej. Iwā́n ayá' kichīwaj ken kijtowa toTēko, iwā́n mālтajtowaj iga ānгelejmej yej onokej ipan cielo. 9 Niga Miguel, yej el ángel yej máj mandārowa, kuā' mokuejkuesojtoyaj iwā́n Tzitzimi' iga Tzitzimi' kikuisnekiá icuērpoj Moisés, Miguel ayá' mīxēwij iga kimālijlij Tzitzimi', sino que kijtoj: “NoTēko mamitzcastigāro.” 10 E' inǫmej tajtāga' mālтajtowaj iga ānгelejmej yej ayá' kīxmatij. Yejemej ken tikita animālmej yej awel tajlāmikij iga kichīwaj kensan kineki iyālmajmej, e' iga inǫ́n kichīwaj yawij poliwitij.

11 Yejemej yawij kisufrīrǫtij iga kichīwaj ken kichij Caín.[a] Iwā́n kichīwaj yej ayēkti iga kipiasnékijsan tomīn kensan Balaam.[b] Nǫ mopojpolǫskej kensan Coré[c] iga akichīwasnekij ken toTēko tatekimaka.

12 Kuā' anmonechkowaj iga an-ilwichīwaj iga ankejlāmikij toTēko Jesús,[d] inīmej yej ayompa tamachtiáj nǫ asij wān sentakuaj wān amejemēn, e' akimajmawiliáj Dios. Yejemej ken tikita tejtē yej takakalojto' ipan yē'tzótzol. Yejemej ken pastǫrmej yej yejémēnsan mocuidārowaj. Yejemej ken tikita mixti yej kiwīga ejeka', e' ni alín akimaga tiawā'. Iwā́n yejemej ken tikita kuawimej yej ayá' tākij, mela'miktókeja iga kiwiwitákeja este inelwayo. 13 Yejemej ken tikita inǫ́n maréjāl yej poxsan mopāpalakachowa, iwā́n yej kichijtokej, ken tikita iposǫnka maréjāl. Iwā́n yejemej ken tikita sītalimej[e] yej ay'ya kimatij kān yawij iwā́n onókeja iga yawij kicastigārǫtij kān paréj takomichkān, kān nochipa onoskej.

14 Enoc onoko kuā' pánoja siete tētaj yej ipilówāmpa ipilowān Adán. Enoc ijkín kijtoj kensan Dios kitajtǫlmá': “Nikita' toTēko wī' iwā́n poxsan komati iyānгelejmej 15 iga kijuzgārǫki nochi, iwā́n iga kicastigārǫki nochi yej ayá' yē'nemikej, iga kichijkej yej ayēkti iwā́n iga inochi tajtǫlmej yej iga kimālijlijkej Dios.” 16 Yejemej poxsan tapǫpowaj, ayī' onoj tamelā́, iwā́n yejemej kinekij makichīwakān yejsan kineki iyālmajmej. Poxsan moweyimatij. Iwā́n siga monēnekij agaj ípan, kānsan mamoyē'chīwakān.

---

[a] **1:11** Caín kimiktij iyiknīn. Gn 4:8 [b] **1:11** Num 22:1-35
[c] **1:11** Coré katka rebelde icǫntraj Moisés. Num 16:1-35, 26:9, 10
[d] **1:12** Xikita glosario “Santa Cena”. [e] **1:13** Anka xī'tzimej.

Judas tanonotza iga mayeʼnemikan

17 Eʼ amejemen, noknimej yej nimitzpoxchokiliáj, amo
xikelkawakan iga apostolejmej[a] yej kititan Jesucristo 18 mitzijlíjkeja:
“Kuaʼ ayʼya wejka iga wiʼ sej toTeko, onoti sekin yej kajawilmatiskej
yej kijtoj Dios iwán kichiwaskej yej ayekti san ken kineki
iyalmajmej.” 19 Inómejwaʼ in yej kitemowaj iga amo xonokan sesan
ipan iyojwi Dios. Yejemej kichiwaj ken yejemej kinekij iwán ayáʼ
kipiáj iyEspíritoj Dios.
20 Eʼ amejemen, nokniwan yej nimitzpoxchokiliáj,
ximosepanmachtikan itájtol Dios yej ankicredojkej. El Espíritu Santo
mamitzpalewikan kuaʼ antajtowaj wan Dios. 21 Ayíʼ xikelkawakan
iga Dios mitzchokiliáj, iwán xikchixtokan inón día kuaʼ toTeko
Jesucristo yej te-iknéliá, kichiwas iga nochipa matonokan iwán yéj.
22 Xikpalewikan iwán xikyolyamanakan inomej yej ayáʼ
kitawelcredowaj. 23 Iwán sekin xikpowilikan itájtol Dios iga no
mamosalvarokan iga amo matatakan pan tiwelon; iwán sekin
xikiknelikan, eʼ ximocuidarokan de yejemej, iwán este itzotzolmej
yej kakijtinemij iga kichiwaj yej ayekti, xikijiyilikan.

Mamoweyimati Dios

24 Dios wel tepalewiá iga amo matikajtewakan iyojwi. Iwán wel
tewiga iyixtaj este tipaktoskej, tonoskej ken tikita ayáʼ tikchijkej
yej ayekti. 25 Yéjsan iselti Dios, yéj yej wel tesalvarowa iga amo
matecastigarokan iga tikchijkej yej ayekti. ToTeko Jesucristo
makichiwa iga la gente makiweyimatiltikan Dios, yéjsan yej wel
kichiwa nochi nokta, yéj ikyay onoya, inán onoʼ iwán nochipa onos.
Ijkónyawaʼ.

[a] **1:17** Xikita glosario “Apóstol”.

Yej Jesucristo kinextilij San Juan

El Apocalipsis

Yej Jesucristo tanextiliá

1 Inín yej na'ya wi' yej yawi mochiwati, yej Dios kinextilij Jesucristo iga yéj sej makinextili yej kitokaj. Iwán Jesucristo kititan iyángel[a] iga inimej tajtolmej manematiltiki, nej niJuan yej itatítampa. 2 Niknojma-ijtowa nochi yej nikita', yej Dios nenextilij wan yej Jesucristo nepowilij wan kichij.

3 Paki yej kileerowa inimej tajtolmej, iwán pakij no yej kikakij kua' nemi moleerowa inimej tajtolmej yej kititan Dios iwán kichiwaj kensan ijkuilijto', iga ay'ya ke' poliwi iga yáwiya mochiwati kensan nigaj ijkuilijto'.

Juan kijkuilowiliáj las siete iglesias

4 Nej niJuan nikijkuilowiliá las siete iglesias yej ono' ipan estado de Asia. Dios yej nochipa ono', yej onóyaya iwán yawi witzeti, mamitzyolchikawakan iwán makichiwa iga xonokan tamelá. Iwán inomej siete espiritojmej[b] yej onokej itenoj kan ewato', kan reinarojto' Dios, no mamitzyolchikajtokan. 5 No mamitzyolchikawakan Jesucristo yej kimela'mati inewi yej yawi mochiwati, yej achto ojpa-isa' kan miktoya, yej kimandarowa inochi yej mandarowaj ipan tajli. Cristo techokiliá iwán tepájpa'ya iga iyesyo, inón iga te-ita ken atikchijkej yej ayekti.

6 Iwán Jesús techij iga matimochiwakan tirreyejmej iwán tisacerdotejmej iga matitekipanokan iga iDios yej iTaj. ¡Iwán Jesús mamoweyimatilti iga yéj ayí' tamis iga mandarowa! Ijkónyawa'.

7 ¡Ta' xikakikan, Cristo yawi witzeti ipan mixti! Iwán nochi yawij kitatij, este yej kimiktijkej Cristo no yawij kitatij; iwán inochi toknimej yej onokej ipan tajli yawij chokatij kua' yawij kitatij. Ijkón yawi mochiwati.

---

[a] **1:1** Xikita glosario “Ángel”.

[b] **1:4** “Siete espiritojmej” anka kijtojneki el Espíritu Santo.

8 Ijkín kijtoj toTẹko yej nọyạn mandạrowa, yej inán ono' iwán
yej onoyay iwán yáwiya wịtzeti, “Nej yej nikpẹwaltij nochi, nejsan
niktamịj nochi, nej Alfa iwán Omega.”[a]

Juan kita iga Cristo tạwiá

9 Nej niJuan yej amoknịn, ne-iknọchịwaj kensan nọ amejemẹn
mitziknọchịwaj. ToTẹko reinạrowa ipan nej kensan nọ reinạrowa
ipan amejemẹn. Iwán tikijyọwiáj kuạ' te-iknọchịwaj iga ijkón
tẹpalẹwiá Jesús. Nonoya preso ipan tajkótạl[b] yej itọkạ' Patmos
iga san nikpowa itájtọl Dios yej Jesucristo nẹnẹxtilij. 10 Iwán
inín ipan inón día kuạ' moweyimatịltiá toTẹko, Dios iyEspíritoj
asi' noyakapan iga manikchịwa ken yéj kinekiá, iwán notepotztaj
nikagui' sẹ tájtọl poxsan recio, ken tikakij inạwatịlka trompeta.
11 Iwán ne-ijlij:

—Nej yej nikpẹwaltij nochi, nejsan niktamịj nochi, nej Alfa
iwán Omega. Xikijkuilo ipan ạma' yej tikita, iwán xiktịtanili las
siete iglesias yej onokej ipan estado de Asia, ken tikijtowaj ipan
ạltepẹmej, Éfeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia iwán
Laodicea.

12 Iwán nimokuepa' iga manikịxmati ạ'yéj nemi nẹnọtza; iwán
kuạ' nimokuépa'ya, nikita' siete mechọnwẹwetkej de oro. 13 Iwán
itajkoyạn inón siete mechọnwẹwetkej, nikita' sẹ yej nẹsiá ken tikita
iPiltzịn Tạga',[c] kakijto' isotạntzótzol iwán ipan iyẹlịx kipiaya sẹ
cintorọn yej chijto' iga oro. 14 Iwán itzónkal este ijichkáti'san ken
tikita ichka' o ken tikita mixti yej este ichkati', iwán iyịxmej ken
tikita tiwelọn. 15 Iyikximej este xọta ken tikita bronce yej este
xolákti'san iga kiyẹ'tzotajkej; iwán iga tajtowa este tikuịni ken tikita
kuạ' wọpa kạn wetzito' wẹyạ'. 16 Ipan iyẹ'mạ' kipiaya siete sịtalin,
iwán ipan itẹn kịsaya sẹ espada yej este tẹmpitzákti'san, iwán tateki
iyọmexti itẹn. Ixạya' xọtaya ken tikita tọnatị' kuạ' tạwiá parẹ́j.

17 Kuạ' niktachịlij, niwetzi' iyikxitẹnoj ken kuạ' san nimiktiajki.
E' yéj nẹtạlilij iyẹ'mạ' iwán ne-ijlij:

—Amo ximajmawi; nej yej nikpẹwaltij nochi, nejsan niktamịj
nochi. 18 Nej yej nisato'; malej iga nimiktoya, ta' xikita, inán
nia nonoti nochipa. Nej nikpiá llạvejmej iga wel niktapowa kạn

---

[a] **1:8** Alfa, letra kạn pẹwa alfabeto griego. Omega, letra kạn tami alfabeto griego.
[b] **1:9** Xikita glosario “Tajkótạl o Isla”. [c] **1:13** Xikita glosario “IPiltzịn Tạga'”.

onokej yej miktokej iwą́n wel nikojpa-ixitiáj. 19 Inąn xikijkuilo yej
tikita', yej inąn nemi mochi̱wa iwą́n yej yawi mochi̱wati. 20 Inín
kijtọjneki inọ́n siete si̱talimej yej tikita' ipan noye̱'mą', iwą́n inọ́n
siete mechọnwẹ̱wetkej yej de oro: inọmej siete si̱talin kijtọjneki
ą̱ngelejmej yej kitztokej inọmej siete iglesias, iwą́n inọmej siete
mechọnwẹ̱wetkej, inọnwa' kitọjneki siete iglesias.

Mo-ijkuilowiliá yej chą̱ntitokej Éfeso yej kitokaj Cristo

2 'Ijkín xikijkuilowili el ángel yej kitzto' toknimej yej ne̱tokaj
yej ichą̱mej Éfeso: "Ijkín nimitzijliáj nej yej nikpiá siete
si̱talin ipan noye̱'mą' iwą́n ninẹnejnento' itajkoyą̱n inọ́n siete
mechọnwẹ̱wetkej de oro: 2 Nej nikmati inochi yej ankichi̱waj;
nimitzi̱xmatij iga ampoxtekipanowaj, nochi ankijyọwiáj iwą́n
nikmati iga ayą́' ankiye̱'itaj yej kichi̱waj yej aye̱kti. Nej nikmati
iga ankita̱lijkej a prueba yej momachi̱liáj iga apọstolejmej[a] iwą́n
ayéj, iwą́n ankimatij iga yejemẹn takajkayą̱waj. 3 Amejemẹn nochi
ankijyọwiáj, malej iga mitziknọchijkej wą̱n ampoxtekipanojkej iga
nej iwą́n ayą́' ansiawij. 4 E' nimitzmatiliáj tejté̱ yej anikye̱'ita: ay'ya
anne̱chọkiliáj ken anne̱chọkilijkej kua̱' pe̱' anne̱tokakej. 5 Inọ́n iga
xikejla̱mikika̱n ken achto ankichijtoyaj yej ye̱kti iwą́n xikpataką̱n
ken annemij iwą́n xikchi̱waką̱n sej ken achto ankichi̱wayaj. Siga
ayą́' ijkọ́n ankichi̱waj, nia nimitziknọchi̱watij iwą́n nia nimitze̱nili̱tij
anmomechọnwéj kąn iga ono' siga ayą́' ankipataj ken annemij. 6 E'
malej ijkọ́n, nikye̱'ita iga ankijiyaj yej kichi̱waj ken tane̱xtiliáj yej
kitokaj Nicolás, inọ́n nej no nikijiya. 7 Xikye̱'kakika̱n yej iyEspíritoj
Dios kijliá yej ne̱tokaj: Yej kita̱nili̱j Tzitzimi', nia nikualti̱ti ita̱kilka
kuawi' yej tamaka vida yej ono' kąn pox taye̱ką̱n, yej itatki Dios."

Mo-ijkuilowiliá yej chą̱ntitokej Esmirna yej kitokaj Cristo

8 'No xikijkuilowili el ángel yej kitzto' toknimej yej ne̱tokaj yej
ichą̱mej Esmirna: "Ijkín nikijtowa yej achto nonoyay iwą́n yej
nochipa nia nonoti, yej nimiktoyay iwą́n sej ni-ojpa-isa': 9 Nej
nikmati inochi yej ankichi̱waj; nikmati iga mitzinọchi̱waj iwą́n ayą́'
anmotapialiáj, e' iyi̱xtaj Dios kenkua̱' anmotapialiáj. Iwą́n nikmati
kua̱' ma̱ltajtowaj iga amejemẹn yej momachi̱liáj iga judiyojmej, e'
yejemẹn ayejwa' te̱ in itekimej, sino que yejemẹn senemij wą̱n yej

[a] **2:2** Xikita glosario "Apóstol".

kitokaj Tzitzimi'. 10 Amo ximomajtïkan iga yawij mitziknochïwatij;
Tzitzimi' yawi kichïwati iga sekin de amejemen makakïkan
carcelijti' iga makita siga anmosemakaskej iga anmoconfiarowaj
ipan Dios, yawij mitziknochïwatij diez días. E' amo ximosemakakan
este que ximikikan iwán nej nikchïwas iga nochipa xonokan wan
Dios iga ankitanilijkej Tzitzimi'. 11 Xikyé'kakikan yej iyEspíritoj
Dios kijliá yej netokaj: Yej kitanilij Tzitzimi', la segunda muerte[a]
até kichïwilij."

Mo-ijkuilowiliá yej chantitokej Pérgamo yej kitokaj Cristo

12 'Ijkín no xikijkuilowili el ángel yej kitzto' toknimej yej
netokaj yej ichamej Pérgamo: "Ijkín nikijtowa yej nikpiá espada
yej tempitzakti' iwán tentito' iyomexti iten: 13 Nej nikmati inewi
yej ankichïwaj, iwán nikmati iga anchantitokej kan gobernarowa
Tzitzimi', e' amejemen annemela'tokaj. Iwán ayá' nemi ankikajtewaj
iga annetokaj, malej iga ankitakej iga kimiktijkej Antipas inón yej
nochipa kipowa' notájtol, kimiktijkej ipan amoaltepe' kan chantito'
Tzitzimi'. 14 E' nimitzmatiliáj tejté yej anikye'ita: iga ankipiáj ompa
ipan amoaltepe' Pérgamo sekin yej ayá' kinekij kikajtewaj yej
tanextilij Balaam,[b] inón yej kijlij Balac iga makinextili israelïtajmej
iga makichïwakan yej ayekti iwán iga makikuakan tákual yej
kichïwilijkej ïdolojmej iga kiweyimatïltiáj iwán iga motekaj wan yej
ayá' íwan namiktitokej. 15 Ankipiáj ompa no sekin yej ayá' kinekij
makikajtewakan ken tanextiliáj yej kitokaj Nicolás iwán inón nej
nikijiya. 16 Inón iga xikajtewakan iga ankichïwaj yej ayekti; siga
ayá' ankikajtewaj, niati kan amonokej iwán nia nicastigaroti yej
kitokaj Nicolás iga espada[c] yej kïsa ipan noten. 17 Xikyé'kakikan
yej iyEspíritoj Dios kijliá yej netokaj: Yej yawi kitaniliti Tzitzimi',
nia nikmakati iga makikua maná[d] yej ïyanto'; nia no nikmakati
se tetzïn yej este ichkáti'san, iwán ipan tetzïn yawi ijkuilijtoti se
nuevo tokaj' yej ayagaj kïxmati, yáwisan kïxmatiti petz yejsan yawi
kipiati inón tetzïn."

---

[a] **2:11** "Segunda muerte": Ap 20:14, 15; 21:8 [b] **2:14** Nm 31:16
[c] **2:16** "Espada" kijtojneki itájtol Jesús. [d] **2:17** Dios kimá' maná israelïtajmej iga makikuakan, kua' nemi yayaj ipan desierto. Ex 16.

Mo-ijkuilowiliá yej chạntitokej Tiatira yej kitokaj Cristo

18 ’Xikijkuilowili nọ el ángel yej kitzto' toknịmej yej nẹtokaj yej
ichạmej Tiatira: “Ijkín nikijtowa nej yej iPiltzịn Dios, yej nikpiá
noyịx ken tikita tiwelọn iwán yej nikpiá nokxi yej ken de bronce
yej este xọta iga xolakti': 19 Nej nikmati inewi yej ankichịwaj;
nikmati iga ante-ijiknịmej iwán nochipa anmoconfiạrojtokej nopan
iwán ampoxtekipanowaj, nochi ankijyọwiáj, iwán nikmati iga inán
máj nemi ankichịwaj yej yẹkti que kuạ' achto annẹtokakej. 20 E'
nimitzmatiliáj tejté yej anikyẹ'ita: iga amejemẹn ayá' tẹ ankijliáj
inón siwạ' yej itọkạ' Jesabel, yej kijtowa iga Dios kitajtọlmaka,
e' kikajkayajtokej yej nẹcrẹdojtokej, iga kinejnẹxtiliáj iga
manajnạmọlnemikạn iwán iga makikuạkạn tákual yej kichịwilijkej
ịdolojmej iga kiweyimatịltiá. 21 Nej nikcha'ya iga makipata ken
nemi, e' ayá' kineki makikajtẹwa iga tejtẹpalnemi. 22 Iwán este
nia nikchạntẹkati iwán nọ nia nikiknọchịwatij yej najnạmọlnemij
iwạnya inón siwạ', 23 iwán ipilowạn inón siwạ' nochi nia
nikmiktiliti. Iwán ijkọ́n inochi yej nẹcrẹdojtokej yawij kimatitij iga
nej nikmati inochi yej la gente kejlạntokej ipan iyạlmajmej; iwán
sejsé de amejemẹn nimitzmakaskej san ken ankichijkej. 24 E' sekin
de amejemẹn yej amonokej Tiatira, ayá' ankichịwaj yej tanẹxtiliá
inón siwạ', iwán ayá' ankịxmatij yej yejemẹn kijliáj “yej ichtákasan
tanẹxtiliá itamatilis Tzitzimi'”. Nimitzijliáj iga amejemẹn ayá'
nia nimitztekimakatij iga xikchịwakạn se' tejté. 25 E' xikchijtokạn
ken nemi ankichịwaj, te que nej maniwịki. 26 Yej yawi kitạnilịti
Tzitzimi' iwán nochipa makichijto yej nej nikneki, nia niktạlịti iga
wel makimandạro inochi paịsmej, 27 ijkọ́n ken noTaj nẹtạlij iga
wel manimandạro; ijkọ́n nọ yejemẹn yawij kimandạrọtij paịsmej,
iwán pox wel tamandạroskej, ayagaj wel kitẹnkuepilịskej; kitạnilịj
iyenemigojmej ken tikita kuạ' sẹ kixamạna ạkọmi' iga weya'tepos.
28 Iwán nikmakaskej sịtalin yej tạwiá yowalti'. 29 Xikyẹ'kakikạn yej
iyEspíritoj Dios kijliá yej nẹtokaj.”

Mo-ijkuilowiliá yej chạntitokej Sardis yej kitokaj Cristo

3 ’Nọ xikijkuilowili el ángel yej kitzto' toknịmej yej nẹtokaj yej
ichạmej Sardis: “Ijkín kijtowa yej kipiá siete iyEspíritoj Dios
iwán siete sịtalin: Nej nikmati inochi yej ankichịwaj, momati iga
annẹmela'crẹdowaj, e' amejemẹn ken anmiktokej no-ịxtaj iga ay'

annętokaj. 2 Xisakąn iga ken anmiktokej wąn amo ximosemakakąn
iwą́n xinęcrędǫkąn malej iga nęsi iga ay' annęcrędowaj; nikíta'ya
iga ayą́' ankichįwaj ken noDiǫs kiyę'ita. 3 Xikejląmikikąn yej
mitznęxtilijkej iwą́n xikchįwakąn, iwą́n ay'ya xikchįwakąn yej
ayękti. Siga ayą́' ankipataj ken iga annemij, niąti kąn amonokej,
niga ankimatiskej kęman, niąti ken tikita inǫ́n yej tachteki. 4 Iwą́n
ompa Sardis, onókejo' sekin yej ayą́' nemi kisokiwiáj itzotzolmej,[a]
iwą́n nemiskej nowąn, kajakijtinemiskej iyistą'tzotzolmej, iga
ijkǫ́n kajasij iga manemikąn. 5 Yej yawij kitąnilįtij Tzitzimi' yawij
kajakijtotij iyistą'tzotzolmej, iwą́n ayą́' nia nikpolǫti itǫkąmej
ipan ąma' kąn ijkuilijto' itǫkąmej yej nochipa onoskej iwą́n Dios,
sino que nia nikijlįtij noTaj wąn iyąngelejmej iga inįmej yej
nęmela'tokaj. 6 Xiyę'kakikąn yej iyEspíritoj Dios kijliá yej nętokaj."

Mo-ijkuilowiliá yej chąntitokej Filadelfia yej kitokaj Cristo

7 'Nǫ xikijkuilowili el ángel yej kitzto' toknįmej yej nętokaj yej
ichąmej Filadelfia: "Ijkín kijtowa yej ayį́' kichįwa yej ayękti iwą́n
ayí' takajkayąwa, yej kipiá illąvej el rey David, yej kuą' kitapowa
kaltęn ayagaj wel kitzakua, iwą́n kuą' kitzakua, ayagaj wel
kitapowa: 8 Nej nikmati inochi yej ankichįwaj. Nimitztapowilíjkeja
sę kaltęn yej ayagaj wel kitzakua; malej iga ayą́' ampoxtajpalejkej,
ankichijkej ken kijtowa notájtǫl, iwą́n ayą́' nemi ankijtowaj
iga ayą́' anne-įxmatij. 9 Nej nikchįwas iga mamotankuąketzatij
motęnoj inǫmej yej kitokaj iyojwi Tzitzimi', yej takajkayąwaj
iga kijtowaj iga judiyojmej, e' ayéj ijkǫ́n, iga makimatikąn iga
nej nimitzchǫkiliáj. 10 Ankichijkej ken nej nikijtowa iga nochi
xikijyǫwįkąn, inǫ́n iga nimitzmąnawįskej kuą' wį' iga tacastigąrǫlǫj
nǫyąn ipan tąjli. Ijkǫ́n nęsis ą'yéj moconfiąrowaj ipan nej. 11 Ay'ya
wejkatis iga niwį'. Xikchijtokąn ken nemi ankichįwaj iga ni agaj
amo mamitzkuįlįkąn yej Dios mitzmakaskej. 12 Yej yawi kitąnilįti
Tzitzimi', nej nia nikchįwati iga mą́j matayakąnto ipan itiǫpan
Dios, iwą́n ompa nikęman ayą́' yawij kįsatij; iwą́n ipan yejemęn nia
nikijkuilǫti itǫką' noDiǫs iwą́n itǫką' iweyi-ąltepę' noDiǫs, inǫ́n yej
itǫką' nueva Jerusalén yej Dios kitįtanis, iwą́n nǫ nia nikijkuilǫti
iyakapamej se'ya notǫką'. 13 Xikyę'kakikąn yej iyEspíritoj Dios kijliá
yej nętokaj."

---

[a] **3:4** Tzótzol yej sokiyoj kijtǫjneki iga sę ayą́' yę'nemi.

Mo-ijkuilowiliá yej chạntitokej Laodicea yej kitokaj Cristo

14 ’Nọ xikijkuilowili el ángel yej kitzto' toknịmej yej nẹtokaj yej
ichạmej Laodicea: “Ijkín nikijtowa nej yej ayí' nitakajkayạwa,
iwán yej nochipa nikijtowa yej melá', nej nikpẹwaltij inochi
yej Dios kichij: 15 Nej nikmati inochi yej ankichịwaj. Nikmati
iga anjokoxmej, ayá' antotọnikej niga ansesẹ'mej. ¡Masej
katka ansesẹ'mej o antotọnikej! 16 E' como anjokoxmej iwán
ayéj ansesẹ'mej niga antotọnikej, nimisọtas iwán amejemẹn
ankịsaskej ipan notẹn iga ayá' annẹmela'tokaj. 17 Amejemẹn
ankijtowaj iga anmotapialiáj, anyẹ'onokej iga ayá' mitzpolowaj
nité; e' amejemẹn ayá' anmo-itaj iga ayá' ankipiáj nité,
ampetzpọbrejmej, ampachamej iwán amonokej amopetzkạn. 18 Inón
iga nimitzijliáj, manimitznamakịltịkạn yẹ'oro yej pánoja pan ti'ti
iga ximomela'tapialịkạn, iwán tzótzol yej istạ' iga ximotaajakịkạn
iga amo xipịnạwakạn iga amopetzkạn amonokej iwán xiktạlilịkạn
yej mitzpajtiliáj amoyịx iga xitachakạn. 19 Nej nikajajwa iwán
niknẹxtiliá kén iga mayẹ'nemi nochi yej nikneki. Inón iga inán
poxsan xikyọlmakakạn iga xiktokakạn iyojwi Dios. 20 Ta' xinẹkaki,
nej nono' ipan mokaltẹn iga nimitznọtzto'; siga tinẹkaki iwán
tinẹkaltapowiliá, nej nikalakis mokalijti' iwán tisentakuạskej. 21 Yej
kitạnilịskej Tzitzimi', nia niktạlịtij nonáʼ iga ijkón nọ marreinạrokạn
ken nej nẹwato' iga nirreinạrowa, ijkón ken nej nọ niktạnilij
Tzitzimi' iwán nimotálija iwán noTaj kạn yéj ẹwato' iga reinạrowa.
22 Xikyẹ'kakikạn yej iyEspíritoj Dios kijliá yej nẹtokaj.”

Ken iga moweyimati Dios ipan cielo

4 Kuạ' tami' inín, nikita' sẹ puerta tapojto' ipan cielo; iwán inón
yej achto nẹnọtza', yej tajtoj ken tikita inạwatịlka trompeta, sej
ne-ijlij:

—Xitejkawi nijiga, iwán nia nimitznẹxtilịti yej mochịwas kuạ'
pánọja nochi yej tikita'.

2 Iwán íkuạ' iyEspíritoj Dios wạlaj noyakapan, iwán nikita' sẹ
trono,[a] ono' ipan cielo iwán ipan inón trono, ạ'pa yej ẹwatoya.
3 Iwán yej ẹwatoya ipan trono nẹsiá ken tikita sẹ te'ti de jaspe[b]

---

[a] **4:2** “Trono” asiento kạn motạliá rey iga mandạrowa.
[b] **4:3** Jaspe te'ti yej xoxokti'.

yej este xǫ́tasan o cornalina,[a] iwą́n inǫ́n trono, kiyawalojtoya
sę ą̲kosamą̲lǫ' yej petą̲niá ken tikita tepayaktzį̲n yej itǫką̲'
esmeralda.[b] 4 Iwą́n inǫ́n trono kiyawalojtoya se' veinticuatro
tronos iwą́n ipan inǫ́n veinticuatro tronos ejęwatoyaj veinticuatro
ancią̲nojmej,[c] inochimej ijistą̲' itzotzolmej, iwą́n ipan itzontekomej
kipiayaj icorǫ̲najmej[d] puro de oro. 5 Iwą́n ipan trono tapetą̲niá,
tawǫpą̲ya iwą́n tatikuį̲niá; iyį̲xtaj inǫ́n trono onoya siete ti'ti yej
wejwelǫ̲ntoyaj, iwą́n inǫ́n siete tiwelǫn inǫnwa' siete iyEspíritoj
Dios. 6 Iyį̲xtaj inǫ́n trono onoya ken tikita lámą̲r yej poxsan chipakti'
iwą́n wel tachalo nǫyą̲n ą̲tampa.

Iwą́n inǫ́n trono yej ono' tajkoyą̲n kiyawalojtoya nąwi ken
ánimal, kipiayaj trǫjaj iyį̲xmej iyį̲xtajpamej iwą́n itepotztajpamej.
7 Yej áchtopa de inį̲mej animą̲lmej nęsiá ken tękuą̲ni; iwą́n se'
nęsiá ken tǫrojtzį̲n, iwą́n sewo' nęsiá ken tą̲ga'; iwą́n sewo' nęsiá
ken águila yej patą̲nto'. 8 Inąwixtimej inǫmej animą̲lmej kipiayaj
seis iyą̲stakapalmej, iwą́n iyakapamej pepechijtoyaj į̲xtimej iwą́n
este itampa iyą̲stakapalmej; iwą́n semilwi' iwą́n senyówal ijkį́n
kijtojtoyaj:

Kajasi iga mamopoxweyimatį̲lti
toTęko Dios yej nochi wel kichį̲wa,
yej ikyay onoya, óno'san inán iwą́n yáwiya wį̲tzeti sej.

9 Kuą̲' inǫmej animą̲lmej kiweyimatį̲ltiąyaj iwą́n kimakayaj
gracias Dios yej ęwato' ipan trono, inǫ́n yej ono' nochipa iwą́n ayí'
mikis, 10 inǫmej veinticuatro ancią̲nojmej motankuą̲ketzaj iyį̲xtaj
Dios yej kiweyimatį̲ltiáj yej nochipa ono' iwą́n ayí' mikis; iwą́n
kitemowiáj icorǫ̲najmej iwą́n kitą̲liáj iyį̲xtaj kąn ęwato' Dios, iwą́n
ijkį́n kijtowaj:

11 Annotęko iwą́n annoDiǫs, tej mitzajasi iga
mamitzweyimatį̲ltį̲kąn, iga nochi wel tikchį̲wa;
iga tej tikchij inochi yej ono',
onókejsan iga tej tikne' iga maonokąn.

Ą̲ma' yej ayagaj wel kitapowa

5 Iwą́n nikita' iga inǫ́n yej ęwato' ipan trono, iga iyę'mą̲'
kikį̲tzkijto' sę kimilǫlą̲ma',[e] ijkuilijto' ta-íjti'pa iwą́n

[a] **4:3** Cornalina te'ti yej chį̲lti'. [b] **4:3** Esmeralda se' te'ti yej xoxokti'.
[c] **4:4** Español: “ancianos”; anka ą̲ngelejmej. [d] **4:4** Xikita glosario “Corona”.
[e] **5:1** Xikita glosario “Kimilǫlą̲ma'”.

itepotztájbapa iwa̱n ye̱'tzakto' iga siete sello.[a] 2 Iwa̱n nikita' se̱
ángel yej poxsan kipiá poder, ijki̱n tajtoj recio:
—¿A̱'yéj kajasi makipostekili ise̱llojyo iwa̱n makitapo ini̱n
kimilo̱la̱ma'?
3 E' ayagaj wel kitapowa̱ya ino̱n kimilo̱la̱ma' niga wel agaj
kitachi̱lia̱ya, niga yej ono' ipan cielo, niga yej ono' ipan ta̱jli, niga
yej ono' ta̱ltampa. 4 Iwa̱n nej nicho̱kaya poxsan, iga ayagaj wel
kitapowa ino̱n kimilo̱la̱ma', niga ayagaj wel kileerowa̱ya, niga agaj
wel kitachi̱lia̱ya. 5 Iwa̱n se̱ de ino̱mej ancia̱nojmej ne-ijlij:
—Amo xicho̱ka; ino̱n yej kijliáj "León"[b] yej reina̱rowa yej
irrázajpa Judá, yej ipiltzi̱n ipilówa̱mpa rey David, kitánija iga
wel makitapo ino̱n kimilo̱la̱ma' iwa̱n iga makipostekili ino̱n siete
ise̱llojyo yej kipiá.
6 Iná' trono iwa̱n tatajkoya̱n ino̱mej na̱wi anima̱lmej, iwa̱n
tatajkoya̱n ino̱mej ancia̱nojmej, nikita' se̱ Cordero[c] yej ne̱si iga
kimiktíjkaja. Ejkatoya iwa̱n kipiaya siete ikua̱kua iwa̱n siete iyi̱x;
iwa̱n ino̱n siete i̱xmej kijto̱jneki siete iyEspíritoj Dios yej kiti̱tan
no̱ya̱n ipan ta̱jli. 7 Ino̱n Cordero kikuiko ino̱n kimilo̱la̱ma' yej
kiki̱tzkijtoya iga iye̱'ma̱' ino̱n yej e̱wato' ipan trono. 8 Kua̱' kíkui'ya
ino̱n kimilo̱la̱ma', ina̱wixtimej ino̱mej anima̱lmej iwa̱n ino̱mej
veinticuatro ancia̱nojmej motankua̱ketzkej iyi̱xtaj ino̱n Cordero. Sejsé
de ino̱mej ancia̱nojmej kipiayaj se̱ arpa,[d] iwa̱n kipiayaj wajkalmej
de oro, e' te̱ntokej iga incienso,[e] ino̱n incienso kijto̱jneki iyoracio̱mej
yej kicre̱dojtokej Dios. 9 Iwa̱n kikui̱kayaj ini̱n nuevo takui̱':

Tej mitzajasi nokta iga xikui ino̱n kimilo̱la̱ma' iwa̱n iga
xikpostekili ise̱llojyo;
iga mitzmiktijkej, iwa̱n iga moesyo ane̱kojkej iga
manimochi̱wake̱n itatki Dios,
nejemej de inochi raza, yej de se̱se'pa iga tajtowaj, de inochi
a̱ltepe̱mej iwa̱n de inochi pai̱smej.
10 Tikchij iga manimochi̱wake̱n re̱yejmej iwa̱n sacerdo̱tejmej
iga toDio̱s,
iwa̱n niawij nimanda̱ro̱tij ipan ta̱jli.

---

[a] **5:1** Sello kita̱lilia̱yaj a̱ma' iga matzakto iga a̱'san ne̱si amo makile̱ro, petz yej kiti̱taniliáj. [b] **5:5** León ken tikita te̱kua̱ni wa̱n kijto̱jneki Jesucristo. Gn 49:9
[c] **5:6** Cordero ken tikita borre̱gojtzi̱n wa̱n kijto̱jneki Jesucristo. Xikita glosario "Borrego" wa̱n "Cordero". Xikita no̱ Ex 12:3,5. [d] **5:8** Xikita glosario "Arpa".
[e] **5:8** Incienso ken kópal yej kitatia̱yaj kua̱' kiweyimati̱ltia̱yaj Dios. Lv 16:12

11 Iwán nikita', iwán nikagui' itajto̲lmej mia' a̲ngelejmej
yej kiyawalojtoyaj trono, iwán ino̲mej anima̲lmej iwán ino̲mej
ancia̲nojmej. Ino̲mej a̲ngelejmej onoyaj poxsan komatimej,[a] 12 iwán
ijkín kijtowa̲yaj recio:
In Cordero yej kimiktijkaj,
kajasi iga mamoweyimati̲lti iga nochi wel kichi̲wa wa̲n nochi
itatki,
nochi kimati wa̲n pox tajpalej,
iwán kajasi iga yéj mamoye̲'ita wa̲n mamoweyimati̲lti iwán
yéjsan mamotaku̲ikili.
13 Iwán nikagui' no̲ iga inochi yej isatokej yej Dios kichij, yej
onokej ipan cielo, yej onokej ta̲lpan iwán yej onokej ta̲ltampa iwán
yej onokej ipan lámar, kijtowa̲yaj:
Kajasi iga Dios yej ono' ipan trono wa̲n el Cordero
nochipa mamotaku̲ikili, mamoweyimati̲lti,
iwán nochipa marreina̲ro̲ka̲n.
14 Iwán ina̲wixtimej ino̲mej anima̲lmej, ijkín kijtowa̲yaj:
—¡Ijkón mamochi̲wa!
Iwán ino̲mej veinticuatro ancia̲nojmej motankua̲ketzkej iwán
kiweyimati̲ltijkej yej nochipa ono' iwán nochipa onos.

Siete sello

6 Iwán nikita' iga inón Cordero kipostekilij se̲ de ino̲mej ise̲llojyo
iga kitapoj kimilo̲la̲ma', iwán nikagui' se̲ de ino̲mej na̲wi yej
ken anima̲lmej este toskatiku̲ini' ken teyo̲' iga kijtoj:
—¡Xiwi̲ki iwán xitachá!
2 Nitachá' iwán nikita' se̲ ista̲'kawa̲yoj, wa̲n yej kitejkawilijtinemiá
kiki̲tzkijtoya se̲ tawíjto̲l. Kimakakej se̲ corona,[b] iwán kita̲nílija
iyenemi̲gojmej wa̲n ki̲sa' iga matata̲nili iwán iga nochipa
matata̲nilijto.
3 Kua̲' el Cordero kipostekilij se' sello, niká' iga se' yo̲lka̲' yej ken
to̲rojtzi̲n kijtoj:
—¡Xiwi̲ki iwán xitachaki!
4 Iwán ki̲sako se' máj kawa̲yoj yej este chi̲lti' ken tiwelon. Iwán
yej kitejkawilijtinemiá, kimakakej iga wel makichi̲wa iga amo

[a] **5:11** "Poxsan komatimej" o millones de millones.
[b] **6:2** Xikita glosario "Corona".

maonolo tamelą́ noyą́n ipan tą́jli, sino que mamosę́panmijmiktilo; iwą́n kimakakej sę́ weyi espada.

5 Kuą́' inǫ́n Cordero kipostekílija tercer sello, nikagui' se'ya mą́j yǫ́lką́' yej ixą́ya' ken tą́ga', kijtoj:

—¡Xiwį́ki iwą́n xitachá!

Iwą́n nikita' sę́ pį́sti'kawą́yoj, iwą́n yej kitejkawilijtinemiá kikį́tzkijtoya sę́ balanza. 6 Iwą́n nikagui' sę́ tájtǫ́l tatajkoyą́n inǫ́n nąwi animą́lmej, kijtową́ya:

—Monamaka sę́ kilo trigo yej ipatį́' kę́' kitą́niá sę́ iga tekipanowa semilwi', achǫ́nsan nǫ́ iga mokowa ę́yi kilo cebada; e' amo xikpetznę́mpolo aceite wą́n vino.

7 Kuą́' inǫ́n Cordero kipostekilij cuarto sello, nikagui' se' anímal yej ken águila yej patą́nto', kijtoj:

—¡Xiwį́ki iwą́n xitachá!

8 Nitachá', iwą́n nikita' sę́ kosti'kawą́yoj, iwą́n yej kitejkawilijtinemiá itǫ́ką́' Mikílisti, iwą́n itepotztaj yą́ya se' yej itǫ́ką́' Hades yej kijtǫ́jneki ką́n onokej yej miktokej. Inį́mej ǫ́mę́n wel kichį́waj iga ipan cuarta parte de inín tą́jli mamomijmiktilo iga espada, mamayą́mikilo, makojkokolismikilo iwą́n matamijmiktį́ką́n tę́kuą́nimej wą́n sekin animą́lmej.

9 Kuą́' inǫ́n Cordero kipostekilij quinto sello, nikita' itampa altar toknį́mej yej kimijmiktijkej iga kipowakej itájtǫ́l Dios iwą́n iga momela'nę́xtijkej iga yę́'nemiáj iyį́xtaj Dios. 10 Iwą́n kitę́nę́wiąyaj Dios te tzajtziajpa iga kijtową́yaj:

—NoTę́ko tej yej atikchį́wa yej ayę́kti iwą́n ayí' titakajkayą́wa, ¿este kę́man timomą́tįj iga xikitalti inǫ́mej yej onokej ipan tą́jli, yej nejemę́n nę́miktijkej?

11 Entonces kimakakej itzotzolmej yej ijistą́', iwą́n kijlijkej iga mamochákąno' se' alín tiempo, este que mamási-o' nochi yej kicrę́dojtokej Cristo yej yáwijo' nǫ́ mikitij kensan yejemę́n.

12 Nikita' kuą́' inǫ́n Cordero kipostekílija isexto sello kimilǫlą́ma', pę́wa' iga pox mǫlį́n tą́jli. Tǫnatį́' mochij este chą́póti'san ken tikita tzótzol yej moakiá kuą́' mikilo, iwą́n la luna mochij este chílti'san ken tikita esti. 13 Iwą́n sį́talimej yej onokej ipan cielo wejwetzikej ipan tą́jli, ken tikita kuą́' ejeka' yej pox tajpalej kixijxį́niliá sę́ kuawi' itą́kilka.

14 Cielo poliwi' ken tikita kuą' sę ąma' mokǫkolochowa, iwą́n
inochi tepęmej iwą́n inochi tajkotąlmej[a] mopatakej kąn ojonoyaj.
15 Iwą́n ręyejmej yej onokej ipan tąjli, iwą́n yej paréj tayakąntokej
iwą́n yej motapialiáj, iwą́n ijęfejmej soldądojmej, iwą́n yej pox
mandąrowaj, iwą́n escląvojmej[b] iwą́n yej ayéj escląvojmej, miyąnkej
ipan texapomej iwą́n itząląn tewęwetkej. 16 Kijliąyaj tepęmej iwą́n
tewęwetkej:

—Xiwetzikąn noyakapamej iga xine-iyąnakąn iyįxtaj inǫ́n yej
ęwato' ipan trono iwą́n xine-iyąnakąn iyįxtaj el Cordero iga amo
manęcastigarǫkąn; 17 iga ási'ya día kuą' poxsan yawi tacastigarǫti
iwą́n ayagaj yawi kijyǫwįti.

Dios kimąnawiá yej itatki

7 Kuą' tami' inį́n nikita', nikita' nąwi ąngelejmej ejejkatokej ipan
nąwi inakastan inį́n tąjli, yej kitzakuilijtokej nąwi ejeka' iga
amo makipįtzakąn tąjli, niga lámąr, niga sę kuawi'. 2 Nǫ nikita' se'
ángel yej wįtziaya ikįsáyąmpa tǫnatį' iwą́n kipiaya isęlloj[c] Dios yej
nochipa onos. Inį́n ángel kitzajtzilij recio inǫ́n nąwi ąngelejmej yej
Dios kimá' iga wel makichįwilįkąn tejté yej ayękti tąjli wąn lámąr,
3 iwą́n kijtoj:

—Amo xikchįwilįkąn nité yej ayękti in tąjli, niga lámąr, niga
kuawimej miej aya nikselląrowaj pan iyįxkuą' yej kicrędojtokej
Dios.

4 Iwą́n nikagui' kę' kiselląrojkej: iga inóchiya masi' ciento
cuarenta y cuatro mil yej israelįtájmejpa. 5 Yej ipilowąn ipilówąmpa
Judá doce mil sellado, iwą́n doce mil sellado yej ipilowąn
ipilówąmpa Rubén iwą́n yej ipilowąn ipilówąmpa Gad doce
mil sellado, 6 yej ipilowąn ipilówąmpa Aser doce mil sellado,
yej ipilowąn ipilówąmpa Neftalí doce mil sellado, yej ipilowąn
ipilówąmpa Manasés doce mil sellado, 7 yej ipilowąn ipilówąmpa
Simeón doce mil sellado, yej ipilowąn ipilówąmpa Leví doce mil
sellado iwą́n doce mil sellado yej ipilowąn ipilówąmpa Isacar.
8 Iwą́n doce mil sellado yej ipilowąn ipilówąmpa Zabulón, doce mil
sellado yej ipilowąn ipilówąmpa José iwą́n doce mil sellado yej
ipilowąn ipilówąmpa Benjamín.

---

[a] **6:14** Xikita glosario “Tajkótąl o Isla”. [b] **6:15** Xikita glosario “Esclavo”.
[c] **7:2** Inį́n sello iga momarcąrowa toknįmej iga manęsi iga Dios itatki.

Mia' yej ijichkáti'san itzótzol

9 Kuą' tami' inín, nikita' iga pox onolǫ', inewi paismej, raza,
tajtǫlmej iwą́n inochi ąltepęmej onoyaj iyixtaj trono iwą́n iyixtaj
el Cordero; poxsan komatimej este ay'ya moojasi kę' onokej, este
ijichkáti'san itzotzolmej iwą́n kikijkitzkijtoyaj sǫyą'. 10 Inochimej
ijkín kijtowąyaj recio:

Tęmąnawij toDios,
yej ęwato' pan trono,
iwą́n tęmąnawij iPiltzin yej kijliáj Cordero.

11 Iwą́n inochi ąngelejmej ejejkatoyaj iga kiyawalojtoyaj trono, iwą́n
anciąnojmej, iwą́n inǫ́n nąwi animąlmej, motankuąketzkej itęnoj
trono iwą́n motzojtzompilojkej este ipan tąjli iwą́n kiweyimatiltijkej
Dios, 12 kijtojtoyaj:

¡Ijkǫ́nyawa'!

Kajasi iga matikweyimatiltikąn toDiǫs, tikmatij iga Dios pox
bueno, yéj nochi kimati, matikmakakąn gracias,

matikyę'itakąn iga yéj nochi wel kichiwa iwą́n pox tajpalej,
ijkǫ́n mamochiwili nochipa. Ijkǫ́nyawa'.

13 Iwą́n sę de inǫmej anciąnojmej nętajtan:

—¿Ą'yéj in inimej yej este ijichkáti'san itzotzolmej? ¿Kąn wąlkej?

14 Iwą́n nikijlij:

—NoTęko, tej tikmati.

Iwą́n yéj ne-ijlij:

—Inimej yej poxsan kiknǫchijkej, iwą́n kipąkkej itzotzolmej
iwą́n kistayaltijkej iga iyesyo el Cordero. 15 Inǫ́n iga onokej
itęnoj trono kąn ęwato' Dios iwą́n semilwi' iwą́n senyówal
kiweyimatiltijtokej ipan weyitiǫpan;[a] iwą́n yej ęwato' ipan trono
ki-ǫmemąwij inǫmej iga sen-onoskej. 16 Ay'ya semi mayąnaskej
iwą́n nikęman ay'ya ątanekiskej, iwą́n ay'ya tǫnatataskej iwą́n
niga tadotǫnmikiskej, 17 iga Jesucristo yej kijliáj Cordero yej ęwato'
tajko trono yawi kicuidąrǫti inǫmej ken tikita borręgojmej. Iwą́n
Jesucristo yawi kiwigati kąn ono' ątzontekon iwą́n yawij konitij
ą'ti yej kichiwas iga nochipa maonolo; iwą́n Dios yawi kipojpowiliti
iyixąmej.

---

[a] **7:15** Xikita glosario “Weyitiǫpan”.

Yej sẹsan sello kạwi

8 Kuạ' inọ́n Cordero kipóste'ya sello siete yej kipiá kimilọlạma', santakạmpolijtikạwi' ipan cielo ken media hora. 2 Iwạ́n nikita' siete ạngelejmej ejejkatokej iyịxtaj Dios, iwạ́n kimakakej sejsẹ́ de yejemẹn sẹ trompeta. 3 Iwạ́n nikita' se' ángel, kikịtzkijto' sẹ tikaxaktzịn de oro, iwạ́n moketza' itẹnoj altar; iwạ́n kimakakej komati incienso iga makisenẹtili wạn iyoraciọmej yej kicrẹdojtokej Dios iga makitatịkạn ipan altar de oro yej ono' iyịxtaj trono. 4 Iwạ́n ipọkyo incienso yej kitatijtoya el ángel kisenẹtilij wạn iyoraciọmej yej kicrẹdojkej Dios asi' este kạn ono' Dios. 5 Iwạ́n inọ́n ángel kikui' tikaxaktzịn iwạ́n kitẹmij iga tékol yej xojxọtáto'o yej onoya ipan altar iwạ́n kipatạnaltij pan tạjli; iwạ́n tatikuịni', mokagui' tawọpaya, tapetạni' iwạ́n kuekuechka' tạjli.

Trompẹtajmej

6 Iwạ́n inọmej siete ạngelejmej kikuikej itrompẹtajmej iga yawij tapịtzatij.

7 Kuạ' yej achto ángel kipịtza' itrompẹtaj, wetzi' pan tạjli tiawạ' yej de hielo iwạ́n ti'ti yej sẹtito' wạn esti. Iwạ́n de cada ẹyi parte tạjli, tata' sẹ parte. Iwạ́n de cada ẹyi kuawi', tata' nọ sẹ kuawi'. Iwạ́n nochi yej ixwatokej yej te xojxoxokti', tata'.

8 Iwạ́n el segundo ángel nọ kipịtza' itrompẹtaj, iwạ́n momọta' tẹpa iteki ipan lámạr ken tikita sẹ weyi tepẹ' welọntiạya; iwạ́n de cada ẹyi parte lámạr, sẹ parte mochij esti. 9 Iwạ́n migui' sẹ de cada ẹyi yej momati lamạrijti'. Iwạ́n sẹ de cada ẹyi wejweyi ạkạlmej xịxitịnikej.

10 Iwạ́n kuạ' ẹ́yiya ángel nọ kipịtza' itrompẹtaj, sẹ weyi sịtalin ken tikita mechọn wẹwelọntiwạlaj ipan cielo, iwạ́n wetzito ipan sẹ parte de inọ́n ẹyi parte wẹyạmej iwạ́n pan ạtzontekomej. 11 Inọ́n sịtalin itọkạ' Chichịi'; iwạ́n de cada ẹyi wẹyạmej, sẹ wẹyạ' chichịya' iwạ́n mia' toknịmej mikikej iga konijkej chichịkạ'.

12 Kuạ' cuarto ángel kipịtza' itrompẹtaj, xitịni' tọnatị', mẹztia iwạ́n sịtalimej iwạ́n ay'ya xọtakej sẹ parte de ẹyi parte. Ijkọ́n iga nạwi horas tọnatị' atạwiạya iwạ́n tayowakạn nạwi horas ayạ́' taweltamẹztọnaya niga sịtalimej ayạ́' taweltạwiạyaj.

---

[a] **8:12** Mẹztli: luna.

13 Iwán nikita', wan nikagui' iga se ángel[a] patantiaya tajko cielo,
ijkín kijtojtiaya recio:
—¡Poxsan, poxsan mokatzajtziloj ipan tajli! ¡Poxsan tamajmájtil
iga éyi-o' ángel poliwi iga yawij kipitzatij itrompetajmej!

9 Kua' quinto ángel kipitza' trompeta, nikita' iga wétzi'ya se
sitalin ipan tajli, iwán inón sitalin kimakakej llave yej iga
motapowa xapo' yej pox wejkatan kan entokej malespiritojmej.
2 Iwán kitapoj inón wejkatanxapo', iwán popoga' ken yej kisa ipan
se pox weyi tiwelon iwán ipokyo kitakompachoj tonati' iwán
ejeka'. 3 Iwán ipan inón pokti kiskej chapolimej iwán sempatanikej
noyan ipan tajli; iwán inomej chapolimej kitekimakakej iga wel
matatankuakan ken tikita kolomej. 4 Iwán kitekimakakej iga amo
makikuakan tato' yej ono' ipan tajli, nité yej xojxokti' iwán
nisé kuawi' amo makikualikan iyiswayo, petz makitankuakan
toknímejsan yej ayá' kipiáj inón marca pan iyixkua' iga manesi
iga itatki Dios. 5 E' kitekimakakej iga amo makimiktikan toknimej,
sino que san matatankuajtokan cinco meses; iwán kua' tatankuaj



Illustration by Alice Paschal

9:1-7

[a] **8:13** O águila o moxi.

inompa chapolimej kualoj ken tikita kua' tatankua kolo'. 6 Íkua' toknimej yawij kinekitij mamikikan, e' awel mikiskej; malej kinekiskej magui' mamikíkanya, e' ayá' wel mikiskej.

7 Inomej chapolimej ken tikita kawayojmej yej machtitokej iga wel mayakan kan tamijmiktilo; iwán ipan itzontekomej kipiáj ken tikita corona[a] de oro, iwán inochimej kipiayaj ixaya' ken tikita taga'. 8 Itzonkalmej ken tikita siwa' itzónkal, iwán itanmej ken tikita tekuani itan. 9 Iwán iyelixmej tzaktoyaj iga ken tikita kuachti de tepos, iwán kua' patanij, iyastakapalmej nawatij ken tikita kuacarretajmej yej kitilana kawayoj yej yawij kan tamijmiktitij. 10 Ipan ikuitapilmej kipiáj itzinmimayomej ken tikita kolo'. Iwán iga inón ta-iknochijtoskej cinco mej. 11 Inomej chapolimej kipiáj se ijefejmej yej itoka' el Ángel yej iteko wejkatanxapo'; inín ángel en hebreo[b] itoka' Abadón iwán ipan griego kijliáj Apolión, yej no kitojneki yej taxixitina.

12 Ijkón panoj yej áchtopa yej pox tamajmájtil, e' políwi-o' se' ome yej pox tamajmájtil.

13 Kua' sexto ángel kipitza' itrompetaj, nikagui' se tájtol kisaya tatajkoyan inomej nawi ikuakua inón altar de oro yej ono' iyixtaj Dios, 14 kijlij inón ángel yej kikitzkijtoya trompeta:

—Xikxitoma inón nawi angelejmej yej ijilpitokej itenoj weya' Eufrates.

15 Ijkón iga kimajkajkej inón nawi angelejmej iga makimijmiktikan se toknin de cada eyi de nochi toknimej. Inomej angelejmej Dios kipreparadoj nokta iga inonsan hora y fecha matamijmiktikan. 16 Iwán nikagui' iga ono' 200 millones soldadojmej yej nemij ipan kawayojmej.

17 Ijkón nikita' kawayojmej, iwán yej kitejkawilijtinemiáj moeltzaktinemiáj iga tepos yej chilti' ken tiwelon, este azulti' wan kosti'. Iwán kawayojmej kipiayaj itzontekomej ken tikita itzontekon tekuani, iwán ipan iten kisaya ti'ti, pokti iwán azufre. 18 Iwán se toknin de cada eyi de nochi toknimej mikikej iga ti'ti, pokti iwán azufre yej kisayaj ipan iten kawayojmej. 19 Porque inomej kawayojmej tamiktiayaj iga itenmej iwán iga ikuitapilmej, porque ikuitapilmej nesiá ken tikita kowa' iwán iga inón tamiktiayaj.

---

[a] **9:7** Xikita glosario “Corona”. [b] **9:11** Xikita glosario “Hebreo”.

20 E' yej ayá' mikikej iga inimej yej kisa' ipan iten kawayojmej,
ayá' mokajkajkej iga kichiwaj yej ayekti, niga mokajkajkej iga
kiweyimatiltiáj malespiritojmej iwán ayá' no mokajkajkej iga
kiweyimatiltiáj kuatosantojmej yej de oro, plata, bronce, de te'ti
iwán yej de kuawi'. (Inomej kuatosantojmej ayá' tacháj, iwán
niga takakij iwán niga wel nejnemij.) 21 Ayá' no mokajkajkej iga
tamiktiáj, niga no mokajkajkej iga taachisarowaj, niga mokajkajkej
iga namolnemij wan yej ayá' íwan namiktitokej, iwán niga no
mokajkajkej iga tachtekij.

Ángel yej kipiá kimilolamatzin

10 Iwán nikita' se' ángel yej poxsan tajpalej, temotiwitziá
ipan cielo e' witziaya ipan mixti, iwán pan itzontekon onoya
akosamalo'. Ixaya' ken tonati' iwán iyikxi ken ome takétzal yej
wewelonto'. 2 Se kimilolamatzin[a] kipatajtoya ipan ima', iwán iga
iye'ikxi taksa' ipan lámar, iwán iga iyopoch-ikxi taksa' ipan tajli.
3 Iwán kua' tajtoj, mokagui' ken kua' tzajtzi tekuani, iwán kua'
tzajtzi', mokagui' siete teyo' itajtolmej. 4 Kua' támi'ya tajtojkej
inomej siete teyo', nikijkuilowayay yej kijtojkej, e' nikagui' se tájtol
yej walaj ipan cielo, iwán ne-ijlij:

—Tejsan xikichtakamatito yej kijtojkej inimej siete teyo' iwán
amo xikijkuilo.

5 Iwán inón ángel yej nikita' taksato' ipan lámar iwán ipan tajli,
kajko' iye'ma' cielojkóbapa, 6 iwán kijtoj:

—Niknojma-ijtowa iyixtaj Dios yej nochipa isato', yej kichij
cielo, tajli, lámar iwán nochi yej ípan onokej, iga ay'ya wejkatis
iga mochiwas yej Dios kijtoj. 7 Kua' asis iga siéteja ángel kipitzas
itrompetaj, inón vej mochíwasya yej Dios kejlanto', san ken kijtojkej
profetajmej,[b] yej itekipanowanímejpa Dios.

8 Inón tájtol yej nikagui' ipan cielo, sej nenotza' iwán ne-ijlij:

—Xaj iwán xikui inón kimilolamatzin yej kitapojto' inepa ángel
yej se iyikxi taksato' ipan lámar iwán se' iyikxi pan tajli.

9 Iwán niajki kan ono' inón ángel iwán niktajtanilij iga
manemaka inón kimilolamatzin, iwán yéj ne-ijlij:

—Xíkuiwa' iwán xikua. Iwán ipan moten tikmachilij este tzopeli'
ken tikita nekti, e' kua' asis mojtiko chichiyas.

---

[a] **10:2** Xikita glosario “Kimilolama'”. [b] **10:7** Xikita glosario “Profeta”.

10 Iwán nikuilij inón kimilolamatzin kan kikitzkijtoya iwán
nikuaj; iwán kua' nemi nikua, nikmachilij jake tzopeli' ken tikita
nekti, e' kua' támi'ya nikuaj, nojtiko chichiya'. 11 Iwán yéj ne-ijlij:
—Yekti iga sej xikojpapowilikan yej Dios kijtowa iga yawi
mochiwati. Xikojpapowilikan inochi toknimej yej onokej ipan inochi
altepemej, inochi paismej, san kén itajtolmej wan xikojpapowilikan
inochi reyejmej.
11 Iwán nemakakej se ojta' ken tikita inompa kuawi' yej iga
tamediroloj, iwán ne-ijlijkej:
—Ximoketza, iwán xikmediro itiopan Dios iwán no xikmediro
altar yej ono' tiopan-ijti', iwán no xikita ke'mej ompa onokej yej
kiweyimatiltijtokej Dios. 2 E' ipatiojyo tiopan amo xikmediro, iga
inón patio kimakakej yej ayá' kixmatij Dios iwán yejemen yawij
kitataksatij noyan Jerusalén iga ompa mandaroskej cuarenta y dos
meses yej masi mil doscientos sesenta días. 3 Iwán nia niktitaniti
ome yej notatítampa iga makijtokan yej nej nikijtowa, iwán inomej
yawij kipojtotij mil doscientos sesenta días, e' yawij kajakijtotij
itzotzolmej inompa yej moakiá kua' mikilo.
4 Inimej ome tatitan kijtojneki inón ome olivo[a] iwán inonsan no
kijtojneki inón ome mechonwewetkej yej ono' itenoj Dios yej iTeko
tajli. 5 Siga agaj kineki makichiwili tejté yej ayekti, yejemen kikixtiáj
ti'ti ipan itenmej iga kimela'tatiáj nokta iyenemigojwan; ijkón yawi
mikiti agaj yej makineki makichiwili tejté. 6 Inimej ome tajtaga'
wel kitzakuaj cielo iga amo mawiki tiawa' miej yejemen kipowaj
tájtol yej Dios kimaka; iwán wel no kichiwaj iga a'ti mamochiwa
esti iwán iga kiknochiwaj la gente iga plaga este ke' iga yejemej
kinekiskej. 7 E' kua' inimej kitamíjkeja itekipanolmej, weyi anímal
yawi kisati pan wejkatanxapo' iwán yawi kimajmagatij iyomextin,
kitaniliskej iwán yawij kimiktitij. 8 Iwán inomej animajmej yawij
wetztikawitij ipan icallejmej Jerusalén kan toTeko Jesucristo
kimiktijkej ipan kuacruz, inón weyi-altepe' kitojneki ken kua'
altepe' Sodoma iwán país de Egipto. 9 Iwán eyi días iwán tajko,
inewi gente de nochi altepemej, de sese'pa raza, de inochi tajtolmej,
yawij kitatij animajmej kan miktokej iwán akimakaskej lugar iga
makitokakan. 10 Yej chantitokej ipan tajli yawij pakitij iga mikíkeja,
póxsanya nokta yawij pakitij, este yawij mosesepantitanilitij regalo;

[a] **11:4** Xikita glosario “Olivo”.

porque inomej gente poxsan kijiyaj inón omen yej Dios kimakaya tájtol iga makipowakan. Inomej gente poxsan moknochiwayaj iga yej kichiwayaj inón omen. 11 E' kua' pánoja eyi días iwán tajko, Dios ki-ojojpa-ixitij sej iwán sej moketzkej, iwán inochi gente yej kitakej poxsan momajtijkej. 12 Iwán iyomexti inomej tajtaga' kikakikej ipan cielo se tájtol yej poxsan recio, ijkín kijlijkej:

—Xitejkawikan nijiga.

Iwán tejkajkej ipan cielo ipan se mixti, iwán iyenemigojwan kitztoyaj. 13 Iwán íkua' poxsan molin tajli, iwán se tájkol de cada diez de inón weyi-altepe' xixitinikej kajlimej iwán mikikej siete mil gente. Iwán la gente yej ayá' mikikej, poxsan momajtijkej iwán kiweyimatiltijkej Dios yej ono' ipan cielo.

14 Inín yajki el segundo yej pox tamajmájtil, e' na'ya wi' se'.

Siete trompeta

15 Iwán kua' ási'ya pan siete ángel iga kipitza' itrompetaj, mokagui' tajtolmej yej recio ipan cielo, kijtowayaj:

Inán toTeko Dios iwán Cristo yej iPiltzin;
nochipa yawij mandarotij ipan tajli
wan ayí' tamis iga mandarowaj.

16 Entonces inomej veinticuatro anciánojmej yej ejewatoyaj ipan itronojmej iyixtaj Dios, motzojtzontokakej este ipan tajli iwán kiweyimatiltijkej Dios, 17 kijtojtoyaj:

Nimitzmakaj gracias, noTeko,
Dios yej nochi wel tikchiwa,
tej yej ikyay tono' iwán inán tono' iwán tiaya tiwitzeti,
iga nochi wel tikchiwa wan
tipéwa'ya iga tirreinarowa.
18 La gente yej ayá' mitzixmatij, kuejkuesiwikej,
e' asi' día iga tia titacastigaroti,
wan no asi' día iga tia tikjuzgaroti yej miktokej,
iwán tia no tikmakati yej yekti yej mitzcredojtokej, yej
kipojkej motájtol,
iwán yej mitzweyimatiltijkej tia tikmakati yej yekti,
kesiá yej tejté iteki iwán yej até iteki,
iwán tia tikpoloti inomej yej kisosolowaj tajli.

19 Entonces tapowi' itiopan Dios yej ono' ipan cielo, iwán
tiopan-ijti' nestoya se ken baúl[a] kan entoya diez mandamiento.
Iwán tapetani' iwán mokagui' tawopaya, tatikuini', molin tajli iwán
wetzi' tiawa' de hielo.

Siwa' wan kuakuakowawéj

12 Iwán ijkín nesiko ipan cielo ken tepa iteki yej paréj weyi:
se siwa' tzaktoya iga tonati' iwán la luna onoya iyikxitan
iwán kitalijtoya se corona[b] yej kipiá doce sitalin. 2 Inín siwa'
tatalaxwijtoya, iwán tzajtziá iga pilkualowaya iga yáwiya taonoltiti.
3 Iwán nesiko se' yej monextij ipan cielo: se kuakuakowawéj yej
tatá' yej kipiaya siete itzontekon, diez ikuakua iwán se corona
ipan sejsé itzontekon. 4 Iwán iga ikuitápil kiwawatatzoj se de cada
eyi sitalimej yej onokej ipan cielo iwán kipajpatanaltij talpan.
Inín kuakuakowawéj moketza' iyixtaj siwa' yej yáwiya taonoltiti,
iga makikuali ipiltzin kua' maki-onolti. 5 Iwán inón siwa' kita' se
iyokichpiltzin, iwán iga ibaston de tepos yawi kimandaroti inochi
gente. Después Dios kikuilij ipiltzin iwán kiwiga' no kan ono' yéj
iga no mamotali ipan itronoj. 6 Iwán inón siwa' yajki ipan desierto,
kan Dios nokta kichij iga ompa makitamakatokan mil doscientos
sesenta días.

7 Máj máj momijmiktilo' ipan cielo, iga Miguel iwán iyangelejmej
momijmiktijkej wan inón kuakuakowawéj. Kuakuakowawéj
iwán iyangelejmej no luchárojkej, 8 e' kipolojkej, iwán yejemen
kikixtijkej iga ayo' maonokan ipan cielo. 9 Iwán kikixtijkej inón
kuakuakowawéj, inonsan ikyapakowa' yej itoka' Tzitzimi' yej
kikajkayawa inochi gente, kipatantijkej talpan wan iyangelejmej.

10 Iwán nikagui' se tájtol yej recio ipan cielo, kijtoj:

—Dios kimanáwija igentej; kinextij iga nochi wel kichiwa iwán
yéjsan reinarowa. Inán Cristo noyan reinarowa iga kipatantijkej
talpan Tzitzimi' yej kitelwiaya tokniwan, kitelwiaya semilwi'
iwán senyówal iyixtaj Dios. 11 Tokniwan tatanilijkej iga iyesyo el
Cordero iwán iga itájtol Dios yej yejemen kipowakej; yejemen ayá'
majmawikej iga yawij kimiktitij, majwa' kisentalkej iyalmajmej
iga mamikikan. 12 Xipakikan cielojmej iwán yej ípan amonokej.
E', ¡lástimajsan yej chantitokej ipan tajli iwán yej chantitokej ipan

---

[a] **11:19** Xikita glosario “Arca del pacto”. [b] **12:1** Xikita glosario “Corona”.

lámar! Iga Tzitzimi' kuejkuesitiajki kan anchantitokej, iga kimati iga alín kipolowa iga políwisya.

13 Kua' inón kuakuakowawéj kita' iga óno'ya talpan, kitalochtij siwa' yej kita' ipiltzin. 14 E' inón siwa' kimakakej ome yej wejweyi iyastakápal águila, iga wel mapatani iga mayawi ipan desierto, kan kitamakatoskej tres años y medio, ompa ay'ya wel casis inón kuakuakowawéj. 15 E' inón kuakuakowawéj kikixtij trojaj a'ti ipan iten iga kichiwa se weya', iga siwa' makiwiga arresomoj. 16 E' tajli kipalewij inón siwa', iga tajli tapowi' iwán inochi kitoloj in inón a'ti yej inón kuakuakowawéj kikixtijtoya ipan iten. 17 Iwán iga san inón, kuakuakowawéj paréj kikuesowilij inón siwa', iwán yajki kimijmiktito ipilówampa inón siwa', ken tikijtowaj inomej yej kichiwaj kensan tatekimaka Dios iwán kichiwaj ken tenextiliá Jesús. 18 Iwán inón kuakuakowawéj moketza' lamartenoj.

Ome wejweyi anímal yej tamajmajtiáj

13 Nimoketza' ipan xajli yej ono' lamartenoj. Iwán nikita' iga nemi kisa ipan lámar se weyi anímal yej kipiá siete itzontekon, iwán diez ikuakua iwán ipan sejsé ikuakua kipiaya se icoronaj,[a] iwán ipan sejsé itzontekon ijkuilijto' tokamej yej Dios kikuesowa. 2 Inín weyi anímal yej nikita' ken tikita tekuani,[b] iwán iyikximej ken tikita oso iyikxi, iwán kipiaya iten ken tikita tekuaniwéj.[c] Iwán kuakuakowawéj kimá' iga wel mamandaro, iwán kitalij ipan weyi asientoj kan tatekimakas. 3 Se de itzontekon inín weyi anímal nesiá kan tzontektoya yej este wel miki, e' inín kan tzontektoya pajti', iwán nochi gente yej onokej ipan inín tajli madmiradokej iwán kitokakej inín weyi anímal. 4 Iwán kiweyimatiltijkej inón kuakuakowawéj iga kimá' poder inón weyi anímal; no kiweyimatikej weyi anímal, kijtowayaj la gente:

—Ateyi se' ken inín weyi anímal, ayagaj wel momatiá iga íwan mamomijmikti.

5 No kimakaltijkej iga inón weyi anímal makijto tajtolmej yej iga imatika mokichmati, iwán kimalijliá Dios; iwán kitalkej iga mamandarojto cuarenta y dos meses. 6 Iwán ijkón kichij, kimalijlij Dios, kimalijlij itoka' Dios, kimalijlij íkal Dios iwán kimalijlij

---

[a] **13:1** Xikita glosario “Corona”.
[b] **13:2** “Ken tikita tekuani”: leopardo.
[c] **13:2** “Ken tikita tekuani”: león.

yej onokej ipan cielo. 7 No̱ kimakaltijkej iga makimijmikti yej
kitokaj iyojwi Dios, este que makita̱nili̱ka̱n; iwán kimakakej iga
wel makimanda̱ro inochi raza, ipan inochi a̱ltepe̱', ipan inochi
tajto̱lmej iwán ipan inochi nación. 8 Yej cha̱ntitokej ipan ta̱jli
poxsan kiweyimati̱ltijkej inón weyi anima̱l, petz yej ayá' ijkuilijto'
ito̱ka̱mej ipan iya̱ma' el Cordero. Iga kua̱' mochij inín ta̱jli,
mo-ijkuiloj ito̱ka̱mej yej nochipa onoskej wa̱n Dios ipan a̱ma' yej
kipiá el Cordero yej mikika.

9 Si agaj wel takaki, makiye̱'kaki. 10 Yej yawij kipre̱sojwi̱tij
yej kitokaj Dios, yejemej no̱ yawij kipre̱sojwi̱tij. Iwán yej yawij
kimikti̱tij iga espada yej kitokaj Dios, no̱ yawij kimikti̱tij iga
espada. Inón iga yej kitokaj iyojwi Dios makijyo̱wi̱ka̱n iwán
mamoconfia̱ro̱ka̱n pan Dios.

11 Máj máj nikita' se' anima̱l nemi ki̱sa ipan ta̱jli. Inín
kipiaya o̱me ikua̱kua ken tikita borre̱gojtzi̱n, e' tajtowa̱ya ken
kua̱kuakowa̱wéj. 12 Kipiaya poder kensan yej áchtopa weyi anima̱l
wa̱n tekipanowa̱ya iga yéj, iwán kichij iga inochi gente yej ono'
ipan ta̱jli makiweyimati̱lti̱ka̱n yej áchtopa weyi anima̱l yej pajti'
ka̱n tzontektoya malej iga inón katka mamíktoya. 13 No̱ kichi̱wa̱ya
mila̱grojmej iga mane̱si iga ayéj námo̱l, este ipan cielo kiwetzi̱ltij
ti'ti ipan ta̱jli iyi̱xtaj la gente. 14 Inón kichij mila̱grojmej iga kimaka
poder yej áchtopa weyi anima̱l, kikajkayaj inochi tokni̱mej yej ono'
ipan ta̱jli. Iwán kitekimá' iga makichi̱waka̱n se̱ iyimagen inón
áchtopa anima̱l yej kitzontekkaj iga espada iwán ayá' migui'. 15 Iwán
inón segundo weyi anima̱l kimakakej poder iga makimaka vida
inón imagen iwán iga makitajto̱lti. Iwán yej ayá' yawi kiweyimatitij
inón imagen yawij kimikti̱tij. 16 Iwán kichij iga inochi gente, yej
kipiá itekiyo iwán yej ayá', yej kipiá tomi̱n iwán yej akipiá tomi̱n,
escla̱vojmej iwán yej ayéj escla̱vojmej, makita̱lili̱ka̱n se̱ marca ipan
iye̱'ma̱' o pan iyi̱xkua̱'. 17 Iwán ni agaj awel takowa niga tanamaka,
siga ayá' kipiá la marca o ito̱ka̱' inón anima̱l o inu̱merojyo ito̱ka̱'.
18 Iga se̱ mamomachti inín, kineki poxsan matajla̱miki; si agaj
kentende̱rowa makimati te̱ kijto̱jneki inu̱merojyo anima̱l, tága'pa
inu̱meroj. Inón número seiscientos sesenta y seis.

Kitaku̱kiliáj Cristo

14 Después nitachá' iwán nikita' el Cordero onoya iyi̱xko
tepe̱' yej ito̱ka̱' Sion. Sen-onoyaj iwán inón Cordero ciento

cuarenta y cuatro mil tokniwan yej pan iyixkua' ijkuilijto' itoka' el
Cordero iwán itoka' iTaj. 2 Iwán niká' se tájtol yej walaj ipan cielo
ken a'ti kua' poxsan wopa, ken kua' poxsan tatikuini, inón tájtol
ken tikita kua' nemi kitzotzonaj mia' arpa.[a] 3 Iwán kikuiktoyaj se
nuevo takui' iyixtaj trono, iwán iyixtaj inomej nawi animalmej
iwán iyixtaj ancianojmej. Iwán ayagaj wel kimati inín takui' petz
inomej ciento cuarenta y cuatro mil yej Dios kimanawij kan onolo'
ipan inín tajli. 4 Inimej yej ayí' nokta motekkej wan siwa',[b] sino
que ye'nemikej, iwán kitokaj el Cordero kansan yawi. El Cordero
kikowa' inimej iga iyesyo, kitapejpen yej áchtopa mochijkej itátkipa
Dios iwán el Cordero, inimej momakaj iga makichiwakan ken
kineki Dios. 5 Iwán ayí' takajkayajkej iga ye'nemij iyixtaj Dios.

Eyi ángel kipowaj itajtolmej

6 Iwán nikita' se' ángel patantinemi tajko cielo yej kinentiá
ye'noticiaj yej ayí' tamis, yej mamopowili inochi gente yej ono'
ipan tajli, inochi naciomej, raza iwán de nochi altepemej san ken
tajtowaj. 7 Iwán kijtowa recio:

—Xikmajmawilikan Dios iwán xikweyimatiltikan, pues ási'ya
hora iga yéj yawi tajuzgaroti; iwán xikweyimatikan inón yej kichij
cielojmej iwán tajli, lámar, iwán inochi atzontekomej.

8 Iwán se' ángel no kijtoj recio:

—Xixitíni'ya in Babilonia yej weyi-altepe', iga kinextilijtoya
mia' naciones iga makiweyimatiltikan idolojmej, iga inón kichiwaj
kenkua' tawanaj iga vino iwán yawij wan sesé.

9 Wan se' tercer ángel del cielo kijtoj recio:

—Siga agaj kiweyimati anímal wan iyimagen iwán siga
motemaka iga makipiá imarcaj pan iyixkua' o ipan ima', 10 Dios
kipoxkuesowilij iwán yawi kicastigaroti iwán yawij kiknochijtotij
ipan ti'ti iwán azufre, kiknochiwas iyixtaj iyangelejmej Dios
iwán iyixtaj el Cordero. 11 Iwán nochipa popoktos ti'ti iga
kicastigarojtoskej semilwi' iwán senyówal yej kiweyimatij anímal
iwán iyimagen, wan yej kipiáj marca yej itoka' inón anímal. 12 Ijkón
yej kicredojtokej Dios iwán kichiwaj ken ga tatekimaka, amo
mamosemakakan iga kitokaj iyojwi Jesús.

---

[a] **14:2** Xikita glosario “Arpa”.
[b] **14:4** Anka inín kijtojneki iga ayá' kiweyimatiltijkej idolojmej.

13 Niká' se tájtol ipan cielo yej ne-ijlij:
—Xikijkuilo yej nia nimitzijlíti: “Mayolpakikan desde inán yej mikij ipan iyojwi toTeko.” El Espíritu Santo kijtowa iga inomej yáwija mosewítij, áyo'ya tekipanoskej. Inochi yej kichijkej yej yekti, yati iwamej.

Dios kijuzgarowa nochi yej ono' ipan tajli

14 Después nitachá', iwán nikita' se mixti este ista' iwán iyixko mixti ewato' a'pa yéj tachá ken tikita iPiltzin Taga'. Kitalijtoya se corona[a] de oro iwán kikitzkijtoya se ken machete yej pox tateki yej iga motékipa trigo. 15 Iwán kisa' ipan weyitiopan se' ángel iwán kitzajtzilij recio yej ewato' iyixko mixti:
—Iga momachetej xiktékiya trigo; iga ási'ya itiempoj iga mamoteki, iwán la cosecha yej ono' ipan tajli chika'ya.
16 Iwán yej ewatoya ipan mixti kipanoltij imachetej ipan tajli iwán kitegui' yej chika'ya.
17 Iwán kisa' se' ángel ipan weyitiopan yej ono' ipan cielo, no kikitzkijtoya imachetej yej pox tateki. 18 Iwán kisa' ipan altar se' ángel yej kipiá poder iga tapolowa iga ti'ti, iwán kitzajtzilij recio yej kikitzkijtoya machete yej pox tateki, kijlij:
—Xiktékiya iga momachetej yej pox tateki inomej racimojmej de uva yej ono' ipan tajli iga yojyoksitókeja.
19 Iwán el ángel kipanoltij imachetej ipan uvajyoj,[b] iwán kitegui' uvajmej yej ono' ipan tajli, iwán kakij kan yawi mopatzkati, inón kijtojneki weyi castigo yej Dios kititanis. 20 Uvajmej kipatzkakej kan ay'yéj altepe' iwán kan mopatzka' uva kisa' esti, tejkaj este ipan iten kawayojmej, inón esti motaloj trescientos kilómetros.

Angelejmej wan siete plaga iga ta-iknochiwaj

15 No nikita' ipan cielo se yej este temajtiá yej ayi'pa mo-ita: siete angelejmej yej kiwajligayaj siete plaga yej iga tacastigarowa. Kua' tamis inochi inimej, Dios ay'ya kuesitos.
2 Iwán no nikita' lámar ken tikita vidrio nelijto' iwán ti'ti. Iwán nikita' no ejejkatokej ipan lámar inomej yej kitanilijkej weyi anímal iwán iyimagen iwán imarcaj inón weyi anímal. Nochi inimej gente,

---

[a] **14:14** Xikita glosario “Corona”. [b] **14:19** Xikita glosario “Uva”.

Dios kimá' sejsé iyarpajmej.[a] 3 Iwán kikuikakej yej itakui' Moisés
yej tekipanowaya iga Dios, yej itákui'pa no el Cordero, kijtowayaj:
Tej tinoTeko, nochi wel tikchiwa.
Weyi iwán pox monsaj yej tej tikchiwa.
Yekti iwán melá' inochi yej tikijtowa iga mamochiwa.
Tej yej tikmandarowa nochi yej ono' ipan tajli.
4 NoTeko, ¿a'yéj ayá' mamitzmajmawili?
¿A'yéj ayá' mamitzweyimatilti?
Tejsan moselti yej ayí' tikchiwa yej ayekti,
iwán inochi naciomej witzetij iwán mitzweyimatiltiskej,
iga inochi kitakej yej tej tikchiwa poxsan yekti.
5 Wan nikita' iga tapowi' tiopan ipan cielo, inón kuetaxtiopan[b]
kan moenayaj patachte'timej kan ijkuilijto' iley Dios yej kimá'
Moisés. 6 Iwán ipan inón kuetaxtiopan kiskej inomej siete
angelejmej yej kipiayaj siete plagajmej, kakijtokej ye'tzótzol yej
chijto' iga lino[c] este pepetani, iwán kitalijtoyaj icintoromej de oro
este iyelixtenojmej. 7 Iwán se de inomej nawi animalmej yej onoya
iyixtaj Dios, kimá' sejsé de inomej siete angelejmej se wájkal yej
chijto' iga oro yej tento' iga yej Dios yawi tacastigaroti; Dios yej
nochipa onos wan ayí' mikis. 8 Inón weyitiopan temi' iga pokti yej
witziaya ipan iweyipoder Dios, iwán ayagaj wel kalaki ipan inón
weyitiopan, este que mapano inón siete plaga yej kipiayaj inomej
siete angelejmej.

Wajkalmej yej kipiajpiá yej iga Dios tacastigarowa

16 Iwán nikagui' se tájtol recio kisaya ipan weyitiopan, ijkín
kijliaya inomej siete angelejmej:
—Xakan ipan tajli iga xikawatij inón siete wájkal yej kipiajpiá
yej iga Dios tacastigarowa.
2 Iwán yej áchtopa ángel yajki, iwán kitoyaj ipan tajli yej onoya
ipan iwájkal, iwán inochi gente yej kipiayaj imarcaj weyi anímal
iwán kiweyimatiáj iyimagen, kisa' iyakapamej kókol yej pox kualo.
3 In segundo ángel kitoyaj ipan lámar yej kipiaya ipan iwájkal,
iwán lámar mochij ken tikita iyesyo yej mikto', iwán migui' inochi
yej onoya ipan lámar.

---

[a] **15:2** Xikita glosario “Arpa”. [b] **15:5** Hch 7:44. No xikita glosario “Kuetaxtiopan”. [c] **15:6** Lino achi ken ichka', e' chijto' iga se'pa planta.

4 In tercer ángel kitoyaj yej kipiaya ipan iwájkal, ipan a'timej
iwán ipan atzontekomej iwán mochij esti. 5 Iwán nikagui' ijkín
kijtoj inón ángel yej kicuidarowa a'timej:
—Tej noTeko yej nochipa tonoya iwán nochipa tonos, tej
ómpaya ken tikchiwa iwán kajasi iga ijkín titacastigarowa. 6 Iga
yejemej kimiktijkej yej moconfiarowaj ipan tej, iwán kimiktijkej
moprofetajmej, iwán inán tej tikchij iga makonikan esti, puej ijkón
kajasi.
7 Iwán nikagui' se' tájtol yej kisa' itenoj altar, kijtowa:
—NoTeko Dios yej nochi wel tikchiwa, ken tej titajuzgarowa
ómpaya nokta.
8 Iwán el cuarto ángel kitoyaj yej kipiaya ipan iwájkal ipan
tonati', iwán kichij iga tonati' wel makimela'tati la gente iga
tiwelon. 9 Iwán inochi este tátaya ikajlomej iga pox totoni' tiwelon.
E' malej ijkón ayagaj kipata' ken iga nemi iga makina'techo Dios
niga kiweyimatiltijkej. Majwa' kimalijlijkej Dios yej kititani inimej
yej tacastigarowa.
10 In quinto ángel kitoyaj yej kipiaya ipan iwájkal ipan
itronoj weyi anímal iwán kan mandarowa inón weyi anímal
tamichkantitikawi', iwán yej kiweyimati inón weyi anímal
molenguajtankuayaj iga kualowayaj. 11 Iwán kimalijlijkej Dios
yej ono' ipan cielo. Maltajtowayaj iga kualotoyaj iga kipiayaj
ikokolmej. E' ayá' kikajtejkej iga kichiwaj yej ayekti.
12 Iwán in sexto ángel kitoyaj no yej kipiaya ipan iwájkal ipan
weyaj' yej itokaj' Eufrates; iwán wagui' in weyaj' iga wel mapanokan
inomej reyejmej yej witzej ikisáyampa tonati'.
13 Wan nikita' iga kisa' eyi yej ayéj ye'espíritoj, ken tikita
kalamej. Se kisa' ipan iten kuakuakowawéj, se ipan iten weyi
anímal iwán se ipan iten yej ayéj mela'profetaj. 14 Inímejwa'
iyespiritojmej tzitzimimej yej kichiwaj milagro. Iwán kinechkoskej
inochi reyejmej yej onokej ipan inín tajli iga mamomijmiktikan
kuaj' Dios yawi tajuzgaroti.
15 ToTeko kijtowa:
—Ta' xikitakan, nej niwi' kuaj' ayá' momati, ken se yej tachteki.
Poxsan paktos yej kichijtos ken Dios kineki iwán iga ijkón kichijtos
kenkuaj' taajakijtos, ayá' nemis ipetzkan iwán ayá' pinawas.

16 Iwán inomej espiritojmej yej malojmej kinechkoj reyejmej kan itoka' Armagedón ipan tájtol Hebreo.[a]
17 Iwán ángel número siete kitoyaj iwájkal ipan ejeka'. Iwán ipan weyitiopan yej ono' ipan cielo, Dios tajtoj recio, kijtoj:
—Níkchija nochi.
18 Íkua'san tapetani', tawopa' iwán tatikuini' iwán kuekuechka' tajli, inón talolin poxsan recio, nikeman ayí' panoj ijkompa talolin desde kua' onolo' ipan tajli. 19 Iwán weyi-altepe' yej itoka' Babilonia, tzatzayani' tajli, éyiya mochij. Iwán altepemej yej ono' ipan inewi tajli xixitinikej. Ijkón Dios kejlan inón weyi-altepe' Babilonia iga kichijtokej yej ayekti, inón iga poxsan kicastigaroj. 20 Inochi tajkotalmej[b] iwán tepemej, poliwikej. 21 No walaj ipan cielo weyi granizo yej wetzi' ipan la gente. Inomej granizo iyetika ken cuarenta kilo. Iwán tajtaga' kimalijlijkej Dios iga wetzi' inón granizo, iga poxsan tapoloj inón granizo iga Dios tacastigaroj.

Siwa' yej najnamolnemi

17 Iwán walaj se de inomej siete angelejmej yej kipiayaj siete wajkalmej, iwán ne-ijlij:
—Xinejnemi iwán nia nimitznextiliti ken iga Dios yawi kicastigaroti inón siwa' yej najnamolnemi yej ewato' itenoj mia' weyamej. 2 Reyejmej, iwán la gente de inewi altepemej kichijkej yej ajayekti iwán inón siwa' yej najnamolnemi yej kinextilijkej iga makiweyimatiltikan idolojmej.
3 Iwán iyEspíritoj Dios asi' noyakapan iwán el ángel newiga' ipan se desierto. Ompa nikita' se siwa' ewato' ipan weyi anímal yej chilti', iyakapan ijkuilijto' tajtolmej yej Dios kijiya, inón anímal kipiaya siete itzontekon iwán diez ikuakua. 4 Siwa' kakijto' itzótzol yej axokoti' iwán chilti', kitalijtoya oro, te'ti ken diamante iwán perlas.[c] Kikitzkijtoya se wajkaltzin de oro tentoya iga vino, inón vino kijtojnekij iga kichij yej pox ajayekti iwán tanextilij iga mamoweyimati idolojmej. 5 Ipan iyixkua' siwa' ijkuilijto' toka' yej ayá' momati te kijtojneki, kijtowa: "WeyiBabilóniaj yej tanextiliá iga siwatkej manajnamolnemikan, iwán inochi yej mochiwa yej

---

[a] **16:16** Xikita glosario "Hebreo".
[b] **16:20** Xikita glosario "Tajkótal o Isla". [c] **17:4** Perla pox valerowa, ken tikita tetzin ke'pa ajayo' wan iga perla wel mochiwa koska'.


Illustration by Alice Paschal

17:3-6

ayẹkti ipan inín tạjli.” 6 Iwán nikita' iga inón siwạ' tạwạn iga konij
iyesyomej yej moconfiạrowaj ipan Dios yej kimiktijkej iga kipowaj
itájtọl Jesucristo. Kuạ' inón nikita', este nimadmirạdoj. 7 Iwán inón
ángel ne-ijlij:

—¿Te iga timadmirạdowa? Nia nimitznẹxtiliṭi tẹ kijtọjneki inón
siwạ' iwán inón weyi anímạl kạn ẹwato' siwạ', inón weyi anímạl yej
kipiá siete itzontekon iwán diez ikuạkua. 8 Weyi anímạl yej tikita',
onoya iwán inán ay' teyi. Yawi kịsati ipan wejkatanxapo', e' iga
san yawi mela'poliwiti. Desde kuạ' mochij inín tạjli, Dios kijkuiloj
itọkạmej ipan ạma' kạn nẹsi ajạ'yéj nochipa onoskej iwán Dios. Yej
chạntitokej ipan tạjli, inọmej yej itọkạmej ayá' ijkuilijto' ipan inón
ạma', yawij majmawitij kuạ' kitaskej inón weyi anímạl yej onoya
iwán inán áyo'ya teyi, e' wị'o' sej.

9 ’Inín iga yejsan yẹ'tajlamiki wel kimatis tẹ kijtojneki: Inón siete
itzontekon anímal, kijtojneki siete tepẹ'[a] kan ẹwato' siwa'. 10 No
kijtojneki siete reyejmej. Cinco de inomej reyejmej wetzíkeja, el
sexto rey mandarojto' inán, iwán el séptimo aya teyi inán. Kua' wi',
ayá' wejkatis iga mandaroj. 11 Weyi anímal yej chilti' yej onoyay
wan inán ay' teyi, yéj sẹ de inómejpa siete reyejmej; inonwa'
mokuepas iga inón másisya ocho rey; e' yawi mela'mikítiya.
12 ’Inomej diez kuakuamej, inón kijtojneki diez reyejmej yej aya
mandarowaj; e' yawij gobernarotij iwán weyi anímal petz sẹ hora.
13 Inimej diez reyejmej sansé iyalmajmej kipiáj iga yawij kipalẹwitij
iga inón weyi anímal mamandaro. 14 Yawij momijmiktitij iwán el
Cordero, e' el Cordero yawi tatanililiti iga yéj nokta iTẹko nochi
tẹkomej wan Rey iga nochi reyejmej. Iwán el Cordero sen-onoskej
iwán yej Dios kinotzkej iwán kitapejpenkej iwán moconfiarowaj
nochipa ipan yéj.
15 El ángel no ne-ijlij:
—Inomej a'timej yej tikita' kan ẹwato' inón siwa' yej
najnamolnemi, inómejwa' kijtojnekij yej chantitokej ipan altepẹmej
yej onokej ipan nochi nación san katiapay itajtolmej. 16 Inomej
diez kuakuamej yej tikita' kipiá weyi anímal, yawij kijiyatij inón
siwa' yej najnamolnemi, yawij kikajtẹwatij iselti iwán ipetzkan,
yawij kikualitij inakayo siwa' iwán yawij kitatitij ipan ti'ti. 17 Dios
kitalij ipan iyalmajmej inomej reyejmej iga makichiwakan ken
Dios kineki, iga kipiakej sẹsan iyalmajmej iga kipalẹwijkej iga
weyi anímal wel mamandaro este que mamochiwa ken kijtoj Dios.
18 Inón siwa' yej tikita', inonwa' kijtojneki weyi-altepẹ' yej irrey
tatekimaka ipan nochi reyejmej yej onokej ipan tajli.

Tata altepẹ' Babilonia

18 Iwán nikita' se' ángel walaj ipan cielo yej kipoxpiá poder.
Kitawij tajli iga itiyo. 2 Iwán ijkín kijtoj recio:
—Xixitíni'ya, xixitíni'ya weyi-altepẹ' Babilonia, iwán inán móchija
kan mochantiáj tzitzimimej, ompa íchanya inochi malespiritojmej
iwán kan moxeketiáj totomej yej ayá' mokua iwán mo-ijiya.
3 Iga inochi paismej kichijkej yej ayẹkti ken kichiwaj yej ichamej
Babilonia iga kiweyimatiltijkej idolojmej. Iwán inochi reyejmej de

[a] **17:9** Siete tepẹ' anka kijtojneki altepẹ' Roma.

inín tajli ijkonsan kichijkej. Iwán tanamakanimej kipoxpiakej tomin iga yej chantitokej Babilonia kikojkej nochi yej kiyoltilanayaj.

4 Iwán nikagui' se tájtol ipan cielo kijtowa:

—Xikisakan ipan inón weyi-altepe' Babilonia, amejemej yej nimitztapejpenkej, amo no tewan xikchiwakan yej ayekti iga amo no mamitzcastigarokan. 5 Ási'ya iyixtaj Dios iga inomej yej onokej Babilonia kichijtokej yej ajayekti, iwán Dios ayá' nemi kelkawa. 6 Makichiwilikan Babilonia kensan kichiwilij sekin; makicastigarokan ome vej ke' yéj kicastigaroj sekin. Makichiwilikan ome vej yej mitzchiwilijkej iga no makimachili ken iga kualo. 7 Achonsan no xicastigarokan ke'san yéj moweyimati' iwán ke'san kichij yej ayekti. Yéj moweyimati' iwán kijtoj ipan iyalmaj: "Nej nigaj newato' iga nej nochi nikmandarowa; nej ayéj ken se lástima siwa' yej mi' iwéj wan akipiá yej kipalewiá, nej nikeman ayá' nimoknomatitos." 8 Inón iga ipan sansé día yawi wetziti iyakapan inimej yej tacastigarowa: mikílisti, chokalis iwán apis, iwán yawij kitatitij iga ti'ti, iga toTeko Dios yej nochi wel kichiwa kijtoj iga ijkón kajasi iga makicastigarokan Babilonia.

9 Reyejmej de inewi tajli yej kichijtoyaj yej poxsan ayekti, kensan kichiwa weyi-altepe' Babilonia iga kiweyimatiltijkej idolojmej iwán kichijkej nochi yej kiyoltilanayaj, yawij chokatij iwán moknomatiskej kua' kitaskej iga inón weyi-altepe' popókto'ya iga nemi tata. 10 Wéjkasan kawiskej iga kimajmawiliskej iga makisencastigarokan iwamej, iwán kijtoskej:

—¡Ay! ¡O'xan Babilonia yej tiweyi-altepe', tej yej nochi tikmandarowaya! Inán nimaninsan titata'.

11 Nochi tanamakanimej chokaj iga moknomatij iga inón weyi-altepe', iga ay'ya teyis kan tanamakaskej. 12 Ayagaj kikowas yej kinamaka yej chijto' iga oro, plata, te'ti yej mojmonsajti', perlas, tzótzol de lino yej pox tzotakti', de seda yej axokoti' iwán chilti', no inochi kuawimej yej ajwíya'pa, marfil,[a] kuawimej yej mojmonsajti', bronce, tepos, mármol;[b] 13 canela, especias yej ajwiya', incienso, mirra, perfumes, vino, aceite, harina yej kuechti', trigo; yolkamej yej motamamaltiá, borregojmej, kawayojmej, kuacarretajmej, iwán este toknimej yej kikuij iga esclavo. 14 Kijliskej inón weyi-altepe':

---

[a] **18:12** Marfil: elefante kipiá ome ken itan yej weyakti' yej kisaj itampa iya', inón chijto' iga marfil. [b] **18:12** Mármol te'ti yej monsajti' yej wel motzotawa.

—Ay'ya tikpiá yej tikpiaya yej tikpoxpiasnekiá, tikpóloja. Nikẹman ay' tikpiás sej nochi yej pox patiyoj iwán yej mojmọnsajti' yej tikpiaya.

15 Yej ompa tanamakatoyaj, pox tatạnijkej iga yej kinamakayaj pan inón weyi-ạltepẹ', e' kuạ' kitaskej iga nemi tata, pox wejka kạwiskej iga kimajmawilịskej iga makisencastigạrọkạn iwạmej, chọkaskej wạn moknọmatiskej. 16 Iwán kijtọskej:

—¡Pobre inón weyi-ạltepẹ'! Onoya ken tikita katka sẹ siwạ' yej kakijto' itzótzol de lino yej pox tzotakti' iwán tzótzol yej ạxokoti' iwán chịlti', kitạlijtoya oro, te'ti yej mojmọnsajti' iwán perlas. 17 ¡Ipansan sẹ hora tata' komati yej poxsan patiyoj!

Icapitạmej ạkạlmej, la gente yej yạya ipan ạkạlmej, marinẹrojmej[a] iwán inochi yej tekipanowạyaj ipan lámạr, wejka moketzaskej. 18 Kuạ' kitaskej pọkti iga nemi tata inón weyi-ạltepẹ', tzajtziskej:

—¿Kạn tiawij tikasitij se' weyi-ạltepẹ' ken inín?

19 Iwán motạlilịskej tạjli ipan itzontekomej iwán tzajtziskej:

—¡Lástima, lástima inín weyi-ạltepẹ'! Iga itomịn rịcojtiakej inochi yej kipiayaj ákạl ipan lámạr; ¡inán nimanịnsan poliwi'!

20 E' tej cielo xipạki, iwán nọ mapạkikạn profẹtajmej, apọstolejmej iwán inochi yej kitokaj Dios, iga Dios kicastigạroj inón weyi-ạltepẹ' iga ijkón kajasi iga nochi yej mitzchịwilijkej.

21 Iwán sẹ ángel yej pox tajpalej kikui' sẹ te'ti yej pox etị', iwán kipatạnaltij ipan lámạr, iwán kijtoj:

—Ijkón yawi poliwiti inón weyi-ạltepẹ' yej itọkạ' Babilonia iwán nikẹman máj ayá' mo-itas. 22 Inạwatịlka arpa,[b] flauta, iwán trompeta, ay'ya máj mokakis ipan mocạllej. Ateyis nisẹ́ tekipanowạni yej kichịwa tejtẹ́. Iwán inạwatịlka molino ay'ya máj mokakis. 23 Ay'ya máj xọtas ti'ti, ay'ya mokakis ilwi' kạn monạmiktilo. Malej iga motanamakanimej poxsan kipiayaj tomịn ipan inín tạjli, iwán tikajkayaj inochi paịsmej iga moachịsoj, tia timela'poliwiti. 24 Dios kicastigạroj Babilonia iga itechko mikikej profẹtajmej wạn yej moconfiạroj ipan Cristo; nochi yej tamiktijkej mịxkuịtijkej pan Babilonia.

19 Iwán nikagui' ipan cielo itajtọlmej mia' gente, kijtowaj:
¡Mamoweyimatịlti toTẹko Dios iga tẹsalvạrowa!
Kajasi iga mamomajmawili iga nochi wel kichịwa.

---

[a] **18:17** Marinẹrojmej: ijkón kijliáj tajtạga' yej kinentiạyaj ákạl.
[b] **18:22** Xikita glosario “Arpa”.

2 Yéj tayẹ'juzgạrowa wạn nochipa ómpaya ken kichị̄wa.
Kicastigároja inọ́n siwạ' yej najnạmọlnemi,
yej tanẹxtiliạya iga la gente makiweyimatị̄ltị̄kạn ị̄dolojmej;
Dios momạtij ipan yej chạntitokej ipan inọ́n weyi-ạltepẹ' iga
kimijmiktijkej yej kipowaj itájtọl.
3 Iwạ́n se' vẹj kijtojkej:
—¡Mamoweyimatị̄lti toTẹko! Iga nochipa popọktos inọ́n weyi-ạltepẹ' iga nemi tata.
4 Iwạ́n inọmej veinticuatro anciạnojmej iwạ́n inọmej nạwi animạlmej, motankuạketzkej iwạ́n este motzontọkakej ipan tạjli iga kiweyimatị̄ltijkej Dios yej ẹwato' ipan weyi asiento kạn mandạrowa, kijtojkej:
—¡Ijkọ́nyawa'! ¡Mamoweyimatị̄lti toTẹko Dios!
5 Iwạ́n kạn ẹwato' Dios, moká' sẹ tájtọl, kijtowa:
Xikweyimatị̄ltị̄kạn toDiọs,
amonochimej yej ankichị̄waj ken yéj kineki
iwạ́n ankimajmawiliáj,
yej kipiá itekiyo iwạ́n yej ayạ́'.

Iyilwiyo kuạ' monạmiktiá el Cordero

6 Nikagui' nọ ken tikita itájtọl mia' gente, ken kuạ' wọpa ạ'ti iwạ́n ken kuạ' tatikuị̄ni, kijtowa:
¡Mamoweyimatị̄lti toTẹko Dios!
Yéj nochi wel kichị̄wa iwạ́n pẹ́wa'ya iga reinạrowa.
7 Matipạkikạn iwạ́n matiyọlpạktokạn iwạ́n
matikweyimatị̄ltị̄kạn,
iga ási'ya hora iga monạmiktiá el Cordero.
Takotzị̄n[a] taajakíjto'ya;
8 kajákija itzótzol de lino yej pox tzotakti', ejto' iwạ́n este
pẹpetạni.
Inọnwa' lino kijtọjneki yej kichijkej yej yẹkti yej moconfiạrowaj ipan Dios.
9 Iwạ́n el ángel ne-ijlij:
—Ijkị́n xikijkuilo: “Mapạktokạn yej onoskej ken te-iknị̄wạn iga yawij motạlị̄tij kạn takualo kuạ' monạmiktị̄j el Cordero.”

---

[a] **19:7** “Takotzị̄n” kijtọjneki nochi yej kitokaj Dios. Ipan itájtọl Dios kạnaj tikitaj iga Dios iwạ́n yej kitokaj mocomparạdowa ken sẹ chokotzị̄n yej nạmiktito' wạn takotzị̄n.

Iwą́n ne-ijlij:

—Inįnwa' itajtǫlmej nokta Dios yej ayą́' takajkayąwa.

10 Iwą́n nimotankuąketza' iyikxitęnoj inǫ́n ángel iga nikweyimatįltiąya, e' yéj ne-ijlij:

—Amo ximotankuąketza notęnoj; iga nej nǫ niktoka Dios kensan tej iwą́n ken inochi moknįwąn yej moconfiąrowaj ipan tájtǫl yej Jesús kipowa'. Xikweyimatįlti Dios.

Iga yej kipowaj yej kichij Jesús, inǫ́mejwa' el Espíritu kitajtǫlmakaj.

Kawąyoj yej istą'

11 Iwą́n nikita' tapojto' cielo, iwą́n nikita' sę kawąyoj yej istą', iwą́n yej kitejkawilijtinemiá itǫką' “Nochipa kichįwa yej kijtowa iwą́n ayį́' takajkayąwa.” Yéj tayę'juzgąrowa iwą́n kichįwa yej yękti



Illustration by Alice Paschal

kuą' kitąniliá iyenemįgojwąn. 12 Iyįxmej ken tikita tiweląn iwą́n
kitąlijtoya mia' coląnajmej,[a] iwą́n ijkuilijtoya sę toką' yej yéjsan
kimatiá. 13 Iwą́n kakijto' itzótzol yej kajkakalijto' esti, iwą́n itoką':
Itájtąl Dios. 14 Iwą́n kitokaj soldądojmej yej onokej ipan cielo.
Kakijtinemij itzotzolmej de lino yej tzotakti' iwą́n ijistą', este
ejejto', iwą́n tejkatinemij ipan ikawąyojmej yej ijistą'. 15 Ipan itęn
kįsaya sę espada yej pox tateki, iga inǫ́n espada yawi kicastigąrǫti
inochi paįsmej; iwą́n yawi kimandąrǫti iga sę vara de tepos. Yéj
kichįwas iga iyenemįgojmej makitakąn ken iga kuesiwi Dios. Yéj
kitątaksas iyenemįgojmej ken sę yej kitątaksa uva iga kipątzka.
Ijkǫ́n iga Dios yej nochi wel kichįwa yawi kicastigąrǫti inochi
gente. 16 Iwą́n ipan itzótzol iwą́n imaxá'bapa ijkuilijto' inín toką':
“Rey yej kimandąrowa inochi ręyejmej iwą́n iTęko inochi tękomej.”
17 Después nikita' se' ángel ejkato' ipan tǫnatį', iwą́n kitzajtzilij
recio inochi tǫtǫmej yej patąntinemij ipan cielo, kijlij:
—Xiwįtzekąn iga xikuąkij yej Dios mitzmakaj. 18 Xikuąkąn
inakayomej ręyejmej, capitąmej, soldądojmej iwą́n inakayo
tajtąga' yej pox tamiktiáj, iwą́n inakayo kawąyojmej iwą́n
yej kitejkawilijtinemij, iwą́n inochi inakayo la gente yej ayéj
escląvojmej, iwą́n yej escląvojmej, yej kipiá itekiyo iwą́n yej ayą́'.
19 Iwą́n nikita' weyi anímąl iwą́n inochi ręyejmej de inewi tąjli
iwą́n isoldądojmej monechkojkej iga yawij momijmiktįtij iwą́n inǫ́n
yej tejkato' ipan iyistą'kawąyoj iwą́n inochi isoldądojmej. 20 Inǫ́n
weyi anímąl kisempręsojwijkej iwą́n inǫ́n yej ayéj mela'profętaj
yej kichijtoya kuajkuantas yej ayį'pa mo-ita iyįxtaj inǫ́n weyi
anímąl. Iga kichij kuajkuantas yej ayį'pa mo-ita in inǫ́n yej ayéj
mela'profętaj, kikajkayaj inǫmej yej motęmakakej iga kitąlilijkej
imąrcaj inǫ́n weyi anímąl iwą́n kiweyimatikej iyimagen. Iwą́n
weyi anímąl iwą́n yej ayéj mela'profętaj kimǫtakej ipan tiweląn
kąn nemi tata azufre. 21 Iwą́n sekin kimiktijkej iga inǫ́n espada yej
kįsaya ipan itęn yej tejkato' ipan kawąyoj, iwą́n nochi tǫtǫmej
ixwikej iga kikuajkej inįmej inakayomej.

Mil años

20 Nikita' sę ángel temoj ipan cielo, kikįtzkijto' sę llave iga
kitapowa wejkatanxapo', iwą́n kikįtzkijto' sę weyi cadena.

---

[a] **19:12** Xikita glosario “Corona”.

2 Inín ángel kilpij kuakuakowawéj, inón ikyapakowa' yej no
kitokawiayaj Tzitzimi' kilpij iga cadena mil años. 3 Kimota' ipan
wejkatanxapo', iwán kiye'tentzakua' iwán kitalilij tejté iga amo
agaj makitapo iga ay'ya máj makikajkayawa tokniwan yej onokej
ipan paismej, este que maasi mil años. Kua' ásisya mil años yawij
kimajkawatij, e' ayá' wejkawas iga majkajtos.

4 Iwán nikita' weyi asientojmej kan motaliáj yej mandarowaj,
ipan inón motalkej yej kimakakej poder iga matajuzgarokan.
Inimej yej kikechtekkej iga kipowakej yej kichij Jesús wan itájtol
Dios. Yejemej ayá' kiweyimatikej weyi anímal niga kiweyimatikej
iyimagen weyi anímal iwán ayá' motemakakej iga makitalilikan
imarcaj pan iyixkua' niga ipan imamej. Nikita iga inimej ojpa-isakej
iwán reinarojkej iwán Cristo mil años. 5 E' sekin yej no miktokej
aya ojpa-isakej, inimej ojpa-isaskej este que maasi mil años. Inín
yej áchtopa iga ojpa-isaloj. 6 ¡Mapaktokan yej ye'nemikej iyixtaj
Dios, inomej yej yawij ojpa-isatij kua' achto ojpa-isaloj! Iga ipan
la segunda muerte ay'ya yawij mikitij, sino que mochiwaskej
sacerdotejmej de Dios iwán de Cristo. Iwán reinaroskej mil años
wan Cristo.

7 Kua' ásisya mil años, Tzitzimi' yawi xitomiti kan presojtito'.
8 Iwán kisas iga kikajkayawas paismej Gog iwán Magog yej
kijtojneki nochi paismej yej ono' ipan tajli. Wan Tzitzimi' kinechkoj
nochi soldadojmej de inimej paismej. Pox komati soldadojmej ken
tikita xajli yej ono' ipan lamartén iga yawij tamijmiktitij. 9 Iwán
noyan payiniskej ipan tajli iwán kiyawaloskej inón weyi-altepe' yej
Dios kipoxchokiliá, kan onokej yej kitokaj Dios. E' Dios kititanis
ti'ti yej wi' ipan cielo, iwán inochi kitatiskej. 10 Iwán Tzitzimi' yej
takajkayajtoya kimotaskej ipan tiwelon kan nemi tata azufre, kan
no kimotakej weyi anímal iwán yej ayéj mela'profetaj. Iwán ompa
nochipa kiknochijtoskej semilwi' iwán senyówal.

Dios tajuzgarowa

11 Iwán nikita' weyi asiento yej este ista', kan motaliá Dios iwán
yéj ompa ewato'. Iyixtaj yéj, tajli iwán cielo mela'poliwikej, akawi'
nité. 12 Iwán nikita' yej miktókeja, ejejkatokej iyixtaj Dios, onoyaj
yej kipiá itekiyo iwán yej ayá'. Iwán tapowikej amamej, iwán
se' ama' no tapowi' kan ijkuilijto' itokamej yej nochipa onoskej
iwán Dios. Iwán Dios kijuzgaroj yej miktókeja kensan ijkuilijto'

ipan a̲mamej, kensan yejemej kichijkej. 13 Yej mikikej ipan lámа̲r wa̲n yej mikikej ipan ta̲jli ki̲sakej ka̲n miktoyaj wa̲n mone̲xtijkej iyi̲xtaj Dios, iwán sejsé kijuzga̲rojkej ijkón kensan yejemej kichijkej. 14 Iwán mikílisti iwán ka̲n ono' yej miktokej kimo̲takej ipan laguna yej wewelkato', iga inín o̲me veja iga mikilo̲j. 15 Iwán yej ayá' ijkuilijtos ito̲ka̲' ipan a̲ma' ka̲n ijkuilijto' ito̲ka̲mej yej nochipa onoskej iyi̲xtaj Dios no̲ kimo̲taskej ipan inón laguna yej wewelkato'.

Se'ya cielo wa̲n se'ya ta̲jli

21 Iwán nikita' se'ya cielo iwán se'ya ta̲jli; iga yej áchtopa cielo iwán ta̲jli iwán lámа̲r yej onoyaj poliwíkeja. 2 Nej, niJuan nikita' inón weyi-a̲ltepe̲' yej Dios itatki yej kijliáj nueva Jerusalén, nikita iga nemi temowa ipan cielo iyi̲xtaj Dios. Pox mo̲nsajti' ken tikita takotzi̲n yej taajakíjto'ya iga mona̲miktiá iwán iwéj. 3 Iwán nikagui' se̲ tájto̲l recio yej wi̲tziaya ipan cielo kijtowa:

—¡Xikita, Dios cha̲ntito' ka̲n onolo̲'! Yéj yawi cha̲ntitoti iwa̲mej, yejemej mochi̲waskej ige̲ntej, iwán Dios onos iwa̲mej. Yéj iséltisan onos Dios iga ino̲mej. 4 Dios ta-i̲xpojpowas iga cho̲katolo̲', iwán ay'ya mikilo̲j, niga cho̲kalo̲j, ay'ya agaj tenatos iga kualo̲tos, iga inochi yej onoya, pánoja.

5 Iwán yej e̲watoya ipan weyi asiento kijtoj:

—Xikita, nej nikchi̲wa nuevo inochi yej ono'.

No̲ ne-ijlij:

—Xikijkuilo; iga ini̲mej tajto̲lmej melá' nokta iwán wel timoconfia̲rowa ípan.

6 Iwán ne-ijlij:

—Chíjto'ya. Nej ka̲n pe̲wa iwán ka̲n tami, ken le̲trajmej del alfabeto pe̲wa ipan A iwán tami ipan Z. Yej a̲tanekis nej nikmakas a̲'ti yej ki̲sa ipan a̲tzontekon yej tamaka vida, ayá' yawi kikowátipa. 7 Inón nia nikmakati yej kita̲nili̲j Tzitzimi'; iwán nej iDio̲s, iwán yéj nopiltzi̲n. 8 E' yej kikajte̲waj iga kitokaj iyojwi Dios, iwán yej ayá' kicre̲dowaj itájto̲l Dios, iwán yej kejla̲ntokej yej aye̲kti, yej tamiktiáj, iwán yej kichi̲waj yej aye̲kti iga yawij wa̲n yej ayá' íwa̲n na̲miktito', iwán yej taachisa̲rowaj, iwán yej kiweyimatij i̲dolojmej iwán inochi yej takajkaya̲awaj yawij kimo̲tatij ipan laguna yej wewelkato' iga nemi tata azufre. Inín kijliáj la segunda muerte.

Se'ya Jerusalén

9 Iwán walaj se̲ de ino̲mej siete a̲ngelejmej yej kiki̲tzkijtoyaj siete
wajkalmej yej kipiayaj siete pla̲gajmej iwán ne-ijlij:
—Xinejnemi, nia nimitzne̲xtili̲ti takotzi̲n yej mochi̲was isiwa̲' el
Cordero.
10 IyEspíritoj Dios asi' noyakapan wa̲n ne̲wi̲ga' ipan se̲ tepe̲' yej
weyi iwán wejkapan, iwán ne̲ne̲xtilij se̲ weyi-a̲ltepe̲' yej Dios itatki,
yej ito̲ka̲' Jerusalén, nikita' iga nemi temowa ipan cielo iyi̲xtaj Dios.
11 Inón weyi-a̲ltepe̲' ta̲wia̲ya iga iweyipode̲r Dios. Ta̲wiá ken tikita
se̲ te'ti yej pox mo̲nsajti' ken te'ti de jaspe[a] ken tikita vidrio. 12 Inón
weyi-a̲ltepe̲' kola̲ltitoya iga muro yej weyi iwán wejkapan, kipiá
doce puerta; iwán onoya se̲ ángel ipan sejsé kalte̲n, iwán ipan
sejsé puerta ijkuilijtoya ito̲ka̲' se̲ tribu[b] de ino̲mej doce tribu de
Israel. 13 Onoya e̲yi ipue̲rtajyo ila̲doj norte, e̲yi ipue̲rtajyo al sur, e̲yi
ipue̲rtajyo iki̲sáya̲mpa to̲nati̲', iwán se' e̲yi ipue̲rtajyo ikalakíya̲mpa
to̲nati̲'. 14 Imu̲rojyo inón weyi-a̲ltepe̲' kipiá doce weyite'ti ka̲n
taksato', iwán ipan sejsé de ino̲mej weyite'ti ijkuilijto' se̲ ito̲ka̲' de
sejsé de ino̲mej doce iyapo̲stolejmej el Cordero.
15 El ángel yej nowa̲n ta̲tapojtoya kiki̲tzkijtoya se̲ ojta' yej chijto'
de oro iga kimedi̲rowa weyi-a̲ltepe̲', ipue̲rtajyomej iwán imu̲rojyo.
16 Inón weyi-a̲ltepe̲' onoya cuadrado, acho̲nsan medi̲rowa̲ya
iweyajka iwán ikoyajka. El ángel kimedi̲roj weyi-a̲ltepe̲' iga
iva̲raj de oro, medi̲roj dos mil doscientos kilómetros; acho̲nsan
medi̲rowa iweyajka, iwejkapanka iwán ikoyajka. 17 Iwán kimedi̲roj
iwejkapanka imu̲rojyo, medi̲roj sesenta y cuatro metro, el ángel
tamedi̲roj iga inómpasan medida yej iga ta̲ga' tamedi̲rowa.
18 Muro chijtoya iga te'ti de jaspe, iwán weyi-a̲ltepe̲' chijtoya iga
mela'o̲roj yej este xo̲ta ken vidrio. 19 Iwán iba̲sejyomej ka̲n taksato'
imu̲rojyo inón weyi-a̲ltepe̲' ye'tachaya iga kipiaya se̲se'pa te'ti[c] yej
mojmo̲nsajti'. Yej áchtopa iba̲sejyo kipiaya te'ti yej kijliáj jaspe, el
segundo zafiro, el tercero ágata, se' kipiaya esmeralda; 20 se' kipiaya
ónice, se' kipiaya cornalina; se' kipiaya crisólito, se' kipiaya berilo,
se' kipiaya topacio, se' kipiaya crisopraso; se' kipiaya jacinto iwán
se' kipiaya amatista. Ijkón masi' doce iba̲sejyo. 21 Ono' doce puerta;

---

[a] **21:11** Jaspe te'ti yej xoxokti'. [b] **21:12** Xikita glosario “Tribu”. [c] **21:19** Ini̲mej temej yej iga chijtokej doce base este xo̲taj wa̲n sejsé kipiá icoloryo.

sejsé chijto' iga sesan perla.[a] Iwán pata'ojti yej panowa tajkoaltepe' chijtoya iga mela'oroj yej este xota ken vidrio.

22 Iwán ayá' nikita' nisé tiopan ipan inón weyi-altepe', iga toTeko
Dios yej kipoxpiá poder iwán el Cordero onokej iga tiopan ipan inón
weyi-altepe'. 23 Ompa ayá' moneki tonati' niga luna iga matawi, iga
Dios itawilka tawiá iwán el Cordero kitawij inón weyi-altepe'. 24 La
gente de inochi paismej yej mosalvaroskej nejnemiskej ipan itawilyo
inón weyi-altepe', iwán reyejmej de inochi tajli kiwajliguiliskej
yej patiyoj yej kipiáj. 25 Ipuertajyomej nochipa tapojtos, iga ompa
ateyiti yówal. 26 Iwán inochi paismej kiwigaskej nochi yej valerowa
wan kiweyimatiskej inón weyi-altepe'. 27 Ipan inón weyi-altepe'
ayá' kalakis nité yej ayekti iyixtaj Dios, niga yej kichiwaj yej ayekti
niga yej takajkayawaj. Kalakis petz yejsan ijkuilijto' itoka' ipan
ama' yej kipiá el Cordero kan nesi itokamej yej nochipa onoskej
wan Dios.

22 Iwán el ángel nenextilij se weya' yej tamaka vida, este
chipakti' ken tikita cristal. Inón weya' kisaya ipan iweyi
asiento kan motaliá Dios iwán el Cordero. 2 Inón a'ti motalowa
itajko pata'ojti de inón weyi-altepe', iwán itejtempan inón
weya' onoyaj kuawimej yej tamakaj vida. Takij cada mes iwán
iyiswayomej inomej kuawimej kikuij iga moachitialtilo. 3 Iwán
ompa ay'ya teyis yej Dios akiye'ita. Ipan inón weyi-altepe'
Dios iwán el Cordero motaliáj ipan iweyi asientojmej wan yej
kitokaj Dios kiweyimatiltiskej. 4 Iwán kinojma-itztoskej nokta
Dios, iwán itoka' Dios ijkuilijtos pan iyixkua'. 5 Ompa ay'ya
tayowatis iwán yej ompa onokej ay'ya kinekiskej ti'ti niga tonati',
iga Dios yej toTeko kitawij yejemen wan nochipa reinaroskej
íwan.

Na'ya iga wi' Jesucristo

6 El ángel ne-ijlij:

—Inimej tajtolmej, melá' nokta iwán wel moconfiarolo ípan.
Iwán toTeko, yej inonsan Dios yej kitajtolmá' profetajmej, kititan
iyángel iga makinextili yej kitokaj yej ay'ya wejkatis iga yawi
mochiwati.

---

[a] **21:21** Perla pox valerowa, ken tikita tetzin ke'pa ajayo' wan iga perla wel mochiwa koska'. Inán momati iga alimpatzin, nij nesi pox weyi.

7 Ijkín mitzijliáj Jesús:

—¡Xikakikan! ¡Ay'ya wejkatis iga niwi'! ¡Mapaki yej kicredoj yej ijkuilijto' ipan inín ama', yej yawi mochiwati!

8 Nej niJuan, yej nikagui' iwán nikita' nochi inín. Iwán kua' tami' nikagui' iwán nikita', nimotankuaketza' iyikxitenoj el ángel iga nikweyimati'. 9 E' yéj ne-ijlij:

—Amo ijkón xikchiwa; puej nej no niktoka Dios kensan tej iwán kensan inochi moknimej yej kipowaj itájtol Dios, iwán inochi yej kichiwaj ken ijkuilijto' ipan inín ama'. Xikweyimatilti Dios.

10 No ne-ijlij:

—Amo xikiyana inín ye'noticiaj de Dios yej ijkuilijto' ipan inín ama'; iga ay'ya ke' poliwi iga yawi mochiwati. 11 Yej kichiwa yej ayekti, kama makichiwa yej ayekti; yej kejlamiki yej ayekti, máj makejlamiki yej ayekti; e' yej kichiwa yej yekti máj makichiwa yej yekti; yej nokta kichiwa ken Dios kineki, amo mamosemaka.

Jesús no kijtoj:

12 —Kena, nej ay'ya wejka iga niwi'. Iwán nikuajligas ipremioj yej nia nikmakati sejsé kensan iga kichij. 13 Nej kan pewa iwán kan tami, ken letrajmej del alfabeto pewa ipan A iwán tami ipan Z.

14 Mapaktokan yej kipakaj itzotzolmej[a] iwán wel makikuakan itakilka inón kuawi' yej tamaka vida iwán wel makalakikan ipan ipuertajyo weyi-altepe'. 15 E' kawitij jueraj yej kichiwaj yej ayekti; yej taachisarowaj, yej najnamolnemij, yej tamiktiáj, yej kiweyimatij idolojmej, iwán yej kiyolmakaj iga takajkayajtokej.

16 —Nej, niJesús, niktitan noángel iga makinextili yej netokaj inochi inín. Nej ipiltzin ipilówampa rey David; nej imaselkayo rey David iwán nej inón sitalin yej xota yowalti'.

17 El Espíritu iwán isiwa' el Cordero kijtowaj:

—Xiwiki.

Iwán yej kikaki, makijto:

—Xiwiki.

Iwán yej ataneki mawiki iwán makoni a'ti yej tamaka vida, yej ayá' monamakiltiá.

18 Inochi yej kikaki inín itájtol Dios yej ijkuilijto' ipan inín ama', nikijliáj inín: Siga agaj kitaliao' se' tejté ipan inimej tajtolmej yej

---

[a] **22:14** "Yej kipakaj itzotzolmej" anka kijtojneki yej ye'nemij iga Dios kiperdonároja yej kichijkej yej ayekti.

ijkuilíjto'ya, Dios yawi kitaliti iyakapan kokolis yej kiknochiwas,
kensan ijkuilijto' ipan inín ama'. 19 Siga agaj kikuiliá tejté yej
ijkuilijto' ipan inín ama' yej Dios kinextij, Dios yawi kiborraroti
itoka' ipan ama' kan nesi a'yéj onos íwan nochipa, iwán yawi
kitzakuiliti iga amo makalaki ipan iweyi-altepe' Dios iwán akitas
yej yekti yej ijkuilijto' ipan inín ama'.

20 Yej kijtoj ijkín, kijtowa:

—Ay'ya wejkatis iga niwi'.

Ijkónyawa'. ¡Xiwiki noTeko Jesús!

21 ToTeko Jesucristo, mamitzyolchikawakan amonochimej.
Ijkónyawa'.

Glosario

Yej kijtojnekij inimej tájtol

Nij tikita yej kijtojnekij sekin tajtolmej yej ono' ipan itájtol toTeko Dios.

A

Aceite Ipan la Biblia, aceite ayéj ken mo-ixmati México yej mochiwa iga táyol o se'pa ken girasol, nochipa kua' tajtowa pan la Biblia de aceite, wi' pan itakilka olivo.

Altar Altar nesi ken se mesa o se weyite'ti yej patachti'. Iyixko altar se kitaliá o kitatiliá yej kofrecerowiliá Dios, wel yolka' o yej mokixtiapa ipan mijli. Iyijtiko kuetaxtiopan onoya no se altar kan iyixko motatiaya incienso. Ijkonsan no onoya iyijtiko weyitiopan yej onoya Jerusalén. (Xikita "Sacerdote" iwán "Sacrificio" tánipa.)

Amalecitajmej Amalecitajmej kijliayaj ipilowan ipilówampa Amalec. Amalec inietoj Esaú yej inietoj Abraham. Amalecitajmej mo-ijiyaj wan israelitajmej.

Anciano Anciano ken tekiwaj o lider o encargado. Tikitaj ipan libro de Éxodo iga sejsé tribu judiyojmej kipiayaj iyancianojmej yej mandarowayaj, yej yoléjkeja, wan wel tikijliáj totajwewetkej. Ipan Hechos 14:23 tikitaj iga kitalkej anciánojmej yej makitakan toknimej yej kitokaj Cristo.

Ángel Tájtol ángel kijtojneki tatitan yej wi' ipan cielo. Angelejmej onokej itenoj Dios ipan cielo iga kiweyimatiltijtokej. Dios kititani angelejmej iga makipalewi tajtaga' iwán siwatkej, o iga makimatiltikan tejté (Heb 1:14). Angelejmej kipalewijkej Jesús kua' onoya ipan desierto (Mt 4:11) iwán se ángel walaj kiyolchikawako kua' moknomatitoya iga yáwija kimiktitij (Lc 22:43). Onokej no se'pa angelejmej yej kichiwaj yej ayekti (Mt 25:41; Ap 12:7).

Apóstol Tájtol apóstol kijtojneki "tatitan". Inochi yej kitokakej Jesús kijliayaj discípulo, iwán de inomej discipolojmej, Jesús kitapejpen doce (Lc 6:13). Inomej doce kijliayaj apostolejmej iga Jesús kititan iga makipojtinemikan itájtol. San Pablo kijliáj apóstol

iga Jesús kixnextilij ipan ojti yej yawi Damasco, iwán kititan iga makipowa itájtol (Hch 9:5).

Arameo Xikita “Hebreo” tánipa.

Arca del pacto Arca del pacto yej ken se baúl o cofre yej chijtoya iga kuawi' yej itoca' acacia wan altito' iga oro inoyan. Chijtoya ken kijtowa ipan Ex 37:1-9. Iyijtiko entoyaj patachte'timej kan ijkuilijto' diez mandamiento yej Dios kimá' Moisés. No kijtowa ipan Heb 9:4 iga kipiaya se jarra yej kipiá maná iwán no ibaston Aarón.

Arpa Arpa se yej iga tatzotzonalo, chijto' iga kuawi' yej kixapoyotiáj iga matzajtzi iwán kitaliáj mia' cuerdas. Inomej cuerdas wel motzotzona iga tomájpil o iga inon yej kijliáj púa o plectro.

B

Bautizar, mobautizarowa, tabautizarowa, kibautizarowa Ipan tájtol griego, bautizar kijtojneki “katzompolaktiáj”. Judiyojmej katzompolaktijkej iga kinextijkej iga kikajtéjkeja iga kichiwaj yej ayekti iga kitókaja Dios. Ijkón Juan yej tabautizaroj, kinotzkej toknimej iga makikajtewakan iga kichiwaj yej ayekti iwán mamobautizarokan, iga na'ya wi' Jesús. Jesús kijtoj iga yej kicredowaj ipan yéj mamobautizarokan (Mt 28:20).

Borrego Xikita “Oveja” tánipa.

C

Cabra iwán chivo Cabra se yolka' yej achi ken oveja, e' ayá' pox tzojmiyoj. Ipilowan kijliáj chivo yej okich wan chiva yej siwa'. (Xikita “Oveja” tanipa.)

Camello Camello se yolka' yej máj weyi que kawayoj. Iwán inimpa yolka' wel kijyowiá kua' nejnemi mia' días pan desierto kan ateyi a'ti. Toknimej tejkawij ipan camello iwán wel kiwiga komati carga.

César César, ijkón kijliayaj nochi reyejmej yej mandarowayaj Roma. (Xikita “Roma” tánipa.) Onoya mia' rey o emperador yej mandarowayaj Roma; kua' mikiá se, tejkawiá se', e' nochi kijliayaj “César”. Onoyaj ken César Augusto, César Tiberio, César Claudio y César Nerón.

Circuncisión Circuncisión kijtojneki kua' se choochin kitekiliáj ikajlotzin ípan. Dios kitekimá' Abraham iga mamocircuncidaro

iga kichij pacto wa̱n Abraham (Gn 17:10). Este inán judiyojmej kicircuncida̱rowaj choochichi̱n kua̱' kipiáj ocho día iga nace̱rojkej iga kimatij iga yejemej ipilowa̱n ipilówa̱mpa Abraham. Apo̱stolejmej kijtojkej iga yej kicre̱dowa ipan Jesucristo ay' kineki mamocircuncida̱ro iga Dios makiye̱'ita (Hch 15).

Cordero Cordero iseli'piltzi̱n oveja yej aya kipiá se̱ año, wel no̱ tikijliáj borre̱gojtzi̱n. Ipan iyilwiyo la Pascua sejsé ta̱ga' yej israelita kikui' se̱ cordero wa̱n kimiktij iga sacrificio iyi̱xtaj Dios. Kua̱' Juan yej tabautiza̱roj kita' Jesús, kijlij iga Jesús nokta Dios iCorde̱roj. Ipan libro de Apocalipsis mia' ve̱j tajtowa de Jesús ken Cordero.

Corona Corona achi ken sombrero. Ayéj námo̱l wel kita̱liá, iga yej kita̱liá corona kijto̱jneki iga manda̱rowa, ken se̱ rey. Ino̱mpa corona ye̱'chijto' iga tepos ken oro yej pox patiyoj iwán pox mo̱nsajti'. No̱ onoya se'pa corona yej kimakayaj iga premio a veces kua̱' agaj yej kita̱niá kua̱' motalowa o momagaj. Ino̱mpa corona chijtoya iga kuaxiwi' yej ito̱ka̱' laurel. Ino̱mpa pala̱ni, inón iga ipan 1 Ped 5:4 kijtowa iga yej kicre̱dowaj ipan Jesucristo kimakaskej corona “yej ayí' tamis”.

Cortina Cortina mochi̱wa iga tzótzol, iwán iga inón motzakua ventana o motajkotzakua se̱ cuarto. Ipan a̱ltepe̱' Jerusalén onoya weyitio̱pan, iwán weyitio̱pan-ijti' onoya se̱ weyi tzótzol yej kijliáj cortina yej kitajkotzaktoya weyitio̱pan. Ijkón mochij o̱me cuarto; e' ipan segundo cuarto ompa kalakiáj petz ije̱fej sacerdo̱tejmej.

Cristo o Mesías Mesías tájto̱l yej wi̱' ipan Hebreo. Mesías kijto̱jneki el ungido de Dios, yej Dios kitapejpena. (Xikita tánipa “Ungir”.) Cristo tájto̱l yej wi̱' ipan griego iwán ino̱nsan kijto̱jneki Mesías. Dios kijtoj ipan itájto̱l iga kiti̱tanis el Mesías iga matama̱nawi̱ki. Judiyojmej kichi̱xtoyaj iga mawi̱ki el Mesías ken rey yej wel kita̱nili̱aya roma̱nojmej, e' kua̱' wa̱laj, ayá' mia' judiyojmej kitajto̱lkuikej. Ipan Nuevo Testamento kijkuilojkej de Jesús iwán te̱ne̱xtiliá iga yéj el Cristo, el Mesías.

D

Desierto Desierto kijliáj wá'ta̱l ka̱n ayá' poxsan wetzi tiawa̱' wán ayá' pox weyá kuawimej. Ompa ayá' mi̱lchi̱walo, inón iga ayá' pox mocha̱ntilo ipan desierto. Ono' desierto ka̱n petz xálta̱l.

Diácono wa̱n diaconisa Diácono pan tájto̱l griego kijto̱jneki, se̱ yej taservi̱rowa o tapale̱wiá. Ka̱n monechkowaj yej kitokaj Cristo,

kitalkej diaconojmej yej kitayaj iga mayẹ'onokan toknimej (Hch 6:1-6). Ipan Nuevo Testamento ono' taga' wan no siwa' yej kichiwaj inimpa tekipánol. Yej siwa' inán quijliáj, diaconisa. (Ro 16:1).

Discípulo Sẹ yej kitoka Jesús wel mojliá discípulo. Jesús kimachtiaya idiscipolojmej iga yejemej no makimachtikan sekin. De inochi idiscipolojmej, Jesús kitapejpen doce (Lucas 6:13). Inomej doce kijliayaj apostolejmej iga kipojtinemiáj itájtol toTẹko.

E'

Esclavo Kijliayaj esclavo sẹ taga' o siwa' yej kipiá itẹko; tekipanowaya iga itẹko iwán awel kichiwaya ken kineki, niga wel yaya kanaj siga itẹko akijtowa. Kinamakayaj esclavo ken inán monamaka yolkamej. Tiempo de Jesús poxsan onoya esclavo. Iwán sẹ yej pox motapialiaya wel kipiaya 500 esclavojmej. ToTẹko Jesús iwán San Pablo tajtowa de esclavojmej iga noyan inón tiempo mo-ixmatiá, iwán kikuikej iga kichijkej comparación. Onoyaj no esclavojmej yej motapialiayaj, onoyaj yej tamachtiayaj wan sekin kinechkojkej itomimej este wel kixtawayaj itẹko iga makimajkawakan. Roma iwán Israel poxsan onoyaj esclavojmej.

Escudo Escudo soldadojmej kikuij iga momanawiáj iga amo makasi flecha niga espada.

Espada Espada achi ken machete; e' tateki iyomexti itẹn wan yokachijto' iga tamiktilo.

F

Fariseo Fariseojmej achi kimandarowayaj judiyojmej. Tamachtiayaj ipan itájtol Dios, kén iga judiyojmej manemikan igaki' Dios makiyẹ'ita yejemej. Fariseojmej poxsan katka tatekimakayaj iga mamochiwa ken tatekimaka iley Moisés iwán ken iga kitekichiwayaj. E' Jesús iwán Juan yej tabautizarowaya kajajwakej fariseojmej iga ipan iyalmajmej ayá' moalimpamatij iyixtaj Dios. Onoyaj sekin fariseojmej yej kimela'tokayaj Dios. Xikita no Apéndice.

G

Griego Griego itájtoɬ yej chạntitokej ipan país de Grecia. Xikita ipan Apéndice kạn achi noọ tajtowa de griẹgojmej, iwạ́n kén iga romạnojmej wạlkej wạn sej kitạnilijkej griẹgojmej. Malej iga achto romạnojmej tajtowayaj latín, kikuikej noọ iga tajtowaj griego. (Xikita “Roma” tánipa)

H

Hebreo Hebreo itájtoɬ israeliɬtajmej, wạn iga inọ́n yejemej motọkạwiạyaj hebreos. Ono' noọ se' tájtoɬ yej achi ijkọ́mpasan ken hebreo yej itọkạ' arameo. Arameo kịsa' ipan inọnsan inelwayo hebreo. Ipan tiempo kuạ' onoya Jesús, mia' judiyojmej tajtowạyaj arameo. El Antiguo Testamento ijkuilijtoya ipan hebreo iwạ́n alịn ipan arameo. Inọ́n iga kuạ' judiyojmej onoyaj tiọpan, máj tajtowayaj hebreo.

Herodes Ipan Nuevo Testamento tikitaj mia' yej mandạrowạyaj yej kijliáj Herodes, e' ayéj sẹsan tạga', inọ́n iga kuạ' titajtowaj de Herodes matikmatikạn de katiapa nemi titajtowaj. Herodes yej kimijmiktij kọkonẹ' kuạ'ya nacẹroj Jesús (Mt 2); inọnwa' yej kijliá Herodes el Grande, yéj yajki tẹtaj de nochi tạga' yej kijliáj Herodes. Itaj yajki sẹ yej irrạzaj idumeo. (Idumeo sẹ yej ipilowạn ipilówạmpa Esaú yej iyiknịn Jacob.) Iwạ́n iyẹ' Herodes el Grande sẹ siwạ' yej ichạn tạjli de Arabia, iwạ́n inọ́n Herodes ki-ojpachij weyitiọpan yej onoya Jerusalén. Inín Herodes mandạroj pan pox mia' ạltepẹmej de Palestina. Iwạ́n onoya se' Herodes yej nẹsi pan Mt. 14:1 wạn Lc 23:8, itọkạ' Herodes Antipas yej mandạroj kuạ' yọ́lejya Jesús, inọ́n ipiltzịn Herodes el Grande. Herodes Antipas kipiaya sẹ iyiknịn yej itọkạ' katka Filipo o Felipe yej noọ kijliạyaj Herodes Filipo. Herodes Filipo iyẹ' yajki Cleopatra, iwạ́n kipiaya isiwạ' itọkạ' katka Herodías. Iwạ́n se' Herodes itọkạ' Herodes Agripa I (Hech 12:1-25), iniẹtoj Herodes el Grande. Iwạ́n yej kipowa Hech. 25 y 26, inọ́n petz kijliáj Agripa, e' itọkạ' noọ Herodes Agripa II, yej ipiltzịn Herodes Agripa I.

Higo Higo itạkilka higuẹrajkuawi'. Higuẹrajkuawi' kimaka itạkilka inọmpa yej ken ạmakuawi'.

Hisopo Kijliáj hisopo sẹ kochki. Iwą́n iga inín hisopo kichijkej tálpil iga taajtzelwiá. Tiopan, sacerdote kajtzelwiaya tejté o la gente iga mochipawaj iyixtaj Dios. Xikita no Ex 12:22

I

Impuestos; Yej kicobrarowaj impuestos iga Roma Inón tiempo kuą' Jesús onoya ipan país de Israel, inón país ayą́' iselti mogobernarowaya iga sekin yej kijliáj romanojmej, walkej wan kitanilijkej israelitajmej iga romanojmej makipiakan inón tajli. Ijkón iga noyan ipan país de Israel tatekimakayaj romanojmej. Iwą́n romanojmej kikixtilijkej tomin judiyojmej, inón tomin yej kijliáj "impuesto". Onoyaj israelitajmej yej tekipanojkej iga romanojmej iga kicobrarowaj impuestos. Israelitajmej kijiyayaj inomej cobradormej iga kikuiliayaj tomin iga kimakayaj gobierno de Roma. (Xikita tánipa "Roma".) No onoya se'pa impuesto yej nochi judiyojmej kixtawayaj iga wel mamochiwa nochi yej moneki ipan weyitiopan.

Incienso Incienso achi kensan cópal, iga incienso tapopochwiayaj sacerdotejmej tiopan-ijti' iga kiweyimatiltiayaj Dios.

IPiltzin Taga', Hijo del hombre Kuą' Jesús tajtoj de yéj, kikui' iga itoką' yej ijkuilijto' ipan libro de Daniel (Dan 7:13). Tajtowa de se yej ken iPiltzin taga'; inón kijtojneki iga yéjsan yej taga' yej walaj ipan cielo. Kijtojneki no iga yéj el Mesías iwą́n el Cristo. (Xikita "Cristo" ajko.) Kuą' Jesús mo-ijlij iga iPiltzin Taga', inón iga ayą́' moweyimati', e' yej kiká' anka no kimati iga tajtowa de agaj yej reinaroj nokta.

Israel, israelita, israelitajmej Abraham mochij tetaj iga Isaac, iwą́n Isaac mochij tetaj iga Jacob, iwą́n Jacob mochij tetaj iga Judá. Dios kipata' itoką' Jacob, kitąlilij Israel. (Gen 32:28) Ipilowan ipilówampa Israel kijliáj israelitajmej. (Xikita no "Judío" tánipa.)

Iyilwi ranchojtzitzin o fiesta de tabernaculos Judiyojmej quichiwaj ilwi' yej kijliáj ranchojtzitzin iga kejlamikiáj kén iga mochantijtinenkej ipan desierto kuą' kiskej Egipto (Deut 16:16). Kichiwaj ranchojtzitzin ipan ipatioj kajli wan ompa onokej se semana. No pakilo iwą́n momaka gracias Dios iga yej mokixtiáj milijti'.

Iyilwiyo la Pascua Judiyojmej kichiwaj ilwi' yej kijliáj la Pascua iga amo makelkawakan ken Dios kikixtijkej Egipto iga

esclavojtitoyaj ompiga. Pascua kijtojneki pan hebreo “san panoj” o “panoj wejka” iga iyángel Dios panoj wejka, iwán ayá' mikikej israelitajmej kua' mikikej ikopompilowan egipciojmej (Ex 12:1-30, 1 Cor 5:7. Xikita no Cordero pan inín glosario).

Iyilwiyo Pentecostés Ipan iyilwiyo Pentecostés judiyojmej kejlamikij yej kikixtiáj ipan mijli, pakilo iwán kimakaj gracias Dios (Ex 23:16). Momaka Dios yej áchtopa itakilka yej motoka. Máj máj, inín ilwi' achi mopatatiajki iga mamoejlamiki no iga Dios kimá' Moisés diez mandamiento ipan tepe' Sinaí. Kimá' kua' pánoja cincuenta días iga judiyojmej kiskej Egipto.

J

Judío, judiyojmej Achto quijliayaj Judío se yej chantito' ipan tajli yej itoka' Judá (Xikita no Israel ajko.) Ajachi ajachi inochi israelitajmej quijliayaj no judiyojmej. Inán wel tikijtowaj iga inonsan kijtojneki, israelita, judío o gente hebreo.

K

Kén iga Dios reinarowa Jesús mia' vej tajtoj de kén iga reinarowa Dios. Kipowa' mia' kan mamixkuitilo iga mamoentendero kén iga reinarowa Dios. Jesús wi-o' sej iga noyan yawi reinaroti Dios. E' inán a'san nesi' yej motemakas iga makichiwa ken Dios kineki, Dios reinarówaya ipan yéj.

Kimilolama' Ikyay tajkuilowayaj ipan kuetax wan pan ama'. Siga achi weyakti' kuetax o ama', kimimilchijkej, inón iga mojtowa “kimilolama'” o rollo.

Kuetaxtekon Kuetaxtekon mochiwaya iga ikuetaxyo borrego o se' yolka', iwán ompa moakiaya vino o a'ti. No sekin san ken iga kixipewayaj se borregojtzin, kimajmakolochowaj wan kijijxilpiaya inón kuetax iga mochiwaya kuetaxtekon.

Kuetaxtiopan Dios kitekimá' israelitajmej iga makichiwakan se tiopan yej wel makajkokuikan wan wel makixitinakan iga makiwigakan kan nemiáj ipan desierto (Ex 26). Chijtoya iga kuawi' wan tzaktoya iga kuetax, inón iga kijliáj kuetaxtiopan. Xikita no tánipa “Tiopan” wan “Weyitiopan”.

L

Lagar Lagar kichiwayaj pan tepeta'. Kichijkej se weyi xapo' iwán ompa kitataksayaj uva iga kipatzkaj. Lagar kipiá kan ixika iyayo uva iga motemiá kuetaxtekon.

Lanza Lanza ken se witzo' yej iga tokalo. Lanza kipiá tepos ipan ipuntaj iwán pox tateki, iwán inón yokachijto' nokta iga tamiktilo. (Xikita dibujo ajko kan "Escudo".)

Lepra Yej kipiá lepra, palanto' ikajlo' iwán este wel majpilteyini. Iwán iga motatiá pan ti'ti ay' kimachiliá nité. Lepra tamopa, inón iga judiyojmej kipoxmajmawiliayaj yej kipiayaj lepra iwán ayá' kina'techowayaj. Kijliayaj lepra no se'pa enfermedad yej ipan se ikajlo' kipiá yej ayéj mela'lepraj iga ayá' temopa. No kijliayaj lepra tzótzol o kuetax yej poxkatokej. No pared kan poxkato' kijliayaj lepra. Ijkón tikitaj iga lepra ayéj sesan kokolis, e' nochi inimej tejté yej ayo' yekti.

Levadura Levadura kikuij iga kaxakualowaj wan tixti de trigo iga mamoposawa, inón kichiwaj kua' aya kakiáj ipan horno. Ipan itájtol Dios kikuij iga mamixkuitilo ken tejté yej kimopa o weyá; wel tanextiliá iga tejté yej ayekti, o no wel yej yekti. Ipan Antiguo Testamento kijtowa iga ipan iyilwiyo la pascua mokuaya pan yej akipiá levadura, iga kejlamikiáj iga kiknochijkej poxsan kua' kiskej Egipto (Ex 12). Levadura ayá' wel kikuiáj iga ofrenda (Lv 2:11). Jesús kejlamiki inín yej taposawayaltiá kua' kinonotza idiscipolojmej iga kijliáj iga amo makikuikan ilevadurajmej fariseojmej iwán saduceojmej (Mt 16:6). Ijkonsan no kichiwa Pablo kua' kinonotza yej ichamej Corinto iga mamochipawakan ipan "ikyapa levadura" (1 Cor 5:6-8). Jesús, kicomparadowa kan reinarowa Dios wan levadura, kén iga kiposawayaltijtiá ajachi ajachi tixti este que momela'posawa (Mt 13:33).

Levita Leví se ipiltzin Israel. Israel no itoka' Jacob. Ipilowan ipilówampa Leví kijliayaj Levitajmej. Aarón katka Levita, wan Dios kitapejpen iga mamochiwa sacerdote. Ijkón petz ipilowan ipilówampa Aarón mochijkej sacerdotejmej, e' ayá' nochi, sékinsan. Onoyaj levitajmej yej no tekipanowayaj weyitiopan iga kipalewijkej sacerdotejmej. (Heb 7:5, 7:11. Xikita "Tribu" iwán "Sacerdote" tánipa.)

O

Obispo Ipan tájtol griego obispo kijtojneki se yej kitzto' yej sekin nemi kichiwaj. Kua' mo-ijkuiloj Nuevo Testamento, se obispo ken se pastor iga kicuidarowaya se grupo toknimej yej kitokaj Cristo, ken tikijtowaj, se iglesia. Kua' panoj achi mia' años, pe' iga kijliayaj obispo se yej kicuidarojtoya mia' iglesia.

Olivo Olivo se kuawi' yej mokua itakilka. Judiyojmej poxsan kitokkej olivojkuawi' iga kikixtiayaj aceite yej este aman no pox valerowa. Jesús tekiyaya pan se tepe' yej itoka' Olivos. Ijkón kitokawij iga ompa onoya komati olivojkuawi'.

Oveja iwán borrego Oveja se yolka' yej pox tzojmiyoj. Iga itzojmiyo oveja judiyojmej kichijkej tzotzolmej, no kikuayaj inakayo. Ipiltzin oveja, kua' kipiá se o ome año, yej okich kijliáj borrego, yej siwa' borrega. (Mia' kixmatij oveja iga borrego.) Oveja achi ken cabra, xikita “Cabra” ajko. Xikita no “Cordero” ajko.

P

Pascua Xikita: Iyilwiyo la Pascua

Policiyajmej yej tacuidarowaj weyitiopan Inimej policiyajmej, ayéj ipoliciyajmej namoltekiwaj, sino que ipoliciyajmej yej mandarowayaj weyitiopan. Inimej policiyajmej tekipanowayaj iga yej mandarowayaj weyitiopan iwán kicuidarowayaj weyitiopan; wan kikitzkiayaj ken yej takuejkuesowayaj.

Profeta Se profeta Dios kimaka tájtol iga makijli sekin. Ipan Antiguo Testamento profetajmej kijkuilojkej librojmej kan Dios tanonotza iwán kijtowa yej yáwi-o' mochiwati.

R

Roma Roma se weyi-altepe' yej ónogo' aman pan país de Italia. Kua' mo-ijkuiloj el Nuevo Testamento, Roma onoya iga capital se weyi país. Yej walkej roma kijliayaj romanojmej. Romanojmej mandarowayaj ipan mia' paismej yej kitanilijkej iga kichijkej guerra. Irrey kijliayaj César. (Xikita “César” ajko.) Romanojmej kitaksatoyaj la gente de inomej país, wan kitalkej tajtaga' iga makigobernarokan. (Xikita “Impuestos” tánipa).

S

Sacerdote Sẹ sacerdote kimati ken mochi̱wa iga moweyimati̱ltiá Dios, iwán itekipánọl iga kipalẹwiá la gente iga mayẹ'onoka̱n iyi̱xtaj Dios. E' iga la gente yej ikyapa judiyojmej, kichi̱wayaj ken kijtowa la ley yej Dios kimá' Moisés, iga sẹ sacerdote judío kineki ma-ijya sẹ ta̱ga' yej itrí̱bujpa Leví iwán yej ma-ipilówa̱mpa ipilowa̱n Aarón yej itẹkọko-ikni̱n Moisés. Sacerdọtejmej tekipanowa̱yaj ipan kuetaxtiọpan, iwán máj máj ipan weyitiọpan yej kichijkej Jerusalén. Sacerdọtejmej iga wel makichi̱waka̱n itekipanọlmej onoyaj Levi̱tajmej yej kipalẹwia̱yaj, e' petz sacerdọtejmej wel kalakiáj ka̱n moweyimati̱ltiá Dios ipan kuetaxtiọpan, iwán máj máj ipan weyitiọpan yej kichijkej Jerusalén. (Xikita nọ "Altar" iwán "Levita" ajko.)

Sacrificio Sacrificio, tejtẹ yej agaj kimaka Dios, wel yọlka̱', wel yej mokixtia̱ya mi̱lijti', ita̱kilka kuawi' o se' tejtẹ. Judiyojmej kimakayaj sacrificio iga kimakaj gracias Dios, iga kitajtanilij perdón o iga mayẹ'onoka̱n, iwán nọ iga kixta̱waj yej ayẹkti kichijkej. Kita̱lkej sacrificio iyi̱xko altar. Onoya sacrificio yej nochi kitatijkej, wa̱n onoya nọ yej tájkolsan kitatijkej wa̱n se' tájkol kikuajkej yejemej.

Saduceo Saduceo sẹ ta̱ga' yej tamachia̱ya ipan itájtọl toTẹko. Tiempo de Jesús ayá' onoya komatimej saduceo. Onoya máj komati fariseojmej, e' saduceojmej pox manda̱rowa̱yaj, wa̱n ri̱cojmej katka. Yejemej petz kiyẹ'itakej achto cinco li̱brojmej yej ono' ipan Antiguo Testamento. Akicrẹdojkej iga ojpa-isalo.

Samaria, Samaritanos Yej icha̱n estado o ta̱jli de Samaria mona̱miktijkej wa̱n yej ayéj judiyojmej. Samarita̱nojmej kijiyayaj yej mela'judiyojmej, iwán judiyojmej kijiyayaj samarita̱nojmej. Ipan íta̱l Samaria kichijkej se' weyitiọpan ka̱nki' kiweyimati̱ltijkej Dios, iga judiyojmej akiyẹ'itakej iga samarita̱nojmej maasika̱n weyitiọpan Jerusalén. Samarita̱nojmej kipalẹwijkej sekin yej kimikti̱jnekij judiyojmej.

Santa Cena La Santa Cena kijliáj kua̱' yej kitokaj Cristo monechkowaj iga sentakuaj. Mochi̱wa kensan tatekimá' Jesús iga amo makẹlka̱waka̱n te íga migui' ipan cruz. (Lc 22:19, 20 y 1 Cor 11:23-34)

T

Tajkótal o Isla Tajkótal o isla: se tajli yej kiyawalojto' a'ti. Ono' tajkótal yej pox weyi ke' se país, kan ono' komati altepemej.

Tamanawiá toTeko, Salvar Nochi kichiwa yej ayekti iyixtaj toTeko Dios, (Ro 3:23); kajasi iga Dios makiknochiwa yej ayompa nemi. Jesucristo mi' iga kixtaj nochi yej ayekti yej se kichiwa, ijkón kimanawiá yej moconfiarowa ipan yéj. Kimanawiá iga nochipa maono iwán Dios.

Tiopan Tiopan kajli kan monechkowaj iga kiweyimatiltiáj Dios. Judiyojmej achto monechkojkej ipan kuetaxtiopan ipan desierto, wan después ipan weyitiopan Jerusalén. (Xikita no "Kuetaxtiopan" ajko, wan "Weyitiopan" tánipa.) Kua' rey de Babilonia kitanilij judiyojmej iwán kiwigakej ipan ipaís de Babilonia, íkua' pe' iga monechkowaj judiyojmej nijnijiga, iga awel asij weyitiopan. Kua' itiempoj Jesús judiyojmej monechkowayaj nijnijiga agaj ichan. Onoya no kan kiyokachijkej kajli iga tiopan. Kijliáj sinagoga kan judiyojmej monechkowaj iga kiweyimatiltiáj Dios iwán momachtiáj itájtol.

Tribu Tribu kijtojneki se grupo toknimej yej kipiáj sesan iyikyapatajwéj. Ipilowan ipilówampa Israel nochi kijliáj israelitajmej. Israel kipiá' doce ipilowan iwán sejsé ipilowan mochij se grupo yej kijliáj tribu. Ijkón onoyaj doce tribu israelitajmej. (Xikita ajko "Israel" wan "Judío".)

U

Ungir Ungir kijtojneki motoyawa aceite ipan agaj itzontekon. Ono' yej kungirowaj iga manesi iga yokatito' iga se tekipánol, ken se rey. Ipan Nuevo Testamento Jesús kungiroj yej enfermojmej (Mc 6:13) iwán Santiago kijtowa iga kua' ti-orádowaj iga yej enfermo, no matikungirokan o ken tikijtowaj, matikuapatzokan iga aceite (Stg 5:14).

Uva Uva se kuameka' yej mokomona iwán mokua itakilka. Uva achi ken tojtoloktzin. Mopatzka uva iwán wel mochiwa vino iga iyayo. Se uvajkuawi' wel taki mia' años. Uva kikuij iga comparación ipan itájtol Dios. Ipan Isaías 5 nesi iga israelitajmej ken kua' uvajyoj. Anka pan Apocalipsis 14, uva kijtojneki la gente.

W

Weyitiopan Weyitiopan kichijkej judiyojmej Jerusalén. Achto kichij Salomón yej ipiltzin David (1 Reyes 6). Inón weyitiopan kixitinkej yej ichamej Babilonia yej walkej wan kitanilijkej judiyojmej. Kua' judiyojmej mokuepkej sej de Babilonia, kichijkej se' weyitiopan Jerusalén (Esd 5). El rey Herodes ki-ojpachij inón weyitiopan iga máj mayen'nesi wan kichij máj weyi. Jesús kijtoj iga kixitinaskej inonsan weyitiopan, (Mt 24:2) wan ijkón mochij kua' romanojmej kixitinkej el año 70. Ipan tilti'tájtol mo-ixmati weyitiopan ken templo, e' ayéj namoltemploj. Xikita no ajko “Tiopan” iwán “Kuetaxtiopan”.

Y

Yej ayi'pa mo-ita, o milagro Jesús kichij yej ayi'pa mo-ita; ipan español kijliáj “milagro”. Kua' Jesús kichij yej ayi'pa mo-ita, monextij iga Dios kipalewiaya iwán mia' kicredojkej. Milagro no kijliáj señal (Jn 2:11). Ijkín milagro tejté yej ayí' mo-ita yej tanextiliá iga Jesús ayéj namoltaga', sino iPiltzin Dios.

Yej tamachtiá ipan iley Moisés Onoya se grupo yej ipan español kijliáj “escribas”, itekipánol iga ki-ojpa-ijkuilowayaj itájtol Dios iwán tamachtiayaj. Yejemej kijtowayaj ken wel mamochiwa ijkón ken tatekimaka iley Moisés yej ijkuilijto' ipan Antiguo Testamento.